Dansk
Etymologisk Ordbog

ved

E. Jessen.

Udgiven paa Carlsbergfondets Bekostning.

Kjøbenhavn.

Gyldendalske Boghandel (F. Hegel & Søn).

Thieles Bogtrykteri.

1893.

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk från 1893 kopierades till Projekt Runeberg i januari 2012. Det ska inte förväxlas med Niels Åge Nielsens från 1966 (5. udgave 2004, se **Wikipedia**).

Til Dansk (Literatursproget i ikke forfalsket Skikkelse) behøves en Haand- bog, emanciperet fra og rettet mod den af Modersmaalet ilde fortjente „nordiske Philologi", hvad ikke behøver at være spildt, især da Modersmaalets Beskyttelse ovenfra mod Pædagogerne vil erkjendes for paatrængende nødvendig. Min Grammatik 1891 skulde paa Titelen være betegnet som Haandbog 1ste Del, hvilket havde været aaben Adfærd. 2den Del, comparativ Etymologi, følger herved; den kan ogsaa tages som Anhang til Molbechs Lexicon (samt tjene som conservativ orthographisk Ordbog). Molbechs Ordforraad er, med enkelte Tilføielser, medtaget, saavidt udadvendt, comparativ Side af Etymologi med- fører; forbigaaet er dog hvad hos Molbech afgjort hører til Lexicon for ældre Dansk (som Ord blot citerede efter Moth) eller for Dialecter. Angaaende helt fremmede Ord maa L. Meyer eftersees. Hensigten var først kun, at levere kort Liste over sikkre Sammenstillinger, uden Forklaring, de mange uvisse Tilfælde udeladte, af Nyt kun hvad tilfældigt tilbød sig uden nyt Arbeide (der m. H. t. baade Tid og de kostbare Hjelpemidler maatte ansees uoverkommeligt for mig). Mine Divergentser fra det i Øieblikket Gjængse, for Andre altsaa de uvisse Tilfælde, formeredes saaledes, at Planen fik at ændres, og det ved Udvidelse, og at jeg (som i Grammatiken) dog fik at levere ikke Lidet, der neppe er fremsat af Andre. — Havde jeg anseet de „junggrammatiske" Constructioner af „indoeuropæiskt Ursprog" for solide, vilde jeg dog ikke, bl. A. ved her unødig Detaillerthed, have gjort Bogen endnu langt vanskeligere. Vragede Etymologier anføres eller antydes stundom (Ex. vaske, Vold; stinge), ofte ikke (Ex. gammel, hvor det „junggrammatiske" : Maal ɔ: Tid, med Præfix ga-, er forbigaaet med Taushed»). — Comparative Fag ere blot Udenværk, og kunne ikke bestyrke det fordervelige Pædagogparadox, at „Modersmaalsundervisning" kræver Undervisning i fremmede Sprog, f. Ex.

Islandsk. Kaskianermaneren, at nedsætte Dansk til Derivatum af Islandsk, denne vor Pseudo-„Videnskabelighed", er (som i Grammatiken) casseret, og Islandsk degraderet til sin legitime Stilling : Appendix til eet af alle de Sprog, hvortil sees hen fra Uden- værket. — Imidlertid hviler nærmere Etymologi her mest paa fortrinligeHjelpemidler til Nabosprog, af Lübben (Compendiet), Aasen, Ross, da vor „nordiske" Skole, paa golde, alt mer extravagerende, Veie, har holdt sig fra tilsvarende Præstationer. Ogsaa Rietz er benyttet. Middelalderens Svensk giver (trods Mønsterlexica af Schlyter og Söderwall) mindre Hjelp, ifølge Literaturens Beskaffenhed, der ganske ligner den samtidige danskes. Havde vi havt en dansk Aasen, vilde vore Dialecter maaske dog viist sig her nu ikke mere i Stand til synderlig Concurrence med Nabosprogs. Islandsk afgiver (som ved Grammatiken) ikke videre Bidrag, og kunde, til større Simplification, være helt forbigaaet. — Af blot temporaire Hensyn berøres Et og Andet af vort officielle Sprogmageri anmærkningsvis (Ex. se Mund, ret, Spette). Ting, man i normale literaire og pædagogiske Tilstande er fritagen for at tage Notits af (se forøvrigt Anmærkninger i Grammatiken). — M. H. t. Be- sørgelsens Hurtighed, første Gang i Dansk, under høist ugunstige Forhold, uden egne Samlinger, og uden at have gjort Lingvistik til Livsstudium, maa erindres, at den besværligste Masse af Arbeide er udført før, af Udlændinge. Hjemme-Samtidige skyldes (om muligt) endnu Mindre end ved Grammatiken. — Den yderligt comprimerede Redaction var uundgaaelig, naar Bogen ikke skulde blive for stor til at kunne udgives. Den vilde alligevel ikke være udkommen uden Carlsbergfondets Bistand.

April 1893. Indledning.

§ 1. Etymologiens Maal, at følge Ordene, gjennem deres Forvandlinger, tilbage til **primaire** (interjectionelle) Lydsignaler, kan kun i ganske ringe Omfang naaes. Vi se, at Puf er den „onomatopoietiske" Interjection puf substantiveret, og puffe samme Element med Infinitivsmerket -e; men dette -e kan ikke følges til primairt Ophav, om end et Stykke Vei tilbage, som til en gammel Form -an; og i støde forholder ogsaa Elementet stød- sig saaledes. — Istedetfor virkelige Grundelementer nødes vi til at benytte et Slags lingvistiske Regnepenge, Surrogaterne **„Rod"** og **„Stamme",** mer og mindre imaginaire Størrelser af relativ og flydende Betydning (cf. Gram. § 35. 36. 94. 95. 100—102). Med „primair Rod" mene vi en, som vi opgive at følge længere tilbage og practiskt lade rangere med primaire Lydsignaler. — I denne Ordbog skulde hvad fra dansk Standpunct fornemmes som Rod eller Stamme følges saa langt tilbage som nogenlunde gjørligt.

§ 2. Ordene blive først at sondre i **indfødte** og **laante,** de sidste at følge til Laanestedet. Komme de fra Romanisk, Latin, Græsk, da standses (med Henvisning til Lexica for disse Sprog). Derimod blive germaniske Ord, laante og indfødte, gjerne at følge tilbage, gjennem Gammeldansk eller Tydsk, om muligt til urgermanisk, eventualiter endog til „førgermanisk" Form, begge gjerne illustrerede ved udvalgte Former fra gamle Sprog (germaniske, Latin, Græsk, sjeldnere her andre), menbegge selv kun theoretiskt construerede, da hverken det germaniske eller det „indoeuropeiske" Ursprog er bevaret. *

§ 3. Indfødte Ord blive at reducere til deres **Form i ældste Dansk** (se Gram. § 182—186), forsaavidt den phonetiskt afveg fra den nuværende; f. Ex. Ting til Thing; Skib, ad, og til Skip, at, ok; byde til biude; &c. Til blot graphiske Egenheder tages ikke Hensyn, f. Ex. ikke til den overvættes Anvendelse af Tegnet æ (Winær ɔ: Venner), th for spirerende Efterlyd d (Fathær ɔ: Fader); kun enkelte Gange benyttes den gamle Variant dh til Udhevelse af denne Udtale (wordhe). — Da de „ældste" Skrifter (Gram. § 181) ere faa og smaa, med fattigt Ordforraad, maa ofte reduceres efter Analogi, hvilket antydes ved Stjerne; Ex.: „gd. *Oker" (se: Aager). — De saaledes reducerede Former falde, for Stammens Vedkommende, temmelig sammen med svenske, dernest ogsaa med norske, og med plattydske. — Norsk har dog for iu ofte io, nu skrevet jo (bjoda ɔ: byde), samt bevarer gammelt ei, au (Stein, baud ɔ: bød), med dettes Omlyd øy (drøyma ɔ: drømme), og har nu kv- for hv- (kviit ɔ: hvid).** — Som i Norsk menes i gammel Dansk, g. Svensk, g. Tydsk med dobbelt skreven Vocal Længde overleveret fra Oldgermanisk (fra saadanne yngre Forlængelser som f. Ex. i tage***, gav, maa i Etymologi bortsees).

---

* Fra Descendenter kan Endel sluttes om Stammemoder. I „indoeuropæiske" Sprog sees Congruentser i Composition (inclusive Flexion), der kun kunne være Bevarelser af Udviklinger i eet Grundsprog paa snevert Territorium. Men i saadant fælles System kan detailleret phonetisk Congruents opkomme Aartusinder efter Udbredelse over spredte Territorier (Ex.: Omlyd; Forlængelse af »penultima brevis« ; e og o af a; y af u; e af ai; o af au; ai, au af ī, ū; au af ā; Mouilleringer; &c.).

** Til norske Dialectvarianter behøver ikke at tages mere Hensyn end til Islandsk, der blot er Aflægger af Sydvestnorsk. I enkelte Tilfælde haves Nytte af islandsk Variant, som ved Omlyd ō (af a), fordi Aasen og Ross her, etymologiskt ubekvemt, skrive o. For øy, har Isl. ey. Dets moderniserede ja, jó, jú maa in mente reduceres til ældre ia, io, iu.

*** I alle nyere germaniske (ogsaa romaniske) Sprog er Forlængelse af »penultima brevis« almindelig; Ord som tage, Fader, bære, give, buden &c., havde i gamle Dage kort Vocal.Altsaa menes det Samme som med Længdetegn over latinske Typer (ā).

§ 4. Da Laan fra Plattydsk (Sachsisk) almindelig stamme fra Middelalderen, menes med Plattydsk her stadigt **gammel Plattydsk,** hvortil altsaa ikke behøver at reduceres fra nuværende, men som directe citeres (efter Lübbens Mittelniederdeutsches Handwörterbuch). — Omlyd ö og ü betegnedes ikke i eldre Plattydsk, og ignoreredes i Rim. Udtalen var tildels dobbelt, med og uden Omlyd. Her er valgt at sette ö, ü ved i Parenthes for at minde om, at der skal eller kan udtales med Omlyd; Ex.: Kokene (ö), Kuper (ü) (ɔ: Kjøkken, Kyper). — Ofte er det tvivlsomt, om et Ord er indfødt eller laant fra Tydsk. Formelle Kjendemerker paa tydsk Herkomst, som d af germ. Forlyd th, ee, oo af germ. iu, au, det høitydske z, ß (Gram. § 192), fjerne selvfølgeligt Tvivl. Videre kan det blive tvivlsomt, om der nærmest er laant fra Plattydsk, fra Hollandsk, eller fra Høitydsk. Nuværende Høitydsk er temmelig paavirket af Nedertydsk og af de vaklende Consonantforhold i det mellemste Tydsklands Dialecter.

§ 5. Videre blive de gammeldanske Former, og de tydske, hvorfra der er laant, gjerne at reducere til **„urgermaniske",** der maa construeres ved Hjelp af Sammenligning mellem de germaniske (og andre) Sprog; thi selve det urgermaniske Sprog, hvorfra Dansk, Norsk, Svensk, Tydsk, Engelsk, samt det uddøde Gotisk, have udgrenet sig, er jo ikke bevaret. Ex.: „Aa, germ. ăhw-" (her i Ordbogen) betyder: Aa, der hed ligesaa i Gd. (ɔ: Gammeldansk), hed germ. (ɔ: i urgermanisk Form) ăhw- med en (nu absorberet) Endelse, fra hvilken her bortsees (til Illu- stration anføres gotisk ahwa, gammeltydsk Ahe).

Det er practiskt at construere phonetisk grovt ɔ: skrive med Minimum af Tegn, saa at flere Lydnuancer kunne omfattes af eet Bog- stav; Forsøg paa „Lydskrift" ere her ilde anbragte*. Følgende

---

* Beskedenhed i uundgaaelig Construeren bliver tilraadeligere end ivrig Løben med „Videnskabens nyeste Resultater", der nutildags saa dog blive „et forældet Stadium", inden man faaer sit Arbeide færdigt fra Bog- trykker og Bogbinder.

1*4 sonanttegn faae at anvendes: b d g, p t k, f th h; s r 1 n m; ogsaa kunne j og w gjerne anvendes (navnlig i Forlyd), men flyde da i Efterlyd ubestemmeligt over i i og u; da man saa dog skriver paa latinsk Maade, kan qu roligt anvendes, eftersom K utvivlsomt modificeredes af paafølgende u (eller w).

Om i Efterlyd ansættes b eller f, bestemmes ved Hjelp af Høitydsk; Ex.: Leib, Wolf (plt. Liif -ves, Wulf -ves, e. life -ves, wolf -ves, d. Liv, Ulv, lade os her i Stikken). — Om i Efterlyd ansættes d eller th, bestemmes ved Hjelp af Engelsk og Høitydsk; Ex.: e. ride, bathe, ht. reiten, baden (nt. riiden, baden, d. ride, bade, lade os her i Stikken). I Nyengelsk, og især i Nyhøitydsk, treffes Forstyrrelser (Ex.: e. father, fordum fader), saa at Gammel- engelsk og Gammelhøitydsk („Mittelhochdeutsch")* benyttes med større Sikkerhed.

Germ. Consonant bortfalden sees ofte uden lang Søgen (Gaas: Gans; ung: jung), men tildels kun i større Distance (lutter: got. hlūtr-s).

I Vocalerne bliver (som i Gotisk), enhver Omlyd (Gram. § 88; 89. b.), at reducere til sin Grundlyd; Ex.: tælle, dømme, fylde: germ. tăl-i-an, dōm-i-an, fŭll-i-an; Ørn: germ. ăr-n-us. — Da derfor ø, y mangle, blive Vocalerne 5, som i Latin, korte og lange: a i u og de variable Mellemtrin e o. Overmaade sjeldne (nesten ikke forefaldende her i Bogen) vare ē** og egte (førgerm.), ikke af ai opstaaet, Ī.

„Aflyd af a-Rækken" (Gram. § 180. a., Verbalclasserne 3, 4, 5, fare, give, bære, finde; selvfølgeligt med tilhørende Nomina) omfatter Skiften mellem ă, ĕ ĭ, ŏ ŭ, ā ō (Grændse mellem ĕ og saadant ĭ, samt mellem ŏ og saadant ŭ, bliver høist uvis). — „Aflyd af i-Rækken"

---

* citeres efter Lexers Mittelhochdeutsches Taschenwörterbuch. ** For germ. ā har Gotisk ē; Ex. Maane: mēna (ved modsat Overgang, i nogle Ord, har T. nu Mon-tag, e. moon). Efter een Theori er omvendt ē urgerm. (ja endog førgerm.). Læsere, der kjende og ikke forkaste den, faae, hvor her i Bogen ansættes germ. ā, at tilsætte et Mærke in mente (germ. ä). Selv om denne Theori ikke var falsk, vilde det her være aldeles upractiskt ikke at tilsidesætte den, da ialtfald de Sprog, vi nærmest have at gjøre med (D., Sv., Nsk., T.) føre tilbage til ā, hvad ogsaa gjelder om E. og Frisisk, ihvorvel i dem en yngre Overgang til ē (a. s. æ) er fremherskende, som (i Modsætning til moon) g. e. rēden (a. s. rædan; nu read: raade).5 (Gram. ib., Cl. 1, riise — e. rise) er Vexlen mellem ĭ, ai ī. — „Aflyd af u-Rækken" (ib. Cl. 2, biude ɔ: byde) er Vexlen mellem ŭ, au iu, ogsaa ū. — ĭ og ŭ i de to sidste Rækker ere egte, fra „før- germanisk" Periode overleveret ĭ, ŭ, i Modsætning til det indenfor a-Rækken udviklede, og ikke „førgermaniske", ĭ, ŭ. I de færre Tilfælde, hvor her i Bogen Construction af germ. Endelse ikke undgaaes, er det practiskt, ikke at indlade sig paa Sondring af ō fra ā, men skrive et alle Tilfældene omfattende ā; f. Ex. i „svage" Femininers Deri- vationssuffix (tung-an- ɔ: Tunge), for, saa vidt gjørligt, at forblive neutral i Phonetica, især de underordnede, og i denne Bog aldeles ligegyldige. Bestemt Theori om Lydværdien i Endelser er altsaa dermed ikke udtalt. — Ligesaa maa i og u i Suffixer dōm-i-an> ofte staa medomfattende Mulighed for mer el. mindre consonantisk Udtale. Af Overgange fra Urgermanisk mærkes særligst de tydske Conso- nantovergange (zwei &c.; Gram. § 192), Omdannelser af germ. Diphthong ai, au, iu til enkelt Lyd (d. Sten, Løv, byde; plt. Steen, Loof, beeden; ht. mehr, todt, bieten; e. stone, leaf, deer), samt af germ. ī, ū til Diphthonger (Eis, Haus; ice, house; holl. ijs, huis); videre: Omlyds Opkomst (Gram. § 88); Qvantitetsomdannelser (Ex. fare faren, give given, buden, nu med lang Vocal); &c. § 6. Naar i de construerede urgermaniske Rod- eller Stam- former de germaniske, og for en Del de europæiske, Eiendommeligheder elimineres, idet der omsættes (Gram. § 191):

fra b d g p t k f th h

F

pt K

ftu u

8 (I), 8 (u)

8

i

iv

u 6 F

pt K**

3

ā ai au

ogsaa nu og da ombyttes mellem r og s, 1 og r, n og m (hvorimod ai, au, egte ĭ og ŭ, oftest ă, ā, ū, i et par Ord ĭ,

lades urørte); naar altsaa Aflydsrækkerne (indenfor „stærke" Verber) simplificeres til: ă ā;

---

* ɔ: Adspirater. Men germ. th er Spirant (Gram. § 48). ** p t k indsættes tillige for germ. b d g hvor disse vexle med f th h (f. Ex. durfen darben; leiden gelitten ɔ: germ. līthan laith lĭdum lĭdanas; ziehen gezogen ?: germ. tiuhan tauh tŭgum tŭganas); ɔ: isaafald igno- reres germ. b d g.6 ĭ ai; ŭ au; og naar der altsaa skrives med kun 3 Vocaltegn: a i u (med Mulighed for a til at omfatte nu ubestemmelige Lydnuancer, f. Ex. „guttural" og „palatal")*; da erholdes Former (f. Ex. bhaid-, se bide; plādh-, se Flod; kăn-, se Hane; &c.), hvilke her benævnes „før- germaniske" (außergermanische), og hvilke, ifølge deres tilstrækkeligt rummelige, elastiske Construction, faae, som practiske Regnepenge, at repræsentere de indoeuropæiske" („japhetiske") Sprog under Eet, som etymologiskt Surrogat for det tabte, og ikke i videre Detaillerthed con- struerlige, indoeuropæiske Ursprog, hvorfra Nordindisk, Iranisk, Græsk, Latin, Celtisk, Germanisk, Slavisk have udgrenet sig. — Vi ville altsaa atter her, og endnu mere end ved Urgermanisk, nøies med at construere beskedent, og phonetisk grovt, og gaa af Veien for det altfor Proble- matiske, og altfor Besværlige og Indviklede, i forbausende Grad phone- tiskt Detaillerede. ** I „Førgermanisk" kunde Accent frit ligge paa andre Stavelser end Rodstavelsen. Troligvis fremkaldte Compositionsleds Accenttab Vocal- svækkelser, der nu ikke kunne bestemmes, men (etymologisk bekvemt) maa henstaa indbefattede under de tre Vocaltegn, navnlig a. De euro- pæiske Sprogs Afsvækkelser af a kunne tildels være Virkninger og Efter- virkninger af vedkommende Compositionsleds (Stavelses) Nedsynken til langvarig Accentløshed i førgermaniske Perioder, og føre, selvfølgeligt, altid tilsidst tilbage til en endnu uafsvækket (ikke i Composition ind- dragen) Form.

---

* Detailafvigelser, f. Ex. ifølge Tonløshed, eller i Consonantforbindelser (stare: staa; piscis: Fisk) opregnes ikke her. ** I de moderneste („junggrammatische") Theorier („Videnskabens nyeste Resultater") construeres et urindoeuropæiskt Grundsprog (bl. A. med e̅ som i Gotisk; ē og ō omtrent som i Græsk; og en Masse vocalløse Stavelser, som: ge-gm-nt, se-zd-nt, bhndhtos, ntrnjo, gwmtiz, lngwhros), hvormed vi her kunne undlade at forfærde Læsere. — Skulde Nogen, der er dette Sprog mægtig, nedlade sig til at læse i denne Bog, faaer han, ved „Førgermanisk", in mente forsyne Bogstaverne med Nummere: a0, a1, a2, a3, a4, a5; &c.7 bh dh gh sees kun i Indisk, ikke i Europeisk, hvor de blive til b d g, i Latin i Forlyd dog almindeligvis til f og h (Exempler i Gram. § 191, og rundt om i Ordbogen). Kun Græsk udviser Adspiratæ, men forhærdede til ph th ch (φ δ χ). — Mærk Opgivelse af Aspiration tæt foran en anden i Indisk og Græsk (Ex. πηχυς for φηχυς; se: Boug).

Vocalstadiet a i u sees i gammel Indisk* (ogsaa i Oldpersisk). I Europæisk træder istedetfor a en „a-Classe af Vocaler": a e o, tildels (navnlig i Germanisk og Latin) tillige i u. — Ældgamle Overgange af Diphthongerne (ai au) til enkelt Lyd sees navnlig i Germanisk (ī af ai) og Latin (Ex. ūnus — germ. ainas: een; vīnum — ?οινος — germ. tiuhan: ziehen).

Naar t. Ex. i Ordbogens første Artikel: Aa, tilføies. „førgerm. ăqu-, som i lat. ăqua", menes altsaa: Aa (der gd. hed ligesaa, og germ. hed ăhw-> med en Endelse) lod i førgermanisk Tid (før de germaniske Hovedeiendommeligheder vare udviklede) som ăkw- (eller, med den mindre frastødende romerske Skrivemaade, ăqu->) med en Endelse, fra hvilken her bortsees (til Illustration tjener lat. aqua).

Abbrevierede Sprognavne ere nemme: D. (d.) ɔ: Dansk. Sv.: Svensk. Nsk.: Norsk. Isl.: Islandsk. T.: Tydsk. Ht.: Høitydsk. Nt.: Nedertydsk, der alm. anføres specificeret: Plt.: Plattydsk, Holl.: Hollandsk. A.S.: Angelsaxisk. E.: Engelsk. Got.: Gotisk. Germ.: Germanisk (ved construerede Former menes da Urgermanisk); almengerm.: almengermaniskt (ɔ: foreliggende i D., Sv., Nsk., T., E.); Førgerm.: Førgermanisk. Fr.: Fransk. It.: Italiensk. Lat.: Latin. Ind.: Indisk. — G foran betyder gammel, Ex.: Gd.: Gammeldansk, Ght.: Gammel høitydsk, G. E.: Gammelengelsk. — Enkelte Gange tilføies N i Bet. ny, Ex. Nht.: Nyhøitydsk (men Nt. betyder kun Nedertydsk).

Oftere benyttes Lighedstegn mellem to Former for expres at betegne dem som parallele (ikke den ene laant fra

den anden; Ex. se Aar, Angel).

* Dog gjengives i latinske Bogstaver Tegnene for ai au traditionelt ved e̅ o̅, ifølge Braminernes Udtale af Oldindisk (Sanskrit). — „Avesta"- Sproget har baade e og o af a. Aa; germ. slrw>; got. lilrxvll (Vand), gt. Ahe (Vand, Flod); fergerm. syn-, forn i lat. lllzuli. Cf. under V. Aa-syn, -sted; Prcefix og gd. Prceposition (se paa); -n bortfaldet; sees i den fra T. laante Form an. aaben, gd. open; participialtformet; (om i Slegt med op?). — aabenbar, se -bar. Aadsel, Rod som i cede (germ. Rodform 3t). Aag, gd. Ok; germ. Rodform M: t. loch, e. forgerm. Rodform M: lat. ju^um (indrykket Suffix i ju-n-z-ere) (j omdannet i /-v^ov, /-«v^-w^/, dette af Rodform jnug-). Aager, gd. I got. noKr-8, ght. Wnocher (nu Wucher), sees germ. Rodform wik; cf. germ. >vgkan nok (Vaage; opstaa, fodes). Oker i D., Nst., Isl. (0111, ikke o), Sy. (nu stavet oeker), maa enten indeholde en speciel Forkortelse (o), eller staa for >vskr, af den anden Rodform. Vor Udtale, langt aa, er yngre Forlcengelfe. nuh!; Urform Z (reprodnceret i vort ah!j. Aal (Hcengsel af Vidie; Vanddyr); germ. ZI- (t. Aal, e. ccl). Naar den ncerliggende Samstilling med «^e^vc, llnzuillll (Aal) nu alm. opgives som phonetistt usandsynlig, synes Vanddyrel, som Grundbetydning, at maatte op gives. I Nst. betyder Mase. Aal desuden: Spire, samt Stribe (henad Heste ryg, paa Fist), Fure i Vandbund, Vandlob; Fem. Aal: Rende, Fure, Baand, Rem (ikte Fisken). (Bet. Fure, Rende findes ogsaa i d. Dial.). Denne Rcette: Spire, Groesblad, Stribe, Baand, Vanddyret, kunde maaste tcentes som Aflyds form :l, til Vb. germ. Zll>n ol (fode, ncere), nst. ala ool;? Aal (Pren), vist laant fra plt. Fem. Aal (ht. Ahle). Isl. har Mase. 111-r, hvortil i D. neppe vilde svare indfodt Form med aa. Cf. ind. ZrZ (Syl), Rod nr (passe, feie). Aand, gd. And; -d Suffix; Rod Zn (germ. og forgerm.) sees i got. annn (aande), lat. lln!muB,-a, a^/,05.

9 Aar. Germ. j3r- (t. Jahr, e. ?ear). Man regner det — «4,05, -a, lat. nora (d af j, u af Z). Aare (at ro med). I Nst. Aar. Ifelge a. f. Zr (e. oar) urgerm. «ir-? Aare (Blodkar), gd. Aad-re. Germ. Rodform Ztb-, ifelge ht. Ader (men ult- ifelge a. f. le<1re;?). Ztd- bliver fergerm. Zt-; cf. (Hjerte). aar-le, aarvaagen; germ. Rod air, som it. erst, e. ere, earl? (?: aar-lige); Subst. s. Arilds Tid. Aar-sag (nuvcerende Betydning fra T.); Prcefix som i Orlov, Orlog gd. og plt. or-, ht. ur-; sy. ur endnu Prcepos.; germ. (og got.) u3. Se er-. Aas; germ. (og got.) ZnB>. Abe, gd. *Ape. Laant. Herkomst übekjendt. Aborre, gd. Agborre. Ag- übekjendt (Sideform tit Zlrw? se Aa); -borre — en Burre? Acht «Rigets), tydst. Gt. Aahte (Forfolgclfe). Germ. «nt-. A. S. odt maaste famme Ord, da germ. Z enkelte Gange bliver til a. f. « sfor at undgaa dette, der strider mod de moderneste Theorier om germ. Z, opstille Nogle germ. llnbt-^. ad, gd. at (som i E.). I Nst. og Sy. nu aat. - lat. act. Adel, tydst. Gd. har Prcefix adel- (Ex. Adelby, Hovedby). Germ. Rod form Ztn. Se Odel, cedel. af — ht. ab (altsaa germ. 3d), e. Ol; lat. ab, «no. — Afbigt: ut. Bichte — ht. Beichte (Skriftemaal), af os (opr. for Leier?) brugt for Abbitte. — af danke: t. danken. — afiang, Overscettelfe af oblonZuB. — Afsted: plt. Afscheet — holl. lllBedeicl. Anden Rodform i ht. Abschied (ght. -schit). Germ. Rod Bkitb. Bkaitb- Bk,cl-; primair Rod Bki <som i lat. Beire), med Suffix germ. -Ui, fer germ. -t, forstjelligt fra -<1- i lat. Bei6i 3ein«tere (hvilket derimod modsvarer -t i germ. Bkitlln, ht. st). Aften. Germ. Rodform Zb sees i ht. Abend, a. s. «elen (e. eve); seer ud som Aflydsform til ab (af); om Zb indeholdes i Aften, eller om her er Fortor telfe, fees ikke. age, gd. ake ook aken (sy. nu aka); germ. «Kan uk; fergerm. Z 8«8; lat Zgo egi (drive). Ager, gd. Aker (sy. nu tiker) — lat. ager; Rod som i age. Opr.: Sted at drive (Kvceg) paa? — Agermacme: azrimonia dnniseret. Agern, gd. Akern. Rod som i age, Ager. Opr.: Fede produceret hvor Kvceg lspecielt Svin) drives? Agn (Lokkemad); ligl. i Sy. og Nst. Rod ZB, fergerm. ZZn, vel forn i lat. eg-ere trcenge til; «^-^a Trang. Cf. dog ogsaa Egg. Agt, llgte. I Gd.: akte. Vel dog tidlig laant fra t. achten, da oldgerm. nt hos os bliver til tt. Rod Zn; sees i got. aba, abma Forstand, Aand; for germ. ZK; cf. oeu!uB og i^ie.

10 agter, Plt. Form achter af after.

Se atter, efter.

-agtig, plt. Suffix -achtich — ht. hastig. Agurk stal vcere kommet, gjennem slaviske Sprog, fra Orienten. Ahne, Laan af t. Ahn, fer Ane; cf. Enkel (og lat. anuB, gammelt Fruen timmer). Ahorn, tydst. Rod Zb famme forn i lat. ae-er (samme Troe). Sus. -om — de 2, der sees i lat. Adj. aoer-n(-u8). ak! vist laant fra Tydst. akcwet; er vel at stille sammen med nst. Adv. aa-kavt, og gsv. Adj. atceven (fremfusende), af Prcefix aa- og et Vb. kave (dykke, ogsaa gramse, vcere ivrig). Isaafald er atavet hos os attraheret af avet, da det bruges i Bet. bagvendt, keitet, som

om det var ak-avet; men ak- vilde neppe kunne forklares (kunde f. Ex. ikke vcere — awk- i e. axvkwarcl). Imidlertid angives, dog kun efter Moth, et fordums Adj. kav, forn skulde betyde bagvendt (?; Conjectur af Moth?). Al (Ahl), Alhede vil man identificere med sy. all (t. Alb), der bl. A. be tyder Kalkunderlag (laant af lat. albu8?). Betydning gaacr maaste an (skjent Al er mort); Udtalen (langt a) staner imod (cf. Hal(v), Kalsv), Gul(v), Sol(v), El(v)efolk). — Alhede kunde toenkes contraheret af Adelhede, og Al extraheret senere. al. I Oldgerm. skjelnes »l- og al-l; sidste Form, den bevarede, har et Sufix (assimileret n?). Prcefixet aller- er gammel Gen. Pl. — almen er nt. allgemein (-ge- udeladt for at omgaa: gemen) — ht. allgemein; det har for trcengt gd. almenln) (kort e), af Man(n) (o: Mand), hvortil herer almindelig (for almennelig!, og maaste Alminding (Ålmenning); dog er det vansteligt at hen fore t. Allmende (forhen ogsaa strevet Allmeinde) til Mann (der gives et gt. og holl. Vb. mennen: drive Heste). — I Almue indeholdes et Subst. (Mcengde); nst. Muuge, Muuga; Rodform muz. — Alvor iudeholder et Subst., der ifolge isl. alvara stulde have samme Rod som Adj. våer (opr. kort a). Nogle mene, at alvara opr. hed alvara (langt a) med samme Rod som i gt. allwaar (helt sand; — veruB). — alskens betyder: af enhver Art (als Kjons); gsv. og gnst. allskona(r), som af et Kon i Genit. Albue, Alen indeholde Form af famme Rod som i «^«,^, lat. ul-na (t. Elle hed for Etne). <Fr. aune er laant fra Germ.). Alder, bestoegtet med celdre, t. alt, ofv. Rod er al, samme som i lat. alere, nst. ala (ncere, fode). — aldrig er gammel Dativ heraf -s- neglende Suffix -g isl. -Fi ('i Tid ikke'). Alf kan for Formens Skyld vcere Laan af plt. Alf (Pl. Alve), men er vel tillige Laan af isl. all-r, ved Misforstaaelse udtalt med f. Indfodt Form haves endnu igenitivist) i Elverpige, Ellefolt. Ht. er: der Alb (Alp) og die Elbe; i Poesi bruges Pl. Elfen, laant fra e. ell (Pl. elveß). Rod forn i lat.

11 li!bu3 (efter Nogle som i Arb-eide, af Henfyn til ind. rbdu dygtig, ogfaa et mythist Vcesen; herved postuleres Spaltning i en germ. Rod). Alke (Sefugl) og Allike (af Krageslegt) gjenfindes i Plt. begge forn Ålete Alle, og regnes der for Deminutiv af Adelheid. Imidlertid findes Alka (Se fugl) i Nst., Isl., Sv., og auk i E. Altfaa maaste dog 2 Ord? Allike er iall fall, plt. Deminutiv. Almisse: gjennem Romanist indvandret grcest Ord («^«lx/i^). Alter er lat. (attare). Ambolt, Laan af plt. Ambolt, for Anbolt, forhen Anebelte, hvis Iste Led er Proepos. an, det 2det ikke oplyst, og vel — det i e. anvil, men helt forstjelligt fra det i ht. Amboss. Amme; vel, som Mama, opstaaet af de forste Stavelfer, Born producere. Amt, Laant af t. Amt, tidligere Ambet; i g. germaniske Sprog: anlibatit (Tjeneste og Tjener); as uvis Oprindelse; antages af de Fleste for et germani serer celtist (gallist) Compositum, der videre foreligger forn: Embede, sv. embete, nst. Embcette. an Laan af t. an, gt. ane. — «va. Se aa-. — Af Composita ere nogle helt tydste, som Andagt (denten), Anhang, anmasse Mast), anmode (plt. an moden), annamme (? i Plt. kan treffes et annamen for annemen), Ansigt (plt. Ansichte), Anstalt (steilen), antaste (tasten, opr. romanist: gfr. taBter, af taxare, af tangere), antreffe; andre ere Overscettelse og Eftergjorelse af tydste. — Ansvar, gd. Andsvar, indeholder et andet Prcefix (cf. antvorde). And. At -d er Suffix (Rod Zn) sees af A. S. enecl. gt. Auet, lat. 2nat-i8 (Nom. anliB). — Andrik er Laan af plt. Anderik, Suffix som i Vrederik, af Adj. riik (rig, mcegtig). der har fortroengt et celdre af lignende BetydningAnd-reke (Rod forn i lat. rez-ere?), e. 'clrake; i Sv. gjerne omfortolket til ancl «lrake (Anddrage, Drage, treffes ogsaa i celdre D.). „And": Lugente: Legende. anden, gd. annen, assimileret af anner-n, Ac. Masc. af anner, oldgerm. antnar (deraf t. ander-; men e. otner: -n-elideret), fergerm. an-tar, af Rod an med comparativt Suffix (samme som i lat. al-ter ved Rod al). ane, Laan af t. ahnen. Rod falder formelt fammen med den i Aand (And, anden, Ahne. an, m. fl.). cmg-brystet, Ange (hos Heste); cf. nst. Adj. ang, t. enge, got. anFwu-3; germ. Rodform anZ-; forgerm. anzn-, forn i lat. anzuBtuB, ind. annu (snever). Angel (Vinkel, Krog) almengerm.; — lat. anB-uluB (ikke laant fra Lat.). Anger; Parallelt med lat. ang-or (angore. anFUBtuB); ikle Laan. Angst, Laan fra T.; behever ikke i T. at vcere Laan fra Lat. (anF-uBtiN). anke; nst. og fv. Dial. anka (bekymres), Ank (Bekymring); plt. anken (stsnne); ht. anken (wehklagen). Rod anz ->- Suf. -K-? Ankel; i T. Enkel (i Gt. ogfaa Anke); ikke oplyst (muligen forvistet Compositum; cf. a. f. on(<l)eleo^v, m. M).

12 Anker (til Skib) i Germ. laant fra lat. aneora. Anker (Maal), laant fra Nt.; Etym. übekjendt. antvorde, gd. and-wordhe; Prcefixet nu germaniseret; wardhe (— Plt. werden, warden) snarest af famme Rod som t. werden, d. vorde (s. d.); t. (Gegen)wart, -wiirts?; got. Adj. »ncl->vertb-8, isl. unll-verll-r (vendt imod). Appelsin, t.; plt. Appel (ht. Apfel); 2det Stytte anfees for at indeholde Navnet China (efter Andre Messina). Ar (i Sy. arr); staner,

ifelge isl. orr, for germ. Zrur — ind. aruB (Saar); cf. «j»-^i/«vo3 (brudt)? — Plt. Are er vel forvansket af Nare, Narwe (— ht. Narbe), isaafald uvedkommende. Arbeide, Laan af t. Arbeit, hvortil Tilfvarende findes i evrige g.germ. Sprog, og i Sy. endnu arlvollo (gd. 3Ervede). Rod. germ. arb, fergerm. arblr (cf. under Alf); 2det Led ikke sikkert oplyst. arg, almengerm.; ikke videre oplyst sda fergerm. Form bliver arzlr-, mindes man dels om «^^ec», dels om ao^«<l,^. — arrig: phonetist Udvidelse (som Sorrig af Sorg). — Derivatum: cergre, Laan af t. iirgern (af Comparativ arger). Arilds-Tid; gd. Ar-eld(e) 3Ereld(e); og snarest Sammentrcekning til eet Ord af et end celdre *Aar Ulde- o: Subst. Aar (cf. aarle) (isl. ar) Begyndelfe -s- Gen. Pl. (Gram. § 177. e.) Alde, af Ald. nu Old (Tid): Tiders Ophav. en Ark, germ. Laan af lat. area (Kasse). et Ark, Laan af lat. areuB (Bue). Arm; almgerm.; gjenfindes f. Ex. i lat. arm-u8 (Skulder; Rod Zr?). — Armbryst s-brestj, Laan af t. Armbrust, Omfortoltning af areubaliBta. —Erme: omlydende Derivatum (har altsaa engang havt Sufix -i-). arm, almengerm. (Rod ar?). Armod er Laan af plt. Arm-oot. Arne, gd. *Aren, — isl. ar-in-n (Ildsted), gt. Ar-in (Terstegulv). Rod som i lat. ara, area (hvilke Nogle dog fordele paa 2 Redder). Arpe?; „uden Tvivl et halverer Ord: Erbgrind" (V. S. O.). sMan lunde i T. tcente sig Misforstaaelse af et plt. Erp; men et faadant findes ikke hos Lubbenj. Art, arte, artig; Laan af t. Art <be, der er af uvis Etym. Maaste Laan af lat. ars: art-i3, hvormed dog holl. aar<l, plt. arden, ardich stemme stet. Germ. ar-cl- (Pleining, Pleieland) synes her for fjernt i Betydning (om maaste: Pleieland: Land af rette Beskaffenhet»: rette Slags: Slags?) Arv, almengerm. (t. Erbe, med Omlyd). Rod arb, fergerm. arbb, forn i oonlil:a1Ii8 arvenBlB. ase; cf. nst. As (Storm, Tummel), afa (storme, stoie), „stcertt" Vb. asa oos (bruse op; s. Os). Plt. asen (rode i Snans) kunde vcere det samme Ord; dog

13 ville tydste Lingvister aflede det af Aas (Aadsel), i hvilket Fald det er et andet end det norske; om det danske er laant fra Plt., kan neppe afgjores. Asen, Laan af lat. aBinu3. s„Afer" stal gjengive isl. lo3ir, Pl. af aB-8 (germ. anB-). Skulde i Danst hedde 3Es 3Efer (eller Aas Aase). Stammen levnet i Esbern, Eskil — isl. Ask, Esk (Trceet), almengerm. Ikte bestemt gjenfnndet udenfor Germ. (maaste i Slavist). Aste, almengerm. (got. axzo afviger i Confoncmterne). Etym. ikke videre oplyst med Sikkerhet» (man har tcentt paa Roden i lat. arclere). Asp, Esp, almengerm. Ikle videre forklaret (man har tcentt Paa Roden i lat. arb -or). at celdre Form af ad (Gram. 183) (i Sy. att ved Inf., at som Proep.). — Conjunctionen antages gjerne for et andet Ord, germ. formentlig! Pron. Neutr. (Enkelte ville scette den — tnat ?: det). at-ten ?: 8-j-10 (gd. -tan, sy. -ton, ht. -zehn). atter, ved Assimilation, af after; cf. efter, agter. at-traa, gd. thraa (lcenges); Proefixet enten — ad eller — aa. I Sy. nu atra. au! vist laant fra T.; primairt Lydsignal. ave, gd. age; e. a>ve; gjenfindes i flere g.germ. Sprog; Rod germ. az; forgerm. azb; cf. «^O3 (Smerte, Slrcet). avet, forhen avig (som i Sy.); deriveret fra af (vendt fra) Avind, gd. Af-un-d. af unne, nu strevet unde (cf. Ab-gunst). — Avind stjold har fortrcengt Avigstjold. Avl, avle; -l- Suffix; Rod germ. ab; vel samme som i Ev-ne, ov-e; muligt samme som i lat. ov-uB, ind. av-aB. Avn-bog? (Omfortolkning af t. Hage-, Hain-Buche?>. Avn-er, gd. *Agner; almengerm. (f. Ex. t. Ahnen, gt. Agene, e. awnB). Rod germ. az, fergerm. azb; cf. «^v?. Ax; -s Suffix, i T. og E. blevet til -r: gt. Ah-ir, Eh-ir, nu Ah-r-e, plt. Aa-r, holl. aa-r, e. ea-r. Germ. Rod all, fergerm. ak, f. Ex. i lat. Ze-UB, -er-i8 (Ax-Spids), Ze-u-8 (Naal), 3e-er (starp). Axe hos os Laan af t. Achse og lat. axiB. I T. neppe Laan fra Latin. Germ. Rod ab, forgerm. ak (i Bet. bore?). Axel, sy. med „dyb" Tone, som gammelt 2stavelses-Ord (isl. oxul-I, Mase.); findes ogsaa i andre germ. Sprog. Er vel Afledning af foreg. (hvilket derefter hos os forsvandt, og senere laantes tilbage). Axel (Skulder), sy. med hoi" Tone, som gammelt Istavelses-Ord (ist» oxl, Fem.); findes i andre germ. Sprog. Maa mnligen stilles fra de to foreg.?; og isaaflllld regnes til Rod forgerm. ZF, germ. ZK, bevcege? (Cf. lat. axilla, ala).

14 Baad, gd. Baat; germ. bait- (Aflydsform i Rætten bit- bait- bit-, førgerm. bhaid- bblcl-, spalte, bide; altsaa egtl. spaltet Træstamme ?), som sees as isl. beit (Sideform til bát-r), og af A. S. bZt. e. boat. Nt. Boot (i Ht. laant fra Nt.) seer ud som laant fra E. I Romanist (f. Ex. bat- eau) er laant fra Germ. (Nogle ville mistoenke Ordet for at være ugermanistt). bllade, nu Adv., i Gd. Talord med Betydn. 'begge' (s. d.); Z i Nordisk kommer her as celdre ai, ifolge t. beide (e. botb, i G. E. batbe; mulig laant fra Danst?). Dentalen er Suffix, ifolge got. bajotb-3 og, uden Suffix, bai (Ac. bauB, Neutr. ba), A. S. b» (hvormed synes at falde fammen 2den Stavelse i au'^,«, lat. arn-bo, Ho.?). Bande, at baade, maa, ifolge sit aa, vcere Laan af nt. Bate, baten (ud tales med aabent o). Et gd. Bate, bate med Lyd a (forn nst. Bate, bata), hvilket i Skrift ikke kunde stjelnes fra det laante, vilde nu hedde Bade, at bade;

Tydelighed har vel altfaa hjulpet den laante Form frem (hvilket Henfyn ikke gjelder i Sy., hvor Form med a: bata, ligeledes nu bruges). Rod bZt, som i bedre. Naak(e), Laan af nt. Bak(e), frisist Form, opr. Baken. Germ. bauk-n -(Tegn); deraf regelmcessigt ght. Bouchen, a. f. beaeen (e. neaeon, hvoraf to beekon), celdste nt. Bookan. Isl. bakn har mod Regelen a af au. Se Baun. Bllal. Findes ogfaa i A. S.: bZel. Seer ud forn et germ. *bZI, fer germ. bdal; -l kunde vcere Suffix scf. 9?«lv«?l. Kunde ogsaa tcenkes con traheret af et germ. *babal, fergerm. bdakal; cf. lat. laeula, Demin. af lax. Baand, gd. Band; fe binde. Baar(e). Germ. Rodform bZr-. Se bcere. BaaS (Mase.), forn t. Banfe (Fem.), af germ. Stamme banB. Der citeres et ind. bn^a- (Stald), hvori -n- vel er elideret. bable sbavle^, vidtudbredt Onomatopoieticon. Bad, Germ. bZtti-; -tli Suffix? Nogle tro at gjenfinde Roden i t. biihen (varme, riste; -h- kun orthographistt)? — Bndstjcer omfortolket af Bartfcherer (fordi man fordum kunde faa Barber ved Badehuse). Bag, gd. Bak. — Bagbord: som Styrmand, ved Stibes fordums Ind retning, vendte Ryggen mod. — vaglcends, opr. -loengs. — bagvaske: Plt. waschen i Bet. snakke; Bakwascher. båge, gd. bake, almengerm. (bZK- bok-). Forgerm. bbaZ-; cf. (med Aflyd 2). — Temmelig forceldet Derivatum: Boegt. Se baxe. Bai (Bugt), gjennem T. fra Romanist: fr. baie, famt lat. (og it.) b»ia. Cf. Lai«e. Bai (Tei), af fr. bai, af lat. bacliuB (redbrun). bak (brafe b.), at bakke; laant fra E. (back — bag). Bak (Skibsdel), hos os laant fra Nt.; uvis Oprindelse (celtist?)15 Bakke (Prcesenterb. He.), hos os laant fra Nt. (Bat); i sent Latin haves et baeea (Vandkar); antages for Eet med foregaaende (cf. Bcekken). Bakke (Hoi), vist Eet med Bante (nk assimileret). Bakkelse, Laan af plt. Backels, af backen. Bal (i Villard) Laan af fr. balle, der er Laan af t. Ball. Bal (Dands) Laan af fr. bal — it. ballo; uvis Oprindelse (cf. Balde (Fodb. He.) er neppe Andet end det t. Balle(n) (se Balle) i speciel Anvendelse. Balder, baldre; i Plt. balderen; seer ud som Aflyd til buldre (laant?). Ballast, hos os Laan af nt. Ballast ?: uprofitabel Last; ptt. Prcefix bal (cf. isl. bol, g. e. bale) ?: stet. (Baglast, Barlast maa vcere Omfortolkninger). Balle (Vareb.). Laan af t. Balle(n), Sideform til Ball (altsaa egtl.: mnd Pakke). (Fr. balle er laant fra T.; e. bale fra Fr.). Ballie, Laan af nt. Ballie, der er Laan af fr. baille, i sen Lat. bacula, der kunde vcere Latinisering af Bal(ke). balstyrig, Laan af nt. balsturich (ii), stem at styre. Prcefix som i Ballast. valtre, boltre? t seer hoitydst ud; cf. poltern; Ptt. har balderen og bnlderen (baldre, buldre). Bamse (Bjern), gd. — nst. Bangse (Bjern, egtl. Dasteren), med Vb. bangsa; Iterativ af banga (staa; anferes ikke i Nst.; findes i Ist.). Band, bande; gd. Ban(n), banne. Almengerm. (om truende Proclama). Gjerne antages -nn- for Snffix, altsaa ba, forgerm. dda, for Rod; cf. 9"?/», lat. lar!. — Af germ. barmen kommer fr. bannir, it., med tilfoiet <1, banllire (attraheret af bancla?), Part. banclilo, (erklceret fredlos): Bandit. Bande, hos os laant (gjennem T.) fra Romanist: fr. bancle. it. ban6a, der dog selv er Laan fra Germ. (t. Band, got. Fem. ban6i; el. ban. Bane, Laan af t. Bahn, gt. Bane. Cf. nst. bana nee Aakrn „vel for badna": bada, staa, stampe, celle; germ. bZct-. Nane-Mand, -Saar; gd. Bane (Dod, Dodsaarsag, Drabsmand). For germ. bban-; cf. He. s.,lunggrammatikere" henfere derimod til 9,0,03: celdste ht. Gundia, isl. zunn-r. Kamp.!^ bange, tydst, af be-cmge (horer til eng, fnever); Adv., der senere ogsaa blev til Adj. en Bank, af fr. banczue, af it. banea, af t. Bank (Bcenk, altsaa brugt om Disk); i T. falder det laante Ord sammen med det oprindelige, Banke vel - Bakke, best. med Boenk. banke; -k- Suffix; cf. isl. danza (staa), e. banz; sy. Subst. banz. Banner i germ. Sprog laant fra Fr.: banniere, it. banliiera, der antages for dannet af et germ. Ord, snarest got. nanclxvo, Tegn, hvis Forklaring er omtvistet; eller ogsaa af t. Band (Vimpel?).

16 bar; Adv. bare; Vb. at bare; -r menes (ifolge et slavist Ord: bo3u bar sodet) at vcere forgerm. 8. -bar, Suffix, af Rod tit bcere (opr. Rodform dZr) (cf. lat. lruzi-ler: frugtbar); laant fra T. — Indeholdes ogsaa i aabenbar, ifelge Qvantiteten i ght. offenbaar, -bcicire (ellers havde Adj. bar her vceret tcenkeligt). Barbeer, gjennem T. af fr. barbier, sent lat. barbariuB, af barba. Barde-r (Hvalb.), egtl. Pl. Skjceg, holl. Pl. baarclen (hvoraf i Ht. er lavet et Fem. Barte). Bark (paa Trce); indfodt; seer ud som Aflyd til Birk; maaste opr. Birkebark? man anforer et ind. blrurza, en Birkeart, og dens Bark. Bark (Fartoi); i Germ. laant fra Romanist (barea). Herkomst neppe sikker; «climin. ot bariB (ProvertiuB): ot Kzvotian orizin, l^ovtie bari, a boat». Barm, findes i adskillige germ. Sprog; -m sikkert Suffix; altsaa Rod som i bcere. barmhjertig, forbarme, Laan as Plt. barmhertich, vorbarmen; henfores af Nogle til Barm; men da de i T. ere oversatte fra miBerieorB, miBereri, maa de indeholde arm <miBer) med Prcefix be-. Barn; -n Suffix, af bcere, Rodform bZr-. Barre, gjennem T. fra fr. barre, der maaste er celtist. Barsel, gd. Barns-Bl (Gilde). barst, fra T.; -st (eller -t) Suffix; Rod kunde pasfe til den i bar, i boere, i gd. bcerie (staa). Maaste egtl.: villig til at staa? el.: som man staaer sig paa? Ogsaa kunde toenkes Paa Bark? thi Nst. har et

berkjen: „smagende af Bark, haard, ter, barst". Bart (Bakkenb.), tydst. Germ. bZrcl-; fergerm. bbZrllli-, i Latin omsat til bnrba (cf. verbum med b af clb, nemlig Eet med: Ord, Wort) med Iste Aspiration opgiven. BaS (Stemme), romanist, fr. ba3, it. basBo. Bas (i spille B.) af nt. Baas (Herre; vel egtl. Onkel, Fetter); ogfaa laant i Nst. baste, Bast? Iterativ af et (sy. bl»8a varme, staa); eller af (staa, se Bane)? eller omsat af baxe? Nst. har basa, basta, baxa i lignende Bet. BaSse (Vjorn, Vildsvin), gd. *Varse; nst. Verse, Besse (hvoraf i Ny boder: Sobisse?); vist med Iterativsuffix af bcerie (staa) (cf. Bamfe; Bjornen baster; Vildsvinet stoder). Bast; almengerm.; Suffix -t? -st? I Ght., med Aflyd, Buost (Bast strik; vilde i Gd. hedt Boost). Ikke oplyst videre; moerk dog: «^.. 8. bleBt. a limetree. 'vvbenee b«Bt i 8macle». batte, Laan af t. batten (dette antog Grimm for afledt af famme Rod forn isl. bo«l, Strid. Mon ikke fnarere laant fra fr. battre?).

17 Baun, rettere Bagn; gd. Rodform forn i

ero? — betale af plt. betalen; 2

18 Rod som i Tal. — betragte af t. betrachten (betcente); vist laant fra lat. traetare. — betuttet? gd. tutte (ruste) kunde have anlaget be-? Eller Lnnn fra Nt.?: i Holl. findes beteutercl (forvirret); med nfvigende Forlyd: Plt. vorduttet, ht. vertutzt (nu verdutzt). — bevaagen nf ptt. bewogen (ht. gewogen, inclineret; nf wiegen). — bevcege af t. bewegen („stcertt", Eet med wiegen, veie, og„fvagt"); i Bet. 'formåa til' Gjengivelse bande af bewegen og, ifolge fy. bevelca, af plt. beweeken (erweichen, zu Etroas bewegen). Bed, ikke Fortscettelse af celdre d. Bced (Leie, Dyne; Mase.. forn isl. becl-r), men Laan af: plt. Bedde, holl. be<l, ht. fpaltet til Beet og Vett. Germ. bZll-, fergerm. blrZllb- shvorfor Nogle toente paa lat. to<lio gravers. Bede (Dyr) (sy. Dial. bete), og at bede (gilde). Vbt. antages at vcere — nst. beita (se bede. jage), Cansativ til biita, man er vel deriveret af Sub stantivet. Deriv. altfaa uvis. Bede (Robbede) gjennem T. af lat. beta. bede, gd. bidie (bedie) bad baade beden; fy. bevbenee beting-bult, van. Beding; orig. UB6ll on iancl lor tetberin^ noi'BeB .. lrom beta, to va3ture, bait ..». bedre, bedst, gd. betre, best; almengerm.; germ. Rod bZt (fergerm. btlsll); Omlyd som i yngre, storre. Se Baade, Bod. Bcg, gjennem T. (nt. Pek, ht. Pech; tydst P af os opfattet forn B; i jydst Dial. dog tildels P) fra Lat.: pix; Rod vel pi; cf. Mu3. begge, gd. beggie; oprindelig en Genitiv af Rodform bai, fungerende istedetfor den ved baade (s. d.) manglende Genitiv; tidlig gaaet over til nt bruges som Adjectiv (-gg- er en phonetist Udvcext). beidse el. beitse er ht. beizen, Cnusntiv til deisten, nltsna — gd. beete, isl. beita. beile, gd. bedle; Iterativ til bede. Se betle. Belte (ght. Balz) maa vcere germanistt Laan fra Latin: balteu3 (der felv er mistoenkt for at vcere Laan). — Belt maa vcere Variation deraf. Ben; almengerm; germ. nain-; Bet. Knokkel er vel den celdre. Übekjendt udenfor Germ. Bengel, tydst; betyder opr. en Prygl (cf. under banke).

19 sßersert, literairt Laan fra Isl.; betyder troligvis Bjernestindsserk.j best (cc); Rodform germ. bait- (af bu-, bide) med Suffix enten -K (saa at t, blev til 3) eller -Bk. Bestoit. -stuit, er holl. b6Bebuit af fr. biBeuit (biB eoetuB). Bet (cc) af fr. bete af lat. beBtia. betle, Laan af ht. betteln, Iterativ til bitten. Se beile. Bi. Germ. Grundform uvis; kunde efter isl. by, A. S. beo, fynes at vcere bin el. lign. (t. Biene maa indeholde et Suffix). Nogle tcente paa en fer germ. Rod btii (bceve, frygte; den Bcevende, Surrende?). bi, Laan af t. bi (i Ht. nu bei). (Minder om sidste Led i ««y,<, lat. limbi-?!. Se be-. — bivaane: t. wohnen; germ. Rodform nun; kunde staa i Aflydsforhold til vvZn (cf. vant). Bibel, Fem. Sing. af opr. Neutr. Pl. bide, gd. biite beet bite biten, — nst., sy., biita; almengerm. Germ. Rod b—t: bit- balt- bit-: forgerm. bb — cl (bllaicl- blUlt-) gjenfindes i lat. li-u-11-o lllt-i, ind. Perf. bi-blrecl-a (har klovet; e ?: ai). — en Bid, gd. (som i Nst. og Sy.) *Biit, Mase. (desforndeu kunde hermed congruere apocoperet Form af -en Bidde nst. Bite, isl. biti). — et Bid, gd. (som i Nst. og Isl.) *Bit (sy. nu bett). — Bidsel, gd. strevet Bezcel ?: (som i Sy.) nst.Beitsl, Beisl (germ. Rodform bait-). — Billing I: Bidling. — Se best, bitter. bie, gd. biide beed bide biden, — nst., fy. , biida, e. bilte, hvis „stcerke" Preet. bo«1e (A. S. bZ«I) endnu forefalder. Germ. Rod b— « «F?,^ov (hvile 0: stole paa; causativt: overtale He.). Germanistt Caufativ er isl. beiela, sy. becla-8, anmode (egtl. standse?). Bil (Vxe), vel, med sy. bil». Laan af ptt. Biil(e), holl. biU, ht. Beil, ght. Biihel; altsaa germ. Rod tub. <E. bitt maatte, hvis det skulde vcere det samme Ord, indeholde

Assimilation af bl; det maa vel vcere — ht. Bille, ght. Bill, Hakke, der maaste ikke er i Slegt med Beil). Bild (Huggejern) (Vb.: bilde) isl. bilcl-r (Pil), nst. Bild el. Bill (Aareladningsjern). sy. plog-bill (forhen -bil<l). Etymologi uoplyst; bestegtet med uysncevnte t. Bill(e)? bilde ind, afbilde, Laan af t. bilden, fe Billede (e. builll er übestegtet). Bille (Insect)?; maaste e. beetle, der i A. S. stal findes strevet bileia, som af bitan, bide, skjent det nu er enslydende med beetle, Hammer, af beat staa. Billed(e), Laan af t. Bild, gt. Bilidi, der er uoplyst (man veed ikke engang, om det indeholder Prcefixet bi-). billig, Laan af t. billig, forhen billich (ptt. billik, ogfaa bildelik) (cf. Unbill, forhen Unbilde, Uret). Etymologi übekjendt. (Efter Nogle stammende fra Celtist).

20 Bimpel? B for P? cf. pimpe; sy. Dial.: Pimpel (Flåste). binde; almengerm. Germ. Rodformer blncl- bsncl- bun«l-. dn— nllb; ind. bancib- (binde! (Iste Asp. opgiven); -?«l<ll,« (o: lat. 01-lenll-imentunr (Baand). Bindslllll: Binn(en)sohle.

Bing?

Forgerm. Tong,

nst. Bing(e), sy. binze.

en Birk; almengerm. (sy. og nst. Bjork); forgerm. blr— rz»; gjenfindes i Slavist. Se Bark. et Birk, Birteret, fordum Bicerkeret gnst. Biark - Eyjar - Rett-r. Stemmer formelt aldeles med foreg.; kunde dog vcere af belt anden Rod med Suffix -K-? Bistop, Bisp: «!?,<sx«i!"?o3 (gjennem Lat.). Bismer, Laan af plt. Besemer; stal i Ptt. vcere laant fra Slavist, og heller ikke i Sl. vcere indfedt. Cf. it. veBo a mano? bisse, vist laant fra Plt.: dissen. — Bissekrcemmer. — Iydst, og vel indfodt, Form: bes(e). bister, Laan as ptt. biister holl. biMer. Uoplyst. Efter Nogle vendist. Minder dog om e. boiBterouB, der er celtist. bitte? Om adjectivist Anvendelfe af plt. Bete (Bid)? cf. dog: nich dat Bitterste? Efter Nogle capricieus Variant for Dialecters 'vitte' (sv., nst. vetta), der antages for Gen. Pl. af Vett(e) (Vcefen). bitter, gd. af bide (s. d.); tt i bittre har beskyttet t mod at blive til d (i T. mod at blive til st). bjeffe, med celdre Varianter beffe, bleffe; Onomatopoietica; vist laante fra T.: beffen (schelten); blaffen (gjo). Bjelde, gd. Bicelle; almengerm., saal. isl. bjalla: ia spaltet as celdre e. der sees i Ptt. Belle, e. belt (Klokke). Rod stemmer med den it. bellen (gjo); det ene l kan vcere (assimileret?) Suffix, nemlig ifald Rod er forn i nst. belja, der har en anden Astydsvocal: Rodform bZI. omlydt foran i-Lyd. Bjelke; celdre Lyd i gfv. Bialke; ia Spaltning af end celdre e i Rodform belk, der staner i Aflydsforhold til Rodform balk i gnst. og gfv. Bnlk(Afsnit) og i t. Ballen. Forgerm. bbalZ- (hvori z kan vcere Suffix). Bjerg, -berg; ligl. i Gnst. og Gsv. Biarg og (uspaltet) Berg; i Nsv. kun berz; i T. Berg (da Spaltning as e itle kjendes der). Fergerm. Rod bli—rzlr (gjenfindes f. Ex. i Celtist). Uenighet», om Borg horer ncermest hertil eller til det noeste Ord. bjerge (i Gd. „stcerkt": barg burge burgeu); celdre Vocal i Gnst. og Gsv. biarga, ogsnn uspnltet: berga (nu enegjeldende i Sy.); t. bergen. E. burv er Derivatum. Rodform for den germaniste Consonantforstydning: bli—rzd (nogle Nyere forestille sig en oprindelig Lydmodification, der formentligt stilte denne Rod fra foreg.). — I det gamle: 'Sol er gangen til Bjerge' haves gl. Genit.

21 Sing. af et Fem. Bjerg (Skjul). — Deriv.: Op(pe)-borsel, cf. nst. Byrgst (Indbjergning). Bjorn; Omlyd af Stamform Bjarn (sees i isl. Genitiv bjarnar, og i Navnet Bjarne); ia as e el. i (sees i isl. Pl. birnir); -n er Suffix, forn sees af t. Bar, gt. Bere. Rod b— r, fergerm. bir—r, vel samme som i gd. berie (staa), lat. lerire. Maaste da egtl. Vjornepotens Navn, der har fortrcengt Bjornens (levnet i 3)rsa: Hunbjern; cf. Bera). sNu gjcengs Etym.: af brun!^. blåa; — t. blån; fergerm. bblZ(u)- sees i lat. llZvuB (gul). Rod vel samme som i blahen, to blow, lat. llare; ifaafald: Buldenhedscouleur (blåa og gul). Fr. bien er laant fra Germ., og trcengt ind i E.: bluo. Blaar (i Sy. blar, med Deriv. blanor); opr. Pl., af et Sing. Blåa; t. Blahe (Paklerred); germ. blZli-; fergerm. bbIZK-. Se Ble. — 'Scette Blaar i Oinene' — «lraw >vool over one's eveB: faae En til at se Traade i Luften (betjendtVienaffection). sI Nst. haves Sb. Blaae : blåa Plet; kunde benyttes, men vides ikke at vcere benyttet, til et lige faa godt Billede: scette Blaaer: faae til at se blåa Pletter, nemlig ved for stcerk Glands; 'blånen Dunst machen'^. sAt Blaar ikke er „Forvanstning af Blaaner"!! behever end ikke at bemcerkes). Blad. Almengerm. Germ. blZcl-, hvori -<1- vel er Suffix (cf. Blomst), Rodform bla; fergerm. bbla, cf. lat. tloB (Blomst), llare (bloese), y,^k« (over stremmer, svulmer), He. Lat. tolium udviser en anden Rod eller Rodform. blakket ? Stamord black (bleg; dog variabel

Betydning) findes endnu i Sy., Nst. (med Isl.). — Vansteligt at fe er Forhold til : nst. blekka blakk (vifte); itemßlcek, plt. Black; item e. blaek sort; videre : nst. blaka, ptt. blaken (vaie; flamme) (forgerm. bblZg-: <^e^<», lat. llagrare); samt t. og e. blant (i D. og i Romanist laant fra T.), idet Nogle antage black for assimileret Form af blant. Snarere maa blak forbindes med blaka, og betyde forbrcendtudseende (merk el. lys). — 'Falske Vlak(ke)' I: Dyr af uvis Couleur? (Blak i Sagn anvendt som Egennavn for Forrceder). blande (opr. „stoerkt": Ipf. med forceldet Deriv.: blende: germ. blanll-i-an). Synes at staa i Aflydsforhold til blind, Blund. — (i)blandt : -t phonetist Udvcext til obf. Sb. Bland. — Se blende. blank, Laan af t. blank (cf. under blakket). Vist Astyd til blinke. Fer germ. dblanF- ansees af Nogle for nasaleret Form af bblZg- (lat. ilagrare). Ble — nst. Blceceia, vist af Blaar (s. d.), hvormed dog Sideform Blsoia (bevaret i Sy.) stemmer ilde (medmindre Aflydsform blod- kan forudfcettes?). bleg, gd. *bleek (som i Sy.), nst. bleik (som ht. bleich) (e. bleak, med Om lyden i a. s. bllece bevaret, og K beskyttet mod at blive til eli, som i to bleaeb, ved den nu tabte «omlydte Form bloke, a. s. blZe). Germ. blaik-. Vb. germ. blik- blaik- blik-, bevaret i ht. erbleichen. Blegn(e), forhen ogsaa Blene (gsv. Blena), er vel Laan af nt. Blein(e),

22 Bleien, der maa slaa for Blegene. ifolge a. f. blezen (nu e. blainj. Rod vel bla, forgerm. blila (: bliihen, Blafe, lat. llare). blende; Laan af t. blenden; germ. Caufativ blanlt-i-an; maa vcere samme Ord som det obs. blende, e. blencl (se blande). Aflydsforhold til blind. — (Blende, Mineral; ligl. t.; maaste: blendende, narrende, vcerdilost Mineral?). blid (ii). Germ. blitli- (: e. blitbe, holl. blijcle, gt. bliide). Forgerm. bblait-, ikke fundet. Blik, Laan af t. Blick (opr. Glands, som i Havblik); germ. bllK-K. Udvidelse af Rodform blik, se under bleg. Blik (Metal) („luktet e-Lyd": Gram. § U0); vel fra Nt. : Bleck, bvori Fordobling vel er blot orthographist; ht. Blech; germ. blik-, se foreg. og under bleg. blind; almengerm.; se Aflvdsformerne blande, blende, Blund. Fergerm. bblan<lb-; i Lithanist anfores blanclvti slaa Vjnene ned (altsaa ncermest — blunde : lukke Vinene). blinke; Aflydsforhold til blank (s. d.). Blis (ndtales med „lnktet e": Gram. § 60). Nst. Blese, Bles; nt. Blesse, Bles; ht. Blasse. Enkelt s er celdre. Aflyd til ht. blass, Blasenhengst, holl. dlaar (hvid Plet), og maaste til Blus. blive, Laan af ptt. bliiven, af be-liiven, — ht. b-leiben. Germ. lid- laib lib- Forgerm. laibb- libb- ikke til at finde. sNu gjcengs Henforelse til Fedt, /.,,l?«z,kV, er falsk; dertil maatte krceves I', eller dog Stiften af t og b. i Ht., altsaa ght. liiven geliben; i «^«, </,n er, som yngre Annlogidanuelse, uvedkommendes. Blod (00). Almengerm. Germ. blucl-; -cl- maaste Snffix; Rod da fergerm btilZ. — blsde, germ. blucl-i-an. Blok, i D., Sv., Nst. maaste laant fra T.; anferes ikte i Gnst. og Isl. Ght. Bloch (fortrcengt af nt. Form). Vist for Ve-lok (af lukke): Sperrings middel. ? Er laant ind i Romanist, hvorfra vi have: bloquere, Blocade. Blomme (Blomst), gd. som i Nst. Germ. bluma(n)- (svagt Masc.; ht. dog Fem.: Blume). Rod germ. bli» (cf. t. blithen, e. blow); fergerm. btili,; lat. 1108 lloriB, (81. i 2Eg er Specialanvendelse). — Blomst, gd. et Bloomster, med endnu et Suffix, hvoraf -er nu fungerer forn Pl.-Endelse. — Blomtaal gjengiver Blnmenkohl. holl. bloemkool. — blomrodden; egtl. om 2Eg? rodden ogsaa i Blommen? — I e. bloBBom, A. S. blustma, sees ikke afledende m lige ved Roden. Blomme (Frugt), laant fra Ptt. Pluume (nyht. Pflanme), med tydst P af os opfattet som V. I Germanist Laan af romanistt vruna, Fem, Sing., opr. Pl. af lat. Neutr. nrunum (opr. Slaaen?), hvis Rod falder sammen med den i vruna (Gled) (se fryse).

23 blond. Laan fra Romanist, ncermest Fransk; er der atter Laan, mulig fr« Oldgermanist; cf. a. s. blanllen-leax (med blandet, 3: cendre, Håar; graalig). blot, Laan af nt. bloot — ht. blost (eller maaste af en Form med kort Vocal? i Holl. findes en Sideform blnt). Germ. bl—t : blaut- blat- (fergerm. bdl— cl->. Den tungere Form blaut congruerer med nst. (og isl.) blaut, sy. og gd. blot, nyd. blod (bled: saarlig : udcettet : bar). blu (i üblu, blues He.), gd. ght. bluuc Gen. bluuges (nht. Dialect: blaug); -g kan vcere Suffix; isaafald fergerm. Rod bblu; cf. lat. tluere. Side form: bly. Blund; maa staa i Aflydsforhold til blind (s. d.). Blus; ifolge f. Ex. nt. blosen (glode) maa enkelt s vcere det Oprindelige. Kunde staa i Aflydsforhold til Blis. (Plt. bloschen. A. S. blv3ean, e. blitli indeholde Suffix -K). Bluse af fr. bloiiBo («orizine inconnue»). Bly; germ. bliu- (eller bli>v->, ikke oplyst videre.— Blyant: forviltret Ord dannelse. saavidt vides foregaaet hos os. bly, gd. (som i Sy.); nst. bliug; Sideform lil blu. Blcek, rettere Blek som i Gnst. (nu i Nst. tildels Blekk); celdre d. Blik. Seer ud som Aflydsform til ptt. Black, og e. Adj. blaek (cf. under blakket). Blcenker (e)): t. Pliinkler, opr. Blanker, af gt. blenken: lade (Vaaben) blinke. Blcere, gd. Vlcedre (cece); gnst. Bladra (aa); ght. Blaatere (Hndblcere) (nu: ht. Blatter, e. blaclller, sy. blaclllra; ust.

Bloera). -dre Snffix. Rod som i blllhen, blcese; forgerm. bblZ-; cf. lat. Natura, blcrse; opr. (Z som i Nabosprog; nst. blaasa) (cc af fordums Omlyd i Prces. Ind. Sing.? cf. es bliist); fordums Ipf. -s- er Suffix; cf. a. s. bllixvll», e. blo>v, t. blahen. Forgerm. bblZ- (onomat.): lat. llare, He. blod, gd. bleet (som i Sy.), nst. blaut; ht. blost; germ. blaut- (se under blot), hvori -r- kan vcere Suffix, og Rodform blau-, forgerm. bblau- (cf. lat. lluere). — Med andet Suffix : germ. blau-tli- (^.«u-01,,-, ussel, har man jevnfort); got. blaullijaii (scette ud af Kraft), nst. blan(d), ptt. bloode (oo), ht. blbde, fy. l»IolliF, blo<lBint; item vel: blodagtig. blodsindet (obsolet Bloding : jammerlig Person), hvilke vor Bevidsthed nu forbinder med det alm. blod af blot. - Cf. blu, bly. bo (ligesaa i Sy.); got. banan (udtal ..aabent" o); ellers med u: nst. bu, a. s. og celdste T- buuan (altsaa nht. bauen). Rod forgerm. bliu, sees i ??r», lat lvi, ind. bliu (blive); til den henfores e. be, t. bin, bisl. — Deriv.: Bod, 801, Bolig. Klcedebon, redebon. Bonde. — Bohave, vist af Bohag(e), gsv. Bohag, af fordums hag (bekvem), af os nu knyttet til have, og vel paavirket af t. Habe. — Bopcel; sy. rettere Pl.: bopalar.

24 boble, vist laant fra nt. bubbeln. Findes neppe i de gamle germaniske Sprog. Bod (oo). I Nst. u: Buud; ellers u: plt. Boode (til u fore e. bootb. nht. Bude tilbage). Af bo. Suffix germ. -tb-, fergerm. -t-. Bod, gd. Boot; ligesaa i Sv. og Nst.; ptt. Voote, altsaa ht. Buste, e. boot. Germ. bot-, Aflydsform til bZt- (se: bedre). Bodike (Buddite), se under Booker. Bodmeri, plt., af Bodem (Bund, nemlig Stibsbund): „Laan med Pant i Skibslndning". Bog, gd. Book; ligl. i Sv.. Nst., Plt.; altsaa ht. Buch (udeufor Tydst Fem.; i T. Neutr.). Antages af de Fleste dannet af Bogens Navn (formentlig: forst Begegren; saa indridset Bogstav; saa Skriftstykke). Om dets eller Trceets Navn indeholdes i Bogstav, omtvistes. Den gjcengse Udtale Buttstav ndviser Laan fra Plt. (Bookstaf). — Vogfinte, -hvede indeholde Trceets Navn. Boie (Lcenke. egtl. om Halsen; ogsaa Klods eller Tonde ftydende ved et Toug), gjennem Nt. af lat. boile. bold; gd. *ball, som i Gust. (maaste tillige, som i Gsv.. i T. Adv. bald (snart); ogsaa E. har Icl af Itb : bo!<1. Got. Adv. bZlttl-aba (dristigt). Fergerm. btiZlt- (-t- Suffix?). Herer vel til nst. bella (gmlt. Ipf. ball): for måa, overvinde. Bold (nu gjerue udtalt som Voldt), gd. dette som i Nst., Gsv. (uu ball), og T. (isl. boll-r). I Romanist laant fra Germanist. Forgerm. bbal(l-). bole, Laan af ptt. boolen, med Sb. Boole (Broder, Slegtning; ogfaa Gildebole:Gildebroder) — ht. buhlen, Buhle. Uoplyst. (Nuvcerende Betydning secundair). Bolig (en; fordum ogsaa et) — gsv. Bolet, hvori Endelseu vel er som i vaclerlek, Veirlig; nst. -leik, e. nu -lellze : Kno^vloclze. Ellers kunde antages Substantivering af ptt. buwelik (cf. Vaulichkeiten). Bolle? (i Sv. bulle, -a), rund Gjenstand (f. Ex. rund Staal), turde i Germanist vcere Laan af lat. bulla (se Bulle), skjent germ. Aflyd i Forhold til Ball ogsaa er mulig. Bolster? skrives i Plt. ogsaa Vulster (i Ht. nu Polster). Muligvis Rodform bulg- (cf. bulne, Bcelg He.). Bolt?; almengerm. (sv. bult) (ht. Bolz). Uoplyst. (Nogle antage Extraction af eata-vulta). -bolt i Drukkenbolt er tydst, Adj. balt, bald, bold (d. bold : modig). boltre se baltre. Bolvcerk, Laan af nt. Bolwerk o: „Bohlenwehr, holzerne Wehr" (ogsaa laant ind i Fr.: boulevard). Bom (ogsaa i Buxbom, Bomuld, He.) er Laan af plt. Boom. der (forn e. beam) ndgaaer fra oldtydst baum- (uforandret i Ht.), med vocaliseret z af

25 germ. bZzm- : got. ba^m-3 (isl. abnormt omdannet: ballm-r). Heri -m- Snffix; fergerm. Rodform blrZzb- sees (uden Suffix -rn-) i ind. bZbu (Iste Aspiratiou opgiven): stor, megen, og maaste i ."7«^v3 (der ligl. gjerne antages at have op givet Iste Asp. ?: at staa for tyk. Bom turde da egtl. betyde det Store el. Tykke af Trceet. Aflyd btiZZb- turde foreligge i Boug?. — bomstcerk, bom stille: bllumstark, -still. Bombe: fr. bombe (cf. lat. bombuB hul Lyd). bomre, Onomatopoieticon. (Interj, bom!): dundre imod, f. Ex. med Kegletugle mod Plantevcert. Deraf med Platt. Formation: Bommert. Bonde for Boende, participialt Subst, til bo. bone, vistnok Laan af plt. boonen (— holl. boenen). Germ. bon-; forgerm. btiZn-, cf. l?e-9°^'-« (har stinnet). bore; ligl. o i andre germ. Sprog (fv. nu borra). Germ. bor-; fergerm. bliZr-; cf. . Horer sammen med bjerge (cf. geborgen). — Borgen. Verbalsubst. Bort (nu oo), Laan fra T.; Bord (Rand) lyder i Ptt. i Nom. som Bort (d forhcerdes i Udlyd). I Ht. haves afledt Fem. Borte (Rand) nst. Borda. Se Bord. bort (gd. ogsaa burt, som i ust.; gnst. ogsaa braut); fordreiet Casus af Sb., gd. *Breet, nst. Braut (Vei); Rodform forn i Ipf. Sing. af bryde. Cf. t. weg af Weg. — borte: dativist Form (Gram. § 177. b.). Bosset, fra T.; t. Etymologer ndlede det directe af ght. voosten — e. beat, „fk. bauta (staa. f. Ex. Kegler); ifaafald er plt. Boossel Laan fra Ht. Maaste dog baade i Plt. og Ht. (fra for ht. Consonantforstydning) : Boot-sel. Bou(g), gd. *Boog (Overdel af Forben); germ. b<i'B-: altsaa ht. Bng, holl. boel: (e. bou^n i Bet. Gren). Forgerm. btiZgti-, som i -?i?^3 (tste Aspiration opgiven), ind. bZI,uB (Arm). Cf. Bom. — Bugspryd, Laan af

holl. boeZBvriet (germ. Bru-!'ut-; daniseret: -sprydt) (i Ugunst er Iste Leds Dcmisering .: Boug sprydt). bonne el. bugne (udboies), Inchoativ, as Rodform bug-, se boie. Bovenbramseil, He.; as nt. boven, af be oven (foroven); cf. e. above. sboxe: e. box^. Biande fe bryde.

26 Brav (Morbrad); germ. Rodform brZct-; sy. -brllcl, ht. Brat-en, He. For perm. bbrZllb-; -clb- Suffix? Rod bbrZ- ville Nogle gjenfinde i -?a^>>«, („falls sur zopi^n") brcender, og forkortet, i lat. tre-tum (Brcending), ler-vere (syde); men Grundbetydning i Germ. synes at vcere Kjed. — Deriv.: brcede (indsmere, tjcere), germ. brZcl-i-an. — Bradspil, holl. draallBn!t (egtl. Stegespid) om sortolket. brad (Braddyb), nu tun i Neutr. som Adv. : bradt (pludseligen; opr. ikke Eet med brat); gd. sv. og nst. braad. Germ. brZcl- el. nrZtll-? el. brZZll-? Brag, brage; gd. "'Brak, som i Sy., Nst., Plt. Rodform som i Ipf. Sing. brak og i lat. lrZzor. brage (Herr; en Brage); gd. som i Nst., Sy. (-a), Plt. (-en). Udtalen a taler mod Laan fra Ptt. Rodform som i plt. roi braaken og i lat. lretzi (brod). Brak-vand, Laan af nt. Brat-water; uvis Etymologi; efter en Formodning beslegtet med breken, efter en anden forvansket af wrak (beskadiget, nbrngbar). Brak-mark; Laan fra T. (se Molbech): ht. braach, nt. Braake (ploiet Jord); Rodform som i wir brachen, wi braaken. Brak-ncese, Laan af t. Bracknase. af Bracke (Hund), af uvis Etymologi. Bram, bramme; brama (prange) findes ogsaa i Nst. og i sy. Dial.; germ. brZm-i uoplyst; cf. Vrcemme, verbramen; ght. bremen bram (brole). Br am boer fe Brombcer. Bram-seil, Laan fra Nt.; uoplyst (e. tov-zallanl, kunde pege paa noget Brammende). Brand, brånte, fe brcende. Bras (Paa Stib), gjennem Holl. af fr. braB (Arm) brase (stege); — nst. brasa, sy. braBa, braBBa; maaste Eet med t. brassen, Bras? (larme, svire; i Ht. nu fordreiet til prassen). sEfter Nogle cellists. Fr. embrliBer (toende) og andre romaniste Former antages laante fra Germanist sel. Celtistj. (Ht. prasseln hed for brasteln, er altfaa ikke ncerbeslegtet. men herer til bresten, bersten). Brasen (Fist), gd. som i Sy.; gt. Brahsem. nht. Brassen; fr. drerne er laant fra nt. Form Vresfem, og felv gaaet over i E.: breanr. Germ. Rod brZli. braste; nst. og fy. braska, ptt. braaschen (breeschen); betyder egtl. larme; i Isl. citeres et braBta (braute); Derivata til brase? Brast (staa Last og B): Tab; af briste. brat (tt; steil), som i Nst.; fordum ogsaa brant, som i Sy. og A. S. — I vor Bevidsthed nu voxet sammen med Adv. bradt (hnrtigt; se brad); de lunne begge betyde pludseligt (se Molb.: hans bratte Fald; din bratte Bort gang).

27 brav, gjennem T. fra Romanist (it. bravo, fr. brave>. Oprindelse übekjendt. bred; germ. braill- (: ht. breit, a. s. brnlt). Forgerm. bbraictb- itle fun det. — Bredde, gd. *Brcdd nst. Vreid-d. Bred(d) (Rand) - sv. bracl^, a. s. brercl. Germ. breB<l-. Nst. med Aflyd : Bradd, germ. biZsll-. Cf. Brodd, med Aflyd. -cl- vist Suffix; forgerm. Rodform da bbrZB. bliZr3. Man har henvist til lat. las-tizium (Gavl), altsaa som med r elideret. Bregne; gd. (som i Sv.); Rodform brik-. Aflyd brZK-: nst. Brake (Enebcerbust), ptt. Brake (Gestrauch, Baumstumpf, Zweig), e. brake (buBn, lern; "si«m zio^vinZ on broken zroun. Aflyd brlllc-: nst. Burkne (Vregne). Nod formelt som i brette. Bremse (Insect); forhen Brimse, Bramse, ndenfor D. ogsaa Brumse; i T. tillige. uden iterativt -s-, Breme (Rodform brim!. Rod (forn i brumme, ght. bremen), forgerm. blir— m, forn i lat. lremere (bruse). Cf. Bram, Brcemme. — Bremse (Hemsko. Muudkurv) anscettes i T. med Omlyd af a; Instrumeut. op fattet som brnmmende Dyr? I Plt. findes dog Premese. med et Vb. pramen (presse), maaste af lat. vremere; er vel omfortolket til Insectnavnet. Brev, gjennem Nt. fra lat. breve (kort Skrivelse). Brig(g). fra E.: »briz is merelv Bliort lor brizantine». Brik(ke), Laan af nt. Vricke; om dette er Eet med e. brlek, fr. briciue, it. brieeo (Mursten; i Romanist vist laant fra Germanist), er ikke let at se. Briller as bervllus (gjennem T.). bringe, laaut fra T. ; ikke gjenfuudet udenfor Germ. Bringe; ligl. Bringa i Nst. og Sv. Etymologi übekjendt. Brink, er vel laant fra nt. Brink (ligl. i Sv.). Nst. indfodt Form: Brekka (ogsaa i sv. Dial.). Etymologi nbetjendt. sHvis -k kan vcere Suffix . kunde Slegtstab toenkes med foreg.^. sßrint : purististt Fabricat; simulerer Derivation fra brcende; er Moders maalet uvedkommendes Brise, gjennem T. og E. fra Romanist (Ex. fr. briBe), hvor det atter er Laan, nvist hvorfra (er det celtist, kunde det vcere ndbredt fra Euglaud). Brisling (Fist); ogsaa nst. Übekjendt. Brissel; findes ogsaa i Nst.. tilligemed Stamord Bris (Knude i Kjod ; Kjodtrevl); i T. Bros-chen (Kirtel; o af e? eller af Aflyd o?). Ikke oplyst videre. sUvedtommende er e. bri3ket, °breaBtnieee ol ineat, trom l^i. breebet, trom Uret. bruebecl, tbe breaBt; bruBk !n tbe 6ialeet ol Vannes«). briste; almengerm.; i t. bersten (holl. barsten). e. burBt maa r antages flyttet, da det i Gt. hedder bresten. Intet Paalideligt om fjernere Etym. — Brist, Brost (Mangel, Feil) horer herhen. Brix, som sv. brit3. Laan af nt. Britse, Britsche (i Ht. nu Pritsche); antages

28 for Derivatum af Brett. Imidlertid betyder nst. Briik, Brike det Samme som gjennem normannisk Fransk ind i T.?j. Cf. Brit? Bro, som i Sy.; nst. Brn. Mangler i T. Forgerm. bbr— ; et gallist bliva citeres. Se Brygge, Bryn. Broder; germ. (og got.) bru-tbar >i Ht. Bruder). Forgerm. (og ind.) btrrZ tar-: lat. lrater, osv. Brodd; ligl. nst., sy.; a. s. brorcl, ghl. Brort. Germ. brosll-, med Aflyd til Bredd. — Deriv.: en Brodde (se Molb.) --- nst. Brodde. „brodne Kar", norstagtigt for brndne. — Brodso ligl. for Brudd- (sy. bruttBjo). Brog; gd. Vrook, som i Nst., Sy., Plt.. A. S. (e. breeebe3 as a. s. Pl. bree); holl. bi-oelc, ht. Bruch. Germ. brok kunde have Aflyd til brette (s. d.); Bet. gjennembrudt, el. spaltet, kunde passe. Imidlertid kan Ordet vcere laant gjennem Lat. fra Celtist: brZcn (bracca); ialtfald er, ifolge ens t, laant til een af Siderne (Lyddistance mellem et „dybt" Z og det germ., fra Z stammende, u tan i fjern Tid have vocret übetydelig; det urgerm. Z var vel forn oftest pala talt, „hoit", hvorfor et fremmed Z let kunde omscettes til u). droget, gd. brootet; i Sy. nu fortroengt af brukig. Germ. brok- vilde kunne vcere bestegtet med brekke (f. foreg.), og Bet. brudt passer. Ligl. her opstaaer dog Mistanke om Laan fra Celtist: se under Brok (Grcevling). Brok (beriiia), som sy. braek, er Laan fra T.: plt. Brot(e), holl. breuk, ht. Bruch (kort u). med opr. (germ.) kort Vocal. Herer til breken, brechen. Brok (Grcevling), fra E. (broek), og besynderligvis vel directe; er i E. laant fra Celtist: »^elBd ancl <I!oruiBb brocb .. . trom b<3 >vlrite-Btreakecl laee; el. LaellBb broeaeb, . . >VelBb breeb, 3veelllecl". Brokfugl, Laan af nt. Braat- el. Brotvogel; ht. Vraachvogel; som en der let treffes paa Ploiejord <s. Bratmark). Brokke (brotte); Laan af t. Brocke(n), af brechen, med secundair Fordobling; Got. har Fem, za-bruka (uden Fordobling). Brombcrr (Srambcer hores vel nu sj.), Laan fr. T.: ptt. og ht. Vraam og Brombe ere; gt. Braame (Tornebusi); cf. e. bramble. Med anden Aflyds vocal a. s. br«'m, e. broom. Forgerm. bbr— m; cf. fr. lr»mboiBe (Hindbcer)? broute el. braute, kan kun vcere lavet af plt. Baraat, Braat (Stads, Larm, Uvcefen), felv utvivlfomt af lat. avvaraluB (Beredelser, Ophcevelser) (cf. Gram. en Brulu)d, germ. briicl- <-c! vist Suffix) (efter Reglerne: holl. bruicl, ht. Braut; i A. S. omlydt: br>ll, e. bricle); fjernere Etymologi hoist omtvistet; Grundbetydning uvis (Svigerdatter celdre, neppe celdste, Bet.); laant i Fr.: bru. — Brudgom: gammelt Subst. Gome (Gume); fergerm. zn—rn-, lat. bomo. (I E. fordreiet til -zroom). — Se Bryllup.

29 et Brud(d), gd. Brut; ogsaa Brot som i Nst. og Sy. (sy. nu brolt); Rod som i bryde; Rodform brut. en Brud(d) (Vcesel)? Brug. bruge; Laan af Ptt. Bruuk, bruuken (holl. bruik, ht. Brauch; e brook, fiude sig i, kunde ventes med ou>. Germ. bruk-; fergerm. bdruz-, gjen^ findes i lat. lruBeB, t'ruetus, truor (af truuvor) osv. brumme; mulig laant fra T. ; da Fordoblingen af m (ifelge et gt. Bremen) er fecnndair, kan Roden vcere som i lat. lromere (cf. under Bremfe). I Gt. haves et „stcertt" Vb. brimmen. („Sidde i Brummen" er lavet af t. brummen i Bet. sidde arresteret). brun; germ. brun- (altsaa holl. brum, ht. brann, e. brown); forgerm. bbrun-; cf. «pav,^ (Tudse); -n vist et Suffix: cf. ind. reduppliceret ba-bbru-8 (rodbruu). I Romanist er Ordet laant fra Germanist. Brunst, tydst. af brennen; vexler i T. med Brunft. af brummen (Brelen i Parringstiden). bruse, vist Laan fra T.: ptt. og ght. bruufen (altsaa nht. brausen, holl. brugen); Etymologi uoplyst. (E. nruiBe, kvceste, er vel af fr. briBer, der efter Nogle er celtist). Brust, som sy. broBll, as et fordums Wriust — nst. Vriofl. I Ght. findes et Bruusche (Bule; nu Brausche), der muligvis horer herhen; Rod kunde maaste seges i bryde? (det Brydelige, f. Ex. med Toenderne). Cf. Plt. broofch (zer brechlich). bryde, gd. bryyte broot brute bruten (som sy. brvta), y as celdre iv, nst. io: briota. Tabt i T. Germ. briut- braut- brut-. Fergerm. bbrauct- btrrull-; congruerer med Rod i lraucl-are (bedrage); imidlertid tan lat. t ogsaa slaa for opr. clb. — Deriv.: Brande, nu tun literairt, — nst. Brote (Hob nedhuggede Trceer), Rodform brut. bryde (Plage, bekymre) med sy. brvlla, bry, Laan af ptt. bruuden (iiil) (opr. stuprare?); har i D. laant Ipf. bred fra foreg. brygge, gd. Derivatum af hos os tabt Rodverbum: plt. bruwen, nht. branen, a. s. breoxvan (e. brew). Fergerm. blir — ; cf. lat. «lelrutum (kogt Most).

Brygge, gd. med pit. Brugge (it), ht. Britcke, e. briclze, Deriva tum af, hos os bevaret, i T. tabt, Simplex Bro (f. d.>. Bryllup 3: Brudlob (fingeret Flugt og Tilfangetagelse); isl. bru6-Klaun; ght. Bruut-Louf-t. Bryn, opr. Pl. Bryyn-n (»: Bryyn-r, assimileret) as Fem. Sing. der endnu haves i Nst.; uden Suffix -n: a. f. bru, nu e. brow. Fergerm. (og ind.) bbru-: o-</>4»v-3 (lat. lronß lronti3? af bbru-want-?). — Gd. Bråa (Aien laag), — ght. Braawa, nu Braue (der bruges om Bryn), a. f. brsaw, seer ud forn Astydsform; men da i Got. findes et Ntr. brZbw Blink, kunne de vcere

30 Derivatum hertil og betyde: Blinkeren; et forgerm. bbrZ<ru- vil man gjenfinde i (lysende), m. M. Brynde, gd.

Brnne (som i Nst.), af germ. Rodform brun-, der, med fecun dairt (fordoblet) n, kommer igjen i Former af brenne (»: brcende). I Sy. haves Derivatum branacl. Brynie, literairt fornyet; tidligere almengerm.; germ. brun-i-ll(u)-. Antages af Nogle for celdgammelt Laan fra Celtist ifolge g. irst bruinne Bryst. sbrusque (med Sprogscmsen depraverende Danisering „bryst"): »venu au 16me Bieele lic l'it. bruBeo«.^ Bryst af et fordums i Dele af Norge endnu Briost; a. s. og celdste nt. Breost, nt. senere Borst; ht. Brust og got. bruBt-5 (Fem.), vel altsaa ligl. med i elideret (Aflyd kan her neppe antages). Indeholder vel et Suffix. Intet Paalideligt om Oprindelfe. sßrce; egtl. Vrcee, Vrede, Bride: norst.j Brcedt, Pl. Vrceder; Laan af plt. Bret -des (Gram. s 92); ht. Brett (holl. nu bercl). Germ. brecl-. Cf. Bord. broege, gd. nst. brcecek(j)a, sy. braka. Germ. Rodform brZK- er vel Onomatopoieticon. brcekke (strives upassende med oe), Laan af plt. breken -^ ht. brechen. Germ. brek- brZK- brZK- briik- (bruk-). Fergerm. bbr— F, som i lat. lrazor, tra-n-^-u tre^i. Broem(me^, Laan fra T., hvor to Rodformer haves, brim i gt. Breme (e. brim), brZm i det forceldede Brame; til begge passer Brame, verbramen; „stcertt" Vb. ght. Bremen bram (brumme, brele). Fergerm. bbrZm- sees i ind. btirZm- (hvirvle) og i lat. tremere (bruse He). Muligt er Bet. Brceuding (cf. nst. Brim) celdre, og Rand afledt. — Cf. Bram, Bremse. brcende, gd. brcenne; germ. brZnn-i-an; Caufativ til hos os tabt „stcertt" Vb. brenne brann brunne brunnen (findes i Nst.; fy. brinna). I nt. bernen, e. burn, er r omsat. 2det n er Tilvcext. Fergerm. bnrZn-(n-) ikte fundet (Sam menstilling nf br— med ter- i lat. lervere falder langt ndenfor det etymo logistt Paalidelige). — Deriv.: Brand med Suffix -d. branke, -k- Suffix, de minutivist. Se Brynde. Brsd; germ. braucl- (: nst. Brand, nu Brau; t. Brot; e. breall). Nogle antage -6- for Suffix, og Rod forn i t. brauen. Brsde, gd. Broete. Cf. nst. Ntr. Breyte (Forandring, Afvigelfe), broyta (forandre), af Rodform braut-; se bryde. (Brute, i celdre D. og i Gsv., er af Rodform brut-, og kan neppe ved Lydcendring vcere blevet til Brete). Brok, fra Nt.: holl. breuk, ptt. Brot(e) (ht. Bruch). Af brelen. Rodform bruk-. brele; divergerer fra nht. britllen, holl. brullen; kunde passe til ght. brilelen,

31 Rodform germ. brui-. Mulig er dog r overfort fra T. Paa et fordums - sv. bola, nst. baula. Brsnd, gd. Brun(n); med t. Brunnen af germ. Rodform brunn-, der con gruerer med en Rodform til brcende (s. d.). sAlligevel ville Nogle tcenke paa Roden i Brend, lage altsaa -nn- som Suffix). brosig, laaut fra Plt.: ..eigentlich brausig (Holst. u. Schlesw.); Broshahn — Braushahn . . auch brcisig", hvorved forudscettes, at det staaer for celdre bruusich (?). — Cf. dog holl. vreutBeli, fordum preuB, trodsig, maaste af fr. vreux. Brest (Mangel), yngre (bekvem) Form af Vrist. Bnd, se byde. Budding, gjennem T. af e. vuclclinF, opr.: »an inteBtine sillell witlr meat, zauBaBe« (Pelfe); "<2elt!e: IriBd vutog» He. (Ligl. optaget i Fr.: boullin). Bue, gd. (Boge); i de andre Sprog o, som t. Boge-n; Rodform buz- af boie. Bug; gd. Buuk. som i Sv., Nst., Plt. (nht. Bauch). Fergerm. bbuz-. Bugle (paa Skjold), vel ncermest af ptt. Botete; er Eet med Bukkel (f. d.); g af k. Voxer i D. sammeu med Bule. bugue (boune), se boie. bugsere af holl. boez-Beren; f. Voug. Bugt, Laan af t. Bucht, af biegen. Buk (Dyr); i T. og Sv. med o (Bock). Findes i Cellist, og er i Germ. Laan, vel snarest fra Celtist, da det, ifolge ind. bukka-, ikke har fergerm. bb. bukke (sv. booka, t. bucken) ansees for at indeholde Rodform buz- (af boie med et Suffix l-n-?>, og en Assimilation til kk. Bukkel, i Germ. laant fra Romanist (fr. bouele): lat. bueeula Skjoldbutkel, af bucea Mund. Hos os gjennem T. Se Bugle. Bul (sv. nu bill), med t. Fem. Bohle, af germ. Rodform bal- (bul-); fer germ. brlZI-, forn i Z,«^'U^ Blok. . Bulbider: Plt. Vulleubiiter; Bulle (Tyr) e. bull. Ifelge nst. 801, isl boli, er det ene l fecundairt. buldre, mulig af ptt. bulderen. Cf. baldre, valtre Bule sv. bula, plt. Bule, holl. dull. Omlyd i ght. Biule (uu Beule), a. s. bvlo (uu e. bile). Germ. bul-. Astyd bul- i nst. Bola (Hcevelse). Som 3die Aflyd seer ud nst. baula, (sv. bola, brole), der vel er af Interj: bau! (Variant til bu!); men ogsaa i de andre kunde l vcere derivativt. Bulk (Jordklump He)? Er vel -. e. bulk (Krop He); cf. isl. bulKi (Stibsladning; vel egtl. Balle?). Astyd til Balt, Bjelke? Bulle lat. bulla (Capsel, f. Ex. om Segl). bullen, bulne; i Gd. findes bulne, bolen; nst. bolen; som med Aflyd i For hold til Bule og til germ. (og got.) baul-i-an oppuste. Turde dog vcere voxet

32 sammen med et *bulgen, bulgne? — nsk. bolgen, bolgna; gt. „stærkt" Bb. belgen bale (hovne, vredes); Rod som i Bælg. Bulmeurt; vel forvansket; i Gd. findes et Bylne; t. Bilsenkrant. Germ. Rod b— l; fergerm. bb— l; findes i Slavist; lat. lilix Bregne. bum! primairt Lydsignal. Udvidelfer i bump! bums!; Bums, bumse. Bund, gd. Botn, som i Sy. og Nst.; -n for -m ifelge a. f. botm (e. nu bottom), gt. Bodem (nu Boden). Baade t og ht. d ere anomale; der skulde ventes d og ht. t, da forgerm. Form er bbullll-m-, ifelge -?v>?«^' (Iste Aspira tion opgiven,

som i ind. buclbna-); Lat. har lunclu3 (af lullnu8). Bundt, Laan af t. Bund (d i Udlyd forhcerdet) af binden. Bun(d)tnlllger. Laan af ptt. Buntmaker, der antages at indeholde Adj. plt. og ht. bunt (droget, nemlig Slind), hvilket af Nogle ansees for Germanisering af lat. vunetuB prikket, af Andre for extraheret af muB nont-!euB (Hermelin). Bunke? I Nabosprog med varierende Kjen og Betydning (Hob, Bytt, Knippe, Benknude, Skibsdcek, Ladning, Botte; Plante). (E. bunen). -k- Suffix, cf. nst. Bunge, -a i lign. Betydninger. Vel mer end 1 Ord. Aflyd i Forhold til banz- (fe bante), Bing,? Bur: germ. bur- (nht. Bauer); vel, med Susfix -r, as bo. burde, nyere abnorm Inf. til bor. Vbt. turde, med fy. bora, vcere laant fra, eller combineret med, ptt. boren (o) — ht. gebiihren (celdste T.: giburian), naglet isl. har byrja (-acla) i Bet. tilkomme (foruden: begynde — fy. borja). Er Derivatum af Rod til bcere. Burre, Borre; — fy. borre, e. burr (bur-cloek); og — plt. Bosse (harte Hiilse)? Rod vel b— r 8(cf. Verste). Se Aborre. bus! naturlig Interjection; haves i Nabosprogene (bardus er vel opkommet blot som Rim? nemlig i plt. som parduus; af os laant derfra). — Deriv. buse. Bust; muligeu kommet til os fra T.? Gjenfindes i Romanist: it. dosco, fr. boiB, »clanB Io nluB aneien baB latin boBeum, buBeum, clont I'oriZine e3t ineonnue», hvormed forudscettes, at det i Germ. er laant fra Romanist. Det Omvendte var ogsaa tcenkeligt. Bu(s)semand, med sy. duBe, fra T.: Butzemann, Butze; angives dog i Plt. med -ss-. Maaste af Interj, butz (— bauz. bums)? but (buttet), af ptt. butt (Plump), holl. bot: »vit bet Kom.; verz. Bpa. boto 'Btomv', tr. bot in niocl-bot». Buxbom: lat. l,uxuB. Buxe(r) af plt. Buxe, Boxe, „urspr. aus Bocksleder gemacht?". By (i Nst. ogsaa Bo), af Rod til bo, med Suffix -i- (-j-), hvis Virkning sees i Omlyden. byde; almengerm.; biucl-, baucl-, bucl- (: ht. bieten). Fergerm. blraulld33 bkiillk-; med Iste Aspiration opgiven: ind. biillti- (agte paa He); «.clv^.o/l^v, ?7evF-*j-) udviklet sig For dobling: Bekk. Ikke paalideligt paavist udenfor Germ. Boekken (bedre med e), af t. Vecken; dette af barb. Latin baeeinum (fr. bazzm). bacca, af nbekjendt Herkomst; cf. Bakke.*

34 Bcelg (bedre med e). Uden Omlyd i t. Balg ("stikte Svcerd i Balgen"). Oplest til 2 Stavelfer i e. bellv. Germ. bZIg-. Cf. under bullen. boende (nu lidet brugt): stramme (boie) ved Hjelp af Baand (— e. bencl); deraf Bcendfel. — Boendel af Baand. Bcenk (bedre med e); uden Omlyd i t. Bank; i E. nu benen; i Isl. (til dels i Nst.) assim. deKK-r. Se Banke, Bakke. Boer, forn t. Beere, He. med Omlyd af et bZri, endnu celdre germ. bZBi (forn i Got.); 8 bevaret i holl. deB, besie. Fergerm. bdZB- (i Ind. fortcere). bcere; germ. d— r: ber- bsr- bZr- bSr- (bur-); iT. nu kun fode (gebiiren). Fergerm. dd—r: ind. bdar-, lat. lero. — Deriv.: ber, Ber, -ber, Byrd, Byrde, Baare, Barn, Barm. Boerme (bedre med e), maa, som nst. Berm, vcere Laan af nt. Barm(e), Verm(e), der kan vcere af Rod til bcere (forn t. Hefe af heben); eller af samme som lat. ler-vere, ter-menturn. (Dette stille Nogle dog sammen med Bcest : lat. be3tia; ncermest gjennem Nt.: Beest. bceve. Som ved sy. Kalva taler aabent e for Laan af nt. beven (Isl. har i : dila ; cf. leve : isl. lila). Ifelge ht. beven, ght. biben, er germ. Stamme dib-, hvilken man troer at kunne fcette — redupl. Prces. af ind. ddl (frygte) : bibdemi (Iste Aspiration bortfalder i Ind.). — Derivatum : bcevre. Bcever, med sy. dalver, Laan af ptt. Form Bever (ht. Biber), der for troengte den indfedte Form Bicever. I Dele af Norge : Bever (af Biver), i andre: Bjor, Bjur; ogsaa i Gsv. findes Biur. Lat. Form: liber — ind. ba-blrru (brun). Reduplicationsform. Se brun. Bsddel, Laan af ptt. Bodel (0) ht. Bitttel, ght. Biltet, af plt. beeden, ht. bieten : Retsbud. — Gt. har desuden et Bitel (af bitten): Indbyder, Citant; deraf roman. bec!elluB, fr. be6eau, laant tilbage til T. : Pedell. — I e. beaclls synes begge Ord combinerede (som begge Verber i dill). bode, gd. boote, af Bod; germ. bot-i-an (derfor Omlyd). — Bode er deri veret af Vbt. (eller tidlig extraheret af gd. Beter, Pl. as Boot?). Bodter af ptt. Bodeker (0), ht. Bottcher, af Bodit, Bottich („Bodike" hos os, nu noesten forsvundet), vistnok (ligesom boutilzuo) af lipotneea. Bossel, gjennem t. Biiffel, fr. bulle, af lat. bubalu3; /3ov/3«^u3. Bog. fordum ogsaa Bog (dette tillige: Olden), gd. *Beek, Book. Ligl. vakler Omlyd i Nst., Gsv. (nu sy. bok), og vel i ptt. Booke. A. S. beee (nu e. beeed). Ht. Buche. Germ. bok-; fergerm. bnZg- : lat. lZ8N8; (: zoa^«ti). boie, gd. (fy. nu bosa), nst. beygja, ht. dengen; germ. bauz-i-an, Caufativ til det hos os tabte biug-an bauz buz-um bnB-anas (ht. biegen bog). Fergerm. bbauzlr- bbiiZli- s<p«^«, med luzio, divergerer altsaa). — bugne (bonne) Inchoativum, Rodform buz-. — Boile, fordum Begel, Laan af ptt. Bogel (0) - ht. Bitgcl, nst. Vygel; Rodform buz-.

35 Bslge, gd. *Bylgie; gsv. Bylgia, som tildels endnu i Nst.; i E. nu ud videt til billov'-; strives i Gt. Bulge (ri ?). Rod som i Bcrlg. Cf. bullen. Ben, gd. Veen (forn i Nst. og Sy.); isl. ogsaa bon uden Omlyd; a. s. ben. Germ. dun-

; fergerm. blrZn-,- heri -n- vel Suffix: cf.

'l^ Stemme, 9>w.,'«V (bl. A. llnraaber), zp^-/» siger; lat. lZri tale, all-la-nile Udflugter. Bsnhas): Ptt. Bonehase (o): En der lister sig til at vcere Skrceder uden at here til Lauget. Foranledning übekjendt. Vilde i ht. Form heddet Biihn(en)hase (Rotte? Kat?); Brihne tan betyde Loft; cf. nst. Byne, Bene, Ntr. (Skive, Plade). Bonne, fordum Been(e); fy. buna; nst. Bauna (Bogna; isl. dann). Germ. baun- (: t. Bohne, e. boan). -n- vel Suffix. Forlyd, fergerm. bb, stemmer med den i 5,«x015 Linse, i lat. lada Berme; ogsaa i spise. Germ. au turde her, som i Baum, indeholde en vocaliseret Consonant? Bsr (Vind); gd. *Byr, forn i Nst. (isl. bvr-r); herer til bcere, Rodform bBi-dur-. — Bsr (uteruB; fe Molbech; kan ikke regnes til Almensproget) skulde fnarest ventes at here til boere. — Bsr (Hjulb. He.), af ptt. Bore (o); cf. e. barro^v, isl. Fem. Pl. barar (el. borur); af bcere. — -bsr i Nebber har mistet -d : egtl. -byrd (f. d.). Bsrs, gjennem t. Bdrse, holl. beurB, fra Romanist, fra Grcest: Skindpung. Bsrste (Håar), gd. („aabent y" af u); sy. dorBt, isl. burBt, t. Borste : germ. d—rB-; fergerm. bti— r- (cf. Burre). Verste (Redstabet) er Laan af t. Derivatum Biirste; ligl. berste as bitrsten ssimpel Udtale: „be'ste" congruerer, i Bet. 'afberste, afbanke', med det forloengst opgivne d. beeste, — nst. beysta (banke), hvorfra berste selvfelgeligt ikke stammers bss, hos os vel nu Laan af t. bdse; — nst. baus (stormodig), med Bause (Stormand), Baus (fremstyrtende Masse), bausa (buse frem); staner vel i Aflyds forhold til buse (se bus). Bssse („nnbent y": Grnm. § 60), Laan af ptt. Busfe (ll) -- ht. Bllchse, af m^,3> buxiB, Buxbomsdaase. Bet. Gevcer er yngre. Bstte („aabent y": Gram. 8 60); fra T.: Butte, Blltte (ogsaa ht.), hvor det er Laan fra Romanist (Ex. fr. dotte), fra Grcest: nvn»^ (gjengives i lat. Skrifter ved dutina). Cllsse : arabist. (Cafe, fr. Form). — (Calas ?: Collats). — (Cannil: eanonieu3). — (Can6n: fr. eanon: lat. eanna Rer, der opr. er femitist). — (Capel: eavella, Gjemme for eava). — Caper; holl.: »etvrn. velkommen 6uißter«; mon ikke frit lavet af lat. eavere?. — Capsel: lat. eaz>Bula, e»pß2. — (Capsun, gj. Nt. af it. eavexxone). — (Captain, romanistt; af lat. eavut). — (Capun, gj. T. og Rom. af -l«5?«?v). — (caput: fr. Phrafe: taire eanot). — (Cardus, gj. Nt. af eartuuede, af ebarta). — (cassere : fr. caßßer.) — (Caftanie: gj. T.

35 Bslge, gd. *Bylgie; gsv. Bylgia, som tildels endnu i Nst.; i E. nu ud videt til billov'-; strives i Gt. Bulge (ri ?). Rod som i Bcrlg. Cf. bullen. Ben, gd. Veen (forn i Nst. og Sy.); isl. ogsaa bon uden Omlyd; a. s. ben. Germ. dun-; fergerm. blrZn-,- heri -n- vel Suffix: cf.

'l^ Stemme, 9>w.,'«V (bl. A. llnraaber), zp^-/» siger; lat. lZri tale, all-la-nile Udflugter. Bsnhas): Ptt. Bonehase (o): En der lister sig til at vcere Skrceder uden at here til Lauget. Foranledning übekjendt. Vilde i ht. Form heddet Biihn(en)hase (Rotte? Kat?); Brihne tan betyde Loft; cf. nst. Byne, Bene, Ntr. (Skive, Plade). Bonne, fordum Been(e); fy. buna; nst. Bauna (Bogna; isl. dann). Germ. baun- (: t. Bohne, e. boan). -n- vel Suffix. Forlyd, fergerm. bb, stemmer med den i 5,«x015 Linse, i lat. lada Berme; ogsaa i spise. Germ. au turde her, som i Baum, indeholde en vocaliseret Consonant? Bsr (Vind); gd. *Byr, forn i Nst. (isl. bvr-r); herer til bcere, Rodform bBi-dur-. — Bsr (uteruB; fe Molbech; kan ikke regnes til Almensproget) skulde fnarest ventes at here til boere. — Bsr (Hjulb. He.), af ptt. Bore (o); cf. e. barro^v, isl. Fem. Pl. barar (el. borur); af bcere. — -bsr i Nebber har mistet -d : egtl. -byrd (f. d.). Bsrs, gjennem t. Bdrse, holl. beurB, fra Romanist, fra Grcest: Skindpung. Bsrste (Håar), gd. („aabent y" af u); sy. dorBt, isl. burBt, t. Borste : germ. d—rB-; fergerm. bti— r- (cf. Burre). Verste (Redstabet) er Laan af t. Derivatum Biirste; ligl. berste as bitrsten ssimpel Udtale: „be'ste" congruerer, i Bet. 'afberste, afbanke', med det forloengst opgivne d. beeste, — nst. beysta (banke), hvorfra berste selvfelgeligt ikke stammers bss, hos os vel nu Laan af t. bdse; — nst. baus (stormodig), med Bause (Stormand), Baus (fremstyrtende Masse), bausa (buse frem); staner vel i Aflyds forhold til buse (se bus). Bssse („nnbent y": Grnm. § 60), Laan af ptt. Busfe (ll) -- ht. Bllchse, af m^,3> buxiB, Buxbomsdaase. Bet. Gevcer er yngre. Bstte („aabent y": Gram. 8 60); fra T.: Butte, Blltte (ogsaa ht.), hvor det er Laan fra Romanist (Ex. fr. dotte), fra Grcest: nvn»^ (gjengives i lat. Skrifter ved dutina). Cllsse : arabist. (Cafe, fr. Form). — (Calas ?: Collats). — (Cannil: eanonieu3). — (Can6n: fr. eanon: lat. eanna Rer, der opr. er femitist). — (Capel: eavella, Gjemme for eava). —

Caper; holl.: »etvrn. velkommen 6uißter«; mon ikke frit lavet af lat. eavere?. — Capsel: lat. eaz>Bula, e»pß2. — (Capsun, gj. Nt. af it. eavexxone). — (Captain, romanistt; af lat. eavut). — (Capun, gj. T. og Rom. af -l«5?«?v). — (caput: fr. Phrafe: taire eanot). — (Cardus, gj. Nt. af eartuuede, af ebarta). — (cassere : fr. caßßer.) — (Caftanie: gj. T.

36 af lat. ea3tanea, x«6nn'««, „nach der Stadt Hl«<s?-«:« im Pontus"). — Celle: lat. eetla. — Chor (med Sprogfansen vildledende Skrivning: Kor), lat., opr. gr., etioruß. — Chorde (item); grcest; egtl. Tarm, ogsaa Streng. — christen, lat., opr. grcest, ebri3tianu3. — (Ciffer, gj. Romanist og T. fra Arabist). — (Cirkel: cireutuß). — Classe: lat. elaßßiß. — (Clown, e., uoplyst). — Club: e. elub, vel egtl. Prcesidentkjelle, maee. — (Co les; udtal oo; e. Pl.). — (Compas: fr.: lat. eornvaß3Uß Omgang). — Corps: fr.: lat. corvuß. — (Coup: fr., gj. Lat., af xo<l«<po3 Smcek). — (Cour: fr.: lat. eolrorß.) — (Cours: fr.: lat. eurBNB). — (Cousiue: fr.: lat. eonßobrina). — craS: lat. eraBBUB. — (Cuion: fr. eoion). — Cur, curere: lat. eura, eurare.

da, gd. thaa, übetonet tha, hvilken Form fortroengte den anden; fy., nst. daa. IT.og E. med derivativt Element: dann(e), denn(e) og tnamne : tllan, tden, hvilket vel maa antages bortfaldet i D., Sy., Nst. Rod som i den, der. Daa; ligl. a. s. m» (e. cloo); -m bortfaldet; cf. t. Dammhirfch; gammelt germ. Laan af lat. «lama. (Sy. clotbjort, forvansket). Dllab, med sy. «tov, nst. Dallp, Laan af nt. Doop(e) — ht. Taufe; Aflyd til ptt. deep, ht. tief. Germ. clauv-; vilde i egte d. Form hedt Dob; i enkelte nste Egne norvagiferes det til Daup. Daad (som i Sy. og Nst.). Germ. uZcl- (: e. lleo«1, ht. That); -cl- Suffix; Rodform ltZ: Aflyd «tu i Vbt., tabt hos os, plt. doon, ht. thun. Fergerm. clnZ: ind. <ta-llIiZ-inl scetter, gjer; n-H^-ul — celdste nt. ik doo-m, celdste ht. ih tuo-m (Reduplication bortfalden). Se -dan, Dom. dåane, Inchoativ til de (cf. dettes norske Perf. Part. daaen). Cf. det tabte daalig (sy. 6aliZ ?: syg), nu fortrcengt af daarlig. Daare nst., sy., Daare; ifolge ptt. Doore, ght. Toore, er germ. Rod form ctaur-, fergerm. cldaur- (ikke clbauB, da saa maatte ventes Omlyd i Isl.) sminder om fremfusende, som dog Nogle mene at staa for 13-o^/03^. — Deriv.: daarlig (taabelig). Daase, med sy. clo3a, ht. Dose, Laan af holl. 6003 (cloxe). Etymologi übekjendt. Won spogende Anvendelse af <5t»<513 Prefent? Fyrsters Presenter sendes tidt i Daase^. Dad(d)el: ~~Velßd llagsr,~~

36 af lat. ea3tanea, x«6nn'««, „nach der Stadt Hl«<s?-«:« im Pontus"). — Celle: lat. eetla. — Chor (med Sprogfansen vildledende Skrivning: Kor), lat., opr. gr., etioruß. — Chorde (item); grcest; egtl. Tarm, ogsaa Streng. — christen, lat., opr. grcest, ebri3tianu3. — (Ciffer, gj. Romanist og T. fra Arabist). — (Cirkel: cireutuß). — Classe: lat. elaßßiß. — (Clown, e., uoplyst). — Club: e. elub, vel egtl. Prcesidentkjelle, maee. — (Co les; udtal oo; e. Pl.). — (Compas: fr.: lat. eornvaß3Uß Omgang). — Corps: fr.: lat. corvuß. — (Coup: fr., gj. Lat., af xo<l«<po3 Smcek). — (Cour: fr.: lat. eolrorß.) — (Cours: fr.: lat. eurBNB). — (Cousiue: fr.: lat. eonßobrina). — craS: lat. eraBBUB. — (Cuion: fr. eoion). — Cur, curere: lat. eura, eurare.

da, gd. thaa, übetonet tha, hvilken Form fortroengte den anden; fy., nst. daa. IT.og E. med derivativt Element: dann(e), denn(e) og tnamne : tllan, tden, hvilket vel maa antages bortfaldet i D., Sy., Nst. Rod som i den, der. Daa; ligl. a. s. m» (e. cloo); -m bortfaldet; cf. t. Dammhirfch; gammelt germ. Laan af lat. «lama. (Sy. clotbjort, forvansket). Dllab, med sy. «tov, nst. Dallp, Laan af nt. Doop(e) — ht. Taufe; Aflyd til ptt. deep, ht. tief. Germ. clauv-; vilde i egte d. Form hedt Dob; i enkelte nste Egne norvagiferes det til Daup. Daad (som i Sy. og Nst.). Germ. uZcl- (: e. lleo«1, ht. That); -cl- Suffix; Rodform ltZ: Aflyd «tu i Vbt., tabt hos os, plt. doon, ht. thun. Fergerm. clnZ: ind. <ta-llIiZ-inl scetter, gjer; n-H^-ul — celdste nt. ik doo-m, celdste ht. ih tuo-m (Reduplication bortfalden). Se -dan, Dom. dåane, Inchoativ til de (cf. dettes norske Perf. Part. daaen). Cf. det tabte daalig (sy. 6aliZ ?: syg), nu fortrcengt af daarlig. Daare nst., sy., Daare; ifolge ptt. Doore, ght. Toore, er germ. Rod form ctaur-, fergerm. cldaur- (ikke clbauB, da saa maatte ventes Omlyd i Isl.) sminder om fremfusende, som dog Nogle mene at staa for 13-o^/03^. — Deriv.: daarlig (taabelig). Daase, med sy. clo3a, ht. Dose, Laan af holl. 6003 (cloxe). Etymologi übekjendt. Won spogende Anvendelse af <5t»<513 Prefent? Fyrsters Presenter sendes tidt i Daase^. Dad(d)el: ~~Velßd llagsr,~~

37 Ilißd llaizear. Lret. llager, «laz (>vbenes I^r. clazue)»; ptt. og holl. Dagge er altsaa ncermest fra Fr. Dal; almengerm. (ht. Thal). Germ. cIZI-; fergerm. clliZl-; gjenfindes i Slavist (formelt passe Ho^oz Tag, Kammer); -l kan vcere Suffix. — Fra Nt. laant Deriv.: dale. Daler, Laan af plt. Daler — ht. Thaler; angives at vcere forkortet af loachimsthal-er (efter en Selvgrube). (Ogsaa laant ind i E.: dollar). Dam (bet. opr. Dcemning); almengerm. (ght. Tam). Vbt. dcemme treffes i Gd.; deraf Dcemning. Germ. <lZm-m-; fergerm. ctbZm-m-; mm er vel assimi leret; ferste m mnlig ogsaa Suffix, til Rod llda? sCf. hyppigt; H«uv<,3? Bustads; om egtl. Sammenbunkning? (fammenstilles dog af Nogle med ht. Tanne, ght. Tan: Skov); Aflyd Z: i)^le,v Buntes. Dame: fr. «tame: lat. clomina. (Deraf Damspil). Damp, vist laant af nt. Damp ht. Tampf (nu dog Dampf). Ligl. Caufativ dcempe (egtl. faae til at blive fugtig?). Germ. 6am-v-; fergerm. ltbam-b-. Cf. dump. -dan i flladan, hvordan, ligedan; Laan af plt. Part. (ge)dan, af doon, — ht. gethan. Cf. danne, Daad. Dlln(n)efoe, opr. Daane(r)-, Genitiv af Subst, af Rod til de (cf. dåane): Ud doelsesgods (herrelost); isl. clannrle; kaldes etsteds i Gd. „daanet Fce" (»: Daanedfce?). Dan- i Danmark, Danerne, ofv. (yngre nn i Dannevirke, -brog). Betyd ning ikke vis. Germ. llZn-; forgerm. «tbZn-. Cf. Ptt. Dane (Niederung an Finsten), a. f. (med Omlyd), «lenu (Dal); ght. (med Aflyd) Tener (flad Haand) — Fe,-»» (flad Haand);? „Flad" her paafaldende, iscer med „Mart" (Groendse), da Naboegne til begge Sider ere i samme Forstand stade. — Dannebroge? indeholder vel et med droget bestegtet Subst.? cf. nst. Brooka (broget Dyr). dangle (Omlyd i t. dengeln); Astydsform til dingle. Cf. denge. danne, med fy. 6ana, af -dan (f. d>): Ntr. dant, udvidet til dannet, og ovrige Vbalformer supplerede. Dannemand, i vor Forestilling attraheret til Dan- i Danmark, men led forhen, forn i celdre Sy. og Nst., Donde-, Dande-, (Perfon af „bedre" Stand). Hed i Sy. og Nst. ogsaa dugande (duende) Mant». Ansees af Nogle for for vansket Heras, af Andre for Part. af et tabt Vb. — plt. doon, ht. thun («dret tende, duelig), eller for Laan af ptt. Part. doonde (forvansket, som Dotter til Datter). Udvidedes, som andre Partt., prcedicativt med -s: han er dandis, dcmnis (Gram. § 133). dan(d)se; nu i Germ. vist gammelt Tilbagelaan fra Romanist (it. clan^nre, He), hvor det synes laant fra Germ., ifelge ght. dansen, Iterativ til Rod i dehnen (Aflyd i gedunsen). Germanerne kunde haanligt betegne sydlige Folks feminine Dandfe som Strcekken Ben, og Romanerne acceptere dette.

38 dase; findes i Nst. (med Isl.) : dasa (forkomme, fatigueres, forknyttes), med Aflyd Z: daas (slev), dcesa (vcere forkommen). (E. claxe betyder nu blende; sy. 6aBa lefle, dog i Dial. ogsaa dovne). Se videre under Dosmer? Germ. Rodformer cIZ3- cIZS- (<luB-?) ; fergerm. <lkaB, hvori 8 kan vcere Snffix, men Rod (ifolge 3 i clZB') ikke som i de; for at gaa til Roden i lat. latizare. eller i tame3, maatte bestemt vides, om lat. t her er af clb, ikte af gli. — Da Ht. skulde have t-, maa ght. Daase (Hex), daasic (albern, stille), holdes borte. daske; er ogsaa nst. og sy.; e. <laBti (fra D.?). Uoplyst. Datter, fordum Dotter, germ. «tsdtar (: ptt. Dochter, ht. Tochter). Rod <ISB-clul!', fergerm. ltlrugll- : i3^^«^o, (2den Afpiration opgiven); ind. ctubitZ (Iste Asp. opgiven). Om Vet. flere Gjetninger (f. Ex. 'Malkepige'; ind. <Inn kan betyde malle). Daure, gd. Dag-(w)ordh (isl. -verll-r)): Dagmaaltid. Deger: Plt. Deler: lal. cleeuria (el. 6ee»3 med germ. Endelse) Degn, med sy. ch'okne, plt. Diaken, e. lleaeon, af lat. <liaeonuB (fra Grcest) (hvorimod ptt. Delen. e. ctean, ht. Dechan-t, er af cteeauuB). Dei, gd. (fy., nt.) Deeg; nst. Deig (ht. Teig; a. f. <IZn, nu e. clouZn); germ. llaiF-; med Aflyd llig- «tIZ- i „stoerkt" Vb., levnet i got. ctizan celte. Cf. Digel; nst. diger, plt. deger (tyt). Forgerm. clbaigli- dbilili-; fees troligvis i lat. tiBulu3, lizura (indrytket Suffix i linzo); el. Mur (Iste Afpiration opgiven), m. M. — Deriv.: Vb. deine. Sb. Deie, gd. (Deiberederste). A. f. IrlZl-dige (e. Ia«1v). deilig, Laan af nt. degelik (gedigen) af Vb. diihen deech gedegen (ht. nu gedeihen). Germ. tti,b- tbaib- tblz-. Fergerm. taik- UK- neppe til at finde. deise er enten Laan af nst. deisa (styrte), eller snarere, med dette, Laan af plt. deifen vollem elarn rolerre, liste af, tumle tilbage sgerm. tliZB-iB', tie og liste af.?). Vanskelighet» volder holl. «reinlen bolge; bet. ogsaa aekteruitzaan stbZB'iN'iB-?). Del; almengerm.; germ. (og got.) clail- (: nst. Deil. ht. Theil, e. «tole, «real). Gjenfindes i Slavist. den, gd. then; Ac. Mase. (— t. den; ?vv), nu Fcellestj. S. — deS gd. Genitiv; desto tydst: Gen. -s- de, din, Ablativ til samme. — thi, fordi, samme Abl. i d. Form (Gram. §182). — da (s. d.); deden, gd. thceden; der, gd. thcer, thar; did, gd. thit 2: thigat : then Weg at (den Vei ad); alle af famme demonstrative Rod (forgerm. t—). — denne, gd. thenne (af then-fe, than-se; Suffixet vel Imperativen fe). — dit og dat er plt. (dette og hint). denge, gd. egtl. hamre (Caufativ : frembringe dangl). E. har med Astyd llinF. Se dingle. die, eget for D. og Sy. (clia). I celdste Ht.: Tila mamma. Rodform «ti, Fergerm. cldl: lat. nliuB, -a (Sciugling). Se dcegge.

39 Dige, gd. Diite (som nst. og sy.); ptt. Diik, ht. Teich og nu tillige Deich (hvert med sin Vet.); e. «like og clitcb. Germ. clik-. Forgerm. 6K—z; sees maaste i lat. ligere (fceste). sUvedkommende: n,,^-^. Digel, som i Nabosprog; ht. Tiegel; germ. «tlz-; se Dei. digte, gjennem T. as lat. llietaro. digte 3: t. dichten — lcette. dikke, Ouomatopoieticon. Dild; gd. Dil(l) som i Sy.; nt. Dille, ght. Tille (nu dog ht. Dill) Uoplyst. din; som andre Possessiva: fordums Genitiv benyttet forn adjectivist Stamme. dingle; Aflyd til dangle, som ding! til dang! (I Ht. dengeln, d bevaret mod Overgang til t, der ikke passer til Interjectionerne). Cf. denge. Dirk, Laan af nt. Dirk. Dierk, Diderik; ht. Dietrich ..euphemistisch flir Dieberich?"; vel og fordi den, forn Kong Didrik, bryder ind uden Tilladelse. dirre; Aflydsform darre (som sy.) nn tabt; nst. dirra, darra. Heri en Assimilation? (dog ikke — zittern). Uoplyst. disig, Laan af ptt. diisich — holl. cliMz. Germ. Rodform neppe td>B-, men «tis-, da nst. Dism (Solreg) neppe er laant (Rodform <t!8-? cf. ptt. Desem : Hese;?). Ellers ikke oplyst. Fergerm. vel lllraiB- <lki3-. Disk, gj. Nt. af lat. 6iBeuB (fra Grcest); ht. Tisch. djerv, engang diarv, af derv (skulde i Ht. correct hedt terb); germ. vel Herd-; isaafald fergerm. «lbzrbti- : ?nj,<p<,3, -^ tcet (Iste Aspir. opgiven, cf. T-e-Hpa/ll,»,). — Uvedkommende : nst. tjerv (isl. tbjarl-l; sy. nu kiirf), hl. derb (usyret); i plt. derve kunne de to Ord ikke skjelnes (og i ny Ht. er d for ght. t hyppigt). sGht. biderbe, nu bieder, herer til diirfenj. Djcevel : lat. <tiaboluB, fra Grcest. dobbel-t, gjennem T. fra Romanist (<luvluB). at doble (Indsats). dog ?: t. doch, der har fortrcengt gd. tho. Germ. ttiaun; demonstrativ Rod germ. tn— (se: den); Suffix vel -ud <tna-un endog da). Dogge, fra E. Ikke oplyst. Dok(ke), fraNt.; Ptt. Docke; 0. vuteti 6oKKe; lo^ l.at. «toza, «litelr, eanal, «up; F«^» (?). — Ikke — ptt. Dack-Lant „niedriges Land, wo Dack, Schilf, wllchst", nst. Dokk, Pl. Detter (Fordybning mellem Bakker; 0 — isl. 0). Dolk ? hos os vist fra Nt.; erklceres der for slavisk (tulielr); isl. llalk-r, Naal, kunde passe til Laan fra Germ. til Slavist. laltfald neppe opr. ger manist!. Dom, gd. Doom; domme, gd. deeme. Almengerm.; dog ht. -thum nu kun i Compositll (— vort -dom). Germ. clom-, clum-i-an; -m- Suffix; Rod sorm cio forn i ptt. doon, e. «to, ht. thun. Fergerm. clnZ (se Daad): ind. linZ-man Fastscettelse.

40 Domkirke, -provst, He., af lat. ?,«,'. -«3 (Hvirvelvind, Uveir). Draabe, gd. Drope (Rodform clruv-) se dryppe. Drab, drabelig, se drcebe. Drage, gjennem plt. Drake af lat. ctraco (fra Grcest). drage; almengerm. (bcere : slcebe : trekte; item: vandre). (Til at regne ptt. dragen, ht. trngen, for et andet Ord, mangler Grund). Germ. clrZtz- <1ru!!-. Fergerm. llbrazli-, hvortil passer (Iste Asp. opgiven, cf. loder, der stemmer med Bet. vandre. (Cf. parallelt Betydningsforhold mellem got. tnragjan lobe og lat. trabere trekke; fergerm. trZFrl-). — Deriv.: Drcet, gd. Pl. Droecetter; germ. lliZlr-tu-. — Tydste Derivata: Drager; Dragt: plt. Drach-t — ht. Trnch-t; drcrgtig: Ptt. drechtich — ht. trnchtig. Dram, fra E>, af clraebma (opr. grcest). Drank (se Molbech), med Dranker, Plt. Former (ht. Trank). dratte ?; opr. gaa slcebende (saal. i Isl.), derncest snuble, falde. Cf. nst. draatta (smaatrekke, af drage); item drassa (slcebe), dratla („maaste for drasla"); item dranta, drunta (smele);? Drav; ogsaa i Nabosprog; ht. Treder. Germ. 6rZb-. Findes i Celtist. („Dravat", maa vcere af holl. travate Stormbyge, der maa vcere rnis forstaaet Brug af it. travate Stormlag, — fr. travee, af lat. trabB Bjelke; er vel paavirket af det bestegtede tråvatt?). dreie, Laan af ptt. dreeien — ht. drehen; uden Omlyd i celdste ht. draaien, holl. llraaijen; med >v: a. s. tnrZvvan (nu e. tdruxv). Germ. Rod lbrZ (samme som i Traad). Fergerm. tr—, t—r: ?^^«« Hul, 72j,1« borer; lat. tero slider, terebra Fritbor.

41 Dreil (i er Udvcext), med sv. 6rall, Laan af ptt. Drell, der, med ht. Drillich, er Germanisering af lat. lri-lix (tretraadet). Drek (Snaus), Laau af t. Dreck, der har fortrcengt d. Trek — isl. tbreKK-r, sv. traelc. Germ. tdreKK-(l): kt vel en Assimilation. Dreng, eget for D., Sv., Nst. (bet. Mand); Pl. i Gd. gsv. Drengiar; Germ. clrZnF-. Cf. nst. Draug(e) (staaende Sten)? drikke; almengerm.; n uassimileret i T.: drinken (ht. trinken). Germ.: clr— nk-: IZ u. Ikke fundet udenfor Germ. (lldr—). sHvis ter Suffix, cou gruerer Resten af Form clrun-K- med Roden i Dren, got. clrun-MB, hvilken Rod, med iterativt K, maatte tunne betyde: klukke). — Deriv.: drukne. drille ?; forn sv. clrilla, e. «trill, Laan af t. (plt., holl., ht.) drillen (dreie, bore, Plage, eve), der, med det indfedte e. llrrill, minder om Roden i drehen. (E. har ogfaa tdirl, vel af a. s. Sb. trivrel Hul, der minder om tburb. t. durch). dristig (at driste), Laan af Plt. driist(ich) — ht. dreist, a. s. tbriBle. Germ. tdrlBt-; forgerm. traist-. Slegtstab med lat. triBtiB (bl. a. truende, grum) lader sig ikte afvise. drive; almengerm.; ht. med b : treiben; altsaa germ. «lr.b- «lruib- llrib-. Fergerm. llbraibd- clbribb- (f. Ex. noget ?§,«,^- T-oo,^- ?-f,/^.) ikke fundet. — Derivata: Drev (vist fra Plt.);

Drift; drifte (Korn; maaste blot attraheret af drive? cf. drofte). Drog, Plt. Stjeldsord (Masc.), af dreegen (ht. triegen). Vi have glemt, at det betyder Bedrager. Drone, Laan af Ptt. Drone (ligl. laant til Ht.) — e. lirone; celdste nt. Dracm (ligl. a. s.). Germ. «trZn-; forgerm. clnrZn-: Ff>«,a^. n-i-.Foi^.^ Drone. Kort Form clbrZn-, med germ. Aflyd e sees i celdste Ht.: Treno (Drone), med Germ. Aflyd u i got.

Drost, gd. Drott-sete; ptt. Drossete, Drofte; ht. Truchsiiste, -sess. den der placerer (eller anretter for) Drot (Garde)?: claniler.

Opr.

Drot, som sv. clrott, corrumperet af Drotten (isl. 6rotlin-n); ght. Truhtin ?: Fyrste, der holder Drott, ght. Truht (Garde, „Hird"). — Fem. Drottu-ing, nu Dronning. Deriv. Drost (s. d.). — Ght. har, foruden dette Truht (af Vb. germ. clriuzan, udrette; formelt congruent, med germ. clriuzan, ht. be-triegen), et Truht med Bet. Getragenes, af tragen; Nogle henfore Truchfess, claniter, til det sidste. -dru i sanddru, cedru, Sideform til drei. Drue, vel, med sv. llrulva, Laan af plt. Druuve (holl. nu clruis). Germ. clrub-, ifolge ht. Traube. Altsaa, hvis Ordet er germanistt, forgerm. clbrubti-, grcest ?-j„^- (cf. ?-«'^o3 Brudstytte ? ?- for i> ifolge H«^c?^»).

42 drunte, drynte; findes ogsaa i sy. Dial. og i Nst.; synes at here til drynja (drene), da baade drynta og drynja i Nst. tuuue betyde: tale dvask, ikke gide lukke Munden rigtig op. dryppe, forhen drybe; gd. dryype droop drupe drupen, og droope (..svagt"); se Gram. § 92, og cf. ptt. drnppen (ii?). Germ. clriun- clrauv- «trun- (altsaa ht. triefen); fergerm. clbraub- llbrub- ikke fundet. Det „svage" gd. dreepe er germ. «lraun-i-an; (men plt. druppen germ. «lruv-i-an?). Andre Derivata: Draabe, Drebel, Drev <s. d.). drysse, gd. "drysie (nst. drysia druste); „stcerkt" Vb. er bevaret i Got.: llriuBan (falde), og i A. S.: »Ireo3an. Germ. 6riuB- llraus- ltruB-; „svagt": germ. <lrus-i-an. Forgerm. llbraus- <1br1,5- neppe fundet. drcr(e)? Laan af gt. dracihen, draiiien (dufte)? germ. tbrZd-. drcebe; gd. drepe drap draape drepen (): treffe, dede), stemmende med Nabosprog; ht. treffen (laant til os: treffe). Germ. clr—p: cll-ep- «lrZp- «lrZz»-; fergerm. llbr— b ikte fuudet. — Drab, gd. Draap (som i Nst. og Sy.), Rod form clrZN'. — drabelig, Laan af Plt. draplik, mindre god Form for dreplik, ht. trefflich, hvoraf vort fortreffelig. Drceg(g). med fy. llrazz. Laan af nt. Dregge, Dragge; maaste opr. fra E llraz (besl. med «trav). drcegtig, Drcet. se drage. drceve?; forhen gjerne strevet drcebe; desuden findes drcege. Om 1, 2 eller 3 Ord? Hvis 1, da er vel drcege blevet til drceve, og dette ucorrect strevet drcebe (cf. Kjcebe); drcege kunde vcere plt. dregen (for dragen)? eller frit extraheret af t. trcige (tydst t af os da hort forn d)? Hvis drceve er et separat Ord, kunde det minde om Drav? (tyktflydende). Maatte tunne flyde sammen med 'drcebe med Snak'; drcebe (stode) kunde muligen selv have be tegnet stamme? Drsbel; gd. Dryypel som i Nst.; horer til dryppe, Rodform «lriuv- med Omlyd. drsfte? gd. Nst. har dryfta (Korn), samt drypsa, dette ialtfald af Roden i driupa, dryppe. Imidlertid har D.: drifte Korn; og r kan gjere i til y, e. Sy. Dial.: drefta. drsi; gd. dryyg, som i Sy., tildels i Nst.; gnst. driug; med gd. Vb. dryygie, -de (udrette). Germ. „stcerkt" Vb. «triuzan betyder udrette og bedrage (se Drot). Af Form clrauZ- kommer plt. droog(e), e. clrv (ter), og nst. Draug (Spegelfe ?: overmcegtigt Vcesen). Rodens Grundbet. fast, stiv? Drsm, drsmme, gd. Dreern, dreeme; germ. clraum-, «lraum-i-an: nst. Dranm, dreyma; ht. Traum, trimmen. Germ. Rod ctrum- llraurn- er Lyd betegnelse (obs. d. Drum, drumme, se Molbech); og i celdste Nt. betyder Droom, i A. S. 6ream endnn: forvirret Larm, lubileren (Stemmer, Musik, Boeger klang, Ho.). Ifelge mentale Tilstandes Analogi gil Betegnelsen over paa

43 Bomnia, a. f. Bweken, og fortrcengte en faadan celdre Bencevnelse paa Sevn oplevelser. (Hvis -rn- kan vcere Suffix, kan tcenkes paa fergerm. clbrau-: lader lyde, jamrer). sGjcengs Etym.: af «triuzan bedrage^. Drsn, drene; langt e tyder her paa Laan fra T. (Ht. har nu d for t). Nst. Dryn, drynja. Got. Sb. <lrunjuB; cf. under Drone. — Drsnnert, vel plt. (mangler hos Lilbben). I sy. Dial. betyder Drener: Drone og Dronnert. drsse? I samme Bet. i sy. Dial.; nst. drosa betyder sladre, men Dres: senfcerdig Person; ptt. Droos, Pl. Droose, er et Skjeldsord bl. A. om „Thiere, auch wol Kinder, die Eiuem lcistig fallen". (Cf. ogsaa nst. dreysa: „sele bort",?). Drsv for Drob, gd. *Dryp, ifelge gsv. Vb. drypia (illi8la); altsaa af Rod til dryppe (Betydning da uttar), Form «trui»-. du, dig, din, gd. thu, thik, thiin; Pronominalrod tir—, forgerm. t—. due; gd. duge. stemmende med Nabosprog; ght. tugen. Germ. «tug-, med Astyd claiig- (hvoraf ght. Prces. Sing. taug, nu udfyldt til regelmcessigt Vb. tangen). Forgerm.

clbuglr- «lbauZn- har flere Betydninger (se Datter). — Dyd, gd. Dyg-d. dygtig, Laan af ptt. duchtig (ii), af Duch-t — gd. Dygd. Due, gd. Duuve, stemmende med Nabosprog. Germ. «lub- ifelge hl. Taube. Fergerm. cllrubli- (: T-v?,-: Iste Asp. opgiven) har flere Betydninger (se doven, dcv, Dnft), bl. a. hvirvle (l-v^«^); Due betyder maaste Tumler, Dylter (: Tumlen ned for at undgaa Rovfugl)? — Plt.-formet Deminutiv: Dullike, Dulle (mangler hos Lilbben). (Nst. Dulla, Dulta: liden rund Gjenstand, inclus. saadant Fruentimmer, kunde have combineret sig hermed). Duft, hos os vel Laan fra Ht.?, hvor det fer correct streves Tnft. Maa etymologisk vcere nst. Duft (Stev), dufta (steve, ryge); sy. «tott Stev, Duft. -t Suffix; Rod germ. «tub, forgerm. clbubd- (^^,-«3 Rog). Dug; gd. Dunk, forn i Sy., Nst. Meget gammelt Laan af t. (ncermest nederlandsk?) duk (det mere lukkede t. u af os opfattet forn u): plt. Dook, holl. nu «toek (udtalt u), ght. Tuoh, nu Tuch. Ifald det er germ., er fergerm. Form cllrZz- el. clbvvZz-. Dugg; forhen ogfaa Dogg forn i Nst. (isl. 0); sy. «tagl:; Stamme claliFw-, hvori xv bevirkede Omlyd udenfor Sy. Ifelge nt. Dauw, ht. Thau (i Bet. Dugg), a. s. lleavv (nu e. clexv) er 33 phonetist Udvcext. Germ. e(/')». dukke, dykke, for celdre duge, dyge (Gram. § 92), er maaste, med fy. «luka, llvka, Laan af plt. dunken, — holl. cluiken, ght. tnuchen, nu tauchen. Germ. «tuk-. Forgerm. clnuF- (lllixvag-?) ikke fundet. Der er vel tillige Laan af t. Deriv. ducken? Dukke; med 0 i Nabosprog (ght. Tocka, nu ncorrect Docke): Knippe, Varnedukte, m. M. Uoplyst. dulme — nst. dolma (dese He.) (der blander sig med dum-la), holl. be-llwelmen

44 (gjere svimmel); plt. Dwelm (Verwirrung), ght. Twalm (Betiiubung). Rod som i Dvale, dvcele, nt. doll, e. dull, ht. toll, got. clxval-3 (taabelig), llxvalmon (vcere taabelig). Forgerm. cltnval- (r?). dum, opr. dumb som i andre celdre germ. Sprog (ght. tumb, nu ucorrect dumm med d): stum, stov, He. Fergerm. clbZmbb-; Nogle anfere Fa«/303 Forbauselse (altsaa med 2den Afpiration opgiven). sNogle antage Nasalering af Rod llbubb, famme forn i dcv He.j dump, dnniseret Laan af ht. dnmpf, der nu har fortrcengt tumpf; i Ptt. anferes dumpich; Aflyd i Forhold til Damp, dcempe. dumpe — nst. dumpa; „stcerkt" Vb. climva llamD er bevaret i Sy. Rod congruerer med den i Damp, dump. Dun; germ. «lun- (: e. clo^vn; ht. Danne med plt. Forlyd), -n- kan vcere Suffix; Nod da fergerm. cldu, bl. A. bevceges belgende, som i ind. liKu-ma-8 Reg — lat. lu-mu-8. dundre, Laan af nt. dondern (donern) — e. tbuncter. Germ. Rodform tnun-, fergerm. tZn-: lat. tonitrn; ?<,,<,3; »^uniter I'anaruB« hos Gallerne; cf. Inonar (t. Donar), hos os contraheret til Thor. Dunk (Krukke)? Anfores i Nst. Plt. Dunk betyder unterirdisches Gemach. Egtl. mortt Rum? dunke (ogsaa nst. og sy.); -k- Suffix? Nod forn i denne? dunkel, Laan af ht. dunkel, fordum (rettere) tunkel. Ptt. har dunker, donker. Forgerm. lill— nz- ikte fundet. Dunst, Laan af t. Dunst (i Ht. fordum, rettere, Tunst) (nst. og e. Dust, Stev, er maaste samme Ord?). Ifolge de to Slags ,1 i Germ. tan enten antages, med Suffix -st-, germ. Rodform), 3: fergerm. clbu (^v-«/««. lumuB), germ. clu, med Suffix -n-; eller, med Suffix -t-, en germ. Rodform <ls,nB-, forgerm. c!bxvZNB -(findes, sammen med llbwZB-, i Ind. med Vet. stove 0. l.). Dup, med sy. clorm(-8ko), vist laant fra plt. Dop(pe) (lille staalformet Gjenstand); vel — ht. Tupf og Topf. Nogle antage Udvidelse (-vri-) af Roden i deep, tief (f. Ex. ved et assimileret Suffix -n-). durkdreven (m. M): t. durch. Duus (Paa Terning), forn i Plt., af fr. «leux. — Sus og Dus? blot Rimstavelse uden Indhold? Dog har Nst. drikka og dusa; dyysa (larme), Duus (Stod). Dust?; om egtl. vaad Tot, Kost? Sy. <luBk, og nst. Ntr. Dust betyde vaadt Veir (e. <lusk Morke). Fergerm. clb— Bk- scf. lat. lu8eu8?, merkj. duve, med nst. (og sy.) duva, Laau af nt. duwen (trykke ned); — ght. duuhen, diuhen, douhen (drilcken, schieben)? Germ. tbub-? Dvale, duoele; gd. dwelie dwalde dwald. Germ. clxvZl- (: ght. twelen; e. clxvell). Cf. under dulme.

45 dvast, vel af os dannet af det obs. dvas, der var Laan af plt. dwaas, dwaasich (delirerende, vaasende, He.). Ght. Getwaas betydede Gespenst (opr. Rodstegtstab med Dverg?). Dvelg af Plt. Dwellich, af lat. lluilix. bilix tvelraadet (Omfcetning til T ndebliver; dog omscettes i Ht. til Zwillich). Cf. Dreil. Dverg; almengerm. (ght. Twerc, nu Zwerg; e. nu clxvart). Germ. clxv—rz-. Forgerm. mulig med 3: clb>vZB3b-? szb Suffix? Cf. <pe«3. Gud,): ?^s. dy sig, ?Om Sideform til duve ? (s. d.). Det gamle dyge (?: dylle) vilde neppe miste g, da dette kom af k. Endnu mere uventet vilde vcere Bort falden af gg: cf. jydst dygge sig, hvilket Ord kunde komme af et obs. dygg (skikkelig): gjore sig artig. (Jydst doge kunde passe til ptt. doogen, se doie). dyb; gd. diup, som i Sy. og Nst. Germ. cliuv- (: e. lleen, ptt. deep, holl. «tien, ht. ties) «lauv- (se Daab, debe) «tun-. Fergerm. cllr—b-. —Se under dyppe og Dnp. Dyd se due. Dyffel, holl. llullel, »rniB3elrien nåar vullel bij Antwerpen xoo Zenoemcl».

dygtig se due. dykke se dukke. Dynd, gd. Dy-ende; as obs. Dy — sy., nst. Dy. Cf. isl. cljja (ryste). Germ. «tu-. Forgerm. cllru- : ind. 6Ku- (ryste), (bruse, bolge He.). Cf nnder Dnun. Dyne, af Duu. Germ. llun-i-Z(n)Dyne (Klit), Laan af nt. Dunne (uu), der antages for laant fra g. e. ctun, nu cloxvn, der antages laant fra Cellist. (Ogsaa optaget i Fr.). Cf. Lug dnn-um 0. l. Dynge; sy. clunZa; nst. Dunge, Dyngia. Cf. denge, ding, dang, dnng? Vetydningsudvikling kunde vcere fra Klang til Sted til Kast, Sammenkasten, til Bunke? Specialiseret i e. clunz (Msdding, s. d.), ht. Dunger (D- for celdre T-), samt i isl. clvnFja, ght. Tune: Kammer under Jorden med Modding over (til Varme). — dyngvaad (forhen dung-), bengel med Vcede, eller vaad, saa man tildenger Andet dermed. dyppe. Ifelge sy. «toppa, nst. duppa, synes Dnp (s. d.) at vcere Stam ordet (saa at ikke beheves et gd. *dyype el. behandlet efter Gram. 8 92). A. s. «tvppan (e. clip), hl. tupfen, maa folge med. dyr; almengerm.; germ. «tiur- (: ght. tiure, nu theuer; a. s. cleore). Aflyd «tur- sees i ght. tuuren. nu (med ucorrect d) be-dauern. Forgerm. «lb—r (3?) ikke fnndet. — Deriv.: dyrke. Dyr; gd. Diur som i Sy. (ht. nn Thier). Germ. (og got.) <liu3-; -8Suffix? dysse; er vel Laan af ptt. dussen (betciubt werden), bedussen (Vrem. W.).

46 Nst. dysja betyder drysse, smaaregne; og dyssa : stode; men nst. duusa kan betyde hvile (cf. under dosig). Dysse (Stendysse), dativist udseende Form af et gd. *Dys — nst. Dys, Pl. Dysja(r); germ. cluB-. Aflyd <lauB-, med Omlyd, i nst. deysa (ophobe). Dyst, som plt. Dust, e. fra Romanist: fr. Hou<B)to, jou(B)ter; sent Lat.: juxtare kjcempe ncer sammen (juxta). Dyvelsdrek, Ptt. (ht. Teufels Dreck). dcegge, gd. deggie; gg phonetist Tilvoext (cf. den i gol. claclcljan) foran af ledende i. Uden Tilvcexten: celdste ht. ta-i-an. Germ. Rodform 62; fergerm. cllra: ind. cllla-jZrni (dier), oldstavist clcha (ammer), leiare, temina (<ruasi osv. Se die. Dcrk, dcekke osv., Laan af t. Deck, decken d. toekke (s. d.). d oe mine se Dam. dcempe se Damp. dcemre (rettere demre), Laan af t. diimmern (rettere e); ght. Demerunge og Ntr. Dernar — ind. tsmaB- (Merke) (lithauist tamBa). Germ. tnem-, Aflyd af forgerm. tsm-; lat. tem-ero, ten-ebra? <n af m). — Uvedkommende: sy. llimma, Tange, nst. dimm (dunkel), Dimm, Dimming (Tusmerke), e. llim, germ. cllinm-. ds. I Nst. deya (isl. clevja). Germ. Rodform clau (seer ud som Aflyd til «lv, fergerm. clbu, i Bet. «ande? verhauchen?) med Suffix -i- (og Omlyd); uden dette: tonen i celdste Ht. Suffix germ. -tir- i Dsd (e. «lea-tb, ht. To-d), -ll- i dsd (e. clea-cl, ht. to-t); deraf dsde. todten: claull-i-an. u elideret, a for lcenget: dåane, daalig. (nu Danne-foe). Roden gjenfindes i Slavist. — Dsdbider, Omfortoltning af Devbider (stev Kniv 0. l.), der endnu findes i Dialecter. — (Aflyd cliv : got. cliwan-8 dedelig). dsbe, gd. deepe — ptt. doopen (00); germ. clauo-i-an. Formelt Tegn pan Laan fra Ptt. mangler, i Modscetning til Daab (s. d.). Cf. dyb. Dogenigt : plt. Dogenicht (o) — ht. Taugenichts. Dogn: gd. Dygn, som i Sy., Nst., som nf Aflydsform clul;., men mnnste dog lun Forkortelse for Doeg-n (clcsFn citeres i Isl.) med Rodform 603 -(Aflyd til Dng)? dsie, Lnnn nf ptt. doogen (00) „leiden, erdulden"; germ. 6auB-i-an : bringe til nt due (f. d.), til nt gan nn. Dsit: holl. lluit (lille Mont). Uforklnret. Ikte gammelt i Holl. sHen ferelsen til oldnorsk Thweiti altsaa aldeles usandsynlig). dslge, gd. dylie dulde duld (som i Nst.); germ. clul-i-an; mulig for val? (se Dvale, dulme). demme se Dom. Dsn, dsnne; gd. Dyn, dynie, Ipf., som i Nst., item det obs. dorme (det donner under Ros), gd. nst. duna; e. clin. Germ. llun-.

47 Fergerm. vel «lnxvZn-; findes i Ind. med lign. Bet. — Deriv.: Donning; gd. som i Nst. Dsr; gd. Dyr-r, som i Nst.; opr. Fem. Pl., som af et Sing. Dur. Germ. llul- (: ht. Thitre). Forgerm. clllur-: Fvay, lat. loraB, -i3 (fr. bor8). Hos os mangler Ntr. : ht. Thor, lat. tilrum (Torv; vel opr. Plads indenfor Port?). Dsrstag : Ptt. Dorchstach: dorch, igjennem, ogsaa, forvanstet, der. dose — nst. deysa „ikke ville brcende", germ. llauB-i-an, med nst. doysen „fugtig og tung". Ptt. dosich (do?) o: dssig (vel laant fra Plt.). A. s. 6vBiz H?; e. 6!X2V; Vb. ll02e). Holl. 6uixelen herer til Aflvd 6uB; vel ligl. ptt. dusich? item nst. dunsa (hvile, stille af). Germ. cluB- 6auB- vi3. Ederfugl, vel laant fra Nst.: Wdnfugl, LErfugl, fordum Asdnr-, Genitiv nf 3Ed. — Isl. lell-r udtnles nu Aidhor, hvilket fynes gjengivet i t. Eidervogel (hvoraf sy. ejllervozel) og i e. ei«ler-llueK. — Germ. snarest Ztbi-; fergerm. da Zti- : ind. Zti-8 en Vandfugl; «7,3 -,<503 Trapgaas. een; germ. ain- (: nst. og ht. ein, a. f. Zn); -n- Suffix i fergerm. ai-na- : «i-vo3, U-NU3; o^o3 alene; ind. c-Ka-8 <o: aikaB) een. Primair Rodform ai. — ens : gml. Genit. Neutr. — Deriv.: enig; enkelt, s. d. — eendrcegtig. Laan af plt. e(i)ndrechtich — ht. eintrcichtig; cf. een dragen el. over een dragen (vcere enig). — Enhjorning af Horn; j er phonetist Udvcext; ptt. Einhorninc (0?). effen. Laan af plt. effen, Sideform til even — ht. eben, d. jevn. efter, med Omlyd; uden denne : after, nu atter (t.

After, e. alter, alt). Germ. Rod Zb (som i t. aber, ab). E(e)g; gd. Eek (Fem.) som i Sy. og Plt.; nst. Eik, ht. Eiche; a. s. Ze. Germ. aik-. Forgerm. aig-; cf. «i^.»^, «^«,^o3 (Trcearter). — Deriv.: Ege

47 Fergerm. vel «lnxvZn-; findes i Ind. med lign. Bet. — Deriv.: Donning; gd. som i Nst. Dsr; gd. Dyr-r, som i Nst.; opr. Fem. Pl., som af et Sing. Dur. Germ. llul- (: ht. Thitre). Forgerm. clllur-: Fvay, lat. loraB, -i3 (fr. bor8). Hos os mangler Ntr. : ht. Thor, lat. tilrum (Torv; vel opr. Plads indenfor Port?). Dsrstag : Ptt. Dorchstach: dorch, igjennem, ogsaa, forvanstet, der. dose — nst. deysa „ikke ville brcende", germ. llauB-i-an, med nst. doysen „fugtig og tung". Ptt. dosich (do?) o: dssig (vel laant fra Plt.). A. s. 6vBiz H?; e. 6!X2V; Vb. ll02e). Holl. 6uixelen herer til Aflvd 6uB; vel ligl. ptt. dusich? item nst. dunsa (hvile, stille af). Germ. cluB- 6auB- vi3. Ederfugl, vel laant fra Nst.: Wdnfugl, LErfugl, fordum Asdnr-, Genitiv nf 3Ed. — Isl. lell-r udtnles nu Aidhor, hvilket fynes gjengivet i t. Eidervogel (hvoraf sy. ejllervozel) og i e. ei«ler-llueK. — Germ. snarest Ztbi-; fergerm. da Zti- : ind. Zti-8 en Vandfugl; «7,3 -,<503 Trapgaas. een; germ. ain- (: nst. og ht. ein, a. f. Zn); -n- Suffix i fergerm. ai-na- : «i-vo3, U-NU3; o^o3 alene; ind. c-Ka-8 <o: aikaB) een. Primair Rodform ai. — ens : gml. Genit. Neutr. — Deriv.: enig; enkelt, s. d. — eendrcegtig. Laan af plt. e(i)ndrechtich — ht. eintrcichtig; cf. een dragen el. over een dragen (vcere enig). — Enhjorning af Horn; j er phonetist Udvcext; ptt. Einhorninc (0?). effen. Laan af plt. effen, Sideform til even — ht. eben, d. jevn. efter, med Omlyd; uden denne : after, nu atter (t. After, e. alter, alt). Germ. Rod Zb (som i t. aber, ab). E(e)g; gd. Eek (Fem.) som i Sy. og Plt.; nst. Eik, ht. Eiche; a. s. Ze. Germ. aik-. Forgerm. aig-; cf. «i^.»^, «^«,^o3 (Trcearter). — Deriv.: Ege

48 (Vaad), gd. *Eek(i)e; nst. Eikja. — (Hjul-)Ege, gd. -"Eeke; nst. Eika; here vel hid. Eg(g) (med egge); ligl. sy., nst.; ptt. Egge, ht. Ecke; e. e«lze. Germ. ZZ-i-Z- se), af germ. og fergerm. Rod ZI; cf. lat. al!a3; fe under elendig.

49 elleve; germ. (og got.) ain-lil, som 12 : Nva-lit, med t, ikke b, ifolge ht. Elf, zwolf (blive, s. d., er altsaa uvedkommende). Betydning klar: log 2 til Rest. Sidste Leds Etymologi dog uvis; Rod maaste som i «^.i^ov, hvilken gjerne an tages for famme forn i lat. lino-uo liczui („labialiseret Guttural" omsat til Labial); imidlertid soges denne Rod ellers i t. leihen (med Guttural bevaret). Elling; anfores ogfaa i fydfv. Dial.; maa vel slaa for Andling. eiste; opr. amme; Iterativ til gd. ale (nst. ala ool) og germ. (og got.) Zl-an og ZI-i-an. Lat. Zl-ere (ncere), aleBeere. — Elstov af Elst-Hug (Hv: Sind). Elv; — ht. Elbe; germ. nlb-. Nod forgerm. Zlblr-, som i «^9,03 (Hud plet), n^zp, (Byggryn), lat. albu3 (hvid). Se Alf. Em, gd. Eem nst. Eim. Aflyd i nst. Jim (Lugt). Ima (Stribe; sy. iinma Dunst). Germ. aim- lm- im-. Forgerm. aim- ,m-; heri -nr- Suffix; primair Rod ai > (gaa); cf. ind. e-ma-8 (?: a!maB) Gang, Bane; o»l«>3 Bane. Stribe. Em betydede altsaa opr. Bane, Stribe, saa Nogstribe, Dunststribe. Cf. ogsaa lat. aemulor? (concurrerer, nemlig paa Banen). Embede, se Amt. Emmer, gd. (Sing., nn omsat til Pl.) — nst. Eimyrja 3: EimMyrja(emmendeßnnke; se Em; sy. morja Bunke); ght. Eimuria. senere Eimere; plt. Eemere (og Amere: 3 af ai); a. s. Pl. lemvrian (nu e. ember3>. Germ. rnul-i-Z(n>- scf. «v^eo,., tusinde, ?j. sEmmert (-t uegte), af plt. Emmer — ht. Eimer (Ambar) af ampbora.j Emne, norst (og sy.) Form af Ordet Evne. Emter (tomme Ax He.) ? Findes i fy. Dial. (Cf. e. omvlv, a. s. lemetiF, ?>. end, gd. en(n). Etymologi nyis. Troligen opr. mere end eet Ord. — end sige: har (vel ved Omfortolkning) fortrcengt det gamle : end si(d)er (end mindre). — endfkjont indeholder Neutr. af Adj. stjon (som obschon inde holder en Sideform til schon). Ende; almengerm.; E er Omlyd : got. ancl-i-8. Man vil regne det (med <1 af fergerm. t) til samme Rod som «,n, lat. ante, ind. anta-8 (Grcendse), og Prcefix und-. — Ende-ligt er — sy. ancla-lvkt (af lutte). Ene(-bcer) — nst. Eine; ptt. Ein-beren-boom. Rod seer ud som i Tal ordet. sMon hos Germanerne fri Omfortolkning af juni-ner?) Eng; med Omlyd af a, ifolge et afledende -i- (-j-) : gd. Pl. nst. Pl. Engjar. Ilden Omlyd sees Roden i t. Anger. Ikke videre oplyst (formelt stemmer eng : snever. Om: smal Grcesstrimmel langs Vand?). Engel, af lat. anFeluB, fra Grcest. Enke nst. Enkja (i Sydvest-Norge Ektja). Uoplyst. Man har formodet, at En- staaer for Ein- (een). Kunde ogsaa have Omlyd af germ. a, f. Ex. Rod forn i lat. anuB (gammel Kone) med Suffix -k- (eller Stamme forn i ante).

50 enkelt, Laan af pll. enkel-t el. enkel, af ein, een (got. ainaKl-8). ent-, tydst Prcefix (Gram. § 100). enten, med -n udvider af gd. anti(g), enti(g), et Contractum af annen^ annet twiggie, maaste tillige af een twiggie (dette var Genitiv af to); kunde fordum staa Pronominalt forn e. eilber (vorder Enten af dem demt; se Molb.). entre, gjennem T. (entern) fra Romanist (intrare, fr. entrer). er, germ. eB, ,3 (forn i E.); fergerm. Rod Z8: lat. eB-t, e<s-

n, ind. a3-ti. er-, tydst Prcefix (Gram. § 100). — erindre: t. erinnern (af in, das Innere). — erobre: t. erobern (af ober). — erstatte: i. erstatten, ght. erstaten, af ght. Sb. Stat(e) (Sted), Rod som i stehen. Erke-, af lat. aretii-, fra Grcest. Erme, omlydende Derivatum af Arm; nst. Erm (vort Erme er opr. Accu sativ- og Dativform). Ert, et Contractum, som sees af nt. Arwete, Erwete, Erte; celdste ht. Ara weiz, nu Erbse. Maa i Germ. vcere Laan. Gjenfindes i oj,o/3<,3, «j,c/3tvFo3 (maaste ligl. Laan); cf. lat. ervuin (en Belgfrugt). Erts, Laan af ht. Erz, ght. Erze, Arze, Aruzzi (altfaa ikke af aiB, fe Irr); mulig ikke opr. germ. Es : vcere i sit Es; — a Bon aiBo, at one'B ea3e, af übekjendt Oprindelse. (Findes hos os og i T. omfortolket til lat. o88e). Es (Paa Kort), gjennem t. Ast, Ast af lat. «5 (Ment, Ener). Esp, Asp, ikke oplyst sarb-or?). Esse, gd. *Esie, nst. Esja (ogsaa en Stenart; cf. esja gjoere, svulme?); (sy. nu ll83^a); ht. Esse. Germ. og forgerm. Rodform Z 3 (cf. Aste? lat. Zrere. arclere? brcende). sVed Assimilation kunde toenkes Rodform Zcl, Zt, He.^s. EtMlllll, Laan, af pll.Etmaal: ..wiederkehrende Zeit, Flut- u. Tagesperiode, 12, resp. 24 Stunden"; i celdste Ht. og i A. S. (eclmlele) : Heitid. Germ. Prcefix e6- ill-; Ex.: holl. etzruen (ny Opvcext), sy. i«l-i8la (drevtygge), d. I-gjeld (- isl. icl-^olll), got. ill->vit, celdste ht. Ita-wiiz (Bebreidelse); videre: isl. iclra, got. i6r>l:un (angre), ght. idern (bestiitigen) , hvilket med ght. Ita udviser germ. Spaltning af forgerm. t til tb og cl. (Om da — lal. at- i atavu3? cf. et, «?-,, ind. ati?) (eller cf. lat. ila, item, iterum?). Se Id, idel, idelig. etse, Laan af ht. atzen. holl. et^en, Rod Zt (som i oede) ; enten med iterativt -5-; eller snarere germ. (og got.) Zt-i-an (lade cede — isl. etja, ptt. etten), med ht. Overgang til tz, og da holl. etxen laant fra Ht. (e. eteb, enten Laan, eller med Overgang af -ti- til ell ?). Eventyr, af plt. Form Eventur (ll), der vel er attraheret af even (just); Abenteuer: „Anlehnung an Abend". Fra Fr.: aventure lacl-venire). evig, Laan af t. ewig; se under ei, egte, jo.— kvindelig, med sy. evinne(r)liF og nst. evindele, as Rod ain- (som i evig), og om ikke Afiedning fra, saa

51 Attraction til Vbrne vinde ?: gd. winne (t. gewinnen) og winde (t. winden). Gnst. har Formen cevinlig-r (der gjerne sammenholdes med got. Adj. aixvin-8;?). Evne (opr. Ntr.) — nst. Evne og Emne, sy. anrne; A. S. har Vb. elnan (at evne). Rodform germ. Zb (stemmer med den i Avl), hvortil ub (i eve) viser Aflyd. Evred, gd. Af-red; tan neppe stilles fra sy. al-racl, gsv. Af-rcede, isl. al-rall, hvilke betyde : Proestation, Afgift; ogsaa Tab; og blive at henfore til raade (ikke til rede, germ. raillan, hvori ai ellers ikke bliver til Z). Stubbe og Efter stet kunne opfattes som Agerens sidste Prcestation, eller ogsaa som Tab, nemlig fra den egentlige Host. s.,cxe"; vel af Gadesprogets ,. scette i Ex"? neppe — nst. egsa: ophidse Ho.^j. fua. Heri falde sammen germ. lav- og lau-K-; celdste T. Fao og fooh (a. f. le»). Til lau-b- svarer lat. pau-euB; cf. videre pau-luB, pau-per; s?«v-«l»3 (ringe; maaste — parvuB); Aflyd pu i lat. puer (Dreng), <^e. at faa(e>, Sideform til fange, forn i T. fahen : fangen. Germ. tall- lang-, altfaa med Spaltning af forgerm. K til ll og z; fergerm. pank-, neppe til at finde. Faar; übekjendt i T. og E. (i Isl. med Omlyd: ller). Germ. tZ-5-? cf. fergerm. pa i pZ-vi (Perf. til paBeo lader grcesfe). Eller germ. tZb-aB-? cf. fergerm. pZK- i (Uld), eller i lat. peeu (Kvceg). Fabel, gjennem T. af lat. tabula. Fad, gd., som i Nabosprog, Fat (ht. Fass). Germ. lZt-. Fergerm. pZll ikke fundet i ncer Betydning. Se fatte. Fadder, Laan af ptt. Vaddere — ght. Ge-vatere (nu Gevatter). Oversoettelse af eom-puter. Formen Fatter er altsaa ht. Fader; germ. tZolar (: ht. Vater; e. laller, nn dog satirer). Fergerm. pZ-tar Beskytter; Rod pa (beskytte) er dog selv kun primairt Lydsignal for Fore stilling Fader, med udvidet Anvendelse. — Fcederne- (Foedrene-) (Arv He.) er gammelt Subst. (Paternitet He.). Fading; sagtens Laan af plt. Vatink (af vaten : fatte). Formelt Mcerke paa Laan mangler. Fag; vist Laan af plt. Vak (- ht. Fach). Formelt Mcerke Paa Laan mangler. Forgerm. pZz-; cf. lat. com-pag-men, pe-piz-i, eom-pZg-e8 (Sarnmen foining) He. fage, obs. (hurtigt)? Om forvanstet af ptt. vate(n) (hyppigt)? Eller snarere Rod som i fager He. (s. d.)? fager; fordum almengerm. (ght. vager : skjen; got. lazr-8 passende). Rod form IZB- som i gd. fagne (modtage), ght. vågen (rette sig efter). Astyd lag i nst. participialt Adj. faaga (tilfredsstillet), fcecegja (Pudse, feie). Aflyd tog i feie, t. stigen. Som af fergerm. pZzb- pazll-? Dog tyder got. tulla-tZnjan tilfreds

51 Attraction til Vbrne vinde ?: gd. winne (t. gewinnen) og winde (t. winden). Gnst. har Formen cevinlig-r (der gjerne sammenholdes med got. Adj. aixvin-8;?). Evne (opr. Ntr.) — nst. Evne og Emne, sy. anrne; A. S. har Vb. elnan (at evne). Rodform germ. Zb (stemmer med den i Avl), hvortil ub (i eve) viser Aflyd. Evred, gd. Af-red; tan neppe stilles fra sy. al-racl, gsv. Af-rcede, isl. al-rall, hvilke betyde : Proestation, Afgift; ogsaa Tab; og blive

at henfore til raade (ikke til rede, germ. raillan, hvori ai ellers ikke bliver til Z). Stubbe og Efter stet kunne opfattes som Agerens sidste Prcestation, eller ogsaa som Tab, nemlig fra den egentlige Host. s.,cxe"; vel af Gadesprogets ,. scette i Ex"? neppe — nst. egsa: ophidse Ho.^j. fua. Heri falde sammen germ. lav- og lau-K-; celdste T. Fao og fooh (a. f. le»). Til lau-b- svarer lat. pau-euB; cf. videre pau-luB, pau-per; s?«v-«l»3 (ringe; maaste — parvuB); Aflyd pu i lat. puer (Dreng), <^e. at faa(e>, Sideform til fange, forn i T. fahen : fangen. Germ. tall- lang-, altfaa med Spaltning af forgerm. K til ll og z; fergerm. pank-, neppe til at finde. Faar; übekjendt i T. og E. (i Isl. med Omlyd: ller). Germ. tZ-5-? cf. fergerm. pa i pZ-vi (Perf. til paBeo lader grcesfe). Eller germ. tZb-aB-? cf. fergerm. pZK- i (Uld), eller i lat. peeu (Kvceg). Fabel, gjennem T. af lat. tabula. Fad, gd., som i Nabosprog, Fat (ht. Fass). Germ. lZt-. Fergerm. pZll ikke fundet i ncer Betydning. Se fatte. Fadder, Laan af ptt. Vaddere — ght. Ge-vatere (nu Gevatter). Oversoettelse af eom-puter. Formen Fatter er altsaa ht. Fader; germ. tZolar (: ht. Vater; e. laller, nn dog satirer). Fergerm. pZ-tar Beskytter; Rod pa (beskytte) er dog selv kun primairt Lydsignal for Fore stilling Fader, med udvidet Anvendelse. — Fcederne- (Foedrene-) (Arv He.) er gammelt Subst. (Paternitet He.). Fading; sagtens Laan af plt. Vatink (af vaten : fatte). Formelt Mcerke paa Laan mangler. Fag; vist Laan af plt. Vak (- ht. Fach). Formelt Mcerke Paa Laan mangler. Forgerm. pZz-; cf. lat. com-pag-men, pe-piz-i, eom-pZg-e8 (Sarnmen foining) He. fage, obs. (hurtigt)? Om forvanstet af ptt. vate(n) (hyppigt)? Eller snarere Rod som i fager He. (s. d.)? fager; fordum almengerm. (ght. vager : skjen; got. lazr-8 passende). Rod form IZB- som i gd. fagne (modtage), ght. vågen (rette sig efter). Astyd lag i nst. participialt Adj. faaga (tilfredsstillet), fcecegja (Pudse, feie). Aflyd tog i feie, t. stigen. Som af fergerm. pZzb- pazll-? Dog tyder got. tulla-tZnjan tilfreds

52 stille. lZlletll-8 Gloede, cf. a. s. ze-leall frydedes, paa Spaltning af fergerm. K til b og 3; et pZK- sees i lat. pax pae!3 Fred, pZK- i pZeo pacificerer. — Yngre Sideform feir (Gram. § 103. b.*). Fagter? (fordum Fagte); fiudes i sv. Dial. og i Nst.; om lavet af lat. faeta? (sv. lukter: -upptaz He.» tnrde vcere capricieus Variant?). Cf. fegte? Fakkel gjennem T. af lat. laeula. fal (tilfals); ligl. sv. og nst. (isl. lal-r). Germ. tZI-. Aflyd IZI- i celdste ht. vaali (forvanstet Form med inddraget -i- : ht. feil). Fergerm. pZI- pZI- : -?«>?,«« (falbyder), ind. pZI-aja- (falbyder, scelger). Falaste, ved Attraction til Aste, af gd. forn det hedder i Nst. og celdre Sv. (isl. tol8ki); ght. Valwische, celdste ht. Falawisca, som Nogle anse for Derivatum af fahl, falb (bleg); cf. nst. Fal (?: Falaste), der dog tan vcere extraheret af Falske. Nogle anse it. lalave3ea for. ikke laant fra T., men om dannet af tavaleBea, af lat. lavilla (Emmer), og laant over i Germ. falde, gd. falle (som endnu findes i Jydst) el. ficel, fallen. Almen germ. Maaste er IZII- secundair Rod, sidste I (assimileret?) Suffix; tZI- da — forgerm. pZI- (stede an)? — fcelde: germ. lall-i-an. — -.fceldig er t. (om d heri se Gram. § 71. b.). Falk, gd. nFalke. I Germ. laant fra Lat.: talen, -oniB (cf. talx Krumkniv; <po^o3 krumbenet). fallere, romanistt : laillir : fallere. falme, gd. falne (Gram. § 102. e.) — gsv. falna, nst. folna (isl. lolna); af Adj. gd. og gfv. fal (- isl. 101-r); germ. IZW- (t. fahl, falb; e. fallos); fergerm. Rod pZI : lat. pal-licluB, pal-umba (Due); «^«3, «rli^/03 (gråa). Fals (Svig) 3: lat. lal8um; falst, Laan af t. falsch, germaniserende Deri vatum af 1a13U5 (til med Nogle at antage et indfedt t. falsc, kun paavirket af 1a13U3, mangler Grund). Fals, false, Laan af ht. Falz, falzen (af fallen med Suffix -f-; cf. holl. vouxven, false, for vouclen af vattlen — ht. faiten). Familie, lat. lamilia. famle ?; — sv. famla. Vist ikke til at stille fra t. fummeln, e. lunrble (med anden Aflydsvocal); og dog heller ikte let at stille fra isl. lalma (famle), hvilket tan vcere bestegtet med lelmla (forfcerde), got. u5-lllma (forfcerdet), ogfaa med a. s. lolm, celdste ht. Volma (Haand), der er — lat. palma, -?a^«u^; Rod pZI. Here alle Ordene sammen, er altsaa ml Omscetning af lm. Fanden, antages, med nst. Fanen, fv. lan, for capricieus Forvaustuing af : Fjenden; cf. e. tientl, isl. ljancli-nn. Fane, i D. og Sv. vist laant fra T. Germ. Rodform lZn-; forgerm. pZn; cf. lat. pannuB (Toistykke); (pZn-:) -7^03 Tei. — Fcendrik af t. Fcihn(d)rich, „erst. nhd.; mhd. Venre, ahd. Baneri". fange. Sideform til faae (s. d.), med gjennemfort „fvag" Beining, og nu

53

.

vcerende Anvendelfe laant fra T. Participiet fangen herer til det ..stcerte" Vb. (faaet er yngre Form). — fcenge, germ. tanz-i-an, findes ogsaa i Nst. — -fcenger (Fugle- He.) isolge Omlyden Laan fra T. (faadant -er medforer

ikke Omlyd i D.). Farre (Fars): fr. laree. fare; almengerm.; germ. Nod l— r : fZr- tur-; fergerm. pZr- pZr- : «-^««-ov (gik igjennem), Fro^,.«3 (Gjennemvei); lat. por-ta, -tuB, He. — Derivata: -far (opr. Fare) i Sjcellandsfar o. l.; Fcerd og fra T. laant Doublet Fart, famt Fcrrt (t. Fahrte, gl. Dativ afFahrt); fcerdig af ptt. verdich — ht. fertig; fcerge (gd. fer-i-e, germ. tZr-i-an), Fcerge; Fjord (f. d>); fore, germ. tur-i-an — ind. pZr-a^a- (fore); Adj. for (Rodform Mr-) egtl. faredygtig. Fare, gd. (Mase.), forn alm. i Nst. (sy. nu sara); gt. Vaare (Fem.); a. s. tler (nu e. lear). Rodform. lnr-, fergerm. PZr- (se fare); cf. peiieulunr (Rodform pZr-). Se forfcerde. Farve, Laan af t. Varwe (nu ht. Farve), substantiveret Adj. Ikke videre oplyst. fast; almengerm. (Omlyd i t fest. ikke i Adv. fast), -t Suffix ? el. -st? Rod übestemmelig (lZt ? 8t af tt? cf. fatte? el. Fod?) (fergerm. p—). — fceste germ. laBt-i-an. — Foesteme He., gl. Gen. Sing. Fem. (Gram. § 177. e.). — Fcestning i nuvcer. Bet. gjengiver Festung. faste; almengerm.; vel af foreg. (overholde noget Fastsat?). — Fastelavn o: ptt. Vastel-Avent. Faster 3: Fader-Sester. falte (med sy. tåtta) vist Laan af plt. vaten, fenere ogsaa vatten. Et ind fodt gd. *fllte vilde nu vist lydt fade? Germ. t'Zt-; forgerm. pZcl-; cf. -?«~~/« udbreder. Fe: fr. tee, "lat. lata (o: lee, llanB une inBeription contemporaine 6e ttioeletien), celle «rui preBi6e a notre latum". Feber: lat. tebriB. Fed(d) (Tot), gd. *Fit, -« Fet; nst. Fit, Fite, Fete (Mase.), og Fitja (Fem.), dette -^ ht. Fitze. Cf. Fjed, nst. Fet (Neutr.; isl. Vb. leta lat : stride), Fet (Mase.) Fod paa Hud" (— lat. pe<l-iB, Germ. Rodform t«t-, fer germ. PZ6-. Cf. ??o«5-««,v : Fod paa Hud, Tot. Aflyd pZcl- f. Ex. i (fpringer). (Rorblad), germ. lot- (Fod). — Mon Fikke (Lomme), ptt.~~

54 Vicke, er af et ptt. Deminutiv af et *Vit ? (Hudfod indrettet til Pung el. Lomme). fed, gd. feet (som i Sy.), nst. feit; germ. lait-, hvoraf i T. og E. et tait-i<l-, i Nt. contraheret til veett, vett (af Luther indfort i Ht.: fett), a. s. llet-ecl, tZett (nu e. tat), ght. veist-et, nu feist. Fergerm. paicl-; -lv^<,l?lt^<,3); isl. ta bemale He. Germ. taill-; fergerm. paik- (med Aflyd plk-), vel opr. stikke : 5r01x1^,03 broget; ind. peea-8 Skikkelfe; litauisk peilcti forbande; i det uddode Preussist anfores : po-paik-a bedrager; He. feie kunde formelt pasfe til et gd. — nst. fceoegja (pudfe), germ. tZF-i-an. Er illltfald i Anvendelse paavirtet af Aflydsform t. fegen, germ. tez-Zn (?). Aflyd tZF- se fager. Aflyd log- se feie. feig (g ikte stumt), Laan af t. feige med dettes senere Betydning : frygtsom. Ikke af gd. feeg, der, forn nst. feig, havde den celdre Bet. 'deende'. Germ. tail!-. Fergerm. paigb- ikke fundet. feile. Feil; af nt. veilen, Veil (— ht. fehlen; e. lail), af fr. laillllr, af lat. lallere. feire, af ht. feiern (— ptt. viiren, hvoraf sy. Nra!, af lat. leriari, af lerile. Felbereder : t. Fell (forgerm p- : pel!iB>. Felge, vel Laan af t. Felge (^ e. lellv). Ikke tilfredsstillende oplyst. Felt, Laan af t. Feld (Velt) e. llelcl. Germ. leltlr- (,). Fergerm. palt- (rt?). Cf. Fjeld. fem; germ. og got. tlml (m elideret i nt. viif, e. llve). Sidste laf fer germ. lzu : p— n<i- (i lat. «ruin«?ue har Forlyden assimileret sig med Efterlyden); ind. panea; -rev^-e (Dental af Guttural). (Fennikel, gjennem T.. af lat. lenieulum). — (Ferie: lat. leriß). — Ferie: lat. lerula, — ferm: lat. lirmu3. ferst, indfodt Form; frist er laant t. Form, og oprindeligere. Gjenfindes i Slavist. og i Litauisk (preBkaB sod). (Formelt mindes man om lat. priBeu3). Laant over i Romanist fra Germ. : it. tre3eo, fr. lraiB -elle.

55 Fersten. gjennem T. af lat. perBieum (persisk). — Fest: lat. leBtum. Mel, laant fra T. („Identitiit mit Bibel". ?). — Fiber : lat. libra. Fidel, Fedel, t. Former (ht. Fiedel, nt. Vedel); d. Form: Fidle. Oprindelse nbekjendt. Om opr. laant fra el. til Germ., er omtvistet. I forste Fald maatte antages et germ. tltbulZ. Formerne Fiol, Fiolin (skrives ogsaa med V) (lyde i nyere kunstlet Skoleudtale med V) ere senere Laan fra Romanist. Fif, fiffig, Laan af ht. Pfiff, Pfiffig; Fuglefceugerudtryk (rette Pip til at lokke Fugl med). -sigen (nyfigen); gd. fiken (forhippet), forn i Nst. og Sy.; nst. Vb, fika (gjore urolige Vevcegelser), celdre d. sige, m. st., cf. under fegte. Figen, gjennem Ptt. (Viige, Pl. Viigen), fra Fr. (liFue). fra Lat.: licu3. — Srefigen gjengiver Ohrfeige, der mulig iudeholder en Omfortolkning. Fil (fordum ogsaa Feel); om laant fra plt. Viile? Germ. og celdste ht. -tlll-ala. Forgerm. paik- (stikke). E. llle divergerer fra a. f. teol. Isl. tlljol, tllel er vel et andet Ord si de forvirrede Angivelser i gml. isl. orthogr. Afhdl. kaldes e i tllel „nasaleret"). sVielfraH, ht.; holl. veelvraat; ptt. Aar 1498 i Reinke de Vos, 2331, Pl. Velevratzen; P. Clausson: anferer som r., ikke nst., Fellefross, hvilket senere i Nst. omtydedes til Felefrans, Fillefrans, ogsaa („ikke meget brugt") til FjellFross, ved Attraction til Fross (Fress) : Hankas. Filt; almengerm. (ht. Filz). Germ. tilt- (e). Fergerm. p—III-. Gaaet over i Romanist (fr. teutre); filtrere, romaniseret, laant tilbage. sin, i Germ. fra Romanist : it. llno He. (fuldeudt; horer til llnire). sinde, gd. finne; almengerm.; Germ. llntll-tZntll- luncl-. Fergerm. pant (fecundairt) ikke fundet. -l- i Germ. spaltet til tll og ll; ntll i D., Sy., Nst. assimileret

til nn, og dette overfort Paa Rodform lunet- (vort d nu er blot orthographistt). — Deriv.: Fund. Plt. Deriv. laant til os : fyndig (egtl. udfpeculeret); Fynd (Eftertryk) extraheret deraf; findes dog i denne Bet. i Nst., hvor det antages sammensmeltet med Fy(r)nd, (gammel, imponerende, Tradition). Finger; almengerm.; llnz- seer ud som Aflyd i Forhold til fange. — Fingerbsl, som af gd. '-Woole (Opholdssted; bevaret i Nst.). Nst. Fingerbjorg, af bjerge, findes i d. Dial.: Fingerbjerg. Finke; almengerm.; findes ogsaa i germ. Sprog i Form Spint(e) (nst. Spikke); forgerm. <3)ping- : «fn-t^o^ Herfra divergerer Cellist pine, med it. pineiono, fr. pi»Bon, ved -K for 8 (eller -K er i dem maaste Suffix ?). Finne (paa Fist); maaste Laan fra Nt. (sy. nu lene). Fergerm. p— nn- : lat. pinna. — Finne i Hud turde vcere samme Ord (i sy. linne, Mase.); Nst. har indfedt Mase. Finn („poros Venspids inde i Horn", m. M.). (I Ght. treffes stavet Pfinne : pur graphist Forvirrings. Finte : fr. leinte, it. linta : lat. llneta, Fem. Part. af llnzere (fingere).

56 Fip? Ligl. i Nst.: Fipp (Spids, Svands); fippa, fipla (pusle He.). (I sy. Dial. Fibb, Fabb). Hertil: besippet. fire; germ. Mbw— r (got. stavet lictwiil, a. s. Compositionsled Nllller-); i er Aflyd af celdre Z; Forlyd Labial (i Grcest Dental) af opr. Guttural: lat. «ruZtuor, ind. eZtwZr. — fjerde, germ. litlln rtlla(n)-; fyrretyve, gd. firetiuge; anden. Omdannelse i fjorten; firsindstyve ?: 4 (istdetf. 4de) Gangs 20. at fire, gjenuem nt. viren, af fr. virer. Fist, almengerm. Fergerm. piBk- (lat. piBcis>. — s„Fist" i Spil : fr. liellej. Fistel, gjennem T. af lat. l>Btula. — fix : lat. lixu3. Fjante, fordum Faut(e); nst. Fant(e), nt. Vent(e), ht. Fanz (Alfanz); egttt gaaende Bud; saa Landstryger (Gjogler). Vist af romanist inlante (Barn, ung Soldat, Fodsoldat; deraf Infanteri). Fjas, fjase ? (fjase i Nst. er vel Laan fra D.?). Herer vel til den capri cieuse, überegnelige Del af Sproget. Cf. : forceldet fjoese (ogfaa fy.; hvortil tjeBk); forceldet fase (fare om), og t. faseln, plt. Vise-Vase (Hvishvas); item forceldet F(j)ade (?: Fjolle; af lat. latuuB?>, og t. fatzen (gjekke; formodentlig for fat-fen, med iterativt f); item nst. Flas (Fjante), flasa (flane). — fjaste (forjadste) er vel Derivatum hertil? Fjed, gd. Ficet (end celdre Fiat) nst. Fet (isl. Vb. leta. stride); germ. tet-; forgerm. p— cl, som i (peB) p cli3, -70603. Se Fedd, Fod. Fjeder, Fjer, Fer, gd. Fioeder (end celdre Fiader); germ. tetllr-, titbr (e. lealber, t. Feder); e hos os udvidet til ia (dette i Nst. omlydt : Fjo(d)r). Forgerm. Rod p— t : ind. pZt- flyve, l?6m««,. — Ikke at forvexle med gd. Ficeter (Fessel), der nu ligl. vilde lyde Fjeder. Fjeld, gd. sFiell, af end celdre Fiall (isl. hall), af end celdre Fell (isl. lell); germ. enten tel-I- el. lel-tll- (dette t. Feld). Af Rodform IZI- : gt. Valis (laant ind i Fr.: talade), nu t. Fels. Vel af Rodform tal-: nst. Fold, gt. Folda (Jord). Fergerm. pZI- (cf. ?). Fjende; gd. Fi-ende, som i Nst. og Sy.; participialt Subst, af Rod 11-, fergerm. og ind. pi-hade. Cf. Frcende. Bonde. fjern; Rodform sier- og Snffix -n. Vistnok Laan af t. fem, daniseret efter gd. Adv. fier, flerren (dette — sy. ljerran, isl. ljarrai,). Germ. Rodform t<r-; fergerm. pZr-, som i ind. pZI-a8 fjernt, -?ej,av hinsides. — fjermer, mulig i Gd. udtalt -meer, analogt med isl. llrr-meir, hvad dog kan vcere Omfortolkning af et fier-m-er ?: en Superlativ (- ind. parama; cf. primus), der var forsynet med tilsal Comparativendelse (som e. lorrner af a. s. tonna). — fjorgammel, ifjor; gd. som i Gsv. og Gsi. ; germ. Adv. ter-utll (Rod som i fjern); gt. vert, ogfaa verne(n)t (ifjor). Hos os e vel udvidet til ia, og, dette med Omlyd foran u. Fergerm. og ind. pZr-ut ifjor (for par-xvat ?j; «T-e^vT-t og s?c§,i'ssl ifjor (for ? Aar). Fjog ? i Nst. og i sy. Dial. haves (foruden Fjaap m. M.) Fjaat (Tosse);

57 men nst. Adj. fjaat, fjaag, fjaa betyder munter (og fjaag antages at staa for fjalg). Plt. Vocke divergerer i Form og er ikte af sitter Betydning (Lubben: „Narr? leichtfertiger Mensch?"); Vb. vocken (aufziehen, zum Narren haben"). Fjolle, fjollet; ogs. i Nst. (og sy. Dial.) Fjolle, -a, fjolla, fjollntt; „maaste af fjalla, pusle"; ?; vist dog, med nst. Fool, og e. 1001, af fr. loi lotte. sfjong: fr. llon. Kan have paavirket nst. Ftongfa, Fjongsa (feiende Fruene timmer), men ikte stamme fra Nst.^j. Fjord; germ. lir-tllu-; e. llrlb; i hos os udvidet til ia (sy. tjaill), med Omlyd foran u iD. og Nst. (isl. jo). Forgerm. pZr-tu- : lat. por-tu-8 Havn. Et andet Snffix og anden Aflyd i e. lorcl, t. Fnrt, germ. tar-IIZ-; fergerm. pZr-llb-; cf. t?oj,-^-uo3 Overfart, Sund. Anden Aflyd i fare (s. d.). fjottet ? (j vel Udvcext; i Dial. findes fottig). Cf. nst. Fjott (Pind, Dumrian), fjottutt (dnm). Vort celdre fjattet (cf. Fjade, nnder Fjas) er vel da et andet Ord? — fjottet stal desuden kunne betyde selet. — Herer til deu ucontrollable Del af Sproget. Fjcrl; i Nst. og Sy. med Omlyd : Fjol (Fem.). Germ. lei- ? eller t 111-? I sidste Fald Rod som i fjcele (cf. Felge ?). fjcele; ice af ia af e; dette bevaret i isl. tela, t. befehlen (egtl. overant vorde), gt. befelhen, got. lilban. Germ. lelll- tZIII- MF- (u) Forgerm. palk- (r). Se befale. sFjces : lat. laeieB, maaste, ved Sofolt, gjennem e.

laee^. staa, engang „stcerkt" Vb., som endnu i Nst. (: Ipf. sloo, Part. flegen). Germ. llZli- llull- lluz- tlZg-. Forgerm. plak-; cf. e-^ax-^v flettede, Prces. F?^«x«. Se stette. Flllllde; gd. som i Nst. (Mase. i begge Bet.) (sy. nu llotta, llottc); af styde; germ. Sb. llut-a(n)-. I Nt. er Vlote Fem., derfra laant ind i Fr. og It. (llotta), og derfra atter til Ht. : Flotte. E. lleet udgaaer fra en anden Rodform : lliut-. — At stande, nst. flota, tan betragtes som Denominativum. Flab?; nst., sy. Flabb (Mase.), ptt. Vlabbe (Fem.), bb vel Assimilation af pn ? Cf. Flip, slcebe. flad; gd. Uflitt som i Nst., Sy., Ptt. (i celdste Ht. flaz). Forgerm. plZll neppe fundet (-6- Suffix?). Flag ?; vel optommet i E. cl. Nt., Paa übekjendt Maade; g hos os forvansket af gg (Flagge). I E. betyder llaz tillige Flceg, og to Nag at hcenge stap. Flage; opr. flere Ord, der ikke mere kunne sondres noie : gd. * Flage og Flake. Der findes nemlig: nst., sy. Flaga, ptt. Vlage (Skive, Flenge, Lag. m. M.) (Rod som i staa?), mulig hos os bevaret i Sueflage?, — et nst. Ntr. Flat, sy. Nake (!BtlaKe), e. llake (Stive, Flise m. M.) (Rod som i flcekke? cf. ogfaa ptt. vlak, ht. fiach?), hos os i: Isflage; — et nst. (og isl.) Flake, Ptt.

58 Blake (Vidiefletning, ..Hitrde, Netz"); hos os Flage i Bet. Vidiefletning, Laag, m. M. (se Molbech); germ. lIZK-, forgerm. plZg- : lat. pIZZa Net. flagre indbefatter vel to gd. Ord : (opr. drive flagevis, som Tesne?) Hg (opr. drive som en Isflage? el. svinge som en Laage?). Thi Nst. har baade flagra (isl. llozra om Snefog) og flakra (streife, fotte; vifte); cf. t. flackern? Cf. nst. og sy. flaxa. Item: flakke. — 'Fuglen flagrer', vel for cf. nst. fla(d)ra (logre), sy. fladdra, ht. flattern. flak (flad), med sy. llaek, Laan fra T. : nt. vlak, ht. flach ; germ. Rodform MK- seer ud som den i Isflnge (se Flage). sVist uden Grund lade Nogle ll i flak staa for tlll ?: Roden vcere forn i got. tKIaclN3 blods. flakke, gjenfindes i Sy. og Nst. Rod vel som i et af Ordene Flage (tt lan staa for gk). Flamme, gjennem T. af lat. llamma. stane? (i Jydst : staa ud til Siderne); nst. flane betyder : glo; lobe idlinde, feite. Cf. fr. lianer? Flanke, gjennem T. af fr. llane. Flåste ?er gammelt i mange europoeiste Sprog. Et „byzantinst" «p^ackx^ angives; »llaBea. <laiiB l3i«lore cle Beville«. s„flaske sig", i Gadesproget. betyder maaste egtl. spalte sig tilpas? cf. fy. Klvlva pa llaBli. nst. kloyva paa Flåst (langs Trceets Aarringe). og flasa (afflise); t. es will nicht flllschen; desuden : es fluscht nicht, hvilket Sidste siges egtl. at betyde : det trevler ikke tilpas). Flause, Laan as t. Flause (Boripiegelung); uoplyst (ikke af flau). sOm af Flaus, Uldflotte? ?: Blaar i Vinene ?s. Flekke (By) Laan af t. Flecken i denne Anvendelse. Flek. Plet, er gaaet af Brug; var indfodt. flenge; Form som et Causativum, germ. llanz-i-an, som af et „stcerkt" Vb. llinzan; cf. e. to llinz; nst. og fy. Flingll (tynd Stive), nst. Flunga (Flenge). — Deriv.: Flenge; ifleng (dette stemmer i Bet. med e. llinz). flere, flest (cc; i Nst. lyder flest med forkortet e). Rodform tlai-; fergerm. plai- : n^e/nv g. lllt. ploirumo. Cf. fuld. Flest; e forkortet; ligl. i Nst. og Sy.; germ. tlaiBk- : ht. Fleisch. nt. Vleesch, a. s. tl<kBe (nu forkortet til e. lle8b). Ifolge holl. vleexiz, ljodet, er -K- Suffix, Rodform altsaa llaiB (fergerm. plai3), Aflyd til Fliis. Flest betydede vel da opr. : afstaaren Kjedflanke (Flesteside). flette; nst. fletta (sy. nu Nata); t. flechten („stcertt"). Germ.ll— llt- (:eZZo); fergerm. pl— Kt- : lat. pleetere; -t- Suffix : cf. plieare, «^«x^v He.; fina (f. d.). Flid, Laan af plt. Vliit holl. vlijt, ht. Fleist. „Stoerkt" Vb. a. f. tlitan (stride), ht. befleisten; germ. llit- llait- Mt-. Fergerm. plaill- plicl- (ti-?), ikke fundet. — I beflitte, flittig have vi bevaret det fremmede t. derfor forkortet Vocalen.

59 (V li es, det gyldne; tydst, — e. lleeee; germ. lliuB-; Aflyd i ght. Fluus, nu Flaus, Uldtoi, og maaste i nst. Flus, Skjel, flysja, afstalle, plukke, m. fl. Forgerm. pluuB- pluB-). Flig; gd. '^Fliik, som i Sy., Isl., ogsaa Nst. (hvor det nu betyder gabende Saar). Aflyd i nst. flika (i) : skjere Skiver; sleikja : boie sig ud; m. fl. Germ. Mk- tluik- Mk-. Forgerm. Miz- pliZ-, ueppe til at finde. flikke, Laan af t. flicken : „zu Fleck". Begge vel med Rodudvidelfe af Mk (-kn?), fe foreg. flimre, Laan af t. flimmern, „erst nhd. Ablautsbildung zu Flamme". flink er, som i Ht., Laan af nt. flink; cf. eldre nederlandsk Vb. vlinken glindse; nst. stinka (flenge, svinge, He.), -k- Suffir ? Rodform llinz? el. snarere llin? se flgde. Flint, findes i Sy. (tlintu), Nst., Nt., E. (Betydning Gever er laant fra nytydst Derivatnm Flinte). Rodform- Mn; cf. gt. Vlin-s (Kiefel); nst. Flina (Flis; Flenge), Flin-dra (Stensplint), flin-sa, flun-sa (flenge). Forgerm. plin : 's-n^ Teglsten. Flip, vel fra Nt.; cf. holl. llep (Kopflatz der Kinder). Nst. har Flipe og Flipa (Flip, Flig), der forn indfedt Danst nu vilde hedt Flibe el. Flebe; item : flipa (flebe), fliipa og fleipa (gabe, svinge, flebe, He.). Germ. Mp lluip- Mp-. Flis, Flise; nst., Fliis, sy. lli8u; plt. Vliise. Til germ. 11-8- stnlde passe forgerm. pluiB- (^««sto,', Qvadrat, menes dog at staa for Cf. Flest. FlitSbue, fra T.; nt. Flitse, Flitsche er Gjengivelse af fr. Neene Pil; oettes Forhold til plt. Fleke, Flieke (Pil) er ikke oplyst. Flitter (Metalblade); vist fra

T.; Vb. flittern : blinke, i Gt. smaale (gnegge); i E. flagre. Seer ud forn Aflyd til flattern og to llutter. Flod (oo); germ. og got. 110-du-8 (Fem.; »n-Decliuation" lat. 4de, grest paa -15); plt. og e. Flood, ht. Fluth. Forgerm. plu-dbu-s, i grest Form tr^.^v.3 Fylde, Mengde. I Germ. : hoi Vandstand ('lull tide'), ogsaa Elves, hvorfor det i got. Bibel, Luk. 6, 49, pasfende gjeugiver Originalens da her menes den slegne Elv. Ad saadan Vei, samt ved Attraction til flyde, er Flod i D. og Sy. gaaet over til ogsaa at betyde Elv (Fluh). Germ. Rod form W (bestegtet med den i fuld); forgerm. plu, pr» : ind. pr'- fylde, prn-nu-8, pr»-tu-8 fuld; lat. pl -nu-8, ple-tu-8, pl -vi; (dorist), e-^^-v; isl. llou (dette sidste maaste mere end eet Ord). Flod(d) (Over-, Udflod; disse to afvigende fra fy. olverllod, utllode): forhen ogsaa Fludd; gd. Flot (og nst. Flot (fv. nu tlott, Fedt); ht. Flufs. Germ. M,t-, Aflydsform til flyde.

60 Flok (kk); findes i Nabosprogene; plt. Vlocke (Schar). Etymologi uvis. Hvis det er germ., er 2det k vel (assimileret?) Suffir, og Rod maaste (med Aflyd) forn i eet af Ordene Flage (s. d.). tenke paa bug-, flyve, som om Flok egtl. var Fuglesverm). Sne-, Uld-Flok(ke) er vel Laan af t. Flocke, der snarest er Laan af lat. lloeeuL. Er det derimod indfodt germ., da indeholder det vel en Assimilation og er' af Rod til eet af Ordene Flage, mulig det fordum med k, da Nst. har Flooke (filtret Gjenstand; Aflyd 5). ville ogsaa her hen til Rod M.B- : flyve).

Flom (Overfvommelfe), Laan af nst. Flaum; au er i en stor Del af Norge nu blevet til eu Lyd, der ligner o. Suffir -m til Nod, ikke forn i Flod, men forn i e. bow, hvorom se under Flod. — Flomme (Fistefedt He.) (Flommesild) er Laan af nt. Vloome — ght. Vlonm, hvilken sidste Form er aldeles samme Ord som nst. Flom, Flaum, men med anden Anvendelse. en Flor : lat. (No8) bor-iB. „Flormel" — e. bour ?: bo ver ol wbeut; fr. lleur (de lurine). et Flor (Toi), af t. Flor, „nach holl. lloerB° : »wuurBcbi^nli^ vun bet lr. veloul8«. Flos, flosset ? Knnde passe til nst. Flos, Flus (Skjel, Håar), men tor dog ingenlunde stilles fra e. 11033 : »Itul. llo8eio; boBeiu Betu : boBB silk; lrom Lut. ud^. buxuB». Skulde Ordet, ogsaa i Norge (med Isl.), gjennem E. stamme fra It. ? Floskel gjennem T. af lat. boBculuB, bo3ce!luB lille Blomst. flot, som i Ht. laant fra nt. vlot (flydende); cf. e. u-bout ?: on bote (Dativ i g. E.). „Leve flot" o. l. er maaste nermest t. Studentertalemaade (ikke paa Grund el. for Anker : übunden, ugenert). flou, flau, Laan fra T. „Lehnwort des 18. lahrhs, aus ndl. buuxv matt". Holl. l (ilke v) tyder paa Laan. "ln welke b^trekking dit Btuut tut olru. buu, boi, nlru. bou, enz. bew 'xuebt', iB, evenu>B de vroegere BeBcbiedeniB, onbekend». I Plt. anfores flau (matt) hos Liibben og Audre. Betydning 'forlegen' fynes opkommen i D., og er vel fra D. overfort paa nst. flåa, der nu kan betyde forlegen, men alm., som i sv. Dial., betyder flad, udyb, aabenmundet, m. M. Hvis flau er germ., maa Roden vel vere som ie. bow, se under Flod. Om nst. flåa er af denne Rod, kan neppe afgjores. Flue, fordum Fluge, af Rodform Mg-, af flyve. Meu t. Fliege, e. by, af Rodform biug-. Flugt, Laau af t. Flucht; i Plt. bruges dette ogsaa for ht. Flug (der i Gd. ligl. maa have hedt forn i Nst.). flunkende er vel Laan af t. flnnkernd? Molbech opforer dog Vb. flunke, og Sb. Flunk. flur, tydst Genitiv, af Flng (i Flugten), ligefom Slax (Schlags).

61 fin (flygte); iT. endnu „sterkt" (flieben floh). For germ. biub' buub bug- stal maaste settes (som i Got.) tbliub-He., (got. tbliubun fly), og isaafald altsaa forgerm. ti— for pl — . Ikke gjenfuudet udenfor Germ. fly, fordum ogsaa fli (som i Nst.): levere, ogsaa ordne, pynte. Laan af plt. vlii(h)en vleech gevlegen (holl. nu vli^eni. Germ. bb- bulb- MZ-. Forgerm. pluik- pilk- ikke fundet. flyde. gd. flyyte, af end eldre — nst. fliota (plt. vleeten, holl. vlieten, ht. flieszen). Germ. biut- buut- but-. Heri -t- mnlig Suffix; isaafald Rod som i e. bow; forgerm. pluu plu (se under Flod). — Deriv.: Flod(d); se ogsaa flot. (Men Flood kommer ikke af flyde). (F lit gel, Instrument, t.). flygte, Laan af t. stiichten, Denominativum af Flucht, af fliehen (plt. vleen). Kan ogsaa i T. treffes intransitivt.

Flyndcr; gd. nst., sy., Flundra; plt. Vlnndere; e. bouuder. Cf. nst. sinna (sprelle, tumle). flytte; gd. Ipf. flutte (Gram. § 92); ligesaa i Nst. Derivatum, germ. but-i-un, af Rodform but-, af flyde; Grundbet. altfaa: bringe til at flyde. flyve, gd. ftyyge (af end eldre floog fluge slugen; nst. fliuga. Germ. bing- buuz- buz- (plt. vleegen, holl. vliegen. ht. fliegen). Forgerm. pl— ZN-; cf. lat. plu-mu (Fjer). flebe; maaste Sammensmeltning af to Vbr? Thi sy. Dial. har et stabba af Flabb, men Nst. flipa (hvilket bliver gd. *flipe), cf. under Flip.

Fleg (Siv); maaste — e. buz (reed); »Bume word U 8buz : en3izn„. flekke, gd. -flekke flakte (kk : Gram. §92); fy. flaka (i Nst. staver Aasen flekkja). Rodform buk som i det Flage, der i Gd. hed Flake. Flode, som af et gd.

*Floote — nst. Floyte (Mase.); hed fordum ogfaa Flod, cf. Flot i fy. Dial., isl. Fem. Pl. bunt-ir, plt. Vlot (oo?). Rodform buut- af flyde. Floi, som af et gd. ust. der dog ikke kjendes i disse Be tydninger. (Nst. Floy er Laan fra D.). Maaste da Laan af plt. : Vloge, der findes brugt for Vlogel (o) — ht. Fliigel (Rodform buZ-), og forn hos os fore byggede Ligelyden med stgde. Floiel (Toi), Laan af nt. Fluweel, fordreiet af gfr. velous, veluel (af lat. villu3 tykt Håar). Floite, Laan af gt. Vloite, der er Laan af gfr. buute (nu bute) eller af it. lluuto, som man vil henfore til lat. butuB (Blesen). — Gadesprogets 'gaa floiten' er Laan af t. floten gehen 3: gaa blesende (den, der ikke kan fange En) et Stykke (plt. vloten — ht. flosien, bringe til at flyde, synes ingen Mening at give; et jodetydst Udtryk 'pleite gehen', flygte, er muligt Fordreining af floten gehn, eller kunde omvendt have fremkaldt dette, nemlig ved Omfortolkning).

62 (Flos ? siges egtl. at betyde : hengende Mund. — Nst. Flaus betyder : flot Karl; nst. Flefe : stadselig Karl). Flstz er ht.; ght. Vletze (Gulv, Lag); gd. Flet,. senere Fled (Gulv, Bolig). Rod som i stad. Fnllt ? I sy. Dial. findes Deriv. fnatta (klo), foruden fnagga. fnalla, og Fnafel (Udflet); nst. Fnas (Skjel). Cf. de 3 flgde.

fnise ? horer til den capricieufe Del af Sproget. Cf., med famme Bet., fnisfa, fnittra i fv. Dial.; nst. flifa (item: fnyfe). ln (forgerm. pn) er Forlyd i flere germ. Ord, der betegne en Udaanden. Fnug(g) ? ligl. i Sy. Betegner vel egtl. : hvad der let pustes bort. Cf. bl. A., i eldste Ht, , fnehan (Puste). I fy. Dial. angives et Fuyk med samme Bet., og et Vb. fnyka, bl. A. stove; hertil stulde i D. svare Ord med enkelt g (Fnug ndtales vel tildels saaledes?).

fnyse; findes som „sterkt" Vb. ogsaa i Sy., Nst., A. S>; germ. lniu.B -lnuu- lnuB-; heri er -8- Suffir; forgerm. Rod pnuu pnu : nvsl,/)», nv«v<se?, Fod; gd. Foot, forn i Sy., Nst., A. S., Plt. (holl. voet, ht. Fuh). Germ. (og got) lot-u-8. Forgerm. pud- : ind. pudu- Fod. Aflyd pud- sees i lat. <peB) ped-i3, (s?ovz) noF-o^, og i Fedd, Fjed. Foder (For). Rodform l«^d (som i fode, e. lood, leed; Vocal forkortet i e. lodder, nht. Futter). Forgerm. pudb- (put-?), hvori Dentalen vel er Suffir, og primair Rod pu, som i lat. pn-vi (nerede), pu-ni3 Brod, c?«-?-e<,««l sorterer, ind. pu-tru Fad, hvilket sidste stemmer med Foder i Flastefoder; formelt Merke, hvorefter Foder kunde fondres i 2 u 3 Ord, mangler. — Laant fra Germ. over i Fr. : lenrre, samt lonrreuu, nuuBi : lutrule; dette laant tilbage til T. som Futteral, hvilket vi have laant fra T. (at danisere dette, mod Udtalen, til Foderal" er utilstedeligt); item: tourruZe, -er, -eur. Fog fe fyge.

Foged, gjennem t. Vog(e)t af lat.

Ikke oplyst.

Fold (til Kveg), gd. Fald - a. f. lulod (e. nu lold). Germ. lul-; for germ. pul-. Da p kan staa for sp, 1 for r, kan gjettes helt forskjellig! ; bl. A. paa pul- (drive: pe-pul-i), el. pul- forn mulig primair Rod til folde, el. pul- i s?«^«>>os Modding; He. folde (Fold. -fold, -foldig), gd. *falde; nst. falda (fy. nu lullu; ht. fallen). Germ. (og got.) lultb-un, forgerm. pult-. Cf. l-l i Zwei-fel, Tvi-vl; p-I i du-pluB, <st-l?^ovs. Fole; almengerm. (allevegne med o; kun i Got., ifolge dettes egne Ortho graphi, stavet med u : lulu, 3: „luttet o"). Germ. loi-, Aflyd af lul-, forgerm. pul-; Aflyd u i 5?«<l«5 (Fole), e-^-« (stog). Vel egtl. Sparkeren? (cf. pellere He.). Se Fol. Etym. : Rod pu).

63 Folk; almengerm. Ikke oplyst. — -k vel Suffix. Rod, forgerm. pul-, as vidtloftig Betydning; cf. lllt. pe-pul-i; po-pul-uz; po-pul-uri; pul-inu; (Krig); He. Folk betyder vel egtl. Stormcolonne, Herafdeling; Deriv.: fylke, germ. lulk-i-un, Fylke, Fylking; Snffix -K-, forgerm. -F-, minder om det r 5?«^..«^<,3 Hav, vel egtl. Stoder, Dundrer (cf. 5?«^«, «-«-i^-»); til -«3 (3die Deel.) stulde i T. svare -er, som nu skulde vere bortfaldet i Sing., og fungere som Pl.-Endelse; dog findes Pl. Bolker neppe i eldste Ht., er maaste altsaaAnalogidannelse. — Slavisk: „Pnlk Kosakker" He. antages (ifolge k for 3) laant fra Germ. med Omfetning af F (der opr. mangler i Slavisk) til P. — tro at kunne regne Folk — vulzuB — *qvulBUB). Font : lat.

>

for; almengerm. Afledt Form : fore, nu lidet anvendt, nndtagen i Com posita; eldste t. furi, nu fiir; isl. lvri. nst. fyre, fore, sy. lore. Germ. t6r- (lur lr—); forgerm. pur, pr—: c?«j,«s, ind. puruß, pru; lat. pro (pru?, prior. He.) Bruges meget forn Forled, ogfaa übetonet, dette ifer i Laan fra og Efterligning af T. (hvor det nu übetonet svettes

til ver) (Gram. § 99. d.; 74. e.). — for andre : Plt. voranderen. — forbarme se barmhjertig. — forbause : plt. vor basen, af basen („unsinnig reden n. handeln"; cf. nst., fy. bafa, tnmle). — forblsffe : t. verblitffen; vel af ikke gammel Interjection : blaff, bluff; „blaff,. fiir Hundegebell"; »blul. klunk vun dolle 8lu8en«; «blnll, rude, uppeurs to be vnteb; u blull i 8 u Bteep beudlund». — forborgen, t. Particip.— Forbund : Plt^ Vorbunt (-des); vi styde Tonen tilbage (undtagen i et Haandverkerudtryk: „staa i Forbundi"). — forderve : t. verderben; ikke oplyst (horer vel til darben?). — fordocgtig : verdcichtig. — fordoie : Plt. vordouwen, vordoien — ht. verdauen, hvis Simplex danen (germ. tbuu-) nu ucorrect strides thauen (to> ved Attraction til thauen (dugge). — forelsbig : -lopich (0), -lciufig, daniseret. — „forfjamsket" ; Fjams, fjamfa, samt, med oprindeligere Form, Flams, flamsa (vimse, fjolle), findes i Nst., flamske i Iydst. — forfengelig, Laan af t. ver fiinglich („worin man sich verfangen, verwickeln, karm"; Ex. verf. Hoffnung)^ har hos os indoptaget Bet. af faa-fengelig (Lidet opnaaende el. indeholdende), hvilket derved er gaaet af Brug. — forferde, fordum forfere (Gram. 8 192, e.) : plt. vorveeren, af Vaare (Gefahr; e. leur). — forgjette : Plt. vorgeten (Gram. §92); fe gide. — forgjeves : Plt. vorgeve(n)s — ht. vergebens („schenkroeise"). — forhippet; foreldet er Simpler hibe (tragte) — nst. hiipa (orkeslost hige), med hipen, hippen (ivrig efter). — forjette af ja. — forkert t. Particip, af kehren. — forknyt; egtl. knyttet, hvis gamle Form var knytt; Compositum foranlediget af plt. vorknutten (it?). — forkrenkelig : krenke : krank. — forlange t. verlangen^ t. Etymologer tvivle, om de stulle henfore det til laug el. til gelingen. — forleden fe lide. — forlegen : t. verlegen, modsat gelegen, af liegen. — forlibe, forlibt, rent t. — forlise : holl. verliexen — ht. verlieren; germ. liuß- I»u8 ---li>8-; se los. — Forlov : Plt. Vorloof; germ. lund-; fe love. — forlove : Plt^

64 — ht. verloben; germ. lub-; se love. — forlends, tidligere -lengs. — forman, opr. boiet som maa, nu reglm.; Gjengivelse af vermogen.— formaste: v.ermesfe vermasi (Gram. §192. e.>. — formedelst :.plt. vormiddelst — ht. ver mittelst. — formene (hindre), fe Men. — formode : pt. vormooden — ht. ver muthen. — Formue : Plt. Vormogen (i Ht. Vermogen) (Gram. 74. e. 99. d.). — Formynder : plt. Vormnnder; se myndig. — formele :t. vermiihlen: fe Gemal. — fornem : t. vornehm. — Fornuft : plt. Vornuft, af Vornunft, af Vornumt, af voruemen. — fornerme af ner. — fornoden, Omfortolkning af von-nothen. — fornsie : Plt. vornogen (o); cf. noie(s). — forpagte, se Pagt. — Forraad : t. Vorrath daniseret. — forraade, daniseret; Forreder : plt. Vorreeder ikke daniseret, da Omlyd her er ndanst. — forrette : verrichten daniseret. — forrykt t. Part. verrltckt. — forsage dels gd. forsake — nst. forsaka, sy. loisu!lu, plt. vorsaken, <e. lorßu!ie (Rod som i Sag, gd. Sak, plt. Sake): renoncere paa; dels af t. versagen (Stemmen, Kraft, Mod forsagede ham); dels, med Adj. forsagt (fy. lorBUFd), af t. verzagen (ikke oplyst). — forsigtig : t. vorsichtig; cf. Sigt. — Forskjel : plt. Vorschel (vi flytte Tonen tilbage); Rod som i stille. — for sinna : plt. vorsmaahen, vorsmaan (— ht. verschmcihen) : behandle som smaat. Se smaa; item smede, smegte. — forståa. Forstand: Plt. vorstaan, Vorstant. — forstokket : verstockt (stocken : ins Stecken gerathen). — forstyrre; et gd. *styrie nst. styrja, forsynet med Forled for- efter plt. vorsturen (ii), — holl. Btoren (ilke oo), a. f. Btvriun (e. Btir) ; germ. og forgerm. Btur-, der ligl. indeholdes i usl. 3lvr-r Tummel. Bturlu 'styrle' o: purre, og i Stor (Fist) — nst. Styrja, plt. Store (o) o: Pladstersten (cf. nst. Styrje-Voda, Storvaden, „om stor Tnmmel"), og i c57-,^-«^ Underende af Spydstage. Aflyd germ. og forgerm. staur- fees i nst. Staur, sy. Btor, Pel, — 6?Uvo<,3 Pel (i N. Test. Kors); med Vb. nst. staura, og med Omlyd stoyra (neddrive Pele), - plt. stooren <00, forstyrre), ht. floren (ght. 00, Omlyd af oo — germ. uu); lat. re-Btuur-ure; 6^al^.t)<» (neddriver Pele). Aflyd forgerm. Btuur-, uden 8- : luur-, germ. Btiur-, uden 8-: tbiur-, sees i iranist Btuoru, Tun^o,, lat. tuuruß, got. stiur, t. Stier, isl. t!iM--r, gd. Thiur, nu Tyr; item i germ. (og got.) Btinr-i-un (fastslaa; styre), t. steuern, d. styre, -styrre er altsaa opr. rode med Stang; styre : ned drive Stang, og dirigere ved Stang; Stier, Tyr : Stangeren. — forsvare, hist Oversettelse af plt. vorantworden (-werden, -warden) i Bet. forsvare for Retten. Forsvar : Gram. § 74. e. — forsomme : Plt. transitivt Vb. vorsumen (ii?; dog i Sy. optaget som loißummu) — ht. versanmen. Germ. Burn-. Se snmme sig. — Forlog (-tou), — ust. Fortaag, Fortog; nst. Tang (smalt om gjerdet Rum), vel Sideform til ust. Teig, sy. leg Firkant, Agerstrimmel?; Varianter i Gsv., Gd., Isl. : -Taa, -Te; germ. vel da tuiz- (og tuin-?); for germ. Form vanskelig at bestemme, da hertil bl. A. kreves Sikkerhet» for, om Germ. havde Z af forgerm. Gb, eller 8 og b af forgerm. k; i sidste Fald niindes man om Fkl<l-,,'«, vifer, lat. dleere, d. te, ht. zeihen og zeigen, famt

65 om Taa paa Foden. — fortreffelig se treffe. — fortro sig til : Gjengivelse af vertrauen; ligl. fortrolig af vertraulich. — fortryde; gd. thryte — sy. tryta, nst. triota, isl. tnrMu (slippe op); plt. vordreeten (hvilket vi have gjengivet med fortryde), ht. verdriehen; Germ. tbriut- tbruut- tbrut-, Plage, opr. stode; forgerm. traud- trud- : lat. trudere stode. — Fortred (Gram. § 192) : plt» Vordreet, Rodform. tbriut- (af foreg.) (men ht. Verdruh, Rodform. tbrut-)Daniseret ved t for plt. d. — fortsie, fortouge (fe Molbech) : plt. vortogen, vortoien. — forlorne : plt. vortornen (o); ht. -zitrnen. Zorn; Rod troligvis som i tere, zehren, zerren, e. teur. — forvalte: verwalten (watten —d. volde). — forvandle : verwandeln, af wenden, winden. — forvanske se vanske. — for viltret: verwildert. — forvirre : verwirren (Nogle antage at staa for xvilß-, cf. verre, e. >vor3e).— forvittre: verwittern, der maa komme af Netter. — forvorpen : Plt. Particip (forkastet). — forvoven : verwogen, der findes for herwegen :misveiet; hos os attraherer af vove (af samme Rod) (i Sy. lorvazen og olorvuzen, ensbetydende). — Foreldre, opr., som plt. Vorelderen, Forfedre; Di have endret Betydning og flyttet Tonen. — forere : voreeren, verehren <hedre). fordre : t. fordern af vorder. Forelle, fra T., hvor det har samme anomale Betoning; Deminutiv til et gt. Vorhen, hvormed sammenstilles broget. Fork : lat. lureu, gjennem T. Form : lat. lorina. gjennem T. forrige : voriger, af vor.

forske : ht. forfchen; menes at indeholde Rod lorb- (Variant af den i fragen), forgerm. purk-, lat. pore-, der antages for Rod i po3eere (fordre). Forst : t. Forst, af et romanistt loreBti3, fr. nu loret, af lat. lori3 ude; »loriB, bor 3de, e. u d. non eloB : loreBtiB eBt übi 3unt lerN non ineluBu?; pureuB übi Bunt ler»? inelu8«;». fort : t. fort; Derivatum til vor; germ. lsr-tb. Fort : fr. lort : lat. lortiB sterk, fast. Fos opr. Fors; ikke oplyst; hvis s er Suffir, kan Rod vere forn i fare.

Foster, gd. Fooster, som i Nst., Sy. Rod lod- som i sode; 3 maaste phonetistt ndviklet, nemlig hvis Leddene ere lud-tr-. — (Fostbroder; literair Fornyelse; isl. skrives loBtbrodir, uden r; Fosterbroder, som i Nst. og i eldre D., er dog correctere). fra; gd. ogsaa fran; ligl. sy. lran. Cf. e. lrorn, got. lrum. med Bet. fra (formelt ens med gd. fram, nu frem). Maaste omfattes, ved prepositionel An vendelse, m til n, der senere faldt bort ? Rodform lr— anfort under for. I Got. findes lra- som Prefix; altsaa kunde et fra uden -n have existeret fra forst af i D.

66 Fraade, gd. Frode, nst. Froda, e. lrotb, skulde give germ. lrutb-; og nst. Fraud, gsv. Frodha, germ. lrautb- (er e. lrotb laant fra D., fees ei, om Dentalen er germ. tb eller d). Seer ud forn en Rod, forgerm. pru prau med dentalt Suffir. — Sy. lrad^u. gsv. Fradha afvige (u af uu?>. Se frodig. fraadse af plt. vraat-seu, med Sb. Vraat-s, (neppe af ht. Frasi, men) Rodform lrut af vrete vraat (— ht. fresse frasi; o: eten, essen med et Prefix fr- — got. Prefix tra-) med iterativt Suffix -8-. Frngt, et nt. Ord (plt. Vracht) af uvis Oprindelfe (ogfaa laant ind i E.). Man jevnforer i eldste Ht.: Vreeht (Fortjeneste), vreehton (fortjene), og formoder et germ. lra-ailit-, Rod forn i eie.

Frakke; ikke oplyst. Uvist, om fr. true og lroe egtl. ere Eet. troe, med e. lroeli, aflede Nogle af lat. boceus (Uld). frank : fr. lrane 3: frankist, horende til den uafhengige Stamme (FrankeForbundet tog Navn af et Ord Franke : Spyd). Italiensk Form: franco.

Fred (almengerm.); gamle Former i T. udvife, at germ. Stamme var lrltbu-, forn tor deles i Rod lri (forgerm. prl, elste) og Suffir -tbn. Fredag, med gsv. Freadag, gust. Friadag-r, Laan af oldtydst Vriadag (-tag), Overfettelfe af dieB VeneriB. Vria — oldnorst Frigg (forgerm. Rod pri elste; gg phonetist Udvext). I isl. Mythologi fpaltet til 2 Perfoner : Frigg og Freyja (dette egtl. Titel — Frue). Fregne, gd. nst. Frekna (fy. nu gjerne trukne); andet Suffix i e. lreekle. Germ. lr—k-. Forgerm. pr^B- ikke til at finde. : Fre^xvog fpettet). freidig : t. vreidig (ogfaa plt. ifolge Lilbben), nu foreldet, undtagen i Dialecter; betyder : treulos, abtritnnig, wild, kithn; Vreide : Abtritnnigkeit; Vreidare : Apostat. Indeholder maaste famme Prefix (kra) som fr-esfen; ifaafald stulde fr-eidig egtl. betyde : affalden fra Trostabsed. Det er af os aabenbart blandet med freudig. frels, Adj., af fri-hals; alt i Got. et Sb. lr<-lialB Frihed. Deriv. : frelfe, Frelfe. frem; gd. fram som i Sy., Nst., Gt. Svarer formelt til e. lrom. got. tram, der betyde fra (f. d.). — „Fremtoning" kan ikke anerkjendes for at vere et Ord). fremmed, Laan af t. vremede, vremde (nu fremd), i eldste T. vramadi, af Adv. vram (frem); fremmed betyder opr. fjernet.

fri, Adj., der forudfettes af frels (f. d.), fynes tidlig forsvundet (eller nesten forfvnndet) i D., Sy., Nst., og fornyet fra Plt. Vbt. fri har neppe nogensinde veret helt af Brug; Anvendelfen 'fri til' er vel t. Forgerm. pri betyder elste, hvorfra Overgang til begunstige He. er forstaaelig. Vet. liber udgik fra Bet. amical, idet Germanerne ikke vilde

anerkjende Venstab med eller mellem Ufrie.

'

67 Frille, gd. *Fridle; gfv. og gnst. Fridla. Tabt Mase. (Elster) (isl. lridil-I) findes endnu i ht. Dialect. Derivata af Form lri-tb-. fe Fred. Frise; stridige Meninger; f. Ex. : »eoarBe >v«ollen elolb, drup de lriBe, i. e. elotb ol »? rie3lund«, >>ulBo broud bat bund below u eorniee», (it. lrezio); „Wollenzeug, aus fr. lriBe. das dem Germ. entstammt; vgl. . . e. lrix> (frifere); »lrix, lrorn lr. lriBer, lrom : drup de lri8e« ; He. frisk, laant t. Form, - fersk (f. d.). Frister, Laan af t. Frieseln; i ht. Dial. findes : Riefelausfchlag, maaste capricieus Variant. Intet Paalideligt om Etymologi.

Frist (med friste : forhale) ?; nst. Frest, t. Frist (nt. tillige Verst). Uoplyst. -t kan vere Suffix. lreB-t- feer ud forn germ. Aflyd af et forgerm. pruB-t-; er det forgerm. priB-t, da kunde der vere Aflydsforhold til flgde. Nogle tenke sig et germ. lritb-t-, cf. Fred. friste (Prove; „luttet e" : Gram. §60), gd. nst. freista, -t- Suffix, ifolge gt. Vreise (Gefahr), got. lrai3an prove. Germ. lraiB-, maaste et Con tractum? lat. praeB foran, paa Pletten, ?). Fritbor, med Fritt i fy. Dial. og i Plt. (Brem. W.; mangler endnu hos Litbben), Laan af ht. Frett, Fritt (lille Vor), Frittbohrer (Synonym-Compositum); Vb. fretten (reiben, bohren), Adj. fratt (wund), ght. Vb. vraten, vreten (ent ziinden, reiben, quiilen). Germ. lrud-; forgerm. prudb-; cf. «-^«H-nv odelagde, Pref. l?ej,^«, ? : plt. vreten, ht. fressen; e. tret, der dog tildels congruerer i Bet.; a. s. lrZetwun forzire; got. uB-lrutxvMn gjore viis). er moderne literair Omfortolkning). Fritte, gjennem T. (ht. Frett, Frettchen) af fr. turet, it. luretto, af lat. lur Tyv.

fritte, gd. nst. fretta; tt ved Assimil. af b og Suffix -t-; germ. Rodform lr—n-, Variant til lr—Z- (som it. fragen); forgerm. pr—k-, som i lat. preeuri bede. Se forske. fro, Laan af t. froh (h blot orthographistt); germ. trau-; isl. lra-r, hurtig, kan vere samme Ord. Rod seer ud som i gt. Vro (Herre); se Frue.

Fro- af plt. vro — ht. fritt); germ. tru-; forgerm. pr:,-; cf. og ind. prutar, tidligt. Primair Rod felles med den i fra, frem, for (s. d.). He. frodig — nst. frodug, frudug (moden, fuldt udviklet); Rodform germ. lrutb-, se Fraade. Nst. har tillige sraudig, famt Fraud (Fraade; Frodighet»; Gjodning), Rodform lruutn-. from, Laan af t. from, gt. vrum (flink); Aflydsform til isl. lrurn-r, djerv, og til Adv. fram, frem, He.; — at fromme : t. frommen; Fromme : plt. Vrome. Front, romanistt; lat. <lron8) lront-iB. Frue, tidligt Laan af plt. Vrouwe, Vruwe — ht. Frau(e); med gammelt Masc. Vro (Herre); germ. lrau-; med astedende -i- : isl. trevla, gd. Hus-Fre(e);

68

isl. rrev-r; got. lruu^ju Herre. (Nogle ville antage Rod forgerm. Pr», fe for, med Suffix -w»-). — Fruentimmer af plt. Vrouwentimmer (egtl. Fruerstue). Frugt gjennem T. af lat. lruetuB.

Fryd; forhen Frygd som i Nst. og Gsv. (sy. nu lrHd); findes tidlig i Gnst.; da Rod lrug- ellers ikke kjendes, maa z vere phonetist Udvext, og Ordet modfvare, om ikke vere Laan af, gt. Vronwede (o), nu Frende; se fro. Ogfaa Holl. har nn g: vreuZde. Frygt, frygte, Laan af plt. Bruchte, vruchten (it), ogfaa Vorchte, vorchten uden Omsetning af r; — ht. Furcht, furchten, e. lrigbt (dog a. s. lvrbto), got. lorbti. Germ. tord-, med Suffix -t-. Forgerm. parkom pur-e-ere staane, hvori Forlyd 8- menes bortfalden; ogfaa kunde, hvis -k- er Suffix, tenkes paa Roden i Fare, e. lear?) Frynse, med plt. Frense, e. lrinze, ht. Franse, af fr. lrunze, it. lrunziu. °kranze, uneienn. liinZe, en valayue lrimbie, du lat. bmbria<>. fryse; almengerm. Germ. lriu.B- lrauB- lrllB- (yngre r i frieren). For germ. prau.B- prs<3-; cf. ind. pruB-wa- fproitet Draabe, Rim; lat. pruna (for pruBnu) Glod, pruina Rim (der dog efter Nogle staaer for provina „Frithreif"), prnrio (vel for pruBio). — Deriv.: Frost, Rodform lruB. frek (rettere med e), Laan af t. frech (vilde i indfodt Form havt g). Nst. frek (graadig); got. tebu-lrik-8 godsbegjerlig. Germ. trek-, lrik-. Forgerm. pr»B-, Aflyd u, med Omlyd, i nst. freek (starp, harst). Aflyd s (forgerm. u), med Omlyd, i nst. frook(en) (dristig). Frende, participialt Snbst., for Fri-ende; got. lri,jond-8, ght. Vriunt, nu Freuud; got. lrhon elste, lriMtb>va, Fem., Kjerlighed. Forgerm. Rod pri, ind. priMwa, Ntr., Kjerlighed. Cf. Fjende, Bonde. — Frendke staner for Frend-Kone. et Fro; i Nst. Fre, Frjo, Frjo, Fro. Germ. (og got.) lrunv-; forgerm. praiw- s^cf. lat. pr.vu.B?, af prae, frafondret). en Fro, forhen Frod, som i Gsv.; nst. Frau(d) (Mase.). Om germ. Stamme er lrautb- eller lruud-, sees ikke, da Formen kun er funden i D., Sy., Nst. Af Form lru(tb)- eller liu(d)- deriveres nst.

og t. Frost (Frofch), e. lroz. Rod maaste kun trau tru ? forgerm. pr— fcf. ind. pru, springe?). Frofi)ken, plt. Deminutiv Broilen, Vrouweken (cf. Brouweliin : Friiulein). frsnnet, vel for fornet lfyrnet), uden Omlyd fornet (fe Molb.); cf. fy. og nst. forn (gammel); best. med fjern. Fuge : t. Fuge (fitgen : foie).

Fugl (almengerm.). Rodform germ. tuz (eller lv), forgerm. p— . Kun lofe Gisninger om etym. Forbindelser. fugte, fugtig, Laan af plt. vuchten, vuchtich; ht. feucht, eldste ht. fuuht. Germ. lub-t-, vist for luk-t- af Rod forn i fyge (Rodform luk-, der ikke ind-

69 treder i Vbt.) cf. nst. Fuuk (Damp, Stov), og (af Rodform luk-) Fuke (Stov regn), Fuka (Taage). <8 i e. l<»8 er vel yngre Forvanskning). fugtle : t. fuchteln; „Fuchtel, Fochtel, bretter Degen, Schlag damit; zu fechteu".

ful; almengerm. (ht. faul, e. loul, holl. vnil); -l- Suffix; Rod lv (forn i isl. lu-nu rodne); forgerm. pu, forn i r?,'<„> Edder, lat. puB Edder, pnteo stinker, He. Af Interjection pu!, der har reproduceret sig i Germ. fuld; gd. full forn i Nabofprog (t. voll). Det sidste -l- er assimilerer Suffix, vist -n-; cf. ind. pur-nu- fuld; forgerm. Rod p— l, p— r, der ogfaa foreligger i s?«^i', med germ. Aflyd got. blu, t. viel; Rodform pl— fe under flere og Flo(o)d. — fylde, germ. lull-i-an. — fuldbyrde : plt. vulborden : istemme, stadfeste; vel egtl. : erklere for vul geborend (o), fuldt tilborligt, ? Vor Anvendelfe (realisere) beroer vel paa Misfortolkning. funkle :t. funkeln, af Funke (fordums Sideform Vauke). Cf. isl. luni Ild. Forgerm. p»n-; af det uddode Preussist anfores punnu Ild. Fure; forhen ogsna For, Fore; nst. For (Fem.), (fy. nu lura); plt. Vor(e); gt. Vurh, nht. Furche (e. nu lurroxv). Germ. lorb-, birli-, forgerm. purk-; cf. lat. porea Strimmel mellem to Furer. fuse . Bet. fare er fecundair. Adj. fuus i Nst., Sy., eldre D., betyder tilboielig; nst. fyysa : tilstynde; fyyseleg : lottende; fuus i eldste Ht. villig; cf. -funs i gotiske Navne (Adalfuns, Alfons, o. l>). Germ. lun-8- (iterativt s); Rodform lun, forgerm. pun-?«»>.<«, Trang, ?). — fremfusende : Udvidelse af eldre fremfus (begjerlig efter at komme frem). — Fusentast, ugeuert lavet efter Phantast o. l. (vel og med Henblik til tasten, famle, ?). f„Fusentlls", om ikke opfundet af Moth, turde vere Variant lavet af Nordmend; cf. nst. Tasfe, Tafs : Tosfe).

>

Fusel ? Er laant fra T.; „wohl aus einem chem. Term. techn. (lu3i!i8?)". fuske ? Er vel Laan af plt. vusten, „3: vuustken? mit der Hand wiihlen" (plt. Vuust -- uht. Faust). I Ht. skjelnes nu (maaste dog kun ved capricieust Pf for f?) fufchen (gjore Kneb, f. Ex. i Spil) og pfuschen (zischen; hnschen; hinhuschend, schlecht machen; auch beim Kartenspiel falfcheln). — I Nst. findes: Fufs (stundcslos Vimfen; e. lu83), fusfa, fusla, fusta (kludre), Fusfe (Land ftryger); og Varianter med indstudt j : fjussa, fjusla, Fjusfe; cf. Fjus (Skum. Vrovl), fjnsa (futte) ; cf. item d. futte? — Altsammen horende til den capricieuse, lidet controllable, Part af Sproget. futte; neppe meget gammelt; onomatopoietistt fu indeholdes vel ligl. i nst. fusfa, isl. ludru, He.

Fux : ht. Fuchs (plt. Voss); -s Suffix; gt. ogfaa Vohe. Germ. lab-, lub-; Forgerm. p—k. fy, naturlig: Lydsignal. Skrives i Plt. vu (fu). Confonantendring; ght. ogsaa strevet fin.

Ht. pfui med capricieus

70 fyge; gd. sfiuke fook fuke fuken; nst. fjuka. IT. haves kun Deriv. fauchen (puste, hvese). Germ. buk- lauk- luk-; -k- vel Suffix; forgerm. pu har om fattende Betydning (ogfaa Puste). — Fog, Rodform luk-. fylke, Fylke, fe Folk. Fynd, fyndig horer til finde; nst. Fem. Fynd, fyndug; plt. vundich (er finderisch, schlau), ght. vundec. I Nst. Blanding med Fy(r)nd (gammel Tid); fyndeleg (imponerende).

Fyr (yy; Ild); findes neppe i den eldste d. Literatur; mulig gjenindfort fra Plt.; findes nu i Nst. og Sy.; plt. Vuur (itii), ght. Viur, eldste ht. Fuu-ir. Rodform lv; forgerm. pn i Bet. flamme; -?,)<<„ -?v» (cf. lat. purus ren). Fyr (yy; ung Person); kjendes i Sverrig; i Nst.: Fyyr, Fem. Fyyra, Adj. fyyren (livlig), fyyral (tidligt udviklet). Hos os maaste fat i Cours igjen ved Nordmend? Germ. muligen lu-8-, forgerm. pu-3-?, cf. lat. puBU3, -a, puBio (Barn)? Rod pu (forn i lat. puer?). Fyr(-Aften) af plt. Viir(e)

ht. Feier; fe feire.

Fyr(r), forhen ogsaa Fnr; sy. og nst. Fura (gsv. Fur, For); t. Fohre, gt. Vorhe. Germ. tarb-; her antages germ. l at

vere — forgerm. <zu; cf. uuereu.3 (Eeg). fyrretyve, staves i Gd. fir-tiughe (af endnu eldre Sb. Tig) 3: 4 Tiere. Fyrste, Laan af t. Fitrst(e), eldste t. Furisto, egtl. Superlativ forste.

Fe (almengerm.). Germ. (og eldste t.) lebu — lat. peeu, ind. pueu. — Felle, gd. af Fe-lag, Fellig (det at legge Fe, 3: Eiendele, fammen); Genitiv Felligs, nu strevet, forn et Adj., felles. — Felled, gd. Feled (for -lad; Rod vel forn i lader ladede). Gresgang (opr. Kveget dersteds?) (i vor Bevidsthed attraherer af felles). fel; ligl. nst. og fy. Dial.) feel, Vb. feela (skremme). Cf. isl. lala Her; gt. Vaalant (Teufel). Germ. lul-; -I- Suffix? ifaafald forgerm. pu; cf. lat. pave re frygte. fenge, fe fange. — Ferd, Fert, ferdig, ferge, se fare. — fcefte, se fast.

Fetter (burde skrives med e), Laan af t. Vetter (eldste t. Fetiro); opr. Slegtning paa Faders Side (cf. patruu.B). fsde; germ. lud-i-au ; cf. under Foder. at foie (forhen foge), Laan af plt. voogen (udtal o; dog i Sy. optaget som lo?a) — ht. fiigen; germ. lug-i-an (Aflyd til Nod i fager, feie). — Foie: plt. Vooge. — Adj. foie: Plt. vooge (tilpas, maadelig, ringe). foite ?. gd. *footte ? (af fyge); eller importerer af Nordmend ? cf. nst. foykta (gjore voldsomme Bevegelser; Sb. Foykt; ho e i Foyktn: „i Vinden"); enten af fjuka, eller (cf. Form feite i eldre D.) Forvanstning af feitta (se under fegte). — Et jydst fout(e) pasfer ttte i Bet. (flebe langsomt?). Fol, gd. germ. (og eldste t.) lul-i- (j); se Fole.

71 fole, Laan af plt. voolen (oo) — ht. fithlen, e. leel; germ. tol-i-an; germ. Rod lul- l»l-, vistnok samme som i lat. pulmu, (den kan neppe Andet end henge sammen med Rod lul lul lul i Fole, Fol, Folk, maaste falde, m. st.).

,

folge, gd. fylgie; t., uden Omlyd, folgen; germ. lul-Z-i-un er ikke oplyst; -F- er vist Suffix; lul maa tilvidere regnes sammen med nysnevnte Rod lul He., der vel og er tilstede i en Phrafe i eldste T.: fola-gaan (folge) (gaa faa man stoder an paa en Anden? den gjengse Henforelse til voll modstges af det nfordoblede l); antage -z- for Rest af gaa). ty til Rod forn i fjele, forn om folge opr. betydede beskytte). for (Partikel), gd. fyr 3: fyr-r, adverbial Comparativ; maaste tillige nst. fyre (fore med Omlyd) apocoperet; se for. — forst: Superlativ. Adj. f or, Vb. fore, se fare.

gaa, gange (gaa findes i Nst., mangler i Isl.): vel 2 Derivata af famme Rod. Germ. Fanz-; forgerm. FbanzK-, cf. ind. FanFnu Ven; Fu, forgerm. Fbu-, minder om xt-^.«, naaer. antage i gaa, gt. gaan, geen, Rod i forn i lat. ire, med Prefix germ. -Fu-, t. nu ge-). — Gjenge stemmer med fy. Funzu, ikke med nst. Ntr. Gjenge. — -gjenger t. Form for Ganger. — gjengs, forhen gjengse (Gram. § 108. b.) ; -s- iterativt. Gaade, gd. nst. og sy. Gaata; Rodform Fut-, forn i nst. gjeta (passe paa), d. gjette (Gram. § 92); se under gide, gjette.

Gaard, gd. Gardh; cf. ht. Derivatum Garten; (e. nu yard). Germ. F—r-d -betegner Indhegning, ogfaa det Indhegnede; fe Gjerde, Gjord. Rod germ. zur-, gur-; forgerm. zbur-, fom i Chor (egtl. Ring?), Indhegning, lat. bura Sti, Stålt», bortu3 Have. GaarSdag , igaar; indeholder et Element (anvendt i nominal Construction) germ. BU3-, betegnende opr.: Dag for eller efter (isl. med Omlyd : iF«er). IT. og E. med Aflyd, germ. FeB-, Fis-, og Suffix : ges-tern, veiler-. Forgerm. Zb—3-; lllt. beri, neBternuB; ind. bi>B. Gaas; almengerm.; germ. F»n3-; forgerm. Fbuns- (3: Gaafens Skrig), hvori -8 maaste er Suffix; cf. (med Vocalforlengelse), lat. unBer (enten Variant af den primaire Lydefterligning, eller for banBer>. — Andre Derivata: holl. Fent Gase; e. Fun-der; nst. Gasse (med Assimilation) , hos os nu for vansket til Gase. gabe, gd. '^gape, nst. og sy. gapa (ht. gaffen). Germ. F»p>; forgerm. zbub ikke fundet. Gude, gd. Gate, nst. og fy. Gata, e. Fate, (ht. Gasse), got. zaNvo. Germ Futwu(n)- (3: „svagt" Fem.), Rodform Fut-, fom i nst. og nt. Gat (Hul), a. f Ftzat. Forgerm. Fb3d- ikke fundet. Gaffel, Laan af nt. Gaffel(e) (ff for v foran l); ht. Gabel; e. Fable be

71 fole, Laan af plt. voolen (oo) — ht. fithlen, e. leel; germ. tol-i-an; germ. Rod lul- l»l-, vistnok samme som i lat. pulmu, (den kan neppe Andet end henge sammen med Rod lul lul lul i Fole, Fol, Folk, maaste falde, m. st.).

,

folge, gd. fylgie; t., uden Omlyd, folgen; germ. lul-Z-i-un er ikke oplyst; -F- er vist Suffix; lul maa tilvidere regnes sammen med nysnevnte Rod lul He., der vel og er tilstede i en Phrafe i eldste T.: fola-gaan (folge) (gaa faa man stoder an paa en Anden? den gjengse Henforelse til voll modstges af det nfordoblede l); antage -z- for

Rest af gaa). ty til Rod forn i fjele, forn om folge opr. betydede beskytte). for (Partikel), gd. fyr 3: fyr-r, adverbial Comparativ; maaste tillige nst. fyre (fore med Omlyd) apocoperet; se for. — forst: Superlativ. Adj. f or, Vb. fore, se fare.

gaa, gange (gaa findes i Nst., mangler i Isl.): vel 2 Derivata af famme Rod. Germ. Fanz-; forgerm. FbanzK-, cf. ind. FanFnu Ven; Fu, forgerm. Fbu-, minder om xt-^.«, naaer. antage i gaa, gt. gaan, geen, Rod i forn i lat. ire, med Prefix germ. -Fu-, t. nu ge-). — Gjenge stemmer med fy. Funzu, ikke med nst. Ntr. Gjenge. — -gjenger t. Form for Ganger. — gjengs, forhen gjengse (Gram. § 108. b.) ; -s- iterativt. Gaade, gd. nst. og sy. Gaata; Rodform Fut-, forn i nst. gjeta (passe paa), d. gjette (Gram. § 92); se under gide, gjette.

Gaard, gd. Gardh; cf. ht. Derivatum Garten; (e. nu yard). Germ. F—r-d -betegner Indhegning, ogfaa det Indhegnede; fe Gjerde, Gjord. Rod germ. zur-, gur-; forgerm. zbur-, fom i Chor (egtl. Ring?), Indhegning, lat. bura Sti, Stålt», bortu3 Have. GaarSdag , igaar; indeholder et Element (anvendt i nominal Construction) germ. BU3-, betegnende opr.: Dag for eller efter (isl. med Omlyd : iF«er). IT. og E. med Aflyd, germ. FeB-, Fis-, og Suffix : ges-tern, veiler-. Forgerm. Zb—3-; lllt. beri, neBternuB; ind. bi>B. Gaas; almengerm.; germ. F»n3-; forgerm. Fbuns- (3: Gaafens Skrig), hvori -8 maaste er Suffix; cf. (med Vocalforlengelse), lat. unBer (enten Variant af den primaire Lydefterligning, eller for banBer>. — Andre Derivata: holl. Fent Gase; e. Fun-der; nst. Gasse (med Assimilation) , hos os nu for vansket til Gase. gabe, gd. '^gape, nst. og sy. gapa (ht. gaffen). Germ. F»p>; forgerm. zbub ikke fundet. Gude, gd. Gate, nst. og fy. Gata, e. Fate, (ht. Gasse), got. zaNvo. Germ Futwu(n)- (3: „svagt" Fem.), Rodform Fut-, fom i nst. og nt. Gat (Hul), a. f Ftzat. Forgerm. Fb3d- ikke fundet. Gaffel, Laan af nt. Gaffel(e) (ff for v foran l); ht. Gabel; e. Fable be

72 tyder Gllvl. Maa vere laant ind i Germ. ifelge celtiste Former som zubul (Gaffel) og lat. Fubaluß (Galge). Cf. under Gavl. gale, forhen i Pret. gool galen; dette Particip forkortes nu til gal i Bet. afsindig (egtl. ineuntutuB, enebunte). Germ. Ful- Ful-. Forgerm. Fbul- <-r-); kunde mulig minde om Svale, Skildpadde (Kvekker?; el. Resonant? nemlig m. H.t. Skallens Egenstaber: kan ogsaa betyde Lyra). — Tabt og literairt fornyet Derivatum: Galder. — Cf. gjalde. Galde, gd. Galle; ligl. ll i andre germ. Sprog. 2det l maa vere et (assimilerer?) Suffix. Germ. Ful-; forgerm. Fbul-

gammel, gd. gamel; findes i D., Sv., Nst., A. S.; i Plt. gammelen (alt werden); germ. Furn-ul-; forgerm. Fbuin-al-; ikke oplyst; feer ud forn Aflyd til -gom (i Brudgom), nst. -gume (lat. bomo); kunde med dette henfores til samme Rod som paa el. til Jorden, lat. bumuB Jord; cf. buni-i!is, Hs>3«u-»^o3 (?) lav, ved Jorden (<?- ansees af Nogle for Udvext); gammel maaste da egtl.: nedboiet, fynkende? Gammen, gd. *Gamen; Verbalsubstantiv, ifolge nst. gama (more); germ. 8»m-, forgerm. Fbum-, forn i foreg. (bomo). Maaste da egtl.: Holden ved Sel stad? — A. f. Fumen har nu i E. (Fåme) antaget nye Betydninger. Gane; Nst. (og fv. Dial.) har Fem. Gan (Gab). Ntr. Gan (Gjelle; Fiste hoved), gana (strekke Hals; "vel egtl. gabe"). Germ. F»n-; forgerm. zbun- 7 «.^«v-o, gabede (Pref. 3: ebanio); -n- heri maaste Suffix, cf. (3: eba-^,vo8?). ganske, laant fra T.; stemmer nermest med holl. Fun3eb; plt. gans, ht. ganz. Uoplyst. adverbial Formation til germ. za-und-i-an, gt. g(e)enden, fore til Ende?). Gante (Tosse; om opr. ung Person?); gante; foreldet : Gant (Fjas). Fem. Gjenta haves i nst. og fv. Dial. Hvis Bet. Tosfe, Fjolle er den op rindelige, kunde den minde enten om germ. Ganta (ifolge Plinius) : Gaas (f. d.), holl. Fent, eller om nst. ginna narre, der congruerer med t. -ginnen (begynde), og kunde vere Udvidelfe af forgerm. Rod Fbun- i Bet. drive. Garde, af fr. Furde, af germ. -wurdan (nt. warden, ht. warten, gd. wardhe).

73 Garn; almengerm. (e. nu varn). Har mulig opr. betydet Tarm? cf. nst. Gom (isl. o) Tarm, Gor (Chymus m. M>). Germ. Fur-; forgerm. Fbur-; cf. Tarm. Streng; lat. berniu (Brok), buruBpex. Gartner fra T.: plt. Gardener(e), ht. Gartner. Se Gaard.

garve, Laan af t. gerwen forhen ogfaa garwen (ht. nu gerben); famme Ord forn gjore (s. d.); germ. Fur->v-i-un. T. Adj. gar (for garw) seer nu ud som bart Rodord. Gas, nederlandsk Fordreielse af Chaos «door vun Nelmont (-j- 1644) voor de stol die de vervult; bet Fr. xvoord Btond nem duruij voor den FeeBt". Nederlandsk F lyder omtrent som i Nygrest. Gase se Gaas.

Gast (i vor Bevidsthed vel attraherer af t. Gast : Gjest). Bet. fees bedst i Nst. (ogsaa i sy. Dial., og i eldre D.) :

Spogelse, Trold, vild Karl, He., ogsaa en Ugleart; Ntr. Gast : feminint Utydste; gasta : tumle larmende; gasteleg: colossal; Vb. simplex : gasa : glo, kneise med Hagen, tumle, He.; gas : kneisende; andre Derivata med lignende Bet. : Gase. Gos, Gasme, Gosma, m. st.; vel og Gasse, i Bet. Trold,? Bestegtet kunde vere e. uFbaBt, FbuBllv, hvilke man ellers, med FboBt, Geist, vil henfore til got. u5-FuiB-i>»n forferde, altfaa med Forudsetning af abnorm phonetist Spaltning : germ. ai er normalt i E. langt 0. — Gast indeholder Suffix -tu-, men Gjest -ti-; Gjest passer altsaa phonetistt nermere end Gast til lat. bo3tiB. Gat, laant fra Nt.; (indeholdes i Kattegat); vilde i nydanst Form heddet Gad. Se under Gade. Gautyv (ikke v), Laan fra T. : Gaudieb, plt. Gaudeef; heufores til et fordums Adj. gau (hurtig, snedig). Gave, opr. Gaave; nst. og sy. Gaava. Rodform som i gd. wi gaave (Gram. § 180. 2.). Compositum : gavmild.

Gavl; aflydende Former: nt. Gevel, ght. Gibel (nu forlenget : Giebel); ogfaa findes ght. Gebel i Vet. Pandestal. Forgerm. Fbubbul- (hvortil passer Hoved, med Iste Aspiration opgiven) har germ. spaltet sig til FZbal-, Fedal-, Fibil- (^ocaler som i gab gebe giebt). Forholdet til Gaffel (s. d.) er ikke opklaret. Gavn; gd. Gagn, som i Nst. og Sy. Germ. FuF-; forgerm. Fbuzb ikke fundet. Samme Rod i igje(g)n, t. gegen, begegnen, He. Gav-n er Moden, Pasfen ind i. ge-, Prefix laant fra T.; germ. (og got. og tildels i eldste T.) Fa-. Sam menstilling med lat. con- (af Pronominal Herkomst; cf. qui) kan paa Grund af Tonlosheden gaa an (ellers fvarer til lat. Forlyd e- germ. b-)> men tor ikke regnes for sikker. — Gebet : plt. Gebeet — ht. Gebiet. — Gebis : rent ht. — gebrokken plt. — ht. gebrochen. — Gebortsdag : plt. Gebort — ht. Geburt. — Gebur ht. af gebiihren, Rod som i bere. — Geberde t., af gt. gebaiiren

74 (Rodform bur-) : bere sig, holde sig. — gedigen, ht.; opr. Perf. Part. til gedeihen. — Gefreider (dt) : ein Gefreiter : vom Schildwachstehn Befreiter. — Gehalt : ht. : halten. — geheim : ht. : Heim. — Geled : Plt. Gelit (-des; aabent i) — ht. G-lied. — Gelender : ht. Gelander „zu mhd. Lander, Stan genzaun" (i vor Bevidsthed attraheret til lehnen). — Gemak : Plt. Gemak, ht. Gemach, med Adj. gemak, gemach (magelig, bekvem). — Gemal : t. (se formele), gt. Gemahele, af gt. Mahel — d. Maal (Tale. Contract, He.) — gemen plt. — ht. gemein; germ. (og got.) zu-muin-; cf. lat. eoln-inun-i8; Vocaler forn i : «een, einer, got. uin-3, lat. un-üB. — Gemiise ht. af Mus (Mos, Grod), ght. Muos, germ. mi)B-. — Gemyt ht., af Muth —d. Mod. — geraade : gerathen daniseret. — Gesandt t. Particip af fenden. — Gesims ht.; ght. Ge-Simeze; meget gammelt germanisere! Laan fra Lat. (Bimu architectonist Rand) er sand synligt. — gestjeftig : t. : schaffen. — Gestell : t. : stellen. — gesvindt, Laan af Plt. geswinde, ht. geschwind(e); germ. Bwin-tb- hurtig, sterk; cf. under Svend. — Gevalt : t. : walten (se volde). — Gevandt : t. : wenden. — Gevinst Plt. — Gevir; r uegte; egtl. Pl.? Gevi'r?; ht. Geweih, ght. Gewiige; mlln zieht es meist zu Wz. wig kampfen"; altsaa : Vaaben. — Gever : t. Gewehr (Verge). Ged; gd. Geet som i Sv.; nst. Geit, ht. Geist, e. Fout. Germ. Fait-; forgerm. zbuid- : lat. buedus. — Gedehnms; har ogsaa hedt Geding — sv. FetinF, isl. FeituuF-r; utvivlsomt af Ged; -hams vel af, hos os tabt, i Nst. og Sv. bevaret Vb. hamsa (famle, sjuske; vel egtl. fare ustadigt om); el. Hams (Ham)? Et foreldet Gedehvams er et andet lignende Compositum (hvimse). geil, Laan af t. geil (fordum : frodig, glad); germ. (og got.) Fuil- (a. f. Zul). „Sterkt" Vb. gt. giilen (übermuthig sein), germ. Fil- Fuil- Fll; holl. Fijlen gjere; nst. Giil (gjerende Bl), ogsaa Gil (l); hertil kan hore gd. gilie (lokke), Rodform Fil. Forstjelligt i Romanist er Laan herfra, som fr. Falant, Part. af fordums Faler (8e rHonir). — Hermed fynes ikke at kunne combineres nst. Geil (Vinkel, indhegnet Vei), Geila (aabent Rum i Skov; lordfordybning), Gil (>; Bjergkloft); -I- i disfe er maaste Suffix? Cf. (Lebe)? Geist, geistlig, er t. (plt. hedder ogsaa Geest). (8t indeholder flere Muligheder).

Germ. zaiBt- ikke oplyst

Gemse, ht. ; om ght. Gemeze, Gamz, er Laan fra Romanist (it. eam.o2xa, fr. ebanioiB>, eller fra Cellist, eller omvendt fra Germ. til Romanist, er uoplyst. Geest (hsiere sandet Land indenfor Marsk) er et nt. Ord; i Frisisk Gast; germ. zai3-t-; cf. i eldste Ht. Geisiui (Ufrugtbarhed) ?

Gi, at gi (gjerne omfortolket til give); horer til e. to zu> 'at forstotte', Fuv-rope : »Bpan. zuia, vb. Fuiar, to Fuide Cleutonie)». gid 3: Gnd give at el. det.

gide (opr. faae); gd. gite gat gaate giten; nst. gjeta el. gita; e. Fet. nt. geten, ht. -gessen. Germ. F"t-(l) Fut- Fin-.

Forgerm. Fbud-; cf.

75 gabede, greb; Pref. med udvidet Stamme : (for)gjette, Gande, gisse.

lat. pre-bend-o.

Cf»

Gift, gifte, fe give. Gig, e. (Top at lege med, He.); uoplyst. Gige, gd. nst. Giigja, gt. Giige (ht. nn Geige); findes ogfaa i Romanist. Uoplyst.

Gigt, Laan af t. Gicht, fordum udtalt licht (gi streves for ii i Bet. ji) — nst. (og sy., d. Dial.) Ikt (j regelmessigt bortfaldet) Rodform ,j>k-. Aflyd jak-: ht. jncken, plt. joken, holl. jeuken. G. e. Viken (nu iteb) har i for eldre v, Omlyd af u, ifald a. s. Stavemaade Fveeun er phonetist. Forgerm. juz- ikke fundet. gild, obsolet Adj.; af gjelde : betalelig, af fuld Verdi, gyldig. — Gilde af gjelde : Offer, Contingent, Sammenstuds-Selstab, He,; germ. Fild-,

gilde; gd. *gelde, nst. gjelda (sy. nu Ful!u>; germ. Fuld-i-un. Causativ, gjore gold (s. d.). Gimmerlnm ? nst. (og sy. Dial.) Gimber (Gimmer): ungt Faar, som ikke har havt Lam." Viser Aflyd til gnst. Fvn.br Hunfaar, isl. Fvmbil-I ungt Hanfaar: v Omlyd af u; cf. fy. Furn3e Vedder. — Havde Aflyd u ikke veret, kunde Gimmer vel have veret sammenstillet med Rod forgerm. zbal zbl i Vinter, (?: -uriu) Ged, vel egtl. vintergammel; for at fastholde dette maatte antages yngre germ. Overgang fra en Aflydsrette til en anden, hvilket kan ste, men vel fjelden er bevisligt. Indtil videre maa tenkes et forgerm. Fliumsdb). Gips, gjennem T. fra Lat. fra Grest:)'i^ck

Gir, af holl. Fieren fvaie, Fier-bruF Dreiebro, »met dial. ie ln plaat3 van cc : Feeren, een übeid3el van Feer« (Spyd). gispe, gd. — nst. geispa (sy. nu FaBpa; e. nu Fa3p, med gammel Forkortelse). Germ. FaiBp-, hvortil kunde ventes Aflyd F'Bp-, der dog sikkert ilke indeholdes i den danske Form. Secundair Rod, ligesom i lat. bi3eere, samt i germ. Fwun og Finun (dette — t. gcihnen). Primair Rod sees i gt. giien — lat. bivre gabe. gisse. Gisning; findes i Nst., Sy.; mulig Laan af nt. gissen — e. Fue3B. Derivatum af geten — e. zet, se gide, gjette.

Gissel; ligl. sy., ust., (isl. Fi8l). Opr. med > ifolge gt. Giisel (nu ht. Geisel). Germ. F>B- ; forgerm. FbuiB-; cf. lat. buerere, bueBi, bue3iture, sidde fast. Gitter er ht.; „aus mhd. Geter, Nebenform zu Gater, nhd. Gåtter". I Plt. staves hos Lubben Gaddere, vel med yngre Fordobling. Rod vel forn i gad(d)eren (e. nu Futber)? Isaafald egtl.: Sammenfoining. Cf. under god. give (Gram. § 180. a.). Germ. Fed- (i) F»b- zub-; med b ifolge ht. geben. Forgerm. Fbabb- (forn Nogle ville gjenfinde i Cellist). — Derivata: Gift (Bet. venenum laant fra T.); Giftermanl: Gram. § 99. u., 177. e. ; gifte (gift er

76 antikt Particip: Gram. § 180. »,); Gnve, gd. Gaave; gjev (verdig at gives) med Omlyd af Rodform Fub-. gjalde, nyere Formation, ud af Impf. af gd. gall gulle gullen, med j overfort fra fordums Presens (som i gjaldt, gjorde, stjalv). Germ. Fell- Full- Ml- (u) (gnst. Inf. gjalla). 2det l (assimilerer?) Suffix?; Rod isaafald forn i gale.

Gjedde?; for aabent e, forn i nst., sy., Gjedda (a). Er vel Derivatum til nst., sy., jydst Gadd (Brodd) — ght. Gart; germ. (og got.) FuBd-; forgerm. FbuBdb- (cf. lat. bustu Spyd). Derivatum heraf er ogfaa ht. Gerte, i eldste Ht. Gartia („sterkt"), a. f. Fierd (nu e. yard Alen, Skibsraa). Noget gt. Gerte, Gartia („fvagt"), Broddbererste, kjendes imidlertid ikke. Gjek, mulig i D., Sy., Nst. (Gjekk, Gikk) Laan af t. Geck(e); plt. Adj. geck, „narrisch, urspr. wol drehbar, daher viele drehbare Dinge Gecken heisien"; ogsaa i eldre D. findes Bet. Laag, Skodde. Neppe videre oplyst. tt inde holder vel en Assimilation.

Gjeld, gjelde; gd. Giald, Gield; gialde, gielde, Ipf. galt, Pl. gulde, Part. gulden. Germ. Feid- (i) Fuld- FSld- (i>). I Ht. gelten, dog nu Geld med d; e. vield med endret Betydning. Forgerm. Fbul-db-; gjenfindes i Slavisk. — Deriv.: gild, Gilde; gyldig maa vere Larm fra T. : ht. gultig (giltig); daniferet ved d for t (hos Lubben mangler Ordet). Gjelle?; e. Fill, fordum Fille; men i Sy. med kun eet I: Ful. Kunde maaste hore sammen med nst. Gil (Fem. og Ntr.; Kloft)? Se under geil.

gjemme, gd. goome (fy. nu Fon.n.a); nst. gjoyma, famt gauma (give Agt); ght. goumen, plt. goomen (agte Paa); germ. (og got.) Faum-(i-)an; -m- vel Suffix; Rod da Fau; cf. got. Fuu-non sorge, klage, Fau-r-8 bedrovet; u elideret i nst. gaa (agte paa). Forgerm. Fbuu- : ind. Fbo-ra3 <o 3: au; strekkelig). Rod Fau kommer igjen i gjo,

Gjog, og i nst. gaula (brole). gjen- (-tåge; -Vei. He.), med igjen; gd. geen (ogsaa Adj., i Nst. endnu gjegn : bekvem, profitabel); se under Gavn; Gjenstand, Oversettelse af Gegenstllnd; Gjenvordighed, Gjengivelse af Widerwiirtigkeit, plt. Wedder wordicheit; Rod forn i t. -warts; item njennem for gjegnem, af end eldre (i)gegnum, hvor man tvivler, om -um er Dativ Pl.-Endelfe eller Prepositionen om; item gjenne for gjegne (i Nst. endnu gjegna) — t. (be)gegnen (egtl. lobe imod).

Gjerde, germ. Furd-i-; at gjerde, germ. Fard-i-an; Derivata til Gaard. gjerne, Casus af fordums Adj. giarn, giern; ia Udvidelfe af germ. e : t. gern; -n- Suffix; cf. nst. Adj. gjer (begjerlig). E. Vb. veum. Germ. Fer (i). Forgerm. Fbnr-; c. «-^«f»-^' glededes, Pref. (o: eburio). — begjere er t. — gjerrig, fordum girig — sy. FiriF, nst. girug (Sb. Gir), t. gierig. Gjerning se gjore.

Gjest; i T. uden Omlyd; germ. Fuß-ti-; forgerm. Fbuß-ti-, hvortil formelt

passer lat. boßtiß Fjende. spise. Cf. dog under Gast.

Grnndbetydning uvis; Fbuß- kan i Ind. betyde

gjette, udviklet (Gram. § 92), fra Pret. gjette, gjett, af fordums gjede, gd. geete, brugt i denne Bet. Er Derivatum, med Rodform germ. Fut-, af gide (3: erholde), s. d.

Gjord, d., sy., nst.; io (isl. jo) Omlyd af ia, der er Udvidelse af e; germ. zerd-, Aflyd til Furd- (i Gaard, Gjerde) og til Furd- (o) i t. Gurt, Giirtel, gitrten, nst. gyrda, gd. *gyrde, for hvilket nu siges gjorde, lempet efter Gjord ; ligl. sy. Fjorda. Gjenge, -gjenger, gjengs, se gange. gaa. gjere, Laan af Plt. geren, nht. gcihren, der, stjont mindende om t. gar og om eldre d. Gier-dh, ansees for omdannet af gt. jesen (laant ind i Sy. : Ma), af Rod ju3-, forn i «-^««5.6», Pref. for syder. — Gjer (mangler hos Lltbben) kunde forestilles extraheret af Verbet, men uden nu at kunne skjelnes fra det indfodte Gjer(dh) i denne Bet., hvilket ikke er til at skjelne fra, og alm. ansees for famme Ord forn, det tabte Ojerdh i Bet. Gjoren (Rod Fur-); igjere har dativist -e, og passer lige godt til begge Betydninger af Gjer(dh): i Gjeren, i Gjoren. gjev, se give.

gjo; i Gnst. goyia goo. Germ. Fuu-i-un, onomatopoietistt. Forgerm. Fbuu. Nst. har tillige gaua, „maaste for gauda". gjode, Ojodning, se god.

Gjog, gd. *Gook som i Sy.; nst. Gauk, ht. Gauch. Germ. Fauk-; for germ. FbuuF-. Hvis heri -F kan tåges forn Suffix, bliver Roden forn i gjo. Gjogl. gjogle, med fy. FveKel, nermest fra Plt. : gokelen (o?); ht. gauteln. Tor neppe (forn hos t. Etymologer) stilles fra e. juFFle (nst. jugla), gfr. joFleor, uu jonZleur, af lat. jocuB, joeuluri, joeulutor. Er vel gammelt germa niferet Laan fra Romanist. Se kogle. gjore (i Nst., med Isl., alm. gjera); famme Ord forn ht. gerben (se garve). Germ. Fur-^-i-un (hvori Nogle antage F- for Prefix, germ. Fa-, nu t. ge-, foiet til Rod af et Adj., i eldste Nt. arv, isl. or-r parat He). — Derivatum: Gjerning. — Se under gjere. Gjortler : t. Gitrtler (se Gjord).

Gjos : holl. F6UB (oj, «onxekere berkoni3t» glad; germ. Find- (ht. glatt); betyder blank, glat. hvilket i D., Sy.„ Nst., E. er gaaet over til Bet. fornoiet. Forgerm. Fbludn- (gjenfindes i Slavisk). — Deriv.: glede, germ. Flud-i-un; Glede, germ. Flud-?(n). glamme; gd. *glame, ifolge nst. glama. Germ. Flurn-. Nst. glymja (runge), germ. Flurn-, har Aflyd enten hertil eller til Fluurn- (fe glemme). Glan(d)s, glin(d)se, fra T. : Plt. Glans, glinfen, ght. glinfen, Glunfe (Gnist); ht. Glanz (hvoraf glcinzen), ght. glinzen (eldre d. glinte), glinsten,

 glinstern; forskjellige Suffixer til Rod Fl— n (cf. d. glane?). (Gliis i eldre D. kunde staa for zlin-5-?). glane; ligl. nst. glana (stirre; lyfe): „cf. isl. Fladnu°; eller samme Rod som foreg.? mulig 2 Ord? Glar, Glas; i Plt. hvert med siv Bet. (Glar : Harpix); maa dog vere 2 Former af 1 Ord. Er det germ. eller opr. preussist (uddodt Sprog), da er Bet. Harpix, Rav, eldre. — Romaniserende t. Derivata: Glasur, glasieren; dette lyder hos os, glasere, ligesom glacere af fr. Flueer (af lat. FlaeieB Is). glat, Laan af t. glatt; fe nnder glad.

Glavind, gjennem Gt., hvor Glaviin dog angives at betyde Landse, fra Romanist: fr. Flaive, af lat. FludiuB Sverd. glemme, gd. gloome (sy. nu Flomma), nst. gloyma; germ. Flaum-i-an larme, overdove. Isl. Flaum-r, a. s. Fleam

larmende Lystighed. m- maaste Suffix til germ. Flau, med Aflyd Flin; cf. a. f. Fleo (e. Flee), isl. FlAa fryde; ht. glan? (glanzend). Forgerm. Fblau,- cf. Spot. — Deriv. : Glemme, iglemme — nst. Fem. Gloyma og Ntr. Gloyme (man har fra gammel Tid sagt: gaa af Glemme). Glente (forhen ogsaa Glinte)?; i Dial. Glede; sy. Flada. i Dial. Flanta; isl. Fleda, e. Flede. (Nst. glanta kan betyde glide, ogsaa fjase; glenta fjafe). Gletfcher, t. af fr. Flueier. Glib. glibe; b af p : nst. Gliip; glipa :gabe. glide; er vel Laan af plt. gliiden gleet — ht. gletten; germ. Fl—d-: ,ai i. — Deriv. : (komme paa) Glid (skrives stundom Gled). glimre er vel Laan af t. glimmern, der har Form som Freqventativ til glimmen (Ipf. fordum glamm). — Gt. havde, i en anden Aflydsrette, et gliimen gleim (lyse); ligesaa har Nst. : gliima gleim, og et „svagt" glima (forhen i D. glimme); mulig horer glimte, nst. glimta, nermest hertil. — glindse kunde kun vere fjernt beslegtet; se. Glands. glippe (lukket e. Gram. § 60; streves fordum gleppe); nst. gleppa glapp; plt. glippen (glide; boies svagt"), glep(p)e (skjev), Glepe el. Glippe (Ritze; schriiger Stein). Itte oplyst videre. — Ght. i en anden Aflydsrette, Gleif (Schrcigheit), gliifen gleif (schriige sein); sy. Dial. gliipa (gabe). — I 'gaa Glip ad el. af haves et Nomen i adverbial Stilling. glitte, Fordreielse af ht. glatten. glittre, almengerm.; nst. glitra, gnst. glita; ht. glitzern, glitzen. Ved For dobling foran r er t i D. blevet beskyttet mod at blive til d.

gloe gloende) glooien, Rodform

(glode, glindse; se Molbech; forefalder literairt mest i Pref. Part. og glo (stirre); — fy. Flo, nst. gloa (-ar og -r), isl. Floe (-ar); plt. holl. Floeien, ht. glithen, eldste ht. gluoen (Sb. Glu-t), e. Fiuxv. germ. Flo-; forgerm. Fblu-. — Derivata : Glod; opr., forn i Nst.,

79 Gloo-d, Pl. Gloo-d-er; Omlyd overfort paa Sing. (forn i Son o. a.); glsde, Denominativ. Glose, gjennem Lat. af

glubende, Rest af Vb. gd. — nst. gluupa glaup (gabe, sluge), med Gluup (Gab), gloypa (stuga); sy. Flupa. Plt. gluupen og holl. Fluipen, betyde lure (egtl. holde Vie paa Klem?), og plt. gluupsch : heimtitckisch. For germ. Fbl —b-. — Deriv. glubst Glusser ? I Nst. anfores et Onomatop. gluffa: „smaahoste; vel ogfaa grynte; som i sy. og d. Dial." Glugg ?; nst. Glugg og Glugge; antages af Nogle egtl. at betyde Vind, Vindhul. Hertil horer vel nst. glugga „vere «ngsteligt forsigtig? velge He.", mulig opr. holde Udkik? — Minder dog om nst. glogg (skarpsynet, forsigtig), hvori gg er phonetist Udvext, ifolge gt. glan (forsigtig, klog); noget til denne Henforelfe svarende gt. Gluwe (Speidehul) kjendes imidlertid ikke. Glut (tt), med Glytt i sy. Dial., knnde mulig vere (med assimilerer nt> Eet med sy., nst. Glunt (Mynt) : Dreng.? glede se glad. Glod, glode se glo. Gnalling, gnaske se gnave. gnave, gd. sgnage gnoog, nst. og sy. gnaga (nst. Ipf. gnoog), nst. ogsaa knaga; plt. gnagen, knagen, någen; holl. knuzen; ht. någen (hvoraf maaste vort nage. Nag); e. Fnu>v. kn- maa vere Udtaleforvanstning. Nogle antage germ. Rod FnuF- FnuF-; Andre anfe F- for Prefix, germ. Fu-, Udenfor Germ^ er Ordet ikke paavist. — Rodudvidelse : nst., sy. Nagg, nagga (samme Bet.^ samt Bet. som Agg, agga : Nag, nage; hvis disse hos os hore herhen. er g Forvanskning for gg, maaste Germanifering?); e. nuF. — Gnav -^ nst., sy. Gnag (Plageri); gnaga, gnagla i Bet. Plage, mukke, knurre, gnaven participialt. Adj. — nst. gnagen (plagende), i sy. Dial. gnagig. : plt. Vb. gnauwen, gnabben : gny, knnrre). Gnalling vel for Gnagling. gnasse vel for gnagse, nst. gnagsll (cf. huste for hugfe).

gnegge (i), opr. fmaavrinste; nst. gneggja, nu gjerne forvansket til kneggja, gg turde vere den foran Suffix -i- (-j-) hyppige phonetiste Udvext; Rod vel da forn i plt. gnauwen („durch kurze. abgebrochene Lavte Unzufriedenheit iiuhern"). Cf. gny. — Kun ved capricieufe Omdannelser kunde tenkes Slegtstab med Plt. neigen, a. s. bnreFun, e. neizn vrinste; germ. bnuiz-. en (og et?) Gnid, nu sjeldent i Sing.; Pl. Gnidder; gd. Gmt, Pl. Gniter, som i Nst.; sy. Fnet (Fem.). Heri er F- enten germ. Prefix Fa-, eller Udtale forvanstning af b-, ifolge a. f. bnitu, e. nit. holl. neet, plt. Nit, ht. Niss. Germ. bnit-; forgerm. knld- : <3: knidio) kradfer; .^O3 Gnid. — at gnidre (nst. gnitra) forefalder endnu i Part. : gnidret. Talem. 'det er noget Gnidder' kan indeholde et Verbalfubst. hertil; dog kunde Pl. Gnidder ogsaa tenkes syntactistt behandlet som Collectiv. gnide (i Gd. treffes nide); sy., nst. gniida; plt. gniiden; a. s. Fnidan^

80 eldste ht. gniitan. Germ. Fn— d- (F- Prefix?) :lui i. (gni'e gne' gni'ede ikke at regne til Skriftsproget). — Deriv. : g nidsk, Gnid sel, m. ft. Gnier, vel egtl. Montstraber, d elideret, vel for at holde denne nu ikke mere

passende Forestilling borte, gnikke 3: gnid-ke (lyder nu i kjobenhavnst Udtale ens med anegge).

Gnist, gd. snarest ifolge nst. Gneiste (sv. nu FniBtu, tilsyneladende med Aflyd germ. i eller 5, som selvfolgeligt ogsaa er tenkelig i d. Gnist); ght. Gneiste, Geneiste (i eldste Ht. treffes: Ganeheista), samt Gneister, i eldste Ht. Ganeistra. G- er vel altsaa Prefix, germ. Fa-. Germ. -5t- indbefatter flere Muligheder. I det uddode Preussist citeres et knaiBti-8 Brand, hvilket i Germ. kunde lyde bnai3t- (Aflyd bniBt-); -5t- kan staa for forgerm. -t-t-, germ. -tb-t- ; der er altfaa Mulighed for, at Roden er forn i lat. nit-eo glindser, der antages at staa for eniteo. Helt anden Forklaring er forsogt i Henhold til t. Dialectord Glllln (Gnist). — Deriv.: gnistre. gnubbe lan indeholde en Rodudvidelse til Fnu-; se gny; cf. plt. gnabben af gnauwen.

gny (stubbe, guide, give Gnidningslyd; i D. nu kun om Lyd); nst. gnya, isl. FNM. Uden Suffix -i- : nst. gnua (gnide), fv. Fno ; nst. gnaua (for guau-d-a?) (knurre), vel item gnaa (trygle; fmaastjende), m. fl.; plt. gnauwen F- vel Prefix, germ. Fu- (: Fa-nu-i-an, Fu-nu-un, Fu-nuu-an); cf. got. b-nauun gnide, vel item Plt. benauwen (einengen, se benauet), med Adj. uauwe (snever), ht. genau. ght. niuwen (zerstosien) ftisse sidste vist ikke opr. med bn-). Rod vel da nn nau, i Germ. tillige niu. Cf. Nod (oo). god. Ifolge e. Food, ht. gut, er germ. Form Fi>d-, Aflyd Fud- vel i a. s. Zudriun famle (e. nu FutKer); nt. Gade, ht. Gåtte. Grundbet. vel : forenelig, pasfende. — Deriv. : gjode, germ. Fud-i-un. godte. — goddedig : plt. deedich, ht. thatig, ght. taatic; fe Daad. — Gods, Genitiv omsat til Nominativ. gold, gd. *gald (sv. nu Full>, ght. galt. Nst. Gald (nedtrampet Grund) kunde have oprindeligere eller mere åstedet Betydning? Germ. Fald-. Ikke oplyst. Snffix? en Rod Ful-, forgerm. Fbul-, fees i los, slåp; Aflyd i lam. Forfogt er Henforelse til gale, ved at antage Bet. ineuntulu3 : paavirket af Tryllesang). — Deriv. : Galderhamp (se Molbech); gilde (s. d.). Golf, gjennem T. fra Romanist, fra Grest : -lo^o3, xo^^; t. Over settelse : Meerbusen.

Gople, vel fra Nst. : Gopla (Medufa); cf. Gopla, Gaupla (Hvidklokke). Cf. nst. Gaupa (Ramme om Aabning), Gaup-n (hul Haand). Minder alligevel om fr. Fobelet Beger. gråa. I Gt. graau. Germ. Frun-. Forgerm. Fbruu- : lat. ruvu.B (for bruvuß) gråa forties nu af „lunggrammatikere", fordi de fordre forgerm. og germ. e). Phonetist Udvext i a. f. Fr«eF (e. Frev). — Deriv. : gråane. — For

81 graaheret, af fordums Here 3: graat Håar, af forfvundet Adj. *haar (gråa) a. f. bnr (e. bourv), siges nu graaherdet (3: graahaaret) (germ. vel bair-). Graad, gd. grede maa engang have heddet igråare stemmende med Sv. og Nst. (e vel dels fra Impf., dels fra mulig eldgammel Omlyd i Pres. Ind. Sing., forn i nst. eg greet); i eldste Nt. gråaren, ght. graazen (strige, rafe). Germ. zrut-. — Got. Fretan har i Impf. Fe-FrSt, Aflyd forn i nst. groote (faae til at grede), germ. Fi-ot-i-an; da dette sidste i ht. Form gruhen, hvortil Sb. Grusi, plt. grooten (oo), e. Freet, har anden Bet., maa germ. Fr—t-, forgerm. Fbr—d-, have havt mere omfattende Betydning; cf. ind. brud- tone. graadig; i Nst. Subst. Graade (Graadighed); e. Freed; got. Subst. Fredn-8, Adj. FredaF-8. Germ. Frud-. Forgerm. Fbr—db- el. Fb—rdb-; cf. ind. Fardb strebe, begjere (Iste Aspiration opgiven), og mulig lat. Fradior strider. Grad gjennem T. af lat. FraduB. Gram, med gremme, gd. *gremie. Germ. Frum-, Frum-i-un, med 1 in, som f. Ex. t. Gram. Forgerm. Fbrum-; cf. Brummen, Vrinsten (Nogle fore lat. lremere herhen, altfaa formentlig med l af Fb). — Cf. grum. gramse ? Nst. gramfe betyder: udfore Arbeide flinkt, hvorimod graftfa, fllmt krama, kramfa, betyde gramse. Muligt cavricicus Variant hos os. Dog angives gramma, gramsa (gribe) i sv. Dial. — Molbech har et gam se i Bet. gramse.

Gran (Tre); Fem. Gran, Gron, Gron i Nst. er tillige, som gt. Grane (nu Granne) Knurhaar, Skjeg, Borste. Treet er vel opfattet forn det borstede, stjeggede. Germ. Fiun-; forgerm. Fbrnn-. Gjenfindes i Cellist i Bet. Håar. gran(d)t, opr. Neutrum af Adj. grann (tynd, lille, noie), der er levnet i Sy. og Nst. Findes neppe i T. og E., saa at ikke sees, om det er germ. Fiunn- eller Frantb-. — Herhen hore gran(d)ste, gran(d)givelig. — Vanskeligt er Forholdet til nst. Grand (lille Gjenstand, Fnug), hos os levnet i Solgran(d), men i vor Bevidsthed blandet med det laante Gran : lat. Frunum Korn, lille Ting, lille Vegt. Dette Gran(d) minder nemlig desuden om lat. Frando Hagl, der menes at komme af et Fbr— ndb-; videre om a. f. Frindan Frand (e. Flind fondermale). cf. nst. Grand (Skade, detrimentum); videre om t. Grand (Sand). (Grande, hos os nu kun Norvagisme; fe Ronne.)

grave; almengerm.; ht. graben, altfaa germ. Zr—b-: u o; forgerm. Fbrubb-. Gjenfindes i Slavisk. Er laant fra

Germ. ind i Fr. : Fråver; laant tilbage : gravere i Metal. — Deriv. : Grevling. Groft, gd. Grift, Gryft; fy. Frilt Gravsted; forvansket af Gref-t, som det lyder i Nst. (Fem.); germ. Frub-ti-. Grube, gruble, Laan fra Ht. med Tilsidesettelse af Omlyden i gritbeln; Rod form Frob-. grel, Laan af t. grell, opr. barst, vred; gt. grellen grall gegrollen (strige i. Vrede); Sb. Groll. e i grell er ikke Omlyd. Etym. ikke videre oplyst.

82 Gren; i Nst. Grein. Germ. Fram-. Ikke oplyst. fZ- Prefix? cf. AgerRen? neppe med -n af et *g-reede, nst. g-reida?). gretten (om Bern, vrippen o. L.); ligl. nst. gretten (vranten), gretta (knurre, vise Tender), Gretta (Fure fra Nesen ned om Mnndvigene). Deri vatum af grine? (tt af nt). Eller af germ. Frst- (fe under gresfelig) med et Suffix? Greve (forhen med aabent e), Laan af plt. Greeve (stundom Graave, uden Omlyd); ht. Graf, eldste ht. Graavo el. Graavio, Graphio; forn af germ. Flul- (den norske Forvanskning Greive kommer ikke i Betragtning). Formelt divergerer a. f. ze-rela (e. reeve, Bberill), germ. rul- el. Rud- (br-?) fNogle foreslaa at combinere F-rul- og Fu-rol- til et germ. Fu-ruml-). Nogle antage meget tidligt Laan af et lat. Frapbio (af Skriver, Protocolforer, Retspresident, Thingpresident, der reprefenterer Kongen (isaafald kunde det a. f. Ord vere en Omfortolkning, „Volksetymologie"). I eldste Ht. treffes Grafo i Vet. Chirurg (mon egtl. : Afgiver af skreven Saar - Taxation til Retten ?). Fedte-Grever, Laan (Gram. § 192) af Plt. Pl. Greeven (lukket e) — ht. Grieben, e. Freaves. Germ. Friub-; cf. under grov. Grib, Laan af plt. Griip — ht. Griif, nu Greif, laant til os som Grif; af Gribbe-Nille; cf. nst. grebb (grim), Grabb, Grebbe, Gribb (grim, bister Mand), Grebba, Gribba (stort grovt grimt gammelt Fruentimmer). (I eldre D. treffes Gribbe om Ingre; »i Bodru Bkune KulluB lornamBt» piFan toB, den mindre pizun Frebba el. Frabbe»), gribe; gd. griipe greep gripe gripen. Almengerm. (ht. greifen, ght. griifen). Germ. Fi-ip- Fruip- Frlp-. Forgerm. Fbr—b- (gjenfindes i Lithauist). — en Greb; nst. Greip; Rodform Fruip. et Grev; nst. Grip (fy. nu Frepp); Rod form Flip-. gridss (nn lukket i; forheu aabent: Gram. § 60, hvorfor ogsaa streves gredst). Sv. Dial. grist, grest. Ved nst. gridsk setter Aasen Spsrgsmaalstegn (Laan fra D.?). Nst. har gridug (travl), Griid-d (Travlhed). Ght. Griit, griitic (Begierde, gierig) (synonyme med Giit, giitic). Germ. Frid-; forgerm. Fbridb-. Griffel. Laan af t. Griffel, der er omdannet af et Zrupbiolum, af Griffel; mulig paavirket af Griff, gegriffen. Grille er tydst; egtl. Faarekylling; i T. (stjout det passer til grellen; se grel) Laan af FrilluB, Greshoppe. grim (nu kort, med „aabent i" — lukket e: Gram. § 60). I Gd. maa det have lydt griim, som i Nst.; heslig, egtl. smudsig, strimet, e. beZrimed; cf. obfolet d. Gri(i)m (Sod), nst. Griima (Plet i Ansigtet), e. Frime Smuds. Germ. Flim-; -m- vel Suffix; Rod forgerm. da Fbrai- Fbri-; cf.

83 bestryger, pletter, Salve. — Grime (se Molbech); samme Betydninger har nst. Griima (og kan desuden betyde Fading o. L.); a. s. Frlma (-e?> anfores lun med Bet. Maste (opr. Ansigts Bemaling). — Af famme Rod : nst. Ntr. Grum (fin Nedbor), Mase. Griim, Fossegriim (Vandvette; tenkes maaste med tilhyllet eller med stribet Ansigt); sy. Dial.: Griima «Fet som i pannan ar teellnad med Bvurta strimmor»; cf. rod-, sort-grimet (se Molbech). — Ikke at blande med germ. zrimm-, se under grum. grine, opr. sterkt; Ipf. gren findes endnu; nst. grein. Gt. grimen (ht. nu greinen). Germ. Flin- Fram- zrln- (e. Froan er Derivatum af Rodform Fram-). -n- muligvis Suffix? cf. nst. grifa (grine, vife Tender). Forgerm. Fbr— ikke fundet i Bet. vise Tender. Grindhval „feroist" (Aasen); Hvalgrind er: „Rette af Hvale, forn for folge en Fistestiim" (Grind betyder Laage, Gitter). Gris (den Graaborstede?); synes ikke at kunne stilles fra t. griis, Griife (ht. nu greis, Greis) (optaget i Romanist : fr. FriB gråa). Betydning kunde lige godt gaa over fra gammel til gråa, og omvendt. Germ. Fris-. Forgerm. FbraiB- ikke fundet. Hvis -8- er Suffix, bliver Roden forn i grim, Grime He. (f. d.), og Grundbetydning da tilsmort. gro; findes ogsaa i T. : Plt. grooien, ght. griteien, a. s. Fro-wan (e. Froxv). Germ. Fru-; forgerm. Fbru-; cf. lat. FIZ-men Gres (Fbr- lan i Lat. blive til Fr-). — Deriv. gron (f. d.); Grode — nst. Grooda (Fem.), plt. Groode (Mase.). Gros : fr. FroBBe stort Dusin. — Grotte, gjennem T. og Romanist (fr. Frotte) af ilavc??-^. grov, Laan af nt. grof (-ve). Ifolge ht. grob skulde germ. Form vere Frub- (cf. nst. gruffa, arbeide grovt); den seer ud som Aflyd til Fliub- (se Grever); imidlertid kunde F- vere Prefix; i Ght. treffes strevet gerop, hvad dog ikte er afgjorende; et germ. Fa-brub vilde vere Aflyd til a. s. breol, isl. bljul-r, eldste ht. (h)riob : skrubbet, stabet, Iepl08U8; grob synes dog snarere opr. llt betyde tyl. Cf. flgde. grubbe (Korn); cf. nst. Grubb (Sammenbunkning; grov Karl), Grubbe, -a (grov Perfon), grubla seg (blive til Gryn), m. st.; item e. Frub (rode)? Germ. Fludd-; bb kan vere flere Assimilationer, som af bn (cf. foreg.), af pn (cf. nst. gruupa graup : male grovt; ht. Graupen? p fra Nt.; skulde i Ht. ventes med f). Grube,

gruble fe grave. Grud, obfol.; indbefatter vel baade gd. *Gruvt og *Gryyt nst. Gruvt (Grums) og Grjot (Sten). Germ. FrM- Flint- zi-unt- (fe Grod) Flut- (: ht. Grittze). — Deriv.: Gryde — nst. Gryyta, germ. Flint-i-Zln)- Stenkar. Vb. grudte, grudtet. grue, Laan af Plt. gruwen (ht. nu graven). Germ. Fru-. — Gru er vel i

84 D. extraheret af Verbet. — grusom. — Secundair Rod med -8, se under gresselig.

grum — nst. grum (der nu alm. betyder stolt, pregtig), med lun 1 m, altsaa Aflydsform til gram (f. d.). Cafusform : grumme. — Til Rodform Frum- hore videre nst. grymja (brumme; germ. Frum-i-an). grumta — ht. grunzen (germ. Zrum-a-tan). samt nst. og sy. grymta (germ. Frum-i-tan), i D. forvansket til grynte (altsaa ikke directe — lat. Frunnire, selv om heri Fr kommer af Fbr-). — Desuden har d. grum abforberet eldre d. (— fy.) grym, germ. Flimm- (nst. grimm, e. Flim, t. grimm-ig) vild, glubst; Gt. har Vb. grimmen gramm (rafe He.); 2det m (assimilerer n?) er vel secundairt, Udvidelse til Roden i gram, grum. — Ikke at blande med germ. Frim-, se grim, Grime. Grums ? -s er Suffix; cf. fy. FlnmliF, nst. grumen, gromen (grumfet); nyisl. From Snaus. Det uventede Vocalforhold u: u vekker Mistanke om Laan. Cf. it. Flnma, Flomma Vinsten, sp. Fiumo, fr. zrumeau, gfr. Flnmel, lat. FlumelluB, af FlnmuB, af <F)iuele; altfaa Bundfald. — Nst. Grusm er enten forvansket, eller horer til helt anden Ordrod. Grund; almengerm.; vel af „sterkt" Vb., bevaret i Ght. : grinden grant gegrunden (bellen; klaffen, sich offnen); af Rodform Frand-: ght. Grant, -des (Mase.; Trog, Behiilter, Grund, Unterlage); af Rodform Frund- : Subst. Grund (fchmales tiefes Thal, He.; ght. Grunt, -des); af Rodform Frind-: fv. og nst. Grind (Aabning, Led, Lange). — I Fl—nd er -d- Suffix, lagt til germ. Flinn- Frann- Frnnn-, bevaret i ght. grinnen grann gegrnnnen (britllen He.) (cf. lat. Frunnire grynte, hvis dets zr- er af Fbr-, hvad neppe er antageligt); dette maa antages ligeledes at vere gaaet over til Bet. gabe, da Nst. (med Isl.) har Grunn (Mase. og Neutr.) ved Siden af Grund. Grunn kunde i Nst. ogsaa staa for et germ. Frun-tb-; men af et saadant kjendes intetsteds noget Spor. I Nst. er Grunn ved at fortrenge Grund; i ny D. vilde de ikke kunne skjelnes. — Adj. grund. Vb. grunde — nst., fy., grunda (i de famme Betydninger; i Bet. tenke har det abforberet et fordums — nst. gruna, der etymologistt er uvedkommende, eller idethoieste meget fjernt be slegtet). Cf. under klaffe. Grunker ? I fy. Dial. anfores et grunka : samle i Bunke; om opr. samle i Smug?, da grunka ogsaa, som i Nst., betyder: hentyde forsigtigt (af gruna : mistenke He.).

Gruppe, gjennem T. af fr. Froupe, der med it. Froppo antages at stamme fra Germ. : Krop, Kropf (?). Grus (nu); er vel Laan af nt. Gruus (holl. mangler det, men anfores fenere i Plt.); findes nu merker : „Nyere Ord?". Kunde i Nt. vere Laan af — nst. Grunt (se Grud); eller Derivatum med -8- af

nu FruiB; hos Litbben i Nst., men Aasen be ght. Gruuz (nu Grausi) denne Rod?

85 gry; ogsaa sy.; germ. vel griu-i-gn, beslegtet med gråa (s. d.). Gryn (yy); nst. Grjon, plt. Green; ght. Grien (Sand). Germ. zriun-. Ikke oplyst. f-n- Suffir? cf. zulu- gru- grav-; samt zrZu- : Gred, Grud, Grus; graa;?^. Gry de se Grud. grynte se grum. groe de se Graad. gr «emme se gram. Groendse (rettere med e), Laan af t. Grenze, „im 14. lahrh. iiber Schlesien aus poln. zraniell, bohm. nr^niee». Groes, gd. Gras som i andre germ. Sprog. Germ. 8r»8-; -8- Suffix? zrs isaafald Aflyd til grd- (se gro, gren). groeslig, grcrSselig (rettere med e), Laan af plt. greeselik (greesen : gyse; — a. s. 81-0083... med Part. ne-groren); ligl. laant til Ht. : griisslich. Germ. Zrius-. Rodform Zrsls- : ust. gryfja (gyfe; germ. FruB-i-2n). Rodform grus- : ht. Graus, ght. Gruus, griuslich (dette neppe af Formen med iv, men vist med Omlyd af u), vel og i nst. gruus (nu : hovmodig), gruusa (staa stort paa). Rodformen i a. s. l>gr^B3n (gyse), zr^lio (nu e. 8ri8l>) er mindre let at be stemme. Se grue. Etymologer henfere grasslich urigtigt til ght. graz, germ. 8!'"t-, wtithend, egtl. brullend, med Aflyd til ght. graazen, germ. grZt-, schreien, wnthen, med Adj. graazlich : zornig, til hvis Betydning grasslich end ikke viser Attraction; se grcede). Grsd, gd. Greet: nst. Graut; germ. graut-, der congruerer med graut-, nt. groot, ht. groh, e. great (storkornet?). Rodform grut- : Plt. Grutte (tt), ht. Griitze. Rodform griut- se under Grud; til grint- herer vel e. grit Sand, stjendt det formelt kunde passe til Omlyd af grut-, og maaste herer dertil i Bet. Gryn. E. groatB, Havregryn, anferes som grZtsn iA. S>, en aldeles abnorm Form fContractum med Ztan Havre?^. Grede se gro. Greft fe grave. grsn; gd. green, forn i Nst. og Sy.; germ. gru-ni-; se gro. — Grsn stolding (-stalling); Me af Gran : Skjceg^. Cf. Skalle? eller stjelde i Bet. gje ? cf. sv. grongoling (nst. Gauling : Skraal). — Grensvcer se Svcer. Gubbe; hos os

Norvagisme; Nst. har tillige med Stammeudvidelse : Guff, Fem. Guffa (stor, bred, egtl. sammensunken, Statlignende Person); item guuva, sitja guuv 2: sidde sammensunken; Guuv : imponerende Holdning; Gunve : svcer, mcegtig udseende Karl; med Aflyd : gauv : med statelig Holdning; Gauve : anseelig Mand; bb indeholder en Assimilation <bn?). Germ. gud-, gand-, gud-; fergerm. gnudn- gnaubti-; cf. xv^ox sammenbeiet, ifald heri en Iste Aspiration er opgiven. — Roden congruerer indenfor Nst. og Sy. med den i gunva gauv : Puste, fyge, dampe, hvilken sidste germ. mulig led g— l-? Gud; almengerm.; germ. gu<l- (Neutr.). Om -cl- er Suffix, og da gu, fergerm. gno, Rod, er uvist (man har henvist til et ind. nu, af gnu. anraabe). gul; germ. gul-; i T. og E.< med Aflyd, gel- (gt. gelo, Genitiv gelwes;

86 nu gelb; e. vellos. Fergerm. gli—l-; cf. lat. nelvu.B, gilvuB gulagtig. Cf. Galde, Guld. — Gulerod: Gram. § 99. b. Guld, gd. Gull; germ. gul-tli- (t. og e. Gold) antages at indeholde famme Rod forn gul. — Deriv. : forgylde, germ. gultli-i-an. gylden, Laan af t. gltlden. Gulv; i Sy., Nst. : Golv; feer ud som Aflyd til nst. Gjelv (Mase.; isl. gjallr Ntr.) : Sogang; nt. Gelve : Belge (holl. nu gnll, med Vb. golven belge). Germ. g—ld-? eller g—lk-? Gulv kunde da opr. betyde enten Forhoining, eller vibrerende, bonnende Underlag? : ght. gelfen, med l af germ. nL Gumme, gd. Goom forn i Nst. (sy. nu gom; kort o)-, ligl. a. f. guma (nu e. gum): ght. Guome. Germ. gum- (cf. Gane); forgerm. gna-m- (cf. gabende Musling). Aldeles divergerer Vocal i ht. Gaumen, ght. Goume, forn af et germ. gaum-; seer ud som Sprogcaprice forn maaste Omtydning efter ght. Goume i Bet. Schmaus?). — Deriv. : gumle. Gunge, gunge, gungre, se gynge. Gump; ligesaa i Nst.; med Aflyd : nst. Gamp (svcer Krop, svoer Person el. Hest), Gimpa (svcert Fruentimmer), gimpa (vrikke). I Ght. anfores Gampf (Schwanien). Gunst er t. (for Ge-Unst; g-onnen : unde). gurgle, Laan af t. gurgeln, af Gnrgel, af lat. gurgulio (Strube), af gurgsB Svcrlg. Gufe, Havgufe, fe gyfe.

gusten, Participialt Adj.; cf. e. guBt. nst. Gust (Vindpust; Udstet: Alv-Gust, pllllbloest af Eltefolk); item : gusa (lufte), osv. Rodform gu3-, fe gyse. Gut, Laan af nst. Guut; Fem. Guuta (kraftigt Fruentimmer); holl. gult (Bube, Schelm), med obsolet Vb. guiten stjelde, fpotte, fjase; i ht. Dial. citeres gauhen, gciuzen (keifen, fchelten). Germ. gut-. Aflyd au i nst. gauta (stryde Ho.). Roden i gyde (s. d.) kan passe (Ordgyder). Imidlertid kunde Roden ogsaa verre forgerm. gnu i Bet. straale, med Suffix forgerm. -<1-. gyde, gd. giute goot gute guten; nst. gjota gaut; plt. geeten goot; holl. gleten; ht. giehen. Germ. giut- gaut- gut-; forgerm. gl.— cl- (lat. lucU); er fecundair Rod ifolge f. Ex. gyder. — Gyde — nst. Gjota, sy. Dial. Gjuta, egtl. Rende, Huulning. gylpe, for gnlpe; kunde formodes laant fra Nt., men mangler hos Litbben; Holl. har i Bet. sluge gulpen, Sb. gulo: e. gulp l-vuton-). Aflyd i galpe (strige, om visse Fugle) i d. og sy. Dial.; gjelpe (bjeffe) i d. Dial., e. plt. Gelp (Skryderi), a. s. gil? (Pral); Gialp (Praleri) citeres i Gnst.; ght. gelfen gals (gjo, prale). gynge. Gynge, for gunge, Gunge; fy. gunga; anfores ikle i Nst., T., E.

87 (Gislason anforer isl. gunga Hcengedynd; mon kun nyisl., og laant fra D.?). Seer ud forn Aflydsform til gange. — Deriv. : gungre. gyse; i Nst. gjosa gaus; Germ. giuB- gauB- gus-; maa verre secundair Rod ?: -8-Suffix; primair Rod da som i gyde. Betyder i Nst. sprudle; deraf nst. goyfa, germ. gauB-!-an (isl. OeM-r). Rodform gi.B- i d. Havguse nst. Gose, Gosa (Luftstrom), og vel i gusten (s. d.) Gyvel ? (Gyel, Gil); as lat. gilvuB el. gt. gilw- (gul)? cf. Gilbkraut ha(h), naturligt Lydsymbol.

haabe, med sy. nuppas, Laan fra Plt. : hopen; ogsaa holl. og e. (ht. hosten). Oerm. In'm-. Forgerm. k—l)-. Ikte videre oplyst fcf. xv/sev»? vover, egtl. kaster TerningL — Sb. Haab fynes i D. extraheret af Vbt., da det ikke an fores i Plt. (hos Litbben); findes dog i Holl. og E. Haan, håane, Laan af plt. Hoon, hoonen (ht. hohnen). Germ. (og got.) naun-(i-an); got. naun-3 betyder lav. Forgerm. Kaun-. Laant til Fr.: nonni, nonte. Haand, gd. Hand; almengerm. Germ. naucl- (med „Themavocal" lianclu-). Ingen videre, paalidelig, Oplysning. (Gram. § 105. e. , 177. d, e. : tilhaande, ihcende). — Derivata : hcrnde(S), afhcende, Handsel (?: Hand-Sal : Given i Haand; se scelge, Salg); tydste : Handel, handle, behandle (D. har havt et indfodt handle : haandtere), behcendig; Handske er vel gammelt Laan af plt. Hantsche, ht. Hllndschuh ; haandtere, Laan af t. han(d)tieren, gammel romani serende Variant til handeln; men efter t. Lingvister kun attraheret til Hand, og Laan af fr. nanter<?) besoge ineonnue- ; cellist? el. af handtieren anvendt Paa Bisfekramhandlen? Nogle henfore det, som formentlig normannisk, til hente, mod Betydningen; Kanter er laant til E. : naunt besoge). haandhoeve, Gjengivelse af Plt. hanthaven

(beschittzen) — ht. handhaben, der fordum ligl. kuude betyde bestytte, og er Deriv. af die Habe, der vel horer til haben, itle til heben? Håar; almengerm. Germ. liZr-, hvortil Aflyd n»r- kan foreligge i Horr. Forgerm. Kar-: cf. lat. eZrere kjcemme, eZrex Raigrces; carcluuz (fe Karte); i kar- antage Nogle r af 8, og Slegtstab med enma, xo«^, Håar, formentlig for . — Deriv. : hcrrde, germ. narcl-i-an. Compos. : hardtad, med den gamle Udtale af Neutr. hardt bevaret. Hertil pasfer Har(d)tkorn, der dog er laant fra T. Had, hade, gd. Hat, hate; almengerm. (ht. Hafs). Germ. n»t- (Sbst. germ., og got., n»t-i3-, isl. endnu natr; Suffixet ellers bortfaldet i nyere germ.

87 (Gislason anforer isl. gunga Hcengedynd; mon kun nyisl., og laant fra D.?). Seer ud forn Aflydsform til gange. — Deriv. : gungre. gyse; i Nst. gjosa gaus; Germ. giuB- gauB- gus-; maa verre secundair Rod ?: -8- Suffix; primair Rod da som i gyde. Betyder i Nst. sprudle; deraf nst. goyfa, germ. gauB-!-an (isl. OeM-r). Rodform gi.B- i d. Havguse nst. Gose, Gosa (Luftstrom), og vel i gusten (s. d.) Gyvel ? (Gyel, Gil); as lat. gilvuB el. gt. gilw- (gul)? cf. Gilbkraut ha(h), naturligt Lydsymbol.

haabe, med sy. nuppas, Laan fra Plt. : hopen; ogsaa holl. og e. (ht. hosten). Oerm. In'm-. Forgerm. k—l)-. Ikte videre oplyst fcf. xv/sev»? vover, egtl. kaster TerningL — Sb. Haab fynes i D. extraheret af Vbt., da det ikke an fores i Plt. (hos Litbben); findes dog i Holl. og E. Haan, håane, Laan af plt. Hoon, hoonen (ht. hohnen). Germ. (og got.) naun-(i-an); got. naun-3 betyder lav. Forgerm. Kaun-. Laant til Fr.: nonni, nonte. Haand, gd. Hand; almengerm. Germ. naucl- (med „Themavocal" lianclu-). Ingen videre, paalidelig, Oplysning. (Gram. § 105. e. , 177. d, e. : tilhaande, ihcende). — Derivata : hcrnde(S), afhcende, Handsel (?: Hand-Sal : Given i Haand; se scelge, Salg); tydste : Handel, handle, behandle (D. har havt et indfodt handle : haandtere), behcendig; Handske er vel gammelt Laan af plt. Hantsche, ht. Hllndschuh ; haandtere, Laan af t. han(d)tieren, gammel romani serende Variant til handeln; men efter t. Lingvister kun attraheret til Hand, og Laan af fr. nanter<?) besoge ineonnue- ; cellist? el. af handtieren anvendt Paa Bisfekramhandlen? Nogle henfore det, som formentlig normannisk, til hente, mod Betydningen; Kanter er laant til E. : naunt besoge). haandhoeve, Gjengivelse af Plt. hanthaven (beschittzen) — ht. handhaben, der fordum ligl. kuude betyde bestytte, og er Deriv. af die Habe, der vel horer til haben, itle til heben? Håar; almengerm. Germ. liZr-, hvortil Aflyd n»r- kan foreligge i Horr. Forgerm. Kar-: cf. lat. eZrere kjcemme, eZrex Raigrces; carcluuz (fe Karte); i kar- antage Nogle r af 8, og Slegtstab med enma, xo«^, Håar, formentlig for . — Deriv. : hcrrde, germ. narcl-i-an. Compos. : hardtad, med den gamle Udtale af Neutr. hardt bevaret. Hertil pasfer Har(d)tkorn, der dog er laant fra T. Had, hade, gd. Hat, hate; almengerm. (ht. Hafs). Germ. n»t- (Sbst. germ., og got., n»t-i3-, isl. endnu natr; Suffixet ellers bortfaldet i nyere germ.

8 Sprog). Forgerm. Ka<«^^ lille Sten, med ristet Korn.

Hai, Laan af holl. naai

Rodform nsl-, fe hcele (stjule).

hale, forn i Nst. og Sy., Laan af nt. halen — e. nåle; Aflyd i t. holen. Germ. nnl- noi-; opr. tilkalde, forn det kan betyde i Gt.; forgerm. K»I- : lat. ealare, >«^e» kalde. hallo, halloi, vel fra T.

Halm; almengerm. Germ. KZI-m-; forgerm. kZI-<a)m- : Ror (laant til Lat. : calamuL), lat. eulmuB, cf. eulmen Top, Spids. Rod vel famme som i enllis Hoi, exeellere. HalS; almengerm. (nu tabt i E.). Germ. Ii»l8--, forgerm. k»l8-, hvori -B vel er Suffix; lat. eollum Hals antages at staa for ec»lBum; Rod vel fnarest famme forn i ealare, xu^e,,' raabe. — halsstarrig laant fra T.; starrig af starr, starren. halt; tidligere almengerm. (got. nalt-8, ght. halz). Hvis -t- er Suffix, kunde sammenstilles xo^oc lemlcestet, lat. ineolumiB übestadiget. Halunk, laant fra T.

Skal vcere opr. slavisk.

89 halv; almengerm.; ifolge ht. halb er germ. Form nnlo-: forgerm. Kalon ikke fundet. — halvere; romanist Endelfe (Gram. 8 76). halvtredsindstyve He.: halvtredie Gangs 20. Hcelvte, opr. Hcelv-t. Ham; findes i Nst., Gt., A. S. Germ. n»m- l.um- n,m-, forgerm. li»m-, betegner : hvcelvet; >!«/,«^«, camera, camuruB indadboiet; Hammer, Hummer^ Himmel; He. Hllmmel, hamle. Maa vel, med t. Hammel, gt. Hamel (Bede; bratHoide; Stang), henfores til en Rod germ. niim- niim-, forgerm. Kam-, der betegner noget Afstaaret, Formindstet, Lemlcestet. — Af Hammel paa Vogn kommer hamle (trcekke i H.), 'hamle op med' (trekke ligeligt med en

Anden). — Herhen horer vel: 'hammelt Korn'; nst. hummelt, Hummelkorn, Hamlekorn : Blandkorn (Mol bechs Forklaring divergerer). Hammer; almengerm.; i Holl., tildels i Nst., endnu med 1 m : nameiv Hamar. Germ. nnm-ar-; Rod vel forn i Ham; minder dog i den nste Bet. Klippe om Hammel (s. d.); betyder i Nst. ogsaa Hams, Frohus: cf. lat. eamera, samt eumera Kornkasse. Hamp; almengerm.; ght. Hanef, a. s. nVnep, ut. Hennep. Med dobbelt n i x«>',«/3/5, lat. cannabis Mistcenkes for ikke at vcere opr. „indoeuropceistt"; isaafald celdgammelt Laan etsiedsfra; og til Germ. for den germ. Consonant forstydning. Hamster, laant fra T.; Hamastro betyder i celdste T. Kornorm; turde altsaa hcenge sammen med Ham. T. Lingvister mistcenke det dog for at vcere ugermanistt. han, hun; Pronominalformlltion sceregen for D., Sy., Nst. Om Oprindelse kun uvisse Gjetninger. Cf. ne He. i Nt. og E. (ham : Gram. §179) (hende, gd. henne, Assim. af hen-re med adjectivist Dativendelse). Handel, Handset, Handske, se Haand.

Hane; almengerm. (nu dog tabt i E.); „svagt" Mase., germ. n»n-a<n)-; gt. Hane, med Fem. t. Henne (-nn- af -ni-); Rod niin, forgerm. kan, forn i lat. eiinere synge. — Aflyd nun-, forgerm. kZn-, i Hsne, germ. r.6n-i-3; Fem.), Hanke (Mase.); sy. nanll; plt. Hank, Henk „woran oder womit man Etwas henkt". Med t. henken Derivatum til Roden i hcenge. Hanrei, t. (forhen ogsaa Hanrede, -reder). Mange Gjetninger, hvoraf her anfores een. Findes fordum iT. strevet Hahnreh, Rehhahn; -rei da capricieus Forvanskning eller Omtydning; Hcmeraadyr er Capun, fordi man, for at kjende Capnnerne i Flokken, klippede Sporerne af, og befcestede dem paa Hovedet i Kammen, hvor de lignede Raadyrs Horn; deraf da Phrasen 'gaa med Horn'. (Hansestceder : gt. Hanse : Skare, Corporation).

90 Hare; almengerm.; germ. l.»8-a<n)- (t. Hase); forgerm. ka- (om famme som i d. Hase, Hassel ? s. d.). harke; i Nst. harka : strabe, knase, ralle; plt. Harke : Rive; -k- vel Suffix; Rod da n»r, forgerm. kar <-3); cf. lat. eZro karter (se Karte). Harm, med dativist Form (Gram. § 177. d.) Harme.

Bet. Skade, som i

Harnist, gjennem t. Harnisch af fr. narnais, der stal stamme fra Cellist. Harpe?, almengerm.; p behover neppe at hore til Roden; hvis Bet. Sigte >er den celdre, kunde Rod vcere nsr forn i harke; er Bet. Strengeinstrument den «eldre, da mindes man om lat. ear-men Sang, ind. eaB-man-. fNogle henvise til lat. erepare). Harpix, fra Nt. : plt. Harpois (Harptise), holl. narpuiB, «van o. lra. t>arvoiB, nnr3vrc»ng clu,Bter i8«. Der stulde ventes Sammenhceng med plt. Hart, Hårs, ht. Harz, holl. nars, »>vier oorBnrong cluiBter i3>. Harpun, gjennem plt. Harpune, holl. narpuen, e. narooon, af fr. narpon : >0. I>'r. narpe, a clog'B ela^v ur paw . . Bvan. arpon, a liarpoon, arpar, to ela^v; Ital. arpagone, Karpuon . . ulaml^ lrom Lat. aee. narpagonem, a nook, narpaga, a nook . . lrom Oreek : a^-^a^^ a nooll, «^i? dim ol prez' . .». harsk; -st Suffix; enteu as haard, eller snarere af n»r- som i harke, Harm.

Harv(e) (-e dativistt? el. Udvcext, som i „Spurre", „Kurre") ; sy. Karl, -nst. Horv (gnst. Harv-r, Mase., citeres); germ. Kard- el. Kart-? (e. narrow, som af germ. narw-). Rod nar- forn i harke. (En celdre d. Stavemaade Harge er neppe vhonetist). -Has i Bonhas, Vindhas : t. Hase; dog i Vindhas maaste omfortolket for Windhatz : lagt med Vindhund.

Hase (Sene); nst. Has(e), sy. KaB-, heri et germ. -ti- sporlost elideret : ght. Hahse, Hehse (nu Hechse), plt., med Assimilation, Hesse. Germ. nan-8-; for germ. K»k-8-, forn i lat. eoxa Hofte, iud. KakBa Armhule; Rod kak boies. — Om Gadesprogets „faae Has paa" horer herhen? I Nst. findes Sb. Has (Skrcel He.), hasa (binde om Hasen, ave), men tillige Interj, hass!, „hvormed man sircemmer (aver) bort, iscer Gjeder". Hase (paa Nodd), med Adj. a. s. na3u, isl. l.oz-8, gt. heswe (graalig); Rod K53, forgerm. KaB, forn i lat. e»nuB graalig, af eaBnuB. — Deriv. :HaSsel, HeSsel, gd. Hasl (som i Nst.), t. Hasel, e. naxel; xoov^o?, lat. eorulu3 (r af 3). — Cf. Hare. Haspe (Dorklemme; Garnvinde), almengerm.; Form med Omlyd, f. Ex. nst. Hespa. Uoplyst. Om 2 Ord? fNogle sammenholde lat. cav3a). Hast, haste, Laan as t. Hast, hasten, der, med e. KaBte, antages tidlig laant sra Fr. : Ka3ter, nu nater, hvilket er af uvis Opriudelse (efter Nogle stammende fra gt. heisti : voldsom, a. s. trakte). Hat (tt); findes i Sy., Nst., E., Frisisk. Germ. natt--, hvis dette har egte

91 germ. tt- as forgerm. -ut-, da er Ordet — lat. eaBBiB Hjelm, af cacl-ti-8. Hvis derimod -tt- staaer for germ. -elt-, forgerm. -61.t-, da kan der vcere Slegtstab <Aflydsforhold) med germ. noa'- (forgerm. kZcln-), Rodform i ht.

der og die Hut, hitten, e. noocl, neecl, He. — Deriv. : Hcrtte, germ. natt-i-Zln)-. (Hllubitz, laant frc^T. : „ans dem Bohmischen"). Hav; findes i Sy., Nst., Plt. : Haf -ves, Ght. : Haft -bes. Germ. nao passer baade til Roden i haben (Beholder, Bcrkten) og til den i heben (svul mende; el. mare altum). — Havga(s)se, egtl. en Sofugl (en Tid ogsaa : Skibscanon). af fr. avarle, it. avaria: „arabisch anar Beschiidigung"). have; germ. Kad- ifolge ht. haben. Maa paa en eller anden Maade vcere — lat. Kadere, naglet begge begynde med n. Det fcelles v er ikte iveien, da bn i Lat. udenfor Forlyd bliver til d, forn altid i Germ. Efter en Hypothese llnscettes et forgerm. KKadK-, hvoraf da i Lat. lun Kad- resterer, i Germ. Kiib-, efter Reglen omsat til niid-. sSaa godt som eneste Tilfcelde, hvor Sporgs maalet om indoeuropceiste „Tenues aspiratce" ikke bliver ligegyldigt i denne Bog). Have; gd. Hage, som i Sy., Nst., Plt.; i Ht. Hag. Indhegning, indhegnet Plads. Germ. Rodform nag- (forgerm. Kag!.-) (congruerer med den i behage og den i Hagl). Se Hegn. Havn (nu i Sy., Nst. Hamn). Ifolge ght. Habene er germ. Rodform K3o <nht. Hafen er Laan af nt. Haven; ht. Hafen, Potte, er et andet Ord, germ. nal-). Passer formelt baade til haben og til heben, i Betydning bedst til haben. Havre; ligl. sy., nst.; germ. Kad-, ifolge ht. Haber(e) (Hafer er Laan af nt. Haver) (sy. Dialectform Hagre kan heller ikke komme i Betragtning). Ikke oplyst. sd af p? cf. eaprnniL? Haartotter; el. x«^? Krybbe). -hed, Compositionsled, Laan af plt. -heet, -heit (Gen. -heede, -heide) -ht. -heit^ e. -Koou; i celdste Ht. Subst. Heit, a. s. l.Zo', got. Kaiclu»3 Art, Maade. hed; gd. heet, som i Sy. og Nt.; nst. heit; ht. heih; a. s. nat (nu e. not). Germ. nait-: -t- Suffix ifolge ght. Hei (Hede). — Aflyd tilt- i Hede, gd. *Hite som i Nst. (sy. nu netta-, ht. Hitze). — at hede horer vel til begge Rodformer : nst. heita og hita. — Forgerm. kai- Ki-. : <l«(^),« «--«v-ck»). — Cf. hes (hces). Hede (aaben Mark, nu kun en lyngbegroet), gml. Dativ og Acc. af gd. Heed; fy. ne<l, nst. Heid; plt. He(i)de, ht. Heide, e. KeatK. Germ. (og got.) naitn-i'. Forgerm. Kait-; cf. lat. du-eet-um Grcesgang (fra Cellist citeres f. Ex. »^VelBn eoecl, a woocl.). — Hedning, med tabt Adj. heden (nst. heiden), hvoraf hedensk, Hedenfkab. Germanist Gjengivelse af lat. vaganuB, Landbo, brugt til Betegnelse af Uchristen.

92

hed(d)e, gd. heete, sy. Ket», nst. heita, nt. heeten, ht. heiheu. got.) liait-lln. Fergerm. li»i

Se hen.

Germ. (og.

Cf. deden, hveden.

hefte, som t. heften (germ. Kalt-i-gn) med intranf. haften, Deriv. af Roden i have eller i hceve. Cf. hegte. heftig; Laan af t. heftig, af haften, egtl. vedhengende, derefter tillige : voldsom, ved at have abforberet et fordums heiftig (voldsom, fjendst), cf. isl. Keivt Fjendstab. Hegg, Heggebcertrce ; nst. Hegg. Neppe let at oplyse. Hegn cke.?) Hegle, gd. nst. Hekla, der ogfaa betyder Halmstub (fy. nu KKeKI»); nt. Hekel(e), ht. Hechel (e. nu KeeKle). Maa, med nst. Heke, Hekel (Snip, Udkant), hore til Rod germ. K— li, fe Hage. Hegn, hegne; germ. Kgz-in-, Ksz-»i.-. Rod forn i Have. T. Hagen (Ham) betydede fordum Tjornehegn, Tjornebust. Hegte, hegte, Laan af plt. Hechte, hechten af «eldre Hefte, heften (fe hefte). hei!, vistnok fra T.; heida indeholder det t. da (der). Heire; gd. forn i Nst.; fy. Kiiger, plt. Heger; a. f. Ki^nra; men ht. Hiiher, celdste ht. Hehara, samt Hegiro. Germ. vel da KeK- og Keg-; forgerm. vel K»k-; cf. lat. cllekinn^re stogre. Astyd Kuk- i ght. huohen (skoggerle, håane).

Heire (Navn paa flere Planter), vel af t. Hederich : Kederaee», „Namen verschiedener Pflanzen". heise, af holl. Ki^eKen (fordum KvBBen>; ogsaa laant til E. : Knise (nu Knist). Ikke oplyst videre. Plt. hissen, hisen (mangler hos Lubben) horer vel sammen med det. Aflyd i plt. Heise? : Handgriff oder Ohr eines Gefiihes. Hek(ke) (oe), Laan af t. Hecke, yngre Form for Hegge, holl. KeMej, g. e. Ke^e (un Kedze). Germ. K»8-i-», Rod forn i Have, Hegn. Hek (cc) (Hylde, Krybbe, Rum i Vaad, Bur) --- nst. Hekk, Hekke, Hekka; holl. KeK, plt. Heck; e. (uden Omlyd) K»tcK (Luge, Dorhalvdel, fordum ogsaa Dortlinke). Derivatum as Rod K»K, samme som i Hage. — hekke (ruge), maaste Laan af t. hecken; e. (uden Omlyd) KnteK, »frnin tke eoov nr K^teK in >vkick tke motkei-bird 8it8». hekle af t. hiikeln. af Haken (fe Hage). hel (cc); i Nst., Ht., tildels Nt., heil; a. s. KZI (nu e. xvknle, med blot orthographistt n). Germ. K2II-. Forgerm. Kail- gjenfindes i Slavist og Cellist. — Held, gd. *Heell — g. nst. Heil-l (sidste l assimileret Suffix, germ. -8-); t. Heil. — heldig (om d se Gram. s 71. 0.). — hil!, vocativist

Brug, med for vansket Udtale, af hel og Held (cf. Heil dir!). — hilse (lukket e : Gram. §60), gd. heelse — g. nst. heilsa (nu helsa); Verbalsubst. : Hilsen. — Helsen — sy. KelBll, g. nst. Heilsa (nu Helsa), med Artikel, af os nu opfattet som Afled ningsendelse. celdre D. treffes et Helsne, der seer ud som et andet Derivatum,

men kuude vcere yderligere Forvanskning?). — Helbred, fordum Helbregd(e), Compositum — nst. Heil -Brigd (2det Led : Vending, Forandring, Tilstand; Rod som i bebreide). — hellig — nst. heilag, ht. heilig (i nogle Composita, som Helligbrode, indeholdes et fordums Subst. Helg). Helgen er forskjellige Cafus i Sing. og Pl. af den plt. Form hillich, der ligl. indeholdes i Hillemcend (hellige Mcend). — I Bornenes 'helle min Leg' indeholdes enten det gamle Subst. Helg, eller Form af det gamle at helge. — Hellefiynder hedder i Sy. KelZllundr» (cf. isl. Keilazr liskr). helde, gd. Uhelle — nst. hella (item: halla); pit. og ght. helden (i celdste Ht. ogfaa et haldeen), med Sb. Halde. Germ. KaltK-, hvori -tk- kan vcere Suffix. Forgerm. kal(t)-. Cf. huld. Hellebarde, Laan af nt. Hellebarde, ht. Hellebarte, fordum Helmbarte. Helm (Hjelm)?, el. gt. Helm (Haandtag)? 2det Led betyder Bxe, og henfores af t. Etymologer til Bart (Skjceg); imidlertid pasfer Roden i germ. Karian (ferire, staa) ogfaa. hellere, helst, gd. helder (isl. Keld-r) helst (-e Tilvcext; heller bruges endnu, mest i heller ikke, ikke heller); got. Kald-i8; i t. halt er Comparativ fuffixet forsvundet. Kald- congruerer med Rod i holde. helme ? nu standfe; i Skanne kun om Smerte (lindres); maaste opr. stjule (for Bevidstheden); cf. a. f. oferkelman overdcekke; isaafald Stamme forn i Hjelm. Eller -m- for -n- forn i rodme? (Gram. 8 102. e.). Helt, Laan af t. Held; gt. Helid, Heled (ligl. laant i celdre D.). Gnst. Hol-d-r (isl. o), Odelbonde. Germ. Kal-itK-, -utk-. Simplex : isl. Kal-r Mand. Pleier at henfores til Roden i hcele (Dcekkende Beskyttende) : Kal, sorgerm. kal; passer ogsaa til den i /3t»v-xo<?.-ock Hyrde; x«/!..0/u«e driver; lat. ecil-ere dyrke, eSI-nnus, samt oel-er hurtig, eiil-über Slange; <ex-)eel-Bus op hoiet, der regnes — lithauist <iBx)kelwB ophoiet; ind. ksi- drive, m. M. Helt (Fist)?; forhen Hielt; Rod forn i Hjalte.

Helvede, gd. Hel-Vite, egtl. Straf i Hel(hjem), eller Paalagt af Perfonen Hel; viita, straffe, findes endnu i Nst. og Sy. (skulde nu i D. hedt vide); nht. verweitzen, nu forvansket til verweisen; Rodform nit- horer fammen med vide (f. d.). — Om Hel, germ. Ml-i-a, haves forskjellige etymologiske Hypotheser, Roden passer bl. A. til den i hcele (stjule); item til den i hale (s. d.); og til den under Helt omtalte; o. fl. hemme, gd. *hemie, nst. hemja; sy. Kamma; t. hemmen; germ. Kam-i-au, vel egtl. binde om Benene af et Dyr for at hindre det i at lobe; cf. nst. Hom (isl. n) i Hombot, Kncehafe; plt. Hame (Hinterfchenkel, Schinken), e. Kam. Forgerm. kam- (maaste det, der betegner Hvelvning; se under Ham, Hammer). hemmelig se Hjem. hen er en Sammensmeltning af heden (de Heden-, Hen-farne, o. l.) og plt. hen — ht. hin, celdste ht. hina, af samme Rod som Pronomina med

 Forlyd H-. — henne dannet efter Analogi med ude, inde He. — Henfigt, Qvasi-Dllnisering af Absigt, som for fagdes; strengt tåget Hinsicht misbrugt for Absicht. hente, gd. *heemte, Derivatum af Heem, nu Hjem; nst. heimta, nu ogsaa hemta, henta, sv. Kemt». her; almengerm.; got. og vel germ. Ker; Pronominalrod K— , forgerm. k— ; -r som i der, hvor. Herberge (fra T.?), opr. Bjergested for Hcer, Leir (i E. Kardour nu Havn). Laant til Romanist : auberze He.

fHerder, Skuldre, tunstigt fornyet hos Digtere; nst. Herd; ght. Herte; germ. Kard-.) Herkomst af plt. Herkumpst — ht. Hertunft (af kommen); t. her (herhen), gt. here, celdste t. hera (fe graahcerdet). — Derivata af hehr : herrlich, ligl. med Vocalforkortelfe, laant til os: herlig. Item herrschen, gt. heersen, laant som herske. Herskob, celdste ht. Heerschaf(t). Junker er t. lung-Herr(e).

Herold, laant fra T.; i T. Laan af fr. Keralt, nu Keraut, der er Laan af et germ. Heri-Wald(e), Hcerforer (walden, ht. walten, d. volde). Som Pro prium: Hariold, Harald. Herred, gd. Hered, af Hcer (cf. Hundertfchaft; Hcer forn normalt mindst 100 Mand). herse, gjenfindes i Nst. : herfa („dominere, tumle"); enten af Hcer, eller af haard (: herdfa), eller fnarest gammelt Laan af t. heerfen, nu herrfchen (se herste under Herre). Hertug, Laan af plt. Hertog(e) — ht. Herzog(e), Hcerforer, af Heer og teen, ziehen.

hes, gd. hees; udtales nu oftere hces (cf. Hceder); sv. Kes-, nst. håas; ht. heiser, fordum ogsaa heis; nt. udvidet : he(i)sch; a. f. KZB (e. nu udvidet til Koarze) Germ. Kai3- (nst. aa af ai). Betyder i Nst. ogfaa sprukken, skrubbet, med hcecesa, heisa : puste, blcese sagte, fortorres, Hcecefa : Torte efter Blceft, cke. Got. : K»iB Fakkel.

Fergerm. kaiB-; -8- vel Suffix, cf. hed; primair Rod vel kai scf. xa«<«3 Nordostvind?). — hcrseblcesende horer for os herhen; er op kommet forn Gjengivelfe af plt. hefebesend, heisapen (hces-travl??), ogsaa haste bassend, He,; holl. KaBBeKaBBen zanken. Hes (ce); nst. Hes, Pl. Hesjar (Stillads, Stak). Germ. KZB-. hvor Grces faaer Hocouleur? cf. Hafe, Hessel, Hare?). Hest pleier at ansees for famme Ord forn Hingst; isaafald er Formen Hingst laant fra T. Hevd, hevde, gd. Hcecevdh, hcecevdhe, ifolge nst. Hcecevd, hcecevda; af Adj.

hcecev (god at have), med Omlyd af Rodform KZK-, Aflyd af Kad-, se have (horer neppe til hceve). (I Isl. forkortet til Keld, Kelda). Hevn, hevne, gd. Hevnd, hevne (nst. nu Hemd, Hemn, hemna, fordum Hevnd, hevna), -n- Suffix; Rod forn i have eller i hceve? ght. hebenen be tyder behandle, celdste ht. Anthabani, Arhabani : aBBumotin. Her, Laan af t. Hexe, celdste ht. Haga-zusfa, a. s. kN«i'teBB6 (e. nu Ka-Z; vel blot forkortet). Iste Led fe Have. 2det Led ikke oplyst. Opr. Dyrenavn? Firben?, Pindfvin? egtl. Hegn-Puslerste?

Hi er norst : Hiide, Hie. Hi; hiida (stjule). Forgerm. kai-; cf. <««<««< ligger, 5lo,?-^ Leie. — (E. Kide stjule, og KitKe, Havn, have i A. S. 7, maa. altfaa vcere uvedkommende). (Hib, i Gadefproget : ht. Hieb). hid; gd. *hiit som i Sy., Nst. I Gnst. sagdes ogsaa hi(n)gat (vel for hinn Veg at), hvoraf hid menes at vcere contraheret; cf. did; hinn paafaldende, da det ellers vifer fra den Talende. Man skulde ventet : he(r)-at.

hidse, findes i Gd., strevet hizce; nst. hisfa: „drive en Hund med Raabet hiss!"; nt. hissen, hitsen, Hessen, ght. Hessen <»ontBtaan vit inte^eetieB»). Heri. er vel indoptagen Gjengivelse af ht. hetzen (germ. Kat-i-an bringe til at hade). hidsig, Laan af ht. hitzig, af Hitze (germ. Kit-; fe hed), famt maaste tillige af Plt. hissich, egtl. „aufhetzend", der horer til hidfe. hige, gd. — nst. hiika „hige, tragte efter". I fy. Dial. angiver hikja : andaB Kardt. hikke (fordum, forn i Nst., aande fvcert, hulke) — sy., nst. hicka. Med Suffix -k- åstedet enten af foreg., eller af et celdre *hiige, nu (i Gadefprog) hive — Plt. hiigen, holl. Ki^en, aande stcerkt, fnappe efter Veir. hil, hilfe, hillemcend, fe hel. Hilde, fordum Helde --- nst. Helda, plt. Helde (Fuhfessel); af holde. — at hilde, fordum helde — nst. helda. Himmel, gd. "Himel (Hemel). Af Form med andet Suffix : Himen, som i Gnst., tildels Gsv., samt i Got. (Kimin-8), kunde komme Himme-Rige, maaste for Himne- (Gen. Pl. : Gram. § 177. e.). Rodform Kem-, Kim- sammen stilles gjerne med den i x«/».'05 (se Ham eke.)-, ansees af Nogle dog for for vansket af KeK- (cf. hceve), der fees i nt. Heven, e. Keaven, medens Andre negte Slegtstab mellem Formen med -m- og den med -K-. hin (ii); i Germ. eget for D., Sy., Nst. Germ. Km. Forgerm. kain (-n- vel Suffix) : xeiv-o? hin. I übetonet Stilling tidlig fvcelket (in); heraf „vedhcengt Artikel" : -en. (I celdre Isl. er enn, inn alm. Form). gjcengs Hypothese : af et germ. M-, der antages trods got. Min-8, — t. jener; med Tab af og formentligt Laan af K- fra et andet Pronomen; famt Overgang, fra e til l i D.!).

96 Hind; almengerm.; -d Suffix? cf. Genitiv -«««.«F.o?, Nom. --«««5 (Fem.), Hjort. — Himbcer, Hindbcer horer vel herhen. Hinde, gd. Hinne, — sy. Kinna; nn maaste af mn; cf. nst. Hiim (Hinde) ; isl. Kimng. Simplex mulig tilstede i Hi (Hinde) i celdre D. (dog kunde heri -d tcenkes bortfaldet; cf. under Hi). Germ. Kism)-; cf. xet.««t?, ligger.

hindre; almengerm.; af det nu i D., Sy., Nst. tabte Comparativ-Adj. Uhindre (ht. hintere; dog hindern). Rodform Km- ->- Comp. Suf. -dar- — -7VL- (som i Horer vel til Pronominalrod K—. Hingst, maaste Laan af t. Hengist, Hengst, Hingest, Hinxt. Trods Form med i antages Omlyd af germ. ». Kan i Gt. betyde „Wagebalken eines Zieh brunnens"; er dette celdre Betydning, ledes man til Rod Kanz- (forn i hcenge); er Hest celdre Bet., maa soges en anden Rod x«v«^.k« klinger, Deriv. af Rod kan-, forn i lat. eann fynger;?; Vrinsteren?). Cf. Hest.

hinke; i nuvcerende D. vel laant fra T. Dog haves nst. hinkra (halte), samt isl. Kinka gaa slcebende, Kink-r Nolen; ogsaa plt. hinken kan betyde „sich zuritckziehen, nicht voran wollen". Mulig altsaa Klnz-, Aflyd til Kanz- (som i Hcenge), med Suffix -k- ? Alm. henvifes til ind. kkanz- halte. Hip som Hap (i Nst. ogfaa Hipp um Happ); Hap betyder Lykketref, forn z E. og Isl.; nst. happna feg (ofte indtreffe). Hip er da blot legende Variant. literairt Laan fra isl. Literatur; best. med Hyrde, Hjord) Hirschflinger, rent t. — Hirse ligl. ; ikke oplyst. hisse : nt. hissen, hisen; cf. heife. hisset, hist, af Pron. hin (som af et gd. hins Wegs at?).

hitte (fordum Ipf. ligl. hitte) -- nst., sy. hitta (e. Kit fra D.?). Gis ningen : germ. KintK-tan, af germ. (og got.) KintKan — fy. Kinna (naa He.), er Hoist usikker. „hive" (kaste), i Pobelfprog, — nst. huva, turde vcere Somandslaan (med forfalsket Anvendelse) af e. Keave hceve; — hvorimod „hive", aande be svcerligt, kunde vcere et andet Ord; fe under hikke.

jålte", islandiferende literair Fornyelfe af celdre d. Hjelte — e. Kilt, isl. kMlt; ght. Fem. Helze. Germ. KNt- (e); feer ud som Aflyd bl. A. til Holt; man har sammenstillet det med Gren). Hjeile, jydst, af Hede-Lo (Brokfugl). Hjelm, engang Hialm; ia af e : t. Helm; -m Suffix til Rodform Kei-, fe hcele (stjule, dcekke). Hjelm i Nst. betyder bl. A. „tynd Hinde, Farvebelceg". — Gt andet, nu i D. tabt, (Helm :) Hialm : Hjelm (Stang), vel med Aflyd til Halm, er anfort under Hellebarde; hertil horer mulig Plantenavnet Hjelme?

hjelpe; i Gd. Preet. halp hulpe hulpen; Prcef. engang hialpe : ia af e, som i nt. helpen, ht. helfen. Germ. Keiv- (<) Kalv- Ki.lv- (0) er neppe primair Rod; et forgerm. kald- er ikke fundet; antages -K- for Suffix, bliver Rod kal- (dcekke) tilbage.

97

Hjem; gd. Heem, som i Nt. og Gsv. (uu i Sv. forkortet); ht. (tildels nt.), nst. Heim; a. s. Kam (nu e. Kome). Germ. (og got.) Kaim-; -m- vel Suffix; forgerm. Kai- : >ic,,.««t ligger, xot-/l«a, bringer til Hvile. — hjem, gd. heem, Accusativ; hjemme, gd. heeme, eens med Gen. Pl. gd. — hjemmel, forceldet Adj., gd. heem-el; deraf hjemle, gd. heem-le; Hjemmel, gd. *Heem-el-d. — hemmelig, gd. j her udeblevet, vel ved Paavirkning af plt. heemelik; hjemlig er nyere. — geheim fra T. -— Se hente. Hjerne, engang ia af i (e) : t. Hirn; -n- er Suffix; Rodform Kfr-, Kir-; med -8- til : nst. Hiarse, nu Hjasse (se Isse); holl. Kersenen Hjerne. Nst. Hjare (Hjerne). Forgerm. kar-, som i lat. eer-ekrum Hjerne; x«j»ln) Hoved; lat. eer-nuu.B boiet, xe^-io^ Skal, He. — Cf. Horn. Hjerte, engang *Hiarte; ia af e : plt. Herte, ht. Herz(e). Germ. Kert-a(n)-. Forgerm. kard-, som i -l«^l«, lat. Genitiv enrd-iB. (Hjertens- : Gram. § 107. a). Hjord, maa i meget gammel Tid tcenkes med Gemt. og Pl. Hiarder, idet io er Omlyd (isl. i Nominativ af ia; dette staner for end celdre e : t. Herde (fordum ht. Herte; d ved nt. Paavirkning), e. Kerd. Germ. (og got.) Kcrd-ii. Forgerm. KZrdK-; ind. cardka Skare. — Se Hyrde. Hjort, maa tilbage i Tid tcenkes med Gen. Hiarter, Pl. Hirter, idet io er Omlyd (isl. jn) af ia; dette staaer for end celdre i (e) : nt. Hert(e), ght. Hirz (nu Hirfch). Germ. Klr<xv)ut-, Krr<>v)ut-. Forgerm. k—rsw)- : lat. eervu.B. Rod k— r, maaste som i Horn (s. d.). Hjul; ligl. sv., nst. (gnst. ogsaa Hiol, Hvel); a. s. Kweonol, K>veoKl (nu e. holl. >viel. Germ. K>veKw-I-; forgerm. ci— cz-l- : „r,/l^og Cyclus, ind. eakra Hjul (ind. Kak- boie, binde). Hjorne, gd. Hyrne (germ. Kurn-i-), af Horn. Hob, med nst., fv., Hoop, gammelt Laan af plt. Hoop — ght. Houf (Lexer : Houfe,?), e. Keav. Germ. Kaun-; forgerm. Kaub-, kan vcere Aflyd til Kub- i lat. eukui laa. Aflyd u i plt. Huupe, ght. Huufe, nht. Haufe.

„in England aufgekommen", «invented term uBed b^ juBBle>B..). Hof, tilhove (Gram. § 92), Laan af plt. Hof, te Hove; - ht. Hof; samme Ord som forceldet d. Hov (f. d.). Germ. K6f- lu). Forgerm. K— p, maaste forn i lat. eavin; omhegnet Territorium? — hovere : Plt. hoveeren — ht. hofieren (holde Hof). — Ncermest til hoveren i Bet. in den Hof bringen, turde hore Hoveri. hoffcerdig, Laan af plt. ho-verdich — ht. hoffcihrtig): hoch-fahrtig.

Hofte, forhen ogsaa Hoft, med nst. Hoft, fv. Knlt, fra T. ; plt. Hufte, ht. Hiifte; -t- Suffix; ght. Huf (Hofte), holl. Keuv, e. Kip, got. Kun-3. Germ. lnin-: forgerm. Kuk-, der passer til Aflyd til Roden i Hob (s. d.), og vel opr.

98 indeholder Forestillingen Krumning, og derncest bl. A. Ophobning, Tykkelse; 5^«3 betegner Terning. hofte; fra Nst.?; der transitivt, Sideform til hefta; Passiv hoftast (sinkes). hoi! primairt Lydsignal. holde, gd. halde, Part. halden (Imftf. maa engang have lydt heelt, Pl. heelde). Almengerm. (ht. halten; holl. nu nouclen); germ. (og got.) N216-2N (got. Ipf. ne-nalcl); et fprgerm. Killcln- er ikke fundet; -clii- maa vcere Suffix; Rod K»! (cf. iSoi).xo^«s?). — Gammel Imperat. halt!, holt! (dette som i Plt.) tjener nu som Interj. : holdt! Holk, Nt. Holk, Hulk, e. nullc : »I^o>v. l. nulc», Irulc2B, liulcuZ : o^xa^ a sdip >vdiclr i8 toxvccl : e^etv to clrllw». Holk (Ring, Hylster)? nst. Holk; item Hylke (Kar); Hylk (Natkappe, „vel egtl. nt."). Med Suffix -k- af hylle (med hul, s. d.)? Holm; i Nst. ogsaa Holme („svagt"), ?: nolni-3(n), stemmende med lat. culmen. Seer ud som Aflyd i Forhold til Halm (s. d.). Holt (forceldet, undtagen i nogle Stednavne og andre Composita, mest tydste : Ibenholt o. l.); i Ht. Holz; holl. nu Irout. Fprgerm. K—lcl-, som i (Gren). Seer ud som Aflyd i Forhold til Hjalt(e) (s. d.). Honning,

gd. Huuug og Hunung; ligl. holl. doniz og Ironinz; plt. Hounich; Hc. Germ. nun-, liSn-; fsrgerm. K3n-; Nogle anfere ind. l^an»Korn, xovt§ Sand, Stov, da Honning er grynet. hoppe; almengerm.; (ht. hiipfen med Omlyd). I germ. Kupp- kan sidste -p- vcere assimileret Suffix; et fergerm. Kun- med saadan Betydning findes i Slavisk. — Hoppe sees ikke, at knnne lMe andetsteds hen. — Grceshoppe (sv. zr^zdonna nu Fem.; ust. Grashopp, Masc.; a. s. BlNBNovva, Masc.). Hor; germ. Iwr-, fprgerm. K»r-, congruerer altsaa med Rod i lat. c3ruB, hvlld dog ikke udelukker andre Muligheder. Men kun uvisse Gisninger haves. Horde, indkommet i Romanist, E., T., fra Orienten: »r. liorcle : I'urK. orclu, a cgmn : ?erB. oi du, n court, cllmn, liorcle of "ll»rt<irB». Horke (Fist)? Hedder ogsaa i Nst. Horka og Hork. Horn; almengerm.; germ. norn-; fergerm. K— rn-, som i lat. cornu; -nu Suffix; cf. xe^«s; cf. Hjerne, Isfe. — Derivatum : Hjerne. Hors og Nos (?: Hross); almengerm.; Vatten mellem de to Former (f. Ex. nst. Hors, Horsa og Rossa). Man antager Rod som i lat. ourrere (for cursere), altsaa Hors (cursor) for den celdre Form. hos (kort lukket o — aabent u; i Sv. og Nst. 00, om ved yngre For lengelse, fprst i betonet Stilling?). Anfores i Nst. kun i et par Talemaader : nm i Hoos, sjeldnere um i Huus, istedetfor um ihjaa ft: uafgjort). Maa vcere et Nomeu brugt som fr. cncx af c«Bii; forlceuget Nodform c»- vilde i Germ. vcere Ir«8-, men kjendes ikke. Den gamle Formodning, at det er Hus for vansket, bliver da den rimeligste. sMan har ogsaa tcenkt paa Hanse ?: Forbund,

9 der skulde hedt Håas hos os, eller forkortet: has, og passer daarligere baade phonetistt, og iscer i Betydnings. Hose; almengerm.; findes ogsaa i Cellist med n-; altsaa laant fra en af Siderne; hvis det er germanifit, da bliver Rodform liilB, fergerm. K» 8(cf. cZ3a? Futeral?). hoste (oo); ht. huslen; a. s. Sb. lixvoBta. Germ. li>vc>B-t. Forgerm. y»8-; ind. KZB- hoste. Cf. hvcese. hov! primairt Lydsignal. Hov- maaste i nogle Composita Rest af det forceldede d. Hov (se Hof). — Hovmester : plt. Hovemester. — hovere, Hoveri, se Hof. Hov (paa Hest), gd. Hoov; ht. Hus. Germ. Iwt'-. Forgerm. KZv-. Ind. cavna, Hov, har 3. x»^?, Haandtag, Skaft; dette horer til Roden Kav i lat. cavio^. — Hov (lavtstaaende Kar; se Molbech), er vel Eet med nst. Hoov : Fodstykke, Ring, under Kop, Skaal Ho. (opfattet forn Hestehov). Hoved(e) — ust. Hovud (isl. o), sy. fordum Hovud, Havud (nu nulvucl). Modsvarer lat. eao-ut (Rod som i cavio). Rodform Kaun-, som i got. liauuitK, ht. Hllupt, nt. Hoovet, a. s. nealocl (nu e. neacl), divergerer phonetistt aldeles, og tor dog vel ikke stilles fra; maa vel vcere celdgammel Forvanskning (i Varnetale?). Herom stor Uenighed. Nogle opstille forgerm. Kudn- Kauulr- (cf. cretensist xv^^, Hoved), og maa da antage nab- for Forvanskning, eller for übe slegtet. — o i Hovding, Hsvedsmand, (Kvceg)hoved, forhen Hovde, forn det endnu lyder som Skjeldsord, og i det gamle Hevde (Odde) samt at hevde (halshugge), kunde tcenkes at staa for celdre au, men ogsaa som modificeret Omlyd af a paa Grund af selgende i (^Hevdhi) (maaste dog tildels under støttet fra Plt., hvor oo i Udtalen Hoovet er Omlyd af 00, af au). — hoved kulds indeholder Hovedets Navn to Gange; se kuld-. hoven, celdre Particift af hceve (ligesaa i Nst.), for endnu Eldre *haven. — at hovne. Hovmod, Laan af plt. Hoomoot - ht. Hochmuth. hu!, primairt Lydsignal. Hv; gd. Hng, som i Nst.; sy. nu naz. Germ. (og got.) nug-; fergerm. suarest KuZlr- , — Vb. at hue (gd. huge); huste, gd. hug-se; ihukomme, med Hukommelse; husvale. — Se hygge, hyggelig. Hud; almengerm.; germ. nucl- (ght. Huut, nu Haut; a. s. med Omlyd l^ll, nn e. niclc); fergerm. Kiicln- eller Kut,-; cf. lat. oii-ti-8 Hud. Hue, gd. Huuve — nst. (samt sy.) Hnuva; ifelge ght. Huube, nn Haube, er germ. Form liub-n-(n)-; fergerm. snarest Kunlr-; cf. det under Hoved citerede hugge (aabent u — lukket o, Gram. §60); gd. hogge hiog hoggeu; bagved dette ligger et langt celdre haggwa, hvori w har bevirket Omlyd af a til o (isl. o). nag^v- er, ifolge t. hanen, gt. honwen, a. s. dea^van, opstaaet af et

100 germ. nau- ved phonetist Tilvcext af 83 i D., Sv., Nst. Fergerm. Kau-, gjen findes i Slavist. — Hug(g) af "Haggw- (- plt. Houw). Huggert, Hugst, med plt. Derivlltionsendelser. „et Hib" er ht. Hieb, „Nen schopfung". dannet ester Ipf. hieb, fordum hiew). huj!, vel fra T.; Vb. huje. Huk (Krog), af plt. Hook; holl. doek (uu), e. liooK. Germ. duk, Aflyd til d»K- (se Hage). Huk (kk) i : sidde paa Huk (Gram. §92); fordum ogsaa Huug, gd. *Huuk — sv., nst. Huuk. T. hocken, og i Ght. huuchen (tabt, fordi det nu vilde lyde hauchen, ens med et andet Ord). Holl. dukken og duiken. Mulig altsaa i D, ligl. fra ferst af 2 Former? (2det K isaafald assimileret Suffix, snarest -n-). — Se hykle? Hukkert?; -t uegte; e. dooker, dokker. Hul (lukket o : Gram. § 60), gd. Hol, Hul; nst. Hol; sv. nu nal. — hul (lyder nu med uu), gd. "hol, "hul; nst. (med isl.) hol. Hule findes strevet saal. alt i Gd.;

nst. Hola, sv. nu Kala. at hule; nst. hola. T. hohl, Hohle; e. dole, med et Deriv. dolloxv. Germ. d— l-, herer vel sammen med hcele (s. d.), hylle, Rodform IM- <u). Huld (ved H.): Kjed); nst. Hold (sv. nu dull); -d vel Suffix; Rod da som i foreg. huld; gd. holl som i Nst. (sv. nu dulcl). -ll- as germ. -ltd- : got. dultd-8; t. og a. s. hold. Germ. doltd- <»); regnes sammen med helde (s. d.). — hylde, gd. "hylle, germ. dultd-i-an. hulke; kun dansk? -k- iterativt? cf. nst. hulla? (nynne), Onomatopoieticon; item nst. holka? (tylde i sig). lNeppe af hul? cf. plt. holken, udhule^. hulter til bulter, med sv. duller om nuller, Laan af nt. holder-de-bolder, ht. holter und poller. (Cf. baldre). sHumbug, engelsk; citeres iE. fra c. 1740 : »eomvoun<lecl ol dum !«u«^a, eamera. et Hummer? om samme Ord som nt. Hommer, Hambore, nst. Hombora, Huunbora, lille Hul i Mastetoppen? I Isl. er bevarer dun-n Mastetop.

101 humpe; ogsaa t. hnmpen, hnmpeln (nt. Form; ikke Pf). Ikke videre oplyst. Findes ferst i nyere Tid. hun; se under han. — hende, gd. henne, Dativ og Genitiv, tidligt ogsaa Accus. (for celdre Ac. hane); senere -s til i Genitiv. Hund, almengerm; -d- vel Snffix, da don- vel bliver fergerm. K»n- el. c>u3n- : lat. canis, gr. Genitiv xvv-ox, ind. owan-. — Deriv. : hnnd-se. — Hundesteile; gd. "Horn-Stikel? cf. nst. Stikling, Hornsyl, Hornsiil (saadan Fist) og Stilel (Hornspids); etsteds dog Hnndstitta. — HundSfot, plt. Skjeldsord (Vut, Vot : CUNNUB, vulva) (omscettes vel i vor Bevidsthed let til Hnndepote?). hundred(e); gd. Subst. Hundred, nst. Hundrad; almengerm. Er Com positum : germ. duncl- — lat. oent-, Ho.; -r»td er Subst, af Rod som t. Rede, germ. (og got.) rittn-i-an (tcelle Ho.); cf. lat. ratio. Hunger; almengerm.; ikke videre oplyst (i Got. skrives dudruB, maaste ved secundair Opgivelse as Nasalen; ellers vilde stiftende z og d tyde paa fergerm. K). Hurlumhei; cf. t. hurli burli, e. durlv-nurlv, og et Onomatopoietikon hurre (anferes hos Molbech), der er hyppigere i T. (med Interj, hurr!), Sy., Nst. hurra fra T.; „aus mhd. hurraa, zn hurren». hurtig (forhen ogsaa hyrtig), laant fra T., hvor et fordums Subst. Hurt (Anprall), ligesom i E. to Kurt, antages laant fra fr. deurter, der stal vcere laant fra Cellist. Hus; almengerm.; germ. d«8-. Ikke oplyst. Om -8- er Snffir, vides ikke. sNogle antage Aflyd til nst. Haus, Paudestal. Nogle sammenligne lat. oulia^. — Husbonde : egtl. den i Hus Boende. — husere, Gjengivelse af hausieren i Bet. wirthschaften. Husblas forvansket af plt. Husen-Blase : Hunsen (Ster) — ht. Hansen. huske, se Hu. Hustru forvansket af Husfrue. hutle, laant; passer ncermest til holl. doetelen (udtal nu), bl. A. fuste; i Plt. anferes hudelen, der ogsaa findes i Ht., med Sb. Hudel. Forhold mellem t og cl uklart. hund, gd. hwat; se hwo. Hval. Germ. d>val-; fergerm. Ikke oplyst. — Hvalros ?: Hval hest; a. s. dorB-d>vNl. Hvlllp; gd. Hwelp, som i Gnst. (nst. nu Kvelp); plt. Welp, ht, Welf, e. xvdelv. Germ. d>veln- <y. Fergerm. (som i gnst. hvetia, celdre d. hwedie, hwcede, e. t. wetzen) med et Suffix, snarest -t- : germ. -rt- kan blive til -88-. Fergerm. cms-cl- ikke sikkert sundet (cf. lat.

102 oa-w8 skarp, listig,?). — Deriv. : hvcesse, germ. dwaßß-i-an. — Det gamle hoote, heete, fornyet hos Digtere som hsde (true), sy. dota, nst. hoota, heeta, er ifelge got. d^vuyan (true) Aflydsform til d>v»t- (cf. eo3 outiß, hvis t er Sufftx?). Hvede; gd. Hweete, som i Sy.; nst. Hweite (nu Kv-); nt. We(i)te, ht. Weize (nu -en). Germ. Kwait-, Aflyd i Forhold til dwit- hvid. hveden, se hvo. — hvege, obsolet, se Vcegelsind. Hoene — sy. dven, nst. Hvem (nu Kv-). Aflyd til hvine? Kaldes ogsaa Hvinegrces (se Molbech). Hveps, VepS VeSp(e); i Germ. vel Laan af lat. veBva; 8n omscettes til dels : a. s. wNvB (e. nu antage indfedt germ. wavB-, vvalL-^. H- er phonetist Udvcext (nu i Nst. K- : Kveps, Kvefs) (nu stumt i D.). hver, findes i D., Sy. , Nst., samt i Got. <dvar-^i-8): Afleduing ved Suffix germ. -ia- <^a-) af dwsr hvor. Er i Got., tildels endnu i Nst., interrogativt (hvilken? egtl. : hvor-vcerende?). Hvergarn vel for Hvervgarn (fnoet Garn; V. S. O.). hverken; bestaaer af hvert -s- negtende Suffix '"-gi -j- en Tilvcext -n : hvert ikke; hvert er, alt i Gd., traadt istedetfor et celdre hwaar-t, Neutrum af tabt Pron. hwaar (findes i Nst. med Isl.) — e. vdetder, got. Kwatdar hvilken af to, hver af to. I celdre D. er hwerken endnu Pronomen (som e. neitder) : Hwerken dere): Ingen af de to; Hwerken, han eller hun, kom. hverve, opr. vende (Ipf. fordum hwervde); med tabt „stcerkt" Vb. : hwerve hwarv (vende sig) — ht. werben (fra T. er laant Bet. staffe Soldater). Germ. dxv—ro- : e (I) 3 g (ii). Fergerm. czuarod-; gjenfindes maaste i lat. eoro-is Kurv, cu-ourd-ita Grceskar (kunde se ud som secundair Rod i Forhold til den i oor-ona, our-vuB,?). — Hverv, Solhverv; Bet. Geschiift fra T. (plt. Werf, Ntr). Verft, Laan af ht. Werft, der er Laan af nt. Werf (Masc., ogsaa Ntr.; Kreds, lordhei, Dcemning, cko.)> foreget med uegte -t; a. s. d^verk, e. vdarl. Hvirvel, germ. dwirb-il-; hvirvle. — hvirre, nu sjeldent, maa

vel slaa for hvirve? hvi, se under hvo. hvid, gd. hwiit; almengerm. Germ. dwit- (ht. nu weitz). Aflyd trv.lt- i gnst. Hvitil-l, nu Kvitel (hvidt Teppe). Aflyd dvalt-, se Hvede. Fergerm. «Mcl- c>uai<l-, hvori -cl- vel er Suffix; ind. ovvit- glindfe, cvveta- (e — ai) hvid, med Snffix -t-; ind. owincl- vcere hvid. — Deriv. : Hvide, Hvid (Adj. forn Subst. : hvid Ment), H v il lin g (gd. Hwiitling), h vidte, h vidne, Ko hvile; germ. dwil-; ht. nu weilcn (ght. ii), med Sb. Weile; den t. Bet. Tid, lade Tid gaa, behever ikke at vcere den celdre. Er -I- Suffix, gjenfindes germ. dws-, fergerm. hui-, i lat. u.ui-e8 Ro. hvilken, se under hvo. hvine; — sv. dvina dven; nst. nu kviina kvein; a. s. wdinan (e. wdine).

103 Germ. dxvin- dv»ain- dvin-. Fergerm. «ruain- o^uln ikke sundet. (Ikke —t. weinen, nt. weenen, d. vene, gnst. weina). hvirre, Hvirvel, se hverve. hvis, se hvo. hviske, hvisle; nst. nu kvista, kviskra, kvisla (isl. med i, der ikke kan komme i Betragtning), e. wdigper, wdiBtle, ht. wispeln, He. l (e) kunde vcere Aflyd til Vocalen i hvcese. Rimeligere ere Ordene directe at derivere (ligesom hvisse, visse for Vern), af Interjection (hvis! hvist!). — hviste (kaste) henferer V. S. O. til Interj, hvist! hvo; gd. hwa (o), Dativ hweem (tidlig brugt som Acc.), Gen. hwess (hwas), nu hvis (nu tillige Conjunction); Ntr. hvad; gd. hwat, Dativ hwi, nu kun Adv. hvi. Pronominalrod, germ. (og got.) dwa-, fergerm. czua- : lat. cM-8, ciuo-6; xo-^^n?, ind. Ka-8. — hvilken af hwi-liik : lig hvad; -en Acc. Masc.-Endelfe, tillige Ordet 'en' sat bagefter; har medfert Ntr. hvilk-et (for hwi-likt). — Af samme Rod: hvor, gd. Hroar; o langt og kort; har tillige fortrcengt det gamle hur(e) — fv. duru, og udtales i denne An vendelse kun kort. hvordan se -dan; hvorlunde Casus af tabt Lund (Maade), hvorledes af Led (Vei). — hveden, opr. hwadan. — hver, hverken, s. d. hvoelve (e); ifelge ht. welben (nu wolben), med ght. Ipf. walb (p), er germ. Form dwalu-i-an; fergerm. czualbd-^„lunggrammatikere" opstille c>u—ln-, cf. xo^o3, men intet Spor af l i Ht. anferes^; -dd- vel Suffix? (cf. -lo^-o^v Top? dettes Rod kunde vcere den under Holm, Halm anferte). — Obsolet Sb. Hvlllv, Hvcelv; hvalt for hvelvt, hvalvt. hvcese; fv., nst. hvcecesa (nst. nu kv-), a. s. wdeBan (e a. f. Omlyd i For hold til « af germ. 3: kan ogsaa skrives le). Germ. dwi>B-i-an, Aflyd til d>vuB-, se hoste. Fergerm. OMB-: Aflyd ueB-tuB. Hyben (fordum : Hiuben-Trce), gd. *HiuPe; -n tilsal, vel egtl. Artikel: nst. Hjupa, nu ogsaa N-jupa; sv. nu n-vpon; a. s. deop (e. dim; ght. Hiefe. Betyder opr. Capsel, Hylster. Germ. diup-, som i gnst. Hiup-r (Treie). Aflyd Kuv-: ust. Hypja (poseagtig Fold), hypja (svebe). Cf. naup- : Hob. Germ. diup- daun- duz)-. Fergerm. Kauo- Kut,-; cf. lat. eubare (ligge). hngge, hyggelig (gaaede af Brug, og fornyede ved norst Import; ifelge Molbech); omhyggelig; gd. *hyggie, nst. hyggja (betcenke); germ. duz-i-a»; Derivata af Hu (s. d.); Fordoblingen af g er phonetist Udvcext. hykle, Laan af plt. huuchelen (ult) — holl. duiedelen, ht. heucheln, alle tre temmelig nye, og alle med ch, som om Nt. havde laant fra Ht. Henferes af Nogle til et ht. hauchen, ght. huuchen ?: hocken (se Huk), cf. nst. hykla „gaa med krogede Knce, usikkert, som stamfuld"; af Andre til nht. hauchen, ghl. og plt. huuchen (aande, stenne), hvori ch (for k) i Plt. forklares af Herkomst fra en angiven Interjection : huuch! Hyld, gd. Hyll, forn i Nst. Cf. Plt. Holdern, Holder- el. Hollern-Blomen; ht. Holunder, ght. Holre. 2det l i Hyl-l er Suffix; Rod forn i hul, — Formelt

104 kunde Hyll vcere — g. e. dol-in (nu dollv) el. celdste ht. Hul-is, Hul-s (nu Hulst), plt. Hulse, hvilke dog betegne Christtorn (rußeuß); germ. dul-in-, -iB-; fergerm. Kal-an-, -a3-? Dog kan -ll ogsaa staa for -ltd. Hylde, gd. "-Hylle; sy. og nst. Hylla; nst. tillige Hilla (ligl. isl.); y Omlyd af u? eller Forvanskning af i? Plt. Hilde, Helde (Pferderaufe, der jo helder straat). Germ. deild-, diltd- (og dulld?); Rod vel som i helde.

hylde, Hyldest, se huld. hyle; findes i Nst.; maaste dog Laan af plt. huulen (itu) — holl. dullen, ht. heulen, ght. hiulen, hiuwelen; -l- Suffix; vel af Interj, hv! hylle, gd. hylie hulde huld; nst. hylja (sy. nu IMa); t. nu hullen; germ. (og got.) dul-i-an, Derivatum til germ. „stcerkt" Vb. del-an (hcele). — Deriv. Hylster. Hynde (aabent y — lukket e); gd. som i Nst. (sy. nu dvencle), Derivatum af fordums Adj. heg (bekvem); se heire.

hyp! egtl. Imperativ af plt. huppen (li) — ht. hupfen. hyppe, Laan af plt. hoopen (oo), huupen (uli) -^ ht. hausen, (se Hob). hyppig, Laan af plt. hoopich, huupich (mangler hos Lubben) — ht. hciufig. Hyrde, gd. Hirdhe; gnst. (med isl.) Hirdi-r (sy. nu dercle), ht. Hirte; germ. dir6-i-a; Nomen Agentis, til Vb. germ. dircl-i-an (vogte). Se Hjord. hyre, Laan af plt. huuren (Mt); e. dire; ht. nu Hever. Germ. dur-; kan vcere fergerm. Kur-, cf. lat. eurare?, af Rod Ku- Kav- : cf. lat. eau-tlo He.; der augives et xov-ov, Pant (mangler hos Pape). hys! naturligt Lydsignal. Deraf : hys fe. Hyssing : Plt. Husinge; hedder paa E. dou3inZ, douBeline. Hytte, Laan af ht. Hiitte (ogfaa laant

ind i Holl., E., Fr., He.); germ. ducl-i-Z. Rodform ducl- ligger til Grund, for e. dicle skjule. Fergerm. KucidKaucld- : xev>3-«, skjuler, «-xv^-o»'. hytte, Laan af ht. hitten (af Sb. die Hnt) — plt. hooden (oo), e. dee<l; germ. docl-i-an; fergerm. KZcld- (-l-?). Cf. under Hat. Hceder, med anomali aabent e (cf. hes, hces); gd. fy. decler, nst. Heider (isl. deiclr). Simplex : nst. Heid (klar Himmel), heid (lys). Med -er : ht. heit-er. Germ. Rodform daicl-; falder formelt sammen med den i Suffix -hed (s. d.). Primair Nod vel fergerm. Kai, se hed. hcege (e), lidet brugt; Laan af t. Hegen (Pleie, frede, egtl. hegne), af Hag. Cf. Have, Hegn. Hcel, som i Sy., Nst.; a. s. del, e. deel; holl. diel. Som Germ. Form formode Nogle Kand-il-ft), idet a. f. dod, Hcel, passer til at staa for germ. dand-. Fergerm. isaafald KanK- (cf. under hcenge). Forsegl Sammenstilling med lat. ealx eale-i8 (^) forudscetter et dad-I-, og Consonantomstilling enten i Lat. eller i Germ.

hæle, Laan af plt. helen. Opr. „stærkt"; germ. hel- hal- hal- hol- (u : hylle, s. d.). Førgerm. kal- : lat. celare; *καλυπτω*.

hænde(s), se Haand.

hænge, gd. hængie hængde hængd; æ er alt i Gd. trængt ind i Præs. af det „stærke" *hænge, hvis Impf. alt hed hang for ældre *heenk. T. havde fordum Præs. haahen. Skiften af h og g tyder paa førgerm. k : kank-, maaske opr. nøle, dvæle; cf. lat. cunc-tari nøle, ind. cank- betænke sig. — **Hængsel.** — **Hængesæk;** maaske assimileret nk? : sænke? cf. nsk. Søkkjemyr. — **Hængematte :** t. Omfortolkning af sp. hamaca, opr. americansk.

Hcer; nst. Her, gnst. Her-r, Pl. Herjar; got. daru-5. Germ. d»r-. Fer germ. K»r-; af det uddede Preussist anferes Karu'B Hcer. — Deriv.: hcerge, gd. herie, nst. herja (g som i vcerge, sverge He. : Gram. s 185); t. verheeren, e. darrv. — Se Herred, Herberge, Herold, Hertug. hces, se hes. Hces se Hes. Hcette se Hat. hceslig se Had. hceve; gd. *hevie hoov haven; nst. hevja hoov; ht. heben, celdste ht. ogsaa heffan; altsaa germ. dsd- og dal-; fergerm. Kav- : lat. onpio ccxi (tager; afledende -i-, som i Germ., kun i Prcesens; cf. Vocalerne i gd. ake ook : iigo ezi). — Derivata til have og til hceve ere tildels vanskelige at skjelne; se Hav, Havn, Hevn, hevde. Ho; nst. Hey; ht. Hen; got. daxvi, Gen. dau-^iB. Rodform dau-, snarest samme som i hugge. hoflig : t. hoflich, af Hof. hovist, plt. Form med v, — ht. hofisch. Hog; gd. Heek, som i Sy.; ust. Hauk, hvilkeu Form ligger til Grund for den d. og sy., men selv er Contractum, ifelge celdste ht. Habuch (nn Habich-t), nt. Havek. Germ. dsd-uk- (-ak-); Rod vel som i hceve med dettes celdre Bet. gribe varen neerFecloKen ?.it«, er Omfortolkning i Lighed med „Volks etymologie"^.

106 Hene, Hens, se. Hane. — s„hense" I: plt. hensen : betale for llt komme ind i en Hanse, Forenings. Horr; strives i Nst. Horr (isl. dor-r, Dativ dorvi); plt. Har, celdste ht. Harv. Germ. Stamme diirvvla)-; Rodform dar-, vel Aflyd til dar- (Håar, f. d.). hsre (gd. Preet. heerde heerd); i Nst. : heyra. Germ. (og got.) nauB-i-an. Fergerm. K»UB- s^som Nogle sege i «xov«, herer, med elideret 8; ogsaa antages «x for Prcefix, levnet i Germ. som d-, og auB- seges da videre i Dre, s. d., og i auB-eultare, auclire^. Hsst; i Nst. Haust (Masc. og Ntr.). Neppe oplyst. Hvis -t er Suffix, cf. nst. Haus, Hause (Skyhob), huslen, husken (styet og kold)? Germ. -Bt iudeholder flere Muligheder; f. Ex. fergerm. 3-<» stjuler (: Ind bjergning). Afgjerelse synes her umulig. Heved, Hevde, Hevedsmand, Hevding, se Hoved. Hovl (i celdre D. findes Hevl); nst. Hevel og Hyvel; sy. dvtvel. Maaste fra T. Plt. Hovel (o), ht. Hobel (i Dial. Hubel). Neppe oplyst. Rod passer til hceve. I. Har i Tid fer Literatur hedt Ir (som i Ht.), med Dualis It. Ir hed vel endnu langt tidligere jis; dog i Got. jus (cf. ind. ju^am). Eder hed i Got. i2WiB. i-, Prcefix, af celdre e- : ihvo, ihvor, imedens, He„ er omtalt under ei (og Gram. § 100. 123. o.). i; -n ndfaldet; sees i t. og e. in — lat. in, «;(/). — igaar, se Gaarsdag; igjen, igjennem, se gj-; ihjel): i Hel, se Helvede; iscer, se scer; itu, se to. (Ibenholt, rettere Ebenholt, gjennem T. af lat. eoenuB). Id (Syssel); ligl. Sv:, nst., isl.; med i (ikke ii) (om germ. Icl- el. !td-. sees ikke). Kunde here sammeu med Prcefixet lcl- (se Etmaal)? Kunde staa i Aftydsforhold til idel? Begge Dele forenelige, ifald Prcefixet ikke er fergerm. at-, men har Urvocal I ? idel, Laan af plt. iidel — holl. iMI, e. idle, ht. eitel. Germ. icl-al- (fer germ. aild- el. a!t-?). Grundbetydning snarest : gjentagende; derfor dels : for gjceves gjentagende (: unyttig, tom, indbildst), dels : uforandret gjentagende (: ens, blot og bar, üblandet). — idelig : nst. lideleg (isl. ikke i, men iduliZ-r, forn om det herte til Id). Idrcet; vel — sy. idrott, isl. ltdrott (Fem.; indevet Fcerdighed), der vel herer sammen med isl. tdrott-r (Masc.; Kraft, Udholdenhed),

nst. Troott, a. s. tlirok-t Arbeide; 6 og germ. dt, indeholde flere Muligheder. Igle (forhen Igel, Egel); ligl. nst. (Masc.); plt. Egel, Ile; ght. Egele, celdste ht. Egala (Fem.), nu ht. der Blut-Egel, -Igel. Germ. eZ- (lz-). — Vel beslegtet med plt. Egel, ht. Igel, celdste ht. Igil (Masc.) : Pindsviu.

106 Hene, Hens, se. Hane. — s„hense" I: plt. hensen : betale for llt komme ind i en Hanse, Forenings. Horr; strives i Nst. Horr (isl. dor-r, Dativ dorvi); plt. Har, celdste ht. Harv. Germ. Stamme diirvvla)-; Rodform dar-, vel Aflyd til dar- (Håar, f. d.). hsre (gd. Preet. heerde heerd); i Nst. : heyra. Germ. (og got.) nauB-i-an. Fergerm. K»UB- s^som Nogle sege i «xov«, herer, med elideret 8; ogsaa antages «x for Prcefix, levnet i Germ. som d-, og auB- seges da videre i Dre, s. d., og i auB-eultare, auclire^. Hsst; i Nst. Haust (Masc. og Ntr.). Neppe oplyst. Hvis -t er Suffix, cf. nst. Haus, Hause (Skyhob), huslen, husken (styet og kold)? Germ. -Bt iudeholder flere Muligheder; f. Ex. fergerm. 3-<» stjuler (: Ind bjergning). Afgjerelse synes her umulig. Heved, Hevde, Hevedsmand, Hevding, se Hoved. Hovl (i celdre D. findes Hevl); nst. Hevel og Hyvel; sy. dvtvel. Maaste fra T. Plt. Hovel (o), ht. Hobel (i Dial. Hubel). Neppe oplyst. Rod passer til hceve. I. Har i Tid fer Literatur hedt Ir (som i Ht.), med Dualis It. Ir hed vel endnu langt tidligere jis; dog i Got. jus (cf. ind. ju^am). Eder hed i Got. i2WiB. i-, Prcefix, af celdre e- : ihvo, ihvor, imedens, He,, er omtalt under ei (og Gram. § 100. 123. o.). i; -n ndfaldet; sees i t. og e. in — lat. in, «;(/). — igaar, se Gaarsdag; igjen, igjennem, se gj-; ihjel): i Hel, se Helvede; iscer, se scer; itu, se to. (Ibenholt, rettere Ebenholt, gjennem T. af lat. eoenuB). Id (Syssel); ligl. Sv:, nst., isl.; med i (ikke ii) (om germ. Icl- el. !td-. sees ikke). Kunde here sammeu med Prcefixet lcl- (se Etmaal)? Kunde staa i Aftydsforhold til idel? Begge Dele forenelige, ifald Prcefixet ikke er fergerm. at-, men har Urvocal I ? idel, Laan af plt. iidel — holl. iMI, e. idle, ht. eitel. Germ. icl-al- (fer germ. aild- el. a!t-?). Grundbetydning snarest : gjentagende; derfor dels : for gjceves gjentagende (: unyttig, tom, indbildst), dels : uforandret gjentagende (: ens, blot og bar, üblandet). — idelig : nst. lideleg (isl. ikke i, men iduliZ-r, forn om det herte til Id). Idrcet; vel — sy. idrott, isl. ltdrott (Fem.; indevet Fcerdighed), der vel herer sammen med isl. tdrott-r (Masc.; Kraft, Udholdenhed), nst. Troott, a. s. tlirok-t Arbeide; 6 og germ. dt, indeholde flere Muligheder. Igle (forhen Igel, Egel); ligl. nst. (Masc.); plt. Egel, Ile; ght. Egele, celdste ht. Egala (Fem.), nu ht. der Blut-Egel, -Igel. Germ. eZ- (lz-). — Vel beslegtet med plt. Egel, ht. Igel, celdste ht. Igil (Masc.) : Pindsviu.

107 Germ. iZ- (eZ). — Begge fergerm. ZZd- : «^-«5 Slange, e^-lvox Pindsvin (dette og svulmet Igle have Lighed; Pindsvin cede Slanger). — Uvedkommende (eller phonetist forvansket?) : isl. i'zul-1 Sepindsvin, med 1, fergerm. ai; nst. Igulkjer (): -Kar) (Sepindfvin), hvoraf isl. izulkottr (Pindsvin) og gsv. Igul kutter sees at vcere Omtydninger („Volksetymologie"). ih! primair Interjection. ikke, gammelt Neutrum til ingen (s. d.). (ik)kun af ikke uden. „Ikte" (rettere Igte?) ? I Nst. betyder Ikt: 1. Gigt, 2. „traadformet Vanddyr, som menes at krybe ind i Fisternes Hcender og volde Gigt". Cf. Gigt. ile, Laan af plt. iilen — nht. eilen, celdste ht. iilian. Germ. 11-; hvis -l er Suffix, kan Rod vcere fergerm. i gaa. — Cf. nst. iila (pible), lila (Kilde), lil (Gruudstykke iPloug); Aflyd ail- : nst. Eil (Skure, Rende); Aflyd N- : nst. Il (Fodsaal). — Iling (Byge), for os sammenvoxet med ile, er dog opr. — nst. Eeling, af Eel (Byge); minder om a^e^a Vindsted iu-il-?)? Ild; gd. Eld, som i Sv., Nst., celdste Nt. (A. s. «led. samme Ord?). Rod «I brcende, som i a. s. «elan <?) brcende, lat. ad-01-eo brcender, congruerer med Rod sl- ncere. sNeppe ai!-; sv. Dial. her uden Vegt). Cf. Vl. ilde, gd. ille; sv., nst. illa; Casus af fordums Adj. ill. Sidste l er vel (assimileret?) Suffix sßod med Aflyd i Forhold til ZI- i eller, lat. al!u8 He.? fremmed, fjendst?). — Ildgjeruingsmand. — Kunde herhen here Ilder? (Stinkwiesel), ht. Iltiss (baierst Dial. Elledeis), celdste ht. Illitiiso („svagt" Masc.). Ikke oplyst. Mon : Ilde-dunstende? se Dis, disig, der i Ht. skulde have Forlyd T-. l„Ilt", purististt Fabricat; stal forestille Derivatum af Ild). ilter?; V. S. O: „jydfl, af ilde" »r *ill-tre, gd. *ill-lhraa? Adj., cf, At-Traa). immer, t., af je mehr. ind; gd. in(n), som i Sv., Nst.; med ind e, ind en, gd. inne, innen; Comp. indre (-d-phonetist Udvcext); af germ. in, se i. — indbyrdes, fordum inuenbyrdes (bet. opr. indenbords), casusagtigt Adv., som af et '-"Byrde af Bord. — indgetogen; Plt. Particip — ht. gezogen. — IndpaS, se passere. — Indvcmner : t. wohnen. — indvil(li)ge, se ville. — Indvolde, omformet af et Compositum, alt i Gd. forvansket til Innulve, gsv. Inelvi (nu sv. inellvor), gust. lunyfli (nu nst. Innvol); celdste ht. Innovili, Innuovilu; cf. Snuobili «eatenul»»)?; germ. <8)nul- ? ifaafald fergerm. l8)n»v-; scf. lat. napurae (Halmbaand)?, der antages at slaa for Bnapurae). — indvortes, Laan af plt. innwordes, innwerdes (ogsaa laant til Sv., Nst.); ht. -wiirts, fordum -wertes, Genitiv til

obs. Adj. wert (nu wcirtig); cf. under antvorde (samt vorde). -inde, t. Suffix -inne, nu -inn; germ. -inia-. ingen, opstaaet af een med fordums negtende Suffix *-gi; -n er opr.

108 Endelsen i Acc. Sing. Masc. — Neutr. etle, ikke (nu Adv.), med abnorm Sideform enkte, inkte, inte (nu ligl. Adv., men ikke anerkjendt i Skrift sprog), hvoraf uyere Neutr. intet. Ir(r) (lukket kort e : Gram. s 60; V. S. O. og Molb. skrive rettere Er), fordum Eer (opr. Kobber; un Rust derpaa); ust. Eir; plt. Eer; a. s. Zr (e. ore), germ. (og got.) aiB-; ligl. fergerm. : lat. aeB aer-iB, med aer-uz-o, Rust, cf. nst. Eir-k (sv. nu er-z, vel lempet ester Lat.; kuude d. Ir staa for Irg, Eerg?). I aiB er -8- Suffix ifelge ind. aj-a8 Metal. irre (om), opirre (betyder egtl. beirren), Laan af t. irren (plt. ogsaa erren) ; germ. (og got.) Causativum erB-i-an; got. Adj. er2-l-8 — t. irre. Fergerm. 3r-5- : lat. er-r-or.

Irisk, af plt. Irske, Ertseke(n). Is; almengerm. (ht. nu Eis, holl. !jB, e. iee). Germ. i8- (fergerm. a!8-) congruerer med Noden i Jern. Isben, gjennem T., Eisbein, plt. lisbeen (for Ischbeen), af t<f^iov. Isenkrcemmer He., af plt. lisen -- ht. Eisen, se Jern. Isse, fordum Jesse, for Hjesse : sv. 1^638a (nu Fem.), nst. Hjasse, gnst. Hiarsi (Masc.). Se Hjerne. Ister, gd. listre, nst. listra; plt. Inster (Ntr.), som af in. Iver, ivre, ivrig, fra T. : Plt. iiveren, iiverich; holl. hver; ht. Eifer, ght. liver. Skal ferst treffes i 15de Aarh. i T. Ikke oplyst. Uvist, om holl. nhver (betriebsam) er beslegtet, og hvorledes n- her forholder sig. ja, almengerm. Interjection, hvori Forlyd j- undtagelsesvis er bevaret i D., Sv., Nst. (e. V63 er Comftositum, -8 Rest af 8o). — (for)jcette, gd. engang iate (— ght. iazen), har ilke, som ja, modstaaet Overgang fra ia til ice (-tt- : Gram. § 92, 102. e; ncermest fra gammelt Part. icett). jage, Laan af t. jagen; ikke paalideligt oplyst. — I agt (Bet. Fartei fra Holl.). Iceger (t. Omlyd). Jakke, gjennem T. fra Fr.: «veternent lzue uortaient leB leB nav -BanB revolteB du 14ms Bieele» (?). Jammer, fra T.; gt. laamer (substantiveret Adj.); a. s. med u af germ. » : zeumor (udtal joomor). — Gt. Aamer, med lignende Bet., kunde have tabt j-; det Samme er saa meget mere muligt ved isl. amra miaue, nst. emja (brele), Rodform IWnr-. Hvis disse ikke have havt j-, kunde herhen here an-ke, mnligt for am-ke? lanhllgel, holl. og t. : 'Johan Hagel'; Hagel!, som Blitz! Donnerwetter!, brugt til at bande, og saa overfert paa Gjenstanden : Hagel-Kerl, Hagel-Pobel. janke, af plt. janken (tvine), vel for jam-ken? cf. jamre. Blandes af os med pjanke. jappe, af t. jappen; ikke videre oplyst. ('hjappe' enten med jydsi phonetist

108 Endelsen i Acc. Sing. Masc. — Neutr. etle, ikke (nu Adv.), med abnorm Sideform enkte, inkte, inte (nu ligl. Adv., men ikke anerkjendt i Skrift sprog), hvoraf uyere Neutr. intet. Ir(r) (lukket kort e : Gram. s 60; V. S. O. og Molb. skrive rettere Er), fordum Eer (opr. Kobber; un Rust derpaa); ust. Eir; plt. Eer; a. s. Zr (e. ore), germ. (og got.) aiB-; ligl. fergerm. : lat. aeB aer-iB, med aer-uz-o, Rust, cf. nst. Eir-k (sv. nu er-z, vel lempet ester Lat.; kuude d. Ir staa for Irg, Eerg?). I aiB er -8- Suffix ifelge ind. aj-a8 Metal. irre (om), opirre (betyder egtl. beirren), Laan af t. irren (plt. ogsaa erren) ; germ. (og got.) Causativum erB-i-an; got. Adj. er2-l-8 — t. irre. Fergerm. 3r-5- : lat. er-r-or.

Irisk, af plt. Irske, Ertseke(n). Is; almengerm. (ht. nu Eis, holl. !jB, e. iee). Germ. i8- (fergerm. a!8-) congruerer med Noden i Jern. Isben, gjennem T., Eisbein, plt. lisbeen (for Ischbeen), af t<f^iov. Isenkrcemmer He., af plt. lisen -- ht. Eisen, se Jern. Isse, fordum Jesse, for Hjesse : sv. 1^638a (nu Fem.), nst. Hjasse, gnst. Hiarsi (Masc.). Se Hjerne. Ister, gd. listre, nst. listra; plt. Inster (Ntr.), som af in. Iver, ivre, ivrig, fra T. : Plt. iiveren, iiverich; holl. hver; ht. Eifer, ght. liver. Skal ferst treffes i 15de Aarh. i T. Ikke oplyst. Uvist, om holl. nhver (betriebsam) er beslegtet, og hvorledes n- her forholder sig. ja, almengerm. Interjection, hvori Forlyd j- undtagelsesvis er bevaret i D., Sv., Nst. (e. V63 er Comftositum, -8 Rest af 8o). — (for)jcette, gd. engang iate (— ght. iazen), har ilke, som ja, modstaaet Overgang fra ia til ice (-tt- : Gram. § 92, 102. e; ncermest fra gammelt Part. icett). jage, Laan af t. jagen; ikke paalideligt oplyst. — I agt (Bet. Fartei fra Holl.). Iceger (t. Omlyd). Jakke, gjennem T. fra Fr.: «veternent lzue uortaient leB leB nav -BanB revolteB du 14ms Bieele» (?). Jammer, fra T.; gt. laamer (substantiveret Adj.); a. s. med u af germ. » : zeumor (udtal joomor). — Gt. Aamer, med lignende Bet., kunde have tabt j-; det Samme er saa meget mere muligt ved isl. amra miaue, nst. emja (brele), Rodform IWnr-. Hvis disse ikke have havt j-, kunde herhen here an-ke, mnligt for am-ke? lanhllgel, holl. og t. : 'Johan Hagel'; Hagel!, som Blitz! Donnerwetter!, brugt til at bande, og saa overfert paa Gjenstanden : Hagel-Kerl, Hagel-Pobel. janke, af plt. janken (tvine), vel for jam-ken? cf. jamre. Blandes af os med pjanke. jappe, af t. jappen; ikke videre oplyst.

('hjappe' enten med jydsi phonetist

109 Tilvcext h-, eller et helt andet Ord : happe, se Molbech, med den hyppige danste indre Tilvcext af -j-). slarl, literair Islandisme; d. Form LEldste Nt. : Erl.^ ja(d)ske ? Laan af nst. jaska? (stnlde iD. ventes som jeste), „vcere en last" (Stymper He.), vel af Jas, Jase (Forhippelse He.), Jase (Hare; i sv. Dial. Iosse); nvist, om jassa (vrevle) herer med. Germ. «8- (!). — hjadfke er vel blot jydst; uvist, om samme Ord, med jydst Tilvcext af h- ? I celdre D. treffes et Hiad (uordentligt Fruentimmer). Cf. desuden nst. halsa (hugge stjedeslest), der kuude tcenkes omsat til haste (cf. huste) og forsynet med det alm. d. Indstud -j-. jeg; gd. ek, iak, iek (af iak kom jydst ak, nu a). Germ. ek, ZK. Fergerm. med g ' lat. eZo; ind. afvigende adam; g. flavist a^u; He. Allevegne kun Nomiuativ uden andre Casus. Jern; gd. engang Jarn, som i Gnst., Gsv.; „entlehnt aus a. irisch larn» ond to an ad^. lorin lronr iee». (Jerpe (ikke Hj.), estnorst Form, ellers i Norge larpe, larp; egtl. Adj. brun; celdste ht. erpf; germ. ern- <>); fergerm. art,-,) lertegn ? Neppe oplyst. Nst. larteign, gnst. -tegn, (cf. te?), i celdre Isl. ogsaa -tein, Fem., medens Tegn, nst. Teikn, er Ntr. Prcefixet er, ifelge et gsv. larmark, iar-; germ. erd-? fergerm. ark-? cf. «^,05 sikker, «j»iel er nok,? (Jerv; med Jarv, Erv, norsk Bencevnelse paa Vielfrasi.) Jette; gd. Icetcen, af end celdre (isl. germ. tt-un <e). Rodform som et- i ccde. -tt- vel ved Assimilation i gd. Pl. derfra overfort paa Sing. jevne; gd. icevn, iavn; ia af e : t. eben. Germ. ed-**vl. Übekjendt Herkomst. Jomfru : t. lungfrau; se Frue. Jord, gd. lordh, med Omlyd af a (isl. sord, Pl. -ar); ia af e: germ. (og got.) ertd-a, t. Erde, hvori -td- vel er Suffix; cf. germ. (og got.) ar-i-an pleie, gd. erie; lat. ar-are pleie, «?-«/-« til Jorden. — Jordsmon: Sb. Mon : Gjenstand, Veleb (egtl. saa Meget, som man kan monne, mune 3: be**

110 mcerke). — Jorde moder; ligl. nst. lordmoder; sy. findes i 14de Aarh. Jubel, juble, gjennem T. af lat. Mdilare. Jul; nst. Jol; (fordum Ntr. Pl.; Jule- : Gen. Pl., Gram. § 177. e); a. s. lorma og leltsra zeola (2 Vintermllaneder; 8): got. truma (Mase.) November. Germ. dul-; fergerm. (Hyleren, Vinterstorm?). Hos os u-bevaret som (cf. Jyde). sEfter Nogle umaadelig gammelt Laan af lat. .luliuB, fremrykket i Aaret^. Junker : t. lung-Herr. just : lat. MBte. — lux, fra T., „nach lat. zoeuB«. Jyde, gd. Jute. Germ. (d- se Jul); fergerm. M-? vcerge^. (lesses ?: Jesus). Kna, som i Nst., Plt.; holl. Kaauw; sy. Ka^a. Onomatop. Kllabe (gd. Kaape), med Sideform Kappe; i Germ. Laan af et sent latinsk eapa, eappa, af übekjendt Herkomst (cellist?). kaad; gd. kaat, som i Sy., Nst. (opr. : veltilmode). Germ. Kat-; fergerm. zad-: -d- Suffix? cf. glcedes. Kaal i Germ. tidligt Laan fra Lat. : eaulis. — Kaalrabi ?: t. Kohlrabi „aus it. eavoll rave» (Kaal-Roer). Knar; gd. *Kor som i Sy., Nst.; Plt. Kore; ht. -titr; Rodvocal u; med r af s : se kyse. — Kaare, gd. *kore, sy., nst, kora, mulig Laan af plt. koren. Kaarde, vel ncermest af plt. Karde, Korde, Kurde; fra Slavist? Kaas ? — nst. Koos, sy. KoB **^. Kag af nt. Kaak (Pcel); ikke sikkert oplyst videre. Kage, gd. Kake, nst., sy. Kaka, e. eake (fladt Lag, fladt Bred); germ. KSK-; Aflyd Kuk- : nst. Kook(e) (Klimp, lordflage). — Kage er i Bet. nu hos os Eet med plt. Kooke, ht. Kuche (nu -en), holl. KoeK, der gjenfindes i Romanist, f. Ex. it. eueea, fr. Dial. eououe, altsaa laant til en af Siderne; de romaniste Ord henferes med Rimelighet» til lat. eociuere. kagle, gd. *kakle; sy. KaeKla, ust. kakla, kokla; plt. kalelen, e. eaekie; onomatop.; cf. ht. gackern. Kahyt (forhen ogsaa Telt, Bod); vel med Attraction til Hytte; af t. Kajiite, holl. Kauiit. Ikke oplyst. Cf. flgde, el. snarere Koie.**

110 mcerke). — Jorde moder; ligl. nst. lordmoder; sy. findes i 14de Aarh. Jubel, juble, gjennem T. af lat. Mdilare. Jul; nst. Jol; (fordum Ntr. Pl.; Jule- : Gen. Pl., Gram. § 177. e); a. s. lorma og leltsra zeola (2 Vintermllaneder; 8): got. truma (Mase.) November. Germ. dul-; fergerm. (Hyleren, Vinterstorm?). Hos os u-bevaret som (cf. Jyde). sEfter Nogle umaadelig gammelt Laan af lat. .luliuB, fremrykket i Aaret^. Junker : t. lung-Herr. just : lat. MBte. — lux, fra T., „nach lat. zoeuB«. Jyde, gd. Jute. Germ. (d- se Jul); fergerm. M-? vcerge^. (lesses ?: Jesus). Kna, som i Nst., Plt.; holl. Kaauw; sy. Ka^a. Onomatop. Kllabe (gd. Kaape), med Sideform Kappe; i Germ. Laan af et sent latinsk eapa, eappa, af übekjendt Herkomst (cellist?). kaad; gd. kaat, som i Sy., Nst. (opr. : veltilmode). Germ. Kat-; fergerm. zad-: -d- Suffix? cf. glcedes. Kaal i Germ. tidligt Laan fra Lat. : eaulis. — Kaalrabi ?: t. Kohlrabi „aus it. eavoll rave» (Kaal-Roer). Knar; gd. *Kor som i Sy., Nst.; Plt. Kore; ht. -titr; Rodvocal u; med r af s : se kyse. — Kaare, gd. *kore, sy., nst, kora, mulig Laan af plt. koren. Kaarde, vel ncermest af plt. Karde, Korde, Kurde; fra Slavist? Kaas ? — nst. Koos, sy. KoB **^. Kag af nt. Kaak (Pcel); ikke sikkert oplyst videre. Kage, gd. Kake, nst., sy. Kaka, e. eake (fladt Lag, fladt Bred); germ.**

KSK-; Aflyd Kuk- : nst. Kook(e) (Klimp, lordflage). — Kage er i Bet. nu hos os Eet med plt. Kooke, ht. Kuche (nu -en), holl. KoeK, der gjenfindes i Romanist, f. Ex. it. eueea, fr. Dial. eououe, altsaa laant til en af Siderne; de romaniste Ord henferes med Rimelighet» til lat. eociuere. kagle, gd. *kakle; sy. KaeKla, ust. kakla, kokla; plt. kalelen, e. eaekie; onomatop.; cf. ht. gackern. Kahyt (forhen ogsaa Telt, Bod); vel med Attraction til Hytte; af t. Kajiite, holl. Kauiit. Ikke oplyst. Cf. flgde, el. snarere Koie.

111 Kai (Quai), gjennem T. og Holl. fra Fr., hvor det henferes til Cellist (Omfatning, Dcemning). Vb. kaie : holl. Kaaien. lKake(r)lat : holl. Pl. KaKKerlaKKen ; asiatisk?) Kakkelovn o: Kachel-Ofen; af os tankelest anvendt om Jernovn. Kal (Trcemarv; trostet Ved)? cf. i Nst. : Ntr. Kal (tresket Ved); Mst. Kall (afgrenet Stamme); Fem. Kalla („Dedved i Levtrceer"). Fergerm. 8»l-: cf. lat. 8»Ha? (se Galle). kalde; gd. kalle kallede kalled; sy., nst. kalla; e. eall; gt. og holl. kallen. Germ. Kall-; sidste -1- vel Suffix; fergerm. 8«I- uB, i Bet. Kampplads. I D., Sy., Nst. kom ved Assimilatiou Formen Kap (pp), med kappes (fordum kjeppes); i Nst. haves tampast : boxes; mp maaste ellers tildels understettet fra Nt.?. — Kjcempe; celdste ht. Kemph(i)o; Laan af lat. eampio -oniB (fr. og e. edammou), Nst. (vel ifelge -io -ioniB) : „svagt" Fem. Kjempa (foruden Mase. Kappe); Denominativ : kjcempe, nt. lempen, He. — Kampesten 0: Feldstein; heraf extra heret : Kamp i Vet. Knold, f. Ex. Brcendeknold; i Nst. ogsaa Bjergknold, og overfort: gammel mager Hest; eammiB er til Germ. laant ogsaa i Bet. Mark : i sy. Dial. stor Slette, i Gt. og Holl. : Agerafsnit. — Planten Kjempe, nst. Kjempe og Kampe, knnde vel here herhen (ter, stiv, endende med en Knold)? Kande, gd. *Kcmne; vel i Germ. Laan as lat. eanna (Pibe, Rer). Andre Gisninger haves. (Kan(d)s, obsol.; gjennem Plt. Kanze, as fr. edanee, lat. eadentia.)

112 Kane (forhen Baad) nst. Kane (Skaal), gt. Kane (nu Kahn) : Vaad. Germ. KZn-; -n- Suffix? sKanin, af t. Kanin(chen), af lat. eunieuluB forvansket til eanieuluB.) Kant, hos os fra T.; mangler i gml. Germ.; fra Romanist (som spansk eanto), hvor Nogle henfere det til Cellist, andre til Grcest (xav^o^ Aienkrog). — 'kant og klar' : nt. Phrase (fra Indpakning? el. nautist?) — kantre, k(j)centre : holl. Kanteren, Kenteren. Kap, kappes fe Kamp. Kappe se Kaabe. kappe (Anker He.), hos os og i T. af holl. Kannen (cf. e. odav, edon). Forhold til nst. kabba uklart. Ikke oplyst videre. Kar, d., sy., gt.; nst. tillige Kjer. Germ. (og got.) K5B-; fergerm. 8»L-, maaste B^-, cf. lat. vaB, vel for B^B (cf. under komme). Karl (celdre Mand); findes i Gt. med a; ellers i T. Aflyd e : Kerl. -lSuffix; germ. Kar-, Ker-; fergerm. B»"-: cf.)>«z,-«v .o^-03 Olding, gammel, ind. 82rant- aldrende. — Deriv. : Kjerling, Kjelling (cc). Karm; ligl. sy., nst.; Bet. Vogn er yngre; egtl. Fading el. Rygsted (nst. ogsaa Karr), -m-Suffix? Derivatum af Kar? (ifaafald knnde dog ventes nst. Sideform Kjerm, der ikke anferes). Karpe, hos os vel fra Nt.; findes i mange Sprog, germ., rom., celt., slav. Herkomst übekjendt. Karre, Kjerre (cc); i Germ. fra Lat. : earru», -a; „seinerseits celtischen Ursprungs". karrig, udvidet af karg; trolig hos os, og i Sy., Nst., laant fra T. Hvis bart -g her kunde vcere Suffix (?), kunde Roden vcere som i e. edarv, a. s. eeariB> holl. Kar!B, opr. bedrevet; Sb. e. eare, got. Kara Sorg. Fergerm. 8»^-. Karse, af Plt. Kerse, Karse; ht. Kresse. Ogsaa romanist : fr. ereBBon, it. eieBcione, >de ere3eere, cruitre : o.vi erolt ranidement». (Nogle ville der imod henfere det til gt. kresen krybe, og vcere laant til Romanist). karsk; ligl. sy., nst. (rast, behceudig); plt. og ght. karsch (munter, frisch). Ikke oplyst. -st vel Suffix. Rod Kar-?; fergerm. da 8»l-; om den, der be tyder Vaage? (ind. B'2-Bi>r-m! vanger; «-)^-n opmnntrende, Adv.). Karte, karte (ikke d); Laan af plt. Karte; ht. nu Karde, fordum Karte. „Letzte Quelle ist mlat. earduB, earduuB Distel". Kartnegl (vel ved at forsvinde); cf. nst. Kart (Knort, Ujevnhed). (Kar to ff el, hos os fra T.; „iilter nhd. Tartuffel : it. tartulolo». Cf. Treffel.). — (Karusse af plt. Karusse, -ste, ht. nu Karausche; fra Romanist : it. enraeino; fra Grcest? xo^nxi^oc). karve; t. med Aflyd kerben; germ. Knrb- Kerb-; fergerm. 8lllbd'; cf. ridfer, skriver. Se Kjerv. Kase; gd. *Kas som i Nst. (isl. 0) og i sy. Dial. Nst. kasa (lcegge i Dynge). Germ. K.13-; fergerm. 8«8-: cf. lat. 865-Bi, eon-Ber-ieB.

113 Kasse, gjennem T. af it. ea3Ba : lat. eaz»Ba — er fr. : «aBBerolle, ester Nogle af t. Kessel.) kaste; sy., nst. kasta (e. eaBt, fra D. ?); er vel Iterativ, med -t-, til nst. kasa, se Kase; cf. lat. B^s-t-are? Kaste, gjennem T. fra Romanist, hvor det henferes til lat. eaBtuB, -a (ren Race). Kat, almengerm.; ogsaa i andre europceiste Sprog K—t, altsaa laant fra et af dem til Germ. Opr. fra Africa? (Kaudervelsk ?: ht. Kauderwelsch, vel for Chur-Welsch? d som i haudern, phonetist Udvcext; Vb. kaudern, plt. tuuderen, holl. Kuiren, maaste extraheret.) (Kavlli?; L. Meyer: „muelig opr. for Kazavaika";?; der bet. : „russist Kvindeoverklcedning uden Ermer", og altsaa lidet

passer. Mon Semands misforstaaelse af holl. Kavane?, forslidt gammelt Stykke; egtl. gammel Hest.) Kavring ? „mest brugeligt i Norge" (Molb.); findes i sy. Dial. Aasen: „Ordets Rod er dunkel, maaste fremmed" Bagers Navn?), hvormed Hen ferelse til nst. kava (dyppe) afvises. Betyder i sy. Dial. tillige Sengedcekle, og da as Rietz henfert til e. eoverinB> Skibstvebak kunde ombord bencevnes saaledes, nemlig prcesenteret liggende som Laag paa Kop eller Talerken. Etym. : Kagering; umulig i Nst. og Sy.). Kegle, Laan af t. Kegel, celdste ht. Kegil. Germ. KaB-il-. (Cf. i ht. Dial. Kag : Kaalstilk; ?). Ikke oplyst videre. keise, obsolet, Laan af plt. keese — ht. kiesen, d. kyse (s. d.). Keiser, gjennem T. af 6ae3ar. Keite, vel gd. Particip brugt forn Subst., og keitet da dannet af dette Subst.; gd. *keeke — nst. keikja (vride He.) (et nu glemt d. Adj. kei — nst. keik, vreden). Rod Kai, fergerm. B^' (naglet nogle Redder fremtrcede med og uden 3-, er Sammenhceng med lat. BeaevuB, der directe betyder venstre, «sandsynlig). Af samme Rod : nst. kei-v, vreden, Kei-va, sy. Dial. Kjeeva (Keite). Se Kighoste, kige, Kiv. : t., af e. eateder.) Kid; ligl. sy., nst. E. Kid (der ikke er Laan fra D., hvortil vilde krceves -td; indfedt e, K behever ikke at blive til cd) viser, at germ. Form er Klcl („Thema" : Kidia-). Fergerm. B^-cld-. (Ht. Kitze enten med Suffix -s-, eller af germ. -tt- af -d-t-). Kighoste (ii); gd. — ust. kiikja, sy. Kika, ht. nu keichen (forvaustet : keuchen) : anstrenge, egtl. vride sig (ester Veiret). Som nst. keikja Derivatum til figde. (Et andet Compositionsled i holl. KinKnoeBt, e. cdineouBn). kige, gd. keek — nst. kiika leik, sy. Kika, plt. luken keek, holl. nu Kikken Keek; egtl. vride sig, strcekle sig (for at se). Germ. Kik- KaiK- K,K-. Fergerm. 8-(3>- 2i i; se Kighoste, Keite. — Nu ogsaa kikke (ikke gg); Gram.

114 § 92; Varnetale: titte, med Interj, tit. — Kikkert (ikke gg) : Gjengivelse af holl. Kirker, KHKerye. Kilde, gd. Kelde, Kielde; nst. Kjelda (sy. nu Kalla). Aasen: „vel egtl. koldt Vandspring, as kald". slunggrammatitere : Deriv. til Vb. germ. c>uell uuall- cjuol!-; t. gnellen; sidste -l- Suffix (assimileret n); fergerm. 8<^)»l- : ind. B^l- dryppe, 8'«I«' Vand). kilde; gd. *kitle; senere kidle; sy., nst. titla; nt. kittelen, lettelen (e. nu tieKle), ht. kitzeln. Simplex : nst. kita. — Iterativt -r- kildre; kilden. Kile nst. Kiile (der ogsaa betyder Kegle). Nst. Kiil, Keila betyde smalt Vand. Germ. Kil- Kail-; -I- Suffix, ifelge ght. Kiidel (Kile). — at kile ('kile paa ?: drive paa; „kile" simpelthen i Bet. lebe er Forvanskning). Killing, gd. vel *Kettling; nst. Kjetling (Omlyd til Kat; et *Kittling vilde vcere Aflyd). opkilte (-kiltre) : trekke (Skjert e. A.) op; sy. Dial. tilta (bcere i Skjed), gsv. Killa (loftet Fold til at bcere Noget i); nst. Kjeltra (Del af Skjert); isl. KiltinB, Kelta, KMta optrukken Flig. Germ. Kelt- vkunßt ol overßenomen .. detekent : balkwerk,

115 de dakßparren°; plt. Kepere : Baltentopf, Ballen. Ght. Kipfe (Stemmleiste am Rlistwagen). Kirke, gjennem T., af senere ogsaa xvj,„a^ Herrens (Hus). Kirsebcer, gjennem T., af lat. eeraBuB el. et. Adj. *eeraB6UB, xe^,«<lo3, X«j)«ls,<,^; »Baid to eome lrom). „Ursprung unaufgetlart". Kiv, kives; findes i Sy., Nst., Nt. (holl. nu Klaven); ght. kiiven (nu keifen); germ. Kil-; Aflyd vel i nst. keiv (stjcev), keiva (forvride). Fergerm. B^?'sKix, Kex, ?: e. eakeB, Fladbred.) kjed, kjede. Kjede? (forhen ofte strevet med cc). Nst. kei(d) formodentlig kun en snorvagiseret) Form af d. kjed". Lyd cc passer ikke til Sammenhceng med nst., sy. Dial., keia (kneise, vise Afsty). I 'liter. Retstr.' P. 32 foreslaaes: fordnms Sb. Kjcede (Kaadhed, Mangel paa skyldig Opmccrkfomhed), i Con struction gaaet over til Adj. (os er Kjcede : vi ere k.). — kjew i d. Dial. er vel et andet Ord : Kiv?, el. nst. keiv : vrang?). Kjede, gjennem T. af lat. eatena; plt. Kede(ne); ht. Ketene, nn Kette. Kjedel, gd. Ketel (cc); i Germ. laant, vel fra lat. eatilluB; got. Kat!l-8, pll. Ketel, nst. Kjelel, He. Kjeft; nst. ligl. og, med celdre Form, Kjaft; ia af germ. 5, e; -t er Suffix; cf. ht. Kiefer (Kjcebe; ght. med kort i), Kiefe (Gjelle); holl. Kevel Kjcebe; Plt. kevelen (snakke); nst. Kjav (Snak), kjava; Aflyd a : celdste nt.Kast (Kjcebe), a. s. eeall. Germ. Kel- <i) Knl-. Fergerm. 8^?-, hvoraf kun 8» tan vcere primair Rod, ifelge de under Kjcebe, Kjevl, anferte Former. Kiv, af en anden Aflyds rcette, vilde idetheieste tunne vcere fjerntbeslegtet. kjek; Laan af t. teck, fordum ogsaa quec (endnu Quecksilber). Se kvik, Kvceg. kjekke (om Gjces). Cf. nst. Kakk (Ncrb) ? Kjelder, med nst. Kjellar, sy. Kallare, gjennem T., af lat. eellarium. sT. Kellner : ee!lenariuB).

116

<

Kjelke (Slcede, egtl. Slcedegjcenge; opr. Kjcebeben); ligl. i Nst.; isl. HalKi; germ. KelK-. Cf. under Kjcebe.

Kjeltring (Landstryger He.), med fordums at tjeltre (tigge; fuste), se Molbech (navnlig i Dial. Lex.). Nst. tjeltra betyder ogsaa snyde, Kjeller : Snyderi, Kiltr, Kjaltr : Fnstevert; Kiltre : Flok af Pak. I Sy. findes Kalta trygle. — Simplex maaste : nst. tjala (stcebe meisomt), Kjal (Slceb, Meie)? Germ. Kei- (l). sMon opr. : fryse, savne Hus? cf. under kjele). Kjelling, Kjerling (cc), se Karl. Kjempe, se Kamp. kjende, gd. kjenne; almengerm.; germ. (og got.) Kann-i-an, opr. kund gjere, Causativ til Kunnan, se tunne. — Deriv. : en Kjende, He. Kjep (PP); ligl. nst. Kjepp (isl. Kepp-r), sy. Kapp. Vel beflegtet med tappe. Cf. Kvist. kjephsi nst. tjeppheeg : duelig (cf. heire) til at tappes (kjeppes). sltte — isl. KappB dar overvcettes hei). kjere sig om Noget : t. sich an Etroas tehren (?: wenden; 'om' laant fra bekymre sig om He,). „Etymologifch fchwierig". Kjerne, engang *Kiarne („svagt" Mase.); ia af germ. e : t. Kern. Betyder i flere germ. Dialecter ogsaa Flode (Melkens Kjerne). — kjerne, gd. vel nst. kima. Deriv. : (Smer-)Kjerne. — Aflyd til Korn (s. d.). Kjerre, Kjcerre, se Karre. Kjerte; ligl. gnst.; plt. Kerte, Kerse; He. Germanist Etymologi ikke fundeu. Laan fra lat. eera Vox «^

117 skrevne ee, Be, holder germ. 2 sig i A. S.). Se Kjeft, Kjevl. — Om t. Kehle, germ. Kel- (!) (cf. lat. zula), kunde vcere fjernt beslegtet? Med dette maa vel forbindes nst. Kjelke, gnst. Kialki, og vort Redkjelk; germ. Kel-K- (>). kjcrlen, kjcele ? Nst. tjcecelen, tjcecela, Kjcecela, som med Omlyd af germ. » (i Sv. skrives Keia). Hvis der er Aflyd til Kal- (se told), maatte tjcelen opr. betyde forfrossen (?). — Kjceledcegge, se dcegge. Kjcempe (e), se Kamp. tjcemme (e). se Kam. t(j)centre, se Kaut. K(j)cemner, Laan af plt. Kemener, der vel er (humoristisk?) Forvanskning af Kemerer, eamerariuB; ved Attraction til Kemenede : Vcerelse med Camin (dog ogsaa : Stab)? kjcer; d., sv., nst. Ellers übekjendt. Vel Laan fra Normandiet : eder : lat. earuB. Nogle henfere det til kjcere. — („Kjcerminde", Molb. : „af Viborg ferst saaledes bencevnt"; tcentte maaste baade paa tjcer og Kjcer?). Kjcer (Krat; Sump); engang *Kiarr; nst. Kjarr, Kjerr; sv. Karr. Germ. Kerr- el. Ke,3- ? Fergerm. 8^ l"cf- 7«l>«'l>" Grenefletning?). kjcere (klage); sv. Kara, nst. kjcecera (isl. Ka?ra); Omlyd af germ. a. Aflyd germ. » i gt. karen, e. eare bekymre sig. Fergerm. B^r- scf. 7^/9^3 Raab ?). Kjcerling (e), Kjcelling, se Karl. Kjcerre (e), se Karre. Kjov, kjobe, gd. Keep, keepe; nst. Kaup, kaupa, koypa; ut. koopeu, ht. kausen; got. Kaupon; e. edeap (godt) Kjeb, og to Keep (»a mere derivative ot 8. eeap»? nu : beholde). Maa (ungtet „lunggrammatiteres" Indvendinger) vcere dannet, i Germaneres Leirtjeneste hos Romerne, af eauponari handle som Heter, eaupo. Kjod; gd. Kiel, som i Nst. (sv. nu Kcilt); io Omlyd af ia (Gram. H 88), dette Udvidelse af germ. 1 : KiNv- (cf. isl. Dativ. KMvi). Fergerm. 8»cl-, neppe til at finde. Kjskken, gjennem plt. Kote(ne) (0) af lat. eociuina. Kjogemester : plt. Kotenmester. Kjsl; ligl. nst.; ie Omlyd af ia (Gram. s 88); germ. K>l-; plt. Kil, Kel. Ght. Kil (nu Kiel) stemmer formelt, men betyder Pennepose. Fergerm. B^-l-, B^—l- <r) ?; hvis med l, og hvis -i- er Suffix. da er Aflyd til Kile mulig. — 'Kjelene' i Norge ligne omvendte Baade. — Übeslegtet : ht. Kiel (i celdste Ht. Kiol), e. Keel, isl. KM-! : Skib (nu i E. og T. Kjel, ved Sammenvoxen med foreg.); germ. Kiul-; fergerm. B^ul- : Spand, Farlei, ind. Bol^- i« nu) Krukke (cf. f. Ex. gd. Thiur: «-«^jioz). kjole, tjelig; ligl. nst. tjeela; plt. toolen , ht. tiihlen; germ. Kol-i-an. Uden Omlyd : e. cool. Aflyd a : gd. tal-d (se told); nst. Kale (Knlde), Vb. tala (fryfe; fer Ipf. kool). Aflyd I : holl. Kiilen. e. edill; gt. kel-l-en kall : fryse. KOolle, gd. senere Kelve; isl. Kvlla; germ. Ku!d-i-a<»)-. Uden Omlyd: Kolbe lfra T.) og det gamle Kolv (Pil). I sy. og nst. Klubba, e.elud, hvis de hore herhen, indtager d vel en oprindeligere Plads (i Isl. findes et

118 Klumua; Nasal som Udvcext?); fergerm. 8l»nd-? cf. lat. BwbuB? Meslegtet t. Keule). Kj(s)lle, gd. Kylne, nst. Kylna (af t. Kl.), ind klamre. (I Nst. haves et indfedt Klomber med lign. Bet.). — Ncermere eller fjernere beslegtet er vel klamres, Klammeri, med nst. klarna (arbeide mod Vanskeligheder); kan i D. have absorberet klandre (se V. S. O.) — sy., nst. klandra (dadle; ogsaa arbeide med Meie), med gnst. klanda (laste, fortrcedige; Vigfusfon: »perdapß lrorn Beanclalurn. ;?) (hvilket selv kunde tcenkes at slaa for

119 ?). — Beslegtet er mulig ogsaa: Klampe (Trcebeile, Trceklods); nst. Klamp (Klods), med de aflydende Klump, Klimp; cf. ght. klimpfeu klamps getlumpfen (sammenpresse). tan ust. Klubba He., der ialtfald ikte herer directe sammen med Klump, vcere helt übeslegtet; se Kjelle). Klan(n)er (Orm), gjennem t. Kalcmder af fr. ealanclre, der gjerne henferes til evlinllruB. klllp! (pp), klappe, et, en Klap; almengerm. (ht. Pp for pf; Interjectionen har vel gjort Modstand mod Lydovergangen; desuden nt. Paavirtning). Deriv. : klappre, klapse. klar, gjennem T.. af lat. elaruB. Klase; ligl. fy., nst. Nst. klasa (filtre), klesja (danne bled Dynge), Klesja, Klessa

(bled Masse), klessa, tlefia (kladste, s. d.), m. fl. Klllt. Nst. Klatt betyder Kluderi, klatta : kludre; plt. Klatte : Las o. L. I D. er Bet. nu vel laant fra Klade og Klak (nst. 'heile Klatten' er vel Danisme?). — klattre, af plt. klattern (forviktes; klattre), ht. klettern (hvoraf sy. Klattra) (mangle i Ght. og hos Lubben). Hore sammen med nst. klatra (kludre; hedder ogsaa kladdra, kloddra). Derimod betyde holl. Klateren, e. elatter: klappre, isl. Klatr : Larm. klavre (ikke med v, da det altid har lydt diphthongist: Gram. Z 61); af plt. tlauweren, af Klauwe (Klo); holl. Klauteren (klattre). klein, Laan af t. klein (e. elean har afvigende Bet.). Germ. Klam-; fjernere Etym. uvis. — Kleine (lille Vred) er vel declineret Form af klein; „i celdre Skrifter forekommer Klenit i lignende Bet." (Molb.) ?: plt. Kleeuheet el. Kleenode, forn Variant. — Klenodie ?: t. Kleenode, Kleinot (latiniferet : elenoontleencl aan det Klappen cler doeven»; „vielleicht von den Schellen am Geschirr".

120 Klerk : lat. elerieuB. Klid (-d Tilvcext), Laan as t. Kliie (Kliiwe; ht. nu Kleie). Kli findes nu ogsaa i Sy.; og „i Vyerne" i Nst. Ikke ellers gjenfundet. Cf. kline He.? Klik (Plet), aflydende Variant til Klak. Deriv. : betlitte. — klikke (give smettende Lyd) — sy. KlieKa, nst. kletta klatt (i Nst. formelt congrueut med klekke : vcere nok), holl. Klikken, e. elick. Om Gevcer : frembringe saadan Lyd alene, uden evrige Virkninger; deraf : staa Klik. Klimp (lordklimp), Aflydsform til Klump. klimpre, af t. klimpern, „bloh nhd., onomatopoietische Neuschopfung". kline. Ligl. nst. klima, samt kleina, kleima; men ght. klenen (germ. l>; nst. Kli (Dynd); t. Klei (Ler). Germ. Nod Klai- Kli-. Forgerm. Llai- 8U". klcebrigt Stos, Lim. Cf. Klceg. klinge; findes „stcerkt", ogsaa „svagt", i Sy., Nst., T., E.; Klang; klingre; Adj. klinger (sj.). Primairt opstaaet paany (ved „Onomatopoii") i Germ. (K!inB- Kla»8- KlunB>), efterat den fergerm. Rodform KlanB-, som i xe-x).«^.a, elanBor, regelmcessigt var bleven til germ. nlank-, levnet i isl. dlaKKa strige. — en Klinge fra T. (fordum i T. ogsaa Klinke); „Ableitung von klingen wahrscheinlich". Cf. nst. klinga i Bet. staa Smut. — klinke (lyde), enten med Suffix -k-, eller blot phonetist Variant; findes i Sy., Holl, E.; Plt. klinteleren; Klinker (haardt brcendt Mursten) fra Nt.; andre Specialanvendelser: spille Klink; klinke med Glas, klinke Sem; sammenkrampe : klinke Glas, Stentei l»ro clined, elened. rivet; !U. L. eleneden, elenken : to BtriKe Bnrartlv, to make to elink»), Derklinke; „klinke(r)bygget" Fartei (holl. KlinKaart, e. elineder-Kuilt). — Mulig ere alle Ordene hos os Laan. Er der delt Oprindelse, kan Sondring dog nu neppe gjennemferes. Klint; assimileret : Klit (tt; nu kun om Sandbakker); sy., plt. Klint; nst. Klett, KNtta(Bjergknold, Pynt); Aflyd : nst. Klant (Klippekaut); d. Klunt (Klods). Fergerm. 8l»n<l-: cf. lat. 8l«n<1-i8, Nom. Blan3, Kugle, Olden;? — Som Deriv. seer ud Plantenavn Klinte?, i Dial. Klitt(e); gsv. Klinta (e. coekle synes at betyde knoldet, bcelget; se hos Skeat). klippe; ogsaa sy., nst.; e. elip indbefatter tillige a. s. elvppan, med Omlyd af Aflyd c>; cf. gt. Kluppe (Tang, loreepB; burde ht. have Pf). Aflyd » maaste i klappe.— Med eukelt p har Nst. i en anden Aflydsrcekle kliipa kleip (klemme). — (Klipper, Farlei; laant; maa vel here herhen?).— Klippe, laant fraNt. (ght. Klisse, nu fortrcengt af den nt. Form); stnlde here til samme Rod Kl—pp- : afreven Blok (cf. lat. rupe,B : rurnpo). Nogle antage det for abnorm (eller med assimileret -n- udvidet?) Sideform til plt. Klef, e. elitl, gd. Kliv, isl. Kiil; Aflyd: ust. Kleiv; hvilke vel egtl. betydede Sted at klattre paa, da Roden er som i nst. kliiva kleiv (klattre), ght. kliiben kleip (klcebe), maaste primair Rod som i kline. — Klipfisk, fra Plt.; maa vel altsaa betyde: lerret paa Klippen (neppe : opklippet?).

121 klirre, fra T.; >,erst nhd.; onomalopoietische Neuschopfung". Klister, klistre; maaste fra Plt.: kliisteren (ht. nu lleisteru); ust. tliiftra (presse Saft ud, tlcebe); -str- er Suffix; Rodform Kli, se tliue. Klo; almeugerm.; t. Klave, celdst Klaawa og Klooa, a. s. eli>l>vu) (nu e. cla>v): germ. Klau-, med den ikte hyppige Tendens til Overgang fra germ. a til o. Aflyd iv : ght. Kliuwe, e. elew, Kugle, Garnnogle, med ght. Kliuwel (nu Knciuel) : Aflyd u : celdste ht. Kluwi (Knibtang). Fergerm. Bl3u- B>u-; ind. 8l»u-8 Kugle (— Kliuwe, bortseet fra Declinationeu); lat. item Ugle (pleier at henferes til stinnende;?). Cf. Kro, Lo. Klode (udvidet; dativist?) for Klod (Svcerdstlod); gd., sy., nst. (med isl.) Kloot, Laan (altsaa med importerede Vaaben) af nt. Kloot — ht. Kloh (00). Germ. Kluu-t-; fergerm. 8l»u-cl-; maa here til foreg. (Om 00 som Bevis paa Laan : Gram. § 192). Klodrian): Kludder-lohan; dannet ester nt. Maade, eller ligefrem laant (mangler hos Liibbeu og i Brem. W.). KlodS, med sy. KloclB. Laan af ht. Klotz, cf. e. elot; germ. Klut-, Aflyd til Klaut-, sy. Klode. — („K lo ds er" af plt. Klotsen, Gjengivelse af Galoscher, fr. 8«loede8). klods op til (klodsrebet He.), gjennem e. e!o8e, fr. elos, af lat. c!auBUB (as elauciere lukke). klog, med sy., nst. (ogsaa gust.) klook, Laan as nt. klook (holl. nu KloeK 7 uu), der maa vcere

«eldgammelt Laau af ht. klug, da i Ght. g i Udlyd hertes som k (kluoc, Pl. -ge; betydede : fin, og, overfort, : tapper, snu). Germ. KluB-Fergerm. 8l«8d- spids : Spids. (Betydningsovergang fra spids el. starp til zierlig: cf. Pynt, kjen). Klokke, i Germ. og Romanist fra Cellist : »IriBd, Oaelie eloB, WelBd eloed». (I Ht. med G-). „Klopfegter" : t. Klopffechter; klopfen, kloppen, Variant til klappe. Kloster : lat. elau3truin (elauciere lukke). Klov, formelt nst. Klov (der dog er Neutr.) : Kleft, Skrcev; har i D. Betydning som det forceldede Klev (se Molb.) - sy. Klol. nst. Klauv. Germ. Klud- og Klaun-, se kleve. — Klove (Klemme, Tang), gjenfindes i Sv., Nst.^ T. (ht. Klobe, nu -en); germ. Klno-. Klud, gd. Kluut, som i Sy., Nst., A.S. (e. nu elout) : «celtie : Weled elwt, dom. elut, Ir. ancl l!ael. elucl : patcd, elout», — Indfedt germ. er deri mod plt. Kluut(e), holl. nu Kluit, Jordklump, Isklump, Aflyd u af den under Klode, Klods auferte Rod. kludre, Klud(d)eri; i Bergens Stift bruges et klutra (gjere smaat Arbeide). Er vel Laan af plt. kluteren : „kleine Tischler- u. Zimmermannsarbeil machen"; vel egtl. stjcere Klodser? se Klods. Hos os vel attraheret af Klud. kluk! klukke; ligl. i Nabosprog; onomatopoietistt.

122 Klump, som i andre germ. Sprog (ogsaa ht. P, ikte Pf). Aflyd : Klimp <s. d.), nst. Klamp (I: Klump), klampa (ogsaa i D. hores „klampe" : gaa kladstende). Cf. under Klampe. — Deriv. : klum(p)se. Klunt, Klunte, kluntet; plt. Klunte (Klods); nst. Kluns (Klods), isl. Klunni; D. klundse (kunde ogsaa slaa for tlumpse?). Cf. under Klint. KlydS : holl. Kluis ht. Kllluse (1. Rende, der tan luktes; 2. Muntecelle), ght. Klnuse, af lat. -elusa, Particip Fem. til -elullere lutte. Klyne (Terv), vel fra Nt. : holl. Kluun M); Molbech citerer et plt. Kliin. Klynge; gd. ifelge nst. Klyngja, og * Klunge ifelge nst. Klunge). Deriv. : Klse, maaste nyere. Klogt, klogtig (streves fer rettere med y; cf. Gram. § 60), med sv. K!vltiB, Laan af plt. tluftich, tluchtich (ii; cht. : Gram. § 192), as Kluft, Klucht (Kled ning). Hos os llttraheret af tlog. klove, Derivatum til gd. *tlyyve (af kliuve) kloov kluve kluven — nst. tliuva klauv, med Deriv. kleyua kleyvde. Ifelge ht. klieben, klauben er germ. Form Kl—d- : iu »u u; fergerm. Bl»udd-Bladd-; cf. hule, gravere; lat. Bludere strcelle. — Deriv. : Klov, Kleft, kleftet; norst : Klyv, Klyvsadel gjengives Klev, Klevsadel; t. Deriv. : Klegt, klegtig. Klover, forhen Klever, Laan af nt. Klever, Klaver — e. elover; ifelge ht. Klee, ght. Genitiv Kleewes, som af germ. Klaixv-, maa -ver vcere et nu ukjendeligt

123 Compositionsled (itle -er, da v i Nt. og E. ikte staaer for w). — „Klor" (i Kortspil), Contraction. knage, gd. * knake ifelge sy., nst. tnata, plt. knaken; er vel, med ht. knacken, e. KnaeK, opstaaet i Germ. af onomatop. Interj, tnat! (enae ligl. i Cellist). Knag(e), gd. ifelge fy. KnaBB, nst. og plt. Knagge, e. KnaB (for dum Kna88«). Vor Udtale, med spirerende g, som af fordums t, er altsaa For vanskning. Anferes med samme Forlyd i Cellist <»IriBk, Oael. enaB, a pe8»), er altsaa (da det ikke kan vcere onomatopoietistt) laant fra en af Siderne, og vist fra Cellist. Knald, knalde, Laan af ht. Knall, knallen, „erst nhd., zu mhd. (er)knellen -knall (erschallen)". Knap (PP); sy., nst. Knapp (gnst. ogsaa Hnapp-r, nu Napp); a. s. en«ep (dill-top); men e. Knap Smcek (nt. knappen : bide spise, hvoraf holl. KnapxaK, Madpose); cf. Knop (Nop), e. Knop Knude He. : «all ol Oeltie uriBin : Kael. enap : BtriKe'; enap : liutton, dilloek; >VelBd., Iri3d enap>. T. Lingvister regne Ordene for germaniste (hvoraf vilde felge Laan til Cellist). — Ht. Knauf, nt. Knoop maa ialtfald stilles fra Knap, og maaste fra Knop. — knap (pp); sy., nst., nt. knapp (laant til Ht.); Sideform nap, neppe (isl. nnepp-r); knappe He., vel med Knippe (i Nst. ogsaa Kneppe, Neppe : Omlyd), samt nappe, nst. ogsaa neppa (isl. dneppa); stemme formelt med Knap, og maa vel etymologistt here dertil. knarre, knarke: Aflyd : t. knirren, d. knirke; knurre, nst. knurka. Onoma topoietica. — En „Knark", extraheret (knarkende Person). — knarvor(de)n, se vorde. knase, knaske, Onomatop., som foreg. Knast, vel af plt. Knast (Brem. W.). Cf. Knyst Knaster fra Holl. : «nit KanaBter, en «lit vit 3pan. eana3tro : lat. eaniBtrunr : x«v«6?^<i,. Korl». Knebel, kneble (v); fra T. : ht. Knebel, knebeln (plt. v). — Om Knebelsbart (v) herer til, omdisputeres (Nogle tcenke, neppe med Rette, Paa a. s. eenep, isl. Kanp-r, Overstjceg). Knebel, Kneoel i Klokke er Laan af Plt. Knepel, hvilket Brem. Wb. anseer for fordreiet af Kleppet, der herer til klappen (Aflyd i ht. tlopfen, Klopfel, plt. kloppen). knebre, Knebber, Onomatopoieticon. (knede : celle; nu vel forceldet; Molb.: „forekommer ikke i Skriftsproget"; Laan af nt. kneben?; ht. kneten; nst. knoda.) Knegt, Laan (med cendret Anvendelse) af t. Knecht --- e. KniBdt. Ikke oplyst videre. Kneipe, fra T.; „erst nhd. ; Ursprung dunkel". kneise ? om fordreiet af fordums knixe i samme Bet. ? dette da vel for

124 *tneexe (Gram. § 69), Iterativ til knege gd. — nst. tneitja (beie bagud)?. (Holl. Knipen betyder : vcere gnaven). S. O. har, ester Moth, et : Kneise : Borger). knekke (cc); nst. knetta knatt og knekkja knekkte; sy.

KuaeKa; t. knicken; vel i Germ. opstaaet af Interjection; cf. knage. knibe, gd. kneep knipe knipen; nst. kniipa kneip; sy. Knipa; nt. kniipen (holl. nu h>, ht. nu kneisen (kneipen). Treffes ikke i de celdste germ. Sprog; dannet som af germ. Knip- Knaip- Knip-. — Kneb som af Rodform Knaip. knibsk snarest af Rodform Knip. „knippe" med Vinene, vel af Plt. knippen, horer vel hid. Knippe?; findes med i alt i Gd.; sy. Knippe; nst. Knippe og Kneppe, dette som med Omlyd i Forhold til Knap ?s. d. Ellers havde kunnet tcenkes paa knibe, knippe, s. d. Knippel kan neppe stilles fra Plt. Knuppel (ii; dette da af os forvansket til i), ligl. laant til Ht. hvor det fortrcengte Knupfel : „zu Knopf". kniple : kuiippeln. Knips, knipse fra T. : knippsen; plt. Knippe(n), Knipken (Schnellen mit dem Finger), der maa here til knippen (med Vinene), se under knibe. knirke se knarke. knittre, Laan af ht. knittern, Aflyd til knattern (t beskyttet af r mod at blive til z); plt. kneleren. Onomatop. Kniv; ligl. sy., nst. (isl. nu dnil-r); (e. nu Knile). nt. (holl. nu KnM, ht. Dial. nu Kneis (i T. med Variant Kniip, Kneip, vel ved Attraction til kniipen; cf. ght. G-nippe : Kniv). Neppe opr. germ. ftnil-, isaafald forgerm. Bnaip-), selv om fr. eauil er laant fra Germ. Knix, knixe fra T.; af knicken; cf. beslegtet knixe under kneise. Kno; nst. Knue; i Sy., med phonetist Udvcext, Knc»Be (cf. troBen>; ogsaa i celdre D. treffes Knog. Germ. vel Knau-, Aflyd til Kniv (Knee); cf. Vocalen i bo, tro. Knod (oo); maritimt), med sy., nst. Knoop, Laan af nt. Knoop (Knude) — ht. Knaus; germ. Knaup-. Knogle, Knokkel, Laan af plt. Knokel (Knuttet : „mehrentheils von heraus stehenden Knochen, Gelenken, Auswuchsen"); holl. KneuKel (o), ht. Knochel, e. KnucKle; nst. Pl. Knoklar („Knorter, Knuder som paa frosfen Jord"); d. Knogler mnlig indfedt Form (med g af k, Gram. s 183)? Uden -l- : plt. Knoke, ht. nu Knochen, nst. Fem. Knoka, Vb. knota (knuge). Ugerm.? Ellers germ. KnuK-; hvis -K- ikke herer til Roden, da er denne Knu-, Aflyd til KnivKnau- (fe Knee, Kno). Det herfra divergerende nste Knook (Knogle, som af germ. i») er maaste det laante Knoop attraheret af Knoka. Knold; gd. *Knoll som i Nst.; ght. Knolle (nu -en), holl. Knollle). -ll indeholder vel en Assimilation. Ikke oplyst videre. Cf. under Knald.

 Knop (forhen ogsaa Knoppe); nst. Knupp, sy. Knopp, ht. Knops (tuiipfen), plt. Knuppe, Knoppe. Kunde mulig lages forn Aflyd til Knap (s. d.). T. Lingvister regne det, med Knaus (se Knob) til Aflyd au u, og en Assimilation, s. Ex. af pn ? Knort; ligl. fy. Dial.; nst. Knurt; ht. Knorz. Simplex : t. Knorre. Maaste r af s; cf. Knyst, t. Knnst, Knaust; nst. tnyfja knuste (stede, knuse) He. Med Suffix -p- : nst. Knurp, ht. Knorpel, fordum ogsaa Knospel (angives af Kluge); item Knospe. I celdre D. findes Knart. Er altsaa fra en Aflydsrcekke gaaet over i en anden. Knub (bb), knubbet, Knubs, knubse. Sy., nst. Knubb; plt. Knubbe; e. Knob. bb vel ved Assimilation. Knude (dativist? Gram. s 177. n.); gd. som i Nst.. Sy. Rod Knu, Suffix -t-. — knytte, gd. *tnyyte (Gram. § 92), nst. knyyta, germ. Knut-i-an (sy. nn „stcertt" : Ipf. Knot, Part. Knuten). — I Nt. og E. Stammeudvidelse (Knut-t-) : plt. Knutte, knutten (it; kan have paavirket D.); a. s. envttan (nu e. Knit), e. Knot. — Andre Suffixer i ht. Knote (nu -ten), germ. Knu-ck-, og Knodel, germ. Suf. -tdla-. — Deriv. : knudret. knuge, gd. nst. knuuka. Simplex knue (forceldet) — nst. knuua Rod Knu. knurre se undex knarre. knuse — nst., gsv. knusa, plt. knusen, holl. Kneuxen; germ. Knr,B. Deriv. : celdste ht. (og germ.) knus-i-cm, a. s. envBBan; nst. knysja. Cf. under Knort. Rod Knu. kny (nu kun om Lyd); gnst. knyyia betydede banke, presse. Rod Knu. — Det nu vel forceldede knyge kneg (om Uveir) herer vel hertil; i Nst. anferes ikke noget Knyst; gd. vel Knyste forn i Nst. Simplex : nst. Knust; men plt. Knuust. Rod Knu. Se knuse, Knort. knytte, se Knude. Knee; almengerm.; germ. (og got.) Kn-iu-; fergerm. med 8 - 7<">", lat. Benu. Ved Coutraction af fergerm. Rod B^n- og Suf. -u- er altsaa opstaaet germ. Rod Knu- (se flere Ord ovenfor) Knau- (se Kno) Kniu-. Knos; ligl. sy., nst. (mcegtig Person; Krabat); nst. kneesa (gerere sig mvn digt), knees (overmodig); Omlyd af germ. u. Aflyd til » : nst. Knas, fy. Dial. Knase (dygtig el. mcegtig Mcmd); -s- Suffix; med -t- : nst. kneet, tnaten (storagtig), kneeten <fix), kneeta (stadse), Kneeta (fix Pige). Rod germ. KnaKno-; fergerm. 8"»^: cf. enten lat. eo-Bna-tuB, He., a. f. enuBl Slegt, ght. Knoot (got. Knock-, Slegt), eller (betjendt), i-Bno-tuB, He. Knes kunde da opr. betyde enten : af stor Slegt, eller : bekjendt. Ko; almengerm; Ku i Nst., A. S.; ellers o (t. Kuh ferer tilbage til Form

!

 Ko). Fergerm. med 8", Variant n- : ind. 82U-8, /3ov>s, lllt. bo-8 bov-iB. Ono matopoietist Oprindelse tydelig. Kobbe (Scelhund), fra Nst. ? I T. er Kobbe en Maage, Kobe (af x«^,os, B«dius) en Fist. Kobbel, koble, gjennem T. af lat. copula. Kobber, gd. Koper; i Germ. fra lat. eupruin (aeB Kvpriurn). forkobre. sKobalt

(Mineral), t.; formodes at vcere t. Kobold, Hausgeist, brugt af Bjergmcend til Navn paa et formentlig stadeligt Stof.) Kode (Ankelk.), med sy. Kota, maaste Laan af plt. Kote. Germ. Kut-. : holl. Koopvar<lis.) Koffert (-t uegte), gjennem T. af fr. collre, af copdinuB; r som i or<lre af or127 komme, gd. kume (o) kam *kaame kumen (o); almengerm.; nst. koma, gnst.. quema; got. cjirnan. Germ. c>u— rn : , (e) 32 f, (a). Fergerm. Bu»m- : /3alv« (af BU2nio). lat. sB)venio; ind. 82M-. — Deriv. : bekvem (s. d.), Komme (Rod form ciuZin-); -Komst med nt. Endelse. Kone, gd. Kune (o) af langt celdre *Qvina (-?-) (got. yino); med Genit^ Pl. Quinnll (got. cpnono), hvilket faldt sammen med Qvinde (s. d.). Germ. c>uen- (i); fergerm. 8«»n- : ind. 8 «ni-; beotist /3«,« (af 8u»n»). — Aflyd germ. o.u2n- : isl. Kvan, got. c>en-8, e. c>ueen; fergerm. Bu-»n- : ind. ckvvi-B'sni med 2 Koner. (Kong, af Kuvung : Sefnegl; norst.) Konge, udvidet af Kong, dette contraheret af gd. Koning, Kunung (Kunug)s almengerm. (e. KinB : i af v, Omlyd). Rodform germ. Kun-, samme som r Kjen. Konung : Mand af priviligeret Slegt. (Om -e : Gram. § 62. a.). (Kongel angives i Lexica at kunne betyde en Kirtel i Hjernen; norst Form vilkaarligt anvendt ? Se Kogle.) Kop (PP); Skaal, i T. ganet over til Bet. Hoved (ht. Kopf); Fem. t. Kuppe, Koppe (nt. pp) : Bjergtop, Kulle, men a. s. euppe Skaal. Vel af lat. eup(p)a Skaal (fr. eoupe). I Cellist citeres eon, eop, eopa med Vet. Top, Isse. Forsegene paa at regne Ordene for egte germ. synes mislykkede. — 'Scette Kopper' : Schropfkopf, plt. Kop, koppen. — Edderkop maa here herhen (e. eob, citeres ligesaa i Cellist). — Kopper Paa Huden, Omfortolkning af Pocker (s. d.); Koppor i denne Bet. findes i Gsv. Kork, gjennem T. as spansk eoreno, as lat. cortex. Korn; almengerm.; germ. Korn-; fergerm. med 8- : lat. Bl«num. Se Kjerne. Kors, i Germ., i flere Former, af lat. erux. Kort (aa) gjennem T. af lat. edarta, opr. grcest. kort, i Germ. tidligt Laan af lat. eurtuB. Kost (lukket o; Feiekost); gd. "Quast som i T., Sy., tildels endnu Nst. Form Kvast hos os fornyet ved Laan fra T. (Ikke bestegtet med Kvist). Kost laabent o; opr. Valg, Ting at vcelge; nu Fede; Tyvekoster). Suffix -t; Rodform KuB- af kyse (vcelge) (i T. Vb. kosten — lat. BU3tare). kofte (aabent o), med kostbar, Bekostning, samt (ifelge t. Lingvister> kostelig (kostlich, fordum kostelich), gjennem t. kosten af lat. eonBtare (fr^ couter). (Kons, Skaal, Ring; egtl. Hose; er holl. : »KouB, ontleenck aan rn. lat. ealeia, beendekieeclinB: lr. el>anBBe«.) Kove (Skur); ligl. nst., plt.; ht. Kobe(n); cf. Koie? Mkove er arabist). Kraas (mest Pl. : -er, -e). Ifelge holl. Kroo3, plt. Goose-Kroos (Brem. Wb.), ht. Gekrose, er germ. Form KrauB-; a af au er hos os uhyppigt. Som Aflyd feer ud kruse. Cf. Kro?. — Deriv. : kroese, kroesen.

128 (Krabask; hos os fra T. : Karbatsche, fra eller gjennem Slavist). (Krabat : plt. „Krabaten oder Krawaten 3: Kroaten"; fra 30aars-Krigen.) Krabbe; almengerm.; er vel tidligt Laan af lat. caral»uB (x«a«/3<,3) (eller fra Cellist?), da Ligheden neppe er tilfceldig. Ellers maatte deriveres af et germ. Krab-u- (cf. nst. krabba, krybe), i hvilket Fald Krebs kunde blive be slegtet. krable (bb) (ny Aflyd i krible); maaste hos os Laan fra T. -l- Suffix; cf. nst. krabba (trybe, gramse), nt. krabben (tradse). Germ. Kradb-, enten Denominativ af Krabbe, eller Udvidelse af Rod Krab som i travle, nst. travla. kradse, med iterativt -s- (Gram. § 102. cl.) af kratte; begge Vbr. findes i Sy.; tratt-sen (trassen) i Nt.; i ht. tratzen tunne de ikte skjelnes. I Nst. (med celdre Isl.) anferes de ikte; altsaa Mistanke om Laan fra T. Fergerm. Br— ; fr. Br«Uer antages laant fra Germ. (?), ifelge ens tt: men germ. tt inde holder flere Muligheder. Kraft; almengerm. (i Nt. nu Kracht); -t er Suffix; Rod germ. Kr»u-, fergerm. Brann-; cf. ind. Bi'ubl>- gribe; samme som i Krav, krceve, nst., sy. trafsa (gramse), travle (opr. gramse, gribe om sig). Aflyd 2 (med Omlyd) i nst. trcecev (stcert), trcecevna (tomme til Krcefter). Krage; gd. Kraate l2) ifelge fy., nst. Kraata. Simplex sees i T. og E. : Krcihe, celdste ht. Kraaia, eraxv. Onomatopoietist. — Ikte at forvexle med det sorceldede Krage, gd. og nst. Krake, lille kroget Trce (Rolv Kr.), troget Stang, Krog; endnn : 'Kragetrceer' paa Straatag; Aflyd til Krog. — ?: t. Kragstein : Krav esten). (Kratiler, krakilsk: holl. KraKeel Kiv ; »vermoe<leli^K in Vlanckeren ontBtaan en rnet rom. uitBa«B van Kraken alBelei<l«. — Samme t. Ord, ht. trachen inde holdes i Krakmcmdel : knasende.) Kram, i D., Sy., Nst. Laan af t. Kram (germ. Kram-) : Zeltdecke, Bude, Handel, Waare. — kramme, med fy. Krama, af t. Denominativ krameu; har indoptaget Betydning af de i Nst. bevarede krema (strcekke, gramse), kremja, gnst. Impf. kramde (celle, knuge), hvilke ere af samme Rod. Grundbetydning af Kram maa vcere : Udspcendt, Strammet. — Fergerm. 8'»ln-. krampe — nst., sy. krampa; udvidet Rod af foreg.? — Krampe, betyder ikke nu hos os, forn i Nst., krympet Vegetation, Krat; har maaste laant Bet. Krog og Mustelkrympning fra T. — Aflyd i krympe, s. d. Kramsfugl af t. Krammetsvogel, „eigtl. Wachholdervogel : mhd. Krane-wite, Krcmichholz". (Traue-Ved). Kran fra Plt., hvor det betyder Trane og Kran og seer ud som eet

Ord i to Anvendelser. Nst. har imidlertid : Krane (kneisende Figur, Skjerm), Krana (Kran; Trcerer om en Tap), krana (kneise), kranen (kneisende), samt af Aflyds form Kron- : kroen, kreenen (kneisende): Mulig ligger dog Fnglens Navn til Grund for dem alle? Cf. Trane, cellist B«ran.

129 Krands; maaste Laan af t. (inclus. pll.) Kranz ?: Krant-s (-s Suffix). Indfodt er ialtfald Aflydsformen Krinds — nst. Krins, at krinsa (kredse), af trint (rund), trinta (tredse, trille), Krinta (rund Stive), m. fl. (trinta, snurre, tan slaa enten for trint-ta eller for tring-ta ?). Germ. Krint- Krant-; fergerm. Branll-. sCf. litauist Bl»n germ. KranK-i-an. krap (PP); ligl. nst., sy., holl., t. Dial. (krapp : haardl bagl); ght. Krapfe, holl. Krap(pe) Hage; Planten Krap (lrapred), fra Nt., »naar dåre daakaedtiBe BteKel3«; nst. kreppa krapp (krummes, krympes), kreppa kreppte (krumme), krupp (sammenbeiet), Krupp (troget Trce). Germ. Krepp- Krapp- Krupp-; ipp en Assimilation; snarest af dn (cf. under Kraft), neppe af mp,): neppe — krympe (Blanding med dette er trolig i Nst.). — (Krepflor herer ikke herhen). (Kras, krase, vel blot onomatop. Variant til Knas.) Krat (tt), som i sy. Dial.; cf. sy. Kratta daarlig lille Hoppe. Nst. har Krat (Smaat, lux, Kratstov), krata (svinde; reducere), sy. Dial. Krate (Affald). Vort tt vel enten af et Particip gd. *krat-t (Gram. § 92), eller af et Adj. Nentr. ? Germ. Krat-; fergerm. 8l'»cl-. (Cf. kratte under kradse ?). Krav; ligl. nst., sy.; e. to erave; germ. Krab-, se Kraft. — krceve, gd krevie kravde kravd; germ. Kr»d-i-an. Krave, fordum Krage som i Nst., Sy., Gt.; trolig laant fra T.; sees i T. opr. at betyde Hals. Ikke sikkert oplyst videre. med /3<,a^H<,s, /3j,o)^ns, „Labial af Guttural", maa forblive usikker). kravle ---- nst., sy. kravla; Germ. Kr»o-; se Kraft. Krebs, samt Kreft (ber ikte skrives med cc), ere Laan respective af ht. Krebs, ght. Krebez, og af Plt. Krevet, Kreft ft: Krebs); germ. Krlb-it-; vel med Aflyd til germ. Krad- (gribe; se Kraft)? Slegtstab med Krabbe (s. d.) er lidet sandsynligt. (Fr. eereviBBe er Laan fra Ht., og i E. omstebt til eravtiBd). Kreds, daniseret Laan af ht. Kreis, fordum Kreiz; ght. kriizen treiz getrizeu (tegne Cirkel); plt. Kreet, Kreit. Germ. Kr— t- : i ai I. Holl. Krht, Ring, Kampplads, germ. Krit-. Et fergerm. Blaicl- Brlck- kjendes ikke. Krep, Krepflor, med et Vb. „kreppe"; gjennem T., Laan af fr. erepe, af lat. eriBpu3. krible, fri Aflyd til krable (s. d.). Kridt; tidligere Kride (endnu : kridhvid); dette sagtens dog af et gd. da i Plt. kun anferes Kriite (ht. Kreide, ght. Kriide). I Germ. Laan af lat. ereta (Sten fra Creta). — Deriv. : kridte.

130 Krig (Vinkel; Bientrig); gd. *Krit el. Krut, som i Nst., sy. Dial. Holl. KreeK; e. ereek, fordum erike, ereke. Aflyd i nst. kreika (gaa forsigtigt, forn paa steilt Vjerg, altsaa egtl. beiet forover). Germ. Krik- KraiK- Krik-. Fergerm., BlaiB- BrlB' neppe til at finde. Krig (Strid), Laan af t. Krieg, der forhen ogsaa betydede Anstrengelse, egtl. Halen til sig (kriegen : erholde), i Gt. tillige Hebegerath, Winde, Schraube, som fr. erie; altfaa Laan fra en af Siderne, eller fra samme 3die Side. Vocalforholdene fe ugermaniste ud : celdste ht. Kreg (pertinaeia, efter Grass), senere Kriec (som af germ. in), alligevel holl. Kri^ (forn af germ. i), plt. kriigen kreech gekregen. Sy. Dial. kri(a) (tragte efter, tviste), nst. kri, er ba neppe indfedt Simplex; snarere Laan med afstedt -g. Krik(ke) (daarlig Hest), ogsaa Krak(ke). Lignende (med i el. a) findes i flere Sprog; f. Ex. fr. eric>uet. Herer til de lovlesere Formationer. — Krikand : lat. anaB ereeea. krille; nst. kritla, kriltla; item kriila (kruse sig; bevcege sig, saa det kriller). Som foreg. Kringle; nst. Kringla. Kringel; gt. Kringel; Derivatum af tabt Kring (levnet i omkring); cf. under krank. Krinkelkrog fe ib. Kro (Fugletro); nst. Kraae og Kroove (Mase.); sy. Kralva (Omlyd af 2) og i Dial. Kroo(v)e (og forvansket : Krooge); ght. Kraa og Krowe (Getrose); e. era^iv af et a. s. *er2wa. Nst. har et Fem. Kraa, Kro (Vråa). Germ. Kr2u-? (cf. under Kraas?). Fergerm. 8?-^ betyder bl. A. kruset Hinde paa Gred, Melk He.). : Krave; item t. Kropf). — Deriv. : kro sig (nst. kraa seg : komme sig, et andet Ord? el. overfert Bet. ?). Cf. Lo. Kro (Vertshus), med sy. KroB. Laan af plt. Krooch -ges. (I Dithmarsten kan Kr. betyde indhegnet Stykke Land). Ht. Krng, holl. KroeB ansees for Laan fra Plt. Germ. Kr«B' (seer ud som Aflyd til Kr.^-. se Krave). mende : Krutte). Krog; gd. Kroot som i Sy., Nst.; e. erook. Da ogsaa i Cellist citeres eroean, crwea, er der laant til en af Siderne. Det gamle Krake ('Kragetrceer', omtalt under Krage), med Kracho (Krog) i celdste Ht., seer ud som Aflyd hertil. : Plt. Kroke, holl. Krenk, Fold; germ. Kruk-). — Deriv. : trege, germ. KroK-i-an. Krone gjennem T. af lat. eorona. Krop (Pp); almengerm.; flere Betydninger (bl. a. Kro, cf. Kropdue) (ht. Pf). Ikte oplyst. Hvis r er omsat, kunde det vcere extraheret af lat. eorporn biru"B erop»; cf. fr. eroupe, og fr. Bi'oupe? Krudt (forhen Krud), Laan af Plt. Kruut -des : Urt', Kryderi, Confect, ogsaa Bussenkruut (Schiehpulver); holl. Krui6, Kruit; ht. Kravt. Germ. Kru-cl-;

'

131 fergerm. Rod Bru-, cf. under kry. — Compos. : Mrudt. Deriv. : Kryderi : plt. Kriiiiderie, as Kruuder (iiii; Urtekrcemmer; cf. Gram. § 102. a., 104. U.j; krydre. Krukke og nst. Krukka stemme med e. croek V6- ikke fundet. Vel, med nst. kriuka, ht. kriechen, af primair Rod fergerm. Bru (vrimle?; styrte?).

Kryderi, krydre, se Krudt. Kryds, af plt. Kruze (u); Sideform til Kors. — krydse. Krykke, med sy. KrveKa, nst. Krykkja, t. Krltcke, e. eruten, fra Romanist : it. eroeeia, lat. eroeea Korsstav , af erux. findes paa at regne det for germ.). krympe, alt i Gd. med y, som sy. Krympa; opr. med l; Preet. gd. *kramp !»5

'

132 krumpe krumpen (Gram. § 180. a); plt. krimpen tramp (ght. med Pf). Nst. kreppe kunde mulig vcere baade dette Ord og et til krapp (s. d.) horende? Se Krampe. Germ. Kr— rn-p- herer til de udvidede Redder med germ. Aflyd i a u. kryste; gd. nst. kreista, gjerne cendret til kreysta, i nogle Egne til trysta; sy. KrvBta, fordum ogsaa med i. Germ. KraiBt- (og Kr?Bt-?). sI got. findes KriuBtan, med Vet. stjcere Tcender, til hvilket vort y kunde Passe, skjent det dog vist er Forvanskning af i el. e). — Kryster, En der trykker sig (tilbage el. fammen). Nst. Kreisa (Fem.). Krce; gd. *Krcecede ? Krede ? Nst. har Fem. Krcece(d)a, og Ntr. Krce(e) (vist for Krcecede), germ. Kr2ck-, samt med Aflyd germ. I Fem. Kreda : lille Fist, svagt Barn, Stakket o. L. -^ celdste ht. Kreta og, med Aflyd germ. S, Krota, nu Krote, plt. Krode : Tudse. Germ. Kr— ck- -ca 3 u; fergerm. B^6ll-, hvortil Passer lat. strider, medmindre dets 8' staner for (cf. graadig). — disse nst. Ord har ikke at gjere sy. Krak Kryb --- nst. Krek, germ. e, af kreka krak, i celdre D. krcege ?: krybe; et d. maatte kunne have mistet sit -g, og kunde da smelte sammen med et Krce fl (e), se Krebs. Krcege (hos os prunuB inBitltia), vistnok snarest Laan af plt. Kreeke — ht. Krieche, som af kriechen (Rodform KriuK-) (et plt. kreeken maa have existeret); kan opr. have betegnet en krybende Bcerftlante. Nst. Krytebcer, vel af triuta (trybe) (Rodform Kruli-) bruges om empetrum nizrum, og varierer med Krceceke, Krekling, samt Kraakebcer, vel alle tre af kreka krak (krybe), dog at Kraakebcer, d. Kragebcer, ogfaa kan vcere Omfortolkning ved Attraction til Kraaka (Fuglen). (Isl. KrZeKi- el. KrLekMbel, efter lonsson). Krcemmer se Kram. krcenge, trceuke se krank, krcese(n) se Kraas, krce ve se Krav. Krobling, og forceldet Adj. trebel; gd. krypet, som i Nst.; plt. Kropel (o; laant til Ht. : Kriippel, med yngre Fordobling); holl. Kreupel (oj; a. s. ervpel (nn e. eripple). Af Krup-, Rodform i krybe. (Synonym : Nst. Krykel, Krykla, af kriuka, krybe, Rodform Kruk-. Item : Pl. Krympler, Krympling, fe Molbech, af krympe; fy. KrvmplinB; isl. Krvppil-I). Krolle, krolle; gammel Form : krullet; nst. Krull, krulla; ut. Krul(l), krullen (it); ht. Krolle. Vor Udtale muligt paavirket af Plt.; men gd. u bliver oftere til nd. y, e. Aflyd i t. Kralle? Efter Nogle il af 81, og Slegtstab med truse. Krsnike (CH-) : lat. elrroniea, fra Grcest. KrsS, Laan af t. (Ge)trbse; se Kraas. Kube, med sy., nst. Kupa, Plt. Kupe, holl. Kuip, ht. Kufe, e. eoop, Laan af lat. eupa Tende.

133 Kudst, forhen Kudster af t. Kutscher. Kudst er egtl. Vogn : t. Kutsche, der, med fr. eoene, He., stal vcere et ungarsk Ord. kue, gd. nst., sy. tuuva; e. eow (fra D. ?); (ist. KuBa; 8 Tilvcext?). Fergerm. 8«'. Kuf (Fartei) : Plt. Kust (Brem. W.), holl. Koll; ikke oplyst. Kugle, forheu Kugel, Laan af ht. Kugel (Fem.); ut. Kogel (Mase.); vel af lat. eucullu3 Hcette, Bceger, m. M.? eller cellist? cf. e. eucl^l : >W. e«Bail, 6ael. H lr. euiBe»l«. (Nst., sy. Kuula er übeslegtet). Kukkuk, Primairt Onomatop.; Deriv : kukke. kuk(k)elure findes i Plt., hvor vi vel have laant det fra, og i Nst.; nst. Kukkelur betyder Sneglehus. Kul (luttet o); almengerm.; i T. nu tun Fem.; Germ. Kol- <u); fergerm. 821- <8»r-, 8"5l-N. Efter Nogle med Aflyd til Kal-, Roden i told,? Kuld (Unger), gd. Mase. Kol(l) Kul(l); sy. Kull; det sidste l er assimilere! 6. tn el. n; i Nst. hedder det Kul-d : Lag af 2Eg i Rede, Kuld Unger, Deri vatum af nst. Kuula ft: Kule) i Bet. Rede med 3Eg. kuldkaste, omtuld, hovedtulds, kuldet el. kullet, af fordums Kul(l) (o): Hei, Top, Isse; sy. Kull og Kulle; nst. Koll; a. s. eol. *Kummer, Laan af t. Kummer, gt. Kumber (Grus, Belcesselse, Vesvcer), der, som e. <en)eumber, stammer fra Romanist : fr. <en)eomurer, He., med r af I : lat. cumulu3. — Deriv. : bekymre. — sNogle ville hcevde Ordet som ger manistt, og ty til fergerm. B^w i He.). kun): ittun af ikte uden.*

134 kundgjere, Kundstab, He.; gd. tunn (betjendt), som i Nst.; germ. Kunn-tn (-ln- hos os assimilere!) ; t. tund (vor nuvcerende Stavemaade med stnntt d falder for Viet sammen hermed); a. s. eutk (n elideret), e. iun)coutn.

Rod form Kunn- som i tunne (s. d.). — Kunde, med egte og ofte udtalt d, er der imod Laan af t. der Kunde (egtl. Bekjeudt). kunne, kan; almengerm; et „Prceteritoprcesens" (Gram. s 110. ck. : kan — har lcert; cf. veed — har seet). Udvidet germ. Rod : K3n-n- Kun-n-: fer germ. Bnn- (treffes i Indisk) og 8"-^ - Bnoseo, He. Se kjende, Kund stab. — Kunst, tydst Derivatum. Kuppel, gjennem T. af it. eupola, fr. coupole. af lat. eupa. kure (ligge, ruge; ncesten forceldet), nst., sy. kuura; plt. kuuren (lure); ht. nu kauern, e. eov>er; germ. Kur-; -r- vistnok Suffix; primair Rod seer da ud som i kue. — Kure (Vcegter). Kurfyrste : t. Kur (Valg, Kaar); se kyse. kurre (forhen ogsaa med Bet. knurre); nst. kurra; sy. Kuttra. Onomatop. Kurre (Paa Traad); sy. Dial. Korra (lukket o som i D.), noget Sammen rullet; korra : sno sig sammen, slaa Knuder; o af ve? cf. nst. Kvere? (sam meuvreden Vist , vel af evt stjcere. Kvabbe (Aalekv.), kuabset, He. Af tydelig interjectionel Oprindelse, og varierende germ. -o-, -un-, -p-, -pp-: holl. Kxvabbe, plt. Quapve (laant til Ht.); nst. Kvabb (Dynd), kvabba (mangle Asteb), Kvap (bled Masfe), kvapa (hovne), Kvav (Tnugbrystighed; germ. valva; He. til lat. eapito maa vcere tilfceldig). — 3)der ligere Variant af samme interjectionelle Element turde foreligge i Kvadder, kvadre, Plt. Quader (schmutzige Flussigkeit) ; ligesom Sammenhceng er ikte utcentelig med Kval (se tvcele) (men «sandsynlig med Kvad, se tvcede). Ligl. er der Anklang til flgde., og til kvase. kvak!, primairt Sprogelement; betegner Lyd og tilsvarende Bevcegelsc. Deraf kvakke, Deriv. kvekke (cc), kvakle (dette vel fra Nt.; findes dog nu i Nst.); nst. tvetta kvatt; e. ciuake (med yuaker). Fra Nt. : Kvaksalver (Raaber el. Fusker med Salver). — 'Slaa ikvag', feer ud som i ny D. ndgaaet fra Udtalen med enkelt k; er mnligen Sammensmeltning med el. Omstebning af fordums i Quav (som i Sy.) ?: ned under Våndet. (Molb. citerer „slaa i

135 Quar", istykter, men tun efter Moth. On arr e, Smaais, turde nu regnes som forceldet). Kvalk, Kvaltved (Plante)? Kvalm, Kvalme, kvalme, kvalm,. Laan fra Nt. til os og til Ht.; „Vorgeschichte unsicher". Vel af qualen, neppe af quellen; a. s. exvealin betyder Pest, Drab; ligl. Qualm i celdste Nt. Kvas, kvase; sy. u2Bser (nu eaBBer) (hvoraf e. c,uasl,), af lat. ciuaBBare, <luatere. — Knase (Fartei) kunde here hid? kunde egtl. betyde Vandbeholderen, hvor Våndet Pibler ind og ud. — kvceste (e) kan vcere opstaaet af celdre v«Bt, elnvoBtu, Ku3tu, He., foruden Badequast, Vesen, tillige betyde Schrocmz, Unkraut, Gebitsch. Kveld, at kvelde(s); ligl. nst. (sy. nu qvallj; mangler i T.; -d vel Suffix; Rod da v»l-, 8""»- (glode) ? Kverk, tverke; Kverke (Sygdom); ligl. nst. Kverk; celdste ht. Querka (e ikke Omlyd). Germ. yu—rk-; forgerm. 8(''')^r8'! lat. BurBeB Svelg; ind. 82l8»ra Svelg. Kvern; ligl. nst. (sy. nu u—tn- :iai I; fergerm. Bl^)^t- neppe til at finde. kvidre. Kvidder; gd. ifelge sy., nst. qvittra; Onomatop. (e. kvitter, ht. zwitschern). Kvie, gd. "'Quiige ifelge sy., nst. Kvi(i)ga. Nst. Vb. kviga (gaa tungt), maaste Denominativum. Germ. yu—B- :i»i l. kvik, hos os nu Laan as nt. (og e.) quick. Se Kvceg. Kvinde, gd. Quinne, nst. (med isl.) og sy. Kvinna; Derivatum til Kone B^nno, Kvinde, i det uddede Preussist. — „Kvind" er blot Forkortelse. — Et andet Derivatum er nst. (med isl.) Ntr. Kvende, gsv. Qvinde (Kvindfolt). Kvist; ligl. nst., sy.; -t er Suffix l-tu); Rodform qui3-; Form ciuiß- sees i nst. (med isl.) Kviis-l (Gren m. M.); Form quaiß- muligt f. Ex. i nst. Kveis (Orm), Kveisa (Byld o. L.), der i D. skulde have e (?: ee); „Kvcese" <Orm), „Kvcesurt" maa forholde sig som hces for hes? — Betydning Ud bygning, Tagtammer, turde vcere Specialanvendelse as samme Ord Kvist? — Rodens Grundbetydning er vel : afsondre, afhugge, lemlceste, spolere; plt.

136 gnisten og got. m'Bhan betyde ombringe, edelcegge. s„lunggrammatist" : aus Ba-t>vi3t-). Cf. Kjep. kvit (bedre qvit) gjennem T. fra Romanist; fr. c>uitte, »<lu 1.. cjuieluB smodsiges af Nogle), 6eM au BenB 6e czuitte 6anB pluBieurs textes carlovjnBienB°. (q vitt ere : ciuitter). kvcrde, gd. "°quede quad quaade queden; nst. kveda. Ifelge a. s. og ght. Former germ. <zuetn- (i) ciuatn- clu2der ikte er fundet henvise til lat. vetare forbyde, formentlig for Buelare). — Kvcrde, ligl. nst. (isl. Kv«ecki), Rodform ciuack-; Forkortelse i Omkvcrd. Kvcedling, isl. Kviv-i8; fergerm. B(u)ixv- : lat. vivuB (for BvivuB); /slo? Liv </3 af B^-), ind. B'i^2- levende; He. Kvcet, tvcette se kvat. (ib. e. Quater). kvcele, gd. quelie qualde quald (Pine; Bet. Bulloeare er afledt); nst., sy. kvetja; t. quiilen. Germ. <iu»l-i-an. I Gt. et „stcertt" Vb. : quelen qnal (pine; opr. lide; iA. S. de), germ. <iv— l- :ez 2 s. Fergerm. B(^') — 1-: gjenfindes i Slavist. — Kval (opr. Bet. bevaret). kveer (tie kveer); nst. kverr, kyrr; sy. nu czvar; t. kirre. Germ. e.uer-l-. Kvcese, Kvcesurt se Kvist, kvceste se Kvas. kyle ?; om egtl. heuslenge i en Kule? Isl. Kjla betyder proppe, fylde, af Kzl-I Pose. Kylling se Kot. Kyndelmesse : miBBa can6elarum, paavirtet af gmlt. kynde (tceude). kyndig, Laan af plt. tundich (d. Form : kunnig). Se lund-. Kyper af plt. Kuper (il) af Kupe;

-- ht. Kiifer af Kufe; af lat. eupa Fad. kyse (vcelge; nu strcemme I: vcelge den, en Trylleformular stal paavirte; i Sy. nu fortrylle); gd. tiuse tees kuse kusen (og kaaren? cf. Kaar, kaare; r af s); nst. kjosa kaus; t. kiesen, keesen (se keise). Germ. K— 8- :iuau u (Kost, s. d., af Form med u). Fergerm. 8-^«' :au u; lat. B«s'tare smage paa; 7«v« smager (-8- udfaldet). — Laan i Fr. fra T. : clioiBir. Kyse ? I Nst. dels Kysa. dels Keysa, hvilke formelt Passe til foreg., men cv neppe til nst. Kuse (Bussemand, se kuste). Keysa er tillige Hunkat, Kause :

137 Kat, tausa : stryge He., hvortil Aaseu voterer: „cf. t. tosen". Cf. ogsaa nst. Kjos (Aabning, Hulhed) og isl. ermar-K^oß Erme. kyst, Laan af plt. tuusch (iiii) holl. KuiBen, ht. teusch, celdste ht. tuusti. Ilke oplyst videre. Nogle henfere det til kiesen : wahlerisch (se kyse). kysse; almengerm.; germ. Kl,BB-i-an. Subst., opr., som i T., uden Omlyd, har nu lempet sig efter Vbt. Ikke oplyst videre. Kyst, gjennem T. fra Romanist. : fr. eoste, nu eote : lat. eoBta Ribben, Side. skoe-, le- se under kje-, kjee-, kje-). Lang, La age, se lukte. Laan, laane og Len, -lene; ligl. sy., nst. T. Lehen; e. loan. Spaltning i 2 Former af et germ. lain^v-n-, dog at Formen med e hos os muligt er laant fra T. Germ. Vb. lilixvan lainvv I?Bvum liB>van2B hed i Got. i Prces. lilrxvan, ght. liihen (nu ht. leihen). Forgerm. laic>u- Ila.li- : lat. Preet. liczui (Prces. li-n-cluo forlader); med p af czu : c^.,570,'; ind. Rod rie. Laar?; ligl. nst. og sy.; i nogle nste Egne Lcecer (ligl. isl.). Germ. 123-? el. lanaB-? (i hvilket Fald Slegtstab med Lceg er muligt); el. snarest laiB-, nemlig af germ. Rod 118- laiB- 1,3- (samme som i lcere) ?: (er)fare, gaa; cf. lat. lira (af laiBa : Geleise), 6elirare. LaaS?; ligl. sy. og nst. Hvis det as Liibben anferte Loos (Vorhiingeschloss) er indfedt plt., bliver germ. Form ianB- el. lamB- (cf. Goos : Gaas : Gans; isl. lom, 0 af a, betyder Hcengsel). Lab (bb)?; ligl. nst. og sy. Labb (Pote); maaste udvidet Rodform af et germ. 121-, med Aflyd 10l- (fe Luffe); forgerm. lap- (cf. slavisk lapa Pote). lade; gd. *lape, ifelge sy. lapa (nst. lapa, der dog betyder : hcenge stapl), plt. lapen (stikte); plt. og holl. labben (slitte) indeholder en Assimilation, eller er capricieus Variant. Germ. Rodform I»p, fergerm. lab; cf. lat. labium, lamnore. Se Lcebe. laber, Laan af holl. labber (flap), der herer sammen med Vb. labben, dog i Bet. hcenge slapt; se soreg. lade, gd. laate *leet, lcecet, leet laaten; tidlig omstebt til lade lod lode laden (dette bevaret i vredladen He.; som Part. nu ladet og ladt : Gram. § 113. 8)- Nst. og sy. laatll, Plt. laaten, ght. laatzen (nu lassen), got. letan. Germ. Rodform I2t-. — I lad, gd. *lat som i Nst., Sy., Plt., e. lale (sen), ht. lass (item der letz-te) foreligger Aflydsform germ. I»t-, fergerm. 136- (cf. lat. laBBU5, vel af la<l-tu8); Deriv. : lette (standse, teve; nu tun intrans.), germ. lat-i-an, nst. letja, e. let letlecl; hos os nu vel Laan as plt. letten (trans, og intrans.). — Pl. Lader har rettet sig efter Vbt; hed fordum Lcecete (Ntr. Pl.), Gen. *Laate; Rodform I2t-, med Omlyd. lade (lcesse); gd. lade lood loode laden, som forhen i Nst., Sy. (sy. nu

137 Kat, tausa : stryge He., hvortil Aaseu voterer: „cf. t. tosen". Cf. ogsaa nst. Kjos (Aabning, Hulhed) og isl. ermar-K^oß Erme. kyst, Laan af plt. tuusch (iiii) holl. KuiBen, ht. teusch, celdste ht. tuusti. Ilke oplyst videre. Nogle henfere det til kiesen : wahlerisch (se kyse). kysse; almengerm.; germ. Kl,BB-i-an. Subst., opr., som i T., uden Omlyd, har nu lempet sig efter Vbt. Ikke oplyst videre. Kyst, gjennem T. fra Romanist. : fr. eoste, nu eote : lat. eoBta Ribben, Side. skoe-, le- se under kje-, kjee-, kje-). Lang, La age, se lukte. Laan, laane og Len, -lene; ligl. sy., nst. T. Lehen; e. loan. Spaltning i 2 Former af et germ. lain^v-n-, dog at Formen med e hos os muligt er laant fra T. Germ. Vb. lilixvan lainvv I?Bvum liB>van2B hed i Got. i Prces. lilrxvan, ght. liihen (nu ht. leihen). Forgerm. laic>u- Ila.li- : lat. Preet. liczui (Prces. li-n-cluo forlader); med p af czu : c^.,570,'; ind. Rod rie. Laar?; ligl. nst. og sy.; i nogle nste Egne Lcecer (ligl. isl.). Germ. 123-? el. lanaB-? (i hvilket Fald Slegtstab med Lceg er muligt); el. snarest laiB-, nemlig af germ. Rod 118- laiB- 1,3- (samme som i lcere) ?: (er)fare, gaa; cf. lat. lira (af laiBa : Geleise), 6elirare. LaaS?; ligl. sy. og nst. Hvis det as Liibben anferte Loos (Vorhiingeschloss) er indfedt plt., bliver germ. Form ianB- el. lamB- (cf. Goos : Gaas : Gans; isl. lom, 0 af a, betyder Hcengsel). Lab (bb)?; ligl. nst. og sy. Labb (Pote); maaste udvidet Rodform af et germ. 121-, med Aflyd 10l- (fe Luffe); forgerm. lap- (cf. slavisk lapa Pote). lade; gd. *lape, ifelge sy. lapa (nst. lapa, der dog betyder : hcenge stapl), plt. lapen (stikte); plt. og holl. labben (slitte) indeholder en Assimilation, eller er capricieus Variant. Germ. Rodform I»p, fergerm. lab; cf. lat. labium, lamnore. Se Lcebe. laber, Laan af holl. labber (flap), der herer sammen med Vb. labben, dog i Bet. hcenge slapt; se soreg. lade, gd. laate *leet, lcecet, leet laaten; tidlig omstebt til lade lod lode laden (dette bevaret i vredladen He.; som Part. nu ladet og ladt : Gram. § 113. 8)- Nst. og sy. laatll, Plt. laaten, ght. laatzen (nu lassen), got. letan. Germ. Rodform I2t-. — I lad, gd. *lat som i Nst., Sy., Plt., e. lale (sen), ht. lass

(item der letz-te) foreligger Aflydsform germ. I»t-, fergerm. 136- (cf. lat. laBBU5, vel af la<l-tu8); Deriv. : lette (standse, teve; nu tun intrans.), germ. lat-i-an, nst. letja, e. let letlecl; hos os nu vel Laan as plt. letten (trans, og intrans.). — Pl. Lader har rettet sig efter Vbt; hed fordum Lcecete (Ntr. Pl.), Gen. *Laate; Rodform I2t-, med Omlyd. lade (lcesse); gd. lade lood loode laden, som forhen i Nst., Sy. (sy. nu

138 laclcla). I Got., celdste T., A. S., Isl. med lii- : germ. lrla6an Irlucl. Fer germ. Klaclti- (synes at gjenfiudes i Slavist). Ht. har her -d- for reglm. -t- : laden lud, sammenvoxet med et andet laden (einladen : germ. Intb-, isl. la). Lad (Dreie- He.). Lces, gd. Las(s); Vocalen har lempet sig efter Vbt. lcesse, germ. nlaßßi2n af lrl»6-ti2n. Lcest — nst. Lest; samme it. Form : Last (Bebyrdelse; ogsaa : lcegge til L. : znr L.; bos os attraberet as Last : Feil). Lag, Laug, Lager, se ligge. Lage, gd. *Late som i Sy., Nst., Plt.; Vcedste der stal lcette, sive ind? Kan ikte skjelnes fra plt. Late, ht. Lache (Vandpyt): „Ursprung dnntel", idet baade Henferelse til leet og Laan af lat. laeu3 benegtes. Lagen, gd. ifolge nst., sy. Lakan (gust. tillige Lak; item nst. Lake : Flig), plt. Laken (indtrcengt i Ht. for ght. Lachen). Ugermanistl? el. af Rod som lcek? (da egtl. : Filtreringsdug, Svedetlcede?). Lak, gjennem T. ; »perBi2n, trom Ban3krit«. lakke ?; ligl. nst. latta (gaa, trippe, hoppe paa een Fod); i Sy. lacka : fiyde draabevis (?: lcette). I Nst. et lata : „gaa og drage sig"; i sy. Dial. et laka : ftyde smaat ft: lcette). I Nst. Latt : „Fcestepunct paa Kjedeltrog", med takta : fccste (op el. ned). Vansteligt at bedomme. lakkelos : Lak (Feil), sy. laek. er vel Laan af Plt. Lak; Rod vel som i lcek (altsaa egtl. Feil ved Kar o. L. ?). Plt. laten : sy. belacka (dadle). lalle, Onomatopoieticon. lam; almengerm.; germ. og forgerm. lam-. Gjenfindes i Slavist. Lam (mm); almengerm.; germ. lamb- (som endnu i Nst.); fergerm. lam bli-, om i Bet. brcege? (cf. ind. rambli-, lamblr- lyde). Lampe gjennem T. fra Romanist af Land, almengerm.; forgerm. lanclll-. Lan(d)se, gjennem T. fra Romanist, af lat. lancea, „erst von Lucull ein gefiihrt" : lang, almengerm.; Rod som i t. gelingen -lang -lungen. Cf. lat. lonBU3, ind. Rod I2NBN- tomme afsted. — Deriv. : lange, forlange (fra T.), lcenge, lcenges, forlcenge (germ. lanB-i-2nl, Lcenge, Lcengde (gd. som i Nst. : Leng-d); vel og Lange (Fist). sLa(n)terne, af lat. lanterna, af Lap (PP), almengerm.; Omlyd i Vrelep, nst. Lepp; ht. Lappen (pp for Pf). Egtl. slapt hcengende? cf. Lab(b), labe, laber. T. Lappe, Laffe, lappisch, Laps (ugenert Formation) ere vel beslegtede. Låring (svag Vind)?; Rietz angiver Larring fra Baahuslen; cf. nst. larra

139 (gaa mat og tungt). lousson og Vigfusson : isl. larad-r treet <»conver Bational°). Larm, larme, gjennem Plt. fra Romanist : fr. alarme, it. all' arme til Vaaben. Larve, gjennem T. af lat. larva Spogelse, Maste. Las, laset; nst. Adj. lasen, lasleg (svag, let at rive), lasla (arbeide svagt), m. fl.; Plt. lasich og losich (mat); got. laBin-8 (svag); cf. e. leBB lea3t; egtl. pillet tynd ? cf. lcese i opr. Bet. udville. Udenfor Germ. anfores g. stavist loBi mager. Last(e) (Kile i Tei, m. M.), laste, med nst. Laste, lasta, vel af t. Lasche (Fetzen >^e.): ikte oplyst. Maaste übeslegtet med flgde? lastet; cf. t. lasch (schlast); nst. lasta (gaa dorstt), Lasta, Losta (blod Klat), lasten, losten (dvast; isl. IO3K-7). Kunde tcentes at vcere Derivata til foreg.; kunne dog neppe stilles fra it. I2Beo, fr. laelie, »clv 1.. laBcnB, lran3po3ilion lic Iaxu8»; vel da Laan fra Romanist. Last (Feil); ligl. sy. og nst. (isl. lo3t-r); germ. lab-Btu-; t. Laster (i celdste Ht. en enkelt Gang strevet Lahstar), as germ. lali-3tra-; af germ. liman lull (paatale, laste), lahan i celdste Ht. Forgerm. lak-; cf. e-^nx-o,' (talte), lat. loc>ui (tale). — Deriv. : laste (dadle). — lemlceste, se under Lem. — sLast (Ladning) se lade.) Latter; i Nst. baade Laatter og Laater (isl. nlatrj; ligl. dobbelt i Gd., da fordum ogsaa streves Ladder, og dobbelt tt ikte ellers bliver til d; med t. Gelcichter, e. lauMer, Derivatum til le (s. d.), Rodform bl»ti-. Latverge, gjennem t. Latwerge fra Romanist : fr. eleetuaire, barb. lat. eleetuarium, laetuarium, „das dem gr. «x/eixniv, Arzenei die man im Munde zergehen liisst, eutsprang". Laurbcer : lat. lauruB. Laug, lav, lave, se under ligge. Lav (langt a; lietren); ligl. nst., sy.; cf. nst. lava (hcenge). Om germ. lal el. l»b-, sees ikte, da Ordet mangler i Ht. Lavendel, gjennem T., fra Romanist : it. lavan<la, lavanclola : »u8e«1 tor beinB lllicl in linen : I^. lauare, to lavere, Laan af holl. laveeren, uvere og barbaristt Derivatum af loet (se Luvart). Lar; ligl. sy., nst.; ht. Lachs, ght. Lahs, udviser, at germ. Form er lan-8-, og fergerm. Rod lak- (som i lat. laeerta, Firben, sprelle, springe, ?). Ordet gjenfindes i Slavist. Le — sy. lic, gnst. Le (nu Ljaa), plt. Lehe, Le. Germ. Form vel liu-a<n) -(): „svagt" Mase.); fergerm. Rodform lav-, Aflyd til lv- (som i : ind. lavvi- (Sichel). le — sy. le, gsv. leeia, gnst. lceceia. Foran det omlydvirtende i (j) er

140 elideret et h : t. lachen, celdste ht. hlahhan (hh af hj); germ. (og got.) nlan-i-an niob. Fergerm. Rod Klak; cf.

(klukker)?, staaer vel for KluK-io. — Se Latter, Loier. led; almengerm.; nst. lei(d), ht. leid, nt. leed, a. s. IZtli (nu e. loatlr); germ. laitlr-, congruent med Ipf. Sing. af lide (s. d.), der i g. Germ. betyder gaa; led vel da egtl. : hvad der maa gaa sin Gang (ikte tan cendres). Er laant ind i Fr. : laicl. — Deriv. : Lede (nst. Leida, Fem.), ledes. en Led (Vei, Retning, Kant), gd. Leed — sy. lecl, nst. Leid (Fem.; paa alle Leider ?: „paa alle Kanter"); a. s. lacl (e. loocl-Blar, -Btone, Ioacl8man); germ. laicl-, Sideform til laitk-, se lide. — Treffer i Vet. tildels sammen med, og kunde vel, ved Udtaleus Vallen, have absorberet gd. *Lid (Side) : 'i Yster-, Vester-Lide' (dativistt); nst. Lid, Led (Fem.), isl. Irlick i>: beslegtet med Li; s. d.). — Vsterleden (-leding) He. Leding (nst. Leiding, gnst. Leidangr). Adverbialendelse -ledes (hvor- He.; nst. -leides). Ledtog. Ledsager, ledsage, af sige (cf. isl. lei<lBaBa Veivisning). Ledestjerne (Gram. § 177. e.). et Lcd (Glied); gd. en Lid (5; Masc.), som i Nst. (sv. nu en og ett lecl); t. G-lied (?: Ge-Lid); germ. (og got.) litli- (Iltbu ?: „u-Thema"), hvis Sam menhoren med Vb. lide (s. d.) Nogle betvivle. — Nu formelt Eet med et Led (Laage; derncest Aabning der luktes med Laage), gd. Lids?), forn i Nst.; isl. nlicl (sv. nu elt lecl), t. (Augen)lid (fordum Lit); e. lick (Laag); germ. lilsvl— ck- ikke fundet. lede (fere) (Prcet. i Gd. ledde ledd; Gram. § 180. a.) sv. lecla. nst. leida, Plt. leiden, leeden, ht. leiten, e. leacl. Germ. laid-i-an, Causativum til lide (s. d.). Led(d)ike (ce)): plt. Ledeten: „tleine Lade". ledig, gd. (?) som i Nst.; gt. ledig <e). Germ. litli-aB-; Rodform som i Led (Glied). Bet. opr. maaste : bevcegelig; eller : med Leddene be vcegelige. Bet. tom er afledt. Leding se nnder en Led. leste, Laan af (hos Liibben manglende) plt. leevelen, leeflen — ht. liebeln. lieg, lege; gd. *Leet, (og opr. „stcertt" Prcet. : leeten) — sv. lek, leka, nst. Leit, leita; a. s. I»ean, ght. leichen, germ. (og got.) leikan Ipf. lelaik (springe). Forgerm. laiB- el. raiB-; cf. ind. reB'- (): raiB) hoppe; Nogle antage, at lat. luclere (lege) kommer af et celdre loiB<lere. Leg (Fiskeyngel), af plt. Leek; ht. Laich; ikke oplyst videre; stemmer formelt med foreg.; Bet. : spillende, sprellende?

>

»

Legel (Vimpel), Laan af plt. Legel, ogsaa Legen (Fiisschen); vel af lat. laBena (Flåste, Dunk). Legem(e), gd. Likom, Likeme — nst. Likam (isl. likam-r, ogsaa liKami); sammenfat as Lig (s. d.) og Ham (3: Hylster); ght. Liichame (nu Leichnam). Legter (cc) (Lossefartei), af nt. Lichter, af licht — ht. leicht. (Nst. lei se led). Leide, Laan af plt. Leide, Leede — ht. Geleite : 3alvuB eoncluetu3. en Leie, gd. Leege — sy. 163a, nst. Leiga. Dertil at leie. Germ. la>Bvv-, Sideform til lailr^v-, fe under Laan. — (Nst. : Leilcending). et Leie, Leilighed, Leir, se ligge. lekker (cc), Laan af t. lecker, af lecken; germ. IIKK-. en Lem (mm), forn i Nst.; isl. blemm-r. (Vb. isl. Irlamma, a. s. bliminan, betyde : larme; men got. nlamma, Fem., betyder Snare, se belemre. Simplere Rodform i hlam-odun, de brusede, i celdste Nt.). Forgerm. Klam-. et Lem; gd. en Lim (>), som i Nst. og g. E. (e. limt» staves med uegte b). Germ. I.m- kuude tcenkes som Aflyd til lam, eller knnde hore til primair Rod li, hvis -m-, samt -tn- i Led (s. d.), ere Suffixa. — lemleste (cc), enten af Last (Feil), eller, da germ. 8t er saa uvist og mangfoldigt, af Rod som i lat. laeclere bestadige. Iste Led er vel : et Lem; dog kunde, ifolge frisisk wlemma (be skadige) her haves Compositum af to Synonymer? Lemming, er nst. og sy. : Lemende, Limende; lemminL, lemmel; „dunkelt Ord", „kunde maaste hore til lemja, edelcegge". Fritzner anferer isl. lNminB»r, lomuncl-r, „jvf. Foltesprogets Lomhund". lempe. Lempe; er vel Laan af Plt. limpen (afpasse), Limpe. Ht. G-limpf; ght. ge-limpfen -tampf; a. s. limpan lamp hcendes. Fergerm. lamb- vil man gjenfinde i ind. lamb-, ramb- falde, lat. ladi. — Deriv. : lempelig, lem^P) fcrldig. Lehn se Laan. Lend (cc); almengerm. (dog nu tabt i E.). Aflydsform : nst. Lund (Hofte). (Nogle antllge Slegtstab med lat. lumbuB). lens, lense; nt. (opr. frisist?) (lesne Seil He.>. Ikke paalideligt oplyst. lente (smole), af plt. lenten (Lubben : „worauf achten? bedenten?"; vel egtl. zogern); maaste (med Henblit til lat. lentug frit extraheret af tentliten : „verstiimmelt aus all-entliten : allmahlich, nach n. nach". Cf. dog lunte. Lep(p), Drelep, se nnder Lap. Ler (cc) — nst. Leir (Ntr. og Mase.). Germ. lair-, eller lai3-; primair Rod lai- li-; cf. ght. Lei-m (nu, med nt. Form, Lehm — e. loam), Lii-m (nu ht. Leim); lat. l>-mu3 Dynd. Lerk, Lertetrce (cc), gjennem T. af lat. larix. Lerke (cc)?; fy., nst. Lerka; nt. Leewerte, leeu>veriK, ght. Leewerich, a. s. I2>verke (nu e. lark). Germ. laivv-r-K-, ikte oplyst. slaivv-, el. lat.

142 laeviß, leviß, bl. A. stad, bar for Buste; Lerken boer paa saadan Jord). 2der Led kunde vcere (opr., eller omlydet til) det alm. Led -rik? (som i Fredrik He.). Lerred (cc), gd. Lerft, sy. larlt, nst. Lereft. Compositum; Iste Led uvist; om le- af germ. germ. Aflyd af '^lav- som i lat. lavare vaste, ?; 2det Led betyder syet Tei : isl. rila sy, ritt Tei, celdste ht. Bein-Refta (Bentlceder); cf. revle op; cf. syer. sGjcengs Etym. : af Lin). leste (cc), Laan af t. leschen (i Ht. nu loschen) (germ. laBk-i-an), transitivt Derivatum til intrans. leschen (nu o) lasch (nu -losch), med ikte primair Rod; efter Nogle -3k- lagt til Roden i ligge (alts. : lcegge sig ned, gaa ud, stuttes). (Se losse). lespe (cc); ligl. sy. og nst. lespa: e. nu liBp, ht. nu lispeln; men a. s. Adj. plt. Vb. wlispen, wlispelen. Trolig indenfor Germ. opstaaet Onoma topoieticon. Lest (cc; Fod; Model til Fodtei), gd. "-Leest, som i Plt.; nst. Leist, ht. Leisten, for Leist, a. f. IZ3t (nu e. l»8t); got. laist-3 betyder Spor. I germ. laiLt- er -t- Suffix; Rod I>3- laiB- Ils, samme som it. Geleise. Se under Laar; lcere. let (tt), som i Sy. og Nst.; nt. licht; ght. liiht, nu leicht; got. litrt-8. Nogle antage et germ. linbt- el. lennttcente paa Rod som i «/«^vz). — Deriv. lette (f. Ex. Anker). lette (standse; mangler hos Molbech; er alm.; Ex. de git hele Veien, og lettede ikte, fer de naaede Maalet); fe under lad, lade. Lev (cc; Bred); germ. lilaib- : ht. Laib, nst. Leiv, a. s. bl»t (nu e. loal). Fergerm. Klaip- citeres i Lettisk : Klaipa-8 Bred. leve; gd. live livdhe, med Part. i Neutr. livet ft); nst. liva, ht. leben, Ho. Germ. Iln- se under blive. Cf. levne, Levned, Liv. Lever: gd. Liver (i); nst. Livr, ht. Leber, He. Germ. lit»- (e); er vel Aflyd til lab- i ht. Lab (Magensaft; Haut des Kcilbermageus) og laben (gerinnen machen). Fergerm. labli- scf. stappes o. L.; ?). (levere, gjennem plt. leveren fra Romanist : fr. livrer.) — (Lev to i (e) : gjennem T.). levne, gd. opr. et Inchoativum : blive tilovers; nu transitivt. Germ. l,n-, se blive. — Levned, -net; gd. Livned (Mase.); Germ. lib-, se leve, blive. Li er norst : Liid („tcet under Lide" : E. Storm) , isl. nlicl; Aflyd til blicl-, se under en og et Led. Cf. Skrent. Lid (Most, idet nu forsviudende „Lidkjeb"); got. littiu-8; germ. litlr-, vel as Rod li gyde He. (se Lim, Ler). lide; gd. liide leed lide liden (Gram. s 180. a.); sy., nst. liida; gt. liiden (nu ht. leiden, holl. Men); a. s. og got. Ittlian. Germ. I—tb- og I— cl-, (ifelge ht. leiden : gelitten, a. s. litban : zeliclen) : l ai 5. Fergerm. lait- lit- (cf. lat.

143

>

».

litare? gaa for sig). 3Eldre Bet. bevaret f. Ex. i : Vinter led, Natten er leden, forleden, henleden. Overgangen (der er mest decideret i T.) forstaaes let; f. Ex. nst. hann fett liida fyre det (nemlig vondt, illa); dei kunde ikte liida honom (nemlig vel). — T. Compositnm : Lidenstab (Gram. § 102. b.). — Se led, Led, lede. lide (stole), for os voxet sannmn med foreg., men engang et gd. leet lite liten, dette vel sammenvoxet af liite (se hen til, cf. under lede) og et *liite (Ipf. liitte), opr. (isl. lilita) noies med (Prim. Kli?). Forefalder nu lidet i Preet. — Deriv. : Lid, Tillid, pnalidelig. liden He.; gd. liitel; Acc. Mase. liiten (af liitel-n; nu liden); Ntr. liitet (af liitel-t; nu lidet, lidt); definit den litle (nn lille; nu ogsaa anvendt indefinit). Nst., sy. nu liiten He. Got. lilil-8, Germ. lit-; forgerm. laicl (cf. ote)'- «,<,««,? taler nedscettende; el. lat. laecl-ere? beskadige). — For lit indtrceder lut<t). i a. s. Ivtel (nn e. liltle), nt. luttel (plt. il), ght. littzel; falder udenfor normale Lydforhold; kunde muligen tcentes optommet ved celdgammel capriciens Omtydning (f. Ex. i Tale til Bern)? lut er en Rodform til lnde (dutte sig). Nogen Omtydning fra lut- til lit- tilbyder sig ikke. liderlig; Laan af t. liederlich (fordum : leicht, zierlich; men a. s. IMer : nichtswiirdig). Germ. liutli-; sergerm. laut- scf. lat. lautu3? elegant, galant, af lavare; Vastning). sEn „junggrammatist" Sammenstilling med e^ev^e^o^ er umulig). Lidse af t. Litze „aus lat. lieium Faden"; Litzenbruder : mit Litzen „zum Schnllren von Packeten". (Liebhaber : rent ht.; halvdaniseret : -haver). listig, Laan af nt. leeflich, lieflich ht. lieblich. ludfodt fy. og nst. : huslig ljuvleg. Rodform liub-, se love. Lig (ii); gd. Liit som i Nst., Sy., Plt. (ht. nu Leiche, Fem.). Den opr. Bet. (Legeme) sees endnu i Ligtorn. „Lig" i Seilrand, nt.; holl. Ilsk : »bet v23te liebam van clen 2001N». Germ. lik.- (seer ud som Aflyd til laik- i lege); fergerm. laiB-. — Se Legeme. lig (ii); Rodform forn i foreg.; gd. liik som i Nst., Sy., Plt. (ht. nu g-leich). Egtl. : 'af Legeme, Form som'. — Affvcetket til Suffix : -lig (ligl. med g i Nst., og nu i Sy.). — Casus forn Adv. : lige (nn ogsaa übeiet Adj.); Bet. directe, f. Ex. om Linie, er Specialanvendelse. — Deriv. : ligne Ho. tabt Deriv. : at lige (harmonere, behage) — nst., sy. liika. ligge, gd. liggie laa laage legen; almengerm.; germ. lkß' ft) 128- IZB-. Prces.-Suffix -i- har fremkaldt Fordobling af 8 i Prces. Fergerm. la^- li^n : (Leie), lat. leetuß (Seng), lex leßi3 (Lov). — Af

Rodform germ. !e8 : Leir, leire; Laan af t. Leger (i Ht. nu omstobt til Lager; indeholdes ligl. i plt. Legerwall : Leiervold; Vold i Bet. af Kyst; se Molb.); hvorimod Leiermaal indeholder samme Ord i indfedt Anvendelse; item : Leilighed, af plt. Legelicheit;

144 beleilig, af plt. belegelit. — Af Rodform germ. 133 : gd. Lag, Dativ Lage, Pl. Log (isl. Pl. Io8): Sing. nu spaltet til Lag, Laug (rettere Lau), samt, i juridisk Sprog, Forleddet, Lav- (rettere Lau-) i Lavalder, Lavvcerge, o. l>; og Dat. Sing. aflave, ilave; Pl. nu omstobt til Fem. Sing. : en Lov. Item : gd. at lage, nu lave. Item : laant fra nuvcerende Ht. : Lager. Item : lcegge, gd. leggie lagde lagd, germ. IZB-i-an laß-i-cla laß-i-cl-: med et Lceg, — nst. Legg i Innlegg, Utlegg, o. l.; samt et Lcegd (en Lcegd, Beliggenhed, forceldet; se Molb.) -- nst. en Legd. — Af Rodform IZB Adj. lav; gd. laag , som i Nst., Sv. og Holl. (e. nu lovv). Item : et Leie, gd. Lcecege, som i Nst. og Sv. (isl. IN8>), ogsaa i Compos. som Fisterleie. Lilie, gjennem T. fra Lat. : liiium (el. Pl. -ia). lille, se liden. Lim (ii); almengerm. (opr. : Kalt); germ. lim-; se under Ler. Lime (Feiekost; jydst); i Nst. angiver Aasen Liime, men Gislason i Isl. limi (ikke i). Maa hore sammen med :et Lem, isl. limar (Lemmer, Grene) He. — „lebe med Limstangen" ?: Kosteskaftet (se Molbech). Lin (ii); almengerm.; vist «eldgammelt Laan af lat. linurn (Hor). — Line, vist, med t. Lime (nu ht. Leine), gammelt Laan af lat. linum i Bet. Snor, eller af dets Pl. lina (eller af linea?). — Linie, gjennem T. , yngre Laan af lat. linea (egtl. Linnedfnor; cf. Liniedandser). — Linned, vel lavet i Analogi med Lerred, da dettes Composition var bleven ntjendelig (Adj. „linnet, -ede", extraheret af Comftosita som Linnedtlceder; ferer vel en tvivlsom Existents). Lind (Lindetrce); almengerm.; germ. linck-; ikte videre oplyst. (Aflyd til Lund?). (Nogle henfere det til flgde.). lind; gd. lin, som i Nst.; ogsaa strevet len, som i Sv. Udvidet Form linn, som i Nst., vilde i D. ikte mere tunne skjelnes; ligl. kunde at linde ind befatte gd. line og et (nst. linna). Deriv. : lindre : t. lindern. Maaste ogsaa linke, nst. linka, vel egtl. : gjere synkende (stjccv) Bevcegelse ifelge local Svaghed. I d., sv., nst. linn- tan ikke skjelnes germ. linn- (som i got. linnan lann vige) og germ. lin-tlr- (Suffix -tb-, som i t. gelinde, e. litlie); Lindorm , germ. lin-<l-. — Fergerm. I—n-;1 — n-; cf. lat. leniB, lentuB,? Linse, fra T., og der vist fra lat. lenB (ualm. fra Nominativ istedetfor fra Stammen : lent-). Lire, gjennem T. (plt. Liire) fra Lat., fra Grcest : lirke — sv., nst. lirka; nst. Simplex : lira („bevcege sig frem ved smaa Vrik"); nst. likra (Adj. likr, les i Fuger), Forvanstning? el. helt andet Ord? Lise (Lindring) sv., nst. Liisa; nst. Vb. liisa. Cf. t. liife, nu ht. leise. Horer maaste til samme Rod som List He.,? Flere Sammenstillinger ere for sagte.

145 Lispund : Plt. Lispunt „?: Lives-Pnnt, liefliindisches Pf., 14 Pf.". List; almengerm.; Suffix -t (germ. -ti-) lagt til Rodform 118- (se under lcere). — Deriv. : at liste (minder om Betydningen af t. leife). List(e), i D., Sv., Nst. (med kort i) vistnok Laan af t. Liiste (nu ht. Leiste); Rodform liB (cf. foreg.). Laant til Fr. : liBte, der antog Bet. Fortegnelfe; i denne Bet. Tilbagelaan til Germ. Liv (ii); almengerm.; Vet. Legeme vel fecundair. Germ. lib-ifelge ht., nu Leib. Se blive og leve. ilive : med Dativendelse (Gram. § 177. t>.). Lo ?; nst, Lllllve; sv. 1086, gsv. ogsaa Lo (8 vel phonetist Udvcext). Germ. I2u-? Ght. Liih-Lawi. -Looi, plt. Liik-Lauwe betyder eieatrix, Ar (tcerstet Sted ?). Lydforhold som i Klo, Kro : almengerm. « af germ. 2, imod „junggrammatist" Theori. : sv. lalve Bcenk). sLobscous er e.; !XL: ikke Labs-). en (nu tildels et) Lod; gd. Lot; nst. Lut (sv. nu lott); e. lot. Germ. tllut- : isl. blut-r, a. s. Klot. Vb. erholde : nst. ljota laut, a. s. nleotan; germ. nliut- blaut- bllit-. Ht. Loos (rettere Lotz) er af Rodform blaut-, ligesom got. nlaut-8 Lod. Fergerm. Klauck- Kluck- ikte fundet i lignende Bet. — Laant til Romanist : fr. lot, loterie. et Lod (V»2 A), Laan af nt. Lood, ht. Loth - e. leacl (Bly). Germ. laucl-. Fergerm. laucln- ikte fundet. — Deriv. : lothen og lothen : lodde; lothig : lodig. Lod (Håar, Uld), lodden; nst. loden, sv. luclen. Germ. lutb- la) ifelge a. s. lotlia, ght. Lode (lodden Kappe). Fergerm. I—t.-, hvis Ordet er germ. (cf. lat. lo<lix, Teppe,?). — Lodde (Fist)?; nst. Lodda, „maaste egtl. Loda af en vis Loddenhed paa Siderne". : a. f. leoclan, got. liu6an voxe). Lods (oo), Laan af nt. Loots, der antages forkortet af e. loacl3man (se Led : Vei). Loft; almengerm.; uvist, om Bet. Atmosphcere eller ovre Rum er celdst. Form Luft (Fem.) er laant fra T., Lugt fra Nt. (Gram. § 192), hvor Lucht ogsaa betyder Loft. Germ. tutt- (got. luttu-) itle oplyst videre sfor at com binere det med ind. loka- frit, egtl. lyst, Rum — lat. lueuB, maatte antages abnorm Overgang til Labial; cf. under Ln?). — Deriv. : lofte, gd. lyfte lyfte lyft; germ. lult-i-an. Log(g), logge, fra E. Etym. uvis. d. Lugge? el. nst. Lang?). logre ?; cf. nst. latra, lotra (rottes He)? (Rofs har : „? lagra, gaa fmaat"). Lok (tt) (Haarlok); almengerm.; germ.

lokk (u); KK er en Assimilation, f. Ex. muligen af Kn? Isaafald kan Rod vcere som i lukte (s. d.). — Deriv. : Lokke (luttet e — aabent y : Gram. § 60); herer hid ifelge nst., ogsaa gnst., Lytkill med tt, ikle k. lokke; nu tabt i E.; ellers almengerm.; uoplyst; s og germ. KK indeholde

146 flere Muligheder s„junggrammatist" Henferelse til lyve, s. d., er idetheieste en af disfe Muligheder; den „bevises" eller „paavises", efter nyeste Godttjebs methode, ved blot at opstille et „indoeuropceist lußbn».). Kunde tcentes opstaaet directe af en Interjection. Lom (Fugl) nst. Loom. Germ. lom-? Eller extraheret af eulumbuB? Lom paa Aare (nu lidet tjendt); ogsaa nst.; isl. nlumm-r. Lomme ?; — nst. Lumma; mon spottende Betegnelse som opvarmet Sted? cf. nst. lum, lidt varm, Lumme, varm Luftstrem; der angives et isl. luma „holde i Skjul" (findes ikte hos Fritzner). Loppe ?; ligl. fv., nst. Loppa, a. s. loppe; o og germ. pp indeholde flere Muligheder. Los (ss), Laan af plt. Loss — ht. Luchs; -s Suffix; sv. Io; germ. lun af lunn-; fergerm. lunk- : Se Lux. los (ss), at losse; Laan af nt. loss, losfen; ht. nu loschen. „Heimat u. Vorgeschichte dunkel" (hvormed Sammenhceng med t. los, ?: les, vel afvises). ss for sch? : „de Schapen will nig loschen : die Pfanne will den Kuchen nicht loslassen" (Brem. Wb.). Ght. loschen betyder ligge skjult. Cf. leste? Cf. t. lafch (slåp)? Lo st i kle (Plante), som Levstikke : leviBtieum daniseret. en Lov (Bestemmelse) se under ligge. Lov (Forlov; Ros), love (tilsige; rose; i Poesi elste); sv., nst. Lov, lova; e. love elste; ifelge ht. Lob, loben, geloben er germ. Rodform lub-. — Lsfte, Laan af plt. Lovede, Lofte (o) — ht. Gellibde. — 'Paa Tro og Love' af plt. Loove — ht. Glaube (auf Treu n. Glauben); famme Form laub- i Orlov (s. d.), hvis af plt. Or-Loof — ht. Urlaub, og i e. be-lieve. — Rodform liub- (cf. sv. iMt, ht. lieb. Ho.) i D. nu tun i de laante Liebhaber, liflig, lefle (s. d.). — Fergerm. laubb- lunn-; cf. lat. lunet (lyster; celdre Form end libet>. Lu(v) ?; — Mase. sv. lut, nst. Luuv, med Adj. lunv : nedhcengende (se Ross); Aasen angiver et Ntr. Luv : „Noget Vedhceugende", med Vb. luva, og henviser til Lav (Mos), lava (dingle) som med formentlig indbyrdes Aflyd, hvormed dog uu bliver uforeneligt. Derivatum er vel Lue, nst. Luva (Hue). — Sy., nst. Lugg (Haartot), hidherende? sfergerm. luk-n-?). Sy. lucick (Luv) tan here til lodden. — Sv., nst. Fem. Lo (Luv) congruerer med nst. Fem. Lo (Engstette), cf. gt. Masc. og Ntr. Looh (Krat), germ. laub-, — lat. InueuB, lucuB Lund, af lueere; se under Loft. — sMon Luv da af germ. lut-?, forgerm. lup- abnormt for luk-, Aflyd til lauk- og luk-, lyfe; ?; Bet. : lys Plads : Smaavegetation : Loddenhed;? Cf. under Ulv). Lud ?; gd. *Luut som i Sv., Nst. — Gt. : Loo (Genit. Loowes), nu ht. Lohe, holl. looi; „Ursprung nnbetannt"; »oolBpronB onbekenci». sßod lau-, lu-; oplose? el. vaste?). lude ; gd. '^luute loet lute luten; sv., nst. luuta. Germ. lut- (Nut-) laut

147 lut-; fergerm. laucl- lull-. — Compos. : luddoven (Gram. §82). — Af Rodform liut- : Lyde (Vanstabthed), gd. Liute, Lyyle; nst. Adj. ljot (hceslig) - got. liut-8 bedragerist, hyttelst. Lue (Flamme), gd. Luge, nst. Loge (sy. nu Ia8a), t. Lohe. Germ. IMr-, fer germ. luk-; cf. f. Ex. lat. lux Lys, ind. rue-. Se Lys, Lyn, (Loft, Lv?). Luffe er Laan, fra E. el. Nt.; -e vel tilsat hos os : e. lull (ikte nu i Striftsprog) : stad Hacmd; to lull : »to turn a 3Nip tonar<lB tlie xvincl; trom IU. L. lot, a eontrivanee lur alterinB a Bbip'B eoul86» (cf. loot, Luvside, tilses). Af famme Rod, germ. lut-, er nst. Loove (stad Haand; cf. e. B'love Handste). Se Lab. Form med l er ikte indfodt hos os (Gram. § 192). Luft, Lugt se Loft. — Luge, luge se lukke. Lugger (Fartoi) af holl. loBBer, e. luBBer, »a stiip furnisli6<l svitti luB-sailB ; prob. trom tne verb to lu8« : trcette (ved Haaret) : sy. Iu882; Vbt. antages i E. laant fra D. el. Nst. lukke, Form opstaaet i Nd., maaste ncermest fra gd. *lykie (assimileret lykke) lukte lutt (Gram. § 92), gnst. lytia; Derivatum til luge (nu kun i plt. Betydning : ziehen, zupfen : trcette Utrudt op), gd. leet tute luken; gnst. lnuka lauk; plt. lunten loot. Germ. InK- lauk- luk-; fergerm. lauB- l«8-; cf. beielig Gren, beie. — et Lukke, af det nye Vb. med tt; men 'lukt ind i' er — nst. lukt, Part. af gnst. lytia. — Rodform luti- : en Luge, gd. -Luuke nst. Lunke. - Form luk- : et Lang, gd. *Lot (ht. Loch : Hul; e. loek : Laas); en Laage, gd. *Lote — nst. Loka; en Nogle, fordum Negel af Legel, gd. Lykel som i Nst., germ. luK-iI-. (Se Lot, med Lette). — (Se Leg). lulle; almengerm.; °lrom tne repetition ot lv lv in lullinB enilclren to Bleep«. lummer, med forceldet Simplex lum, Vb. lumre; ligl. nst. lum, Lumma (varm Luftstrem), Lumra (og Lunna; tyt, noget varm Luft). Aflyd i fy. Ijum; stemmer formelt med nst. Ljome, der dog betyder Glands og vel er af et germ. liubm- (se Lys), medens lum ikke kan vcere as et germ. lulrm. lumpen, Gjengivelse af t. lumpig, af Lump brugt som Stjeldsord. I Nst. findes Lump (Klods), lumpen (tyt). — Vb. i : „lade sig lumpe" maa vcere extraheret af Adjectivet. lumsk ?. I Nst. med Omlyd lymst (sy. nu lomskj, med lyma (sidde skummelt lyttende, He.), og, med Aflyd, leyma (se bistert). lun,

gd. lugn som i Sy.; nst. logn; -n Suffix; Iu8» congruerer med en Rodform til lyve (f. d.); vel opr. skjult, dcettet. Lund; ligl. fy., nst. (Mase.). Cf. Lind? Land? ucl-° kjendes ikte). -lunde (nogen-, ingen- He.) Casus af Fem. Lund (Maade). Lunde (Sefugl)? Ligesaa i Nst. Lune, Laan af t. Lunne (ht. nu Laune), af lat. luna Manne.

148 Lunge; almengerm.; „man zieht es zur Wz. I— «8- teicht sein, die in gelingen steckt". Se lang, at lange (gt. langen : hente; Lufthenter?). lunken. Nst. lnnkll (varme lidt) „maaste opr. lumla, as lnm" (se lummer). lunte (gaa langsomt), nst. lunta; ght. lunzen (leicht schlummern). Nst. og sv. siges ogsaa lunka (overfort Bet. af foreg. lunta?). (Cf. lente?). — Deriv. : der er endnu „en lille Lunte" til. Lunte fra T.; „erst nhd.; zn mhd. lttnden, brennen; Beziehungen unsicher; Übertragung : Fuchsschwanz"; lllnden maaste dog uvedkommende : „Lunte : Lumpen, Fetze; spater : Zitndstrick". sLur, Horn; literairt Ord, af isl. luclr. I celdre D. Lnd : fe Molbech). Lur, lure (ligge; fove; passe op); nst., sv. luura; t. lnuren (ht. nu lauern). Germ. lur-. Ikke oplyst videre. Bet. sove anfores ikte i Plt., men vel triige sein. Lnrendreier fra Nt.; plt. Lurrendreeier, holl. lorren^e^ zu — Deriv. : lyste. Lusing, nst. : Lusafstraben, Bank. luste; findes i Nst.; vel dog Laan af t. luuschen, ht. nu lauschen, opr. lytte efter, saa lure, holde sig stille (i D. nu : liste om). „Weist aus Stamm nlu3- hijren" (cf. lystre). Lut (Instrument), gjennem T. fra Romanist (fr. lutlr), fra Arabist : aluck. lutter, Laan af t. luuter (ht. nu lauter); got. lilMr-8 ren. Germ. nlut-; fergerm. Kluck-; cf. (af Kluilio) vaster. — Vb. luttre. Luv (Vindside), vel ncermest af holl. loet, »2al xvel eene verkortinB xijn van loetsMe» (Rorside); »maar clial. enB- luti, 8»t- luta be<iuicken vlaKKe banck»; se Luffe. — Luvart, holl. te loeve xvaart, te loevert. Lux : Luchs. Los, attr. af plt. Luxen (rapse), as luten (nappe), se lutte. Ly; ifolge isl. bl? er germ. Form bliu-; cf. nst. Lya (Mildhed), Vb. lya : at ly (Skoven lyer for Huset). Sideform : Lce. Lyd, lyde, gd. Lind, linde — nst. Ljod, ljoda, isl. med bl-. Germ. nliuck-; Aflyd lilucl- i ht. lunt, nu laut, He. Udvidet Rodform; primair Rod forgerm. Klu- : -l<lv«„ lat. eluo horer. — Deriv. : at lyde, adlyde, gd. lyyde lydde lydd, Ntr. lytt (isl. liljcl»), hvoraf i Nd. er udvitlet lytte (Gram. s 92). Lyde (Feil) se under lude. Lygte, Laan af plt. Luchte (it) — ht. Liuhte, nu Leuchte; germ. liun fe Lys. Lykke (aabent y - luttet e, Gram. s 60), Laan af plt. Lucke (it; Neutr.) -- ht. Ge-litcke, nu Gliick, „specifisch deutsches Wort; zweifelhaft ist Zufam

149 menhang mit locken". E. luek vel laant fra holl. luk : »oor3prouß 86b.eel lluißter,l. sSnarest Sammeuhceng med Lot, Lette, s. d., og troligt altsaa med lutte, idet Grundbetydning er beie, beielig : Skjebnes, Omstcendigheders Efter givenhed?). Lyn, gd. (Deriv. : Liugned); gfv. Liugn Elder (nu HunBelcl; nst. nu Ljon). Rodform liub- med Suffix -n-; se Lys. Lyng; ligl. nst. (sy. nu HunB). Germ. linB->v-; seer ud som Aflyd til lang. Lyre (Reghul; forceldet; se Molbech), gd. nst. Ljore; item nst. Ljor : Hul i Skyer, tjora : klare op. Germ. liur-, fergerm. laur- : ?.<^aeo/l«l, be gjcerer, staaer vel for li-las-iomai. — lyste, germ. luBt-i-an. Lyster (Aalestang); gd. *Liuster som i Sy.; nst. Ljoster; af tabt Vb. leest luste tusten (stede, slaa, opr. stene), nst. ljosta laust, ved -st- (-8-t-> åstedet af Rod fergerm. lau- lu-; cf. Sten, <l«v«, stener, Boddel. lystre — nst. lyystra, plt. lnusteren (nit), af germ. nlu-8-, fe Lyd. — lytte, fe Lyd. lyve; gd. liuge leeg luge lugen; almengerm. Germ. liuB- lauB- luB-: fer germ. I— Bb-; gjenfindes i Slavist. Betydede vel opr. tilhylle (got. liuBan -ailla betyder egte, vel egtl. tilstere). — Af Form luB- - gd. Lygn, nu Logn. Ler, (nst. Le), se Ly; germ. nliu- spaltet til 2 Former. — Om Lcetat herer herhen?; nst., sy., Letatt. Lcebe; gd., gsv., nst. Lepe; germ. lep- (i); t., egtl. nt., Lippe (pp vel af pj). Aflyd lap- i labe og i nst. lepja lapte. Fergerm. lab- (hcenge; stikte), som i lat. labium Lcebe. Lceder; almengerm.; ifolge e. leatber, ht. Leder er germ. Form letlrr- (I), hvori indeholdes et Suffix. Ikte oplyst videre. lcrg, gd. lcek, plt. leet, af lat. (grcest) laieuB. en Lcrg (gg)?; nst. Legg (Mase.; Pl. Leggjer) betyder Benpibe, Stamme, m. M.; e. leß maaste laant fra D. Der citeres et longobardist (I: ght.) Lagi (Laar), enten forn af Rod til ligge (s. d.), eller i Slegt med Laar, ifald dette

150 staller for lab»8- (b og 8 af fergerm. K). og mulig samme Ord som Lceg; 8 da fordoblet hos os. kunde tcenkes paa nt. Leie : Skifer o. L., og den alm. Udvcext 88 foran Suffix -i- hos os). lcedske se leste. — et Lceg, Lcegd, lcegge, se ligge. Lcege, lcrge, gd. Lcecete, lcecete; a. s. Sb. lZeee; celdste ht. Laachi; got. Sb. leKi-8. Germ. l2k-. Gjenfindes med K i Slavist, er altsaa laant fra en af Siderne, eller fra samme 3die. Et germ. l2k- kunde vel betegne Draabetceller : lekan se lcek. Lcegte (e) ? uoplyst. Consonantforhold i Germ. aldeles abnormt : sv. iakt sattraheret til laktare i Bet. Brcedestillads,?); men t. Latte (ogsaa ht.) , a. s. lNtta (nn e. latb); item d. Lcetter Paa Vogn. Ogsaa romanistt: fr. latte, it. latt»; samt celtistt : tymrist llatb Stang. lcek (rettere e) er vel Laan

af nt. let (ligl. laant til Ht. : leck), da et gd. *lek vilde blevet til lceg (medmindre Gram. § 92 kunde anvendes her). Vb. leka lak (dryppe) er bevaret i Nst. Germ. lek- (i) I2K- l2k-; Adjectivet af Formen lek- (ikte Omlyd). Forgerm. I«8- (cf. stap,?; lat. Iaxu8?). — Deriv.: at Icekke, vel af nt. lecken, germ. I2K-i-an. — sUvedtommende : t. lecken: stikte; t. lecken : sparke). loene, Laan af t. lehnen; ght. lenen, linen (holl. nu leunenj, a. s. nlinian (nu e. lean); nst. lina. Germ. nli-n-; fergerm. Kli- : x>i.lv« lcener, Stige; lat. in-elinare, elivuB, He. Se et Led, Li. Lcenke (bedre med e); gd. *Lent(e); sv. lank; nst. Lekt (Led; Kjede) og Lekkja (Kjede); t. Gelenk, lenken; a. s. nlenee (e. nu link), isl. nIeKK-r. Germ. blank-; fergerm. elanB-. lcere (gd. Prcet. lcecerde lcecerd; cf. Gram. Z 178. a.>; almengerm. (Vbt. nu tabt i E. ; Sb. loro>; germ. (og got.) laiB-i-an, egtl. bringe til at gaa frem (i T. e af ai; hos os 2 med Omlyd »?, da her neppe er laant fra T-). Inchoativet liB-nan, t. ternen, mangler hos os. Germ. lis- lais- 1,3- : gaa, (er)fare (got. Prcet. laiB : har erfaret, veed). Cf. Lest, Lise, List, (Laar?); t. Geleise. - Sb. Lcere, vel fra T. Lces, lcesfe, Loe st, se lade. lcese; nu tabt i E.; ellers almengerm.; opr. Bet. : samle. Germ. leB- (>) 123- 128-. Gjenfindes i Lithanist. — Deriv. : den hellige Lcest (— isl. leBt og leBt-r>. lobe; gd. leepe; nst. laupa, isl. tilaupa; almengerm. (e. nu leap). Germ. Irlaup-. Fergerm. lllaub- übetjendt. — Deriv. Lobe (Ostelebe) — nst. Leype, isl. lrlevpi-r. Fra T. : vidtloftig : Plt. wiit-looftich (00); lobst : Plt. loopsch (Sb). Lsd (Farve); gd. Lyt, Lit. Germ. '«'lit-, se under lede (soge). Lodeko ? Der anfores et Vb. le(d)e, i sydsv. Dial. lea : v,Ba teeken till Bnar Kaltninß: ba jutret He. uppßvall<la. — I Nst. anferes loa („der forudscetter

151 et loda"), i enkelte Egne lea : rumme; „Sammenhceng dunkel". lea : stumme.

ledig se Lod.

Lefte se love.

Ross har et

leste se Loft. Legn se lyve.

Log, gd. Leet; nst. Laut; ht. Lauch, plt. Loot; e. leek. Germ. lauk- con gruerer med en Rodform til lutte (s. d.). loi (rettere loi), med sy. Ich Laan af plt. looi (trcige, faut); holl. lvi er Del laant fra Plt., og findes ikte i celdre Tid. Om det er germ. I— el. bl— el. >yl— , erfares neppe. — Plt. Deriv. : Looiart (Faulpelz); om vort Lsiert (til Born) er overfort Anvendelse Heras? (Pels til at dovne i?). Loier; gd. *Leege (Ntr.) som i Nst.; sy. IHe, -a (dette i Pl. -or); isl. n!ceBi; Rodform bl«- af le (s. d.). Lokke (ogsaa i Bet. Indelutte; indhegnet Engstykke) se under Lot. Lommel, Laan af t. Litmmel; „erst nhd.; wahrscheinlich aus dem veralteten lumm, schllllff, ahd. luomi; hiingt mit lahm zufammen" (nemlig Aflyd, germ. lam- lom->. Lon (Ahorn); isl. nlvn-r; plt. Lonen-Holt. Germ. blcin-; fergerm. Klzn (russist Klenu. Ahorn). Lon (Belenning); gd. Leen; nst. Laun (dog nu alm. Leen), at tanna; t. Lohn. Germ. laun-; -n- mulig Suffix; Nogle henvise til «^o./?.«vll> (nyder), lat. lu-erum. Got. lun, Lesesum, er vel Aflydsform. Lon, Lsndom; gd. Leen, samt Leon-d (med Dat. Pl. Lesndum), og et Vb. leene (stjule, benegte), — nst. Laun (forceldet), Leynd, leyna; formelt con gruent med foreg., og vel stemmende i Betydning ('dcette'). Da Got. har lauB-n-i-an — ht. leugnen, Deriv. af liuBan (lyve), pleier man at antage, at hos os -8- er udfllldet, at altsaa Lighed med foreg. er tilfceldig. los (00) — nst. laus (Vb. leysa), t. lose, a. s. leas (e. nn -lesB, men som enkelt Ord 10086, «clitNeult to aeeount lor; intluenee ol looBen, or ot tne seancl. or vutcb sorms?»j. Germ. Rodform laus-, ens med 2den Form i germ. (og got.) liuB-»n (tabe, miste) lauB liiB-um luB-»na8; nu t. verlieren (se forloren, forlise). -8- Suffix ? cf. (leser), samt Rod til ncestforeg. — Losen, nu knyttet hertil, gjengiver t. Losung, af uvis Herkomst („unmoglich, Ableitung zn bestimmen"). Lov (cc) — nst. Lauv; germ. laub- ifelge ht. Laub. — Levftitke om fortolket af lat. leviBtieum. Love, Laan af t. Lowe, af lat. leo. Loverdag (gd. Leeger-); — nst. Laugar-Dag, Genitiv af Laug (Vast). Ikte videre oplyst. Hvis -8- i germ. lauB> tan vcere Suffix, bliver der Slegtstab med lat. lavare. Mllllbe ?; gd. *maape; måpa, mopa i sy. Dial. betyder : surmule; ligl. e. mope (fra D. ?) ; men nst. maapa: „staa meningslost om sig". Germ. vel m3p-.

151 et loda"), i enkelte Egne lea : rumme; „Sammenhceng dunkel". lea : stumme.

ledig se Lod.

Lefte se love.

Ross har et

leste se Loft. Legn se lyve.

Log, gd. Leet; nst. Laut; ht. Lauch, plt. Loot; e. leek. Germ. lauk- con gruerer med en Rodform til lutte (s. d.). loi (rettere loi), med sy. Ich Laan af plt. looi (trcige, faut); holl. lvi er Del laant fra Plt., og findes ikte i celdre Tid. Om det er germ. I— el. bl— el. >yl— , erfares neppe. — Plt. Deriv. : Looiart (Faulpelz); om vort Lsiert (til Born) er overfort Anvendelse Heras? (Pels til at dovne i?). Loier; gd. *Leege (Ntr.) som i Nst.; sy. IHe, -a (dette i Pl. -or); isl. n!ceBi; Rodform bl«- af le (s. d.). Lokke (ogsaa i Bet. Indelutte; indhegnet Engstykke) se under Lot. Lommel, Laan af t. Litmmel; „erst nhd.; wahrscheinlich aus dem veralteten lumm, schlllff, ahd. luomi; hiingt mit lahm zufammen" (nemlig Aflyd, germ. lam- lom->. Lon (Ahorn); isl. nlvn-r; plt. Lonen-Holt. Germ. blcin-; fergerm. Klzn (russist Klenu. Ahorn). Lon (Belenning); gd. Leen; nst. Laun (dog nu alm. Leen), at tanna; t. Lohn. Germ. laun-; -n- mulig Suffix; Nogle henvise til «^o./?.«vll> (nyder), lat. lu-erum. Got. lun, Lesesum, er vel Aflydsform. Lon, Lsndom; gd. Leen, samt Leon-d (med Dat. Pl. Lesndum), og et Vb. leene (stjule, benegte), — nst. Laun (forceldet), Leynd, leyna; formelt con gruent med foreg., og vel stemmende i Betydning ('dcette'). Da Got. har lauB-n-i-an — ht. leugnen, Deriv. af liuBan (lyve), pleier man at antage, at hos os -8- er udfllldet, at altsaa Lighed med foreg. er tilfceldig. los (00) — nst. laus (Vb. leysa), t. lose, a. s. leas (e. nn -lesB, men som enkelt Ord 10086, «clitNeult to aeeount lor; intluenee ol looBen, or ot tne seancl. or vutcb sorms?»j. Germ. Rodform laus-, ens med 2den Form i germ. (og got.) liuB-»n (tabe, miste) lauB liiB-um luB-»na8; nu t. verlieren (se forloren, forlise). -8- Suffix ? cf. (leser), samt Rod til ncestforeg. — Losen, nu knyttet hertil, gjengiver t. Losung, af uvis Herkomst („unmoglich, Ableitung zn bestimmen"). Lov (cc) — nst. Lauv; germ. laub- ifelge ht. Laub. — Levftitke om fortolket af lat. leviBtieum. Love, Laan af t. Lowe, af lat. leo. Loverdag (gd. Leeger-); — nst. Laugar-Dag, Genitiv af Laug (Vast). Ikte videre oplyst. Hvis -8- i germ. lauB> tan vcere Suffix, bliver der Slegtstab med lat. lavare. Mllllbe ?; gd. *maape; måpa, mopa i sy. Dial. betyder : surmule; ligl. e. mope (fra D. ?) ; men nst. maapa: „staa meningslost om sig". Germ. vel m3p-.

152 Maade, gd. *Maate (Mase.), som i Nst. (sy. nu matta); plt. Maate (Fem.); i Ht. haves nu tun Neutret Mcch. Germ. Rodform mat-: Vb. mtt- mat- m2t- : nst. meta; plt. meten; ht. messen. Fergerm. macl-; cf. lat. mgltu3, meclitari; ll^Fou«t betcenter, bereder. Primair Rod vel rna. Cf. Maal, maale, -mcessig. (Mllllg (Besvogret). Kunstigt fornyet hos nogle Digtere. Germ. Rodform M3B-. kan, ved Aflyd, hore sammen med maB> i maa, Magt.) Maage; gd. som i Nst.; -te er Suffix; cf. gnst. Maa-r (-r er Nominativendelse), nst. Maase, Maare; plt. Meewe, (ht. nu Mowe). Germ. mai>v- lmaib^v-?). Onomatopoieticon. Maal, at maale; almengerm.; t. Mahl i Mahlzeit, einmal; e. meal; got. mel Tid. Germ. m2l-; heri -l- vist Suffix; cf. Maade, mesfen He.; ind. m2 maale; //e-?-j,ov; lat. me-tiri (maale); He. — Compos. : Maaltid. — Se under male (t. malen), og Maane. Maal (Tale, Sprog, Retssag, Sag); ogsaa sy. og nst.; i T. bevaret r Mahlschatz, Gemahl : gt. Mahel (Forhandling He.); got. matbl Forum. Germ. m3tnl-, hvori Rod vel er rna, med Suffix -tnla- (fergerm. -tla->? — Deriv.: mcrle (i T. : ver-mahlen), germ. (og got.) matnl-i-an. Manne, som i Nst., Sy., Gt. (nu : Mon-tag); a. s. muna (e. moou); germ. man-asn)- (I: „svagt" Mase.) (altsaa got. mena). Fergerm. : ind. m2» <n elideret), lat. menBiB (Maaned), .//^v. Primair Rod troligvis m 2 maale el. vexle. — Deriv. : Maaned; — t. Mon-ath, Mon-d; e. mon-tn; got. men-utn-8. — Compos. : Mandag, gjennem Plt. Maandach (ght. Maantac), Gjengivelse as ckie3 lun«e. Maar („den verne M."), se Me. Maar(d) (Dyr); gd. *Mardh; ligesaa gsv. (nu marcl); nst. Mar(d), og med Omlyd Mor(d) (isl. morcl-r). I T. med Suffix -er : Marder. Germ. martn-. Fergerm. mart- : lat. marteg (hvoraf, gjennem martulu3, fr. martre, og af dette : holl. marter, e. martern, marten). sPrimair Rod mar? Slagteren? cf. lat. mortuu3 He). maatte, abnorm Inf.; gd. muge, iet maa, iet maatte; en Tid ogsaa at maa (: Paa maa og faa). Germ. m»- m«B' :t. ich mag (e. nu mav). Fer germ. MZBN-; cf. /io^c,^ Leftestang; Aflyd mZBb- : «^-a?, «^-av^ Mastine. — Se Magt, formåa, Formue, mu(e)lig (Maag?). Compos. : maaste. Maatte, Matte, gjennem T. as lat. matta. Mad; gd. Mat. som i Sy. og Nst. (E. meat betyder nu Kjed). Germ. m»t-; congruerer med en Rodform i Vb. met- m»t- mat- (ht. messen), og lunde opr. betyde Portion. tcente paa Roden i lat. manckere tygge). — Deriv. : mcet — nst. met-t; made, Mading. Madike, vist udvidet as et gd. *Madt (nst. nu Matt, sy. nu m»8k). I T. uden Deminutivsuffix: Made (opr. Mase.). Germ. (og got.) m2tn-a<n)- („fvagt"

153 Mase.). Horer vel fammen med nst. Ntr. Ma(d) : Fiskeyngel, Saugspaaner (Mlldsild : Smllasild), der vel er germ. matna-. !^Om opr. Afstrab? cf. Rod rna stjcere, heste ? : «-««-», miihen, die Mahd; lat. me-t-ere) („Kalde En Mads" ?: dum; plt. Phrase : Matz, M. Pump; ?: Matthias). mage (tilpasse, parre, lave, gjere), -mager (Sto-m. He.); Mag, Umag(e), magelig (Plt. mlltelit); Mage (Egtem. Ho.) (til hvilket sidste horer mag el es, vel og Mag es lifte); gd. Mak He.; fy. og nst. maka, Mak He.; plt. maken, ht. machen; e. make, malen. Vbt. maaste hos os gjenoplivet ved t. Indflydelse? Ligefremme Laan fra T. : makke. Makker, Gemak. Germ. mak-. Fergerm. M.ZB- ikte fundet i samme Bet. fra Bet. anstrenge i /lo^e«?, /lo^ e stutter sig til fr. mai^re), af lat. maeer; da 3 i Lat. bortfalder i Forlyd foran m, er der Mulighed for Antagelse as forgerm. Rod 3maK-, samme som i small (s. d.). der benegte Laan, antage i mager germ. 8 af fer germ. K). Magt, mcegtig, Laan af t. Macht, miichtig, af Rod til mag, mogen. Have tidligt fortrcengt de indfodte (Assimilation som i maatte). Mai, i Germ. fra Latin. — 'at maie sig ud : nemlig til Maifest. (Mais : »Bpan. : W. Inclian maniB, in tne lanBuaBe ot llavti»). male (knuse); gd. Preet. *mool malen, som i Nst. og Gt. (ght. muol). Mangler i E. Germ. mal- mol-, Forgerm. mal-. Gjenfindes i lat. molere, mola (og i Slavist og Cellist). Grcest har abnormt mut- : «v^, men ««^-«xoz blod. — Compos. : Malstrem. - Se Melle, Mel, Mel, Muld, Malm (mild ?) male <pinBere), med sy. og nst. maala, Laan af t. malen (gt. aa), Derivatum af t. Mal : Punct, Plet, Mcerte (plette, mcerte), samme Ord som vore : Maal, maale. (Mal har absorberer gt. Meil : Muttermal, — got. mail, e. mole, der maaste har (eldgammel Vocalisation af en Confonant, som Baum; cf. maeula?). malle se Melk. Malle, gjennem Plt. Mallie, af fr. maille, af lat. maeula (Maste i Tei). Malle (Fist) ? Sy. m»I. Mase., pl. -ar (ganske som mal : Mol). Malm; ligl. sy. og nst.; -m er Suffix; Rod som i male (knuse); Bet. opr. Grus, Sand (cf. Malmo ?: Malmhoie), som ved got. ma!-ma, gt. Mel-m (Aflyd, ikke Omlyd); zer-mal-men. Malt; almengerm. (ht. Matz, med ght. Adj. matz : weich, schlaff). . Antages at hore sammen med et germ. „stcertt" Vb. meltan malt mullanaB, der endnu findes i E. (fordum stcertt; endnu molten), — smelte; d. mcelte, nst. melta er Deuominativum. Malurt se Mel. MllMll, vidtndbredt primairt Lydsignal. Mund, gd. Man(u) ; almengerm. Germ. m2n-n-, med et assimileret Suffix

154 (u, >v, hvis man kan demme efter ind. manu-). Rod man falder sammen med Hen i monne, mane, lat. men3, moneo, me-min-i, He., men ogsaa med den i lat. m»nus Haand. — Pron. man er samme Ord i Specialanvendelse. — Se Menneske. Mandag se Maane. Mandel, gjennem t. Mandel fra Romanist (it. manclola), fra Grcest mane. Stemmer med Nabosprog (nu tabt i E.). Rodform germ. og for germ. man-; cf. lat. monere He. Se monne. Mang (forceldet, se mcenge) i Mangtorn, Manggods. mange, med Sing. -Form mangt og mangen (hvori -en er übestemt Artikel, «og vel tillige den gamle Accusativendelse : Gram. 8 178. a.). Almengerm. (i Isl. forvansket til marB-r). Germ. (og got.) man-a8- (: t. mannig-, manch; ,e. manv). Gjenfindes i Slavist og Cellist. sßoden falder bl. A. sammen med den i lat. manere forblive; stulde Grundbetydning vcere: resterende i antageligt Qvantum?). Mangel, mangle, Laan fra T. „Karm urverroandt sein mit lat. maneu3, verstitmmelt". Om e. maille (lemlceste) er directe samme Ord, omtvivles : «maille, I^at. >vitb L 8utllx; >veakene). Mappe (egtl. Dug), gjennem T. af lat. mappa (opr. semitist ?). Mar (forhen ogsaa Mcer); ligl. Mar i Nst. og Sy. Nu obs., undtagen i Composita, som Marild, -svin, -halm, -kat (-e-kat; Overscettelse as Meer klltze), He. I T. med Omlyd : Meer; celdste T. : Mari. Ligl. fergerm. : lat. mare (Pl. mar-i-a). Rod mar- staa, knufe ('Dundreren'), er vel samme som i Mord, lat. mortuuB dod, martuB Hammer, ««<„«««« tjcemper, He. Mare (-ridt, -tol) — nst., sy. Mara; e. niM-mare; i T. Mahr. Rod som i foreg. Gjenfindes i Slavist. I fr. eauenemar er -mar laant fra T. Deanene- af lat. caleare stampe). Mark; ligesaa i Sy., Nst., T. (i T. ogsaa Marte; i Isl. Omlyd: morK). Betydning : Stribe, Rand, Grcendse, ndyrtet Grcendsestreg, Stovstrog; hos os tilsidst : Ager; item vel : Mcerte paa Metalstang el. Spiral for hvert V- Pund stryge, streife; «-«eo^-e» afbretter, ««^-05 om streifende, gal; lat. marß-o <-in-i8) Rand (laant til os : Margen). — Deriv. :

155 Mcerke, germ. mark-i-a-; mcerke, germ. mark-i-an. — Laan fra T. ind i Romanist, f. Ex. fr. maryue, marc>uer; Tilbagelaan til Germ. : marquere. Marked, gjennem t. Mart(e)t af lat. mereatuB, it. mereato (fr. marebe). Marttschreier as os forvanstet til Markstriger. (Marsch, Marche, gjennem T. fra Fr.; Vb. marene,- hamre, trampe, gaa). sMarschllll, Mare ch al, gjennem T. as fr. mareeba! . der selv er Laan af gt. Marh-Schalc): Heste-Betjent, Staldmester, Rytterforer, He.). — AZldre Laan (corrumperet), og uden Omvei over Frantrig :

Rigens Marst. Marst, Laan af t. Marsch (Fem.) — e. marBb. Neppe indfedt germ.? Snarere i T. og E. laant fra gfr. mareBe (barb. lat. mariBeuB; nu fr. maraiB), egtl. Strcetniug ved Havet. sFlere ville derivere det af germ. Mar; isaafald maatte det vel vcere laant ind i Fr.). Marter, martre fra T.. af martyrium. — (Maris : lat.). Mary; gd. Marg som i Gt. (nu dog ht. Mark), og tildels i Nst. (ellers i Nst., og i Sy., med Omlyd, Merg). Germ. m2BB-. Forgerm. m»88lr-. sMan henviser til lat. melere, dyppe). mase; sy. og nst. masa; e. ma-e maaste fra D. Forskjellige Betydninger, hvoraf varme, brase synes oprindeligst. Ikke til at finde i T., hvor dog haves Maser (Flamme el. Knude i Trce, Hudplet), og med Aflyd m2B- : ght. Maase (Wunde, Narbe), med Vb. maasen (verwunden). Noget fergerm. maB- neppe til at finde. Mast, neppe indfedt. Ifelge nst. Meisk, t. Meisch er det germ. maiBk-; Plt. har, foruden Me(i)sch, ogsaa Masch (a af ai), hvilket vi vel have laant og vel antaget for Eet med et indfedt *Mast af mase, da Nst. har Mast : Tummel, og Sllg-Mast : Saugspaaner. Aflyd mlBk- kunde foreligge i t. mischen : lat. mi3eere (maaste laant til T.). — Omlyd i moeste er vel tommen ved Attraction til t. masten, eller er kun tilsyneladende; cf. sy. ma3k for *meeBk? Maste; almengerm.; ifolge nst. Moste (isl. moBc-; fergerm. Rodform m2BB- : lithauifi ma^BaB Knude, Knop; «os^o? Spire passer formelt bedre til Mary. (Masque er fr., »venu au 16me Bieele 6e I'italien maBenera», der efter Nogle er et arabist Ord. Mascarade er fr. af it. maBeberata). (Maskepi se Mat.). - (Masovn : ht. Mahofen, „fitr gemessene Zeit"). Masse gjennem T. af lat. maBBa. Mast; almengerm.; Fergerm. enten maBt- el. m»Bck-, mulig med Elifion af en Guttural ? Sammenhceng med lat. malus ganste uvis Edelte staaer efter Nogle for ma<luB, maBappij, plt. Matschopie, laant til oS : Maskepi.

156 mat (tt) (i Schat, og billedligt), til os fra T. : „seit der 2. Hiilfte des 12. lahrhuuderts ins Deutsche itbernommen aus dem Romanischen . . . nach arab. -pers. Beb2n-m2t : der Konig ist todt". (Mllties-Sild): holl. maaheB !rarinB : «worclt cluicleliM vit bet ouclere Bvn. maaB ikte for 8): cf. lat. maBnuB, hvori 8 tan staa for Bb. Om maaste tun rna er Roden (med forskjellige Suffixer)? Se : mere. meie, Laan af plt. meeien — holl. maaien; ht. nu mahen; a. f. m2^an

157 (nu e. mow). Germ. og forgerm. m- : «««-a, meier. Lat. metere tan vcere Derivatum af denne Rod. Meierske, Laan af plt. Meiersche 3: Forstanderinde, Fem. til t. Meier — fr. maire, e. mavor. as lat. major <<1«mu8). Hos os indskrenket til : For standerinde for Melkestue He. Deraf Meieri. Meise. Laan af ht. Meise — nt. Mees, nst. Meis. D. Form vilde være Mes (cc). Ikke oplyst. (Cf. nst. Meis : Kurv; ynkelig Person). Se Musvit. Meisel, Laan af ht. Meitzel — nst. Meitet, af den under mede anforte Rod germ. mait-. Mel; gd. Miæl, vel paavirket af gt. Mel; ia, iæ af germ. e; i Sv. og Nsk. Omlyd : Mjel, bevirket af følgende >v (u) (Gram. § 88); germ. mel-wa (Aflyd til male); gt. Melo, Genitiv Melwes. Meld(e) (Plante); nst. Meldestokk; t. Melde, „duntler Abstammung ... gr. Mlniv, flir u^tT-ov?». melde, Laan af t. melden (opr. forraade). Germ. vel miltli- (e). Ikke oplyst videre. Melk, gd. Mialk, Miælk. neppe upaavirket af plt. Melk ht. Milch; ia, iæ af germ. e (i); i Sv. og Nsk. Mjølk. Ght. melchen malch gemolchen. D. malke (i Gd. findes molke), nst. (tildels) malka, -t synes at være Suffix; cf. ældste ht. Miluh, got. mil-uK-s Melk, nsk. mjel-ta (malke). Forgerm. mal-g- (r) : «-««^-«,v malke, lat. mulgere. (i)mellem, opr. Dativ Pl. (Gram. s 177. b.) Millum; et Sb. med -l-, af mid- (f. d.). men, Sammensmeltning af gd. meden (se medens under med) og plt. men, man (ausgenommen; sondern, aber), der vel er contraheret af : ne wenn (ikke naar; som holl. maar, — ht. nur, af ne ware es sei denn). Men (cc) (Skade) med Mened, formene (hindre); nsk. og ht. Mein. Germ. og førgerm. main-, hvori -n- er Suffix; cf. nst. mei-da (beskadige), mei-ta (se Med, mede); primair Rod mai- i Bet. formindste. mene (formene, tcenke), Laan af nt. meenen — ht. meinen (betydede fordum ogsaa ynde). Germ. og fergerm. main-, snarest Eet med det i lat. moenia, munire (befcceste; se Mede); formelt eens med det i Men, menig He., og i e. moan klage. Flere Tankeexperimenter ere forfegte. menig, Menighed, gemen, Laan af plt. geme(i)n, Me(i)niche(i)t, He.; Germ. og forgerm. main- som i eom-mi,n-iB, lithauist maina-s Vexling, He.; primair Rod mai-, som i «01-n^ Vexling; maa vcere samme som i Men (tåge fra Eet, for at lcegge til Andet). Menneske, opr. Fem. som sy. menniBka, nst. Menneskja, hvorimod gt. Mensche (substantiv eret Adj.) er Mase. Derivatum til Maud (s. d.). mere, mest (mer var opr. Adverbium); almengerm.; i got. ma-jza, ma-ißt-8 (Adv. ma-i8) sees Roden i Form af ma-. Som i lat. major maa kunne158 antages Elision af en „Guttural"; cf. lat. maß-nuß. s„lunggrammatikere" ville tildels henfere mere mest til helt anden Rod). Se

megen. Mergel, fra T., hvor det vel ncermest er Laan af lat. mar^la, af marBa. „von Plinius als celtische Worter bezeugt". merle, Merling, Merlepren, He, maritime Ord fra Nt. og E. Ikte paalideligt forklarede. Mers af nt. Mers, Mars; af lat. merceB i Bet. Kjebmandsvarer, saa Kurv med saadanne, og saa »<loor clo xeelieclen op clon 'maBtkorl' overBebraebt». Merskum : Meerschaum daniseret. MeSse, i alle Betydninger af lat. miBBUB, -a. -um sendt; Messe i Kirke af : miBBa e3t eeeleBia Menigheden bortfendes, nemlig de fraregnede, der blive til Altergang. Messe : Marked, fordi det holdtes sammen med Kirkefest. Messe : Maaltid, egtl. Ret, der sendes rundt (it. meB3o, fr. metB). Messing, laant fra T., hvor Nogle henfere det til Masse el. Messe i Bet. Metaltlump, der maa vcere Laan af lat. M2883 Masse. Imidlertid angiver Liibben som platt. Form : Mattan, foruden Missing. I A. S. cmgives mNBtlinBAltsaa uoplyst. Neppe germanistt. Mester gjennem nt. Meester as lat. makter. miau; primair Formation; miaue (for i kan udtales j). Midnat, -dag, He.; gd. Adj. mid; Neutr. midt, nu Adv.; Midie, med til svarende laant t. Form Midte; item fra T. : Middel (med formidle, en Midler), dog at dette i Composita ikte tan skjelnes fra indfedt Iste Led som i Middel fart; imidlertid indeholder t. adjectivist -er (Genitiv og Dativ). Se melt em (Mile). Ifelge e. mill- er germ. Form mid- (got. michi-8); fergerm. m2<llr- : ind. m2<lKj2-5, lat. mecliu-8, «««sox (for metnioB), He. en Mide el. et. Mid nst. Mase. Miit, plt. Miite, celdste ht. Miiza (Myg), e. mite. Germ. mit-, Aflyd til M2it- hugge, stjcere (se under mede). Cf. under Kvist : nst. Kveis He. mig, gd. Acc. mit (cf. «.«e-^e); gd. Genitiv miin, hvoraf Possessivet min mit. Fergerm. Pronominalrod m— . Mitmllt, fri Formation af makke (cf. Mistmast). Mil (ii), gjennem T. fra Romanist, af lat. Ntr. Pl. milia (p2sBuum). mild; almengerm.; germ. mll-cl-; forgerm. mal-cllr-; cf. ««^.^ blod Masse, ««^H«xos, af ««^«--05, bled; item lat. molliB, molere male He. Andre Com binationer ere forfegte. Mile (Kulmile) -- sy., nst. Miila, plt. Fem. Miite; item Plt., ght. Miiler (ht. nu Meiler). Germ. mil-; fergerm. M2il-; primair Rod vel M2i- (se Mede). — Det lidet betjendte Sandmile (se Molbech) kunde vcere samme Ord i «endret Anvendelse. (Nst. Mel, Sandbakke He., passer formelt ikte godt). Mile (Mundbid i Bidfel) --- gsv., nst. Fem. Mila ly. — Phonetisit diver gerer nst. Neutrum Mccl, der vel tilneds kunde combineres med Mindil i

159 celdste Ht. — Atter divergerer a. s. miilel (skulde hedt mltnel for at passe tit Mindel). — Vel altsaa tilhobe ugermanistt? (cf. cellist, bretonist, min, Snude?). Milt; alt i Gd. Istavelses, som nu i Ht.; nst., nt. Milte, ght. Milze (Ntr.); sv. in^elte (Masc.). Germ. milt- maa vel vcere en af Aflydsformerne i det under Malt anforte Vb. Vel da opr. : den Blode? el. den Bledgjerende, Fordoiende ? mimre (se Molb.); nst. mimra; plt. mimeren; vel Primair Lydsymbolit. Minde, i Aaminde, Kjcerteminde, He.; gd. Minne; Aflyd til Mund; findes i Nst., hvor Omlydsform Mynne er mere udbredt (Forvanskning af y tit i tcentelig?). Minde (ogsaa i Bet. Samtykte), minde; gd. Minne, minne; ligl. nn i Sv., Nst., af germ. ntn ifelge got. Ntr. 82-mintbi Erindring. Forgerm. m»n-t-, som i lat. ment-i8 (Genitiv til menB Sind). A. s. B^mvnll (nu e. mincl) har Aflyd u. — Gt. Fem. Minne (Kjcerlighed; af Min-i-e) er af samme Rod^ germ. m»n- m,n- mun. Se monne, mane, Mand, He. mindre, mindst; gd. minne, minst; nn i Comparativ af nr, dette af ns, som sees i got. minni/a, minniBt-8, hvori nn er opstaaet as nu (n-n); germ. og fergerm. mm- : «lvv« formindster, lat. minu3; I D. er r senere paany indsat, og har fremkaldt Snyltelyd -d-. — Deriv. : formindste He. (obsolet : minte). Mine, i begge Betydninger gjennem T. af fr. mine, af lat. mina? : Trusel;. Ledelse f. Ex. af Dyr; Ledning; Adfcerd; Holdning. (Mi re, ved Bogtrytning : fr. mire af mirer sigte He,) Mis (Kat) primair Formation af Sort som Mus. — misse med Dine er vel Derivatum hertil? mis- (ss); almengermanistt Prcefix. Got. miBBa-, med et Adv. miBBo gjensidigt. Henferelsen til germ. mltnan , ht. nu meiden, er ganske usikker, dcr germ. 88 indeholder flere Muligheder. Nogle anfere et ind. mitnu- forstjellig, falsi. Cf. miste. — mislig nu hos os Laan af t. misslich. — Det tabte gd. med miskunde, Mis tun dh ed, tan hore herhen; Molbech: „af miskunn og Kunna i Bet. tilregne"; eller maaste ncermere af Adj. kunn (nu kund-), sacr at der betegnes Fordelgelse? Mistmast) : t. Mischmasch ; -masch viltaarlig Variant as Misch-. Mispel, gjennem, T>, Lat., af ««ls^.ov. Mistbcent, af t. Mist — got. men-Btu-»; Rod som i o«,^etv, lat. minBere. Til samme henfores e. miBt Taage. miste, alt i Gd. opstaaet (Gram. § 102. e.) af gd. misse — t. missen,, e. miBB savne, He., hvori Rod er uvis, ifolge Flertydighed af germ. 88; kan here sammen med t. meiden, med mis-, maaste med begge (se mis-). Mistel ? Henferes oftest til Mist (se Mistbcent); „weil durch Mist der Vogel verpflanzt?"; „wenn nicht . . der zur nebligen Winterzeit in Beziehung.

160 stehende Strauch"; »tbe Ben3e i8 : bircllime-t>viß' , idet Bcerret indeholder en klcebrig Vcedste. Mistette», se Ten (a. s. -t2n; nu i E. forvansket til mißtletoe). Mjod; ie Omlyd til ia (det Omlyd bevirkende -u- sees i Gt. Ke); ia as germ. e : mccl- : ht. Meth (i celdste Ht. Metu), e. mea<l, He. Fergerm. maclli- : ind. maclliu- Honning He.; ««^v. mod (oo; treet, mat, nedstaaet; mod i Hv), participialtformet Adj. llf Rod germ. mo-. Cf. ht. mitde. — Deriv. : mode, Mode, modig. — Uden dentalt Suffix : ht. Miihe (ght. Miieie, i celdste Ht. Muoi). holl. moei (u). plt. Mooie; heraf ved Laan : Moie, der dog tan vcere fammenvoxet med Mede ved Vocali sering af d (cf. f. Ex. beile; Gram. 8 61). — Fergerm. rn- (tan vcere opr. Eet med flgde.): cf. «n-^oss, lat. mo-leB Anstrengelse, He, (Nogle anscette dog Rod man- bevcege, bedreve; ?). Mod (00); almengerm.; ifelge e. moock, ht. Muth, er germ. Form muck- ; -ck- vel Suffix. Fergerm. rna-; cf. «^,5 Vrede, ««<««» begjcerer, ? (i)mod, gd. moot, Accus. af Moot (Mede); et Mode (Landemode) feer ud som Dativform (Gram. § 177. b.) (plt. Moote er Fem.). Deriv. : Mode; mode, gd. meete, germ. og got. mut-i-an. Samme Rod i plt. Fem. Moote, ht. Mutze (Fritid; opr. fri, ledig Plads) ; i got. 82-inutan finde Plads (Joh. 8, 8?: >vor<l min ni 8«mot in ixwi3 mit Ord sinder ikte Rum hos Eder), a. s. mutan kunne (nu e. muBt nodes; egtl. Impf.), plt. mooten, ght. muozen (nu mitsfen), fordum : kunne, have Lov til, nu : vcere uedt (Overgangen lettest i negativ Scetning : du tan ikte tomme — er nedt til ikte at tomme). — Germ. mut- betegner Rum; har vel Aflyd til germ. metan, ht. messen (se Maade); Bamotan da : finde Plads ifelge sit Maal; mottan opr. vel : ved noie Maal faae Stytter til at gaa sammen ind i givet Rum; vel derncest : finde Plads med Andet indenfor givet Rum; He. — Modvillie, modvillig hore for os herhen, men vel tnn ved Omfortoltning af plt. Mootwille, mootwillich — ht. Muthwille, muthwillig. en Mode, gjennem T. fra Fr., af lat. mo<luB. moden; fordnm moen (mo'n : instabilt e : Gram. 8 62), item moed (mo'd), to participiale Adjectiver (-ed, -d : Gram. § 178. a.); Formerne moden (d. og nst.), mogen (sy. og nst.) ere yngre. Nst. ogsaa mooten. Etymologi vanskelig. Cf. Primair Rod m- i lat. maturus? eller i t. Dial. manen, mciuen (tygge Drov), der synes at vcere Eet med nst. mooa (gjere mer ved Trykning el. Bllnkning; isl. mc»23t fordeles)? Moder (00); almengerm.; ifelge g. e. miicker (e. nu med tb), ght. Muoter (ht. nu med tt), er germ. Form mockar-, hvori, som i Fader, forgerm. t er blevet til <l : m2-tar-; Nomen Agentis (Gram. § 102. 6.) til Rod m- i en eller anden ikte mere bestemmelig verbal Betydning (amme?), men opr. primairt

161 Lydsignal for Forestilling : Moder, Bryst.— Moderne-, -rene (-Arv He.), gmlt. Subst. : Maternitet He. monne, antiqviserende Hjelpeverbum (Gram. § 112. a; 120. e; 157. e.); fordum mune, Prces. Ind. Sing. mun, Ipf. munde; germ. man- mcm- (f. Ex. got. Prces. Sing. man, Pl. munum, Inf. munan, Ipf. muiula), med Vet. tcenke, mene, erindre, have isinde. Fergerm. Rod man- : lat. monere paaminde, me-min-i erindrer, menB Sind; ««va^ Mod; ind. manaB- Sind; He. — Af Prcef. Sing. mon er opstaaet Spergeadverbiet mon (f. Ex. mon han doer? af : mon han do?). -^ monstro, muligt en Contraction, medmindre -s- er en Snyltelyd; i Nst. : maa tru? (fe Aafen under muna). — Se Jordsmon, Mand, mane, Menneske, Minde. Moppe, Mops as holl. mop, mopB (Mops ogsaa laant til Ht.); holl. moppen vrcenge Ncese, o. L.; e. mop gjere Grimacer (forstjelligt fra mops. fe maabe). en Mor, Morian, ncermest gjennem Plt.; opr. africanst (Maurer); -ian vel plt. Endelse? (cf. Klodrian). Deraf plt. Moorenkop (sort Hovede). — Morbcer, -trce, af lat. morum, -UB, gjennem Plt. : Moorbere. — et Mor (Tei), orientalsk gjennem Fr. (moire) og T. — Mo rads, Laan af plt. Mooras (ogsaa laant til Ht. : Morast); i Plt. Laan af fr. maraiB, lat. mariBeuB, mara -Bium, attraheret til plt. Moor (Mose; ght. Muor, fortrcengt af den plt. Form); vel Aflyd til das Meer (se Mar). Molbech opferer „en Mor", der turde vcere de Allerfleste übetjendt. — Morild er vel Laan af nst. Moreld (itle oo); cf. nst. Mor „muggen, smuldret Masse, f. Ex. om gammel Fist", og „smaa Leddyr" (som Vrimmel; hvis det i denne Bet. kan stilles fra nst. Maar, af en anden Aflydsrcekke). Rodform vel altsaa germ. mur- som i nst. Eld-Myrja, Eimyrja (se Emmer); Aflydsvariant : nst. Maureld ?: Myldreild, Myreild; cf. nst. Maur (Myre), maura (myldre). Synonym : Marild (se Mar). (Vild Om tydning : isl. moru-olcl-r : mara : Mare). Mord; almengerm.; germ. mor-llr- ifolge a. f. mortn, ht. Mord; med Suffix -r- : got. mortb-r, a. f. mortnor (nu e. murcler). Fergerm. Rod mar som i lat. morior, mortuuB, mort-i8 (Nom. morB>; ind. marta-8 dedelig; He.; med Tab af Nasalering : dedelig. Deriv. myrde, germ. mortb<r)-i-an su). Morgen; almengerm.; germ. ma,B-; fergerm. m3lBn- ikte fundet. — sE. merrv, mirtn, a. f. merB, mirbtb, kunde passe til Aflyd; men : «not a 'leutonie : IriBN ancl 6ael. mear : merrv; Oael. mir : to plav; mireaBacli : merrv). Morkel (Svamp), sy. Dial. As-Murkla, nst. Murklar He.; ht. Morchel („fllr "Morh-Walu; got. nalu.B Stab; Mohre : Rltbe"; ?). Moro, ligl. nst., sy. Dial.;

af Ro i Bet. Behag, Forneielse (fe Molbech), Iste Led sees ikke, at tunne vcere Andet end Mod (Sind); cf. jydst Houro (?: Hu-ro). Vb. nst. moroa, i sy. Dial. mora (i Sy. siges blot roa, roli8),

162 d. nu more, hvorefter mor- for os har faaet Vcerdi af Ordrod : morsom, Morstab. Morter, gjennem Plt. af lat. mortarium (med Udtale Morteer hores det som fremmed). MoS (oo), Laan af plt. Moos — ht. Mus (ght. Muos). Herer vel sammen med nst. moosa (varme; halvsteges; dose). Kan vcere Aflyd til mase. Germ. 3 efter lang Vocal indeholder flere Muligheder; men gjcengs Derivation af germ. MUS- fra Rod mat- (se Mad) er neppe rigtig. — T. Derivatum er Gemtise, der benyttes af os i daglig Tale. Mos (tort lukket o) — t. Mos (der fordum tillige betegnede Mofe ?: Grund, hvor mosagtige Planter trives). — Deriv. : Mose — nst. Mofe (fy. nu mosBa), hvilket tillige betyder Mos. — Germ. m«8-; Aflyd miuB- sees i ght. Mies (Sump), og vistnok (med r af s) i nst. Myyr (hvoraf „Myrejern", „M yr em alm"). Fergerm. muB- : lat. muB-eus Mos. Most (kort luttet o), gjennem T. af lat. muBtum. Moster o: Moder-Soster. moren, efter Molbech af nt. machscheen (holl. nu miBBebien) : maaste; i vor Bevidsthed attraheret til lat. mox, snart. Mudder, med sy. muclcier, Laan af nt. Modder; ht. og g. e. Moder (e. nu motber); item plt. Mudde, e. mu vcere Laan af plt. mogelik, dog daniseret ved u for 0, idet 'maa fordum i Inf. hed muge — plt. mogen; ht. nu mogen. Muffe, fra T.; der vel fra Romanist : it. ea-mumrre formumme, He.; „lat. mullula schon im 9ten lahrh." (817 efter Brachet). Herkomst übetjendt. sHenferelsen til gt. Mouwe, Erme, er umulig). Mon 'dunet' betegnet som 'stimlet'; Dun og Skimmel kunne se ens ud; it. multo stimlet; t. Muff, Skimmel, er nyere; Oprindelse interjectionel? m't!). muge (nu mindre bekjendt), se Mog; gd. nst. moka. muggen, med mugne, og det sjeldne Mug(g); ligl. i Nst.; betegner der tillige Taageregn; nst. Deriv. : Mygl, Mygla, mygla, sy. moBel, M08I2; e. muBBv vel fra D. Hvorledes 88 her er opstaaet (og altsaa fjernere Ety mologi), vistnok vansieligt at godtgjere. et Muk, mukke, laant fra T.; i Holl. moKKen : »alleillBel van een onomatop. mukk! ter aan<lui<linB V2N een Korten 3nau^,v» (Vrissen). en Muk (Hestesygdom) Laan af plt. Muuke; ght. Muuche (uu ht. Maule med nt. k); „dunkeln Ursprungs ; wielleicht zn . got. weich" <mukamo6i); se myg. Mukkert, med uegte -t, af holl. moker Hammer; ikke oplyst. Mulct : lat. mulet2.

163 Muld nst. Fem. Mold (sv. nu 'mull); ght. Molte; got. mulcla Stev; -d Suffix; Rodform mul-, Aflyd til mal- male. — Muldvarp : som varper Muld — ght. Moltwerf (i Plt. treffes Multworm); seer ud ncermest som cor rigerende Omfortoltning af et *Munlvarp — Plt. Muulworp, ht. nu Maul wurf : forn varper med Mulen; item ght. Muuwerf, der vel indeholder Simplex til Mule; disse atter opstaaede ved „Volksetymologie" af et germ. mul- : plt., ght. Mul, Mol, Molle, e. mole : Muldvarp (ogsaa Firben; ht. nu Molch); i Plt. treffes Molworm. Rimeligvis Aflyd til mal- male (Muldvarpestud isaafald opfattede forn Knusningsproducter). Mule; ligl. nst., fv., gt. I Gt. ogsaa Muul (ht. nu Maul, holl. mull); -I- vel Suffix; cf. gt. Muu-werf under foreg.; Mun vel opr. Onomatopoieticon : Brel, derncest Snude. Combination med Mund maa forkastes). Deriv. : mule, surmule. — Uvedkommende er lat. muluB : Mule, Muldyr. mullen ?, med mulne og et sjeldent Mul, der neppe staaer for Muld, meu ncermest seer ud — nst. Mul, Mol (Smaastykke; se flgde.), som om mulleu egtl. betydede oplest, fordervet; er Bet. stimlet oprindelig, da maatte det staa for *muglen; i Nst. findes for mygla i en enkelt Egn mugla (Rofs). Mulm, fordum Muln, og endnu at mulne (om Veir); -- sv. moln Sky, nst. molnast (blive overtrutken). Simplex : nst. Mul, Mol(Smallstykker; Smaa styer), Aflyd til m»I- male, senderdele. Multebcer ?; nst. Molta; minder om germ. meltan smelte (se Malt, hvortil dog sv. Dialectform Multtebcer ikte passer). — Uvedkommende er lat. mulluB <muBil) : Mulle (Multe) (Fist). mumle, vel fra T.; menes, med det fra T. laante (for)mumme, at stamme fra en Interjection : mumm! Mund; gd. Mun(n) forn i Sv., Nst.; germ. muutn-; t. Mund, a. f. mutb (nu e. moutn). (Om -t- i mundtlig se Gram. 8 102. b.). Fergerm. m»nt pleier man at ville gjenfiude i lat. mentum Hage (?: 'fremstaaende'), mou3 montiß Bjerg, He. — 'Morgenstund har Guld i Mund, laant fra T.; nu t. holl., d., sv., nst., men ikte e.; citeres intetsteds fra Middelalderen; synes op staaet ved Reformationstiden i T. som literair Gjengivelse af 2urora mußiß amica : Morgen har i sin Mund (in dem Munde; aldrig in der Mund af die Mund : Beskyttelse) og udtaler gjennem Forfatterens Mund gyldne Ord; ligl. holl. (: in clen moucl); i D. og Sv. vedblev Rimet at Passe, fordi -d i Stund (ogsaa i Sv. i daglig Tale) var blevet stumt; ogsaa Nst. beholdt Morgonstund heve Gull i Munn, men producerede for Rimets Skyld Varianten : M. er beste Mund (Ntr.; 3: Tidspunct; ogsaa Bitmund : Tid da det bider bedst); Islcenderne omstobte, for at bevare Rimet, til : morßunstunck

ber BuU i munll (Fem. : Haand). sP. Syvs „M. har Bred i Mund" er selvfelgeligt et Forbedringsforseg). i^Den cultusministerielle saakaldte „Retstrivningsordbog" opstiller her, uden Spergsmaalstegn „Mund : Haand" som lexicalst Bestanddel

164 af nuvcerende D.! — Endog den «edruelige og grundige Schlyter lod sig her vildlede af d. Philologer). slfelge de angivne Data bliver der altsaa ikte at tcente paa den mythiste Maalen af Guld mundfuldevis). Munk, gjennem Nt. af lat. monaenuB. fra Grcest. munter er ht. Samme Bet. har litauisk manclruB. Fergerm. mancln-; cf. «avsavn? lcerer. Cf. got. mundon agte Paa, munclri Ziel. Mur, gjennem T. af lat. muruB. Murmeldyr af t. Murmelthier, af lat. muB (Gen. muriB) montiB (fr. mann otte). murre, Onomatop., fra T.; sjeldent. Mus; almengerm.; germ. og fergerm. mus- : lat. muB. He. Af lignende primair Formation som Mis. — MuSvaag, Musevaage? Cf. nst. Masc. Vaat, „et Slags Fugl; cf. sv. vrak : musvåk»; cf. Vrag : maaste da Museforfelger; -vaag da Forvanstning. — Musvit, maa som e. titmouBe vcere attraheret til Mus, meu opr. have indeholdt Ordet Meise (s. d.); cf. sv. Dial. Meshiitta? siulde -vit vcere Hcette omstebt interjectionelt? (tittevit). — Musling og Mustel begge gjennem T. af lat. muB-euluB. 'mussig' (neppe anertjendt i Skriftsprog) turde vcere formel Danisering af ht. Mllusig (tjephoi), hvis Henferelse til mausen (stifte Fjer) fynes lidet passende til Betydningen skunde have passet til et ght. af lat. mutire, mukke.?). mut; sy. Dial. mutten; nst. muuten og mutten; Vb. celdre d. mude (se sur ud), nst. mutta (surmule). Formelt stemmer holl. multen knurre, der kunde vcere Laan af lat. mutire mutte (cf. Mytteri). Item nst. munta, holl. multen, ght. muuzen (nu ht. mausen) : fliste Fjer, af lat. mutare. Fugle ere triste i Fceldetiden. Sammenvoxen af mutare og mutire (og et opr. germ. Ord ?) kunde tcentes? Mutter er rent ht. („muttersene" : mutterseelenallein : forladt af Moder, om Barn, der feler sig ensomt). Myg (gg); i Sy. ogsaa MVFB2; nst. Mygg og alm. My; nt. Mugge (plt. li), ht. Mitcke. Germ. muBB-, trolig med Udvidelse af et interjectionelt mv (Brelen, Summen), der vel ligl. indeholdes i lat. muB«2, «v,« <?: muBi2). myg (med ydmyg); gd. forn i Sy., Nst.; e. meeK. Germ. mink-. Aflyd mauk- : nst. Maut („Madvcedste" f. Ex. til Mel; Deig), meykja (bled gjere, speede). Aflyd muk- se Meg. Got. muka-moB- m«8- neppe til at finde. Rod mn-? cf. «v^.os? Mary). et Myl (forceldet) nst. Myl (smaat Affald, Spanner), med Myla (stor Mcengde); Omlyd as Rodform mul-, Aflyd til mal- (se Muld, Mulm); som Bet. angives hos Molbech : vrimlende Mcengde. Deriv. : Mylder, myldre.

165 Mynde, gd. Germ. maixv- ?

spinkel Hund; nst. mjo, mjaa smekker, boielig.

myndig. Myndling, Formynder, Laan af plt. mundich, Mundele. Vor munder (ii) og ht. Mitndling (plt. „Mundelinge : Vormundschaft?"), Derivata af die Mund (Beskyttelse, opr. Haand), hvori -d vel er Suffix, og Rod mun da — fergerm. m»n- som i lat. manuB Haand. Mynte (Kruse-, Peber-) gjennem plt. Minte (ht. nu Miinze, Minze) af lat. mentba af «B-on-are, He.; i Germ. Attraction til mange, og frugtbar Derivation. sOrdene tunne neppe stilles i to Hold. T. Lingvister anse dem for germ.). Mcer -- nst. Merr (Hoppe), sv. marr, e. mare, ght. Merhe (nu Mcihre); germ. marbia, hvis Simplex mark-, Hest, indeholdes i Marschal (s. d.). Fer germ. mark-, „llls altceltisch von Pausanias bezengt"; »lriBb 2n<l (^2el. mare : borBe». MceSlinger (e), vistnok Laan af plt. Maselen, Meselen. Ht. Masern, der af t. Lingvister regnes for Eet med Maser „knorriger Auswuchs am Ahorn". Rod seer ud som i mase. Mo — nst. Mey, got. maxvi, Gen. mnu)oß. Ifelge t. Magd, got. MNBU-8

166 Sen, m. st., synes et 8 at vcere elideret : germ. ma^via-, mauia-. Rod da ens med den i maa, Magt, He. — Gd. Maar er en Nominativform, med -u elideret, a forlcenget, og Casusendelse -r. Mebel : fr. meuble (lat. mobilis. — Medding se Meg. — Mede, mede, se mod. — modig og Meie se mod. — moderne, -rene, se Moder. Msg; gd. Myk, som i Nst.; germ. muk-, se myg. Vb. muge (s. d.). — Modding af Mogdynge. Mol — nst. Mol (Mase.; isl. o>. sy. mal (Mase.); got. malo (Fem.). Ligesom t. Milwe, nu Milbe, af Rod mal- male, producere Mel. — Malurt : Urt mod Mel. Mslle, i Germ., f. Ex. Plt. (Molene), Mole, Molle (o), af lat. molina. Fortrcengte Quern. Cf. Kjede, Kjetten. Men(n)ie, gjennem Plt. Mennie, ht. Mennig, af lat. minium (deraf Miniatur, i vor Bevidsthed attrccheret til minuB He,). Mon (forceldet), gd. *Meene som i Nst.; at monne, gd. Msnning; cf. nst. Meena (Rygmarv); som as et germ. mon-, der ellers ikke kjendes. Rietz citerer Gael. muin Ryg, Top (cf. „altwelfch min, jetzt main, eom-muin : exiliB.? I: smal; Rod forn i lat. minus). Mulig da Laan fra Cellist? (Ryg marv kan opfattes

som smal Forlcengelse fra Hjernen; eller Rygrad kunde op fattes som Menning). Monster (y; Gram. 8 60), gjeuuem plt. Munster, samme Ord som Mon strum, lat. — Mont (y) : lat. moneta, gjennem Plt. : Munte (it). mor (cc) — nst. meyr, uden Omlyd maureu; germ. maur-; Aflyd mur- : holl. murxv, ht. miirwe, nu murbe. Ght. mear(we), a. s. mearu maa tomme af Transposition af maur- til marxv-. Samme Rod i Myre, Morild, Emmer. sT. Lingvister anscette Rod mar-, hvormed vel maatte folge Omscetning af M2l>v- til maur- hos os, da Ordene neppe ter stilles ad). mork (lukket o aabent y : Gram. 8 60; streves fordum ogsaa med y); nst. myrk; y maaste af germ. l ifolge mirki i celdste Nt. Fjernere Etymologi vanskelig, da der ifelge K i slavisk mraku, mrok, Merke, er laant fra eller til Slavist. (Nogle henvise til wxm^ ««o^« i Nattens Morte). (Morser er rent ht.; t. Lingvister ville regne det for germ., altsaa stille det fra Morter, s. d.). — (Mertel, Kalt, rent ht.; lat. mortarium). — Mettrik (stundom omdannet til Mettring) af et ht. Mutterich (anferes af Molbech), hvilket neppe anerkjendes i ht. Skriftsprog; plt. Moderten. naa; germ. nanxv-; t. nahen. Cf. Nabo, ncer, nåar. Fergerm. naci-, nak-; Nogle aufore lat. naneiBei faae; ind. nae- naa (cf. dog : not). naa(h)!, primairt Lydsignal. Naad, Laan as t. Nath, af ncihen (Lyden forkortet : Pl. Naadder); se Naal. Deriv. : naadle. Se Not.

166 Sen, m. st., synes et 8 at vcere elideret : germ. ma^via-, mauia-. Rod da ens med den i maa, Magt, He. — Gd. Maar er en Nominativform, med -u elideret, a forlcenget, og Casusendelse -r. Mebel : fr. meuble (lat. mobilis. — Medding se Meg. — Mede, mede, se mod. — modig og Meie se mod. — moderne, -rene, se Moder. Msg; gd. Myk, som i Nst.; germ. muk-, se myg. Vb. muge (s. d.). — Modding af Mogdynge. Mol — nst. Mol (Mase.; isl. o>. sy. mal (Mase.); got. malo (Fem.). Ligesom t. Milwe, nu Milbe, af Rod mal- male, producere Mel. — Malurt : Urt mod Mel. Mslle, i Germ., f. Ex. Plt. (Molene), Mole, Molle (o), af lat. molina. Fortrcengte Quern. Cf. Kjede, Kjetten. Men(n)ie, gjennem Plt. Mennie, ht. Mennig, af lat. minium (deraf Miniatur, i vor Bevidsthed attrccheret til minuB He,). Mon (forceldet), gd. *Meene som i Nst.; at monne, gd. Msnning; cf. nst. Meena (Rygmarv); som as et germ. mon-, der ellers ikke kjendes. Rietz citerer Gael. muin Ryg, Top (cf. „altwelfch min, jetzt main, eom-muin : exiliB.? I: smal; Rod forn i lat. minus). Mulig da Laan fra Cellist? (Ryg marv kan opfattes som smal Forlcengelse fra Hjernen; eller Rygrad kunde op fattes som Menning). Monster (y; Gram. 8 60), gjeuuem plt. Munster, samme Ord som Mon strum, lat. — Mont (y) : lat. moneta, gjennem Plt. : Munte (it). mor (cc) — nst. meyr, uden Omlyd maureu; germ. maur-; Aflyd mur- : holl. murxv, ht. miirwe, nu murbe. Ght. mear(we), a. s. mearu maa tomme af Transposition af maur- til marxv-. Samme Rod i Myre, Morild, Emmer. sT. Lingvister anscette Rod mar-, hvormed vel maatte folge Omscetning af M2l>v- til maur- hos os, da Ordene neppe ter stilles ad). mork (lukket o aabent y : Gram. 8 60; streves fordum ogsaa med y); nst. myrk; y maaste af germ. l ifolge mirki i celdste Nt. Fjernere Etymologi vanskelig, da der ifelge K i slavisk mraku, mrok, Merke, er laant fra eller til Slavist. (Nogle henvise til wxm^ ««o^« i Nattens Morte). (Morser er rent ht.; t. Lingvister ville regne det for germ., altsaa stille det fra Morter, s. d.). — (Mertel, Kalt, rent ht.; lat. mortarium). — Mettrik (stundom omdannet til Mettring) af et ht. Mutterich (anferes af Molbech), hvilket neppe anerkjendes i ht. Skriftsprog; plt. Moderten. naa; germ. nanxv-; t. nahen. Cf. Nabo, ncer, nåar. Fergerm. naci-, nak-; Nogle aufore lat. naneiBei faae; ind. nae- naa (cf. dog : not). naa(h)!, primairt Lydsignal. Naad, Laan as t. Nath, af ncihen (Lyden forkortet : Pl. Naadder); se Naal. Deriv. : naadle. Se Not.

167 Naade; nst. Naade, Naada, Naad; sy. nacl;- t. G-nade (Prcefix ge-). Har engang ogsaa betydet Fred, Ro. Germ. u2tn-. Got. : nitnan understette <ifald det horer til Aflyd, germ. i a 2). Fergerm. nat- - ind. natna- itn af t) Stette, Hjelp. — at naade forefalder, uden be-, tun i Conjunctiv. Nalll; Contractum, ifolge t. Nadel, e. neeclle, got. netbla. Rod germ. na-; t. nahen, holl. naaien (hvoraf hos os maritimt Ord: „naie"). Lat. neo, ve», betyde spinder. nåar, Sideform til ncer (cf. naa); nst. naa, nåar og noer; sy. nar, i Dial. ogsaa nar. Spergende med underforstaaet 'hvor'; derncest conjunctionelt. Nabo, Na- for Naa- (cf. da, Krage, lade, o. a.); se naa, ncer. (Na boerske, som af et Naboer). Nadver(e), fordum Natwordh, fe Daure. Nag, nage ere omtalte under gnave. Nagle; ligl. nst. (sy. nu «230! som i T.); Derivatum (vel opr. med Bet. Klo) til det hos os forceldede Nagl, fe Negl. — at nagle. Nakke; almengerm.; Aflyd i e. neek. Opr. nn-, f. Ex. a. f. nneeea. Nst. Natt (Knold paa Siden af Fjeld) horer vel til. Ikke umuligt erAflydsforhold til nst. nykkja (rykke, isl. Kn-, der dog ogsaa lunde vcere Rodudvidelse til et germ. nnuk- af en anden Aflydrcekte , cf. nst. Nnut : Bjergknold). Germ. lm —KK-, med en

eller anden Assimilation (f. Ex. af tk ?, hvormed Vocalfor kortelse kan folge). Fergerm. Kn— scf. i,«F«^ Tap?). Nap, nappe ?; ere omtalte under Knap. Nar (opr. rr), narre; i D., Sy., Nst. mulig laante fra T. (gt. Narre : „svagt"). „Durchaus duntler Herkunft". (Efter Nogle af lat. nario Ncese vrcenger). Nar(h)vlll ? ligl. t., holl., e.; isl. na-bval-r <Nabel(e). — Naver af Nav-Ger : nst. Geir (Spid He.), germ. cellist anfert i Lat. : 82«8<um); findes som Led i gamle Navne, som Asger (Gudespyd).

168 Navn; sv., tildels nst. nu Namn, hvilket restituerer det Asldre, da v kom af germ. m (Nafalering opgiven); t. Nåme („svagt") : germ. naman-; Aflyd nem- i ght. nuomen, plt. noomen, holl. noemen bencevne. Forgerm. na-man- : ind. N2M2N-, lat. nomen, ovo««; He. Ifelge lat. 28nomen, coBnomen, iBnominia (cf. 2zn2tuB, coBnatuB, iBnobiliB, He.) er ellers allevegne bortfalden Forlyd g--. Rod da BN2- kjende. s„lunggrammatist" : 8' i gnomen He. laant audet stedsfra !). sHenferelse til nehmen kunde gaaet an i Germ. for sig alene). — en Navne germ. namn»; fra T. : nedrig, for nedre (Plt. nedderich, vornederen). Germ. nitb-; t. nid, meder, e. nelner; He. Rod ni fungerer i Ind. som Adv. (ned He.) og Prcefix. — nederdrcegtig, Laan af ht. niedertriichtig (mangler hos Kluge; Grimmst Lex. tier om Etym.), i Ght. : „von oben hinab angesehen, gering geschiitzt", af (be)trachten (se tragte). Bort -d- tan lomme dels af t-Lydens Svaghed i Tydst, dels af Attraction til drage, tragen. Reg (fordum, og eudnu i Dial., en); gd. fv. nek. Synes aldeles isoleret. sOm af i Midten indetlemt Ting?; cf. nst. „ein Kneik i Ryggj'n", kneikjll : „beie En bagud. idet Midtryggen klemmes ind"; af samme Rod, Aflyd l : nst. Kniit og Niite : Hofteknude). Negeneie, halvdaniseret af plt. Negenooge : nonoeuluB (negen ?: 9) Neger, ncermest fra T., af lat. niBer fort. Negl, gd. Nagl, fra hvis opr. Pl. Negl Omlyden er overfort paa Sing., hvortil nu er dannet ny Pl. Negle. Nst. Nagl, Pl. Negler. T. Nagel. Germ. nZB' kunde congruere med Roden i g-nave (f. d.)? Fergerm. N2BN-. Anklang til ow^, UNBUIB, ind. nakna-, He., kunde vcette Formodning om, at Ordet herte til den lovlefere, ndenfor strenge Lydovergange faldende, Part af Sprogene. — Neglike, Nellike fra T.; ht. Nelte „niedd. Form, Negelkiin, Negelken, filr Niigelchen" (lille Sem). negte (Gram. 8 102. e.), Derivatum til nei (Variauter : ue, nce), der seer ud som primairt Lydsignal, men maa vcere contraheret af et saadant (: got. ni, lat. ne, ind. N2, He.) og et andet Led, maaste ei (s. d.). isaafald — t. nie, og e. no nei (t. nein, e. none, forkortet no, indeholde Ordet een; nei er neppe op staaet af et nein). neie, gd. *neeg(i)e -de -d (opr. transitivt); nst. neigja; Forlyd h- sees i de Sprog, der overhovedet bevare hn-, hl- (Got., allerceldste T., A. S., Isl.). Causativ til gd. *niige, nst. (sj.) niiga neig. I Got. uden -8- : nni^van og nn2ivKn; den alm. Mening, at -8- her er elideret, kan ikke vcere sikker. Fer

169 germ. Knaiw- Knl^v- (el. >Bbw-). Nogle henvise til lat. eun-nivere (trytte Oinene til). Nelde, gd. Netle, nst. Netta (sv. nu N28la); a. s. netele; plt. Nettete, ht. Nesset; germ. natil-. Simplex : nst. Nata og Nota, celdste ht. Nazza. Fergerm. n»<l- ikte fundet (anomal Anklang optrceder). sOm Rod na, sy,?, forbi. Traad tan faaes af Nelder ?). Netteldug plt. Form. nem, nemme. Nemme, gd. ncecem (let at tåge), nceceme (-de -d), Nceceme (alle af Rodform nam), med nime nam "naame numeu — nst. nema nam, ht. nehmeu. Germ. nim- <e) nam- n2m-num- <g). Forgerm. nam-; cf. v«««,, v»««« tildeler, Lov, He.; uemuB, l^uma, numeru3. — Forceldet : Nam (af : Tågen. nemlig se Navn. — neppe se Knap. nenne (ce) (gd. Prcet. "-te -t, nu ogsaa -ede -et); ligl. nst. nenna, gt. nenden. Germ. (og got.) nantn i-an. Af Sb. bevaret i celdste Ht. : Nand (Mod). Af „stcertt" Vb., ligl. i celdste Ht. : gi-nindan -nand (vcere modig). Cf. Navne forn Ferdi-nand (got. lerlixvu-nantn- som vover Livet), Nanna. Forgerm. nan-t- (el. nam-t-) ikte til at finde. Nerve gjennem T. („erst nhd.") af lat. uervuB. Nes (ce) af Roden i Ncese; germ. n2B-i-a-. neste; nst. nesta, sv. naBta (hefte, fy); nst. Neste (fordum ogsaa Niste; Spceude), ogsaa celdre d.; t. Nestet (Baand); celdste ht. Nusta (Heftning). Germ. niib)Bt- nu(b)st-?; cf. lat. neetere knytte? Net; almengerm. (ht. Netz); germ. n»t-i-a (got. Nom. nati), hvori nat congruerer med det i Nelde (f. d.), men ogsaa med det i ht. nass (vaad), nt^ nat; Aflyd i nst. Noot (stort Net, Vod). I celdre D. ogsaa correct Nced (Gram. 8 183); vort t enten fra Plt., eller overfert fra assimileret -tj- i visse Former, cf. nst. netja (putte i Net), maaste ved begge Dele sammen. (Nogle anfere lat. naBB2?, Ruse, som as nacl-ta? men skrives ogsaa «2x2). net gjennem T., af fr. net, af lat. niticluB. — Compof. : netop. ni; almengerm.; germ, (og got., ght.) niun, germ. Aflyd iu af fergerm. au 7 ind. nlrw2n, lat. novem, ev-ve^)». (I Nt. og A. S. phonetist Udvcext g : negeu, niBon; e. nu nine). — nitten (-ten cf. zehn), nittende. Nid lgd. ii); almengerm., dog nu tabt i E. (ht. nu Neid, holl. ni^cl); germ. (og got.) nltb-. Forgerm. nait-, neppe til at finde.— Deriv. : Nid(d)ing, nidst. Nik, nikke, vistnok Laan af t. Nick,

nicken. Ansees for Freqventativ el. Intensiv til neigen. Kunde ogsaa henhere til en anden Aflydsrcette (i a u) med nst. nykkja (rykte; isl. nnMM) og muligt Nakke (s. d.). I begge Tilfcelde krceves opr. Forlyd bn-, der ikke er documenteret. — Det provindsielle nikke er et andet Ord : gd. "nekk(i)e (med Omlyd) — nst. nekkja (hindre; isl. tin-)

170 — t. necken (drille), der kunde hore sammen med nst. nykkja, el. med Nakke, eventuelt med begge, men umuligt med t. neigen (se neie). (Nikkel, hos os fra T. : Kupfernittel; „aus fchwed. niekel»; -tran tv3kan»; «eopper ollViool aB, in N2N er not; Aflyd s i got. Tilstrcettelighed. Fergerm. U2k-, hvilket Nogle ville gjenfinde i lat. nauei3eor (erholder), naetuß (cf. dog : naa). — Deriv. : noksom (- genugsam). — I fiere Udtryk er nok Laan af t. noch (endnu), der indeholder germ. nu (nu) og

171 et gutturalt Suffix — lat. -qne (: 'ogsaa nu'); Ex. han kommer nok; jeg vil nok have det. Du kan prceke nok saa meget!; daglig Tales „not een". Nok og Nokke (Paa Ten, paa Raa. He.) - nst. Notte (isl. nn-); holl. nok. hvorfra Istavelses-Formen kan vcere laant. Forholdet til Nakke (s. d.), nst. nykkja, m. M, er vansteligt at bestemme. Nonne, gjennem T. fra Romanist (Ex. it. nonno, -a Bedstefader, -moder), Latin, Grcest. „Borgeschichte dunkel". »v«,^ aunt, BanBkrit nana motner; tormecl like mam2, ; e. N2P, "lormerlv nop, 866 Knap; 6eltie oriBin«. Se Knap, med nappe, hvortil „nuppe" (aabent u) i daglig Tale er Variant. (Forhold til Cellist i saadanne Ord er vansteligt at bedemme). Nor (oo) (Fjord); ligl. ust., sy. Dial.; Aflyd 2 vel i e. narrcnv, a. s. nearu, isl. MrvaBunsl Gibraltarstrcedet. Egtl. Snor, Baand? cf. lat. nervu3? Nor (oo) (Barn)?; fynes ganske isoleret. Aflyd til ncere ? cf. nst. neera (styrke). — For at svare til nst. Naur (lille Vantrivning), der i indfedt d. Form vilde lydt Noer, maatte det vcere Laan af et Plt. '^Noor (Gram. 8 194) ; men et faadant anfores ikke hos Liibben. — Gmt. d. Bibel. <e<l. Molbech) Lev. 13,8: Norneth cellcer Barnett); Strivfeil? Kunde vcere Deriv. til neere, som Barn til bcere. Nord; almengerm.; ifelge e. nortn, t. Nord er germ. Form nsrtn-; fer germ. nart-, som man vil gjenfinde i veo-^aa? nedre, underjordisk — „umbrisch nortro link" („doch konnte man auch an litauisch nerti, eintauchen, denken"). r-Suffix sees i t. Norder- og i isl. norckr. — Norden er et substantiveret Adv. : nordfra. — nordre nyere Comparativ for celdre nsrre (af nyrdre), der endnu findes i Composita. (Iydst Ner ved Attraction til nerre?). — Norge ?: Nord-Veg (Vei), norst for nordst -^ nordist, der er t. Form. Normcm(ner) er Differenticring af Nordmand. sNorm : lat. norma). — sNorne : isl. norn, med -e til; Etym. uvis). Not (oo; Fuge; se Molb.; Compos. : Nothovl); Laan as plt. Naat (lyder med aabent o), altsaa Doublet til Naad (s. d.). Nst. Form Nat(e) er fra Holl., hvor aa bevarer sin gamle Lyd. nu; er germ. og fergerm. ens; primairt Lydsignal; ind. nu; w; lat. i nu-muB tertiuB. Udvidet : ind. nunam, vvv(t); lat. nun-e; t. nun (ikke fundet i celdste T.). Nudel fra T.; „erst fruh nhd., woraus fr. nouille8; dunteln Urfprungs". Nut, gjennem T. : lat. nullu3. — Nummer, gj. T. : lat. numeruB. ny; almengerm.; germ. (og got.) niu-i-; germ. Aflyd af forgerm. nau- : ind. nawa-3; ve^o-^; lat. novu-8; litauist nau-M-3; stavist novu He.; cellist i IVovioclunum o. l. Muligt er nau Aflyd til nu (s. d.). — Deriv. : Ny; Adv.

172 nys (genitivistt), ogsaa nst. — Compos. : nysgjerrig, nysncevnt (Gram. 8 39. b.), muligt oversatte fra Plt.; nyfigen se f. — 'faae Nys om' : horer for os nu herhen, men stammer fra germ. niubß-, som i got. biniub^an speide; niun3in-8 Besogelse, nst. Njosn og Njos (Nys). Om niutiß- stammer fra niu-, er ganske uvist; ialtfald -8- er Suffix. (Cf. f. Ex. novieiuß?). nyde, gd. *niute neet nute nuten; nst. njota; plt. neeten; holl. Benieten; ht. geniehen. Germ. n—t- :in au u; forgerm. naucl- nucl-; litauisk N2u); nst. nussa (snuse). Samme Aflyd (med Omlyd : Gram. 8 89. b.) i t. Niister (Ncesebor). nysselig ?; anferes itle i Nst., Sy. Maaste nyere Ord, efter V. S. O. Variant til nydelig (attraheret til foreg.?). Ter kunde synes Anklang enten til gt. Nusche (Spcende; muligen cellist) eller til det forceldede d. Noss (Kost barhet», isl. nn-, maaste af Rodform Knucln-, se nitte). nytte, Nytte, nyttig, se nyde. Ncr, fordum Ncede; sy. nu neclan, gsv. Nidan, Nid; nst. Pl. Ne(d)ar, gnst. Nidar, (isl. nicl). Om det kommer as ned (Aftagen opfattet som Nedgang) sees ikte, da det tun er fundet i D., Sy., Nst., altsaa ikte sees, om det er germ. nitti- eller nill-. (nide for gnide er vel for lidet udbredt til at komme i Betragtning : Aftagen som ved Gniden). Noet» (bb; Vocal nn forlcenget, dog ofte tort i ncebbes; Gram. 8 72); ligl. sy., nst. Nebb (nst. Derivata : Nebba. Tudkande; Nibba, Spids; m. fl.); ut. Nebbe; a. s. neb. I bb en Rodudvidelse til germ. nad-, der uden samme fore ligger i nst. Nev (Spids, Pynt, gnst. tillige Ncese); Aflyd muligt i nst. Nuv

173 , hvis Pl. Nasar, -er „egtl. betegner sde to) Ncesebor. men ogsaa bruges om Ncesen idethele"; t. Nase var opr. „stcerkt" Fem., altsaa — nst. Sing. Nos. Aflyd germ. S i holl. neu3, e. no8e; germ. u i nst. Noos (Mnle). Se Nes, nyste. Fergerm. naB- : ind. nasa- og n2B»-; lat. N2BUB, n2r65. — ncesegrus, genitivist Adverbium, af et Subst.; fordum : 'falde paa Gru'; nst. og sy. Dial. : Gruuva (boiet Stilling), gruuva (lude). Rietz anferer trum, beie (dettes Combination med krnm, s. d., bor forkastes). Nceve; ligl. nst. Neve, isl. nn-, sy. N2tva; ght. Neve-mez (Faustmcch, Handvoll). Germ. nnet-; fergerm. Kn2p-. ucevne se Navn. — (Ncever : Bark, er nst.). — ncem. Nces, He., se ne-). en Nod (cc); nst. Naud; ifelge t. Noth, e. nee<l er germ. Form naucl-, forgerm. N2u<ln-, hvilket ikte passer til N2uti-, Nod, i det uddede Preussist; de maa da indeholde nens Suffix, og Roden vcere N2u-, maaste samme som i t. genau, se neie, benane. Cf. nydelig. — Deriv. : nodig, node. — Nodtsrft, Rod som i Tarv (s. d.). — nodsage horer til Sag; mulig ikle opstaaet spontant i D.; llnferes ikke i Nst., heller ikke i Plt., der dog har Nootsake (uundgaaelig Ting). — nsdvendig gjengiver t. nothwendig, nyere Deriv. af det forceldede Nothwende (tvungen Vending). et Nod, gd. Noet — nst. Naut, e. ne2t, ght. Nooz, herer til nyde (): have Nytte), Rodform N2ut-. en Nod(d), Pl. Redder; gd. Nut. Pl. Nyter (Omlyd nu overfort paa Sing., cf. Sen); sy. not. Pl. notter; nst. Not, Pl. Neter (ist. bnot. Irnot-r), med Nata, -e (Gen. Pl.) i Composita (Natestog); a. s. nnutu ; plt. Not(e), ht. Nuss. Germ. nnst- linut-. Forgerm. Knacl-. sUvedkommende : lat. nux. Item nuctuB, ifald det staner for BnocluB, ikke eno6uB). — Neddekrige? (egtl. -krie ? cf. nst. kria : huje?) el. -krage : en Fugl, Pletfugl, corvuB earvoeat2eteB, e. nuteraeker.

174 en Nodde (Klods, Hammer; „jydst Nydie" : Molb.) - nst. Nybja, isl. nn (cf. nitte); neppe at regne til Almensproget. nogen, Sideform, alt i Middelalderen, til det nn forceldede någen; gd. ligl. sy., nst. Andet Suffix i e. nakecl, t. nackt, got. na<i2tn-3, isl. noKKvick-r. Fergerm. n2B- : ind. naBna-, lat. nu<luB (for noBvi, og anferer g. irst niBeB „welcher wiischt". Da germ. I er dobbelt, kunde ogsaa tcentes paa Rod fergerm. naB- (som i negen, el. i t. Nachen). nole, hos os Laan as plt. noten (Brem. Wb.; mangler hos Lubben), ogsaa notelen, netelen (tåge som paa Nelder?) sel. hcenge i Net?); holl. neutelen (holl. neulen : vrisse), nyere, og maaste fra Plt. Vansteligt at se er Forholdet til nst. nela (tnibe, tåge knapt, vcere omtrent nok, give sig Tid. drille), „neppe det d. t. nele, men maaste paavirket af fy. Dial. nota, gnola : V2ra 3entarckiB«; mon ikte dog Laan fra Plt. og D. med udvidet Betydning?; sy. Bnula er vel blot attraheret af Rimet, og betyder egtl. smaabrole, klage, vrisse. Nerre- se Nord. o(h), primairt Lydsymbol. Oberst, rent ht. ; se over. Od(d) nst. Odd, sy. uclct, a

s. «111, t. Ort (Spids, Punct, Sted).

174 en Nodde (Klods, Hammer; „jydst Nydie" : Molb.) - nst. Nybja, isl. nn (cf. nitte); neppe at regne til Almensproget. nogen, Sideform, alt i Middelalderen, til det nn forceldede någen; gd. ligl. sy., nst. Andet Suffix i e. nakecl, t. nackt, got. na<i2tn-3, isl. noKKvick-r. Fergerm. n2B- : ind. naBna-, lat. nu<luB (for noBvi, og anferer g. irst niBeB „welcher wiischt". Da germ. I er dobbelt, kunde ogsaa tcentes paa Rod fergerm. naB- (som i negen, el. i t. Nachen). nole, hos os Laan as plt. noten (Brem. Wb.; mangler hos Lubben), ogsaa notelen, netelen (tåge som paa Nelder?) sel. hcenge i Net?); holl. neutelen (holl. neulen : vrisse), nyere, og maaste fra Plt. Vansteligt at se er Forholdet til nst. nela (tnibe, tåge knapt, vcere omtrent nok, give sig Tid. drille), „neppe det d. t. nele, men maaste paavirket af fy. Dial. nota, gnola : V2ra 3entarckiB«; mon ikte dog Laan fra Plt. og D. med udvidet Betydning?; sy. Bnula er vel blot attraheret af Rimet, og betyder egtl. smaabrole, klage, vrisse. Nerre- se Nord. o(h), primairt Lydsymbol. Oberst, rent ht. ; se over. Od(d) nst. Odd, sy. uclct, a

s. «111, t. Ort (Spids, Punct, Sted).

175 Germ. uBcl- (o), hvori -6- maa vcere Suffix. Rod fergerm. —8- (man har anfert ind. U5- stjcere). — Deriv. : Odde. Odder. gd. *Oter, nst. Ot'r; sv. nu utter; e., t. Otter (t i Ht. beskytter af r mod at blive tit z). Germ. uti- v2l- : sv. val, nst. Vol (isl. vol-r), t. Wall, got. "lvalu-8 : Stav, Kjep (item : Kjep Sild): 80 trutne paa een Kjep), der ogsaa indeholdes i nst. Handvol^ d. Handel (Haandtag; glemt ovenfor under Haand). sI Bet. 80 staver Aasen det Voll, der maa vcere Forvanskning eller Laan). Old (Mennestemcengde; nu Slegt, Periode); Hedenold; gd. *Ald; nst. Fem. Old (isl. «); med Alder, celdre He. af Rod 2l- ncere. — old- (i Oldfrue, Oldtid He.), Positiv til celdre; vel, efter at vcere tabt, laant fra Plt. : alt -de, tidligt ott -de. — Deriv. : Olding, gd. Aldung. — Oldermand,

fordum ogsaa Aldermand, (sv. siges ogsaa iilcltkr). Laan af plt. Alderman (O) (Pl. -mennes der neppe er opstaaet som vort Ungersvend-e (Gram. 8 178. 2.), da det vist er — e. alclerman, a. s. ealclorman, af a. s. Subst, ealclor Senior, Seignieur. — Et Plt. Alder, Older i Bet. Senior, parenß, indeholdes i Oldervader, -mooder; ght. Altervater (se Schade), nht. Etterdater, -mutter (Bedstef., -m.); vist blot ved Elision findes tillige plt. Oldevader, -mooder, som af Adjectivets Positiv; vist tidligt laante til D. : gd. Aldefader, -mooder (?: Bedstef., -m.; nu rykkede et Led tilbage) : Oldefader, -moder; ikte naaede til Gyldighed i Nst., Sv., stjent Alde(r)fader i Bet. Bedstefader (og Forfader ?: t. Altvater) treffes i Gfv. sEt antruffet isl. alclar tallir, Gen. af old , er literair Gjengivelse af Patriarch, og vort Oldefader kan aldeles ikke deriveres derfra). — Til Rod al- her vel ogsaa Olden, gd. Alden (sv. nu ollon), gnst. Neutrum Aldin; samt nst., gsv.

176 Alda (Trcefrugt; Frugttrce). Oldenborre, cf. Aborre? el. cf. nst. bergja (smage)? formentlig Oldenspiser? Olde (Trug) horer ikte nu til Almensproget; nst. Olda, opr. Alda (ogsaa Belgedal). Olie af plt. Olie af lat. oleum. olm (forbittret; mandolm, om Tyr); ligl. nst., med olma (se bistert), ulma (ligl., om Luften), ylmast (forbittres). Cf. d. ulme (om Ild). Hvis her er deu alm. Bortfalden i D., Sy.. Nst. af Forlyd germ. >v- foran o, u, kunne Ordene hore fammen med got. wulancl-5 sydende; med Aflyd og Rodudvidelse: r. wallen (syde op), gd. welle (toge), nu vcelde (om Vaud, Kildevceld); a. s. >velm, xvvlm Syden, He. (Olmerdug I: fra Ulm? cf. Barchet von Ulm, Grimmst Wb. I 1126). om, gd. nm. Mangler i Got.; nu tabt i E.; gt. umbe. Aflyd af fergerm. 3 : ««jpt, lal. ambi-. (Nogle tåge det i Germ. forn Compositum : umbe for umb bi). Brug som Conjunction (alt i Gd. for gd. of, udtal med v) kan tcenkes udgaaet ifcer fra Bet. angaaende (cf. Rydqvist. V, 173). — omme er nyere, dannet efter inde, ude He. — omkring, omkuld, omsider, omtrent inde holde Substantiver (^-sider : Pl.; -trent fra Plt.); cf. under Kringle, kuld-, siden, trind. — omsonst : umsonst; ght. nm sus (for saaledes : vel med et Fingerknips?). — Omsvob for Umschweif. — gjennem (s. d.), antages af Nogle, ifcer fordi det fordum styrede Accus., at indeholde : um. fordum (glemt ovenfor under f) er enten en dativist Formation (Gram. 8 177. b). eller staaer for nm; i a. s. turtbum maatte i sidste Fald -um staa aftortet for vmbe; det indbefatter i A. S. Bet. af plt. vort umme (weiter; dann anch), og har ikte opr. betegnet forhen. s„lunggrammatist" —t. vordem). LEldre d. : i fordume Dage; cf. fordums. ond; ligl. gd., sy.; nst. alm. voond, gnst. vaand-r; germ. n2n-cl-, vel for >v»m-v2m- spy (lat. vomere); cf. nst. vaamen (fordervet), Vceceme (Usling), He. sUvedtommende : nst. vand : vanskelig; Vande, d. Våande; af vinde, vende, ifelge celdste Nt. : wand, foranderlig : Manno Cnnnies so wanda Wiisa : Slegtens saa ustadige Viis; unroanda Wini : uforanderlige Venner; se hos Schmeller. — „lunggrammlltist" : isl. V2nv»<l- (se vade); 'vandrende' el. 'fremfarende'. Germ. Gjen givelse af <lieB Mereurii (der var en farende Perfon). Wodan har da neppe vceret everste Gud. op (Pp), oppe (nyere Deriv. : at oppe sig); gd. up(p), uppe; findes (med u, tildels o) i Nst., Sy., E., Frisisk, Nt.; den ht. Form har altsaa f, men enkelt : uuf (nn auf); germ. altsaa np-; den got. har Aflyd : iup, iupa. Aflyd

177 germ. up- synes at foreligge i aaben (s. d.). Om Pp (med Vocalforkortelse) er Assimilation eller Udvcext. sees ikke. Germ. up- iup- (up-). Fergerm. üb -2u- ikke fundet stat. ob ?). — Deriv. : yppe; ypperlig (cf. nst. Compar. yppare), ypperst (Gram. 8103. b.>. Se: paa. — opdage, med sv. uppcl2B2, Laan af holl. (og plt.; mangler dog hos Liibben) opalen bringe for Dagen, attraheret af entdecken. — s„opdunset" : gedunsen; herer til Gadesproget). — Ophav af hceve vgrva2lin een muntBtuk , d. vaste, ht. nu waschen wusch (egtl. viste, gnide

178 med Saft, Decoct). Aflyd vel i Vist (til at bestryge med), viste, ? Fergerm. -V2B- : ind. >v»8-- Fedt. Ost; ligl. sy., nst. Er det germ., staaer det vel for *lost (u) (germ. hos os reglm. svundet) med Aflyd til gt. jesen (se gjcere), og Suffix -t,-. Ostindien, Nord- og Sydost, se Bst. otte, ottende, med atten, -de; gd. aatte He. (strevet atce; item 18de : atcendce). Germ. 2tlt- (got. abtau). Fergerm. akt- : lat. octo; ind. aBtau; He. Otte (-sang); — got. untxvo. Cf. ind. aK-tu-5 Lys, «xnx. Altsaa egtl. Demring. oven, over (gd. ogsaa med Omlyd : Yver), ovre, overst (Gram. 8 103. b.), Oberst (s. d.), evrig (s. d.). Ifelge ht. oben, über, ob, He. : germ. üb; b (vel ifelge Übetonethed) af fergerm. p : ind. upa-<ri), lat. 3-uper, v'i?«<,. — Overdaad, -iq, se Daad. — Overfiod se Flodd; vel dog combineret med plt. Overvloode (herer til Flood); overflodig er Laan af plt. overvloodich (oo), der ilke har med flyde at gjere. — overfioie se Flei. — Overforster se Forst-. — over hovedet gjengiver itberhaupt. — overstadig ? mon plt. over Stade ? ?: over Bredden. — overstyr : plt. overstuure (iiii), se Styr. — Overtro gjengiver

Aberglaube, aber-, med plt. Udtale over-, attraheret til vort over. — Overvcer, overucere : Gram. 8 101. <1. — overvcettes (rettere med e), maaste genitivistt Adv. til gd. Wcet(t), se Vegt, veie. Ovn. Ifelge ht. Ofen er germ. Form iltn- (u), som af fergerm. —pn. Istedet har Got. alm-8; hvorimod ,s^o-5 divergerer i Vocalen. (Sy., gd. Ugn; uden Vegt; cf. Havre, Stue). Oxe, gd. ogsaa Uxe; germ. (og got.) SbB2<n)- (u) („svagt" Mase.); ind. ukB an-. (Plt. nu Osse). — Deriv. : Pl. Orne, fordum Bxen. — Orehoved : nt. Oxhoft, forhen ogfaa Huteshoovet (Uglehoved ?), e. KoBBbea<l Svinehoved, varierende Mcerke paa Tender, neppe altid at distingvere saa neie. paa, nd. af op aa; se Aa-, an. — Maaste eneste egte d. Ord med Forlvd P-. — I Germ. (hvor den vel opr. manglede, fordi Forlyd b- var overmaade sjelden i Urindoeuropceist; cf. Indledning 8 6) ere i Tidens Lob optomne nogle Interjectioner med Forlyd p-, pl-, som pnf, Platfch, fra hvilke tildels stamme andre Ord; hos os er Saadant vel ncesten altid Laan fra T. — øvrige Ord med denne Forlyd tor tilhobe ertlceres for ngermaniste; ere tildels af dunkel Herkomst; tun ganske saa, som Ploug, Pung, Pund, Penning, treffes i det celdste Germ.; sitter urgermanist Etymologi er ikte opdreven til et eneste. Pllll , -fugl, gjennem T., af lat. pavo. — Paaske gj. Plt. Paafche af p2Bena, opr. hebraisk. — Padde : nt. Padde, Pedde; e. pacllloek; cf. plt. Pad (Fodsaal; Brem. Wb. : „uralt celtisch : pe6ck Fuh") ? ; item plt. padien, pedden (tradste); Pote; Pad, ht. Pfad, e. patb (Sti)? — paf ! , med pif, pnf; ikke meget gamle; hos os vel fra T. — Pagt : lat. p2etum. — Pakke, Pal. fra

178 med Saft, Decoct). Aflyd vel i Vist (til at bestryge med), viste, ? Fergerm. -V2B- : ind. >v»8-- Fedt. Ost; ligl. sy., nst. Er det germ., staaer det vel for *lost (u) (germ. hos os reglm. svundet) med Aflyd til gt. jesen (se gjcere), og Suffix -t,-. Ostindien, Nord- og Sydost, se Bst. otte, ottende, med atten, -de; gd. aatte He. (strevet atce; item 18de : atcendce). Germ. 2tlt- (got. abtau). Fergerm. akt- : lat. octo; ind. aBtau; He. Otte (-sang); — got. untxvo. Cf. ind. aK-tu-5 Lys, «xnx. Altsaa egtl. Demring. oven, over (gd. ogsaa med Omlyd : Yver), ovre, overst (Gram. 8 103. b.), Oberst (s. d.), evrig (s. d.). Ifelge ht. oben, über, ob, He. : germ. üb; b (vel ifelge Übetonethed) af fergerm. p : ind. upa-<ri), lat. 3-uper, v'i?«<,. — Overdaad, -iq, se Daad. — Overfiod se Flodd; vel dog combineret med plt. Overvloode (herer til Flood); overflodig er Laan af plt. overvloodich (oo), der ilke har med flyde at gjere. — overfioie se Flei. — Overforster se Forst-. — over hovedet gjengiver itberhaupt. — overstadig ? mon plt. over Stade ? ?: over Bredden. — overstyr : plt. overstuure (iiii), se Styr. — Overtro gjengiver
Aberglaube, aber-, med plt. Udtale over-, attraheret til vort over. — Overvcer, overucere : Gram. 8 101. <1. — overvcettes (rettere med e), maaste genitivistt Adv. til gd. Wcet(t), se Vegt, veie. Ovn. Ifelge ht. Ofen er germ. Form iltn- (u), som af fergerm. —pn. Istedet har Got. alm-8; hvorimod ,s^o-5 divergerer i Vocalen. (Sy., gd. Ugn; uden Vegt; cf. Havre, Stue). Oxe, gd. ogsaa Uxe; germ. (og got.) SbB2<n)- (u) („svagt" Mase.); ind. ukB an-. (Plt. nu Osse). — Deriv. : Pl. Orne, fordum Bxen. — Orehoved : nt. Oxhoft, forhen ogfaa Huteshoovet (Uglehoved ?), e. KoBBbea<l Svinehoved, varierende Mcerke paa Tender, neppe altid at distingvere saa neie. paa, nd. af op aa; se Aa-, an. — Maaste eneste egte d. Ord med Forlvd P-. — I Germ. (hvor den vel opr. manglede, fordi Forlyd b- var overmaade sjelden i Urindoeuropceist; cf. Indledning 8 6) ere i Tidens Lob optomne nogle Interjectioner med Forlyd p-, pl-, som pnf, Platfch, fra hvilke tildels stamme andre Ord; hos os er Saadant vel ncesten altid Laan fra T. — øvrige Ord med denne Forlyd tor tilhobe ertlceres for ngermaniste; ere tildels af dunkel Herkomst; tun ganske saa, som Ploug, Pung, Pund, Penning, treffes i det celdste Germ.; sitter urgermanist Etymologi er ikte opdreven til et eneste. Pllll , -fugl, gjennem T., af lat. pavo. — Paaske gj. Plt. Paafche af p2Bena, opr. hebraisk. — Padde : nt. Padde, Pedde; e. pacllloek; cf. plt. Pad (Fodsaal; Brem. Wb. : „uralt celtisch : pe6ck Fuh") ? ; item plt. padien, pedden (tradste); Pote; Pad, ht. Pfad, e. patb (Sti)? — paf ! , med pif, pnf; ikke meget gamle; hos os vel fra T. — Pagt : lat. p2etum. — Pakke, Pal. fra

179 T.; vidt udbredt; efter Nogle cellist. — Palme : lat. palma. — Pande : Plt. Panne, ht. Pf-, e. Pan, «borruvvecl trom Lritißb : Irißli panna He,; eorrupteck tormß af Lat. patina» ; har hos os optaget Bet. af gd. Ntr. Erme : lronß. — Pandser fra T.. „ans it. paneiera, zu it. paneia Bauch; eigtl. Theil der Ritstung, der den Unterleib deckt". — Pant fra T.; der fra Romanist ? gfr. pan. bl. A.: borttllgen Gjenstand; e. pawn : >I.at. pannuß; tbe reacließt p16<186 to leave >vaß 2 piece ot elotbinß°: „Quellenwort uicht gefunden". — Panther: panlbera. — Pap af t. Pappe; „man leitet es ab aus it. pappa Kinderbrei. zu lat. pappare essen". — Papa, vidtudbredt, bestandig afny produceret, primairt Lydsignal (se Fader). — Papegoie, fra T. : Romanist : Orienten, Ex. „arabisch babaß2° ;

onomatop.; Attractioner : til foreg.; it. p2paßallo til 8a»u8 Hane; e. popin-Mv : -Stade.— (Papir : i?««?v^o5, opr. cegyptist). — Par, parre: lat. p2l gjennem T. — Park fra T. : „Ansgangspunct sieht man im Celtischen : gael. paire» He.; »vanxv22r mt >vorcl Komt, i 3n«8 niel op8e8poor *(se Pap), »ol intantine orißin«. — Pante ht.; gt. Puuke, „jedenfalls Fremdwort" (eller af onomat. Interj, i T. ?). — Pause : lat. p2UB2. — Pave : lat. p2p2; se Papa. — Peber : lat. piper, gj. Nt. ; Pebersvend, opr. (ugift) Kryderiscelger; „Peberme" Efterformation. — Pebling, Stoledreng, vel af P2p2; mangler hos Litbben; omdannet af plt. Adj. pepelik (geistlig) ? Nst. Pipling er vel Attraction til pipla (smaapibe). — pege — sy. peka, nst. peika; herer til den celtiste Ordfamilie : fr. pi<rue, plt. Peek, He. — peile : nt. ; Plt. pegelen, peilen (se Pcegl), «veilen , vit peßel, bi^vorm peil». — Pels : t. Pelz : fr. peli^e, it. pellieia, af lat. pelliß Stind. — Pen : plt. Penne : lat. penna. — pen, pcen?; anferes af Rietz i sy. Dial., Frisisk, samt i Finst; cf. sy. Dial. Pena (Praas), Penig (spinkel), pena Bla Mm tunnt (d. Dial. pene en Le), gsv. pcena (slaa Penninge 0. L.), der kunde vcere extra heret af Penning fnarere end Stamord dertil; dog har Finst : pieni fchmal, fem, pien2 Leiste, Brett He.; om Slegtstab med lat. peniß? med holl. pee(n) (Gulerod)? med e. p2ne (bl. A. Strimmel)? as pen til fr. peint malet ter neppe fastholdes). — Penning (nd) (gd. med nn, itle nd); Pl. Pen ninge : Penge; hos os fra T. og E. ; übetjendt Oprindelse; cf. foreg.; der kunde tcenkes paa lat. p2tin2?, item paa lat. p2niß? (Penge til Soldaterbred?); Nogle henfere det til Pant, ifelge gt. Variant Phantinc, Phentinc, der dog vel er „volksetymologisch" attraheret til Pfand. — Pensel : lat. penieelluß Haletot, gjennem T. — per (gjennem, ad), rent lat. — Perle gj. T. fra Romanist : perul2; Perlemoder : M2<lle-perl2 , mere-perle. — perse, Plt. for*

180 presse. — Persille : t. Petersilie : petroßilium, — (Pert, plt. — Pferd : P2r2vere<luß : »«?««« u. vere6uß Pferd. zu celtisch recl2 Wagen" ; hos os kun maritimt : „Pertline"). — (Ph ase, Phrase : grcesie gj. T.; mangle «germanist Klang). — Pive, pibe, gj. Nt. af lat. pipa, pip2re; (germ. „stcertt" Prcet. : peb -en, He.) combineret med reproduceret Interj, pip! ; og med lat. pepo (nene^), pipit-2, piluit2 : pippe (cf. e. pip Fre, egtl. af Melon : pepo; fr. pepin : e. pippin. holl. pippelinß, d. Pipling : LEble), pible. Piple, pipse; Pip hos Hens („aus pipit2, pituit2«). — Pidst fra T. , „cms dem Weudischen" (Vrem. W.). — (Piece rent fr.). — Pigg med pikke , af cellist Slegt (fr. picsue He.); attraheret : Piklelhue : Pickelhaube : „mhd. Becken-, Beckelhaube". — Pige ? i Gsv.. Nst. alm. Piita; ligl. finst; cf. foreg. ? (Spidshue? Kjotten spid? Haarpidfi?); cf. dog snarere d. Dial. Piig (Skjert He.), plt. Pije, Pigge, Pyke (Undertreie, Brem. W.) : celtist Me Krutte, Hylster, Postei (e. pie, obs. eourt-pv : Bliort elo2k; pe2-^2eket 'Pijcettert'). — Pigvar, sv. piBBV2I, Pigg og fordums -hwarv, se hverve. — Pil (Vaaben) : lat. pilum gj. Nt. (deraf pile afsted); Pil (Trce), ligl. sv., vel samme Ord (egtl. lige Gren ?). - (Pile grim : pereßlinuß, gj. plt. Pilgreme). — Pilk, pilke ?; ligl. nst., sv. Dial.; pilke, nst. pilka ogsaa pille, strabe; om Iterativ til pille med nst. pila, sv. pela, holl. pelen, e. peel, fr. peler : lat. piwre trette Håar ud. — Pille : piluw gj. T. — Pille, fer Piller; fv. pel2re, e. pillar, ht. Pfeiler : lat. pil2re, pil2 Stette. — Pilt ?; ligl. sv. ; nst.Piilt; ogsaa finst : piltti Bube, pilttu Stander im Pferdestall. Minder om t. Pilz (se Bylt). — Pim(p)sten : Bimsstein : „aus pumex». — pimpe for pimple, sv. pimpla, holl. vimpelen, »mißßebien van pomp» (Pumpe)? snarere, som t. pimpeln (strante), af pimpe! Meise, Strant ning : opr. nippe ynteligt ? cf. d. Dial. Pimpe : trave smaat. — Pind, med sv., nst., nt., g. e., celtist Pin(ne) : -all trom 1.2t. pinna, variant ot penna : leatner, pen, lin». — Pine : lat. poon2, gj. T.; d. Snffix i Pinsel. — Pinie : t., af lat. Adj. Fem. pine2, as pinuß. — Pink (Fartoi) sra Holl. og E. : »uit bet Itom. : tr. pinene, Bp. pineo». — Pintse : gj. T. -^ pirre, med nst. pira (Pirke; se Ross), Laan af holl. pioren drille. Deriv. : pirke. — pisse, i Germ. fra Romanist, hvor det synes fremkommet interjectionelt. — Pjalt, fordum Palt, med sv. P2U2, nst. Paltre, Pjaltra, Piltra, af plt. Patte, Patter, palterig (e. paltrv med fordums palter : rubbißb); uoplyst; som extraheret af nt. Paltrock 3: Paletotrock, grober iiberrock : ladstefratte): laset Frakke; Iste Led da opfattet som : Las?). — Pjank, af et celdre "Pank; sv. Dial. Panke (Tosse), cf. Panka (Vceggelus)? , sv. pank (bankerot, usolid) ? Ross anforer som nst. i visse Egne: Pjank (Masc., Bylt; Ntr., Smaabagage), pjanka (Pakke); afledte Betydninger ? — Pjat, pjatte; j vel Udvcext; cf. isl. pati Snak; fra Nt. : plt. pateren (vaase), e. pat, palter om Hagl o. L.; sv. Dial. pådra, pjatta, pjatta 812 tatt oeb lin<lrißt, om r«Bn He.; cf. prate ? — pjadre, pjadste, Pjasse, pjuste se pladre, pladste, Plaffe, pluste. — Pjevl : d. Dial. picewe : klynke;

181 e. peevißb; onomatop. — Plade : plt. Plate, ht. Platte (: Plattenslager), fr. Adj. Fem. plate; sammes Mase., gj.

T. : plat ; i Romanist Laan, maaste fra Grcest : af hvis Fem. kom lat. platea stad Plads, Gade, deraf fr. plaee, t. Platz : d. Plads. — pludre, Pludder (j), item pladste, Pladst (j). vel fra T. (pladderen, platschen), hvor et naturlig! Onomatopoietikon reproduceredes; samme sees i Vcede, vaad (vilde germ. blevet til tlat-, cf. stad ? egtl. vandret?). — plaffe (j), af Interj, plaff, Variant til paff. — Plag (gg) (ung Hest); cmferes i Nordfristst, og i sydsv. Dial., og der som Ntr. og Mase.; vel da Eet med sy. plaßß lkl2c!eßperße, ogsaa benyttet som Stjeldsord : Lemmet, Rcelel. — Plage : lat. plaß2, gj. T. — plan. Plan, lat. pl2nuß, -2, -um. gj. T. (Plaine, gj. Fr.). — Planke, gj. T. fra Romanist : lat. pl2ne2 („bei Festus u. Palladius"). — Plante : lat. pl2nt», gj. Nt. — plappre er t.; onomat. — Plaster : t«^«6?<f,)ov gj. Lat. og T. — pleie med Pligt, Laan af plt. Plegen, Plicht (ht. med Pf-); gammelt „stcertt" Vb. i T., tidligst med Bet. overtage, besorge (paa ansvarlig Maade). Flere Gjetninger om Herkomst, f. Ex. : af lat. plieo folder ind, hvoraf fr. em-ploi. it. im-pieß«. Speciallnvendelse er vel nt. Plicht, Plecht : Halv- el. Qvartdcek paa aabent Fartei (hvorved noget Num indfoldes); laant til os: 'Pligt', maritimt, som i Pligtlluter. I T. udviklet Aflydsderivatum turde vcere gt. Ploog, Pfluoc : Gewerbe, Verns, Geschcift, Erwerb, Lebensunterhalt; item i Nt. : Trupp Arbeiter, die gemeinschaftliche Arbeit verrichten, z. E. bei Deicharbeiten (auch Gesinde, Pobel, schlechte Sachen); i A. S. (Laan og yderst sjeldent) Agerstykke, der beserges af een Ploug segtl. af eet Hold Arbeidere ?) ; Betydning Pleie instrument turde vcere yngst, overfort fra Holdet (og Agerstykket) paa det fcelles Vcerttoi; tun Vcertteiet betegner det, sikkert sydfra laante, gd., nst., sy. Ploog nu d. Plou(g), hvortil Deriv. pleeg(i)e, nu d. ploie. Ordet (der mangler i Got.) er fra T. laant til et par af de slaviske Sprog. — Pleiel ?; sydsv. Dial. Plaget, Prcigel. Mon Omfortolkning af plt. Vlegel (af lat. tl^ellum) ved Attraction til plegen (pleie 0: behandle)? (thi et lat. *plaß6llum kjendes neppe). — en Plet, Laan af Plt. Plet (Lap) — e. plot, plat <ot Brouncl), got. pl2t-8 Lap; om egtl. Plade, af «^«^s ?; dette i e. Form, plate, plate-vvare gjengives hos os forn (et) „Plet". — plire ?, Laan af plt. pliren, plitten (Brem. Wb.) (maa sondres fra bleerooged, e. b!ear-eve<l). — Plon(g), pleie, se under pleie. — pludre. Pludder, plt. Onomatop. pluuderen, ht. plaudern (Pludder : Dynd, horer med); Sideform er vel sy. Dial. ploddra. plt. .plitten, hvoraf Gadesprogets „Plere". — plndselig : plt. Plutzlit, Plotzlit, holl. plotßeM. ht. plotzlich, anf den Plotz ?: paa (saa hurtigt som) Kaarden ? : Plotz, plt. Plotze : kurzer Degen (ogsaa en Fist). <»plotß, eene KlanKnabootßinß«. „Zu einem "Plotz : Schlag"). — pludsfed, -kindet He. : plt. Pluss, Plutzig : anfgednnsen (Brem. Wb.); cf. pluste. — plukke, gammelt Laan fra T. (Plt. plucken); findes i Gnst., Gt., og alt iA. S. ; neppe af germ. luterjection, men Laan af gfr.

182 pluciuer; it. pilueeare (plnkke Druer); opr. nappe Håar. — plump !, plumps !, plumpe (-se); Onomat. ; ialtfald Adj. plump er fra T. — plumre, med sy. Dial. plummsa, horer sammen med foreg. — plus, rent lat. — pluste, pjuske; Simplex : plt. pluusen (zausen), med Deriv. plusteren. — Mnlig udvitlet fra Ply(d)s, plt. Pliis He. : Haarstade, af fr. peluebe, pelouße, it. peluxxo, af lat. piluß Håar. — plyndre : t. pliindern, Plunder wegnehmen, af plt. Pluude (it) : Gerumpel, bes. von Kleidern, Bettzeug saf Plume? Fjer). — Plog (gg). Plok (at ploke), fra Nt. : Plugge, Pluk, Plok; ht. Pflock; e. pluß, >ot oeltio orißin : Irißb pine, ploe», He. (Vistnok er Blok, f. d.. opr. samme Ord og ugermanistt). — Pode, pode af nt. Pote, poten, med Impe, t. impfen, e. imp »l'iom 1.0>,v Lat. impotuß, 2 Bralt (I.ex Ba!iea) : «««pvwx». — Pog , gd. som i Sy., Nst.; betyder Kjep (Bet. lille Dreng' i D. og sy. Dial., cf. Pode. er afledt; nst. poka : vrante, med Pok : en Fortrydelig. ogsaa : trodsig Dreng, tan vcere et andet Ord); cf. nt. Poot : Dott, e. poke rage, »6eltie«. sUvedtommende : sy. poike. nst. Peyt, fra Finst). — „poifodet", Dial. poie (tåge svcere Stridt) : plt. Paiefoot, „viellcicht aus Padiefoot, padien", se Padde. — Pokker (Hud blcerer; Vet. „Djcevel" illegitim) : nt. Pocken, e. poek, «probablv l^ellie, alliell to poke (baß), poeket; lrißb pueuicl : pustul6", He. — Pol : gj. Lat. og T.— (polere:romanistt). — ('polisk', „velforpolitist", Molb.). — (polstre, ht., se Bolster). — Pomp : 55««^, gj. Lat. og T. — Poppel : populuß, gj. Nt. — Pore : Vei, gj. Lat., Fr., T. — Porrelog (u): porrus. — Pors?, ligl. t. (ht. nu Porsch, Porst) (Vigfusson: trom porruß>. — Port : porta, gj. Fr. og T. — (Porter : «clrink ot I^ou, g. e. proKe Hc.; » tveitle? probablv trom procio, to poke, eonluß6vitb lt,at. procare, to aßk.» (cf. Tiggerstav). — prale fra T.; holl. prale» (",»ietß met 2eKerb6i): „vgl. ndl. brallen, e. braxvl, fr. brailler. celtisch t»raßal larmen, pralen" ; »brawl, l^eltie» ; hos os: „bralle". — Pram, af m. Prallin; „aus dem Slavischen : pramu; Wz. par-» (se fare He.). — prange (prunke), fra T.; ght. praugen, brangen, „Ursprung dunkel; Beziehuug unsicher zu Pranger, Zwangsbehalter", He.; dette herer til et uoplyst pranß«n (trytte, kue), allerede i Got.; dertil herer vel vort prange (prutte; egtl. klemme?),

183 Pranger, Forprang; item „prange Seil" (Molb.). — prate : nt. praten, ght. bråten (plaudern); e. prate; »wel nit eene unomatopee» (eller Eet med braute?). — prelle (ogsaa i Bet. klemme for Peuge) : gt. prellen, Ipf. pralte, nu ht. spaltet til prellen og prallen; „Ursprung dunkel". — Pren : af Plt. Preen; a. s. preono, nst. Priona, d. Dial. Pryn; holl. priem, ht. Pfriem; efter Nogle extraheret af lat. premula; efter Andre celtist („irisch prin Stecknadel"). — prente : Plt. prenten, e. print. »Bnort lor I^r. empreinte». Sb. omsat til Vb. (af lat. imprimei e). — presse : fr. preßßer gj. T. Attraheret hertil : presse Sofolt : »preßß, corruption ot proßt : preßt-monov (monev aelvaneecl); l^r. pret : pr«6Btuß; to impreßt, eontußec! presß». — Prest, fordum Prester (nu Pl.), -^eie^^eoox, gj. lat. pre3bvter og plt. Preester. — Prik (tt) , prikke; forhen ogsaa prige (prege) af et " prike, nst. prita a. f. Subst, priea Spids; tt i nst. prikka, nt. pricken, e. priek, He. Uoplyst. Interjectiouel Oprindelse i Germ.? eller Laan? spinner med Udvcext r ?). — prime ; ogsaa Plt. primen, sv., nst. prima; vaase, sysle unyttigt „cf. e. prime gjere Forberedelser : lat. primum Begyndelse" <Aasen). — (Prin ds : Prinz : prinee : prineepß). — Pris (Vcerdi; Ros), plt., as fr. prix : pretium; med prise, lovprise (fr. prixer taxere). Blandes med Prise : fr. priße (lat. prenene), idet it. clar p,eßa gjeugives : preisgeben, pris give, give til Pris; item : Pris(e) Tobak. — (probere : probare, gj. T.). — (prompt : lat.). — Prop. proppe fra Nt.; ht. Pfropf, pfropfen; hvori synes sammensmeltede lat. propaZo (Podekvist) og celtist prop, propa (Stette), hvoraf e. prop. — proper : fr. propre, — (prosit!, lat. Conjunctiv : det vcere Gavn). — (protz e : rent ht.). — Provst : pro- el. pr<»poßituß, gj. T. — prr! primairt Signal. — prud (hvoraf pryde. Pryd), med e. proucl, vel af fr. pru<l'bomme?, og da Eet med prucle <provic!u3). Vel dog i E. blandet med et celtist Ord? thi i A. S. skrives prut. og Bet. stolt er tilkommen. — Prunk, Prunke er nt. <nu ogsaa ht.); cf. e. prank. Ikke oplyste (prangen og iterativt k?). — pruste af nt. pruusten (nyse), Onomatop. — prutte ?; celdre " prude kunde ventes; sv., nst. pruta; nst. prutten (kort og stiv; surmulende); Variant med l : nst. plutll (prutte), plyyta (surmule), Plyyt (Pog) ; sv. Dial. Plut (tyt Lcebe), Plutt (Top), plutas (surmule); cf. uysncevnte a. f. prut, med prutian („prutzen, stolz einhergehen")? — Prygl : ht. Prilgel. ght. Brilgel (Knitttel); i celdste Ht. giprugilon (durch itbergelegte Stocke schutzen); „Geschichte untlar". — prcr(di)ke : plNmcare, gj. Plt. pre(de)ten. — Prceg, prcege : ht. prcigen; ght. braechen, praechen, Vraech, Praech; „Ableitung zn brechen"? — (Prcest se Prest). — prove : lat. probare. gj. plt. proven (o). — (P salme : Strengespil). — pst ! og pu(h) ! vrimaire Signaler (cf. ful, fy). — Pude ?; sv. Dial., nst. Vuta; sv. Dial. Puta vara uppb!aßt. (Aasen : „forstjelligt fra Puta, fr. putain He.»). — Pudel ht. ; „erst nhd.; dunkler Herkunft". — Puder (Molb. dd; meget simpel Udtale) : fr. pouclre <pulver-i3). — Puds, pudse (Polere) : ht. Putzeu; „sftat mhd. butzen", maaste as lat. putuß, ren, put2re feie ? (eller germ. but- ?

184 give smaa Sted ?; cf. under Bytte); eller Eet med Puds (pudse)?, llf holl. poet3, P035, plt. Pusse, ht. Posse (Spah), som henfores til it. bo2xo, fr. bosße Zierat. Men pudse en Hund paa er directe af Interjection pss ! . — puf ! nyere Interjection, vel fra T. (med pif, paf); Puf, puffe. Er ligl. romanistt; fra Fr. : Puf, poull, i Klceder; item til at sidde Paa. — puge, Kornpuger, Pugestole, af plt. puten (kradse, rapse, stjcele), Putet (Veutel); cf. fr. Dial. pouc>ue o: poebe (celtist); maaste da : putte el. rode i Lomme. — pukke (ligl. nst. putta, pokka) af plt. puchen, holl. og ht. pochen; »v2u een onom2top. pub. puk : Kloppeu. ; eller celtist : poe 6e. (slaa)? — Pukkel af t. Puckel, Buckel, „Ableitung von bitcken, zu biegen". — Puld : Plt. Pol(le) (Hoved, Tov), e. poll. — Pulle (Hene) af Interjectionen. — Puls (ogsaa i Vet. Aalestage) af lat. puIBUB. gj. T. . — Pult : lat. pulpitum, gj. T. — Pulterkammer : nt. Potter, Palter, Palle (se Pjalt), sammeuvoxet med Onomatop. ht. poltern (cf. baldre). — Pulver : lat. pulvor-i3 (Nom. pulv,B>. gj. T. — Pumpe (o; Gram. 8 60), hos os fra T.; findes i mange Sprog; uoplyst. — (Punch, e.; »llve inßrementß : llincli paneb : s°). — Punct(um) lat. — Pund : lat. pon6u3, gj. T. — Pung; findes i Plt., A. S, Got., flere romaniste Dialecter, Nygrcest^ m. fl.; uoplyst. — Puppe, lat. pupa. gj. Fr. og T. — pur : lat. puruß. — Purk, opr. Svin; nst., sy. Dial. Pnrka : So; af lat. poreuß. — purre (fordum ogflllll strevet pore, nst. Pora), med forpurre, af plt. purren; holl. porren; maaste af en Interjection? Om 'Purre', forkroblet Trce el. Bust, opr. herer herhen, eller er attraheret ? — Pus, pusle (med Pusling) hore vel sammen. PuK ogsaa i sy. Dial.; Vbt. ogsaa nst.: plt. poseln (Brem. Wb.); e. puß3, Tiltale til Katte; ligl. i andre Sprog; egtl. en Interjection. — puste. Pust er nt.; onomatopoietistt. — putte; ligl. i E., hvor det henfores til Celtist. — Putte (Hene), er vel interjectionelt; behever ikke at vcere Laan af it. putto, -a Varn. Pynt, i begge Bet., gj. Plt. Punt(e), af fr. point, pointe. — pyt, primairr Signal (opr. d. ?). — Pyt , gj. Plt. Putte (it) af lat. puteuß. — Pcegl, af nt. Pegel („hlllbes

Nosset"), opr. Knop (el. Ring) inden i Bceger som Mcerte, tit hvilket der burde uddrittes; deraf : drikke 'til Pcels', ved Sammenvoxen i. Udtalen med stgde. (Ikke videre etym. oplyst; cf. e. peß?> der vel er celtist). (Cf. peile). — Pcel : lat. p2luß. — pcen fe pen. — Pcere : lat. pirum. — Psbel t. af fr. peuple. — Psit : Poiton(vin)? — Pol : Plt. Pool (o?), ht. Pfuhl, e. pool; celtist : pol He.; Rod som i lat. p2lu3. — Polse; V.S. O. : ht. Dial. Pfulz): Pfilhlziehe (Pudevaar; lat. pulvinar); maaste hos os, ved en lydst Kok, tilfceldigt overfort paa Pelfestind, og af os tåget for directe Bencevuelsc (cf. Skeite). — ponse : fr. penBer. lat. penare. — pose . opr. svulme, toge over; sy. poßa, Dial. pysa pees, pusa; nst. peysa, Puus (Dynd); plt. buusen (Pimpe), Buse, Butse (Sildebaad), posen (vade); holl. bui3 Rende, Sildebaad; ht. bausen, Dial. pausen (pimpe), ght. bnusen; fr. buße, bie? Rende, Sildebaad;

185 alt i A. S. : butße-eearla3 Sefolt; celtist? (el. udvitlet fra buse?). spand) er vel extraheret.

Pos (Vse

Ovadersten t. Quader : „lat. <iuavi-8, KraxHa raat Kjed; litauist KrauM-8 Blod; Kjed; lat. eruor, eruentuB leru-ckuB, erucleliB) here maaste hid. Cf. under rue. Rllllb, raabe, gd. "Roop, roope; nst., fy. roopa; ht. ruofen (nu rusen); i de celdste germ. Sprog med ti- : got. nrop-8. Germ. brup-,- fergerm. Krnb kjendes ikke. Se Nygte. Raad, rande (gd. „svagt"; opr. dog Preet. "reed raaden); got. reclan. nt^ randen, ht. rathen, e. reall; germ. racl-; forgerm. rackb- : ind. racln- ordne He.-, g. slavist racliti forge for; -. (Rabalder : fri Variant tit Balder, s. D.). rable, af plt. rabbelen (Brem. W.), ht. rappeln. Maaste opr. af lat. rabulare. Race, fr., af it. raxxa. som stal tomme af oldht. Reiza (Linje) Rad ; ligl. sy., nst. (nst. ogsaa med 0, isl. 0); ellers übekjendt; saa at ikke sees, om det er germ. -cl- el. -tlr-. Maaste Eet med nst. Rad (lang. Bante). — Rygrad (med Benrad; Gram. 106. e. P. 112) af t. Grat (hvori G itte vides at vcere Prcefix), der lan have combineret sig med et i Nst., sy. Dial. bevaret Rat (isl. lirati) : Skrammel, Cadaver, Skelet; Stjeldsordet„Rad" tan vcere dette sidste, eller extraheret af Benrad (ranglet Lommel). — rad

185 alt i A. S. : butße-eearla3 Sefolt; celtist? (el. udvitlet fra buse?). spand) er vel extraheret.

Pos (Vse

Ovadersten t. Quader : „lat. <iuavi-8, KraxHa raat Kjed; litauist KrauM-8 Blod; Kjed; lat. eruor, eruentuB leru-ckuB, erucleliB) here maaste hid. Cf. under rue. Rllllb, raabe, gd. "Roop, roope; nst., fy. roopa; ht. ruofen (nu rusen); i de celdste germ. Sprog med ti- : got. nrop-8. Germ. brup-,- fergerm. Krnb kjendes ikke. Se Nygte. Raad, rande (gd. „svagt"; opr. dog Preet. "reed raaden); got. reclan. nt^ randen, ht. rathen, e. reall; germ. racl-; forgerm. rackb- : ind. racln- ordne He.-, g. slavist racliti forge for; -. (Rabalder : fri Variant tit Balder, s. D.). rable, af plt. rabbelen (Brem. W.), ht. rappeln. Maaste opr. af lat. rabulare. Race, fr., af it. raxxa. som stal tomme af oldht. Reiza (Linje) Rad ; ligl. sy., nst. (nst. ogsaa med 0, isl. 0); ellers übekjendt; saa at ikke sees, om det er germ. -cl- el. -tlr-. Maaste Eet med nst. Rad (lang. Bante). — Rygrad (med Benrad; Gram. 106. e. P. 112) af t. Grat (hvori G itte vides at vcere Prcefix), der lan have combineret sig med et i Nst., sy. Dial. bevaret Rat (isl. lirati) : Skrammel, Cadaver, Skelet; Stjeldsordet„Rad" tan vcere dette sidste, eller extraheret af Benrad (ranglet Lommel). — rad

185 alt i A. S. : butße-eearla3 Sefolt; celtist? (el. udvitlet fra buse?). spand) er vel extraheret.

Pos (Vse

Ovadersten t. Quader : „lat. <iuavi-8, KraxHa raat Kjed; litauist KrauM-8 Blod; Kjed; lat. eruor, eruentuB leru-ckuB, erucleliB) here maaste hid. Cf. under rue. Rllllb, raabe, gd. "Roop, roope; nst., fy. roopa; ht. ruofen (nu rusen); i de celdste germ. Sprog med ti- : got. nrop-8. Germ. brup-,- fergerm. Krnb kjendes ikke. Se Nygte. Raad, rande (gd. „svagt"; opr. dog Preet. "reed raaden); got. reclan. nt^ randen, ht. rathen, e. reall; germ. racl-; forgerm. rackb- : ind. racln- ordne He.-, g. slavist racliti forge for; -. (Rabalder : fri Variant tit Balder, s. D.). rable, af plt. rabbelen (Brem. W.), ht. rappeln. Maaste opr. af lat. rabulare. Race, fr., af it. raxxa. som stal tomme af oldht. Reiza (Linje) Rad ; ligl. sy., nst. (nst. ogsaa med 0, isl. 0); ellers übekjendt; saa at ikke sees, om det er germ. -cl- el. -tlr-. Maaste Eet med nst. Rad (lang. Bante). — Rygrad (med Benrad; Gram. 106. e. P. 112) af t. Grat (hvori G itte vides at vcere Prcefix), der lan have combineret sig med et i Nst., sy. Dial. bevaret Rat (isl. lirati) :

Skrammel, Cadaver, Skelet; Stjeldsordet„Rad" tan vcere dette sidste, eller extraheret af Benrad (ranglet Lommel). — rad

186 brekke : t. radebrecheu (Rad : Hjul). — Radesyge?; nst. Ratesjute (cf. ratast?, hentceres. og nys anferte nst. Rat ?). — Radgaas?; nst. Rotfugl, Rotgaas, cf. Irrota, broclß2B. raste, ansees for ht., af raffen; isaafald Laan til Fr. : raller; e. rallie, Litbben har plt. Ravel (ein Spiel) som af germ. ral- el. r2b- (cf. revle, revfe). Raft ; ligl. fy., nst., e. ; plt. og e. Rafter; -t Suffix. Aflyd i nst. Raav (Tag). ght. Raave (Sparre). Germ. rat- ral-; fergerm. rap-; cf. oec?« helder, j»c>^ Heldning, Stellholz. rage, gd. rake; sy., nst. rala; gjore rag (se Molbech), sy., nst. rak (): lige), rage Håar af. strabc, vnrre. Germ. r2K-. — Samme Ord (el. Aflyd 2 ?) er vel plt. raken (: treffe, nemlig lige paa, geraade i. rere ved, angaa), laant til os : rage (angaa), og, med Udtale ncermere den plt., til Sy., Nst. : raaka (treffe). Se rcette. — rage, Laan af t. ragen (op, frem); germ. 1-23- el. br»B-? (et en enkelt Gang truffet a. s. olor-br^etb , overeser?, herer vist ikte herHen); fergerm. da raBb- el. KraBb- ? sCf. ?«^t3 Ryg. Bjergryg?). Se rave. Raigaas ? — Raigrces: e. rve-BraBB, rav>BraBB, af fr. ivi'2ie, af lat. ebri2e2; vel gj. T. Ratte, tilstibs, ligl. nst. med isl.; holl. rak <<«van onbekouclen oor8pron8°). — Congruerer med det forceldede Rakke : Hund. ? Rakker, laant fra Plt.; „Lessing dachte an recken 'aus die Foller strecken'; jetzt dentt man an niedd. racken (fegen)", der vel dog er yngre Denominativ (mangler hos Liibben). Af plt. to racken (Accent paa to 3: zu) kommer vort : „rakke til" (fele til), med Variant „ratte ned". Extraheret : „Rak". Rakle ?; forvansket for "Nagget ?; Molb. har. efter Moth, et Nagle (Uldtot); cf. nst., sy. Ragg (grovt Håar), Ragge (Haarscet); e. r» 8Las. sFr. raele kummer neppe i Betragtning). ralle, maaste gd. "ratle suagtet V. S. O. har et ragle, men sy. 128>2 bet. rave), eller Laan af nt. ratelen — e. r2ltle, ht. rasseln; germ. lrr2t- ifelge a. f. drNtele. «rattle->vort, trom tbe rntllinB ot tbe seeclB>: fergerm. Krack- : /!^«l)«» svinger (Nogle lage Kaicl- i x««Fl«, lat. Genitiv eorcl-iB, earclo, for RodVarillnt). sNt. rallen, nst. ralla, ogsaa d. Dial. ralle, betyde vaase). ram (stram) — nst., sy. ram (enkelt m : ramare Ho ; d. nu : for ramme Alvor He.). Germ. og fergerm. r»m- (opr. stillestaaende? cf. ind. ram- anh alten. Medium : ruhen"). Aflyd vel i nst. Rim („Spile, Stang") og i got. rimiß Ro. — Maaste horer hertil det fra T. laante Ramme, gt. Rame, nu ht. Rahmen (t. Lingvister forbinde det dog med got. braman torsfceste). — Ganske uvist, om der er Slegtstab med gt., e., Ram, t. Rammel (mm; Vcedder), hvoraf plt. Nambock, laant til os: Rambuk, samt plt. Ramme (Sturmbock) og rammen, laant til os : ramme Pcele ned; til Ram henfores ogsaa rammeln (om Dyr), Hvoraf hos os Icegerndtryk „ramle" (om Harer); t. rammeln betyder desuden nedstyrte ved Rammel. Rambock; laaut til D. og Sy., men benyttes intransitivt:

187 ramle ned. — Til ram kunde mulig staa i Aflydsforhold germ. r2m-, der inde holdes i ramme (treffe; Sb. Ram), nst. raama, muligvis Laan af plt. (og ght.) raamen (sigte, treffe); hertil horer (an)beramme. („Rambus" af t. Rapusche, der stal stamme fra Slavist). — Rampe : fr. rampe, gj. T. — Ramse se Remse. — Rams(leg); ogsaa i Nabosprog; allium ulBinum; a. s. bramBe; af et br2m- Bjerncpote : nst., sy. Ram (isl. bramm-r). Ran, gd. engang Raan som i Sy.. Gnst. I celdste T. treffes eetfteds bi-rahanen (plyndre). Germ. r2ban-. Forgerm. rak-. Rand; almengerm.; i germ. ran-cl- ansees -cl- for Suffix, og n at staa for m ifolge t. Sideform Nanft (cf. Bernuuft af veruehmeu) og e. rim, der kunde have Aflyd hertil, men »perbapB borio^vecl tronr rbim : eclBe°. Cf. ram (: maaste da opr. : Afstiver, Strammer, f. Ex. Stjoldrand). Randsel fra Plt. (holl. ranBel. >vit bet l)uil.3eb overB6nom6n>); plt. Rentsel, vist Eet med Nanzel (Brem. W.) »Kothsaum am Rocke; von Rand", og da anvendt paa Pose med stivrandet Munding? Dog henfere t. Lingvister ht. Nanzen til ght. Raus (Bauch), som om z var Forvanskning (?). Rang, gj. T. af fr. rar>B, „das selber dem dentschen Ring entstammt". Rangle (Legetoiet); vel med Aflyd til ringe?; cf. nst. rangla : tlingre. („Benrangel" kunde fores tilbage til Forestilling : Lyd; „at rangle" i dglg. Tale kunde egtl. betegne : ligge eller bevcege sig som et Stelet ?). rank; ligl. sy., nst., nt.; e. (: frodig). Cf. fy. Dial. Ranta (langt smalt Trce He.), nst. Rant (Kjep), Ranka (Plankestabel). Se rotte. M.: Ikke germ. wr-). — Ranke (Vinranke) vel fra T., herer vel hid? (t. Lingvister henvise dog til renten, med ringen af wringen, opr. svaie hid og did). ransage, gd. -sake; af tabt Mann (Hus; got. rasn) og et Derivatum af Sag (cf. sege). I germ. ra3-n- kan Rod vcere som i Rast. — Nst., celdre d. Granne (Nabo) -^ got. 8«'!-u2na. (Ranunkel, lat.; opr. lille Fro). rap!, rappe (om LEnder). Onomatop. — Af lignende Oprindelse, og enten Laan af lat. rapere. eller Reproduction af samme primaire Element, er vel nt. rapen (ht. rafsen), med Iterativ rapsen : rappe, rapse sdivergere fra isl.

brepp2 faae fat). — Om hertil, eller til germ. br2p- scf. isl. nrapa?, styrte) hore rap (hurtig; ogfaa plt.), rappe sig, Rap (Slag), rappe (smcette), med egte pp ifelge nst. rapp (hurtig), Rapp (Slag), er itte let at le. — „RapPenskralde"; sy. Dial. Napp-Stala : Raprenderste. — Napgrces?; nst. Rape betyder Dvergbirk m. M; nst. Rap „findes som Plantenavn". — Raps for Rap-Sced, af nt. Rllllp-Saad, af lat. rapum, r2pieium, egtl. Roe. rar : lat. raruB sjelden; gj. T. rase, hos os nn fra T. : rasen; dog opr. samme Ord som nst. rasa (glide, styrte); Aflyd : nst. Raas (Lob; medmindre dette staaer for Rans, cf. rende, ?). Germ. og fergerm. ra3-. Ikte vist. om heraf deriveres :

188 rast; almengerm. (t. nu rasch, e. raBb). Germ. -8k- <-Bc>-) indeholder flere Muligheder (Henfonlsen til Rad, Hjul, er et lost Inbfald). — „Deien rasker sig" (vel fra Nt.) herer vel med, og ikke til noget germ. yr-, da -wr- pleier at bevares i Nt. og D. Rast (Tei) : t. Rasch : „u-ach der Stadt Arras in Frantreich". rasle, Laan af ht. rasseln (st), vistnok — nt. ratelen, se ralle. Rasp, raspe, i D., Sy., Nst. maaste fra T. ; ogfaa laant til Romanist, hvor den speciellere Bet. (tradse med) Filejern, siges at vcere ndvitlet, og til bagegiven til Germ.; i celdste T. treffes tun Vbt. raspen (gramse); maaste opr. med br- ?, cf. celdste t. hrespan? rupfen; se rispe. Rast, raste, ogsaa t. (Omlyd i e. reBt); Aflyd i Rist (?, s. d.) og i holl. ru3t Hvile (se Rest). I celdre Tider tildels : Veistykke (Mil; saa langt man ganer, til der rastes; saal. alt got. raBta). Hvis kun r2B- er Rod, kan der blive Slegtstab med Renne (s. d.). Skulde tilmed -8- vcere Suffix, kunde der videre blive Slegtstab med Ro (s. d.). Rat (Paa Stib) ?: t. Rad (Hjul); germ. r»tk-, fergerm. r2t- : lat. rota Hjul. Rav; ligl. fy., nst.; om det er germ., og da om germ. rat- el. rad vides neppe rave, gd. "'rage — nst., sy. Dial. raga, t. (med afvigende Bet.) ragen (se rage : iveiret He.); forceldet Deriv. : ragle (se Molb.), sy. raBla. Compos. ravgal o l. (se Gram. 8 82 : luddoven He.; 99. e.). Aflyd : nst. Riga, rigla (rave), og maaste (men med Nodudvidelse) rugga, rigga (gynge; se rygge). Fergerm. raBd- (Kr-?>. Ravn; almengerm.; opr. med ti-; germ. (og celdste ht.) nr2b-an- (nu ht. Rllbe), som af forgerm. Krabb-. (Onomatopoietist Anklang til lat. eorvuB, Reb; gd. Reep, som i Sy., Nt. ; nst. Reip, ht. Neis; e. rope. Germ. (og got.) raip-. Aflyd i : nst. Riip (Stribe. Ntr.; Fem. : Plante), riipa (ridse); nt. riip, ht. nu reis (afstrygelig, pluttelig : moden). Aflyd I : sy. repa. nst. ripa (afstryge m. M). Forgerm. raib- Nb- s««,/3«5, krum, passer ilde, har desuden maaste opr. Cf. rippe. — Reb, rebe (men i Nst., med Isl., Riv : Ribbeen) have indoptaget Bet. af plt. Reff, reffen (Brem. Wb.), holl. reet, Vb. reven (: rebe Seil), der mulig er — celdste ht. Href?, med Bet. eorpuB, uteruB, og maaste etymologisit — eorpuB (Ribbeen hedder i Nt.: Nibbe); andre Combinationer ere forsogte; maritime Ord ere ofte etymologistt dunkle. redde, Laan af nt. redden — ht. retten, a. s. nreclclan (nu e. rici?). Germ. nrack-i-an. Fergerm. vel Kraclb-, ikke fundet. slnd. eratn- betyder »BlaeKen°). en Rede (Fuglerede), nu stemmende med ght. Fem. Reide (hos Schade); Ntr. er derimod gfv. Reder, nst. Reid, Reir, isl. nreiclr. Germ. braitb(r)-. Fergerm. Krait— ikte fnndet. Rod Kråi- ?

189 rede, berede; nst. reida; nt. reeden, ht. bereiten. Germ. raicl-, congrnent med en Rodform til ride (s. d.), betegnede vel opr. : bringe til, gjore istand til Bevcegelse (cf. fcerdig). Sb. et Rede (Forrede, Bagrede, He.), en Rede (vide god Nede paa, gjere Rede for); Adj. rede, Form af ellers tabt red (nst. reid) samt Laan af plt. reede; allerede (adverbiell brugt Cafus); redebon, fordum -boen, Particip af bo i Bet. berede; Beredstab; Reder (med Rederi) herer vel og hid. Rhed tåges ogsaa alm. for »p122t8 W22l cle Bebepen Bereeck xvorelen ot 86reeck li88en», men kunde lige saa vel (cf. den e. Form ru2cl> betegne : Vei til og fra Havn, samt Sted, hvor Stibe ricle <2t 2nedor), hvad dog tan blive samme Rod. — Redstab (Instrument), af plt. Ree(de)schap, stnlde efter ht. Geriithschaft vcere as plt. Raat, randen (raade), ikke af reeden; Stavemaaden er i Plt. her uafgjerende; holl. med Betydning som ht. Gercith. kan vcere helt übeslegtet. — redelig er i vor Bevidsthed attraheret til d. Rede (cf. : „en stem el. rar Redelighet»"), men opr. Laan af t. redlich af die Rede (— r2tio), der ievrigt selv kunde vcere sammensmeltet med d. Rede (nst. G-reida). Regel : lat. reBul2, gj. T. (regere : lat. r Bere, gj. T.). Regn, regne; almengerm. Germ. (og got.) riBn-; -n- Snffix. Forgerm. r2Bd-. (Nogle anfere /soo^ Regn, formentligen for "«oo^, samt lat. riB2re vande). — sAttraheret „Regn- el. Reinfang", omfortolket af t. Rainfarn el. Rainfane, af Rain — Agerreen). regne, med sv. rakna gammelt Laan af nt. retenen — ht. rechnen; i Nst. (med Isl.) forvansket til reikna (nu ogsaa reekna); g. e. rekenen (nu reekon) vist fra Nederlandsk. Samme Bet. har got. rann-^an. Forholdet mellem dettes K og t. t (?: ht. ch) taler for, at Ordet ikke er germanistt; det kan i T. tcentes attraheret til

germ. Rod r— K- (som i Rcette He.); ranHan ter vist ikke ertlceres for uvedkommende. Forvanskningen i Nst. er som i Greive : Greve. Reie, Rcege (se Molbech); gd. "Rcecet(i)e, nst. Rcecekja, sv. nu r2ka. Germ. rak- (br- ?). Reise, reise Laan af t., ncermest plt. Reise, reisen (og reesen), Derivata af riifen (staa op He.). Gd. riise (Gram. 8 180. a.) og Transitivet reese ere forsvundne; reese havde i Oldtid lydt reisa, som i Nst., og laantes til E. : l2ise; indfedt e. er ri3e samt Transitivet re2r. Plt. reisen betydede oftest : gjere Opbrud, tåge afsted, dog ogsaa : anregen m. M.; hos os har det gjen opfristet sin i Plt. bortvigende Betydning : rette op, stille iveiret. Germ. riB -rai- riB-; ikke fundet udenfor Germ.; -8- muligvis Suffix. (Se risle). Reling (Rceling), Laan af holl. re(Be)linB, af reBel — ht. Riegel, e. rail. Germ. r?8-. Rem; gd. *Reem; nst. Fem. Reim (isl. tillige reima, r«ema). Germ. r2im-. Aflyd i : nst. Rim (Stang), Rime (lordstrimmel), med Deriv. Rimsa, Remsa, remsa, d. Remse, remse (nu ofte forvansket til Ramse, ramse); med andre Suffixer : nst. Rimla, sv. Dial. Rempa (lordstrimmel). — Af en anden Aflyds

190 rcette, altsaa rimeligvis übestegtet, er plt. Reeme, ht. Rieme, nu Niemen, celdste ht. Riomo, germ. rium-, hvori -m- er Suffix (cf. ?v«a Reb. «-ov» tretter), — nst. Rjome (Fledestind, der ligesom kan trettes af); ht., med Aflyd, Raum. nu Rahm. nt. Room (Flede). Ren (Agerstrirnmel), ligl. sy., plt.; nst. Reina; ht. Ram. Germ. ram-; -n vel Suffix. Ren, Rensdyr; nst. Rein, isl. brein-n, a. s. nr2n; som as germ. Irrain-. men maaste ugermanistt. ren, nst., ht. rein, got. He. med nr- : brain-3; -n- er Suffix; Rod Kral dli-; fergerm. med Kr- : xo,velv stille, sigte, demme; lat. cribrum Si; ght. Riiter, nu Reiter (Si). — Deriv. : rense, gd. reense, deraf e. rinBe (deraf fr. rineer) Rend, rende se rinde. — Rente, fr., af ren6re (lat. reclllere). — Rest, gj. T. af fr. roBte (fra lat. reBt2re>. ret (tt), Ret, rette; substantiveret Adj. : en Rette (modsat Vrange), alm. kun definit : Retten scultusministeiiel „Retstrivningsordbog" forestriver „en Ret" !) ; — t. recht, e. riBtit. Germ. ren-t- — lat. ree-tuB, por-reetuB stratt, «.pe>l.?Vs strakt; germ. Rod r— K- (se rcette), fergerm. r2B- : lat. re^re styre, ind. l2B'. — retfcerdig : plt. rechtverdich. retskaffen : ht. rechtschaffen (se staffe). Rettighed : plt. Rechtichheet. Retter- i Composita kan tildels vcere R. i Bet. Veddet; ellers gl. Genitiv (Gram. 8 99. 2., 177. e.). Retske »: Richt scheit, se Ske, Sli. — T. Deriv. : richtig, laant til os : rigtig. Rev (i Hav); nst. Riv (Ribbeen og Rev); plt. Ris, Ref (Gen. Reves); bet. vel. egtl. Ribbe (f. d.). sNogle have „an Verwandtschaft mit a. nord. rita gedacht", som om det egtl. betydede Nevne). — Deriv. er vel Revle (i Hav), cf. nst. Rivle (Rundhott; opfattet forn Ribbeen?), Rivil (tyndt lidet Trce). — Maaste kunde here hid 'Revl og Krat' (Molbech har ogfaa Ribbel), nst. Ribl 0 Krat, med Aflyd (maaste nyere) til Rubl 0 Bitt, der dog vel har at gjere med 'Rub og Stub' ?. — Til et germ. r— b- herer videre 'revle op', plt. rebbeln og (med f af v foran l) reffeln (sich zerfasern; Brem. Wb.), holl. ratelen, e. r2vel shvorimod ht. Rafset : Eisentamm, vel har ht. ff as germ. p, ligesom riffeln, ritffeln — plt. repelen : karte Herr, dadle, hvoraf vort „Reffel", „refle"). Ifelge ?«<>"?, Sem, maa antages germ. r—b- i isl. rit 2sy (se Lerred), stotst Dial. riv, hvorfra vel stammer e. rivet, nitte, og fr. river; maaste herer revle sammen hermed?. — revne herer til rive. — revse, Iterativ; — ght. refsen rafste (tadeln), Reffunge (endnu celdre : Rafsunga); dette synes at here til ght. resten rafte (znpfen; tadeln), der da maatte krceve germ. ral-i-an, fergerm. r2p- (: lat. r2pere rive), men synes vansteligt at stille fra ht. raffen (se under raste), hvilket t. Lingvister dog scette — nt. rapen (rive; cf. repelen ovenfor), som af fergerm. r2b-. Overmaade indvitlet. — Af germ. r— b er Ribbe. Laan af plt. Ribbe - ht. Rippe (bb af H); i celdre D. og i Nst., Sy.:

191 Riv, Rev ,vaß». ri, Laan af plt. rijen, riigen (heften He.) — ht. reiheu, ght. riihen (aus einen Faden ziehen). Germ. nb^)-. Aflyd raiti^v- vel i e. ro^v Rcette. Fer germ. raici-; cf. ind. rekna- Rcette ck- (ht. nu reiten; e. Ipf. ro«le, Sb. ro2<l). l2ict- er ligl. Rod i berede, Rbed (f. d.), og Betydningerne ere ikte uforenelige. Der kan dog blive Tvivl. om ride er ger manistt (forefindes itle i Got.; fergerm. «ib : rai «id- r, lat. r«8- (rex reB'B. reBiuB) antages at vcere blevet til r^-, cf. Vercingeto-rix 0. l.; Laan bliver her pllllfaldende, og Sikkerhet) krceves for, at celtist -rix virkelig var — lat. rex, og ikte netop staaer for raiB-8 ?. (Laan fra Germ. til Romanist : fr. riene, He.). ('Rigel' : t. Riegel, ikte sikkert oplyst). — rigge, Rigning; nst.. rigga (omvikle; takle), Rigg (Tåkelage); e. riB- Germ. r—?, br—?, ?. — rigtig se ret. — Rille, agronomistt : plt. Rille (Fure efter Regnvand); Brem. Wb. : plt. riolen (nm knuten ?: tulegrave), Riole : „Rinne, Furche, kleiner Graben, holl. riool, fr. riBole. Cambr. rbi'Bol«. I E. siges «trill, »82me 28 trill ... pro bablv contuBecl svitti rbill : a roxv». Opr. da celtist?. en Rim (ii), opr. Ntr. som i Sy., Nst.; holl. nu ri^m, e. rime; i celdste

192 Nt., ligl. iA. S. og Isl., Hriim. Med andet Suffix : celdste ht. Hriifo, senere Ruse. nu ht. Reif, holl. ri)o. Germ. nrim- og tirlp-; fergerm. Kråi—. et Rim (ii), hos os vet fra T., hvor det fordum betydede Vers, Metrum, Tal, Rcette; i A. S. : Tal (findes ikke i Got.); i Germ. vel Laan fra Celtist („altirisch rim Zahl"), dels directe, dels gjennem Romanist, hvor det synes paa virket as rbvtbmuB, og hvorfra ialtfald den nuvcerende Betydning er laant. sNogle regne det i Slegt med «ot^«c»s, dette med formentligen indstudt F; t. Lingvister anse Rim for germ.) Deriv. : rimelig. rimpe (opr. folde, rynke), vistnok Laan af plt. rimpen (ramp og rimpede); i Ht. nu tun med Aflyd u : riimpfen; ifelge a. s. Be-brumpen er germ. Form ur— mp- : i 2 u; fergerm. da Kramb-, vel secundairt. (Cf. xo««/3<,5 ter,?). rinde, gd. rinne rann runnen; almengerm. : rinn- rlmn- runn-; 2det n er (assimileret) Suffix; cf. a. s. rvne, got. run-3, Lsb, af et germ. r— n- med Vocaler af 2-Classen, og hvori mulig er Suffix; cf. lat. or-ior opstaaer, ott-w.«e bevceger, ind. Rod 2r- bevcege; hvis rinde herer til dem, er r altsaa omsat. — Deriv. : rende, gd. renne rende rend, germ. r2nn-i-2n, Causativ : faae til at rinde; senere mest intransitivt (dog endnu : rende En en Kugle gjennem Livet o. l.). et Rend er yngre Extractum. Ring; almengerm.; celdste t., a. s. Hring (hvorfra fr. I2NB, r2NBer, N2ranBue menes at stamme), at ringe, opr. 2 Vbr. : ringe og (time): bringe en Klotterand til at lyde); e. „stcertt" : rinB, ra«B runB, a. s. nrinzan. Fergerm. Kr2NBn- (gjentjendt i Stavist). — rings om, nu sjeldent i Literatur, t. Genitiv adverbiell brugt. ringe, Adj., Laan af t. (ge-)ringe (opr. let). Ikte oplyst. rippe op; germ. pp flertydigt. Cf. nst. riipa (ridse)?; isl. rippa upp bet. Hpsummere (Vigfusfon), og kan here til rikja i denne Bet. — Rips-Raps er plt., frit formet af rapen (fe rappe). Ris (ii; Kvist); celdste t., a. f., isl. Hriis (ht. nu Reis). Fergerm. Krai3 ikke fundet. (Nogle henvise til got. tiri^an, lat. erfare ryste, som med Aflyd). — Ris (Plante) : o<,v^«, -ny (»uit Inclie : Bkrt. nu europceistt. Risengred (Gram. 8 99. a). — Nis (Papir) af t. Ries fra Romanist (it. riBma); e. ream. Holl. riem : «^.rabie riBM2t (pl. rixam) a bunille». Rise (Gigant); ligl. nst.; ht. Riese; plt., sy. Refe. LEldste nt. : Wristl, Ivrisilic (Forlyd >yr- bevares ellers i D., Sy.. Plt.; Ordene ter dog neppe fkilles). Germ. da >vr>B-; man har henvist til ?tuv Bergtuppe, Felsen „aus risle nst. risla, ht. rieseln (ght. med l); ght. Risel (Nedber), Riisel <Regn), Rise (Vand-Rende); vel Derivata til germ. l!82n (gd. riise, ght. riisen, ,e. riBe), der opr. betegnede Bevcegelse enten ned eller op (se reise). rispe ? (stramme); ligl. nst. rispa (afstryge; ridse). I Isl. citeres rißp2,

193 ille dr-. Cf. raspe. Ght. har et hrefpan (rupfen), Ntr. Hrifpahi, nu Fem. Rispe (Gezweig); cf. lat. eri3pu3 krufet. — Risp (Begtraad) betyder egtl. »Bpetßen at en beektract, 6er bolsteu Bitter>. Rist (Ro), Astydsform til Rast (f. d.), medmindre det skulde vcere Laan af plt. Reste, ligl. ght. (celdste ht. Restii), der har Omlyd af a, ligesom e. rest. Rist (i Ovn), ligl. sydsv. Dial., nst. (etsteds truffet i Gust., og, efter Gislason, etsteds i Isl. i 14de Aarh.) (i Sy. nu fortrcengt af t. Rost). Maa vcere Laan fra g. Nordengelst :nu i stotst Dial. to reiBt riste. I celdste Weft saxist (o: „A. S.") er r omsat: Be-dvrBt2n riste, nvrBtepanne. I Gt. hedder det Roost som af et germ. (b)rauBt-; men »tde norck mav be Leltie : Lael. roi3t ... in tdiB e2Be v. kr. roBtir shvoraf vel e. to r«23t; fr. nu rotir) 13 trom Lret. ruBta>. riste (ridse), forceldet; gd. *riste riste rist (Gram. 8 180. 2. 6.; 120. 2. Note), og *riiste reest risten som gnst. riista reist. Germ. vel rib.-3t- r2id-Bt rltr-Bt-; fergerm. da raik- rik- : e-jiei^m senderriver He.; ind. Rod rikti- ridse, rekd2 Stribe. (cf. under ri). Se Raa.

(Rit, Ritbinder : t. Riet - e. reell; se Molbech). rive; heri falde sammen germ. Forlyd r-, >yr-, dr-, samt Efterlyd -l- og -b-. I Nt. haves, med eens Vet., ruven og wriiven, ht. reiben (gnide; cf. f. Ex. rive Farver), maaste begge Eet med nst. og isl. riiva (senderrive; rive af); alle forskjellige fra isl. brita staa Klo i, rive til sig, hvoraf drita : Rive (Have rive 0. l.). Alle med germ. l al l. Fergerm. skulde vcere l»r— bli- og Kr—bli el. Kr—p-, hvilke neppe ere til at finde. — Deriv. : Rift. revne, gd. "ttivne, nst. (og isl.) rivna; Revne.. Rire (Fugl); onomatopoietistt? Ro; ligl. sy., nst.; plt. Roowe, Raawe; ght. Ruowe, Raawe (nu ht. Ruhe); a. s. run. Cf. Lo, Kro, Klo. Germ. r2u-; fcellesgerm. 0 af germ. 2. Man vil forbinde det med «-^a,^ Opheren. — Deriv. : roe (more; forceldet); fe Moro, more. ro: ligl. sy.; nst. ro(a); Plt. rooien, holl. nu roeien (u); e. row; ght. ruo(gen). Germ. ru-; fergerm. r- : lat. remug Aare, g. irst. r2m. — Deriv. et Ror, som af gd. "Rooder, men vel laant fra Plt.; ht. nu Ruder (ght. Ruoder); holl. nu roer <u). Gd. havde vel, forn Nst., et Mase. *Rooder i Bet. Roning (germ. ro-tdr-), hvortil Composita forn Rorkarl, Rorbcent vel here ncermere, da et Ror hos os kun bruges i Bet. Steuerruder. Robe : fr. (se uuder Rov). — Robbe, vel fra Nt. : Rubbe, rod; uoplyst; bb flertydigt. (Nst. har : Robbe, Bobbe : Skrcemsel, Skifting).

Rod; gd. Root, som i Sy., Nst.; e. root maaste fra D. Germ. rut-; fer germ. r2ck- : lat. r2ckix Rod; f,«<5,/ Stengel; rackiuß. Antages alm. at staa for >vrack- (germ. wrut-), og at vcere bestegtet med t. Wurzel. ('med Rode' : Gram.

194 8177. b.). — rode, gd. *roote; sy., nst. roota; ifelge plt. wrooten, holl. nroeten, a. s. vrotan er hos os udfalden Forlyd xv-; celdste ht. ruozen (hvoraf Rilssel). Germ. nrut-, fergerm. nr2g-, antages alm. for samme som i Rod (vel da opr. : rere op med Stol). Rode, Laan as nt. Rote - ht. Notte; e. rout : vilb Flugt, Trop; „altfr. rote. aus mittellat. rutt2, ruM, zu rumpere» (altsaa egtl. oplest Afdeling, Brud stytte). — (Det gamle Rode, ?: c. 12 Fod, var Laan af plt. Roode ht. Ruthe). Roe, gd. Rove; sy., nst. Rova; ifelge ght. Ruobe, nu Riibe, er germ. Form. rud-, hvortil skulde svare fergerm. r2bd-, cf. Noe, men ogfaa o«i?vs, lal. r2p2, -um. Mistcenkes for ikke at vcere opr. indoeuropceistt. — (Übestegtet er det forceldede, ligl. 2stavelses, Roe paa Saar, vel Laan af plt. Rove— ht. Rufe; sy. rutv2; isl. brula med Adj. br^ul-r; germ. Irr— t-; fergerm. Kr—p-). Rogn; ligl. nst. (Fem.), isl. nroBn (Ntr.); gt. Mase. Roge (nn Nogen) (sy. nu rom; e. nu roe). Germ. nrc>B-n- sn); fergerm. vel KraBll-, ikke fundet. Rok (tt); almengerm.; gt. Rocke (nu -en) (i Plt. er et andet Ord, Wocke, mere alm.). Uoplyst; o og germ. tt ere flertydige. rokke (e. rock maaste fra D.). Samme Bet. have sy. runka, Dial. ructa. ricka, ranka; nst. runka, ranka; ght. ranken. Hcenge vel sammen med rank, Ranke (svaie paa Grund af Heide). Rokke (Fist). Laan af t. Roche (ogsaa plt.; holl. nu ro8); i A. S. findes reobba. maaste Eet med e. roaelr; neppe germanistt; vel bestegtet med lat. raia (hvoraf fr. r2io, e. r2v). Rolle; af fr. role gjennem t. Rolle; fordum ogfaa Rulle (s. d.) : „nach mittellat. rotuluB, -2 (: rota), woher auch .. rollen ..". (Altsaa egtl. sammen rullet Papir el. Bogrulle). Se rulle. Rolling ?; cf. sy. Dial. rullta V2BB»ncke, Rullta litet lliekobarn. Rullting litet 8088ebarn; nst. rulta (vcelte), Rutt (Trav). Om Derivata til rulle (s. d.)? sNst. Rolp, Rolpunge : byltagtig Dutte, Pog, Dreng, here vel ikke hid). Ros(s) (Hest), se Hors. — Ros(s) (Spaaneaffald; lidet betjendt; se Molb.); cf. nst. rysja, Ipf. ruste (drysse; afstalle)? RoS (oo), rose; nst., sy. roosa, isl. -dr-; se beremme. Rose, gj. T. af lat. roB2, gj. s/^onFov fra Orienten. Rof en, nu tun Sygdommen, og i Composita, er t. Casus og Plurl. Rost(e), roste (i Brygning, se Molb.); ligl. nst. Roste, rosta (isl. nr-); sy. roBt, -2; Subst, betyder i D. , Sy. en Indretning til Matten, i Nst. alm. mcestet Malt. Rotte, hos os vel af plt. Rotte, Ratte (ht. tildels Ratze); maaste ikke opr. germanistt; dog have Irst og Skotsk det regelm. tilsvarende cl : ra6an <»el. Ban -Bkrit racl2, a tootb»,?); antages i Romanist laant fra Germ.

195 rotte sig sammen, af t. rotten; Rotte „aus mittellat. rupta»; Sideform til Rode. Alm. ansees Rytter for Derivatum heraf. Rotting (Rotang), af holl. rottinB — e. rattan : «I^lalav rot2n», Spanstrer. — Rotvcelsl : t. Rothwalsch; Uenighed : „von rot, Garmer in bieser Sprache"; „zu Rotte : Sprache eines Bundes, im Rotw. selbst rot Bettler"; „mittelhochd. Rootwalsch, Gannersprache, betritgerisch unverstandliche Sprache; zu roth im Sinne von 'rothhaarig, betritgerisch'?" — sßoute, fr. ; »<iul.2t. rupta», brudt; cf. bort). Rov, Laan af plt. Roof (-ves) — ht. Raub, a. s. real; formelt Tegn paa Laan mangler ved rove. Rover (i Nst. sees reeva,. Reevar at vcere Laan, da indfedt Form vilde have au, ey). Maa vel etymologistt here sammen med et gd. reev, nst. rjuva rauv (rive, bryde Hul), nst. Rauv, Rov (Hul), a. s. rentan re2l (e. bere2ve), der lan passe til et fergerm. r— p-, cf. lat. rumpo rupi bryder, til hvilket rigtignot ht. Raub, rauben, mindre passe, fordi Spor af f ved Siden af b neppe findes i Ht., hvilken Vanskelighet» dog formindsies ved at Ht. her mangler „stcerkt" Vb., hvor f iscer maatte krceves (cf. under blive) (Laan til Romanist : robe, Robe, egtl. Plyndringsgods?, «lerober, m. fl.). sUvedkommende : ht. raufen, nt. roopen, fergerm. r—b-). ru maa vcere Laan af gt. rnuh (h udtalt; stumt i nht. rauh, stjcerpet i Nauchwerk; holl. uu ruiB, ru-w, e. rou8b); germ. rud-; fergerm. r—K- : u 2u; cf. litauisk rauk2 Rynke, rukti rynkes (mere tvivlsom er Sammenstilling med lat. raueuB hees, der med r2viB, Heeshed, kunde here til Rod ru-brele). rubbe — nst., sv. rubba, e. rub; bb flertydigt. Laan til el. fra Celtist neppe sikkert, da rub- vel nemt kunde opstaa onomatopoietistt l»6ael. rub»), — 'Rub og Stub', Extract fremkaldt af Rimtendents?; cf. Revl. — E. rubber i Spil, hvoraf „Rubber(t)", herer vel hid. Rude, vel Laan af plt. Ruute; holl. nu ruit; ht. nu Raute (Rhombe). Uoplyst; germ. r— el. br—? („Nuder", i Spil, Pl. heraf). - Rude (Plante), Laan gj. plt. Ruute (ht. nu Raute) af lat. ruta, ov?^ (fr. med e. nu rue). — 'Ru del' : ht. Rudel, „erst neuhd., unsicherer Ableitung" s„vielleicht Demin. zu Rotte"). - Rud stalle (Fist); Molbech : „af red" (s. d.; rucl-). Ruelse, af det nu sjeldne rue, Laan as plt. ruwen; holl. nu rouwon. nht. renen, e. rue, a. s. nreoxvan, celdste t. hriuroan (isl. med phonetist Udvcext brvBBV2 bedreve). Fergerm. Ilrau- Kru- (cf. xj,ov« ?, steder, kradser). Cf. under raa. et Ruf, Laan af nt.

Roof (holl. nu roet. e. root. a. s. brot (ligl. isl. Irrul, udtal v, med Bet. Slur); f-Lyden viser, at D. har laant fra Nt. el. E. (Gram. 8 192). Fergerm. Kl2bb- el. Krap- <»Kußßian Krov' : a root»). — 'i en Ruf'; Nst. har nu : Ruff (rasit Greb o. L.), ruffa (arbeide med Kraft), Ruffe (stor grov Karl), He.; „synes tildannede under fremmedartet Paavirkning ..; e. to roußn it He.»; hos os vel ncermest fra Plt.? : in den Nnff. — Russer, Laan

196 af Plt. Ruffer, Roffer, af et ruffen, rossen (ruffe, sj. i D.), extraheret af ut. Ruffian, for t. Bevidsthed dannet forn Schlendrian o. a. (af Johan), men egtl. Laan af it. rulllano, spanst, portug. rutlan, fr. rullien, der har samme Bet., og er af meget omtvistet Herkomst. Rug; ligl. nst. (sy. nu rag). A. s. rvgo (nu e. rye). I T. med Rod udvidelse (assimileret Suffix) Rogge (ght. Rocke, nu ht. Noggen). Germ. rug-; fergerm. r—8"- (gjenfindes i Slavist). ruge — estnst., sy. Dial. ruga (Ross skriver ikke uu; men Bunke hedder Runga, isl. nruB2, der lunde here til); sv. rulvil (ruge) divergerer. Germ. r— el. br—? Hvis r—, da kunde der vcere Aflyd til rave (s. d.); herfor taler maaste Formen nst. rugge i Smaalehnene; cf. rugga under rave. Rulle, rulle gj. T. (plt. rullen) fra Romanist : it. rullare : lat. rotuluB, -2 lille Hjul. Cf. Rolle. rum (Se), Rum, rumme, gd., plt., ght. Ruum He. (ht. nu Raum, holl. nu ruim); i Sy. u nu forkortet, tildels ligl. i Nst., der tillige har forvansket til Room; ligl. e. room (lyder som u, men forudscetter celdre u> forvansket af u; dette skulde nemlig blevet til ou). Germ. rum-; heri -m- maaste Suffix; ifaa fald kunde Rod vcere som i lat. ruB (ruri3) : aabent Land (modsat ommuret By). — romme er vel Laan af plt. ruumen (itii) — ht. rciumen (Vocalen om dannet som i forsemme); germ. rum-i-2n. Rum (Sutterbrcendevin) : e. rum; »I believe ttu'B to be 2 eorruption ol U2I2V brum, br2m o: runr, <leBeribe6 28 '2N intoxie2tiuB lilzuor M2lle trom burnt p2lmBUB2l'; tbe 1083 ot b M2V be «lue to eonluBion tbe e2nt pbi2Be : rum boo/e (8c»0l1 ckrink) rum 13 tbe rum : czueer». rumle. Rummel; ligl. sy., nst., nt. (rommeln); er vel et germ. Onoma topoieticon. Rump(e), er i D., Sy., Nst., E. (i flere Betydninger) vistnok Laan fra T. (ht. med Pf), med Omdannelser af den t. (ogsaa slesvigste) Bet. Krop, der vel er overfort Anvendelfe af t. Bet. Kar, Tragt (ogsaa Bikube); Aflyd vel i nst. Ramp (gammel Trcestamme, Hest He.). Fergerm. l2mb- neppe til at finde (medmindre Forbindelse med oe«^«, p"."/^ kunde tcenkes?). rumstere; ogsaa sy. Dial. rum(me)stera (-stotra); er vel det fordums rustere, ogsaa rumstere (V. S. O.) : „gjere Arrest paa Gods", indsat for t. rumohren, idet faadan Arrest medferte Rumohr. (Cf. L. Meyer). rund, gj. T. fra Romanist : fr. romt : lat. rotuncluB. — „Runddel" : plt. Runde(i)l : fr. ronckel, -e2u, attraheret til plt. Deel. „Rune", nu literair Gjengivelse af isl. run egtl. Hemmelighet»; ht. raunen (gt. runnen) hviste; i Germ. maaste Laan af cellist run Hemmelighet». — runge, Aflyd til ringe ls. d.). — Runkelroe : Runkelrube, „Ursprung dunkel". runke n se rynke. — Rur (Vanddyr) nst., efter V. S. O. og Aafen — isl. nrri«lr Skurv.

197 Rus (uu), vel egtl. Sb. til ruse (fare afsted), hvoraf med iterativt -k ruske, nst. rusta (rasle He.; Rust : Tummel, som gt. Ruusch), Rustveir, -regn (d. Dial. Ru-Regn, bestegtet?); germ. r— eller br—? (cf. a. s. nrooBan, styrte). Betydning Svir, Beruselse, i T. udviklet ved Ruusch (ht. nu Rausch), og maaste derfra overfort paa d. Simplex Rus? — Herhen herer vel gt. 'Brooder (Brnoder) Ruusche' (nn ht. 'Rausch'). i celdre Sy. gjengivet 'Brooder Runs', i celdre D. forvansket : 'Broder Nusses Historie'. — Mon heraf „Rus" (ny Student)?; V. S. O. mener : „af 6epo3itn-ruB«, hvad dog ogsaa kunde vcere senere tilkommen Ideassociation (Forf. mangler her forneden Citatfamling fra celdre D.). Ruse (uu); nst. Ruusa, plt. Ruuse, ht. nu Rense; Aflyd u : nst., sy. Rysja (Ruse). Germ. rus- ruB-, vel Aflyd til germ. (og got.) 12U3-, se Rer. Ruslceder(Ryslceder) 3: fra Rusland.— (Russelap, -pind,?, se Molbech). Rust, ruste; ligl. nst. Rust, rusta; sy. ro3t, -2, som t. Rost; e. rust. Ansees for Derivatum af Form ruck-, fe red. (Holl ro6Bt, som af germ. 0, indeholder en Forvanskning, muligt af et rooBt, af germ. Rodform rau6-?). ruste (Rustning), Laan af plt. rusten — ht. ritsten. Germ. br- ifelge a. s. bråtan, nvl3t2n, der maaste er Derivatum til a. s. b.reotb.2n smykke, germ. driutd- nr2utn- druck-; fergerm. Kr —t- ikke fundet. rutfche rent t.; cf. rutsch!, og ritsch, ratsch! rutte; i celdre D. treffes 'rute og buldre', ifelge -t- vel Laan af Plt. ruuten (holl. nu rulten). Nst. har Ruvt (Larm He.), ruuta (larme, svire). Primair Rod maaste her og i ruse : ru-? (cf. lat. ruere). Cf. Rytter. Ry ?; ligl. sy. Dial., sydnst. Germ. r— el. br—? I ferste Fald vel germ. ru- el. riv-, cf. a. f. iF-n brele, «,-^vo««e hyler, lat. ru-mor Ry suved kommende : isl. rom-r Bifald). I sidste Fald vel germ. driv-, hvortil Aflyd germ. bl2u- da fees i a. f. Irre2-m Raab; cf. x»«v^? Skrig suvedkommende : ht. Hruom, nu Ruhm). — Aasen : Ry „synes fremmed eller forvansket; cf. regja". rydde, gd. rudde rudd; nst., gsv. rydia (sy. nu roclja);

fristst rotha, t. roden. Germ. ru-tn-, vel med Rod som i lat. ruere styrte, ru-trum Spade (cf. under raadden). sllvedkommende : isl. nrMa rydde Skib, formodentlig -ht. Rente, renten, ght. riuten, plt. ruuden (ttit). famt ght. rieten root, hvis disse opr. havde nr— ; germ. da briuck- drau«l- druck-; fergerm. ll^rauckk- KruckK-; hvis heri -ckb- kan vcere Suffix, kunde henvifes til det under rue citerede ?lo«v« steder, kradser). Ryg (gg; nst. Pl. Ryggjer); med Hr- i celdste T., A. S., Isl. (ht. nu Rlicken; e. nn ri«l86). Germ. lrruB-. Fergerm. Kr—Bd- ikke fundet. (Nogle tro, at ««^3 Ryg staaer for Kj,«^<c). — Ry grad (se Rad). ryge (med Specialanvendelser : rygende, ?: fygende, Storm, „ryge les paa"), gd. *riuke reek ruke ruken; nst. rjuta rauk; plt. reelen rool; ght. riechen

198 ronch (ryge, lngte); a. f. reoean reae. Germ. riuk- r2uk- ruk-. Fergerm. I2UB -luß-; cf. «-f»«v^o«ne opstoder, taster op, e-ov^ Optastelse; lat. e-rußere opspy; ryge ?: opstede dunkle Masser. Af Form. ruk- : ght. it-ritcken, celdste ht. ita ruchian (drovtygge; se under Etmaal). — rsge, gd. *root(i)e, nst. roykja, germ. rauk.-i.2n. Rog gd. Neek, nst. Reyk, t. uden Omlyd : nt. Root, ht. Ranch. rygge (nu sjeldent), gd. *rugge; sy. Dial., nst. rugga (gynge, rotte). Aflyd i nst. rigga (rave, rokke). Cf. rave. I alm. Brug er endnu uryggelig; «rygget bruges. ryggeslss, Forvanskning (ved Attraction til foreg.?) af et celdre regeles, plt. rookeloos (roo), ht. ruchlos, e. nu reekleB3; bet. opr. hensynsles; se under regte. Rygte, Laan af plt. Nuchte (it), Rochte (o), cht af ft af pt : roopen (raabe); ved plt. Paavirkning er ght. Geritefte (af ruofen) forvanstet til nht. Geriicht. rykke. Ryk; nst. rykkja, t. Ruck, ritcken, He. Germ. rukk- med en Assi milation; cf. lat. rune2re ?, plukke. Ryle (Fugl) ?, cf. nst. ryla (strige, grynte, hoste) ?. rympe fynes at vcere Sideform til rimpe (s. d.), og Laan fra Plt., maaste med Overgang fra i til y, da et plt. mangler i Brem. Wb. og hos Lilbben (ht. ritmpfen). rynke; gfv. rynkia; nst. rykkja, isl. liroKKv2. Germ. Kr— mm- : l 2 u; secundair Formation; E. har — en Rynke, gd. Rynkie; nst. Rukka. Rype; estnorst; ellers nst. Rjupa; sy. divergerende ripa; maaste da uger manistt? ryste, gd. nst., sy. rista, isl. briBta; -t- Suffix : germ. (og got.) nri3-i-an; fergerm. Kr—8-; cf. lat. erfare valle. Rytter af plt. Nnuter (titt; „Landsknecht, Soldner, besonders berittener : Pardruuter"); kan here til ruuten (larme, storme, svire, plyndre; serntte); holl. rulten, ruiter. Efter Nogle af middelalderlig! lat. ru(p)t<u)2rii , Medlemmer af rupt2, Rotte; Vbt. maatte, for at here med, da vcere extraheret af Substantivet. Dette er nu i T. (med Holl.), D., Sy. attraheret til ride. rcebe, gd. rcepe; nst., sy. rapa; Aflyd i gnst. ropa, ght. rofzen; germ. r— p-; fergerm. l2brced, opr. Preet. Part. af gd. rcecede rcecedde rcecedd (strcemme), hvoraf Passiv rced(d)es endnu forefalder (med nyt Preet. : rced(d)edes); nst. rceceda, isl. blNcl2; om germ. med -tli- el. -cl-, sees ikke; saa meget uvissere er fer germ. Form <lll— ; cf. — Deriv. : Rced f el, gd. Rcecedste. rcedsom. Rced(d)ike af plt. Redit - ht. Rettich, af lat. r2clix (fr. racliB : Radis). rcrkke (med Rcekke) — fy. riieka, nst. nu rekkja (for rekia), plt. reken, ht. recken; germ. (og got.) rak-i-au (cf. rage); turde here til got. rlKan rzll. ophobe; nst. rekka rakk rotten (rcette; Fordobling vel laant fra Derivata). Fergerm. r2g- : o-^«^« rcetter, lat. reßo styrer, porrißo, reetuß (fe ret); ind. raß'i- Ret

199 ning. — „Zu recken"(?) : t. Reck (Stang), cf. plt. Rack (Gestell); herhen Rcek vcerl, og vel opr. Talerken-Rcette ?; nt. Rack betyder ogsaa Veistykke, Ufer kriimmung, og turde uforandret indeholdes i Skagerak (holl. Damrak, Gouderal). — Herhen muligvis ogsaa Plt. Rekel (stor Hund, Lemmel), rekeln (strcelle), hvoraf Rcekel, rcekle. Rceling, Rcemfe He. se Re- . Rcenke(r) Laan af t. Pl. Rante (Sing. Rank), „entsftricht a. s. -«'rene Kritm mung, List, e. grenen; zu ringen, germ. wrinB2n» (se vrang). Isl. (og gnst.) breKK-r, Rcenke, kan vcere et andet Ord, el. forvansket Laan (dog har E. -wr mod isl. br- ogsaa i Rynke, s. d.). rcese (Lax) er vel nst. : rcecesa (rege) som egtl. gjennemtrette? cf. nst. Raas (Lob), Nceces (Stremning), rcecesa (stremme He.) ?). Rcev ; sy. rilt. nst. Rev. Maaste ugermanistt. opr. fra et eller andet Sprog i Rusland? (se Rietz). — „Rcev bag Dret"): det er nok at have seet Ravens Vre; man venter ikke til man har seet, om bag det Bre er Rcevelrop. robe ?; Gislason henferer det til et *reepe — ist. brcep2, af brop2, ud rallbe, tale ilde om. sb for v, nemlig af *reegie — fy. ro^'2, er usandsynligt, da g her neppe vilde blive til v). rod; almengerm.; germ. r2uck- (ust. raud, t. roth, He.); nst. rjoda raud (redfarve). Fergerm. raucln- ruckb : «.^ev<)<» redfarver, «-pv^o^ red; lat. rutuB, ruber (cf. Ord); ind. robita- (af raullbit2-) red, ruclbira- red. — redme (Gram. 8 102. e.) Aftenrede. — Det andet Nede (Roddenhed) se raadden. Reding? se Molbech. — R off el, re f le, Laan af ht. Ritssel, Riffel, „wol zu mittelh. riffeln s): plt. repelen, e. ripplo) durchhecheln". — Reg, rege, Reg else, se ryge. Rsgt, rogte, gd. reelle, Derivatum af *reek(i)e

(Pleie, agte paa), nst. reetja, plt. rooten, ght. ruochen (nu geruhen; ruchlos se ryggesles), a. s. reean (nu e. reek). Germ. rull; fergerm. r2g-; Nogle henvise til «-o^« vcerger, hjelper, Sb. n-<,«)^. Der tan vcere Aflyd til germ. r»K-, se rage, rcette. Rel like (Plante)?; nst. Rytt, Ryllik; sy. rollek2; fra Plt.? Reletc, Roleke, He. — remme (med 'remme sig') fe Rum. Ron, Rennebcertrce, gd. *Reen — nst. Raun (fy. nu ronn; e. ro2u-tree vist fra D.). Ikte oplyst. sNogle gjette paa red, med Elision af d). Rsn(ne), Holm, Stenbunke, lille forfaldent Hus — nst. Raun (nu Sted navn for flere Holme, cf. Thyboren o. a.) (isl. niAun antog Bet. Lava); -n vel Suffix; cf. Rod i raa. rue; isl. nHona vcere ujevn. — I Bet. lille daarligt Hus ansees det ellers for opr. et andet Ords Pl. : isl. ronn store Huse (Sing. rann); men e er ikte venteligt i D. (Henvisningen under Grande burde lydt : se ransage); man kunde ogsaa tcentt paa nst. Rende, sy. Dial. Nanne (Loft af Stcenger), Vocalen da afficeret af R, fy. Dial. Rane, Ronne vaBNBbotten al bracker.

200 Ror (cc); ligl. sy.; nst. Reyr; t. Rohr (holl. «roer 22N det ouitBeri ont leenck», og Vocalen forvanstet); mangler i E.; germ., got., og fergerm. r2UB-; Aflyd vel i Rufe (s. d.); cf. lat. ru3euB?, Siv. (Laan fra Germ. : fr. r0862u). - Nerdrum; capricieuse Forhold (cf. Egern); plt. Roordum, -dump, celdre nederlandsk roo3clomp; ht. Rohrdommel, ght. Roortumel, Raardritmmel, Hor tuubel, Horotubil, -tumbil, -tuchil (Horo :Dynd); a. f. raresumla (ef e. r«2r?), maaste celdst. rore (cc); sy., nst. reera, plt. rooren (cc), ht. rlihren; opr. med dr- : Ex. a. s. nrerau. Germ. drur-i-2n. Fergerm. Krar- el. Kr2B- ikke beljendt; -r- (-8-) Suffix? (Rerhval er nst. : Reyrkval; isl. revck-r; maa here til red). — (Res, Refe : Stendynge; nst. : Roys, og sy. : rose; isl. nrevsi; germ. draus- el. draunB- ?). en Rost; ligl. sy.; nst. Raust (nu ogsaa Rest). Germ. raust-; germ. 8t flertydig!. (Cf. isl. 12N3?, Prat). et Rest (paa Skib), Laan as holl. ruBt (it), egtl. Hvile, Stette (se Rast); optaget i Ht. : Rust, Pl. : -en. — sMolbech har : reste, Resteovn, „af t. rosten", „i Bjergvcerkssprog", der vel lidet vedkommer D.). — reve, Rover, se Rov. Saa (Spand; vel ikke helt glemt); ligl. nst., sy. Udlydende aa er fler tydig!; der er vel snarest elideret et germ. b; Vocalen kan vcere germ. 2. 2, el. 21. s*v2 og B^2 (got. 5^2 og 3^lve), en tidligt udvistet Forskjel. Pronominal Nod, vel samme som i sig, sin (s. d.). — sllllдan, saaledes, saalunde se -dan, en Led, -lunde. saagu(d hjelpe); saamcend, en lignende Paakaldelse af, formodentlig hellige, Mcend. at saa ; ligl. fy., nst.; a. f. 32xvan (nu e. 8oxv); ght. siiiin, celdste t. saaian, holl. 222ieu, got. Baian (Ipf. Be-8u). Germ. og fergerm. 8a- : lat. BaturnuB, 82tum Bevi, He ; ind. 32-tu- Moderliv; l^«l sender, «;o-«<»x« (af Bi-3e-mi, 2p' -Be-Bu-k2) He. — Deriv. : Sced, ligl. fy.; nst. Ntr. Saad og Scecede. Saad (Klid) Pl. -er herer vel hid?; ester Molbech Ntr.(?); men nst. Fem.; sy. nu Pl. 82ckor. Scml(e) maa ifelge Vocalens Divergentser, som nst. Soole, sy. sale. 81112, e. Bole, ht. Sohle, got. Bul^a, i Germ. vcere Laan af lat. solea. — Saald se Sold. Saar, at saare, forceldet Adj. såar, med Adv. sa are; ligl. sy., nst. Saar; e. Adj. sore; t. sehr (opr. : i en smertelig, nn i hei, Grad), versehren; germ. (og got.) 82ir-, hvori -r- kan vcere Suffix; fergerm. Rod da «ai-; cf. lat. 82evu5 ?, vild, barst.*

200 Ror (cc); ligl. sy.; nst. Reyr; t. Rohr (holl. «roer 22N det ouitBeri ont leenck», og Vocalen forvanstet); mangler i E.; germ., got., og fergerm. r2UB-; Aflyd vel i Rufe (s. d.); cf. lat. ru3euB?, Siv. (Laan fra Germ. : fr. r0862u). - Nerdrum; capricieuse Forhold (cf. Egern); plt. Roordum, -dump, celdre nederlandsk roo3clomp; ht. Rohrdommel, ght. Roortumel, Raardritmmel, Hor tuubel, Horotubil, -tumbil, -tuchil (Horo :Dynd); a. f. raresumla (ef e. r«2r?), maaste celdst. rore (cc); sy., nst. reera, plt. rooren (cc), ht. rlihren; opr. med dr- : Ex. a. s. nrerau. Germ. drur-i-2n. Fergerm. Krar- el. Kr2B- ikke beljendt; -r- (-8-) Suffix? (Rerhval er nst. : Reyrkval; isl. revck-r; maa here til red). — (Res, Refe : Stendynge; nst. : Roys, og sy. : rose; isl. nrevsi; germ. draus- el. draunB- ?). en Rost; ligl. sy.; nst. Raust (nu ogsaa Rest). Germ. raust-; germ. 8t flertydig!. (Cf. isl. 12N3?, Prat). et Rest (paa Skib), Laan as holl. ruBt (it), egtl. Hvile, Stette (se Rast); optaget i Ht. : Rust, Pl. : -en. — sMolbech har : reste, Resteovn, „af t. rosten", „i Bjergvcerkssprog", der vel lidet vedkommer D.). — reve, Rover, se Rov. Saa (Spand; vel ikke helt glemt); ligl. nst., sy. Udlydende aa er fler tydig!; der er vel snarest elideret et germ. b; Vocalen kan vcere germ. 2. 2, el. 21. s*v2 og B^2 (got. 5^2 og 3^lve), en tidligt udvistet Forskjel. Pronominal Nod, vel samme som i sig, sin (s. d.). — sllllдan, saaledes, saalunde se -dan, en Led, -lunde. saagu(d hjelpe); saamcend, en lignende Paakaldelse af, formodentlig hellige, Mcend. at saa ; ligl. fy., nst.; a. f. 32xvan (nu e. 8oxv); ght. siiiin, celdste t. saaian, holl. 222ieu, got. Baian (Ipf. Be-8u). Germ. og fergerm. 8a- : lat. BaturnuB, 82tum Bevi, He ; ind. 32-tu- Moderliv; l^«l sender, «;o-«<»x« (af Bi-3e-mi, 2p' -Be-Bu-k2) He. — Deriv. : Sced,*

ligl. fy.; nst. Ntr. Saad og Scecede. Saad (Klid) Pl. -er herer vel hid?; ester Molbech Ntr.(?); men nst. Fem.; sy. nu Pl. 82ckor. Scml(e) maa ifelge Vocalens Divergentser, som nst. Soole, sy. sale. 81112, e. Bole, ht. Sohle, got. Bul^a, i Germ. vcere Laan af lat. solea. — Saald se Sold. Saar, at saare, forceldet Adj. såar, med Adv. sa are; ligl. sy., nst. Saar; e. Adj. sore; t. sehr (opr. : i en smertelig, nn i hei, Grad), versehren; germ. (og got.) 82ir-, hvori -r- kan vcere Suffix; fergerm. Rod da «ai-; cf. lat. 82evu5 ?, vild, barst.

201 Sabel, nu europceistt; hos os ncermest fra T., hvor det fer hed Sabel og Sebel (i Fr. og E. med r); „letzteQuelle unsicher"; i T. vel enten fra Ungarist el. Slavist. Cf. n. grcest krum. Sadel ; gsv. Sadhul (isl. o); e. 82<1<ile; celdste ht. Satul. Altsaa germ. Back-ul-, der, da germ. Rod til sidde (s. d.) er 3—t-, maa vcere celdgammelt Laan fra et andet indoeuropceistt Sprog, uvist hvilket. Saft ; ligl. nu sy., nst. (nst. Variant : Sust, suftig). Anferes ikke i Gd., Gsv., Gnst.; synes da laant fra Ht.? I Nt., E. haves istedet Sap as lat. Bapa (cf. Bapere smage); men i Gd., Sy., Nst. indfedt Save („svagt" Mase.), germ. sal-. I ght. Saf („stcerlt" Ntr. fom nt. Sap), hvortil Saft er Derivatum, tunne germ. sat- og laant lat. 82p- (ht. f af p) itte skjelnes. Sag ; gd., sy., nst. Sak (nogle Steder nst. Sot, isl. 0); a. s. 82eu; plt. Sake, ht. Sache. ZEldre Bet. : Strid, Stridsgjenstcmd. Asldste nt., a. s., got. sacan sook (processcre). Germ. 32K- sok-; fergerm. 828- : lat. BaBax He. Se forsage, Savn, Sogn. sege. — 'Syn for Sagen' har astest 'Syn for Sagn'. sagle, Sagt (v); gd. sakte. Uvist, om bestegtet med nst., sy. Dial. sikla, der kan here til nst. sitta (synke, scenke), hvori tt er fiertydigt. Sagn se sige. sagte, med ht. sacht, sy. sakta, Laan af plt. sacht(e), celdste nt. saaft(i) — e. 8olt; heri -n- elideret, cf. ht. sanft, celdste ht. samft(i). Om Rod er germ. 32M- (se sammen), er tvivlsomt. — sag tens, plt. adverbial Form sachtens (leise, unmerklich). sakke (agterud), Laan af nt. sacken (dale), «^vagrsenijuliM van 2aK« (Scek) s»V8l. even^vel e. 838»?). Sal ; ligl. i Nabosprogene. Germ. og fergerm. 821-; gjenfindes i Slavist; lat. 8olum?, Grund. (Fr. Balle fra Germ.). — Salg se scelge. salig , opr. .med aa; gsv. salig (med aa?); nst. saalug (anfores kun i Bet. solle), Saal (Stymper); t. selig (Omlyd; celdste t. saalig); a. s. BZeliB lykkelig (e. sillv selle, egtl. af et BNI-1,o), og med den a. s. Omlyd e af 2? fergerm. 2 : sell2 seiest lykkeligere, -ligst; got. sel-s god (): lykkebringende); d. med Omlyd scel (lykkelig : vennescel, fredscel), ligl. nst. (isl. tillige: ussel, selle ?: uskadelig) (sv. nu BiUl lykkelig). A. S. Sb. 82?l Tid, Tilstand, beleilig Tid, Lytte. Germ. og fergerm. 8»1-; -1- Suffix? Skulde Grundbetydning vcere : Udsced, Saatid? cf. irst Bi-I Sced ? item lat. Batio Udsced, Saatid, deraf fr. 82i8on, e. Be2sou2ble beleilig. (Alm. henvifes, dog tvivlende, til lat. 82IU8 Frelse, 321vu3, o^o3 hel, som om Lykke var Grundbetydning. Man kunde vel og mindes om Alder, Tid). — Se scelle el. selle, ussel. — huld salig , livsalig gjengive t. holdselig, liebselig, vel i Analogi med tritbsel-ig He. af Tritbslll He., om end vel attraherede til selig. Saling :as holl. 221in8, »oorBprouB onbekenck». — Salpe : lat. Balpa. — Salpeter : sal pstr» (^«?il)« Klippe).

202 Salt; almengerm. (ht. Salz; holl. nu 2out); -t Suffix. Germ. og fergerm. sal- <r) : lat. 82l , «^..3 , g. slavist 8oli; „a. irisch 8212im ich salze"; »^Velsd Kal» (ind. sar-a5-?, Vand, Se; asiatiske og russiske Seer ere ofte falte; Rod ind. Bar- ftyde, stremme; «BanBkrit 3ara : Balt, alBo eoaBulum ot milk» ; Salt kunde opfattes som Coagnlnm af Saltvand. Herimod indvendes af Andre, at ind. Bara er — ««03 Valle, lat. Borum, idet Spaltning til l og r findes «sand synlig; Overgang til I kunde vel dog indtrcede etsteds, og I-Form vandre videre med Hcmdelsproduct ?). — Aflyd 1 : holl. Adj. 2ilt(iB) salt. Aflyd u : sylte, Sylte, vel Laan as plt. sulten (il; germ. Bult-i-an), Sutte (it; Salme; Sitlze). — sSauce (udtales med aabent 0, i Serensenst Udtale med Diphthong) er fr., af lat. BalBU3, -a). Salve , almengerm.; germ. 321- ifelge ht. Salbe; got. Vb. Balbon salve; intet Spor til germ. -l- , saa at Henvisningen til «^«,3 Olie er usikter; derimod kunde -b- passe til et angivet «^ og betyder egtl. Salut, Hilfen). (Til samme lat. Nod herer Planten Salvie : Balvia : 'den Gavnlige'). Sam- He.; almengerm.; germ. og fergerm. Sam- : ind. sam2- liig, samme; c»«o3, Adv. «'«« sammen, o««^o3 liig; lat. BimiliB liig; -m- maaste Suffix; Rod sa- i Ind. betegner Enhed eller Forbindelse : Ba-ba3ra eet Tusinde; e-x«^c»v hundrede, «-"«3 Genitiv til «v og ««3. — Derivata : samme, gd. same, og Neutrum som Adv. : samt; sammen, gd. samen, hvoraf et Vb. famne, gt. sameuen, senere «endret til sammeln, og hos os til samle; sanke af — sv. BamKa; samtlig : sammtlich ; herhen horer Suffix -som, gd. -sam. — Compos.: samdrcegtig (se endrcegtig); samfuld (har fortrcengt samfceld af fcelde); Samkvem, gd. som i Nst. (se komme; Rodform czuam-); Sam vittighed, fra Plt. (fe vide He.». — Se somme; semme sig; Aflyd 5 : got. Bimle engang. Samel, Plante : samoluB. — Sanct : lat. Bauetus. Sand;

almengerm.; germ. san-cl-; forgerm. menes at vcere 82m-a<lb- ifelge «««^«l3, «««03, Sand. sand; gd. sann, som i Sy., Nst.; germ. Bantb- (derfor e. 8ootli); fergerm. Baut-: lat. (prN-)Bent-i3 (Nom. -8en8); sand betegner 'vcerende' (modsat indbildt, tcenkt); i Bant- er kun 8 Rest af Rod. nemlig 23- (lat. e3-ti, se er), hvortil er feiet Prcef. Part.-Suffixet; ov?-.^ (Nom. «^). — Deriv. : sande (e. Bootne er gaaet over til Bet. formilde); minsandten nyere og ucorrect Formation; sanddru se -dru. Sandeltree, gj. T. og Romanist og Grcest fra Orienten. — Sang se synge. — sanke se sam-. — Sang af fr. BenB (da dettes -3 endnu udtaltes), af lat. BensU3; fe Sind. — sart el. zart, rent ht.; germ. tar-6-: ellers ikte fundet; fergerm. ct2r-ckk- el. ll2r-t- (cf. „zend Particip «lerew geehrt"?). — sat, Adj., se scette; ib. Satz, Sats, rent ht.

203 Saug (Gram. 8 61. Slutning); gd. '^Sag, som i Nst. (der ogsaa Sog, isl. o) (sy. nu 828); t. Sage (e. nu 82>v); i Ht. nu fortrcengt af Aflydsform Sege (a), hvortil herer Segense, nu Sense, og plt. Segede, Sichte, holl. 2ient, e. Bevtbe, nst. Sigd. Germ. 8288 maaste af forgerm. K; cf. lat. 3ee2re stjcere. Se Sax, en Segl. savne , Savn; gd. -falne; fy., nst. fakna. Maa vcere Derivatum til Sag (s. d.). Sax ; ligl. sy.; nst. Sox (isl. o); Ntr. Pl. gaaet over til Fem. Sing.; nst. eet Sax (Kniv), gt. Sahs (heraf : Sachserne). Germ. 82b-8- — lat. 82xum Sten (f. Ex. skarp, stcettet), Nod som i Beeare stjcere. (Scalp, scalpere, fra E., extraheret af lat. 3e2lpere. — Scene : ll^ ikte „Sty") : fr. juB. — Scrupel : lat. BerupuluB gj. T.). se (gd. Ipf. Pl. saage, senere saawe); nst. sjåa (af sea); t. sehen (fer med udtalt h, nu med instabilt e efter h); got. Benwan. Germ. senxv- sadw- s2BW segxv-. Fergerm. saciu- : lat. seyui felge (Gram. 8 94. e,); ind. Bae-; err-oual felger (Labial af labialiseret Guttural). sNogle ville hen til Beeare). Se Syn, Sigt. Sebe(„Scebe" er Forvanstning; mod den alm. og correcte Udtale), vel Laan af nt. Secpe — ht. Seife (formelt Tegn Paa Laan mangler); a. f. 82pe (nu e. 8oap; nst., sy. Saapa fra G. E.). Skulde efter Plinius vcere celtist Opfindelse (gjengives lat. ved sapo, hvoraf fr. 8avon); mulig dog opr. germ. : saip-; cf. nst. supa (grcede), plt. siipen, siipoogich. ght. siifen seif (dryppe), Seifer (Spyt, Skum), a. s. sipen-^e med rindende Vine. Fergerm. isaafald 3aib- (lat. sedum, Tcelle, ifald dets e kom af ai;?) Sect : fr. seete, lat. seet2, af seczuor felger, »Ben3e obBeureck by eonlusion 'ivitn Bee2re : to evt». Seddel gj. T. af lat. Bcbeclula af . (Nogle negte Laan; tildels henvises da til Roden i e^« har, holder, som af 828U-). Sei(e)r, seire, gd. sigre; nst. Sigr, sy. nu se^r; gt. Sige, nu Sieg;

204 germ. (og got.) s?B'l3- ; fergerm. 828n-as- : ind. 32N2s- Kraft He. , saduri stcerk; o^vf>c»3 fast, «^» har, holder. seise, Seising (nautisk) gj. holl. setten, setting af e. seile af fr. saisir af uvis Herkomst. Sele ; ligl. sv., nst. (ogsaa Sile, der ligl. treffes i Gd.); gt. Sile (nu Siele) ; germ. Sl-la(n)- („svagt" Mase.; t. ogsaa Fem.); Aflyd i t. Seil; andet Suffix i t. Saite; germ. og forgerm. 3i- Bai- binde : «««3 Rem. Sellie el. Sillie ; nst. Selja, Silja; fv. nu 82I8: e. 82lloxv; gt. Salhe (Saltveide), celdste ht. Salaha; germ. og fergerm. sal- : lat. Balix; e^lxy; g. irst. Baileaeli. Selleri (Silleri) : fr. eeleri : lse^.ivov (r af n). Selfkab , med de ncesten forceldede felle, Selle, Laan af plt. Setschap og fellen, Selle — ht. Gesellschaft, gesellen, Geselle „eigtl. Saalgenosse", germ. 82-521-i-22ti8); Laan fra A. S. er phonetistt lidet sandsynligt. sV. S. O. : „stotst 53?nK»?; Egilsson : »3«einB : Butur2, 2 s^2°;?).

205 Serk; ogsaa sy., nst.; a. s. (Fem.) Beree Pandserserk. „Aus dem Slavischen: altstllwisch Braea . . russ. Boroek2», Ho. (Serie: lat. BerieB). — („Sevenboom" Plt. Omtydning af Mniperu3 Babina; se Molb.). ser, almengerm.; germ. (og got., gt.) seb.B. Lat. Bex: «^; ind. s'23- He. — I sjette (nu udtalt med lang Vocal) er -8- absorberet, og j phonetist Tilvcext (got. Bebst2). — sexten, -de cf. t. -zehn-te. sShllwl. Schal, gj. T. af e. Bnawl, fra Persist). Si, si ; — Plt. siien, ght. siihen (nu seihen); sy., nst. nu Deriv. stila, nst. tillige siika. Ifelge Part. siwan i celdste Ht. blive germ. Former : B>K^v»u Baibxv BlB^'um B>B^anaB; fergerm. Bai«iu- 8i«;u- : ind. BeK- (co: ai) B>K- („Labi alisering" mangler i Ind.); l^«, si, Mostsi (Labial af labialiseret Guttural, hvilket er hyppigt i Grcest; det Samme tan her neppe antages i Germ. : t. Sieb ter neppe regnes — «57-03; tilmed maatte da ventes f, itle b). sid (ii) (rummelig, nedhcengende, lav og fugtig); ligl. nst.; germ. Blck ifelge a. s. sill udstratt; stemmer aldeles med Side (s. d.). sidde, gd. sit(i)e sat saate '"seten; nst. sitja (sy. nu sitta); ogsaa a. s. sittan, nt. fitten, ht. sitzen have indeholdt Suffix -i- i Prcesens; dog hed det got. Bitan. Germ. sit- (e) sat- 82t>. Fergerm. Back- : ind. Bacl-; lat. sellere: «><,««/ (0: Bocliomai). — scette (gd. Preet. satte satt og sette sett) : germ. 82t-i-an. — Scet (-t bevaret ved Indvirkning fra scette); Scetning; Sats, opscetsig ere t. (Sceter : nst.). Scrde. gd. Scecete : germ. 82t-ia-, Side (ii); nst., sy. Siida; nt. Siide (holl. nu 21M), ht. Siite (nu Seite); e. Bille. Germ. sick-; -ck- mulig Suffix;

Rod da 8i- (f. Ex. som i lat. Binere, situs, He.,?). Cf. sid. siden, adverbiet Form, ogsaa conjunctionelt anvendt (efter Nogle — a. s. sitn-tnan?. seitdem); sidst Superlativ; Positiv siid (seent) er bevaret i Nst.; ht. seit; got. Adj. sitliu-s sen. omsider : et Subst. Pl. (isl. ogsaa um Bick). Til samme Rod turde here gnst. siidr siizt (mindre, mindst); i : 'det var det, jeg sidst vilde falde de to Betydninger sammen. Germ. sitb.-; -td- mulig Suffix (Slegtstab da muligt med sen; ogsaa med sid, Side?); cf. ind. saMm?, sent: lat. serus??, fen. — Se silde. sig, gd. sit, Acc.; af gml. Genitiv sim opstod Possessivet sin ved at antage adjectiviste Endelser. Gd. Dativ se(r) blev ligl. til Adj. : soer, -t, -e, med Adv. isoer. Fergerm. Pronominalrod slu)— : lat. se, suus; ind. B>va-8 egen; l»>3; He. sige, gd. seg(i)e og alt tillige sig(i)e; nst. segja (sy. nu 3232); a. s. 3eeß2n ; nt. seggen; celdste ht. sagian, og uden det omlydvirtende -i- : sageen, hvoraf nu sagen. Mangler i Got. Germ. Bag-; et fergerm. s2BN- kan foreligge i Celtist : irst saiMim siger. (Alm. foretrekkes Identification med et fergerm. 82k», der findes i Slavist; cf. lat. in-Bee-tioneß Fortcellinger; ev.,^s?-«, der

206 menes at staa for en-3e<m-e). — Deriv. : Sagn (andet Suffix i det tabte Sage — isl. Bag2). signe, velsigne : lat. Bign2re gjere (Korsets) Tegn. „Sigt" (i Handelssprog), Laan af t. Sicht. af fehen; Compos. : ..sigtb ar" (maritimt), Ansigt (plt. Bet.), Hensigt (): Henseende; bruges nu for Absicht), Indsigt, Udsigt, Opsigt; forsigtig He.; besigt(ig)e. — at sigte gj. en Sigte, samt at sigte Paa, til (3: opr. rette et til Udsigtning tjenende Ner, saa at Vllndstraale, Draaber, Sand, Korn He. falde tilpas), med det deraf hos os deriverede et Sigte (de to sidste nu attraherede baade til foreg. og til flgde.) ere, med ht. sichten, sv. sikt2, nst. sigta, Laan af nt. sichten (hvoraf Plt. Sichter : Aflobsror), yngre Form af det (nu atter alm.) nt. siften (— e. sitt), Derivatum af nt. Ntr. Seve (— a. s. site, e. sieve, ght. Sib, nu Sieb; cf. Siv?); siften er laant til Nst. : syfta (?: si) og til Sv. : svlta (2: sigte paa, til; Sb. svlte; dog siges ogsaa i denne Bet. 8i8t», BiBt.e). — sigte (beskylde) for, gd. Uselte, nst. sekta, germ. BaK-ti-an, Deriv. til Sag (give 'Sag' for), med Sigtelse og 'Sigt (gd. Sett) og Sagefald'; i vor Opfattelse attraherede til sigte paa. — Alle her anferte d. Ord lyde med aabent i 2: lukket e (Gram. 3 60). („sitken" ?: se hvilken). — sikker, lat. BoeuruB gj. T. ; at sikkre. Sild ; nst. Sild (sv. nu sill); om Derivatum til nst., sv. Dial. Siil? (flere smaa Fiskearter; Fiskeyngel); mon egtl. Noget der 'silas' gj. Nettene? silde for sidlige, af det under siden anferte sid. — sildig (uegte d udtalt : Gram. 8 71. b.). Silke, ncermest Laan fra Slavist : selku He., hvis Forhold til 6i^,x«3, BerieuB er omtvistet. — T. Siide (ht. nu Seide) stammer fra lat. seta; cf. plt. Sidensvands" (Fugl). Sime (Baand; nu lidet betjendt) herer til Rod 8i- (se Sele, Sene). — Simle : t. Semmel, plt. Semele, af lat. Bimil2 Hvedemel, fr. Bemoule. — ..Simmer" (40 Slind) af ht. Zimmer i denne Bet. — sSimmer (Blomst) llnfsres af lenssen-Tusch i Comftositum „Blaasimmer"; nst. Symra, „som bebnder Sommer"). — simpel : fr. Bimple, gj. T. — sin se sig. Sind, Laan af t. Sinn (Genus cendret); behever itle at vcere t. Laan af lat. 8en8U8; tan vcere indfedt t.; cf. finnen fann gesonnen, a. s. Binnan Bann cendse (omtalt under sende), isinde : Gram. 8 177. b. sindig (uegte d. ud talt: Gram. 8 71. b.). Sindbillede : t. Sinnbild. Om sv. Binne Sind, nst. Sinne (Vrede) ere indfedte?; cf. nst. „fvagt" Vb. sinna (cendse, fordum ogsaa selge, hjelpe), som kunde omfatte germ. 3inn- og Bintb- (a. s. sitdian, vandre, germ. sintn-). — Til Bintb- herer det gamle Sinn, Sinne, opr. Ntr. (Gang), levnet i denne-, ingen-, nogensinde, tredsindstyve He.; a. s. Bitb, got. Bintb-8, gt. Sint (Gen -des) ere Mase. Item Hofsinder (Ledsagere), gd. en *Sinne; cf. das Gefinde. Sinder (Smedesinder), nu Pl.; opr. Ntr., ens i Sing. og Pl., som endnu

207 i Nst.; plt. og a. s. Sinder (e. staves ein6re ved Attraction til fr. eenckre); ht. Sinter. Cf. „A. slavisch eellra Stiick geronnener Flitssigkeit". Nod 8-n- el. 8-m-. — Fra Ht. (gj. E.?) : „Sinterkul". „Singren" (Plante; Molb.) : t. Sinngritn (se Syndflod). — sinke se sen. — „sinke" (fcelde i), Sinke (Tap; Stevlesinte ; Blceseinstrument) : ht. zinten, Zinte(n) (schwalbenschwanzformigcr Zapfeu; am Ende gebogenes Blåse instrument); cf. under Tinde. — („Sintedus" 3: eino. et cleux). — sippe (spidse Mund; nippe); en Sippe, sippet; fra Plt. (Brem. Wb.) : „Sipp : Gebiirde zusammengezogenen Mundes . . lumfer Sipp . . den Mund sipp trecken .. sippen" (nippe til); e. Bip. Ingre interjectionel Oprindelse ? Sir(Z), forsire, sirlig, Sirat, ere t. AZldste ht. Zeeri, Ziari, He., kunde tcenkes at vcere Laan fra Romanist : it. eer2, fr. eliere Ansigt, Farve, Udseende, Ustabilitet, Tractemente, hvoraf ialtfald plt. goot Siir (Tractemente), holl. Bier. e. ebeer; og da kunde plt. Siir, siiren, holl. 3iereu (Stads, stadse, forsire) vcere Laan directe fra Romanist, eller gjennem Ht. Snarere er Zier He. egte ht. (laant til Nt.), og da vistnok indfedt holl. tier Gedcihen, egtl. Art, plt. teeren, teerich, unteerlik (arte, artig, uartig), hvoraf d. uterlig (cf. e. lier Rcette?) ;

germ. tiur- el. ter-?, fergerm. cl—. sUvedtommende :a.f. Nr Glands, ogsaa isl.). sEt andet plt. Ord er teer. contraheret af teder : zart. svag). Sirts : holl. Bit3, t. Zitz, e. enintt : »Nin«luBt2ni ebi(n)t«. — Sirup : Birop : »Bp2uisb X2rope : Bb2rab« (cf. Sherbet). — Sisken, Sisgen, med fy. siska, nst. Sis(i)k, e. BiBk!n, holl. Bi^e, af plt. Ziseke, Sieste, ht. Zeisig, der er laant fra Slavist („bohm. ei2ek« He.). — sittre, zittre rent ht.; t be skyttet af r mod at blive til z; nst. titra, e. titter le, gnegge; cf. holl. tateren stottern; Onomatopoietica. — („Sise" I: Accise). Siv ?; treffes i 15de Aarh. (med i); kunde vcere — ght. Sib (>; nu Sieb ?: Si), enten den d. eller den t. Betydning blev den oprindeligcre. Kunde ogsaa komme as et gd. *Sef — nst. Sev, sy. 8al ?: Siv. germ. 821-i-, forgerm. sap-, af Rod som Saft (s. d.), og opr. betegnende Rer som Saftcanal. T. Sieb, germ. sid-, skulde fergerm. snarest lyde s — bb- s<s,

versiegen (Rodform sig-); tan here sammen med si (s. d.), t. seihen, nemlig hvis fergerm. K er fpaltet til germ. n og 3. — Af Form saiB- : gd. seeg, nu seisg) (Gram. 8 61. Note, P. 45); nst. seig. — Af Form. sig- : gd. nu segne, nst. signa. — Seiervcerk, Laan af t. Seiger (egtl. Vand- el. Sanduhr, senere ethvert Uhr), der i Nordtydstland blander sig med ht. Zeiger (Brem. Wb. : „Seier : Zeiger an der Uhr"). sjappe, Sjapis; enten fra Holl. : sjappen, eller, med d. Overgang til j, fra Plt. : Slap(p)inge «lilzueseeneia», Onomatop. — Af samme Sort: Sjask, sjaske af nu fjeldnere Slask, staste; nst., sy. Slåst, slaska; sy. Dial. ogsaa sjaska

208 (samt sjasa : gaa stcebende). — Sjat, sjatte, sjattet af Slat He. (f. d.). — sjokke af holl. BjoKKen ; sy. Dial. har sjota, Sy. og Nst. stoota, der seer nd som Aflyd til stal (stap). - Sjou, sjoue af holl., opr. frisisk, Bjornv, -en; dunkelt. — sju(d)ste af flu(d)sie (f. d.). sjelden, gd. (kun Adv); germ. .se!6-an ft), ht. setten (e. nu 5el«lom): got. 8il«l2-liK-8 forunderlig, a. s. selck-lie (itle at forvexle med SLel-lie, se under salig), -cl- vel Suffix; Rod B— l gjenfindes dels f. Ex. i lat. Bilere tie, dels f. Ex. i lat. 82tire springe. — selsom, med t. seltsam, yngre Formation istedetfor celdre s(j)eldsyn, ght. seltscecene. Sjcel, gd. Siaal (i er phonetist Tilvcext); ligl. sy.; nst. Saal, Scecel; t. Seele; a. s. s2v(u)l (nu e. 8oul); germ. (og got.) 32^-212; 82W'- snarest samme som i lat. 82evns vild, lidenstabelig; kan vcere beslegtet med Se (s. d.). ssaa sig? (te sig; nu. sjeldent); ligl. nst. Ellers ikte til at finde. Om germ. Bk2b.-2u, Rod som i geschehen, ?; se ste. (Ellers maatte vel tyes til Rod som i schauen). Skaal; ligl. nst., sy.; germ. skal-, Astydsform til Skal; t. Schale menes i Gt. at have vceret 2 Ord, med 2 og med 2. Roden gjenfindes i Slavist; cf. 6x«^« hakker He. Se Skjel, stille. staane, med fy., nst. stoona, Laan as t. schonen : „auf schone Weise be handeln; Ableitung aus schon" (se stjen). Skad (paa Hud), stadet (opr. bb); nst., sy. Stabb; e. s«2b (sd2bbv); plt. schabbich; ht. dog med 1 b Schabe, schiibig (lempet efter schaben); om det er germ. Derivatum (med assimileret Suffix) til stave, schaben, eller snarere germ. Laan fra lat. Be2bieB, neppe let at afgjere. Skad (Gjemme), med sy., nst. Skaap, Laan af plt. Schap — ght. Schaf (2) (hvoraf Scheffel); om af germ. Nod sk2p- i Bet. ese (schopfen), eller snarere germ. Laan af Beapum, Beapdium, tsx«^<,3, He., Kar, Fartei, neppe let at afgjere. — Deriv. : Skjeppe (gd. ogfaa Slippe) s„lunggrammatist" — isl. 3krepp2 Pose!). stabe ; gd. siape (Preet. stoop stapen, og siapede siaped, -et : Gram 8 178. 2); sy., nst. skapa; nt. schapen; ht. schaffen, laant til D. : staffe. Germ. skap- skup- i Bet. forme (forn endnu e. snapel; betydede ogsllll ese. Intet fer germ. skab- kjendes (vilde kun i Ind. og Grcest kunne skjelnes fra skadd-, se stave). — 'stabe sig' er Specialanvendelse. — -stab, gd. -stap (opr. Msc.), til Suffix nedfuntet Nomen. — Deriv. : Skjcebne, gd. — sHid horer ikke Skabelon, ht. Schablone, plt. Schampelun, hvortil Skabilken vel er Deminutiv; mon af gt. Schaperun, fr. ebaperon? Blok til at hcenge en faadan paa?; L. Meyer henviser til eedautillou). Skade, almengerm.; germ. sK2tn- ifelge e. Be2td(e>. t. fchaden; got. sk2tnj2u skolli stade; fergerm. sk2t- scf. ind. KBa-ta-?, besiadiget). Skade (Fugl), gd. *Skate; sy., nst. Skata; neppe germ.; Rietz citerer

209 litauisk og lettisk 228at2 (Onomatp.) ligl. med t. — Ogsaa Fistenavnet Skade, nst. Skata, ht. Schatte(n), maa vcere ugerm. ifelge lat. s«iuatuß, skaffe se stabe. — sStafot : eelrataull gj. T.). Skaft, almengerm.; germ. tt passer lige vel til germ. Rod Bkab- stave, skap- forme, skal-; den sidste, o: fergerm. Bkap-, maa vel her vcelges ifelge lat. Beapu3 Skaft, BeopuB Stilt; ckx^nv, , ellers almengerm.; opr. Tjener (saal. i Got.); Ety mologi uoplyst. Se Marechal. — Statt i Tagvcert (se Molb.), ogsaa plt., sy. Dial., er vel Specialanvendelse af Begreb : tjenende; plt.

Deriv. : schelken; overicheltede Hilser : hvor en Etage rager ud over en anden. — Stall, Ende flatt (paa Bred, Ost), ligl. nst., sy.; vel laant fra Bygning? Skalmeie : t. Schalmei : „aus frz. ebalumeau, He„ zn lat. ealamuB». stålte, Laan af ht. schalten — staldan i celdste Nt.; opr. Bet. stubbe, stede; „Ursprung dunkel". Se stjelde. Skam, stamme; mm i Sy., Nst. (med Isl.; o); nst. tillige Skam, som t. Scham, e. sname. Germ. Bk2m-, ikke oplyst s„lunggrammatist" : — tram : Stjul). — Deriv. : stjcemme; med -d- : skjende (i begge Bet.), skjendig (Plt. schendich), Skjendsel; t. Schande, hvoraf Skandskrift. Herhen herer vel stamfere, plt. fri Form : schamfeeren, schanfeeren sfor -viilen?), tidligt i Nst., ligl. i fy. Dial.. ogfaa omlydet til skamfera, -fara s„stamfera af -ferda" kan ikke vcere historisk rigtigt). — Skam er vist (mod gjcengs Antagelse) Subst, til Adj. gd., gsv., nst. stam og stamm (kort), celdste t. scamm; Stam da — Minus, ucomplet Udforen, Kommen tilkort, aldeles stemmende med g. germ., noget pueril, Selv felelse. Mulighed for primair Rod som i Stade. — Deriv. : Skjemt, skjemte. — sScandale er grcest : <sx«v^«^ov).

210 Skammel : lat. Beamellum af scamnum. — Skandse, af ht. Schanze, opr. Reiserbilndel, ..dunkeln Ursprungs". Skank, ligl. nst., sy.; e. «bank. Betegner vel opr. Benpibe; Deriv.: skjenke (germ. BkanK-i-an) lade lobe ud gjennem Benpibe som Ror; Bet. forcere, fra T., er yngre; Mundstjenk : der Schent(e). Aflyd u : holl BcbonK Knokkel. Aflyd i se Skinke, -k- vel Suffix (Slegtstab med Skinne ikke umuligt). Skare nst. Stare (Mase.; Lag, pattet Rcette, Snestorpe, Flok), med stara (sammenhobe, saa et Lag delvis dcetter et andet); sy. nu spaltet til Bkare Skorpe, Bkara Flok; t. Fem. Schar; Stare er da itle directe Udsnit, Afdeling (som a. s. Beearii, e. Bkare), men Opstilling („Fylting"), men maa vel dog here til Rodform sk2r- i stjcere, og opr. have betegnet Lagdeling (i Sten, Is, He.), der kunde se ud som Indsnitning. Betydnings-Tvedeling (hvis der itle ere to til hinanden attraherede Redder) maa vcere celdgammel. Cf. Skarn. Skarlagen af t. Scharlaken, nn Scharlach : „Umdeutung nach Laten flir mittelhochd. Scharlat, mittellat. Bearlalum; letzte Quelle sieht man im Orienta lischen; vgl. Persisch BaKirlat«. Skarn; ligl. sy., nst.; a. s. Beearn; -n- vel Suffix; Rod Bkar- formelt som i stjcere, Skare; cf. <5>:«,0,a Slakker, lat. treåre ophoste; BtereuB Skarn menes at staa for Beer-t-u8; ind. awa-skara Excrement. — Skarntyde? scf. nst. Tyta (Knort), tyta (pible), Tytebcer, ?). starp ; almengerm.; ht. fcharf; germ. Bk2rp-, vel med Bet., som endnu til dels i Nst., haard og strumpen. Der citeres et lithauistt Bkverbti durchstechen; leltist skarba Splint. — Deriv. stjcrrpe. Se Skorpe. Skarv (Fugl), ligl. nst. — I Nst., Sy. andre Ord Skarv (Stump He.), starva (ndjevne m. M); Star(v)ex; ogsaa Molbech har et Skare x e. Skat (i begge Betydninger); fer almengerm., nu tabt i E. (ht. Schatz); got. Bkatt-8 (med Nominativ-Endelse); betyder tidligst Pengestykke. Uoplyst; tt flertydigt. Maaste ugermanistt. Skavank, ligl. sy., nst. :,. Maaste Stav-Vank, dog hellere Stade-Vant" (?); nst. Vant ?: Feit. — stave, nn mindre hyppigt; — ht. schaben, e. Bbave, He.; germ. Bk2b-; fergerm. sk2bb-; lat. scabere stave. Heraf Stav(e)grces, se Molbech. Cf. Stove(r). ste , i D., Sy., Nst. Laan af plt. scheen — holl. forhen Be-sebien (nu ud videt: 86^edie«len) , ht. ge-schehen -schah (h fordum udtalt); a. s. 8«-sl:eon („svagt") treffes et par Gange med celdre Bet. : fare, springe (tnonne ic torclb seio da vandrer jeg heden ?: doer; tblet l^r Be>«le to tbssm Ilden foer paa dem); Grundbet. fpringe. Germ. Bken- Bknb- Bk2b-; forgerm. BkaK-, gjenfindes i Slavist <skaKati springe, He.); og maaste i ind. Kbae trcede frem. — Da for germ. K kan fpaltes til germ. n og 8' kan herhen here : en Stage (Skagen) : fremspringende Odde, nst. staga (rage frem). — Se staa, Sko, Skov, Stjceg, stikke. (T. Geschichte, hos os brugt i Conversation, betyder : Skeen, Skeende).

211 -ste plt. Femininsuffix. Ske; gd. Skeet», forn i Sy.; nst. Fem. Skeid (Laugstib, Ske, Vceverstee, Slede, He,); d. Skede enten gml. Pl. heraf (Balg seet som 2 Langbaade; cf. isl. Pl. skeillir Stede), eller snarere (da d udtales) Laan af nt. Scheede. Ifelge ht. Scheide, a. s. sea?tb, e. slreatb, er germ. Form skaitli-; ligl. i ht. og holl. scheiden, celdste nt. steethan, plt. scheeden (hvoraf vore Laan : Skedevand, Af-, Bested, s. d.), got. stavet skaiclan; a. s. 3e2ck- ifelge e. 3lricle, ght. Schiit, nu Sch eit. Fcelles fergerm. til dem alle : Bkait-; cf. lithauifl Bkaitvti tcelle, BkaitluB Tal (Tcellen, Maalen — Sondren) ; Flise er udspaltet; Bane, Tidstytte maalt og talt; heraf : fare, Farlei; heraf : Sebe-Redstab. sKunde lat. Beutum Skjold here til Bkait-? cf. u af ai i unu3, lultuB, He.). — Fergerm. skait- ikte at blande med fergerm. 3k— 6- : lettist Bkai«la Spaan, lat. Beinclo Beilli, germ. sk,tan Bkait 3k,tum 8k,t2N23 (dette Part., stiden, bruges i D. nn lun forn Adj.; Skidt er vel det nye Part. substantiv eret) (ht. st). — Fcelles primair Rod vel Bkai- 3ki-; cf. lat. 3eire skjelne, vide. — : ht. Schote): Bcelg; nst. Stand ?: Slede; got.

Bkau6a-raip-3 Fodhylster-Baand; germ. skaucl-, fergerm. Bk2ucln-, prim. sku- dcette (hvortil alm. henfores lat. seutum). „lunggrammatist" : isl. sl^mlir „Vocal-Wurzelvarilltion", ?: Aflyds spring, af isl. Bkeiclir!). steie , gd. 'steete, nst. steika; -k- vel iterativt; cf. nst. skeiva (slingre); se stjev. stele , Laan af plt. schelen — ht. schielen, ght. schithen, med ht. Adj. scheel, ght. schelh (udtalt h); nst. stjegl, skjegla af gnst. stialg-r. Germ. Bkel-d- og Bkel-8-; fergerm. 3k21-K-^ cf. lo^.to3 forvreden, krum. sSkelet : 6x«^e?-<i3 udtorret; gj. Fr., T.). — Ski, sliden He., se Ske. Skib ; gd. Skip som i Nst. (sy. nu Bkepp); almengerm. (ht. Schiff). Nogle antllge Aflyd til germ. Bk2p- forme (se stabe), Andre fergerm. l, altsaa anden Rod. Nogle mistcenke det for at vcere ugerm. — Skipper, Laan af Plt. Schippere „— Schipheere" (Stib-Herre); Gd. Skipere, der nu vilde lydt Stiber, betydede Medlem af Bescetningen, og var af alm. Slags Derivata. — Skippund : Skibspund. — sFr. equipere stammer fra germ. Bkip, skip2n udruste). Skifer , Laan af ht. Schiefer, ght. Schivere (l; Steinsplitter) — e. 2 sdiver Splint; germ. sliit-. Germ. 3kib- (e) .- ht. Schebe, plt. Scheve, laant til os : Skjceve ?: Avne, lille Splint. Germ. Bk.in- : Skive — ght. Schiibe, nu Scheibe. Ght. schiiben scheip har denominativ Bet. : rulle. Fergerm. sk2ip sklp-; cf. lfx«i^<,3 Pottemagerstive. — stifte. Skifte here maaste herhen (bele :

212 fordele : bytte), men kunne ogsaa passe til et germ. skip-, cf. gd. skipe, nst. stipa (ordne), Deriv. til Stib. Mulig 2 sammenvoxede Ord. stikke, Laan as t. schicken; ikte fundet i celdste T. ; menes, med assimilerer Suffix, at stamme fra Rod til geschehen (se ste) : faae til at springe.— Deriv. : stilket (Part.), Slik (i Plt. bl. A. richtige Gestalt), Skikkelse, skikkelig. Skildvagt, -padde : t. Schild d. Skjold (s. d.); Skilderhus : t. Schilder haus : „Bretterhllus". — stildre : t. schildern „zu mittelhochd. Schilt : Nappen, Schiltcecere : Maler; die Schilde waren bemalt". — Skilt : t. Schild. stille; gd. stilie (Gram. 8185); sv., nst. skilja, Plt. schelen. Germ. skei- (i). Aflyd til sk2l-; se Skal, Skaal, Stjel, stjelne. — adskillig. — Skilsmisse, af et gd. "-Misse (Tab; se miste)?; V. S. O. henferer det til Messe. Skilling?; almengerm.; got. skilling-s; maa vel, hvis det er germ., here enten til Rod som i t. schallen (klingende Ment) eller til foreg. (Skillement). Skimmel, i Gd. Stimel og Stimbel, er vel Laan af t. Schimmel (Bet. Hest er Specialanvendelse); ght. Schimel; ogsaa findes i celdste T. Scembel, Scimbli. Trolig bestegtet med Schimmer, stimte; indfedt nst. : stimla (glimte), stimlutt (lysplettet; „nogle Steder stimblett'e"). — Skimt, stimte nst. stimla (bet. glimte) (sv. nu skvmta); cf. got. skima (Lygte), He,; nst. Skeim (Hidsighed I: Opblnsfen). Germ. sklm- Bkaim- slllm-; -m- vel Suffix; se stinne. Skin, stinne; gd. *Stin, Estime steen og stine -ede (Michael e«1. Molb. P. 127, 128: Maanen han stiin, Gram. 8 112. 2.. Note P. 125: han sckener, Gram. 8 60); nst. Skin, stiina stein og „svagt" skina. Almengerm. (ht. nu scheinen). Germ. (og got.) skin- Bk2in- Bkin; -n- vel Suffix; se foreg. Cf. stjcer. — stinsyg herer for os nu hid, opr. maaste til flgde.; cf. sv. Dial. fa Skinn, ge Skinn (Slind, cf. Kurv) faae, give Afstag »viVelBtl een : Bkin; VsB6n : lttnckrili'» »: seurt on tbe Keacl). — Obsolet at slinde, Slinder, sv., nst. skinna (i Bet. staa), Skinnar(e), ere vel Gjengivelse af det (maaste übestegtede?) t. schinden (opr. „svagt"), Schinder; germ. Bkinck- snarere end Bkintn- (cf. «s^-««?, stikker He.). flingre; Aflyd i sv. Dial. stangra, flungra (stungre treffes hos Baggesen). Onomatop. Sv. Bkingl2 betyder splitte, vel egtl. staa istytter med skingrende Lyd. Skinke, med nst., sv. Skinka, vel Laan af t. Schinte(n); Aflyd til germ. Bk2nK-; se Skank. Skinne, med sv. skon2, sra T. : ht. Schiene, plt. Schene, a. s. seinu. Germ. skln (e). Slegtstab uvist (Slind, Skank, stinne ere forsegte). — Stinneben. s'stippe' (itte„schippe"; endsige „sjippe"!!!) : e. skip, »c!eltie..). — Skipper,

213 Skippund, se Skib. — Stitse : t. Skizze : „nach it. Bebtt2o; dies aus lat. 3cKemum?„. — Stive se under Skifer. — Skjald, literairt Ord, isl. Bkalcl daniseret til Adstillelse fra Skal; Etym. uvis. - Skjaller (Skaldre, Skralle, He.; Plante); sy. Skaller He.; e. vellos rattle. Skjel (Grcendse He. : rykte Skjellet; Ret og Skjel; Skjelsaar; He.), gd. Skial, Sticel; nst. Skil og Skjel (Ntr. og Fem.); germ. Bkel- (l), se stille, Forskjel, -skjellig. Deriv. : skjellig, skjelne. Aflyd til flgde. - Skjel el. Skjcel (paa Fist He.)> gd. Stel (om j se Gram. 8 64 Slutning), Omlyd af germ. 3k»l-, se Skal. Deriv. : at skjelle, el. stjcelle. Stjelfifl (cc). stjelde kan vcere as et gd. Estelle nst. skjella (Ipf. -te; larme, skjende), sv. skalla (Ipf. -lle) gje, med Omlyd af germ. 3kall- (t. Schall, Schelle, schellen); „stcertt" Vb. nst. skjella stall stollen (stralde); men er ialtfald paa virtet af det (maaste übestegtede?) plt. schelden, ht. schelten, der af t. Lingvister henfores til schalten (se stalle). Skjelm; i D., Sy., Nst., (med isl. Bkelmi-r) vistnok Laan as t. Schelme (nu Schelm), celdste ht. Scalmo, : Pest, Seuche, Aas; derpaa Schuft, nu for mildet.

Germ. BK2I-M-; cf. t. schal : tritbe, flau, ?, og ^ Rast, Lang somhet», ? sllvedtommende : nst. Stalma, Skolm, Frugtbcelg He. Item isl. skalm Sveerd : ckx«<l«^, „thracisches Wort"). stjelve; gd. *stialve (ice) stalv stulve stulven; ligl. gsv.; nst. stjelva (gnst. ia) stalv; a. s. reitan, med BeiltrunB Nysten; maa here sammen med a. s. Beille. Beelte, e. Bbell Hylde, nt. Schelf (Brettergeriist; cf. Gulv) (og det mythol. Hlidstialv?); herer hid ght. Schelfe, celdste ht. Sceliva (Hylster), da er germ. Form 5k—l-t-, ellers muligen -b- sht. Schilf, plt. Schelp, Siv, som af germ. -p-, er mulig Laan af lat. BeirpuB) : ved eventuel Rod 3K21- kunde bl. A. tcenkes paa ind. sknal-vatte He.; lat. BeeluB Feiltrin;? stat. Bealpo, seulpo synes ullnvendeligt). skjemme(ce), skjemte, skjende, skjendig, He., se Stam. — skjenke (cc) se Skank. — skjenne (lebe lebst), nu vel tun proviudsielt, — sy. 3kena, nst. stina. — Skjeppe se Skab. — Skjerf, forvanstet af t. Schiirpe : fr. eebarpe, der fordum ogsaa betydede Taste sog mnlig er fra Germ. : cf. Skreppe (Tigger pose), plt. Schrap, Brem. Wb.;?). Skjerm, skjerme, Laan af plt. Scherm, schermen — ht. Schirm, schirmen. Germ. Bker-m- (,); man har henvist til (5-l,<,<,v, Solsijerm, som muligt af samme Rod. Skjerv (en ringe S.) af Plt. Scherf, ht. Scherflein, lille Ment, vel egtl. Brudstytte. Maaste, ved Spaltning af fergerm. p til germ. log b, af samme Rod forn Skjerver, Laan af plt. Scherve, ht. Scherbe. I a. s. Beeortan, gnave, kunne germ. t og b ikke stjelnes. Et fergerm. 3k—rp- anferes fra Slavist : «erepu Scherbe" He. skjette (cc) se stage.

214 skjev (ce); maa vcere Laan af plt. scheef — ht. schief; germ. Bkiut-; kan here til schieben, hvis et fergerm. p er spaltet til germ. t og b. Nst. (med isl.) skeiv maa ligl. vcere Laan, og ee behandlet som i Greive for Greeve. sEt a. f. »3e31» vilde volde uleselig Vanskelighet», men existerer neppe). Skjold (opr. Masc., som endnu i Bet. Plet); ligesaa nst., gsv. (sv. nu 8kuI6); t. Schild; e. nu Bliielcl. Germ. Bkilll-; hos os Vocaludvidelse til ia, og dettes Omlyd io (isl. io); det omlydvirkenbe u sees i got. Bk.il<l-u-3. Fjernere Etym. uoplyst. — Se Skilt, skildre. Skjorte, gd. (Skiurte); gsv., nst. Styrta (sv. nu Bhorta); e. sturt; plt. Schorte, ht. Schitrze, Schurz betyde Fortlcebe; plt. schorten (forkorte); e. Bb«rt tort. — Skjort, ligl. sv., svarer til plt. Schort, ht. Schurz (Masc.). — Se storte, stjcere (Bk), nu e. scare. Germ. skerr- (i), vel med en Assimilation (r8 ?). Cf. indoeurop. Rod 3k—r-, springe.? Cf. sturre? stjcere, gd. st(i)cere star staare storen; almengerm. Germ. sk—r- .s22 S, fergerm. a; cf. «-x«z,^v star (Prces. x«to« »: Kerio), x««,-?'o3 staaren, lat. eur-tus kort (s- kan ved visse Rodder udeblive). — Deriv. af Form sK2r- : Skare (s. d.)?; Skjcer (i Havet) — nst. Skjer, isl. sker, germ. sK2I-i- (nst. Dat. Pl. Stjerjom); Staar, gd. og nst. Skard; vel Form. skar- : et Plovstjcer, cf. nst. Skjcecer, Stjcecera, Stjcecere (er nemlig ikke — nst. en Ploogstjere): Langjernet);

'

215 et Torvestjcrr kunde vcere nyere Extract fra Prces.?, »: Bk?r-, hvorhen hore de paa -stjcerer (Haarstjcerer He.); Feltskjcer 2: Feldscher(er); Badstjcer <s. d.); Skjcerstipsier ?: Scherenschleifer. Scherenstiiper (Saxestiber). Form skilr- (u) : en Skure vel — nst. Skora (neppe af sture). — Om Planten Skjcer, Eugestjcer, sy. Dial. Skara, Skarda, Skala, herer hid, faaer staa hen. — Skjcermydsel): Scharmiitzel, i T. attraheret til Schar, er i T. Laan af it. «earamuceia, som man vil aflede af t. schirmen i gammel Bet. tjcempe. Skjceve (se Stjceven i Ens Laan af plt. Scheve, ht. Schiibe; „Splitter vom Flachssteugel, als welche durch Schaben herausgebracht werden" (Brem. W.). — sstjcev se stjev). Skjod, gd. Sk(i)oot — nst. Skaut, sy. skot (og skote), nt. Schoot, ht. Schooh; germ. Bkaut-, Rodform af styde (s. d.); vel da opr. : fremstydende Hjerne, Flig. (Stjodesynd, cf. bosom sin). — Deriv. : stjode, nst. steyta, (opr. lcegge Jord i Ens Skjod, symbolsk Retshandling) ; et Skjode, nst. Fem. Steyta (Document). et Skjode (Seilflig med Reb) synes snarest at vcere dativist Form af Skjod?, da det nst. hedder Skaut; findes tidligere i D. strevet Skjod. fijodeslos som af et Sb. i Bet. Omsorg : nst. Stoyte, Umstoyte, skoytelaus, stoyta um (stjotte), sy. skota; yugre Formatiou er at stjotte (Gram. H 92) af celdre stjode, Preet. skjette, skjett, gd. Inf. st(i)eete (vel opr. steete um : feie, ordne om Noget). Skjoge, gd. *St(i)eet(i)e; gsv., gnst. Skeetia (sy. nn skoka); plt. Schoke (00?), Schouke. Schoike (Litb.), Schoke, Schoke, Scheute, in Osnabriick Schoite <Brem. Wb.). Er det germ., sees ingen anden Rod at ty til end skak- skok-, rokke. He., se stage; de asvigende plt. Former kunde da vcere capriciense Til dannelser? Hvis det i D., Sy., Nst. er Laan, kunde Rod vcere BkauK-, men en saadan kjendes ikke. „stjolpe" : Plt. schulpen : in Holz od. Stein graben; lat. Beulpere. stjon, med nst. skjeen, sy. skon, Laan af t. schon, celdste ht. fcooni (e. nu sbeen), germ. 3K2UN-, „zu Wz. germ. Bkau- schauen : sehenswerth".

— Conjunction stjon(d)t er opr. Neutrum hertil; cf. t. obschon. Skjon, stjonne, gd. Styn, "stynie stunde stund; ogsaa sy., nst. (sy. nu o); seer ganske ud som Aflyd til foreg.; ?: germ. secundair Rod skun- Bkaun-. paastjons (med et maritimt „at stjense"); ligl. nst., sy. Dial. (ikte af nst. -steyna - steina : styve skjevt He.); plt. schiens, schlins (Brem. W.), holl. selruinB; cf. e. aBkaunce: «probablv cluo to Ital. seanBare : to B<> aBlope He.». Herer til det heist ucontrollable europceiste Marinesprog. stjor? (sprod); sy. Bkor, i Dial. tillige styr; nst. styyr (om Contractum for skyver?, der i Nst. bet. udroi He.). Ingen Grund sees til at regne skjer <gsv. ogsaa styr) i Bet. umoralsk for et andet Ord (om „Skjerlevner" se Molb.). — Deriv. : at skjere, stjerne, en Skjere. — Skjorbug (sy. Dial. Styrbut He.; nst. Styrbjug), attraheret hertil, er lat. scorbutus, som i andre

216 Sprog omfortolket. — Skjorost - nst. Skyrost (itle yy), af Skyr (fur Melt; Skjer herer ikke til d. Almensprog), mulig beslegtet med nst. styyr ?. — (Skje r gilde 2: Hestgilde : gd. — sv. 3koill, af stjcere).

Skjert se Skjorte. — skjette se Skjed. Sko; almengerm.; celdste t. Scooh, Scnoh (h udtalt), got. Bkob-8. Kan vcere Aflyd til Nod i ste (s. d.), der dog betyder springe frem; mulig herer got. 3kexvM, gaa, til samme Rod (med Elision as Guttural foran >v). Sto, Skoning bet. ogsaa nederste Rand as Stjert; om Heras 'over en lav Sto'? til langt Skjort maa Att maales rigeligst. — Stotvinge : Rem; Rod som i tvinge; cf. nst. Tveng (Nem). Skod, Skodde, fkodde, i'e styde. — Skofte? stogre (Skoggerlatter), fyues isoleret; nordfrisist stoggre angives (et jybst Skogger stal betyde Halsfjer). Maaste dog — staanst stodra (cf. flagre), og dette --- staanst sqvlldra — sv., nst. sqvattra?; se Skvat, stvatte. Skok; ogsaa sv., nst.; maaste dog fra T.; er ogsaa e.; opr. Buule Neg? 0 og germ. tt indeholde flere Muligheder. skolde; nst. staalda, sv. nn Bkalla, e. sealcl : »ol<l drenen *eseal<ler. (?r. eebaucler) : I^at. excal(j)vitd xvnien one M2kes 'clueks ancl 6raKes' : 8. seunian s?) : to snun». Skorpe; nst., sv. Skorpa, med skorpen (strumpen); Aasen og Fritzner : Participialform He. til Rod i skarp. s„lunggrammatisch" :zu schrimpfen). Skorsten?, Laan af t. Schor(n)steen, -stein (med begge Betydninger). Af eet af de nt. Schore (Stette; Bcent; Strand; Skaar, Ridse); eller af schar (steil)? storte; nst., gsv. stortå; af germ. skort- tort; se Skjorte, Skjert, stjcere. stose; vel for cf. nst. stota (styde, drive; stikle), Rodform skut af styde; -f- da iterativt; Skose. — Fra en Egn i Norge anferes et Skoosa (Historie). Skot- i Skothevl, -rende, -rok, -spcer, kan vcere dels plt. Schot, dels nst. Skot, d. Stud. stotte, specielt d.; maa vcere opstaaet af gd. stode (stue) (se Gram. 8 92) — nst. stoda, sv. Bka<la. Skov; gd., sv., nst. Stoog; germ. Bk.uB-, Aflyd til 3K28-, se Skjceg He. Skove (alm. i Pl. : -er) (ogsaa Stovre -er); nst. Skoova „af stava stoov", se stave.

»

217 Skovl -^ nst. Skuvl, sy. 8kolvel; plt. Schuufele (spater meist ff), ght. Schuuvel, nu ht. Schaufel; germ. Bkut-I-; horer til gsv.stiuva, ht. schieben, He.; germ. 3k— b- og -l- :iuauu, u. Fergerm. 3k— p-; heri -p- Snffix ifelge staviste Former med -b- og gt. schie-g (skjev). en Skråa (Placat, Stindstytte, Plade); ligl. sy., nst.; 2 her snarest af au; germ. og fergerm. Rod Bkru- stjcere, hvoraf at stråa (stjcere); item en Skråa (Tobat), Collectiv (Ntr. : Gram. 8 104. b.) Skran (til Skydning). Med dentalt Snffix : plt. schrooden, schraaden, ht. schroten, a. s. Bcreaclian (e. Bbrecl>, germ. 3krau- Berau-tum, He.,? — Mulig horer stråa (skjev; med at skråa, f. Ex. over Gaden) til samme Rod, og betyder da egtl. staaren diagonalt; er sjeldent i Sy.; cmferes ikke i Nst.; skulde da ventes at vcere Laan; Plt. har atter Dental : schraat (-de). T. schriig(e) tan da ikte vcere ncerbestegtet. Skraal, straale; ligl. sy., nst.; nst. tillige strcecela. Vel et Onomatop. med Sufflx -I-. strabe ; gd. skrape; sy., nst. skrapa; nt. schrapen; e. Berape; Stamvb. : a. s. serepan serlep. Germ. Bkrep- 3kr2p- Bl:rap-. Et fergerm. 3krab- gjenfindes r Slavist. sskraffere : it. gj. T.; mindre vel „stravere"). strål; ligl. sy., nst.; holl. Beliraal; nordfrisist striil. Cf. nst. strcecelen (svag); nst. Skrceceling (Stattel), d. SkrceUing. — Om strcelle (e) Frngt, med Skrcelling af Frugt, horer hid (tåge tyndt af), eller staner for (cf. celdre d. Skreder af Eble; se under Skråa), er neppe let at sige. Skralt», stralde; gd. *ll; Derivata til et tabt *sirelle strall, bevaret i Nst., sy. Dial.; sy. 3kliilla -Ilne. T. schrill, e. to Btirill. Nst. har et strata (stralde), plt. schralen (Br. Wb.), der kunde se ud som Aflyd til Skraal. 2det l (assi mileret?) Suffix?. — Maatte tunne vcere sammenvoxet med et *stratt-le — nst. stratla (rasle). skramle (ogsaa sy., nst.); Skrammel (S trum mel) : rumlende Gjenstand. Onomatop. -l- Suffix. Nst. ogsaa strangla. Skramme, t. Schramme; sy., nst. Straama. Ikte oplyst videre. Skranke af t. Schrante, med Schrank („eigtl. Gitter, abgesperrter Raum"), schriinken („schrag stellen, stechten") af t. Lingvister forsegt henfert til schrag(?)^ cf. under strutte. strante, -en; ligl. sy. Dial.

stranten, skran, skrinn; nst. sirau, stren, skrinn (mager, saftles He.). strap (PP); sv. Dial., nst. skrapp (flink He.), egtl. vel skreppende (smeldende). strutte sy., nst. skratta (sy. nu le), af strata (nst.) -- celdre d. sirade (se

218 Molbech), „deraf Skrade, Skråa, Skrabekorn : Plante, fordi dens Fregjemmer -rasle"; en anden Plante hedder Skratte. Skrent (ce); sv. Dial. Stranta; vel opr. Klest : ght. Schranz (Spalte, geschlitztes Kleid; Geck). Germ. Bkr — n-t-, best. med ght. schrinden schrant (spaltes). skreppe (ce); nst., sv. Dial. skreppa skrapp (falde raslende, smelde); ht. schropfen; iudeholder vel en Assimilation (cf. firabe?). — Planten Skreppe herer vel hid. — (Tiggerstreppe?). stride; gd. striide stride striden; ifelge a. f. serltN2N seratn Beri<lon serillen stulde der vcere germ. tb og cl af fergerm. t; i T. udjevnet : ghl. schriiten schreit geschriten. Fergerm. skralt- Bkrlt- itle fundet; -t- Suffix? — Skred el. Strid, Fjeldstred He., (luttet e aabent i : Gram. 8 60). — Skridt Hf t. Schritt; deraf at skridte (opgaa). strige ; gd. street strike strilen; sv. BkriKa BkreK; nst. striita, streik; germ. BkriK- skraiK- skrlk-; -K-Suffix : ht. schreien, gt. schriien; nst. stria (huje); Onomatop. Skrin (ii) Hj. T. af lat. serinium. skrive, gammelt germ. Laan af lat. Beribere („stcerk" Conjug. , cf. pibe, pleie).— Skrift (opr. tun Fem.); skrifte : foreskrive Bod og attestere Absolution; derncest underkaste sig dette, beljende (i E. bet. sbrive skrifte). Skrog?; streves fer ogsaa Skrov; nst., sv. Skrov (Stibsstrog), skroven (pores; neppe da best. med Skrcev, s. d.); isl. skrot hullet Is. Cf. plt. Schrage? (Gestell), best. med schrcig. Item sv. Dial. Strata? (stort svagt Boesen). Mulig da 2 Ord : Skrov absorberet af Skrog? strolle ; vel nst. struvla (se stor ud) af skruva (rage op), Aflyd til Skrev <se Skrcev); cf. ht. schroff, ght. Schrove (Klivde). sNst. stolla, sv. Dial. stulla : lyse, se stor ud, euten uvedkommende, eller -r- elideret). Skrot el. Strut (tt) (Bug); sv. Dial., nst. Skrott („cf. isl. sKroKK-r» .?); sy. Dial. Skrynta (Krop). skrubbe, Strub; ligl. bb i Nst., Sv., Plt., g. E.; iudeholder en Assimilation; rivist om i Slegt med strabe. Skrives ogsaa med pp („skruppe sig"), som om best. med skreppe. Vel 2 Ord. — Skrubbe (Fist) „af dens skrubbede Skind"; ligl. Skrubtudse (Molb.); cf. sv. Dial. Skrubba (Insect); Skrubbe stal tunne betyde Melbille i D. Skrud se nnder Skråa. — Skrue, med sv., nst. Skruv, trolig Laan af plt. Schruuve — ht. Schraube; holl. divergerende sebroel (som af germ. ii); „Ursprung dunkel". Fra Romanist? E. serexv er ialtfald as fr. e<B)eiou, vel af lat. Berobis Grube. f krukke (krympe); Skruttetrold (Insect); nst.. sv. Dial. strutta, vel as strunta?; cf. nst. strokka, fv. skrvnka, e. snrink, t. Schrank, fchranken; S krinkelben

219 (Dial. Kaalstrinkler); se Skrante. — skrnkke (Lyd), samme Ord, el. directe Onomatop.?; Skrnktehone. strumpe, Deriv. til tabt. *strimpe strumpen (dette nu Adj.); sy. skrvmpa, sy. Dial. stramp(ig) (mager, tor); plt. schrimpen schramp, ght. schrimpfen, nu ht. schrumpfen; cf. e. sbrimp Rcege. sCf. krympe?, og rimpe?; efter jung gram. Phonetit cf. foreg.). strup- (Pp). Prcefix : -toge, -sulten, He., som af skreppe; sy. Dial. stropp-, og Synonymer : strokk-, skrov-. skrutrygget. og, efter Molbech, strutte, „d. S. s. strutte" (s. d.) , om med Barueudtale? Er vel rettere eud Rietzes Henforelse til sy. Dial. struten (svag af AZlde) med Strutta (gammel Kone). strnde, gd. street som i Sy.; et nst. strjota strant anfores ikke, derimod Deriv. streyta, og gust. Strant (Pynt). Germ. skrint- skr2ut- Bkrut-; vel opr. Onomatop. (Lyd; anden Betydning er overfort). Skrced(d)er se Skran. Til samme Nod herer vel „S tr ceder" (Pl.?) (Planteuavu), se Molbech. — strcelle He. se under strål. Skrcek, strcette, Laan af t. Schreck. schrecken (fare op; jage op). Germ. sKreK-K- (>) sKraK-K-, der maa indeholde en Assimilation, uvist hvoraf. Nst. har stritta (hoppe), der neppe herer sammen med strika (vakle). strcemme, gd. nst. strcecema. Germ. og fergerm. skra-m-. Skrcev — nst., sy. Skrev (Skridt); vel opr. Spalte; cf. celdre d. Skreve, sy. Bkrelv2 Klippekleft, maaste Laan af plt. Mase. Schreve. der neppe opr. be tyder skreven Linie, men i Sand ridset Linie, bl. A. i: over den Schreve. af os uu forvansket til over Skrcev -et, istdf. Strceve-n; ght. schreven, schreffen (ridse; itle at blande med schrepfen, nu schropfen), Schreffe (Spalte); Schraf (Fels), fchroff (steil); a. s. serZet Hule. Germ. Bkr2t- skrtzl- sKrSI; fergerm. skrap- (cf. lat. Bealpo, seulpo?). Se strolle sStrog). strobelig?; sy. skropliB; nst. streveleg (kan i en Del af Norge, og i sy. Dial., betyde : over Maade, storligt); horer vel til Rodform enten skraup eller skrup-; cf. nst. stryp(leg) (udrei He.), strypa (forede); isl. skrjup-r. Fer germ. skr— b-. (Derimod horer sy. skrap : torre Grene, lux, nt. schrepel : mager He., til Nod med Vocaler af a-Roetten, se Indledn. 8 5). Skremt, skremte; gd. sy., nst. strymta (bl. A. morkne); -t- Suffix : cf. nst. strymja. sy. skvvmma se stor ud, nst. skrymsla (morkne), Skrymsla, Skrymt (Spegelser; strima, Skrimsla ere vel Varianter). stubbe, Stub, med sy., nst. stubba, vel Laan af plt. schubben, afgnide Fistestjel : Schubben, ht.

Schuppen, ght. Sing. Schuoppe, „Ableituug zu schaben"; heri er da hos os indoptagen Betydning af plt. schuppeu. ght. schupfeu (Puffe), Derivatum til schieben (germ. pp da af nn?). Cf. „BestuP". Stud, Skudsmaal, Skude, se styde. — 'Skuddermudder', Rim coMpositum, vel med Henblik til plt. schudderen — ht. schuttern. — studdet

220 Maal : plt. schudden (i Vet. ryste) ht. schittten; 'studte sig', Variant hertil?; el. af styde? stue , fordum sivde, stode (Ipf. studde : gl. Bibelovers. Numeri 14, «4), gsv. siubhll, stodha (sy. nu a), nst. stoda. Deriv. af Rodform Bku-, Aflyd til skav- : t. schanen; e. Bbo^v nu vise. Man vil henvise til lat. eavere se sig for (som med Tab af 8- >. stusse (skovle, stubbe; gjere Korttunster, bedrage), af plt. schuuven (— ht. schieben), med plt. schoven (bedrage), det haardere plt. v gjengivet ved f, som ogsaa i Skuffe (i begge Bet.), tillige under Paavirtning af Derivatum stufie, Skuffelhjort, Laan af plt. schuffelen (bl. A. spille falsi), Schuffele. tidligere schuufelen, Schuufele (f for v paa Grund af l) — nht. Schaufel. Skulder; almengerm. (ht. Schulter, celdste ht. Scultarra). Uoplyst. For modning om Slegtstab med ht. fchalten, celdste nt. scaldcm (stode, stubbe). stule (uu; bet. forhen lure, luste), vel Laan af plt. schuulen (verborgen sein, lauern, verstohlen blicken); Aflyd til Skjul (s. d.). — stulke (forhen : ligge i Skjul), Deriv. til samme Rod; nst. skulka (lure, liste); mangler i Plt. (Liibben og Brem. W.). stulle; gd. stule stal; almengerm. Germ. (og got.) Bk2l- Bkul-. I T. k bortfaldet (treffes i celdste T.), skjent bevaret i Schuld. Gjenfindes i Litauisk, i det uddede Preussist. Rod ens med den i Skal, stille; stulle vel da opr. : frasondres til Tjeuestegjerelse (paa Tour). — Deriv. : Skyld, skylde, skyldig. Sku lp? (Frohus; V. S. O.); cf. nst. Skolp (liden udhulet Blok el. Trceflaste, hvori man bcerer Hvessestenen, nåar man staner Ho"). -- skulpe for skvulpe (Molbech). Skum, gd. snarere Laan af plt. Schuum; nst. Stum (ikke uu) maa vcere fra D. Henfores til Rod Bku- bedcette (se Skjul He.). — Til samme Rod kunde here stummel, skumle; stumre, Skumring; ust., sy. stum (merk); plt. Schnmmer (Diimmerung). sAnden Astydsserie. primair Rod som i stinne : t. Schimmer, ght. Schiime : Glands; Plt. schemeren : morknes). stumpe, stumple; ligl. nst. (og sy. Dial.) stumpa, skumpla, „nogle Steder sivllmplll". Onomatop. — „Stumpelstud". Skur, vistnok Laan af plt. Schuur (ht. nu Scheuer, cf. Scheune); -r vel Suffix; Rod da Bku- bedcette; cf. lat. ob-BcuruB merk. Se Skjul He. sture, vist Laan af plt. schuuren (ht. nu scheuern) — e. Bcour; lyder helt germanistt, men er uden Tvivl germ. Laan fra Romanist : fr. e<s)eurer, it. 88urare : lat. ex-eurare beserge, rense. — (en Sture herer neppe opr. hid; se stjcere). Skurk, Laan af ht. Schurte : „erst nhd., zu ahd. Fir-scurgo (Schurke), das zu sir-scurigen (verstosten) gehort". flurre; sy. skorra; plt. schnrren; mulig Laan fra Plt. Onomatop. Cf. t.

5

?

221 scharren; gt. scherren (tratzen). Item nst. skjerra (brnse op; strcemme; se -stjcer, kuldstjcer). Skurv; almengerm.; ht. Schorf; altsaa germ. skurt- (ii); fergerm. Bk— rp-; stemmer ncermere end Skrcev med lat. sealpere. sltte at forbinde med ht. schiirfen, stamst schurpen, germ. Bk—rp-). — Skurvhat. stvaldre og stvalpe (Variant skvulpe), Derivata til Onomatop. *sivale : nst., sy. skvala (skvulpe, risle He.); e. B<iuall. Cf. skylle? Skvat el. Skuet, stvatte; nst. skvetta skvatt skvotten; ogfaa sy. Dial.; af lignende onomatop. Oprindelse som nst. skvata, skvatra (svatse He.). Sky; ligl. sy., nst.; a. s. Beeo (nu e. Bkv):Dcette, bedcettet Himmel. Germ. Bkiu-ia-; Aflyd af Rod Bku-, fe Skjul He. fiy, at sty, Sky (Skyklllp), Laan af plt. fchuw, schnwen, Schuwe; ht. scheu He.; ght. sciuhen; a. s. Beeod (nu e. Bbv) (indfodt fy., nst. Udvidelse : stygg). Germ. Bk—n-; forgerm. sk— K-; -K- vel Suffix (primair Rod kunde tcenkes ens med den i styde). styde; gd. stinte steet sinte skuten; almengerm.; ht. st. Germ. Bkiut- Bkaut skut-, og udenfor Vbt. skut-; -t- vel Suffix; fergerm. da skav- sku-; fra Litauisk citeres s-auM styder. — Form skut- : Skud, gd. Skut, Skot (Skuds mllal: Henflydelse, Appell). Skod (i Skib) af plt. Schot; Skodde nst. Skota; skodde nst. stota; Skytte : Plt. Schutte (ll) - ht. Schittze, germ. sliut-i-a(n)-: Vceverstytte(l) ; Skyts : Geschiitz. — Form skiut- : Skyder He. (stydse er nst.). — Form skaut- : Skjed, skjede, Skjede, skjette (s. d.). — Form skut- : Skude, gd. (cf. Skeite). Skygge, gd. som i Nst. (Mase.; sy. nu skuBB2): skygge, gd. siygg(i)e : nst. styggja; gg er phonetist Udvoext ifelge a. s. seu^v2, celdste ht. Scnwo; Rod Bku-, se Skjul. skylle, Skylle, Skyl; gd. nst., gsv. stylia (sy. nu Bk<M); nst., sv Dial. stola (skylle, skvulpe); plt. scholeu (o). Germ. Bkul- el. s<iuul-, cf. nsi., sv Dial. stvalll (skylle, skvulpe, stremme). Skyld, skylde, skyldig, se sinlle. stynde — sy.

skvnlla; nst. stunda, gnst. ogsaa stynda; a. s. Bevn6an; ght. schiinden, schunden (antreiben, reizen); germ. Bkunn-ck-i-an (hidse, drive Paa); uden -ck-: a. s. Beunnian, Bevnnan aufhetzen; -nn- er vel Assimilation; Rod neppe til at bestemme ncermere, men vel en tilskyndende Interjection. sHenferelsen til isl. sk2mm-r er forkastelig). Skytslllllnd, -engel He. : t. Schutz, lempet efter bestytte (glemt P. 17) : plt. be«schutten (it) ht. be-schittzen, der maa stamme fra Roden i styde : plt. Schutt, ht. Schutz, egtl. Noget at styde for (Slaa, Planke, He.; cf. e. snut), Se skyde sib. : Skytte, Skyttel, Skyts). Skolte synes tun at tunne vcere Laan af holl. seduit (— d. Skude); Skeite hedder dog paa Holl. sed22ts (hvoraf e. sk2te). Sagtens have vi paa egen

222 Haand opfattet den hollandske Handelsvare som smaa hollandste Fartoier, eller heri en holl. Importeur rose dem som nette Farteier. og tåget Ordet for directe Bencevnelse Paa seb22ts. Stce-, Sto- se Skj-. staa; gd. Prcet. sloo slooge flagen (yngre : staaet, Gram. 8 113 B ', Son dring i Bet. af 2stavelses slaaes og Istavelses staas, 8 117. 2.). I staa og gd. sloo er germ. ti elideret; cf. ght. stahen geslagen (nn udjevnet : Inf. schlagen). Fergerm. sla-K- ikke fundet. — Slaa, Slag, Slage l, Slags (Gram. 866) slagte fra T.; I-, Ud-. Efter-, He-. Klottesiet el. -slcet (tt af germ. dt; Omlyd laant fra Pl. : gd. Slaatt Sloecetter); Slegt fra. T. Slaaen; gd. -en er Udvcext, som i sv. slan, nyere plt. Sleen(e), nyere frisisk Sliin. A. S. slan-tborn, sl2de (e. sloe), ght. Sleehe, plt. Slee; nst. Slall-pa. Germ. slaib-; fergerm. slaiK-; -K- Suffix? (Nogle henvise til slavist Bliva Blomme). Sladder, sladre; sv. 8lalllira; cf. nst. sladda (flyde ud af et Kar). Fri Aflyd : Sli dd er Sladder. Cf. Sludder. 'slak' (maritimt), hos os nu Laan af holl. slaaK, e. BlaeK. Cf. stukeret? Slagger eller alm. Slakker, i vor Anvendelse vel af plt. Slagge, nu alm. Slacke. Nst. Slagg er ialfald i Vet. Spyt indfodt; nst. stagga (rinde ud over Bredden); ht. Schlacke stal vcere laant fra Plt. Germ. 88 indeholder vel en Assimilation («lg? se Sladder). Henferelsen til schlagen maa forkastes. sCf. sagle?). Slam 2: ht. Schlamm; deraf (op)flemme, Stemning. Slange fra T.; „Ablautsbildung zu schlingen". — stank fra T.; «Klankvorm bh slinken», e. slink; med iterativt -K- as gt. stingen (nu sch-) stap (pp) Aflydsform til slippe (f. d.) : „Schlaraffe, alter Schlauraffe, mhochd. Sluuraffe ? Sluderaffe : Muhigganger; mhochd. Sluur : Faulenzerei). Stat (tt), Sjat; Bet. nu specialiseret; herer til nst. stetta statt (dingle), stetta -tte (kaste); sv. Blinta Blant glide, Sb. slant lille Ment (til at taste hen, s. Ex. fra Vogn), Fisteredstab (til at stede med), sv. Dial. stant (glat; i E. stråa), stunta (glide, stumpe); i dglg. Tale stal findes et d. „slunte as"; d. Slent (Jordlag; lidet bekjendt). Slentring (Regnepenge; ncesten glemt). — flat, slatten, flattet, en Slåtte. — slaske, nu sjaske (s. d.) kunde tcenkes at hore hid? Slave fra T. : „Sklave aus spat mhochd. Slave, Stlave, eigtl. triegs gefangener Slave, aus dem Volternamen, zur Zeit der Vernichtungskriege". Vlegfted (vel attraheret til steg, se flest); i Gd. findes strevet Sletcefrith, i Gsv. Slotifrilla (se Frille); cf. nst. Sloot (doven Kart), stoota (gaa tungt), Sleete (tung Tingest); sv. Dial. stoota (hcenge stap, drive übestjceftiget), Sloot (doven Karl), Neutr. Slook, Sloote (letsindigt Fruentimmer). Se stukeret.

<?

!

<

223 Sle gt (cc) se staa. stem (mm), Laan af plt. stim(m); ht. nn schlimm; bet. opr. fijev (e. slim nu tynd); germ. sl —mb- ifelge celdste ht. Slimbi (Skjevhet»); falder da sammen med Rod i nst. stemba, sy. Dial. flamma, (smette), e. slam (af hvilket „flem" r Kortfpil). Fjernere Etymologi uoplyst. — stemme, Laan af t. schlemmen (ght. st-), „zu mhochd. Slamp : Gelage; niederl. stempen : vrassen". Fjernere Ety mologi uoplyst. IT. voxet sammen med schlemmen af Schlamm : schlemmen nnd dammen (scette Dige) : „slemme og demme". — slenge (cc), Slengs se slynge. slentre, Laan af nt. stenteren (nu tildels forvansket til slenderen); ht. schlenzen. »H.tleiclinB on2oker«. Horer vel sammen med Slat (s. d.) He.; cf. S lent ring (fe Molbech) med fy. slant. — Slendrian (d ucorrect) : holl. slenllriaan 2: Slentre-lohan. flest (cc) — nst. sleisk; vel. Deriv. af forceldet steeg (samme Bet.), gd. nst. Sleik (Slik; Smigrer); sy. Dial. Steeler (Smigrer); Rodform sleik- se stikte. siet (tt); opr. Bet. flad, glat sees i (nd)stette, Slette. Bet. daarlig er celdre i T. end hos os, og ialtfald understellet fra T. (e. BliBnt nu ringe) germ. Blib-t- (t. schlicht, schlecht; got. Blebt-8), vel af Rodform BliK-, se stikte. — Sletvar(e) se Pigvar(e). Slev (cc); ligl. sy.; nst. Sleiv; plt. Sleif, Sleef. Germ. Bl2it- (-b-?)^ fergerm. Blaip- <-bb-?). stibe; gd. steep el. stipe -ede; sy., nst. slipa; plt. stiipen, ght. stiifen (nu fchleifen); a. s. Bl>pan. Bet. glide He. Germ. Blip- Blaip- Bttp-; fergerm. Blaib-

sl,b- ikke fundet. s„lunggrammatist" stulde p tåges for Variant af K^ med formentlig „Labial af labialiseret Guttural" edsle iscer sy. lunggram matitere forbausende). — stibrig, Laan af plt. stiperich (snigende He., som af et stiperen — nst. stipra : glide); har hos os optaget Bet. af ht. schlitpfrig, efter t. Lingvister af schliipfen, af ght. stiefen — got. og germ. Bliupan smutte, snige : fergerm. Bl— b-; cf. lat. lubrieuB? stide; gd. *stiite steet stite stilen; fy. slita; nst. fliita fleit; nt. stiiten; ght. siiizen (nu fchleisten); a. s. slNan (nu e. slit). Germ. slit- slait- slit. Fergerm. 8lai«I- Blill- ikte fundet; -8- vel Suffix; cf. stibe, Slim, ght. Sliie, nu Schleie. — sT. lecken, se lekker, germ. liK-K-, vel med assimileret -n- af germ^

224 !a>B- lig-, cf. got. laißon stikte — kan hore til samme Primaire Rod, altsaa vcere meget fjernt bestegtet). Slim (ii); almengerm.; ht. nu Schleim; germ. slim-, forgerm. Bl2i-m-; cf. nst. Sli (Slim; gnst. dog Sly; om af sli-xv-?), se ogsaa Sli (Mergelart) hos Molbech; cf. foreg. 'slinge'(se Molb.) vel forvansket af (celdre d. firestindet): 4tantet) : nsi. stinda ltilhugge Stokke). — f lin gre fe slynge. slippe; sy. Blippa, nst. steppa (cf. plt. slippen, ght. slipfen : glide; om schliipfen se slibrig); germ. slepp- slapp- (se stap) slupp-; assimileret germ. -n-?; uden assimileret Element : germ. s!2p- : nst. slapn (hcenge, slapt, beie sig), sl2p- : plt. staapen, ht. schlafen. Fergerm. Blab- : slavisk Blabu stap. s„lung grammatist" : Udvidelse af Roden i sy. Blipa, efter den yndede, men alm., om ikte altid uholdbare, Maner at derivere germ. l » u af celdre i ai l). — s„Slips" er en e. Pl.). Slire nst. Sli(d)ra (ii?, cf. isl. i) Deriv. af Neutr. Sli(de)r (Trceflise); gnst. Pl. Slidrar (2 Trcefliser, dannende en Stede); (sy. nu stilla; i celdre D. treffes Sliidh). Germ. slicl- el. slicllr-? Slobrok (aa) : plt. Slaaprok (ht. Schlaf». — Slot se stutte. - Slot hllmp? (gd. Slaatt? se staa). slubre (i sig); sy. Dial. stubbra, plt. stubberen; nst., sy. Dial. stubba. Aflyd (med lignende Betydninger) : nst., sy. Dial. stabba, stabbra; Plt. stabben, stabberen. E. slabber, slubber sagle (cf. slaver). Onomatop.? — Slubbert, ogsaa i sy. Dial.; nst. Slubb (En der seler, jadsier). Slud se stutte. — Sludder, sludre, vel Laan af plt. studdern, studern <mangler hos Lubben) — holl. sloclHeren, ht. schlottern (gaa vaklende). Sy. slullllra betyder edste, i Dial. ogsaa vrevle. Neppe 2 Ord, med d og dd? Angivelser divergere : Brem. Wb. har studern (plaudern) studdern (schlottern, welk hangen, He.), der seer ud som Aflyd til sladre; men Molbech har studdre (vaase), sludervorn (jadstet), „slude" (jadste; dog tun efter Moth); cf. slu(d)ste med Variant sju(d)ste, Plt. flusten (gaa stcebende). Sluffe, Laan af plt. Sluffe (Brem. Wb.) --- holl. slot : Testet, gammel Sto (tt flertydigt). M. H. t. vor overforte Anvendelse (lav Slcebekarre) cf. Skeite, Teite. sluge; gd. *sluuke steel og stukte?; nst. stuula stauk og stukte; sy. sluka; plt. stuuken; ght. stuuchen (nu ht. Deriv. schlucken). Germ. sluk-BlauKHlall-: fergerm. sl—g-: cf. stuger o). stukke; gd. stykke (e); sy. slaeka; nst. stekkja, stekkja, samt : stetta stokk -stokken. Germ. sliniiu- sl2nyu- sltln«iu- (fecundairt). Cf. slunken. stukeret, gd. 5-slool-; sy. slokoracl, se under Slegfred. Moth har stugeret; tt som af et yngre stokke? (Gram. 8 92). sSlegtflab med foreg. übevisligt). Slummer, slumre, er vel (med nst. slumra) Laan ast. Schlummer, schlummern;

»

225 gt. ogsaa slumen (slum me, Slum hos d. Digtere); germ. u i : holl. sluimeren; b i e. slumber er Udvcext. I germ. slum- er -m- vel Suffix. Slump, stumpe; ogsaa nst., sy., plt.; Grundbet. sees i Nst. : Plump, Skvulp; Onomatop. (Aflyd : nst. stampa : gaa tungt); afledede Bet. : Tref, tilfceldig Mcengde. slunken; betyder i fy. Dial. sammensunken o. L., stinka stank : dingle, krybe He.; a. s. slinean, e. BlinK snige; plt. stunkern (wackeln; Brem. Wb.; stinten henstiller Liibben med uvis Betydning). Cf. stutte. Slup . med e. Bloop af holl. 8loep; dette, med e. BNallop, fra Romanist : fr. etialoupe, »au 16me Bieele enaluppe, venn «le I'italien seialupp2«; fpanst ebalupa. »a llat-bottomocl boat; prob. ot oriB>n»; men efter Diez maaste af gfr. esealope Sneglehus, dette mulig af g. nederlandsk senolp Mus lingstal sdog ganer Diez ogsnn ind Pan nt derivere ebatoupe nf sioep). Slurk, slurke; ogsnn nst., sy. Dial.; gt. Slurt, sturten (Schlund, schlucken). Cf. ht. schliiifen. Sluse : lat. exelusa, fr. e(s)eluse, gj. plt. Sluuse. — slu ds le se Sludder. stutte (hvornf nu nst. stutta), Laan af plt. stunten sloot — ght. stiezen stooz (nu schliesten), med den uopr. t. Bet. lutte, hvilken ogsaa sy. sluta har optaget, og som opkom ved Laag, Tagluger, He., der lutte i nedstraaende Stilling. Grundbet. at stråa ned, hcenge ned er bevaret i nst. stuta (staut og stutte), isl. slota, sy. Deriv. slutta; ght. Slooze (nu Schloste : Hagl; germ. au); e. sleet Slud, som af a. s. *sleat, (germ. 2u); nt. Sloot, frisisk Slaat (Greft 3: strant Afleb; germ. 2u); d. Slud (strant faldende; germ. u; gd. (item Sly de? Heloft. se Molb.). Germ. sliut- slut- slaut- slut- (sporadisk Stavemaade scl i et frisisk Ms. er uden

Betydning), -t- vel Suffix scf. lude?); primairt stau slu- (neppe skl-) ikke fundet. s„lunggrnmmntist" : — lat. elauclere, der übe visligt udledes af et postuleret »sKIu-v- 8l»n8^v- slunBvv. Itle primairt. Ikte gjenfundet udenfor Germ. — Deriv. : stenge, germ. BlanB^-i-an, Sleng; Slange, fra T.; slingre; Slynge (nf t. Schlinge, dnniseret,?); Slyngel : t. Schlingel dnniseret. stcebe, med sy., nst. stcepn, Lnnn nf plt. slepen (schleppener ikke egte ht.); Rodform slip- se stibe. Slcede ; nst., plt. Slede; e. Blell); ght. Slite (nu Schlitten), der bedst passer til Rodform Bllcl- i Vb. levnet i a. s. Bli6an, e. Bli«te glide (Aasen henviser til Rod sl2<l- slocl- : nst. stada : helde, Slood : Spor). stoi ? (stap He.), 'stoie af, en Sloie (Sloie, se Molb.), nst. Sleya, sy. Dial. Slojll (feminin ladste); her er vel laant fra Nt.; cf. flamsk stooi (doven, flnu,

226 om Dril), g. nederlandsk stooien (slcebe), Slooie (Sler). hvoraf sy. sloja, d. Slsikjole; holl. nu sluisr, plt. Sloier. hvoraf ht. Schleier og d. Slor (Nogle anse Blui6l He. for opr. orientalske). — Her kunde vcere Sammenvoxen med et andet Ord, da Nst. har et steeg (kjerneles, tynd i Kjernen), „i Sy. slo, som ogsnn betyder stov .. synes at vcere Form as stjo (stev); cf. steegjast (afstumpes, f. Ex. om Knive)"? (-g kunde vel her i Nst. vcere Udvcext?). stoife , Laan af ht. schleifen (Ipf. -te), Deriv. til schleife schliff (fe stibe). — Sloife, Laan af ht. Schleife, „fiir alteres Schlaufe" (af bet under slibrig an ferte t. Vb.), isaafald attraheret til schleifen. Sler se stei. — Til samme Rod kunde muligt hore „slere" (maritimt); se Molb.), vel af holl. Bleuren slentre He. — Item stose ? (sdste), sy., estnst. steesa; cf. nst. Sleyfa, Sleya (ladste)? stov — sy. slo, nst. stjo, stjo; a. s. sla^v (nu e. slow); nt. og ght. stee, celdste ht. sleeo. Germ. og forgerm. Bl2i--v-; cf. Blai- (se Slim)? smna ; ligl. sy., nst.; ght. smaehe, celdste ht. smaahi; germ. Bm2b-; forgerm. BM2K-; cf. lat. maeer mager (?, for Bm-?). Se forsmaa. — Derivata : smcrde. Laan af plt. fmaaden, Vocalen lempet, f. Ex. efter Smeednnge. smeelit (ht. schmllhlich). smcrgte (e), Laan af nt. smachten, Vokalen lempet; cf. smechtich (ht. schmiichtig). smadre, Smadder; gd. sy. nu smattra; ght. smetern , nn ht. schmettern. Onomatop. Snlllg. smage, vel, med sy., nst. Smak. smaka, Laan as plt. Smak, smaken. Kan vcere germ. Onomatop. (hvis celdre, da forgerm. smaB-); bet., som endnu e. smaek, egtl. Tungesmet. Cf. smekke, smekker. — smaske, Laan af plt. smat-sen (Brem. W.) (cf. huste, sleske). Ght. har andet Suffix : smackezen, nu schmatzen. Smak(ke), nu europceifit; hos os fra Nt. Plt. Smacke : „Art Segel; Art Schiffe". Holl. «BmaK : vaclerlanll clexer ben»minB niet aanBe^vexen». E. smaek ; »tbo«Bbt to stancl lor snaek : 8. snaee, small ve88el; leel, BneKK^a». smal (opr. med enkelt l); bet. opr. lille (som i E.): cf. nst.. sy. Dial. Smale (Smaatvoeg), ght. Smal-Vihe; nuvcerende Bet. er fra T., hvor den forst opkom. Germ. og fergerm. Bm2l-. Man henviser til /l^ov Smaatvceg, g. stavist malu lille. — Se Smul He. Smed, gd. Smid l>); germ. smitlr- ifelge e. smitb, t. Schmied. Betyder opr. Arbeider, Haandvcerter; smed(d)e opr. bearbeide (got. 82'Lmitnun, 2 Cor. 7,i0 : bevirke). Smedie, germ. Bmitn-i-2(n)-. Rod, germ. og fergerm. vel blot Bmi-; cf. cs«t^?, Kniv. Smek. smekke. Smekke (cc) -^ nst. Smitt, smitta, Smitta (smetfuld. nst. smikkfull); plt. Smikke (Pidstesnert; Brem. W.). Aflyd : nst. smatta. Vel altsaa Udvidelse as Rod smak- (se smage; Nogle ville til Roden i smide). — smekker (oe) herer vel hid (snarere end til Roden i smiske, s. d.). AnforeZ ikke i Plt.; ght. smecker, a. s. smieere, g. e. smiker sirlig (vel opr. smettende hid og did, derncest

227 spinkel). (En nst. Dial. har, maaste ved Rimlempning efter diger, smiger i Bet. smetter). smelde, gd. nst. smella (small og smellte); sy. 8M2112. smelte; almengerm.; e. melt (cf. Malt). Germ. (s)melt- 2 a. Fergerm. is)m2lcl- : /l«^«lm smetter. — Smelt (Fist), om herhen? Smergel : it. smeriBlio gj. T. — Smerling (Fist) : t. Schmerling, ..dunteln Ursprungs". Smerte, Laan af plt. Smerte (ht. Schmerz). Germ. smert-; fergerm. BM2lll-; cf. «5/t«4,t)a>leos gyfelig (man henviser til Roden i lat. morclere bide). smide; gd. smiite *smeet smite smiten (bet. fordum ogsaa smere); nst. smiita smeit (smere, taste, liste); sy. smiw smet; ut. smiiten, ht. nu schmeihen; e. smite staa; got. smitlm smore. Germ. smit- sm2it- smtt-; fergerm. sm2i<l smi6 ikke fundet: -cl- vel Suffix. — smitte, egtl. smere, plette, vel fra Plt., med en Assimilation (germ. smit-i-2n?) (kunde dog tcrnkes dannet som Explr. i Gram. 8 92). smidig af plt. smiidich -^ ht. geschmeidig nf Geschmeide, ght. Gesmiide; Aflyd til Schmied. — s„Smige", Hnnndvcerterord. er t. Schmiege; se Smug). smigre, Smiger,? Allerede i Osv. findes smitrn (nu smiekrii); cf. smetter samt a. s. Bmieere pen (smigre da : gjere sig pen?). Hnvde -i- ikke vceret snn gammelt, kunde man have antaget Forkortelse af et gd. el. et plt. cf. plt. Smeeterie (Slesteri; se smiste). — smile, sy., nst. smila, e. Bmile, som af et germ. 8m;-I- (cf. ind. 3mi- smile); som capricieus Varieren se ud sy. Dial. smyla

(steste), ght. smielen (ogsaa smieren; lcicheln) som af germ. Bmiul-. — Sminke, Laan as ht. Schminke, ght. ogsaa Smicke; hen fores af t. Lingvister til samme Rod. — smiste maa staa for smeegse (cf. huste) af et gd. — sy. Bmek2, nst. smeikja, ght. schmeichen, nn schmeicheln. Germ. 3M2i-K- (glatte?). — (smitte se smide). Smuds , Laan af ht. Schmutz; hvis dette horer sammen med plt. SmuddePot, holl. Bmo«icleren sele, g. e. 3muclclen (e. Bmut er nyere; forhen Bmuteb). da indeholder det vel et iterativt -f-, og ikte ht. tz af tt. sMaa sondres fra smitte He.). Smug — nst. Smog (germ. u); ncesten forceldet : smyge smog — nst. smjuga smaug; ht. schmiegen. Germ. BmiuB- og BmuB- BmauB- smuB- sda intet Spor af germ. Bm— n- citeres, maa Henferelsen til fergerm. Bm— K- afvifes); -8- kan vcere Suffix. — smoge, germ. BmauB-i-an lade smyge; en Sm ege. — smugle, Laan af plt. fmuggeln (Brem. W.), yngre Ord, ogsaa laant til Ht. og E. — smuk (tt), Laan af plt. fmuck (opr. smygende, feielig, tilpas); heri en Assimilation i8n?) (cf. e. BmoeK Chemise); smykke : plt. smucken (it). Smul(d), Smule, Smulder, smul(d)re; fy. Sb. og Vb. Bmula, nst. smola (senderstaa), Smule, Smulder, smuldra (stede smaat); Aflyd til smal (s. d.). — smult Vand. mon Gjengivelse af smootb water?

228 smutte; staa Sumt; sv. Vb. Bmutta; nst. Smotta (Smuthul), smetta smatt smotten (smutte), Smetta, -e (smal Aabning He.), -tt- flertydigt. smcede, smoegte se smaa. — Smcere (Klever); ligl. nst., sv. Dial.; er celtist; Rietz citerer irst 8e2M21. og, efter Marcellus Burdegalensis g. celtist »vi-BUM2IUB« (vi- : Faar). smoge (Tobat), af plt. smoten (o el. oo?); holl. BmoKen (ikte oo), e. smoke (germ. u); men ht. schmauchen. Germ. BmiuK-BM2uK- BmuK-; fergerm. 3M2«8 -BMU- (cf. e-«s^v^v; Prcef. dog <s«v^« opbrcender). — sDet andet smege, se Smug). smole (vcere langsom), Laan af plt. smelen, smoten (Brem. W.), holl. Bmeulen, brcende mat, „von feuchten Dingen"; cf. e. 8meI1?, lugte. smore, gd. smurde smurd (Prcet. lyder nn med langt o); nst. smyrja (sv. nu o); germ. Bmur-i-an. — Extract. i simpel Tale, er „Smer" (Vank; langt e). — Smor (tort e), engang Smier, som tildels endnu i Nst., af end celdre Smer (e), som tildels i Nst. — ht. Schmeer, ght. Smer, Gen. Smerwes, smirwen (nu schmieren); germ. 3mer-vv-. Smerrebre d : Gram. 8 95. b. — Aflyd 2 : got. BM2rn2 Meg. — Fergerm. 3M2l- : litauist 8M2r828 Fedt, og slaviske Ord). Snabel, Laan af ht. Schnabel; ght. Snabel; nt. Snavel. Germ. Bn2b-. Cf. Nceb. snadre, Snadder; gd. med *t; sv. Bnattra; t. schnattern, gt. snateren. Onomatop. snage; gd. nst. snaka. — Snaus for Snags (maaste, som Slags, Gods, Stads, en Genitiv omsat til Nominativ). — snaste vel for fnag-se? (cf. huste, fleste). sNeppe at combinere med t. naschen). — Se Snog. snakke, Snak; som i Sv., Nst. Laan af nt. snacken — e. Bnateb, egtl. snappe med Kjceberne, saa bevcege dem. Deri en Assimilation. Vel bestegtet med foreg. snappe, vel, med sv. snappa, Laan ,af nt. snappen (ht. schnappen med nt. pp for Pf). Mangler i de celdste germ. Sprog. Indeholder Assimilation. Uvist om best. med Snabel. — Deraf Snaps, Plt. snar; ligl. sv., nst., plt. (Brem. Wb.); opr. hurtig i Vending, da det herer sammen med nst. snara (dreie), og med Snare, nst.. sv. Snara, e. snare; Heras snerre, Sncere, se besncere. ZEldste ht. snerhan snart) (knytte, slynge), Snarahha (Snare). Fergerm. snar-K-. (Cf. Snor). snaste, Snaus, se snage. Sne, vel plt. Form for indfedt Snio, Snie, Sne, alle tre endnu nste; sv. nn sno; holl. sneeuxv; a. s. sn»w. Germ. (og got.) snaiw-, vel for snai^v-, da Slavist og Cellist have sn— B-; ansees — lat. nix (nivis), vl^el sneer; ind. snib- klcebe i«be stiekv»; Sne da : Klcebende ved Fod ?). Germ. Aflyd l : ght. sniiwen (nu schneien).

229

snedig: plt. sne(i)dich (listig), ht. schneidig; (vist ilke indfedt smidig, listig).— Snedker : Plt. Sniddeler (?: Snitter).

nst. snidug: >,

Snegl; gd. som i Sv., Nst.; Plt. Snigge, ht. Schnecke (hvoraf sv. Buaek2). Germ. e . *og efter t. Lingvister gt. Snegel (?: Omlyd af 2). Fergerm. BnaBn-; -gd- Suffix?; cf. ind. sna bade, hvortil henferes lat. nare fvemme, v«n, og med Suffix -8b- : v^ kunde de nyere Former fremgaa (Gram. 8 102. e. Note; 92); fordum : se sit Snid, Sned (og paasned ?: strant), nu Snit. Nst. sniide sneid; celdste ht. sniidnn gesniten; plt. sniiden. Germ. Bnitd- Bnaitn - snl«t-: fergerm. Bnai-t- Bni-t- ikke fundet.*

230 Snive (Ncesesyge), med snive (se Molb.; fer ogsaa strevet snibe); cf. plt. Snip (Pip hos Hens); egtl. Noebsyge; cf. Snip, Sneppe. sno; ligl. sy.; nst. snu(a); se Snor; cf. ogsaa snever He. Roden gjen findes i Celtist

nst. snaut, er vel yngre Analogi dannelse (cf. led). — Bnut-t- (Assimilation?) : Snot, vel af plt. Snotte. — Samme Primairrod vel i Snue, snue (ogsaa i Bet. sove, egtl. aande snorkende), sv. Bnulv2; hos os maaste fra plt. Snuuve, snuuven — ht. schnanben, schnaufen (Schnupfen : germ. pp). Germ. Bnud- Bnu-t-; fergerm. Bnu-p-. — Deriv.: snofte (luttet e — aabent y : Gram. 8 60); sy. Bnvlt2 hulke. — Herhen here videre: snuse, Snus, sy., nst. snuusa, Snuus, plt. Snuushane (item „snuske"). — Item snovle, vel af plt. snuvelen, med Forhcerdelse af v foran l : snuffelen (Variant i sy. Dial. snavla : Sammenblanding med Aftydsserien snuble He., s. d.). snurre; germ. Onomatop., se snerre, snorke, paasnurr. — snurrig fra T. — (snuse, snyde, se Snude). snylte, vel af cf. nst. snygla (fnylte, tigge), nst., sy. Dial. fnugga (ligl.); gg vel Assimilation (dg?, cf. nst. fnydja : haste, vimse efter Noget).

231 sncere se Snare, snefte, snevle se Snude. snere se Snor. So; ligl. sy. (alm. Deriv. 5U832): ellers Snu : nst., gt., g. e. (ht. nu Sau, e. nu soxv). Germ. og fergerm. su- : v.5, lat. su-s. Vel Onomatop. Se Svin. Sobel, slavisk, gj. T. — sober : lat. BobriuB. Sod (00); gd. Soot som i Sy., Nst., Plt., E. Germ. sot-; fergerm. 82ck (gjenfindes i Slavist); kan vcere Aflyd til sidde (s. d.). — sDet gamle Sod. tort 0. se syde). Sogn; gd. Sootn som i Nst. (sy. nu BoeKen>; Suffix -n- til sok-, se Sag, sege. Sok(kc) , gammelt germ. Laan af lat. BoecuB (cf. Saal, Stevle) Sokkel : soeeulus. Sol (00); got. og germ. sau-il-; lat. so-l; ind. 8U- lyse (hvoraf ind. sxv-2r Sol). Se Sendag. — Solhverv fe hverve. Solsikke : BolBe <mium. Sols ort en Omtydning : nst. Su- el. Sysvorta (-svarta); „Iste Led synes at vcere Su ?: So"; ogsaa Sisvorta (helt Sorte). Sold, gd. Saald som i Nst. (sy. nu 5al1); et stoertt contraheret Deriv. til si <»Baib-al6-. el. Lign.). Deraf : scelde (si). — „Sold" (Gilde) tan tcenkes som Anvendelse as foreg., men ogsaa — nst. Soll (Sammenrer; Stoi, Skraal; samlet Flot), maaste af Svall (Prat), af svalla (svulme). — Sold (hvoraf Soldat) er af lat. soli6uB Skilling. som, gd. fum; somme, gd. fum sumt sume (m tidlig fordoblet); staa i Aflydsforhold til sam- He. (s. d.), og til -som (ib.). Sommer, gd. Snmer; almengerm.; germ. Bum-, fergerm. 8»m- : ind. Bam2Aar; celtist Barn, dam Sommer. (Sonde, sondere : fr. Bonlle, -er, gj. T.; efter Diez af et Steat mener, at det i Fr. atter er fra Germ. : cf. Sund, a. s. suncl-line »a BounclinB-line>). — sondre af t. sondern; se sender-. sone (00); sy., nst. soona; plt. soonen og swooneu; holl. xoonen (fordum ogfaa 2woenen>; ght. udeu w : fuenen (demme He.), Suone (nu siihnen, og forvanstet versohnen). Germ. swon-; fergerm. B>v2n-; -n- Suffix? Eliston foran -n-? scf. lat. Bvaclere?). Sopken (00) : plt. Soopten (Brem. W.); fe sobe. Sorg; almengerm.; i celdste Ht. findes Sworga; germ. sxvarg-; fergerm. 3^varBb-; -3b- Suffix?. — sorge, gd. : BxvorB-i-an. sort (luttet 0); gd. swart, ligl. nst., sy., He.; ht. schwarz. Germ. Bwart-; fergerm. Bxvarcl- (man henviser gjerne til lat. 301-605 Smuds, BurcluB dump, dcv). — svcerte : Bxvart-i-an; Svcerte. Sort (aabent 0), gj. T. fra Romanist : fr. Borle (lat. Bors -tis). Sot (oott; dog ogsaa tort aabent 0, isoer ofte i Sotteseng, -sottig); nst. Soott; t. Sucht, got. sotit-s. -t-Derivatum af germ. sak-, Aflyd til syg (s. d>).

232 sove; sy., nst. sova; nst. Ipf. fvao og fov; a. s. skotan s^Nl; germ. B>vetan Bw2l Bxv2bum s>veb2N2s; fergerm. BW2p- : lat. 3opire; ind. svap». — Sovn, gd. Sivn, Syvn, — nst. Svevn, Semn; celdste nt. Swebhan; germ. svsebn-; ind. swapna-s, vn^vo-g. spaa; ligl. nst., fy.; antages at staa for germ. spad-, og hore sammen med gt. spehen (nu spllhen), spaehe (klog, celdste ht. spaahi), af fergerm. spak- : lat. spee-tare, besigtige He. (se Speil). Spann; almengerm. (e. nu spoon Sle); germ. og fergerm. span-; -uSuffix? scf. «55,^?. Kile). Spade (hvoraf ..Spader" i Kort); almengerm.; ifelge e. Bpacke er germ. Form Bp2ck-, der ikte behever at vcere Laan fra Romanist el. Grcest : «jnun?^, Bpatda Svcerd, Vceverstee (hvoraf romanist Bpa«la. epee). 'Spatel' er Laan af Bpatbula. (fpadsere : Bpati2li, as sp2tium, gj. T.). spllg; gd., sy., nst., plt. spat; bet. i Plt. „zusammengetrocknet, verwittert, llugefllnlt", spaken : sprekke as Hede (opr. da knase), Spakholt : „Holz vom Winde gebrochen"; ght. Spache : „diirres Brennholz"; a. s. sp«ee Ranke, tynd Kvist; i D., Sy., Nst. findes kun overfort Bet. : mer Tilstand : stille (om Vand), tam, eftergivende, forstandig (dette ikle nu i D.). Germ. Bp2k- (som i e. Bpe2k tale, opr. da knase; har i E. absorberet den af lignende Onomatopoii opstaaede Rodform 3pr— K-); fergerm. Bp2g-. s„lunggram." : Variant af Roden i fpall, Grundbet. viis;! Ganste som de tåge tjen, s. d., for 'viis', og henfere det til kjende He.). — spcege, gd. spek(i)e, germ. Bp2k-i-an. — Aflyd 2 (med Omlyd : Gram. 8 89. b.) : nst. Spcecek(ja) (Spaan), spoecekja (fryse, stivne, opr. blive knasende). — Aflyd u maaste i plt. Spoot (Strcemsel; laant til Ht. : Spuk), nemlig hvis det er laant til Holl. (mangler i g. Nederlandsk; hvis BpooK var indfodt holl., da

var det af germ. spauK- og uvedkommende; germ. 5 er holl. oe); celdre d. og d. Dial. Spog vel fra Plt. (d. Dial. Spog : grov Side af Trceaarer, Gjodning, og spoget : sijer, spred, frennet, have vel opr. 00, og here vel ialtfald hid). — Se Speg, Spette. spalte, Laan af ht. spalten — plt. spalden (holl. nu Bpouwon, fer 3pouclen); Aflyd vel i Spjeld (f. d.). et Spand (Maal); gd. Spann som i Sy., Nst.: t. Spanne. Med omfatter nu plt. Ntr. Span(n), ht. Gespann (Forspand). — Af samme Rod : en Spand, gd. Spann; sy. en Bpann; nst. ett Spann; plt. Ntr. Span(n), „zuweilen von Leder"; maa opr. betegne udspilet Beholder, Maal. — spcende, gd. Uspenne, nst. spenna, germ. Bpann-i-an; „stcerkt" Vb. i Gt., som plt. sftannen speen gespllnnen. Germ. Bpan-n>; uden Suffixet : nst. spana - ade (spcende), gt. spanen (lotte; deraf Gespenst), isl. spenja, spcende, lokke (item gd. Spene : Iver); germ. og fergerm. 3p2n- (cf. lat. Bponte He.?); -n- atter Suffix? cf.

233 snmlv trekter.— „Span(d)rem", „spllnne", Hllllndvcerterord fra Plt. (Spllnn reeme). — Spant er holl. >v2n Bp2nnen>. Spang (Spcende, Gcmgbrcet) — t. Spange, He. Itle oplyst. Primair Rod som i foreg.? — 'f pante' (-ulere); sy. Dial. spaanka, spannletera, He.; Deriv. med -l- til dette el. foreg.? (Spllnstgrent, Overscettelse as viricle llttpanum; t. Grilnspan, Spllngritn.). spare, almengerm.; germ. og forgerm. Bpar- (gjenfindes i Slavist). Nogle henvise til ck??«j,v<,s spredt, lat. Andre til parum (*Bp->, pareuB. sparke; ogsaa sy., nst.; -t- Suffix; cf. e. Bpur-n, lat. 3per-nere; se Spor. ('Sparlagen' (e) : gt. Sperlaten „an Speeren aufgehangt"; el. af sperren?). Sparre, almengerm.; germ. Bpar-r- (Assimilation?). Rod som i Spcer el. Spor?. — sperre (cc), germ. sparl-i-2u. Spas : ht. Spast, „erst nhochd. nach it. 3paBBo> <exp2BBUB, -p2n<lere). — Spat (tt; Hestesyge) er plt.; uoplyst. — Spat(h) (Mineral) fra T., „wol durch die Kreuzziige aus dem Orient : ind. Bpnati Alaun .. wol Persisch .. über Edessa" (efter Schade). — Spatel se Spade. Spe, med sy., nst. Spee, Laan af plt. Spee, Spei, der antages at hore til spiien (spy, s. d.). spege (Kjed); gd. "spile?, *speete?; sy. nu 3piek2, gsv. Spilimat; sy. Dial. speeta »torrka, gilva varma»; Spetjetall «tall meck viBBN2cl topp»; nst. spiten (speget) m. fl.. — 'spege' (Garn He.)?; cf. fy. Dial. speka : rilv2. Kl2tt2; nst. spika (splintre He); Rod som i Spiger? speide af celdre fpeie (Gram. § 102. e.; cf. holl. spiel!en af celdre Bpieu); med fy. Bpej2, nst. fpceja. Laan af plt. speen, speeien (Brem. W. 2. Nachtr.) — ght. spehen (nu a); germ. Bpeb-, se spaa. (Fra Germ. : fr. epier. eBpion, hvoraf Spion). — Speil : lat. 3pee-ulum gj. plt. Spegel, Speiel (cf. speculere, Spectlltel). Spek (cc), med nst. Spett gammelt Laan af plt. Spe(c)t. Indfedt gnst. Spik. Germ. BpeK- (y; om Aflyd til Rod som i spag? (s. d.). sHenferelsen til -ne„' er heist upaalidelig). Spelt (Plante) : lat. Bpe!t2 gj. T. — spente (spinte, spinke); sy. Bpanta hugge smaat, i Dial. nddele i Smaaportioner, henfores til Bpan. — Spcrgel : lat. BperBula gj. T. — sperre (cc) se Sparre. Spet(te) (cc) Plet, med spettet, Rodspet(te); iudeholder en Assimilation, snarest af kt, cf. e. BpeeK, a. f. Bpecea Plet, «alliell to I.«v. <3erm. spllkig spottet Rod da Aflyd til den i spag (s. d.) (gd., nst., e. Spott : Plet, maa here til spy, spytte). — Spette (Fugl; cultusministerielt Forbud mod denne b. Form er af samme Sort som samtlige officielle Sprogforbedrings fusierier) -- nst. Spetta; sy. Dial. Spett; t. Specht, fordum ogsaa Spech (hvoraf fr. epeiene). Behever ilke at betegne: 'Spettet'; kan ligesaa vel be

234 tegne: Trceknaser, Troepitter, Frembringer af hakkede Pletter (se spag). sHen ferelsen til lat. pieus maa vel opgives. Den til spahen er uantagelig). Spid (at spidde), med sv. Bpett, nst. Spit, muligvis Laan (skjent formelt Mcerke mangler) af plt. Spit (Genitiv Spetes); forceldet ht. : Spitz (som af -tt). — spids, Spids, spidfe; fra Plt. : spiss, spitz,. Spisse, Spitze, der itle beheve i Plt. at vcere Laan fra Ht. . da -8- tan vcere Suffix i T. : sptt-s-. — Spids (Hund) : t. Spitz, „fubstantivirtes Adjectiv". — Spidsb orger, -glas el. -glands, -hjort, -lerke, -rod gjeugive Composita med det übestegtede ht. Spieh (Spyd), der dog i nogle af dem i T. har fortrcengt et celdre Spitz (fordum Spitzhirsch, -glas). Spiger, gd. plt. ligl.; nst. Spiitar; nst. Spiit (Splint, i Sv. Som), e. spike. Germ. BpiK-, Aflyd Bp2iK- : ht. Speiche, e. BpoKe Hjulege. Aflyd i, cf. fpege (Garn)? — sMen „Spitolie" er af lavenltula Bpie2, >Bpiea narlli»). Spil, spille, med sv., nst. Spel, spela, vel Laan as Plt. Spil, spelen — ght. Spil, spil(e)n („; nu ie). Fergerm. Bp— l- (cf. ind. Bpbal-?, smette; nappe, spille). — Tjener i D. i Gang sp il He. tillige til Gjen givelse af nt. Spille (holl. nu spil), vel med ll af nl (af spinnen). da det be tyder „Spindel, Walze, Winde". — Spilfegteri, Uglspil gjengive Spiegel fechterei, Eulenspiegel. spilde, gd. spille (spialle, spielle); sv., nst. spilla; plt. spillen; a. s. Bpillan. Germ. Bpill-i-an (her II vel Assimilation; Rod Bp— l-?). Derivatum med -tb- : germ. Bpill-tb-i-an. der i celdste T. og i A. S. lyder spildan, i Plt. spilden, men i D., Sy., Nst. (hvor Itn blev til ll) ligl.

vilde lyde spille, -a. Spile (ii) — nst., plt. Spiile (spids Stav) (holl. nu spi^l); deraf fpile (stramme ved Spiler). Aflyd germ. > : nst. Spila, Spela (stad Splint, He.; sv. nu sprela, -e). Grundbet. snarere spids end spaltet. Fergerm. Bpail- sp,!-. — Herhen herer vel Spiltog (-ton) (cf. Fortog) — nst. Spiltog. „maastc rettest -taag" (nst. Taag bet. „ogsaa Rude, Teig i en Eng"). (Sv. nu spilta). Spilling (Blomme) : ht. Spilling, ght. Spenelinc; hvis af lat. Bpinula Torn, har det opr. betegnet en anden Frugt. spinde , gd. spann spunne spunnen; almengerm.; 2det -n- Suffix, cf. nst. Spune (Spinden), sv. spanacl. Rod Bp— n- se under spcende. — Spinuel (gsv. Spinuil), senere Spindel (Eddertop). i D. bevaret i Spindelvcev («Spindel" i Uhr er rent t.). (Cf. e. spiller, g. e. spitber >lor spin-tbor»). spinkel; sv. spinkig, nst. spinken : Spink i sv. Dial. 2: Finke (s. d.), Kramsfugl, fpinkel Person. (Cf. fv. spensla? for *spinksliB?>. Spir, Spire, spire (ii); ligl. nst. Masc. Spiir, Fem. Spiira (sv. spira betyder Spir); a. s. spir (e. spire); plt. Ntr. Spiir (Grasspitze He.; Spiirswale: Taarnsvale); holl. divergerende spier (for i^). Maaste egtl. Spiraltop, germ. Laan af lat. spira? Spiral.

235 Spirrevip, vel for *Spirvevip (Spurvehale) se spcerlemmet. Sy. Dial. Spillevink er da Omtydning. Spise af plt. Spiife, ht. nu Speise, „im Beginn des 9. lahrh. entlehnt aus it. spesa Aufwand, Kosten .. zu lat. expenllero». Denominativ t. spiisen (ei) : spise (bet. opr. bespise). Spjeld; ligl. nst. (sy. nu 8p)e!I); nf celdre Sftiald, as end celdre Speld; got. spillla, ght. Fem. Spette (Splitter He.)-, herer til spalte (s. d.). „spjette" (cc), herer til Gadesproget; nyere Onomatopoieticon?). Splid (ii), det foroeldede splide, og det yngre splitte med Split (Gram. 8 92); vel Laan fra Plt. : spliiten spleet — ght. spliizen spleiz (nu spleisten spliss). Germ. split- splait- Bplit-; forgerm. Bplai-cl- Bpli-cl- ikte fundet. — Forhold til de, vistnok laante, splittre, splintre, Splint (fer ogsaa splindre, Splint») ikke let at bestemme; splitter- el. splinterny, fra T., egtl. vel med hver Splint ny (Udvidelse af Brug : splittergal, -nogen). Splint har fra Nt. ogsaa medbragt Bet. 'ydre blodere Lag Ved', der plt. dog oprindeligere bencevnes Svint, hvilket egtl. betyder Spek. Fedt, som i A. S. — Holl. Deriv.: BplitBen, laant til vort maritime Sprog : splidse Tong. Spole, spole (oo); ligl. i Nabosprog; maaste fra Plt. : Spoole — ht. Spule (bet. ogsaa Pennepose). Ikte oplyst. Er -l- Snffix, kan primair Rod vcere forn i Spand (f. d.). — Spolorm („Spulroilrmer : spnlformige"). : spolere : lat. 8poliaro). Spor (opr. tort o, nu langt og lukket); ht. med u; germ. Bpor- (ii); af samme Rodform : Spore almengerm. („sp o renstreg s" : spornstreichs), samt sporge, gd. spyrie spurde spurd (g as i, og overfort paa Imperativ, Preet., og paa Sporgsmaal. He.; Grnm. 8 185); ht. fpiiren bevarer den opr. Bet.; germ. spur-i-an. Aflyd Bp2r- : sparte. Aflyd Bper- (,), cf. Spirrevip, spcerlemmet, se Spurv. Fergerm. Bpar- trcede, sparte, sprelle; lat. 3p6r>nere. — sUvedtommende : naturhist. Fagord Spore : 6??B- (gjenfindes i Litauisk med Bet. tnittre). — Heraf spraglet (til

236 gnistret: i Gd. treffes spaltet», af den synonyme Rod BpaK-, se spag). — Antages r omsat, bliver Rod som i pll. sparken, e. BparK; cf. lat. spargere stre. sprede; mulig, med det „mindre brugelige" nst. fpreida, Laan af plt. spreiden, — ht. spretten, a. s. spra?6an; germ. Bpraick-i-an. Ght. spriiten spreit; sy. Bplicla, indfodt, el. forn af et plt. der dog ikke anfores; germ. sprick- Bpraick- sprick- (ogfaa med -tb-, hvis et antruffet ght. fpriiden er Andet end slet Orthographi?); Dentalen vel Suffix; Rod da Bprai- Bpri-? springe (celdre d. Impf. sprant sftrnnge, Imperat. sprint). Almengerm.; germ. sprinB- Bpr2NB- BprunB-: ikke fundet udenfor Germ. !llvis Henferelse : litauist BpruBti undtomme; «s??«<,^ci««t strceber). (Om -8- Suffix? cf. sy. Dial. sprinta, ght. sprinzen : springe). — sprenge (cc) : germ. Bpr2NB-i-2u. — sprekke (cc), snarest Derivatum med germ. -K- og Assimilatiou; antages alm. for yngre, op lommet ved Supplering til Ipf. fpratt af springe, hvilket kan passe i Nst., men ilke til ovenanferte d. sprank. — Sprinkel (Hudplet) vel af plt. Sprinkel, Springet; cf. sftrenkelen, e. sprinele stcenke. sHenferelsen til e. treeKle er, som mange „junggram." Opstillinger af Dobbeltrod med og uden 8, vcerdiles). Sprinkel(voert) : nt. Sprinkel, sprenkel (flere Bet.) (Nogle ville henfere ogfaa dette til en anden Rod). (Sprit : lat. spiritus). Sprog, Laan af plt. Spraat(e) — ht. Sprache (germ. spr2k-), og (som i Bibelsprog, Ordsprog) af plt. Sprote, ht. Spruch (germ. sprak- el. u); af sprechen, se sprage. Sprosse (Tvcertrce) : ht. Sprosse af spriehen. — Herer sammen med sprude. gd. (— nst. spruuta), samt sprutte (Gram. 8 92). Bet. hos os indstrcentet; cf. nst. fpreyta (prelle), e. Bprout, ht. spriesten, He. Germ. Bprut- Bpriut- Bpl2ut- Bprut-; -t- Suffix : cf. t. spriihen, Spreu (germ. Bpriu-). — sprudle, er for vor Bevidsthed sprude med -I-, men er dog Laan as ht. sprudeln (ikke truffet i Gt.), germ. Bpr—tirl- (Vocalen vanskelig at bestemme; nht. n tan vcere germ. u, fergerm. 2, hvilket vilde

give Rod Bpr2(xv>, der fore ligger i det endnu af Molbech opferte spraa : aabnes, om 3Eg; i sy. Dial. spire, springe ud He.; ght. spraeien : sprette; maaste Aflyd germ. u i spriiheu?). — Spryd (i Bugspryd, s. d.). gd. *Spryyt, af — holl. Bpriet. plt. Spreet. — sprotte (hvoraf vel nst. spreyta i Bet. sprette), turde vcere holl. spuiten (— e. Bpout; enten horende til spy, eller -r- elideret) paavirtet af sprude. sprutte (cf. fy. sprut2); (ellers maatte antages Laan fra Nst., og Be tydningen der indfedt). — sprod, Laan af ht. sprode, „scheint zur Wz. von Spreu zu gehoreu". sprcette (e), sprcenge (e) se springe. — sprcrlle (bedre med e); om sam menvoxet af flere Ord? cf. nst. sprala, sprcecela; sy. sprattla (se sprade); et as Gislason anfort isl. sprikla; e. Bpra>vl. g. e. Bpr2ulen. sprcette (bedre med e); et 'sprette spratt er nu absorberet af det „svage"

237 med Ipf. -ede (fordum -tte, ens med Inf. : Gram. 8 120. 2. Note; 180. 2. 6.). Heri en Assimilation. Nogle scette det — ht. sprinzen (springe), hvilket er tviulsomt; sy. Dial. har baade et sprinta, og et spritta, spretta. Cf. under sprade. spred, sprette se under sprude, sprutte. spule og spole (med Speltumme) ere Laan af refp. holl. spoelen (u) og plt. spoolen (00); ht. spiilen. Rod ens med den i Spole. Spunds, Spundpcel, spunde, spundse; af t. Spnnd : „aus lat. puneta Stich, Loch .. wegen des S- vgl. it. spuntone Pike, zu lat. punetum»; »vit een *ex-punet-°. (Sy. sprunlt vel da forvansket). Spurv — nst. Sporr (isl. spori), og uden Omlyd (Gram. 8 88 med Note) : nst.. sy. Svarv. e. Bparro^v; germ. og fergerm. Bp2r-'iv- : lettisk Bparxv-8 Bremse ; cf. Rod Bpar- sproelle He., lat. Bpernere. — Aflyd : sy. Dial. Sperv, gsv. Spirw; se Spirrevip, spcerlemmet. spy — nst. spyya; ght. spiien (nu speien); got. Bp»van. Dog holl. Bpunen. Cf. lat. 8puo; IIT-Dt»; litauist Bpiauti. Variabelt Onomatopoieticon. — spytte, med nst. fpytta, vel (Gram. 8 92) udvitlet fra Preet. af et celdre *spyyte spytte spytt (som i Ist.). Sy. Bpotta, nst. sputta, uden Omlyd. (I Gd. treffes spilte, vel blot graphist Variant, idet Tegnene i og y tildels bruges ifleng; dog har A. S. Bp«etan og 3pittan, af en anden Aflydsserie, udgaaende fra opr. onomatop. Variant). Omlyd i Spyt vel nyere, fra Vbt.; cf. nst. Sputt. (Ht. spucken : „Vorgeschichte nicht zu ermitteln"). Spyd, fordum Spind, gd. Spiut; nst. Spjot; ht. Spiest; He.; germ. spiut-; -t- vel Suffix; cf. nst. Spand, Spang (tynd Stang), fy. 3po, gsv. Sped(e). spydig, tidligere spidig : „af plt. spiitich, med holl. Bpijt. e. Bpite, nf fr. , da — nt. spaade, celdste ht. splllllti (nn spat); got. Bpe<ltta senere; Bet. da hos os enten : sent fedt el. opspiret (): lille mod Andet), eller : langt udtrutten, tynd : cf. 6nn<» trelker.— Vist herer herhen spcrde, sy., nst. spoeceda (opr. gjore tynd?); Aflyd 2 : sy., nst. Spad (tynd Suppe). Spcer, gd. Spicer, af germ. Bper-; gt. Sper (nu Speer); e. nn spear. Fergerm. 3par- : lat. BparuB lille Spyd. sVocalen hceslig Anstedssten for „lunggrammatiterne"; oftest lade de godmodigt saadanne Tilfcelde staa hen uimodsagte, cf. f. Ex. det endnu vcerre Tyr; saa meget mindre vrages i denne Bog nogen Etymologi, fordi den modstrider „junggram." Theorier om Vocaler af a-Serien). — Neppe hidhsrende : spcerlemmet; cf. nst. fpirven. fpirvelimad ?: spurvelemmet (se Spurv); cf. Spirrevip, fpintel. spcege se spag. Spcend, spcende se Spand. spcerre se Sparre, spee- se ellers spe-.

238 Spog, spogc, Laan af plt. Spook og (med oo) spooken (Omlyd af os overfort paa Spog, eller dette extraheret af Vbt.); egtl. Strcemsel, sircemme (se spag), saa Gjengangeri, Formnmmelse, Gjegl. spole se spule. — sperge se Spor. staa, stande (Preet. Part. gd. staden; senere standen; senest, dog alt i Middelalderen, staaet); af fcelles Rod (cf. gaa, gange); forgerm. Bta- : lat. Btare, 1«55^1,, He.; germ. Bta-i- og Bt2<n)ck-. sE. stav stette, stcmdse. forblive, herer itle directe til : „O. Fr. estaver : 0. vuteb Bt2«le, staeve o: prop, stav»). — Stand; Stander (Stolpe), -stander; -stcendig fra T. — Se Stad, Sted, stede. — „Staahei"; om forvansket af nst. 'paa staaheite Flekken'?, „egtl. medens Sporet endnu er varmt af Foden; ny Form for standheit el. stodheit". Staa!; almengerm.; germ. (og Eldste ht.) st2dal-; „cf. altprenstisch pannu staKlan Feuerstahl". Opr. Bet. vel 'Stivt'; cf. tat. ob-staou!-um; primair Rod sta-? Stab (Commandostllv), rent ht.; se Stav. Stabel gd. hos os nu er Stapelplads Laan fra Nt.; egte ht. Form er Staffet. Vet. egtl. 'Opstillet', 'Staaende paa sin Fod'; a. s. stapan stup stride, hvoraf steppan , e. Btep; ht. Fuststapfe; Aflyd u : plt. Stoope, ht. Stufe. Laan fra eller snarere til Slavist ifelge p i stav. Bt«ip2ti stride M. st. Hvis opr. germ., da fergerm. Bt2b- : lat. 3tabiliB, stabulum. sI Isl. findes stopul-l brugt til Gjengivelse af det helt uvedkommende e. steeple Taarn, germ. staup-). en Stad, lcenge tillige (ved Udtalecendring) en Sted (Localitet, Kjobsted), nu i Bet. Localitet et Sted (Pl. Steder, Stoeder, blot orthographist Sondring; Gram. 8 106. n. Note). Nst. Mase. Stad (Localitet. nu ogsaa Kaupstad); ht. Fem. Statt, skrives i Bet. By Stadt; e. 8teall; He. Germ. Bta-«ti-, Rod som i staa. Compos. : stadfceste He.; Statholder : Statthalter halvdaniseret. Sted fortrceder

gjengiver Stellvertreter. — Stedfader He. (d stumt), Omfortollning af plt. Steep- (og Steef- ved Assimilation til Vader; overfort paa Steef moder He.) — ht. Stief- (graphistt eftergjort hos os i „Stif-", af Nogle cendret til „Stiv-"); gd. Stiup-, der nu skulde lydt Styb-; opr. Bet. snarest : Hul, Vacance; Aflyd i nst. Stanp (Hul, f. Ex. i Hjulspor; Bceger, se Stob), Staupa (dybt Spor), stuupa staup (falde), sy. Dial. stinpa, sy. Btupa; d. stobe (s. d.); a. s. Bteap, e. Bteep steil; He. — et Stade : plt. Ntr. Stade (Bredd, Stibsstllde; isl. Btacla er Fem.); se overstadig. — stadig. — stede (til-, ud-), gd. stedie stadde stadd; germ. st2«i-i-an. — stedse : t. Genit. stets af stet, ght. stiiiite, celdste ht. staati (germ. stat-); stetig, plt. stedich (blivende paa Stedet), hvoraf d. stadig. — Stat : lat. status (Rod sta-) gj. t. Staat. Stads : t. Genitiv Staates; deraf stadse, stadselig; af Nom. : statelig, ligl. plt.; ht. ftattlich, af Staat med Forkortelse st. Lingvister mene : „zu mhochd. Stat : gute Gelegenheit"; men da maatte i Plt. ventes d).

239 Stag (maritimt); nst., fy. Stag, staga (stette): plt. Stach; a. s. BtNB, e. 8t28; fr. e**flertydigt. (Cf. Stot, Stytte,?). Stakket, fordum Stavtarl (Stodder). Stuld , gd. almengerm.; herer sammen med stille (s. d.); 2det l (assimileret?) Suffix; cf. a. f. Ntr. stNl Plads, Pl. stalu. Primair Rod vel Btil-. Cf. Bestalling, Gestalt. Stalbroder : Stallbruder; Molbech: „egtl. som deler Vcerelse med En" (cf. f. Ex. e. Btall : Stur, Bod) ; skrives uden d for at udelutte nuvcerende specificeret Bet. af Stald. — „f talle" i Kudstesprog, ligl. nst., sy., plt. (og Stal, se M01b.,?) hore vel hid (se Brem. Wb.); enkelt l i e. 3ta!e. — Til Roden horer stalke, e. BtalK. Se Stilk. stamme (med ncesten glemt Adj. stam); almengerm. (l. stammeln, e. 3tammer); germ. st2m- ifelge nst. stam, stama, holl. Btamelen, m. fl.; nltsnn inltsnld ikke directe Aflyd til stnm (s. d.). Primair Nod 3ta-? Se stemme (ce). Stamme (at stamme fra), Laan af t. Stamm, ber af t. Lingvister nnsees for Eet med celdste nt. Stamn (Fartei, egtl. Stavn, f. d.). stampe (stan i Stampe); almengerm. (i Nst. tildels stappa). Seer ud som Aflyd til stump. Fergerm. Btamb- : 6?e«^a, trceder. (Fra Germ. : fr. eBtampe, He,). — T. Deriv. : Stempel (ght. correct med Pf). Stand, Stander (Stolpe), -ftander. se staa. — ..Stander" (Flag) for Standert — Standart, fra Romanist, af lat. extenckere. stan(d)se (d mod Etymologien), med iterativt -s- af celdre d. stad-ne ('stane' ikte helt glemt), nst. (sta(d)na, sy. stanna; med inchoativt -n- (Gram. 8 102. cl.) af Stad (s. d.). Bet. : begynde at blive paa Stedet (ikke : blive staaende). Stang (at stange); almengerm.; — <sn,wF; se stinge. — Deriv. med Omlyd: Stengel (cc), hos os nu vist fra T. (nst. Stengel bet. Bom o. L.). stcenge (lutte med Stang), germ. BtanZ-i-an; et Stcenge. Se stinge. Stant se stinke. — Stankelben? — Star-, star- se Stcer-, stoer-. s.„starte" rent e.). — Stat, statelig, Statholder se under Stad. Stav; almengerm.; ifelge ht. Stab : germ. Bt2b-; fergerm. 3t2bb-. gjen findes i Litauisk; ind. 3tablr- »to prop«. Fordums Pl. Staver bevaret i Bog**

240 staver (hvis Sing. har stiftet Kjen), hvoraf stave, Stavelse, samt i Ege-, Gjerde-, Pibe-, Tendestaver, og 'falde i Staver' (opr. om Kar); hvortil er opstaaet et Sing. „en Stave" af nsitler Anvendelse (nst. Stava betyder lille Spand med Stav som Haandtag). Deriv. : en Staver (slet Form : „en Stavr"), med Pl. Stavre; ligl. Staver el. Stavar i sv. Dial.; Talemaade : 'lebe sig en Staver i Livet'. Vb. stavre i Bet. scette Gjerdestaver. — sMen „stavre" rave, bedre stagre, herer til Stage, s. d.). Stavn; i Gsv., og nu i Nst. Stamn (sv. nu st2m). Masc.; nt. FemSteven (hvoraf Stevn og sv. 8t2l), a. s. Bt«efn. Btoln (nu e. Btem> betyde tillige Troestllmme; Ght. citeres et Stebe (Stavn). Ansees gjerne for Derivatum til Stav. Nogle antage dog -mn- for opr. (altsaa tilbagevendt i Nst., Gsv., cf. Navn) ifelge <5?».«v<,5 Krukke, hvorefter Farlei vilde blive celdre Betydning end den nuvcerende, og Trcestamme afledet Betydning. — Deriv. : stevne (ogsaa i Bet. tappe), Stevne (ce) (Bet. citere for Retten er Specialanvendelse). Sted, Sted-, stede, stedse se under Stad. Steg, stege, gd. Steet, steek(i)e; nst. Steik, steikja (sv. nu stek2); g. e. BteiKe er fra D. (nu Sb. Bte2k), Aflyd > i usi. Stike (Stegning), stilna (steges). Germ. Rod BtaiK- BtiK- vel — den i lat. in-BtiB-are, ckn^-a, <»: 8ti8io) stikker, 2: fergerm. staiB- BtiB>; stege vel opr. scette paa Spid? — Stegers ?: Steger hus. — sDet gamle Steg (Pcel, se Molb.), af *Stek, kan here til denne Rod eller til den i t. stechen). steil (at steile) af t. steil, gt. steigel; fe stige. Steile (at steile); sv. BteBel. Btegl2; nst. Stegla (Art Fisteline), stegla („udspile, ophcenge i udsperret Stilling, cf. gnst. Stagl : Steile"). Vel Devi vatum til Stag. Stel (ll) se under stille. Stemme (at stemme), Laan af plt. Stemme, Stemne — ht. Stimme, i celdste Ht. ogsaa Stimna; a. s. Btemn, Btetn; got. Btibna. Uvist, om bn eller mn er «eldst; i sidste Fald er Slegtstab med <ln,^«, Mund. tcenleligt. stemme (ce; 2: dcemme, standse); gd. findes stavet stceme; dog nst. (med isl.) stemma;

gt. baade med m og mm : „Wz. Btam- wie in stammeln" (se stamme). Stempel se stampe. Sten (ee); almengerm.; nst., ht. Stein (nt. ee); a. s. BtZn (nu e. stone); got. stain-s. Germ. og fergerm. Btain-; -n- vel Suffix; cf. <sn« Sten. Stente?; Dial. ogsaa Stette; sv. statta; nst. Fem. Stett (Ntr. Stett be tyder Fodstytte, Fod under Kar). Man lunde toenke paa Rod Btanck- staa, eller paa Aflyd til stuntet, vel neppe paa plt. Steente (Gestein). sHenferelsen til stige er umulig). (Steppe, russisk gj. T.). Stervbo:plt. sterven — ht. sterben; e. Btarve nu futte; nst. starva (arbeide deie), slarven, sterven, styrven (haard, stiv, syg). Fergerm. Bt2r-bb- - «f^l^-o?

241 haard. stiv, ligl.; lat. ster-ilis; primair Rod da som i got. Fem. stero den Ufrugtbare, t. starren He.

Sti se stige. — „Stif-" se under Stad. en Stift, fra T.; Nogle mene „wohl zu Wz. von steif"; Aflyd til Stav kunde tcenkes. — et Stift (med stifte, Stiftelse) fra T. (nt. alm. Sticht; men a. f. Blibtan, ordne, skulde ikte efter normale Lydforhold here hid). Betydningen tilsteder Combination med foreg.; men germ. l og tt ere flertydige. stige (ii); gd. Preet. *steeg stige stigen; nst. stiiga steig; ght. stiigen steic; He.; germ. Bt,g- Btaig- stig-; fergerm. staiBb-sti^n- : stiger, strider. — Form Bt,B- : en Stige, ligl. nst. (ikke ii), og vel Sti(g)bord (se Molbech), Stigboile, nst. Stigbeygel, der dog gjengiver t. Steigbitgel. — Form Bt>g- : Sti (Fodsti), gd., nst., sy., gt. Stiig (nu ht. Steig); — og vel Sti (lille Stald), gd. Stiig og Sti. ght. Stiige, nu Hiihnersteige, e. stv, -- tfl-o^o^ »a row ol solcliers. also ot poles >vitb KuntinB netB into >vnieb Bt«me -was «triven, i. e. 2 pen or stv» (herimod have de. rigtignot paafaldende, nste. Former Ntr. Sti, Creaturfodring He., stia, indelutte He., isl. stia, svinsti, som med elideret -tr-, altsaa som af anden Rod, neppe Vegt; -8- tor antages elideret). s67-o^os : Hensyn til „juuggram." Theori om „indogerm. e» maa aldeles afvises; den overtrcedes ideligt af Stolen selv; cf. Tyr, Spcer, Aar, He.). stikke, et Stik ('lade i Stikken' med. t. Genus; 'stil imod'), Stikke (Bud stikke 0. l.). stikken, stikle, Stikling. Stikkelsbcer; idethele Laan fra T.. der dog vel havde et og andet (nu ikke let bestemmeligt) Indfodt at stutte sig til. To Rodder, nu vanskelige at sondre : 1. germ. stik- swik-, fergerm. stig- st2iB- : in-stig-are, <5?^»«. og stege, vel t. sticken, m. M.; 2. germ. stek- st2K- st2lc stSk-, forgerm. staz-, „cf. russisch stetti steppen", t. stechen, stecken s„lung gram." lade aldeles übevisligt den sidste udvitle sig af den ferste; cf. bede He.). Hos os combinerede stikte sig desudeu med stak, indfedt Ipf. af stinge (s. d.). (Alm., neppe medrette, menes stikte blot at vcere opstaaet som yngre Supple ment til Formen stat). Stil (at stile) : lat. stilus gj. Romanist og T. Stilk sy. syelk. nst. Stelt. Stilk. Stytt. Germ. stel-K-, Aflyd i e. stalk og to BtalK <»vvalK on stalks»), d. stålte. Uden Suffixet : ht. Stiel. Cf. <s?«^«<,v Hllllndtag, es^e^e^c»3 Stnb (^ ikte — germ. K). Rod forn i flgde. at stille (aabent i — lukket e : Gram. 8 60), sammenfatter nst., sy. stella (germ. st2ll-; cf. Gestalt, beståtte) og stilla (germ. stell-), t. stellen og stillen. — Adj. stille er fra T. — Stel (Thestel; Seil) er hos os vel Laan af t. Stell, Gestell. — Rod som i Stald (s. d.). Cf. <sn^« stiller. — Romanist Suffix : plt. Stellasie (Brem. W.) : Stillads. Stillids : ylt. Stegelitze, ht. Stieglitz, ..flavisches Lehnwort". stime, Stim(e) (ii); nst. stiima (sy. nu stimma), plt. stiimen (tosen). Aflyd i ght. Steim (Gedrange). Cf. ind. pra-stima- gedrangt. Deriv. : stimle, Stimmel.

242 stinge; Ipf. gd. vel som i Nst., Pl. stunge, Part. stungen; Imperativ maaste Uslitt (kunde da let voxe sammen med stikte, s. d.); a. s. stin^n BtanBFergerm. slau-8b- : 6?-«i«, 6?-eiu^« driver ind i snevert Rum, opr. om den dermed selgende Knarren, derfor ogsaa stenner; -v^oz Spids; se stenne. Deriv. : Sting, Stang. s„lunggram." : af fergerm. sliB- staiB- !). -^ Samme Rod stan- med forgerm. -8», germ. -K- : a. s. slen<e)can puste, stonne, e. steneb Stank, sv. Dial. stcenta (stinke, germ. stan-ik-i-an), sv. stanka, puste haardt; nst. Stant (Stonnen), stanka (Puste), og vel altsaa t. stinten. Gestant.. a. s. Btinean, e. BtinK; fra T. ere laante d. stinke, Stank (dog kan d. Dial. stinkende, ?: pustende, Storm vcere indfedt); Vet. stem Lugt er nyere Ind strcenkniug; i Ght., A. S. betyder det dufte, duuste vel eller ilde. Altsaa er nst. stceceken (harsk), stcecekja (stinke; sv. Dial. stanka) maaste et andet Ord, skjent dog med -n- elideret, cf. Tn^o^? (harsk; for <5?-?). — Alm. ansees stinke for Eet med gd. stinke stank stunten (fare, prelle af : Pilene stunte af hannem), nst. stott(v)n, got. Btino.au stede (cf. lat. -BtinBuere?), hvorfra Betydning utvivlsomt kunde gaa over til uddunste; men disse tunne ikte fores tilbage til et germ. Btan-iK-, Btan-K-, men tun til germ. Btin, a«l^^ (hvoraf Asters). Stjert (ie as ia af e); ligl. sv.; nst. Stert. Stjart; plt. Stert, ht. Sterz; He. Germ. sttr-t-; forgerm. Btar-; s^of»-^ Tat (Suffixet divergerer; cf. Flint). stjcele, gd. ogsaa stele; Prcet. gd. stal staale stolen; almengerm. (Forceldet : Styld. Tyveri). Germ. stel- Bt2l- Bt2l- stol-. Fergerm. Btal- har Bet. stille o. L. (cf. 6?-c^e,); stjcele da opr. flytte? Stod (oo), Laan af plt. Stoop — nst. Staup. Se stebe.

Stod; nu tort o; opr. oo : nst. Stoodhest; „isl. stock Flot Hopper med en el. flere Heste"; ght. Stuot (Hesteflot; Stnte nu Hoppe); a. f. Btu6; He.

243 Germ. Btu-cl- mnn here sammen med sta- staa. — Fra T. : Stutmester, Stut(t)eri. Stodder; sv. Dial. Staatare; nst. Staatartong; vel opr. pyntet Dulle (i Stads : Staat?); Staadare i Staane : sidste Neg, hvilket pyntes; Vinderen „siges" Juleaften at stulle sidde ved Bordenden, men en udstoppet, pyntet Figur scettes der, kaldet 'Staadareu' (Rietz); lunde da derncest betegne en Don Ranudo, og senere enhver fattig Stymper. Stof fra T. ; „erst ueuhochd., mit niederl. stol, e. stull, aus dem Roma nischen : etulle, it. stolla, deren Ursprung unaufgetlart ist"; Nogle henfere det med it. stoppare, fr. etoupper, udstoppe, til lat. stuppare, fylde med stuppa Blaar. — (Deriv. : nt. stoffeeren; ««laarvan nb«l. staffieren" : 'staffere'). Stok (tt); almengerm.; germ. KK flertydigt; Nod i t. stechen passer lidet, da Bet. egtl. er Stamme, Bjelke, Blok. sKnnde minde om o^e^oz i Bet. Tag?, isaafald : Tagbjelte. Trcestamme stor not dertil. He.). Stol (oo); almengerm.; germ. BtS-1-, Aflyd til Bt2-1-, Rod Bt2- se slaa; cf. «s?^ Soile. — stole Paa; nst. stola (seg); maa vel here til samme 3t— l- og Rod Bta- (el. til Bt-11-1-? cf. isl. Btuuil-I Slotte). — (Stolle er t.; Aflyd til Stall, stetten). — Stolpe; ligl. sv., nst.; plt. („wahrscheinlich tleiner Ballen, Pfosten"); men holl. Btolp, plt, Stulpe (ii) betyde Laag; holl. Btelpen hemme; nst. stelpa ligl.; sv. Bhelpa vcelte. Germ. Btelp- Btalp- stolp-; fergerm. sta-I-b-. stolt, vist gmlt. germ. Laan af lat. stultus. T. Lingvister anse det for indfedt germ. af Rod som Stylte. Holl. nu stout, hvoraf med cendret Bet. e. stout. og deraf hos os stout. stoppe; begge Bet. here sammen; er nu almengerm.; »all trom I.at Btuppa, <s?^c?s?^», se Stof, hvorfra det neppe tor stilles. T. Lingvister anse det for germ. Nst. stappa (trampe, patte) kan ikke vcere Astyd dertil; fe stampe. stor (oo); ligl. sv., nst., a. s., frisisk; da det maaste ikke ter stilles fra stiuri, stuuri (stcert, stor), Stiuri. Stuuri (Storhed) i celdste Ht. med diver gerende Vocal, kunde de mistcentes for ikte at vcere opr. germ.? Nogle scette dem — ind. Btb2-vvira-, stbura- fast, tyt („zu Bta- stehen"), altsaa med spaltet Lydudvitling. Stork; almengerm.; antages laant til, ikke fra, Slavist, hvor det ogsaa har K; Nogle scette det — Grib. Roden formelt forn i stcert (s. d.) : den Stive? Storm; almengerm. (ht. u); -m- vel Suffix; Uenighed om Roden sNogle antllge -t- for Udvcext, og 3r- for Rod). Stråa; almengerm. (ght. Stroo, Genit. Stroowes, Straawes; a. s. Btrea^v; He.). Germ. str2u-; u af 2, cf. Lo, Kro, He. Se stro. Straale; i D., Sv., Nst. vel fra T.; bet. i celdste T. og i A. S. l3tr«el) : Pil. I T. maaste fra Slavist, Ex. Polsk 3tr2ala Pil (deraf : Strelitzerne); dog mangler formelt Tegn paa Laan.

244 sStrabads : it. Btra-paxxo, gj. T.). Straf, straffe, fra T.; nt. med ff; ght. straafen (ikte fundet i celdste Ht.). Antages laant fra Ht. til Nt. Geschichte dunkel". I Ht. kunne germ. Btr—t og Btl— p- ikke skjelnes. Om opr. holde stramt? cf. t. straff, der ikke er oplyst. stram, at stramme; i D., Sv., Nst. (strama) vel fra Plt., hvor det nu har mm; stal i Ht. vcere laant fra Nt. Ikte videre oplyst. Uvist, om nst. Stremba (Krampe), stremben (opblcest i Maven) hore hid. Strand ; almengerm. (ikte truffet i celdste Ht.). Ikte oplyst. Forgerm. 8r— el. 8tr — . Stratenrover, plt., se Strcede. sirar, i D., Sv.. Nst. vel af t. Adj. Genit. strack-s, „zu strecken"; ogsaa strak(k) (lige) forefint»^ i Nst., sv. Dial., strag i celdre D. Streg; kan omfatte et gd. — nst. Strik, ht. Strich, got. Btrik-8, og et laant plt. Street(e) — ht. Stretch, germ. BtraiK-; ght. striichen stretch (nu streichen strich), e. striKe (hvoraf „Strite"), nst. striita streik strilen (stoppe, hemme, stryge Seil) og strika -ade, d. strege. Germ. strik- straik- strik. Fergerm. straig- striB- : lat. striBa Streg, BtriBilis Skral» ejern, der henferes til BtrinBere, BtrietuB. Cf. stryge. streife, Laan af ht. (ogsaa ght.) streifen (glide He.), vel Astyd til ght. Striife (se Stribe); havde i T. iforveien absorberet streufen (afstreife) — Plt. stroopen (oo), a. s. strspan plyndre (i e. Btrip kunne dette Ord og det af streife ikte skjelnes; se strippe). Streng (gd. Pl. *Streng(i)e). Uden Omlyd : t. Strang (e. Btring seer ud som Aflyd, men hed a. s. BtrenB; to BtrinB er yngre). — streng vist fra T. (findes nu i Nst.); uden Omlyd : nst., a. s. strang (nu e. 8tron8). — strenge, germ. stranB'i-an; indfedt i : Vinter strenges; fra T.: anstrenge. (Strenge. Tangart, se Molbech). — Aflyd : nst. strungen (stiv, „vel egtl. tilsneret", i Maven). — Germ. (strinB-) Btrar>B- BtrunB; fergerm. BtranBN-; cf. dog clT^n^ox snoet, krum, ~~ck Btrai6 Btrick ; fergerm. B<t)r — clb ; clb vel Suffix; cf. Btri-K-, Btri-p- (Streg, Stribe)? Se stritte. Strigle : lat. BtliBilis, gj. T.~~

245 Strik(ke), vist fra T.; germ. XX flertydigt. — Deriv. : stricken : strikke. — „Strit" (Gllutyv) as plt. Strick, „der den Strick verdient"; dog har sy. Dial. Strek, Nst. Stritt i lignende Betydning. Strime; maaste fra T.; dog har Nst. Struma (sy. nu Btrimma); ght. angives Striime; dog ht. nu Strieme (som af i); -m- vel Suffix; cf. Stribe He.?

Deriv. : plt. Strimele. d. Strimmel (strimlet), nst. Strimel. strippe (streife, bisse); sy. Dial. strippa, plt. strippen, „Frequentativ von streepen" (— ht. streifen), „de Koo strippen ?: melken" (e. strip se under streife). — en Strippe, ligl. nst. (Ntr.), fy. Dial. Strippbytta. — Strips, s tripse(b) af t. strippsen, mit der Strippe, Riemenpeitsche, schlagen (pp egtl. nt.; dog mangler Ordet hos Litbben). stritte, gd. Preet. opr. -ede -ed, senere vel -tte -tt ft: ens i Inf. og Ipf.; Gram. 8 92; 102. e.; cf. 180. a. cl.); nst. strita -ade (anstrenge sig), item streita. Maa med stride, men med andet dentalt Suffix, here til Rod sMi- B^t)rai-. Strop(pe) maa vcere germ. Laan af lat. Btruppus snoet Baand. Strube; gd. Struupe som i Nst., Sy. (isl. str^upi); nst. Ntr. Struup (Gab), struupll og strjupll straup stropen, med stryypa, streypa (klemme); ght. striefen strauf (afstreife), hvoraf stroufen, nn absorberet af streifen (fe streife) ; He. Germ. striup- strup- Btraup- strup-; fergerm. s(t)rau-b- B(t>rii-b-; tan forholde sig til str— K- (se stryge), som Kr—p- til Kr— K- (se krybe; cf. under Stribe).— I Ght. findes med Bet. plyndre, bortrydde : strunten, a. f. strullan. germ. Ltru-cl-. fergerm. s<t)ru-lln-. Struds : <s^ov<?-,<»v, struttiio, gj. Nt. strutte, vel af celdre strude (Gram. 8 92), gd. "strunte — a. s. Btrutian (e. nn Btrut). Dog var et opr. gd. "strutte ogsaa muligt, cf. ht. strotzen : germ. strut-t, maaste af strut-n-. Ght. har striuzen. Germ. stru-t- er forgerm. s(t)ru-cl-. — Strut (tt) , paavirtet af strutte, vel og af -t i Plt.; hed fordum Strud; gd. "Struut som i Nst., Sy. -^ ght. Struuz, nu Straust (Bouquet; Collision. Strid). Strut kunde have absorberet et *Strunt (se under Strempe). strunk; su. Dial. ogsaa strant; t. Strunk (tyk Stengel); nst. Strokk (smalt Kar, Toude). Cf. Strempe. stryge; gd. stryyte (af end celdre strinte) street struke struten; sy. BtrvK», nst. striuta strauk stroken; ght. (svagt") struuchen med strnucheln (nn straucheln), plt. struutelen; item ght. Struuch (nu Strauch, opr. Vister, Kost), plt. Struut (holl. nu struik). Germ. slriuk- struk.- strauk- struk-, Fergerm. BtrauB- BtruB -(gjenfindes i Slavist); cf. ls7^ev^liu«e udmatter mig, martres. — Stryg af Form stiiuk-; Strog vel snarest af Form strauk-. strcrbe, Laan af ht. streben; sy., nst. strceva vel af plt. streven. Fjernere

246 Etymologi uoplyst. Kan here sammen med e. strive strove, germ. strib- straib strib- (der itle kan forbindes med <sn,«<p«,i, forgerm. strabb-). Strcede (quasi "Gestriiste), med sv. strat, plt. Straate (: Stratenrover), He., gammelt germ. Laan af lat. Btrata (via). strcekke, muligt fra T.; dog har Nst. strekkja strakte og strekka strakk strokken; e. streteb. Germ. Btr»K-i-an; forgerm. straB-; cf. lat. strages Nederlag, m. fl. Se strax. stro ; nst. stroya (af "stroy-i-a) -^ t. sirenen; nt. strooien; got. strausan, uden -i- : nst. stråa (2 af au), gt. strouwen; germ. strau-an. Cf. lat. strueie?, stable. Samme primaire Element vel i lat. steruere, stratum. Se Stråa. Strom, gd. "Stroom. nst. Straum, t. Stroom (celdste ht. on), e. stream; -m- Suffix; -t- phonetist Udvcext i Germ. mellem s og r; Rod srau- sru-; ind. sru- flyde, ««« (af srevvo); Strymon? (thracist). Strompe; sv. Btrumpa; nuvcereude Bet. laant fra plt. Masc. Strump, ht. (Hosen-)Strumpf; nst. Strumpa betyder Strop, Baand, men Strump smalt Kar, ogsaa Laarstytte i Bentlceder. Cf. strnnt og nst. Strunk (Tut, Krcem merhus). Stub (bb); sv., nst. tillige Stubbe; plt. Stubbe; Aflyd : ust., sv. Dial. Stabbe ft: Stub), celdre d. Stabbe (Amboltstok, se Molb.); sv. Dial. Stumble, Stummel (?: Stub); ght. stumben, stumbeln, nu ht. verstiimmeln. Germ. stamb stumb-; forgerm. (og ind.) stambn-, nasaleret Sideform til stabb- (se Stav). Af Form stumb- med Elision : celdre d., sv., nst. Stuuv (): Stub He.), plt. stuuf (betyder stumps ?: ohne Spitze). Stud; gd. "Stunt som i Nst., Sv.; Grundbet. : Horn. Hammer (nst., sv. Dial. cndnu Drikke- og Blcesehorn); plt. Stunt (iiii as in; holl. nu stuit) er evre Del af Laarben (hammerformet) (sv. stut Slag paa Bagen); ght., ligl. med Aflyd, Stouz, Stiuz (hvoraf sv. stuss), senere Stenst, nu forvansket til Steist. Aflydsformer til stede (s. d.). studse (i begge Bet.), studs, studsig, Paa en Studs. Laan af ht. stutzen, ftutzig. aus den Stutz; germ. stm-t- af Rodform til stode (s. d.). (Aasen : nst. stutt „cf. t. stutzen"; se dog stuntet; muligt Sammenvoxen af to Rodder). Stue, fordum Stuve; nst. Stova <g l sv. stuBa kommer ikke i Betragtning; cf. Havre); ht. Stube; e. stove Ovn; vel opr. Badekammer; ogsaa romanistt : it. stuta, fr. etuve. Herkomst uoplyst. — Hertil : stuve (Mad), nt. stoven, ht. sinsen, e. stexv. Stuk : t. Stuck aus it. stucco; roeist aus die Nebenbedeutung Rinde von ahd. Stucchi" (Stytte). stum (mm), vistnok Laau af t. stumm, der ifelge ght. Stumbe (stum Person), stnmben (vcere el. gjore stum), stump -bes, horer sammen med Stub He, (s. d.), ikke med stamme (s. d.). stump. Stump, vel fra Plt. (ht. -Pf); se ud som Aflyd til stampe (s. d.).

247 Cf. stuntet. — Stymper : plt. Stumper (it; ogsaa laant til Ht.) „der irgendwie verstummelt ist" (el. der Etwas verstlimmelt?). Stund; — t. Stunde, He.; germ. stuncl-; knn nvisse Gjetninger. (Seer ud tom Aflyd til stancl-, se

staa). — stundom, gmt. Dat. Pl. (Gram. 8 177. b). — at stnnde (til 3: ucerme sig i Tid; Udvidelse : stunde efter Noget). stuntet; sy. Dial. stunt, Stunt (Stod); nst. stutt (tort; se under studse); e. stunteck, to stint (Omlyd : a. s. stvntan); ght. stunz (stnmpf, turz); d. Dial. stint, Stanting, m. fl. Om af st— mp-t-? 'som staaer i Stampe'? Se stump. Stutmester, Stuteri se Stod. — stuve se Stue. stuve (Gods i Stib), med nst., sy. stnva vel Laan af nt. stouwen. stuwen — ht. staueu, e. slow. a. s. Sb. sto>v Sted, af Rod Bta- staa. stuve, forstuve (et Lem), med sy. stuka, Laan af Plt. stnnken — ght. "stunchen (nu stauchen). Forgerm. BtuB-. — stuve (Mad) se Stue. styg (gg); ligl. sy., nst.; holl. 8t«8, stcedig, er ikte fuudet i g. Nederlandsk, men horer vel hid (isaafald er gg ikke vhonetist Udvcext hos os foran et germ. -w, cf. isl. BtvLBvast He.; got. Bt'»viti, Taalmodighed, bliver da uvedkommende). Stykke; ligl. sy., nst. (isl. stvKKi); gt. Stiicke (nu Stiick). celdste ht. Stucchi; ansees for Derivatum til Slok (s. d.); germ. XX er dog flertydigt. Stylte, sy. stylta. nst. Styltra; Omlyd af germ. stult--. Aflyd i nt. Stelte, ht. Stelze. Vel Rod stal- (se stille med stålte He.) med Suffix -t-. Stymper fe Stnmp. — styre (Styr) se P. 64 uuder forstyrre. — Styr bord, modsat Bagbord (s. d.). — overstyr, plt. Talemaade : over Stunre (lill) : ritckwiirts (plt. Stuure : Ror). — (..gjore Styr" vel blot Feil for Uftyr, der gjengiver plt. Unstuure): ult : Freisein von Leitung, Uufug). Styrke, ligl. nst.; Omlyd af sturk-. Aflyd til stcert (s. d.). styrke : germ. sturk-i-an. styr le. forceldet, se P. 64 under forstyrre. styrte (aabent y — lukket e : Gram. 8 60), med sy. stortå. Laan af plt. storteu (o) — ht. sturzen; germ. stiiit-i-an. Cf. e. start. Stjert (s. d.). 'Styrvolt'?; Plt. Stiirewold bet. frevelhafter ungestumer Mensch (Brem. W.). — Styver (-fceuger; Ncesestyver) er nt.; bl. A. lille Ment, enten af plt. stuven (stumpe, se Stub) el. af plt. stuven (ht. stieben : fyge). hvortil Nasen stiiber kunde Pege? Maaste to Ord. stcedig se Stad. stcekke se stakket. Steender, -stcendig se staa. stcenge, Stcenge (Stcengel) se Staug. stceute se stinke. — Ellers stoe se ste-. Stoer; gd. vel "Stare som i Nst., Sy., Gt.; lat. stur-nus; a. s. ster-n bet. Sosvale el. L. <</'«s'<'3?>Stcer (Oieustcer) gjengiver t. Star, der stal vcere extraheret aus mhd. starblint, das mit starren (ahd. staren) zu einer Wz. gehort . . a. s. stcerblinll, auch purblincl : pur Rohrdommel . . deshalb die flir unser Gefithl vorhandene Beziehung zum Vogel begreiflich" (Rod st—r- ialtfald

248 fcelles; item i Stcergrces) <»purblinvbollv blincl; alter^arcls partlv blincl, prob. tnroußn eunlusion to pore»). stcerk (e); nst. sterk; fy., t. (gd.) uden Omlyd start; e. stark stiv. Aflyd (med Omlyd) : Styrke, storkne (stivne; begge med aabent y — luttet o : Gram. 8 60). Fergerm. star-8-. Cf. Stort. stode; gd. stoope; nst. steypa; germ. staup-i-au nedstyrte. Nst. stuupa staup stopen (falde); He.; se Stob, Stedfader. — 'lcegge Korn i Steb' — nst. Staup. stode; gd. steete; nst. steyta; germ. staut-i-an; uden -i- : nt. stooten, ht. stosten, got. stautan. Se Stud, studse. Germ. staut- stiut- stut- stut-. Fer germ. st— li-, pleier at scettes — lat. tunclo tu-tucl-i, eu Gisning udenfor paa lidelige Phonetica. Se tude. — Stod, gd. "Steet, nst. Steyt. — (-sted i Rygsted herer ilte hid; se stette). Stoi, stoie (ber, som forhen, skrives med o), med sv. stH, stoja. Laan; mangler hos Lubben; holl. stoeien <u), n. frisisk stooien. I Sv. vel fra D. — „stoien og floien" gjengiver gestoben und geflogen (tilrimet). stsnne; gd. stynie stunde stund, som i Nst. (sv. nu stona); t. stohncn, „eigtl. niederd." Forgerm. og ind. stan-, se stinge, sstau- kaldes Variant af tau-, se dundre, hvad tun udsiger, at de ere rimende primaire Onomatopoietica). Stor, Plt. for gd. Styrte, se P. 64 under forstyrre. — storkne se stcerk. storre, sterst, Sterrelse, se stor. stotte, Stotte; gd. Part. Neutr. stutt as stydie studde studd (som nst.; sv. nu stocWa) sluttede sig til Plt. stutteu (it), Stutte (it) -- ht. stutzen, Stlitze, germ. stutt-i-2n, Derivatum (med Assimilatiou) af germ. stull-i-an, hvori Astyd enten til Stad He.. Rod sta-, eller til ht. Staude, ght. Stunde, Rod stu- (to lllliteremde primaire Elementer); cf. «s^-^a^?, Soile. — Stod (tort o) under Snål, Rygstsd : gd. Stud (Underststtelse, Afgift), med e af u (cf. Tende, Sendag. m. fl.). — Med stette er sammenvoxet Adv. stot (tt; staa stet; hores brugt som Adj. : „en stet Fyr"), der opr. er Ntr. af Adj. stood (som i Nst.) : som tan staa; germ. stoc!-. stove, vistnok Laan af plt. stooven (oo), germ. Btaub-i-an, og hertil formet Sb. Stov, der plt., holl. med Aflyd germ. u hedder Stof (hvoraf synes lavet sv. Btott). Aflyd u : holl. stuiveu. Ht. har Staub, stauben, stauben. Got. stun-^u-s. Plt. stuuven (iiii) stoof gestoven, ght. stieben stouft gestoben (fyge), He. Germ. stiub- stub- staub- stub-; fergerm. staubb- Btubb-; cf. «l^v^a,?, gjer tcet, tcet, ru. Stsvle : lat. iestivale Sommerfodtoi, gj. plt. Stevet (Gram. 8 59). 'subbet' (alm. „suppet", attr. til Suppe) — nst. subbutt (selet), subba, svabba (sele). Onomatop. — Sud er (Fist)? Nst. Suter efter A. Larsen en anden Fist. — (Det gle. Suder, Skomager : lat. Butur). — sudle, besudle, af t. sudeln, „eigtl. wol: schlecht tochen, zu sleden".

249 suge (uu); gd. Preet. "soeg suge sugen; nst., sy. suuga, gt. sungen (nn ht. sangen). Germ. sug- sauB- suB-i fergerm. Bau-8N- BU-311- <8u- onomatop.); lat. Bu-Bere, Bu-enB. Cf. sobe og a. s. 3u-ean suge. sukke; - sy., nst. sutta (skvulpe, klukke, sukke), nst. tillige svatta (pible, sivulpe). Onomatop. Cf. fvag. Sukker, nu europceistt, gj. Arabist sasoKKar) vel fra Ind. (xarkara). Sul, gd. Suvl forn i Nst. (fy. nu solvel); holl. xuivel; celdste ht. Suufili^ germ. su-t-; Rod su- som i suge, sobe, saufeu (germ. -p-). Sule? (Fugl); nst. Havsula. — Sule (Seile. s. d.). Sult, sulte; gd. swelte swalt s(w)ulte s(w)ulten, hvoraf Adj. sulten; nst. svelta svalt; -t- Suffix; cf. sval (s. d.), ht. schwelen, schwiil, a. s. sxvelan, for tceres af Varme, m. fl., samt, med assimileret Suffix, t. schwellen (fordum ogfaa : verschmachten), se svullen. Sum (at summe op) : lat. summa, gj. T. — summe — t. summen, Ono matop. (cf. e. dum). — summe sig : Plt. og ght. fuumeu, ogsaa laant til Sy. : lorsumma; forsomme er Omlydsform (saumen). „Geschichte sehr dunkel". Germ. 3U-M-. (Molbech anforer 'sidde sum'): stille; vist gt. Suum, Zogerung, i. adverbiet Stilling). Sump ; vel Laan af Plt. Sump — ht. Sumpf. Forhold til Svamp og til fvemme uoplyst; e. s^vamp, «not an olcl bet. Sump. Germ. sum-p -(s^lv-?); fergerm. B— m-b- (i csou^o^. svampet, divergerer Suffixet). Sund (bet. i Nst. ogsaa Svomning); germ. swum-cl-, se svemme. sund, vel af t. (ge)sund (e. nu Bouncl>; -d vel Suffix; Rod B— n- (cf. lat. sanuB> el. B—m-?8 —m-? — Ikte heraf: 'sunde sig' (?: „hvile efter Arbeide"); vel as plt. sit funnen : ligge og sole sig. Suppe, fra Nt. udbredt til andre Sprog, Ex. fr. Boupe; af suupen (sobe). (Dgl. T. : „at suppe i sig", tåge „en Sup"). sur (uu); almengerm. (ht. nu sauer, e. nu suur); germ. og forgerm. sur (cf. sur). Syre; syre : sur-i-an. surre, Onomatop. (maaste opr. svirre? cf. dog lat. Busurro); 'lobe surr'.— surre (binde; maritimt) : holl. ssorren, »lloor miclclel vau't Bpan. ontleenck <ljarra«, — suse (uu); ogsaa sy., nst., t. (ht. nu sauseu); Nod su-? 5 illltfald Onomatop.; 'leve i Sus og Dus'. — Sut, sutte; cf. sy. Dial. sutta (nippe) «Isliclsamt al suBta». Svab(b)er, svabre (maritimt) : plt. swabben (im Wasser zappeln, holl. lwabbor Schiffsbesen, e. swabber; cf. nst. svabba (sele, se subbet). — „svadse" (skriv svatse, som det udtales) : t. schwatzen; Onomatop. svag, vel af plt. swat; sy. svaB vel, alt i Middelalderen, fra D. Findes ilke i de celdste germ. Sprog. Vist Onomatop., cf. nst. svatta (se sulke), og egtl. tynd, skvalpende, om Overflade? — svcette : schwachen. - svaie (hid og did; ncermest maritimt), as Plt. swaien (Brem. W.), holl.

250 .awaaien (deraf e. swav?); vel Onomatop., opr. om den ledsagende Lyd? (Nst svaga, i Bergens Stift, er vel omstedt Laan?). sval; ligl. sy., nst.; (germ. 2); nst. Svcecela (Reg He.; germ. 2); ht. schwltl (germ. u); ht. schwelen (opbrcendes), a. s. sxvelan glede. Germ. sxvel- sval -B^v2l-, B>vul-; fergerm. s^al-; cf. «, nu nst. Sopp og Svamp. <Venn. s^v2m-p-; cf. svomme, Snmp? (s. d.). I gt. Swamp -bes (?: germ. -b-) passer Suffixet til <sa//

vaill- Bxvi<l- : ind. Bxvicl^ami sveder, ecs,«; lat. sulior l.

251 svide (ii) (svie), gd. Part. "swiden, nu sveden; Svie, gd. *Swide; Kulsvier; nst. sviida sveid sviden. Germ. s>v— tb- el. sxv— ll-? Dentalen Suffix? (T. har, af allitererende primairt Onomatop., Schwadem, celdste ht. Vb. swethan, He). svige, gd. swiike sweek swike swiken; sy., nst. svitta (gnst. -lia); ght. swiichen sweich (stappes, vige); He. Germ. sxvik- s>vaik- BwiK-; -K- vel Suffix; primair Nod da s>vi-; cf. fveie, got. s^viban (ophere), svime. — Svig, gd., nst. Swit l>>. Sviger- se Svoger. svigte (forhen i Bet. beies) af Form Bxv!g-, se sveie; nst. svigta. — 'swigte Tong' er nt.; holl. 2xviebten (cf. t. beschwichtigeu) »>vaarBebijn!i^K met «nt uit tt, mbil. swiften; paBt best bij Bc»t. Bvvlban». Svik (Tap), svikke : ht. Zwick. Zweck, zwickeu (e. t>vited). zwacken. Svittelstrsmpe : Zwickelstrumpf. svime, besvime (ii); celdre d. Svime; nst. sviima, sveima (sy. nu Bvimm:U; gt. sviimen. Deriv. : svimmel, svimle; nst. svimla, -ra. Germ. Bxv,m- s>vaim sxvlm-; -m- Suffix; cf. nst. svina (i; svinde ind, sagtne), ght. swiinen swein; Rod s>vi- sxvai-; cf. fvige, He. (Holberg: „Sviinsot"?). Svin (ii); almengerm.; germ. s^ivin-, maaste af Rod 5u- (se So) med Suffix -ain-; cf. lat. Adj. Buinus. svinde; gd. "swinne swann?; el. Laan af t. swinden (nu sch-)?; a. s. sxvinclaii (cl som i llncl af germ. tn); sy. (ogsaa Dial.) svinna (reglm. nn af ntlr), og i Dial. svinn-ta svanu-t. Germ. swin-tn- s^v2n-tb s^vun-tb; Simplex : nst. svana (svinde); forgerm. B>van- (primairt svva-?). s„luuggram." som scedv. : i a u af i ai !). — Se gesvindt (nst. svinn: smekker, rast, gnst. ogsaa klog). — Svindel, Svindler nye Laan as Schwindel, -dler. som t. Lingvister regne hid. — Svindsot. svinge; Tvivl som ved svinde; maaste Laan, el. Gjenoplivelse ved t. Indvirtning. Dog anfores svinga

(„svagt") i Nst., og („stcertt") i sy. Dial. Oerm. saving- s>vanB- sxvung-; -3- Snffix? Rod da som i foreg. — Deriv. : Svingel, svingle, svinke. svippe, Svip; fra Plt.? (Swipp : Brem. W.). Nst. har svipa, sveipa, dette ens med sveipa (svebe), og med ght. sweifen (nu sch-), Plt. sweepen, a. s. sw2pan (Omlyd i e. sxveep feie). (Nst., sy. soopa, feie, af sveipa?). Rod B>vi? svire og svirre (se Molbech) hore maaste sammen; sy. Dial. svira og svirra (svinge, svire) ; plt. Swier (Brem. W.) og swirren, ht. schwirren (cf. holl. xwier Svingning). Onomatop?; Aflyd til B>v2i--? (se svare). Cf. surre. Svoger og Sviger-, Laan fra T. : Swaager; ht. Swiger, plt. Sweger (ht. nu Sch-); antikt: Sweher (germ. e), nu Schwiiher, cf. sy. Byar-, gnst. Svoecera (Svigermoder). Germ. Bw—b- og B>v-8-; forgerm. B>v—K- : lat. Boeer. (/lex^o^,

252 ind. evvaeura-, He. — „Schwieger I: Schwiegermutter, dieses verdeutlichendc Zusammensetzung; dazu gebildet : Schwiegervater 6e.«. Svov(e)l; gd. "Swavel som i Sy.; plt. Swavel og Swevel; ht. nu Schwefel, i Ght. alm. med b; got. svibl-.s. Henforelsen til fergerm. Rod Bwap-, 3: Bet. sovndyssende, er helt usikter. Maastee opr. ikte germ. "swelle swall, som i Nst.; tabt; levnet Part. : svullen; almengerm.; 2bet -I- assimileret Suffix (vel -n-); uden dette : t. Schwiele; lat. solea (se Saal); se ogsaa sval. — svulme af svulne (Gram. 8 102. e.). Svulst fra T. Svup, svuppe, (o : Gram. 8 60) vel nyere fri Variant til fvippe. svcette se svag. svcelge (engang „stcerkt" : Preet. swalg He.); nst. svelgja (sy. nu svalja); t. s(ch)welgen; (e. nn s>va!lo>v>. Germ. B>velB- sw2lB- B>vSlB- (u); -8- (forgerm. -BN-) vel Suffix. Hvis en ght. Stavemaade fwelhan er phonetist, bliver det forgerm. B>v2lK-. Rod BV2I- se sval, svullen. svcer se svar.— Svcer (Gron-, Fleste-), gd. en Swcrrdh, af celdre Swardh; nst. Mase. Svord (isl. o); plt. Fem. Swarde, ht. Schwarte; e. B>v2lll. Germ. BW2r-ck- (tyt Hud); Rod vel som i svar. — Svoerd; almengerm. (ht. -t); germ. B>ver-ll- Rod som foreg. (med Aflyd)? stor, svcer Kniv? svcerge (Gram. 8 l85), gd. swerie s(w)oor swaren; nst., sy. sverja; gt. swer(i)en, nu ht. schworen. Rod anscettes som i svare (s. d.) (den i svar kunde ogsaa passe : gjore vegtigt, respectabelt). — Ligesaa Rod i Svcerm; cc alt i Gd.; opr. "Swarm som i Nst., Gt. (cf. Svcer, der, Groes, m. fl.); germ. B>v2r-m-. — svcerte. Svcerte se sort. svceoe , maaste Laan af Plt. froeven — ht. schwebeu; swoeva treffes alt i Gsv. ZEldre Udtale med luttet e (Rim : leve) som af et gd. "swive -ede (Y. — s„et Svcev"; Molbech: „dannct af nyere Digtere efter t. Schweif"). Nst. sviiva sveiv sviven (svinge, svceve). Germ. Bxvld- 3>vaib- 3wsb-. Rod 3vi-?. Got. 3^vibau betyder aflade, ophore. svsbe, gd. sweepe for celdre "sweepe — sy. svepa, nst. sveipa; se svippe.— Svev af "Sweep; en Svebe. plt. Sweepe (Peitsche). svomme; gd. "swimme (e) swamm s(w)ummeu; almengerm.; 2det -m llssimileret Suffix (vel -n->; uden dette : isl. svima. ght. fwamen (fvemme). Fergerm. sxvam- ikte fundet sn.<f«ll-va-? sy; ligl. sy., nst.; gt. suuwen, sinwen; a. s. siwian (e. sev). Germ. (og got.) Bin-i-2n. Deriv. : Syl. Aflyd 82u- : Som, nst., ht. Saum. Forgerm. : ind. siw- sy, Bu-ti Syning; lat. 3uere. Syd, sydlig se Sonden. syde; gd. sinde seed sude suden, senere seden, endnu 'bledseden' (Gram. 8 180. 2. cl); sy. s^jucla; nst. sjoda saud soden; ght. steden soot; a. s. Beotlian Bealn Be3oclen. Germ. Biutd- Bautb- sull-; vel fergerm. sau- su- med dentalt Suffix. — Forceldet : Sod (tort o, germ. u, I: Suppe).

253 syg (Vy), gd. sink som sy., nst.; plt. seet, ht. siech (for med udtalt e). Germ. (og got.) siuk-; Rod vel som foreg. med gutturalt Suffix. Se Sot. Syl se sy. — Sylle, forhen Sylie (ncesten glemt) — nst. Sylgja „cf. a. s. BiBe4 Smykke"? — sylte, Sylte, se Salt. Syn (yy). gd. Sinn; nst. Sjon; af se (s. d.); seli>v- el. BtzB>v- <-8- elideret) med Suffix -n-, — syne, synes. Synd, som sy., nst.; t. Sunde, celdste t. Sundia; men a. s. 3vn(n>, e. 3in. Gjcengs Sammenstilling med lat. BonB Bont-iB, skyldig, turde vcere tvivlsom. — Syndflod af t. Slindfluth, „Umdeutung von a. dtsch. Sin-Vluot"; sin-, celdre d. si-, betegner : uafbrudt, continuerlig. synderlig se sonder-. synge (sjunge er ikte oprindeligere); almengerm.; germ. (og got.) 3iu3nan BanBw BUOBVNM BUNBVV2N- (y hos os bevirket ved w). Fergerm. BanBlr(v,> -ilke fundet. synke (sjunke, se foreg.); almengerm. (nst. sett(v)a); germ. (og got.) Binlruan Ban<iu Bunciuum Buuciuan- (y :se foreg.). Forgerm. sanB<^>- ikte fundet. sMuligt Rod sam- med gutturalt Suffix?). s„lunggram." som scedv.: iauaf> ai i, med 3lasalering af Roden i si!). — scenke : germ. samru-i-an. syre, Syre se sur. Syssel (en, et : yngre Distinction). sysle; gd. opr. en Syysle, syysle, samt syyse; isl. ?. nu forkortet i nst. fysla, ogsaa susla; er ogsaa sy. (v); Vb. gnst. syysa (forrette); -s- Suffix. cf. nst. syyta (bekymres, beserge), Sunt (Omhu He).; a. s. susl Pine, seoslig pinlig. Rod su- vel onomatop. (Klagelyd). syv; gd. sin, som i Sy.; nst. sjau; He.; got. og germ. sibnn (e); ifelge ind. saptan, lat. septem, e^a, He., antages en

Dental elideret. sytten, -de. „Scebe" se Sebe. — Flere andre sce- vicle se-. Sced (Pl. -er; Scedvane He.); gd. Sed, Sid; nst., sy. Sed, gnst. Sid; ht. Sitte; got. og germ. slclu-s; fergerm. sa«lK- (cf. ind. swa-<ln2 Selvbe stemmelse, «^O5; lat. 8ue8eo;?). — (Det andet Sced se saa. — Seede se sidde). Scek (e; tt); nst. Sett; e., t. nden Omlyd : Sack; got. BaKKu-3 af lat. BaecuB, vel fra Semitist: »probablv ot I^B7pttan oriBin, et. doptie 8oK». Scel(hund); nst. Sel, sy. s,sel; a. s. seoln, celdste ht. Selahh; seer ud som germ. Laan af Havdyr. Robbe. scelge, gd. selie sålde såld, Imperat. sel; nst. selja; e. nu 8ell; germ. (og got.) 521-i-an give. (Efter en Gisning skulde det opr. betyde lade tåge; Rod da som i tåge, formentlig for Bel-). — -i- blev i D. til -g- (Gram. 8 185), der overfortes paa de andre Former : scelg. solgte, solgt, Salg (gd. Sal; cf. Valg, vcelge). soelde se Sold. scenke se synte, soer se sig. scette, He., se sidde. ' So, gd., nst., gsv. Sio, Sie; gnst. ogsaa Soece-r, Sjaa-r (cf. Sjcelland);

-

254 gt. See -wes; germ. (og got.) og forgerm. Baixv- (cf. lat. Baevus vild, «,o^o3 bevcegelig,?; cf. Sjcel). sobe, som af et gd. "feepe; maaste dog noget senere udgaaet fra Ipf. as gd. fuupe seep supe supen; sy. supa sop; nst. suupa saup; plt. suupen soop; ght. suufeu sous (nu sausen soff). Germ. sup- saup- sup-. Fergerm. sub ikte fundet. Nod su- med labialt Suffix? sod; gd., nst., sy., plt. seet; ght. sneze, Adv. s(w)uoze; a. s. sovete; germ. sxvut,-; Aflyd i got. sut-s (el. Contraction u?); fergerm. swa-cl- : ind. 5w26u-, lat. 3uavis, suaclere. soge; gd. seek(i)e; nst. seekja, sy. nu soka; uden Omlyd : ght. suochen; germ. (og got.) suk-i-an — lat. s^-i-re spore. Astyd til germ. sak- (se Sag). (segn), Sognedage; gd. Syten (en segn Dag); nst. Sykna („Segnedagene"), gnst. sykn (ikke hjemfalden til Straf); (sy. nu sockenlia^; got. (og germ.) B>viKn-s ustyldig; opr. istant» til at slippe, da Rod er som i svige (s. d.). Soile, Laan af ht. Simle; har fortrcengt celdre d. Suule; ght. Suvl (Pl. Siule), og Suuwel; got. med Aflyd saul-s. Rod su- san- slat. surus Pcel?). („Sel", Tang, anferes som d.; er ialtfald nst.; isl. sol; germ. 821-xv-). sole, Sole (oe); nst. soyla, Seyla, Savla; plt. soolen (00); germ. (og got.) Baul-i-an; Astyd u : a. s. Bv!ian, e. to Bullv. Rod Bu-, sau-? cf. So? (Fr. 3ouiller, med e. soil, henfores til lat. Bu-iIIuB svinsk). solle, forhen scelle, fcel-lig 3: salig, lykkelig, skikkelig. Se salig. Solv, tidligere Silv af "Silver (Compos. : Selver-). Ht. Silber, got. Bitubr, He. Gjenfindes i Slavist He.). Neppe opr. germ., maaste ikke indoeuropceistt. — selvern : t. Form. 'Selv erg led' : Silberglcttte omlydet. Selvpop' (papa?). Som (en, et : yngre Distinction), gd. "en Seem; nst., ht. Saum (har i T. kun Bet. en Sem). Germ. Bau-m-, Aflyd til siv- sy (Nagling opfattet som Syning), at lomme. somme sig, semmelig; gd. seeme; nst. seema; e. beBeem; germ. som-i-an Aflyd til sam-, se -lam, sammen, He. Son; gd. Sun, Pl. Syner (Omlyd overfort paa Sing.; cf. Drcrt, Net, Nodd, Negl, m. fl.); nst., sy., t. med 0; got. sunu-8; a. s. sunn. Ind. su-uuSen. Rod su- i Bet. frembringe; v «05. Sondag (med Lydcendring forn i Tende m. fl.) af gd. "Sunn-dag : "Sunne — t. Sonne; germ. Bunn»ln)- (2: „svagt" Fem.). Urslegtstab med Sol muligt. (3UN- as Bv,2n-?). Germ. Overscettelse af clieB Bolis. Sonden, substllntiveret Adv., gd. funnen (opr. : sydfra); Adj. Compar. gd. syndre, nu (Gram. 8 60) strevet sondre (Compos. : Sender-). Germ. 3nn-tn (om best. m. Sunne, se Sendag?), hvoraf ht. Sund-gau 0. 1., a. f. Bu-tb, plt. Suud(en), trcengt ind i Ht. : Sild(en), og i D. : Syd(en) sydlig (indfedt er gnst. Sudr, sy. socler).

255 sonder (e — y : Gram. 860), gd. sunder (cf. Tende, Sendag); at fendre^ med t. Form : sondre; synderlig. Nst. sundr, Vb. sundra; got. Adv. Bunclro for sig ; He.; germ. cl her af fergerm. t (comparativistt -t-r-); Rod Ban- : ind. Banutar borte; «i^v. «^a, t?-«z,t>3. — ferge fe Sorg. Sofiende, Udvidelse af gd. Systen — nst. Syst-tin (sv. nu BvsKon); Syst extraheret af : Soster, gd. Syster; almengerm.; germ. (og got.) snis-t-ar (e); -t- germ. phonetist Udvcext (som i Strem). Fergerm. (og ind.) 8^3321- ; lat^ 8oror; Grundbet. 'egen'? ~~Br, Ntr. Germ. t2li-r-; forgerm. «lak-r- : 6«x<,v; g. lat. claeru-ma, senere laerima; cellist llaer; vel Rod clak- bide? (cf. „bittre" Taarer). Taarn : lat. turrtt, gj. plt. Tor-n. tabe, gd. tape; gsv., nst. tapa (nu sv. tappa); cf. plt. tapen (aa? famle)^ ht. tappen, tiippisch fra Plt.; alt i Ght. treffes Taape (Pote). Germ. wp^ forgerm. «tab-. Tact : lat. tactuB Berørelse, Følelse. — Ta dd er? (Plante); cf. fv. Dial. Tater?, bemolllall tobak. — „Tadder gaas"?, cf. plt. tateren (tjadre). — Taffel : lat. tabula gj. T.; fe Tavle. — ^Taft : -It. talteta : rerBiau t2tt2d«. Tag (Dcette), gd. That; fv., nst. Tat (fordum TH-); nt. Dat; ht. Dach; e. nn ttialeb. Germ. tb2k-; fergerm. t»8- : lat. tegere dcette, to8a; ?-«^c>s Tag.~~

256 . — tcekke, gd. *thet(i)e (Gram. 8 92), germ. ttiak-i-an ; se dcekke. tllge, gd. take took toote tåten; gsv., nst. taka (sy. nu taBa); e. take fra D.? Got. tekan te-tuk; germ. tak- iq hos os forkortet) tok-; fergerm. «12?- scf. lat.

ckegere?, af «le og agere). — -tcegt, gd. Tett, germ. t2k-ti-. 'med Top og Tagl' (Molb.: Tavl) bet. opr. med Pandehaar og Hale ?: Hel (egtl. om Hest); gd., nst. Tagl, ght. Zagel. e. tail. — (Taille, Tallie, i begge Bet. romanistt : it. taBlio, -a, fr. taille, He. : lat. talea Afstaaret, taleare; maritim Anvendelse til os gj. Nt.). Tak(ke), vel af plt. Tacke — ht. Zacke, e. taek og taB, sy. ta88: nst. Tagg(e), med Variant Tigge. «Oeltie : IriBb taea2:pin. peg; Oael. tae2ick 3: t2ck; lLret. taeb 2: N2il». takke, gd. thakte; nst., sy. takka (fordum th-); e. tnank, t. danken; germ. 4n2nK- (got. tn2nK-8 Tak); Rod fom i tcenke; fergerm. tanB- ; g. lat. tonBeo ljender. — Deriv. : tcekkeS (opr. tåge til Tatle); tcekkelig. Takkel, takle; hos os fra Nt.; Takel findes i celdre E. og Plt. (jede Aus riistung : Ackergerctth He.), i Holl. forst fenere. Laan til eller snarere fra Celtist : tåel : 2 tool». Tal, Ntr. (germ. 2); bet. i Sy., Nst. tillige Tale; plt. Mase. Tal. — Tale nst. Tala. -e, plt. Tale, celdste ht. Zala (nu Zahl; bet. nu lun Tal); 4. tale (nu alm. Fortcelliug; Deriv. : t2lk). — tale ht. zahlen (der bet. betale) ; betale fra Plt. — tcelle, gd. telie talde tald (Gram. 8 185), germ. t2l-i-2n; <. tell, ht. nn zahlen. — Aflyd 2 : isl. tal Swig. ght. Zaale (Nachstellung). — Aflyd e (l) : ht. Ziel, til (der, som opr. Subst., fordum styrede Genitiv ; Gram. 8 123. e). — Fergerm. «tal- : lat. llolu3 Svig; Fo^o^, 6°« viser; ind. 2-llar-a- Hensyn, 2-cl2r-a- Forlokkelse. Talg; Tcelle, gd. Tcelg, Toelig. vel blot Udtalecendring; sy., nst.. nt. Talg (laant tilHt.; holl. nu talk; e. uu talloxv). Seer ud som Roden i telge > snitte); om substantiveret Adj. med Bet. : Hvad der er til at frastjcere;? Talk (Mineral), til Europa fra Orienten; -krable talci». Tallerken): Tellerchen; „Teller, im 14. lahrh. entlehnt aus ital. tagliere Hackebrett" (se Taille). tam; almengerm. (ht. z-); germ. t2m- ; fergerm. clam- : ind. llam-aM-; c)««na>; lat. llomare, ckominus. — tcemme , gd. temie tamde tamd, nst. temja; germ. (og got.) t2m-i-:>n. Tamp?; anfores i nyere Plt., Nst., Sy., og i sy. Dial. med videre An vendelse end i D. : stor Klump. Agerstykke, He. — („Tamperret"): Qva rember-.). Tand, gd., gsv. Tan(n) (nu sy. tanet); nst. med Omlyd (isl. o) : Tonn (Gen. : til Tarmar); as germ. tantn- (Gram. 8 71. d. med Note); t. -d- af germ. -tb- : gt. og holl. Tand; elideret i plt. Tan, ht. Zahn; germ. -n- elideret

257 i a. s. tstn (nu e. tootd). Astyd i got. tuntnu-8. Fergerm. og ind. ckant- (ligl. celtist, litauisk, He., med 2); lat. Genit. ckenl-tt, o-Fov^-o^. — Se Tind(e). Tan(d)e (sy. Dial. Tand; Tanne betyder Fakkel); herer til teende, germ. (og got.) t2n; fergerm. tarp-, der ind. bet. moettes; ?«j,-?Q; Betydningsovergang tcentelig (man troenger til det Tilfredsstillende). Taske er vel et gammelt germ. Laan, nvist hvorfra; findes i Romanist (it. tasea, He.). Uvist, om horende til ht. Zesche (Slceb paa Kjole), og til celdste ht. zascon (reve). Tater (Zigeuner) staaer for Tartar.

258 taus, gd. "thag-fe (-e elideret i Sing.), og det glemte taune (blive taus), : Rod tb2g- se tie. Tave se Tjaus. — Tavle, Tavl (lidet brugt), Taffel : lat. ttbutt gj. T. Taxtrce : lat. t2xuB. Taxt : fr. taxe (taxere : lat. wxare, fr. taxer). te (egtl. vife); ligl. fy., nst. (isl. tja); „svagt" Vb., germ. taib-?. „Stcerkt": plt. tien, ght. ziihen zeeh gezigen (nu zeihen zieh) (med „svagt" Deriv. zeigen), a. s. term, got. tlban. Germ. tldan taib t,Bum tiBana-8; fergerm. claik-«ilk- : Fcixw^l viser, lat. «tieu siger; ind. ckie- vise. Tegl : lat. teBul2 gj. plt. Tegel — ht. Ziegel. Tegn, tegne; gd., gsv. Teeken (sy. nn teeken); plt. Teeten; nst. Teikn; ht. Zeichen; a. s. t2een (nu e. token); germ. (og got.) taik-n-; af famme Rod: a. s. tNean, e. teueb; fergerm. claig- sMlln henvifer, vel urigtigt, til den grceste Variant F«t^-//«, cf. under te : <)'elx-vv/«). -^ Icertegn (s. d.) herer for os nu hertil, men havde fra ferst af -8-, stemmende med -8- i zeigen He. (se te). sTeiste (Fugl), rent nst.; opr. TH-). telge, Telgetniv (skrives gjerne tcelle); nst. telgja; germ. t2lB-; forgerm. ckalBd- („litauifch 6218i-s Senfe") ; -8N- Suffix? cf. lat. llol2re tilhugge. Telt, Laan af Plt. Tett -des - ht. Zelt, a. f. telck (nu e. tily, betolllen tettet; forceldet d. Tjeld af celdre Tiald (som i Gnst.); germ. telck-, vel opr. Teppe; maaste ugerm.? temmelig, Laan af plt. temelit — ht. ziemlich, egtl. passende, tilborlig (geziemend). Germ. Tim- (s) (got. g2tim2n passe) kan vcere Aflyd til tam. — Mldre d. 'lade sig betemme' : plt. betemen: ..lemand thun lassen was ihm ansteht". Tempel : lat. tempi um. Ten (cc); ligl. sy., plt.; nst. Tein, a. s. t»n, ght. Zein. Germ. (og got.) tam-; fergerm. <iai-n-. Teppe, fordum Teppet (-t tåget for Artitel) : lat. tapetum gj. Romanist og Plt. (Teppet). Terne (Pige) se tjene. — Maaste er Terne (Fugl) et andet Ord; gnst. Therna (e. tem fra D.); hedder lat. Bterna; cf. a. s. Bte(a)rn (se Stoer); 8t- : t cf. Stier : Tyr (P. 64). — Terne i Lotteri, med Terning, ternet, af lat. tein u 8. gd.

'terpe'; nst. terpa: „tygge el. fvelge med Besvcer"; cf. terja : „hugge el. stjcere med Meie, saasom med stev Vxe; maaste for targa" (sy. Dial. targa, targla). terfke(ce); gd. "therste tharst thorsten; nst. trestja trestte; t. dreschen drasch; got. staves tbri3kan (?: lukket e); germ. ttir— BK-: e 2 u; fergerm. traßk- (gjen findes i Slavist med Bet.

stampe). Terskel (Banketree). — Terskel (Der-)

259 er mulig bestegtet eller attraheret; gd. Therstild, gsv. Thristuldi, nst. Trestald (isl. tbrepßkjolll-r forvllnstet); a. s. tber3e^val6 ; egtest synes celdste ht. Dris cuvili. („.. weil vor der Thrtte gedroschen ward";?). The, bot. tlrea; chinesist gj. Fr., T. — thi se den. — Thing se Ting. — Throne: tbronus, — Tbnnfist: tbvnnus gj. T. — (Thurs; Rod som i turde?; celdste ht. Duris, senere Ditrse). ti; sy. tio; nst. alm. tie; celdste nt. tehan, celdste ht. zehan; got. tenun. Ind. llapan, lat. lleeem, Fena, He. Deriv. : Tiende. Se tredive, tyve. Tid (ii); almengerm. (ht. Z-); germ. tl-<li-; Rod fergerm. «lai-: <5«1<,^«l fordeler. — Gammel Gen. Pl. (Gram. 8 177. e.) i Tidebog o. l.; itide : Gram. 8 177. b. Tid cv and indeholder plt. Tiide (12 Stunden, Ebbe- u. Fluthzeit) — e. ticke. Gen. Sing : tidsnok (sy. ticls noB>. — Gmlt. Adj. tiid titt tiide, nu kun Adv. tidt; Elision i tiere tiest af lidere -est. — Tidende, opr. Ntr. — Tid les (Plante) : Zeitlose „weil fie nicht in der eigtl. Blnmenzeit bliiht". Tidse (ss) (Plante)? Tidsel (ss), gd. "Thistel; nst., sy. Tistel (fordnm TH-); e. ttiistle; t. Distel. Germ. tnist-il- B2 t«8); celdste nt. thagian, thagon, ght. dagen, got. tn2N2n; germ. tli2ti- og -3-; fergerm. t2k- : lat. t2cere tie. Se taus. Tiger : lat. tiBris : ?/^at3 : iranist tiBNri »2N 2rrow, trom its B^vjstneBB; alBo tbe river I'iBris trom itB swiltness». tigge; gd. thiggie (erholde) (Ipf. thaa, dannet som laa); nst., sy. tigga bet. nn ligeledes bede; a. s. tbiegean faae; celdste nt. thiggian (faae, bede); ght. digen (bede). Germ. tbeB- <>) tb2B- tb2B- (-gg- i Prces. er tilkommen For dobling foran -i-); fergerm. taBb- neppe til at finde. tik-tak, primairt Onomatopoieticon. til; ligl. sy., nst., e.; se under Tal. — Gram. 8 123. e.; 105. e. (tilbage, tilhaande. He.). Opr. styrede til altid Genitiv. — tilfreds : Gram. 8 108. a. — tilbe r lig se burde, tilforu : tabt Adj. foru (gammel), Astyd til fjern (s. d.). Tillid se lide. tilpas se Pas. Tillie (nu tun antikt); gd. "Thilie (Gulv), gsv. Thilia; nst. nu Tilja (Planke); t. Diele (Gulv He.); germ. tlrel- (l); fergerm. tal-; i det uddede PreuSsist citeres taluB gedielter Bodenraum; ind. tala- Flade; „altirifch tal2m 3: terra»; lat. telluB Jord. Time (ii); ligl. gsv. (nu timme), nst., e.; Rod vel som i Tid (s. d.); det betyder opr. Tid. Tin (ht. Z-), gammelt, neppe indfedt, i Germ.; hedder i Irst tinne. Ikte oplyst videre.

260 Tind(e); nst. Tind; sy., plt. Tinne; plt. Tint, Pl. -de, ght. Zint; ht. Zinnc (Zinte, se Sinke). Aflyd til Tand ikke umulig; cf. tillige Tlln(d)e He. Tinding, gd. Thinning; sy., nst. Tinning; antages almindeligvis at vcere corrumperet af ifelge gsv. Thynning, nst. Tunnvange, Tynn vange (o: Tyndkind) , plt. Dunni(n)ge (ii?). Vocalen i (ogsaa gt. Thinnong) er da besynderlig; og Tyndvange kunde tcentes at vcere Omfortolkning. tindre se under Tan(d)e. — Tine se Tende. Ting, gd., gsv., gnst. Thing, Neutr., som i D. endnu i Bet. Forsamling (Thing); e. tning, t. Ding (Dienstag : Dinges-tag 3: Thingdag); germ. td>nB-: Aflyd til tung (s. d.); vel opr. stor Sag, stor Forsamling, egtl. 'Vegtig', 'Massiv'. Forgerm. tanBn- (el. t2nk-), s„lnnggrammatist" : af got tbN,B Tid!, og dette — tempuBl). — Derivata : tinge, betinge, Tingest. Alting : Gram. 8 178. 2. 'Tingstnd' se -sted, stette. Tinte : it. tint2, — Tinte i Flest?; om samme Ord?; sy. dog «lynt. Tip (PP), Variant til Top; cf. Tap. Tip oldefader He. tirre; nst. tirra, terra, „ogsaa i en anden Form terga, holl. teigen, plt. targen, ht. zergen"; terge (cc) findes ogsaa i celdre^ D. Om tirre er — ht. zerren, og terge da har gutturalt Suffix hertil? D. Dial., celdre d., fy. Tiisdag, nu i D. forvansket til Tirsdag, skjennes at vcere Laan af nt. Ti(w)esdach — a. f. IttveB

-). tjadre, med det hyppige d. Indstnd j, forhen tadre, plt. tateren.— tjatte er en lignende Formation. Tjaus — sy. tals; Herkomst fra det nu vel fnart glemte Tave ligger udenfor vor Bevidsthed; dette med a af aa? (cf. lade. Krage, He.) : cf. nst. Taag (bl. A. Rodtrevl); dog vcetter fy. t Tvivl. — Tjeld se Telt. tjene; gd., gsv. thiane (-a); nst. tjena, teena, gnst. alm. thiona; plt. deenen; holl., ht. dienen. Germ. vel tbiu-anan; got. tdiu3 Tjener. Fergerm. tau- tu svulme, have Magt; passivt : vcere Magt undergiven : N"^«,c Svulst, niv^ stcerk, lat. tueor beskytter. (Se Tommel, tydst, te). sHeuferelfen af tjene, med

261 Thegn, e. tnane, t. Degen, til ?e;l>^^ er les Gjetning). — Terne — t. Dirne, germ. tniußn2(n)- el. tniuernasn)-. — Tyende anferes tun i D. Tjcere; sy. tjara; nst. Tjera, Tjsra, gnst. Tiara; nt. Ter (laant til Ht.); a. s. tvrxve (nu e. tar). Germ. tem-; fergerm. «larw- : lettisk «larvva Tjcere. Rod «lar- som i l>'«vs. <)'o^v Troe. — Tjern se Torn. to; gd. twaa (og twee i Nom. Mase.), Ntr. tu, hvoraf itu; nst. tvo (nogle Steder endnu Msc. tvei, Fem. tvce, Ntr. tvau); ht. zw-; He. Germ. Stamme t>vg-; fergerm. (og ind.) clwa-; <fvo; lat. cluo; He. — tve-, gd. twi (T w i gjeld) i Compos. — ind. «ttvi-, <)<-, lat. bi- (Labial as labialiseret Dental). Tvebak fra Plt. — tyende,

gd. twinne, vel — got. txvibnai to til hver. — tvinde. gd. "twinne -ede (nu blevet „stcertt" : Gram. 8 180. cl). — Tvilling, celdre d., nst., gsv. ogsaa Twinlmg. ght. Zwineling, nu Zwilling. — Tvist (cf. got. Prcefix txvtt-), vel fra Plt.; i Bet. tvundet Garn, Toi, maaste fra E. — Tvivl, tvivle, Laan af plt. Twiivel, twiivelen; ght. Zwiivel (nu Zweifel); celdste ht. ogsaa Zwiivo. — (Dial. Tvege; eget for D.?). at to; gd. thwall"th(w)oo thwagen; nst., sy. tvåa; plt. dwagen; got. tb^valian Germ. ttnvztl- tb>vub- tlrxvug- tb>v2B-. Fergerm. txvak- (cf. ind. t>vae-?> Hud). — tvcette 3: tb^vab-t-i-an. Toft, vel Variant til Tomt; nst. Tuft og Toomt : Plads hvor Hus staaer el. stod, m. M. (Nogle scette dem — ht. Zunft; Rod da fergerm. ckam-, se tom. tam, temmelig; opr. da: tom el. behersket Plads). Toft(e) i (Band), gd. Thofte, nst. Tofta, celdste ht. Dofta; fergerm. t— (litanist "tupeti hocken" citeres). Tog, Laan af plt. Toch; Togt af holl. toelr-t; Rodform tug- af germ. tiuban; lat. llueere (P. 5, Note); plt. teen, ht. ziehen; hos os tabt. totte (fe Molb.; nu sj.), Deriv. til et 'Toge, gd. "Toote — nst. Fem. Toota (Tosse); cf. under Taage. Tol (ll; Aaretol); gd. *Thol(l); nst. Mase. Toll; plt. Fem. Dolle; He. (Aflyd til sy. tall?, Fyrretrce). — For os sammenvoxet med Tol (Prop), plt. Tol(le) (Zweigspitze). ht. Zoll (Tomme; for lille Cylinder; ght. liszolle : Istap). Told (i: ll); almengerm. (ht. Z-); ifelge plt. Totne, Toln, gd. Toln; frisisk Tol(e)ne, er det germ. Laan af telonium, ?« «". Lingvister heufore det gjerne til germ. Rod i : Tal). Tolk; ligl. sy., nst., nt.; fra Slavist (tluku. tolkovat. Ho.). tolv af to, se elleve, tolvte. Tyl(v)t. tom; gd., gsv., nst., a. s. toom; celdste nt. toomi; celdste ht. widar-zuomi (gjenstridig). Germ. tom-, Aflyd til t2m- (se tam); bet. opr. 'som tan domineres', el. occuperes, derfor vaccmt. (Heraf „Tummerum" : vacant, ugenert Sted?). Cf. Toft, Tomt. Tomme (bet. opr. Fingeren); gd., gsv. Thume (sy. nu mm), nst. Turne

262 (ikte uu); gt. Duume (nu ht. Daumeu) (med Udvcext -b- i g. e. tkombe, nu tliumb). Bet. opr.: den tykke, stoerte Finger; Rod forgerm. tu-, se tjene. — Tommel : gd. Thumel. Tommeltot : gd. *Tut(t) — isl. rutt-r Dverg. Ton er e. — Tende. — Tone, tone : ?ovo; (se dundre). — tone (Flag) af nt. toonen (vise), hvorom uvisse Gjetninger («at-augnon» o. a.). Top (Pp); almengerm. (ht. Zopf); germ. -pp- flertydigt; efter Nogle Aflyd til Tap. Findes i Celtist og Romanist (it. toppo Klods; He.); altsaa er Laan foregaaet, men uvist, hvorfra og hvortil. — top! af fr. tope, as tover stede til, der vel herer hid. Torbist?; vel forvanstet; cf. fy. Dial. Tordis, Torbuse; item sy., nst. Tordyvel, a. s. torll-witel (a. s. t,or«l betyder Skarn). (Plt. Torbitze er for vanstet for Torditze, Tortsche, og betyder Fattet : Brem. Wb.). Torden, gd. Thoor-Tyn, se dorme. — Torsdag, gd. Thoors-Dag; ght. Donerstac (nu -un-). Overscettelse af . Traud. gd. Thraad; sy., nst. Traad, fordum TH-; a. f. tbrzeck; gt. Draat.

263 Germ. tkr2-cl-: Rod som i dreie (s. d.). — Uvist, om herhen herer 'les paa Trllllden', sv. latt pa tracken; Rietz opstiller hertil et Masc. Trsd ?: Fod; kunde vel dog vcere gammelt Ntr. Pl. (Gram. 8 178. d.) af et Trod(d) (lort o), af Molbech stavet Traad, af trcede traadte. — trcede (Nacll), Prcet. trcedede trcedet (gd. "thrcedde thrcedd) : germ. tbr2cl-i-an. tra(d)ste; vel af tr2ll-, se trcede. Tragt, tragte; af celdre t. Trachter (nu Trichter), af lat. tr^eetorium; ogfaa traetarius angives. tragte efter, betragte, af t. trachten, vel af lat. tretare. Tralvcert fra Romanist (fr. treille, He.) gjennem plt. Trallie. tralle, Onomatopoieticon, vel en fri Variant i Forhold til Trille. trampe; almengerm. (ht. trampeln, p for pf); nst. trappa; plt. trappen, hvoraf det til D. laante Trappe (ht. Treppe, fer med Pf; „dem Oberdeutschcn fremd"). Got. trimpan, tr2mp; fergerm. clram-u- neppe fundet. Tran, Laan af nt. Traan, congruent med nt. Traan, ght. Traheu, Traau (nu ht. Thriine, opr. Draabe), »Kan met clit xvoorck i6entiselr xijn». Cf. dog uuder trine. Trane?; fv., nst. Trana. Opr. Eet med Kran? (s. d.), med T- af K- i Barnetale? Eller opr. dobbelt Onomatopoieticon? Eller Derivatum af tr2n-? (fe trine). trang, Trang; gd. thrang (fv. nu tranB); nst. med Omlyd trong (isl. o), altsaa Stamme thrangw-; t. bringen drang gedrungen; a. s. tbrin^n. Germ. tbrinBvv- tbranB>v- tbrun3w-, neppe primair Rod; fergerm. tr— (man vil henvise til lat. truneus Stamme, litauisk trenkti stotzen dass es drohnt;?). — trcenge. germ. tbr2NBVv-i-an. Trappe se trampe. — Tr ap (Sten) «trom its appearanee : its tabular M23ses 3eem to riBe in BtepB«. — Trapgaas : Plt. Trappe, cf. trappen, se trampe. traurig, rent ht.; ght. og plt. truuren (holl. nu treuren); germ. tru-r-, forgerm. clr— . sHenferes af t. Lingvister urigtigt til got. clriuB2n og e. llrearv). trave, med sv. tralva, nst. traava, Laan af ht. traden — nt. draven; strives ght. alm. draben som af germ. tlrrab-; mon da opr. — nst. trava (stra badsere)?, hvis dette er indfedt, og ikke extraheret af Travati (: fr. travail), til hvilket maa hore travali, travleg (meisom), fra hvilket d. travl kau vcere laant. Trave (af Neg), gd. Thrave, e. tdravo; nst. Treve. — s„Trawl" rent e.). tre, gd. three; t. dr-; got. tbri-8.

Fergerm. tr- : ind. trajaß, ?z,e-<3, lat. tre-s, He. tredie, gd. thridie; germ. (og got.) tbricliasn)-; lat. ter-tiu-8, He. tredsindstyve): 3die Gangs 20. tretten, -de. tredive, gd. thretiuge ?: 3 Tiere

264 (iv af celdre i), tredivte. trende, gd. thrinne, cf. tyende. Trilling vel nyere Ord; nst. ogsaa Trinnling. treffe, Laan af ht. treffen — drcebe (s. d.). trekke (oe), Laan af plt. trekken; ght. trecken; item trechen trach (stosten He.), plt. treten (schaudern) : germ. tr— K-, forgerm. «tr— g-, «I— rg- (citeres i Slavist). Tremme, vel Laan af plt. Trame, Treme (Sprosfe). Cf. e. tram-nav?. Trende, trende (Garn)?; om opr. trind Stang?, cf. sy. Diat. Trinna BalllselBBtanB. — trende (3) se tre. — Trend se : nt. Trense (Snor, Bidsel), vel af fpanst trenxa — fr. tresse : Tresfe; at trendse (maritimt). — treven se trives. Trevl; nst. Trevle (Splint He.), af Trave (Pjalt); isl. tral Fryndse, tretja optrevle, trelll-I Las; sy. Dial. Trevling (Traadende). Tridse (ss), tridse : nt. Triitse, triitsen (ss) (holl. nu tri^s); »vallerlancl en etvm. niet 8ovonllen«. — „tridse af" er vel lavet heraf? — Tridr se trcede. trille?; findes i nyere D., Sy., Nst., Nt., E.; mangler fordum. Om egtl. nt. af Trile, Tridele, Trendele (Skive; se trind)? — Trille i Sang, af it. trillare. — trimle? af plt. trendelen? (rulle). Trin, trine; Preet. tren er temmelig ny Analogidannelfe; cf. staanst Dial. : trena, trina, Ipf. tran, trente, trinte, Sb. Tren; gfv. Tren, Trin; cf. ght. Wazzers Tran? (aa?) : Strem. Germ. da tren- tran- tran-; med Suffix -n- : ght. trinuen trann (davongehen Hc.)> hvoraf trennen, abtriinnig; germ. trinn trann- trunn-. Fergerm. clran- <-m-) lebe; heri ligl. -n- Suffix?; cf. ind. «ira-, cttam- lebe, Fj»«-sn/,, «-F^a/i-ov. — Vel af samme Rod : trin-ck- tran-cl trun-ck. ikke fundet forn „stcerkt" Vb., men i frisist, sy., d. trind, gsv. Trindel (Kreds), g. e. trenclen rulle, plt. Treudele, trendelen (Stive, rulle), item Trent (Kreds), umme den Trent, hvoraf d. omtrent; frisist trund (rund), c. trunclle rulle, He. sNst. trinta, voelte, tan staa for krinta;?). trippe; alm. i nyere germ. Sprog (ogsaa romanist : trepinner, fordum triper). Trippeljord. Trippelse ?: arBilla 'lripoli-tana (fra Tripolis). trist: lat. lristis, fr. trttte. trives; Activ, gd. "thriive threev thrive thriven; nst. triiva treiv; bet. gribe; om i Deponens trives -s er accusativistt (trekke sig frem) eller dativistt (tilrive sig Paa Andres Bekostning), fees ikke; i E. har Activ tbrive deponent Bet. Germ. «ai l; om -l el. -b, fees- ikke, da Ordet mangler i Ht.; forgerm. -p el. -bb? — Part. thriven, senere treven, antog som Adj. Bet. flint; i nu vcerende Brug ('uflink') er Prcefix u- glemt; skulde hedde utreven. at tro, tro. Tro: (ogsaa sy. o; troß«n med phonetist Udvcext); got. trauan (udtlll aabent o); men u i nst. tru, Tru, gt. truwen, senere trouwen, tranen; Astyd germ. iv i a. s. treoxve, gt. Triuwe (bvoraf it. treß«a, fr. treve), nu ht.

265 Treue; ligl. trev; samme iv med phonetist Udvcext -33- i got. trißßw-s, sy., nst., d. tryg (?: gg). Astyd trau- med Suffix : nst. Traust, treysta, l. Trost, trosten, d. Trost, troste, germ. traußt-, -i-2n. Til germ. tru- triv- tr2u- skulde svare fergerm. 6ru- <tt2u-; af det uddede Preussist anferes «lruxvis Tro; litauisk lllUt2B fast. TrodS (trods; trodse); fer ogsaa med a; fra T.; plt. Trot beeden (byde Trods). og trossich, trotzich, dette mulig fra Ht. : Tratz, Trotz, Trutz; om tz er ht. for ti, eller t med Suffix -s-, sees ikte; Etymologi uoplyst; i celdste T. er Ordet ikte fundet. (Nogle anse holl. t2lten. udfordre, for famme Ord). en Trold; gd. Ntr. Troll, forn fy., nst.; gsv.. sy. Dial. ogsaa Trull (isl. nu <i); ght. Mase. Trolle, Troll; germ. trull- <o); -II flertydigt. at trylle, nst. trylla, ght. triillen. s„Trollie"): Karre er e. trolls). — Tromme, gd. "Trumbe; nst., gsv. Trurnba; ght. Trumbe; He.; men e. lttum; ogsall romanist : it. tromba, He.; snarest Laan fra Romanist til Germ.; i Romanist mnligen atter Laan; eller onomatop. Udvidelfe af lat. tuba? Germ. Deriv.: t. Trommel : Tromle, tromle. Fr. Deriv. : Trompet, til os gj. T. Trop (-Pper), Trup, fra Romanist gj. T. (fr. troupe; He.). Tros (militairt) : fr. trousso (af lat. torciuere) til os gj. t. Tross; Tros(se) (maritimt), samme Ord : spansk troxa, He., gj. Nt. ; betegne 'Sammenrullet, Pattet'. true, gd. "thruuge; gsv., gust. thruuga (nu truga); germ. tbruB-. Aflyd i a. s. tnreaBan, tnrean true, gt. drouwen, droou (nu driiueu, drohen); germ. tbrau-8-. Forgerm. tru- trau-; cf. slider, 7-<,«v«u Bestadigelfe; lat. tru-x truende, tru- culentus. — Deriv. : Trusel. Trug; nst., sy., t. Trog; germ. 11-63- Beholder; forgerm. «Ira3b- <oosttris. triiggeln" (om Hest : presse tilbage mod Vognen, to Rugge, zuriick). Mon — e. truekle gjere sig underdanig: «universitv slanB. from lat. troeblea : to truekle unller' 0: put a trueKle-becl (lor a servant) unller a l»rBer one». trykke; gsv. thryttia; nst. nu trykkja; a. s. tbrveean; t. drucken. driicken. Germ. lbruKK- , flertydigt (Forbindelse med true er forsegl). — trytte se Trold.

266 Tryne; gd. vel Ntr. som i Sv., Nst.; Isl. har dog tillige Fem. trjona. Cf. ght. Triel (Snude). Et germ. triu-n- maatte opr. betyde Troetile. Men der tan vcere Laan fra Celtist el. Romanist : fr. troene, celtist trwvn Snude,

hvilke Nogle henfere til lat. truo -onis Sefugl og Grohnasig". Troe; nst. Tree; a. s., celdste nt. Treo (Gen. Trewes); germ. og got. triu-; forgerm. llrau-, hvori cl(a)r- er Rod : ind. <iru- og ck2ru- Trce; . Cf. tcere. trcede (Gram. 8 89. a. Note); ligl. nu -e- i Nst., Sv., og i T. og E. alt i den celdste Literatur; men gd. trode trad traade troden (trode f. Ex. endnu i Bibel 1550; Chr. Pedersens Sprog har trede); gnst.. gsv. trodha, got. trullan (cf. under Fole). Germ. trScl- tr2ck- tracl- og udenfor Vbt. trecl- (Vbt. rettede sig da senere efter dem forn geben He.); -cl- Suffix; fergerm. <tta- se triue. — Tridt Laan af t. Tritt, et Trod(d) (aa; se Molb.) er berort under Traad. — (Andet trcede se Traad). trce f fe, trcette her opferte med e. i Henhold til Note lit. Retstr. P. 23. trcrg, Laan af t. trcige, celdste t. traagi; Omlyd af Astyd o i fv. trog; Aflyd e i nst. trega (Plage). Forgerm. ctt^d- : ind. 6r2Bb-ijas -is tda lcengere lcengst. Trcel (nu Trcelleu, men) gd. Thrcecel: ligl. gsv., gnst., a. s. Flertydigt Contractum. Laan til eller fra Celtist („gael. trait»). sGjetninger: 'Stantdyr', cf. drcee og nst. tråa : harst. 'Leber', cf. got. tbr^jan lebe, celdste t. Dregil : Leber). Cf. nst. Trcecel (..Garnboie"; svag Blcest). nst., sy. Dial. Trcecel (Knude i Huden; Molb. har : „et Trcel"). — trcenge se Trang. trcesk; streves fordum treerst (ce), med Troering, Laan af plt. Treerinc (Betriiger), treeresch (snedig), Treererie (Gaunerei) (om af fr. traitre, -883e, -eux?). sltte Eet med sv. tredst. nst. treist, gnst. thriozk-r : gjenstridig). Trcette. trcette(s); gd.. gsv., gnst. Vb. thrcecet(t)a; isl. Sb. tbrZeta. Om germ. tbraib-t-i-an? cf. got. tbndan tbi2ib bedriingen; ght. Driihe (Naal); fer germ. tr2ik- trlk- : lat. trle2ri bruge trlea? Rcenter. trcet (tt), at trcette; gd. *threett — fv. trott. nst. treytt, Perf. Part. af treyta (gnst. th-); germ. tnr2ut-i-2n; se fortryde, Fortrced. Trossel gj. T. af g. fr. truMe (nu trulte); it. t2rtuto (hvoraf Kartoffel). Troie : plt. Troge, Troie, holl. trui (gjengives lat, 11032); «etvm. en vaclerlanll onbekencl». — („Troieduus" : tro<B et 6eux). Troste? (i Troe), trostet; Gislason angiver et isl. Adj. trevBk-r. (Nst. Traust, Troyst betyder : en Fro, og Trauska en Blomst : ranuneula, der ligl. kommer af rana Fro). Troste? (i Hals); hedder e. tbruBN, sv. torBk scf. torr? ter). — Treft se tro. tude, gd. "tute; nst., sv. tuta, plt. tuten (holl. nu tuiten), ht. (itte z-) tuten (bloese i Horn), tut! Nngre germ. Ouomcttopoieticon. Deraf en Tud, nst., fv. Tut, ht., plt. Tute (holl. nu tuit); egtl. Blccsehorn, saa Ting af lignende

267 Form. Tut (Kroemmerhus) er t. Variant. — tude har i D. absorberet det gamle tyde (gd. "thiute) ted tuden; sy. tjuta, nst. tjota (gsv., gnst. th-), a. s. tbeotan, ght. diezen dooz; germ. tbiut- tbaut- tliut-; fergerm. t2ucl- tuck- : lat. tu-tuct-i stedte. Tudse?; -^ sy. Dial. Fem. Tossa (Hun-Dverg. lille Pige, Tudse); om Derivatum af Tott? (Dverg; fe Tommeltot), fy. Dial. Tutte, -a lille Dreng, Pige. — 'at tudse (ss) om' kunde vel opr. betegne : pusle som en feminin Dverg. — Cf. nst. Tusl, Tutl; tusla, tutla; tuslen, tutlen (Pusleri; gaa sagte pusle; svag, strobelig, fjantet). Tue, gd. "Thuuve, gsv. Thuuva, nst. nu Tuuva samt Tubba. Germ. tliub- (-b- Suffix? cf. T-v./lox Svulst, tu-bu3 Ror, tu-t>2 Trompet;?). Tuf (Sten) : topdus, it. tulo, fr. tut, gj. T. Tugt, tugte : plt. Tncht — ht. Zucht af ziehen; germ. ti>B-ti-; se Tog. Tummel, tumle, maaste fra T>; gt. (ogsaa plt.) tumelen (u og u), ht. nu tummelu. taumeln (ikke z-); holl. tuimelen; e. tumble; celdste ht. tuumon; a. s. tumbian; sy. Dial.. isl. tumba (falde); He. Laan (til el. snarere) fra Romanist : fr. tomber, it. tombolare. — („tummelumsk" lavet heraf. Ligl. „tumpet"?). tung, gd., gsv.. gnst. thung: a. s. tbingan tbang Betbun3en vcere vegtig, voxe. Forgerm. tanBb- (el. -nk-? cf. ind. tane- : eoaBulate, litauist tanku-s toet,?). Se Ting, Tang. — tynge; Tyngde, gd. "Thyngd. Tunge; almengerm. (ht. Z-). Fergerm. <ian3n-; g. lat. clingua, senere linBua (cf. Tåare). — Tnnge (Fist) samme Ord. (Tunnel rent e., af gfr. tonnol, nu tonnean). — (Tur, Tour, turuere rent fr.). turde (kan skrives torde : Gram. 8 60), sammenvoxet (Gram. 8 93) af 1. gd. Thore thorde thoret (vove), nst. tora (gnst., gfv. th-), germ. tbiw)or**). tusind(e); gd. Fem. Thuusend; almengerm.; t. D- (ht. nu forvansket : T-). Lignende gjenfindes i Slavist. Oprindelse übetjendt. sEfter Nogle opr. tlius dunll-. se hundrede; det virkelig forekommende Thnushund(i), gt. He., tan dog vcere yngre Compositum). tuste, Tuskhandel, af plt. tuuschen (bytte, bedrage; laant til Ht. : tauschen, tiiuschen) (holl. nu tuisonen). Ilte sikkert oplyst. sNsi. tusta bet. rasle, larme). Tusmerke? Henferelfen til Thurs er ufandsynlig; om : listende Merle.**

268 el. svagt Merke? cf. nst. tusla He., se Tudse; el. fremfarende?, cf. nst. tysja tuste (se Tes). slnd. «losas-Merke, Aften, u af au). — Tut, se Tud. tude. Tvang se tvinge. — tve-, tyende, Tvilling, tvinde, Tvist, Tvivl se to. tvine; ligl. sy., nst. tvina (egtl. svinde hen). tvinge; gd. thwinge thwingde thwingd (Gram. 8 180. ll.); gsv., gnst. thwinga; gt. dwingen, ht. senere twingen, nu zwingen. Aflyd i Tvang. Fer germ. txvanBb- el. -nk-; cf. ind.

txvane-, t^van2kti sammentrette. tvcer (Adv. tvcert, tvoers ere Casus heraf); gd., gsv., gnst. thwer; got. og germ. ttnverli-; gt. dwerh (ht. nu spaltet til quer og Zwerch-Fell). Forgerm. Nv2rK-; cf. lat. torciuere?, dreie, «-w«x-^ ufordreiet; -K- l-lru-> Suffix? — tvcere ud, gd. "thwere ?: rere om med en Tvcere el. Tvare (Rerestang); ght. dweren dwar, senere tweren og quirlen (drehen); om samme Rod, fergerm. twar-, uden -K-? Cf. lat. trua Rerestee, — tvcette se to. ty til — nst. tyyda seg til Nokon, gnst. thyyda; gd. "thyyde (vel egtl. gjore yndet, Populair); samme Ord som, eller ganske ncer bestegtet med „ty" (fortolke), tyde (med an-, hen-, ud-, betyde : Gram. 8 121. a.; tydelig), ght. diuten, nu deuten, germ. tbiuck-i-an; af tabt gd. *Thiud (cf. Thy, Provinds navn), gnst. Thiod (?: Nation; Folk, s. d., har opr. havt en anden Betydning), ght. Diet, got. tbiucla: fergerm. taut- (mod „junggram." Lcere om „indo europoeistt e». cf. Tyr) : litauisk, lettisk, preussist t2ut2 . -o Folk, „sabinisch tout2, tota Gemeinde, oscisch touto, altirisch tuatb». lat. tutus, -a hel. 'ty til' herer muligen til Rodvariant germ. tbiutb-, hvilken sees i got. tniutbjan vel signe, prise, tlriutlr Godt, men i D., Sy., Nst. ikte tan skjelnes fra tbiucl-. Primair Rod maaste tau- tu-, famme forn i tjene (s. d>). (Et andet, nn tabt, ty : se tone). — tydst, forhen tydest, tydist, Combination af plt. duudefch (uu), ht. deutsch, med et indfodt Compositum "thiudwerst, tydverst, gnst. thyyd(v)erst-r ?: horende til "Thyydveriar, "Thiodveriar (Beboere af Thiod, dette da — Keiserriget). — Uty(d)ste (sy. Dial. Ulysta om Rotter, Mus, He.) maa here hid; cf. nst. Utjo(d) (ond Yngel, Pal); i D. er "Uty(d) absorberet «f Utsi — sy. otv(g). nst. Uty. — (Tyende se tjene). tygge; gd. "tygg(w)e (tagg tuggen); nst. nu tyggja (Ipf. togg af ta^v-); sy. nu tu3Ba. Ikte oplyst. sGerm. tixvan er blot Gjetning; ligl. Henferelsen til tauen, med t- aft-). tyk (kl), gd.. gfv.. gnst. thiutt (gnst. Pl. thiuttvir) (fy. nu tjock); e. tbiek. t. dick. Germ. tnilu)KK^-? Cf. g. irst ti»B tyk. tykkes, Tytte; gd. thytt(i)e thotte thot(t); nst. tyltja, gnst. th-; sy. nu tvekn; a. s. tbvneian, nu e. tnink; celdste t. dunk(i)an. nu diinken; germ. (og got.) tnunk-i-an. Aflyd til tcenke, tatte (s. d.). Tyl (Tei) : fr. tulle, »uriBinairement labrique il 'lulle». tylde el. tylle (i sig, He); maaste mere end eet Ord? cf. nst. tvilla, tulla

269 (rere sammen); sv. Dial. Tvinn: cket som rinner allttasttt vick drvßgninß, og tvinla, tvilna : lvltt H t2ppa pa en tunna; Gislason henviser til Tol. "Tyl(v)t se tolv. tynd, gd. thun(n); nst., sv. tunn, fordum th-; e. nu tdin, t. ditnn; germ. tbun-n-; Astyd tban- i gd. thcenie, t. dehnen; fergerm. tan- : ind. tanu-, ?«w-, lat. tenuiB. tynge, Tyngde, se tung. — Tyr, se P. 64 tys! primairt Lydsignal; deraf at tysse. — Men tyst (o: taus) herer ikle opr. dertil : gd. "twist, nst. tvist, der dog ligl. lunde stamme fra en tyssende Interjection. (Tyt(t)ebcer er nst.; cf. Tyta : Knude.?, tyta : pible,?). Tyv, gd. Thiuv, som i Gsv.; nst. T(h)iov; e. nu tniet; plt. Deef; ht. Dieb; got. tdiub-8; hvis en ght. Stavemaade Dinve (Tyveri) er phonetist, maatte antages, ikte forgerm. taubd-, men taup-, -p- germ. fpaltet til -b- og -l-. Tyve, med Hotyv, gd. Tinge, nst. Tinga; germ. tiuB> se under Tog. tyve, gd. tinge, Pl. af Ting (Tier, se ti og tredive), med 2 in mente; indeholdes i Bet. 10 i fvrretyve, og afsvcettet i tredive, men i Bet. 20 i (halv-) tredsindstyve He. Tcege, vel Laan af plt. Teke, holl. nu teek, e. tiek; ht. Zecke. (Fr. tigue, it. xeeca, vel fra Germ.). Germ. tek (>); fergerm. 623- (feer ud forn Rod i tåge, med germ. Aflyd). -tcegt fe tåge. — tcetke se Tag. — tcekkes, tcekkelig, se Tak. — Tcelle se Talg. — tcelle se Tal. — tcelle, Tcellelniv se telge. — tcemme se tam. — tcende se Tan(d)e. — tcenke, se Tanke. tcere (cece); gnst., gsv. tcecera; germ. t2r-i-an; Derivatum af hos os tabt germ. teran t2r- t2r- titt-; got., a. s. ter2n. Plt. teren, ht. zehren ere germ. Derivatum t2r-i-2n. Fergerm. «tar- .- ind. «ttr- kleve, Fepc, staaer. toers ke. Toers tel se te-. — Tcerte : fr. tarte, it. torw (dreiet). tcet (tt), gd., gnst. thett (fv. nu t2t); e. tbiM (nu tiBbt); t. dicht. Germ. tti—dt-> fergerm. t— Kt-; flertydigt (uvist om bestegtet med gedeihen He). Tceve, Laan af plt. Teve; holl. nu teet. ts, Te; gd. "thee, nst. teya, gnst. They-r; plt. douwen, ht. verdauen (og thauen); germ. td2u-; fe fordott, Dugg. Toddel : lat. titel!uB gj. t. Titttel (som t. Lingvister dog henfere til gt. Tutte : Brustwarze). Tsssel : it. pantolola, fr. pantoullo (uoplyst); til os gj. plt. Tustete. Tsi. Laan af plt. Tuuch -ges (iiii) — ht. Zeug; Form tiuB-, Variant til tinn-, fe Tog. — Tsile samme Rod, Form tug- : gd., sv., nst. Tygel; ht. Zligel; plt. Toget (0), hvoraf vel Teile. Tsir, toire; gd. tindre; sv. Sb. tjuller, nst. Tjodr, g. e. te«ltt (nu tetner),

270 plt. Tider (Brem. Wb.), °probablv 211 ol l^eltie ori3in : 6ael. teallbair, taol! Iri.sK teack 0: eorck .. >Velßb tick 0: ebain . . He.«. Tsite? om holl. tuit (— Tud) i Bet. Haarpidst, ved Leilighed af os op fattet som Bencevnelse paa Tes? Tslper : plt. Dorper (— ht. Dorfer), i T. forvanstet til Torpet, Tolpel. Tomme, opr. Pl., som af gd. "Teem, omfat til Sing.; nst. Taum; plt. Toom (Temme; Slegt); a. s. team (tamil v, oppring), e. team Flok,

Parti, Spcend. Germ. tau-m. Vb. got. tau-jan, a. s. tawian (nu e. taw), plt. touwen, hvoraf d. tone (s. d.), ght. zouwen (gjore, berede; ile, marchere); zuuwen med med Ipf. zou (ile), zuuwen -ete (trette). Af famme Rod vel gd. Tool, e. tool, germ. vel tau-il-. Fergerm. elan- llu- : «'evw udgyder, vceder, sve, treenger ind, tager paa. s„lunggram." : Temme af tau3-m-; cf. Drem). — Deriv. : temme, germ. taum-i-an. — sDet andet temme se tom). Tommer, tomre; gd., gsv., nst., plt., e. Timber (sy. nu rimmer); ht. Zimber (nu Zimmer); men got. Vb. timian: germ. tem- (l); fergerm. cttm-; cf. clomus, <)««03, F«u«; ens med Roden i tam (s. d.) He. Tsnde, gd. Tunne (cf. Sondag 0. a.); europceistt; «... Lael. anll Irisb tunna ... all trom !t,o^v I,atin tunna (9lb eenturv), probablv allio-; n(v)-; celtist »n-; lat. med Astyd : in-, — üblu se blu, bly. — übrsdelig, egtl. ufor anderlig; seßrede. — übcendig: t. unbiindig. — ufo rgrib elig : unvorgreiflich ?: ohne Andern vorgreifen zu wollen. — uhumst : gd. Hunste. Hnmste

270 plt. Tider (Brem. Wb.), °probablv 211 ol l^eltie ori3in : 6ael. teallbair, taol! Iri.sK teack 0: eorck .. >Velßb tick 0: ebain . . He.«. Tsite? om holl. tuit (— Tud) i Bet. Haarpidst, ved Leilighed af os op fattet som Bencevnelse paa Tes? Tslper : plt. Dorper (— ht. Dorfer), i T. forvanstet til Torpet, Tolpel. Tomme, opr. Pl., som af gd. "Teem, omfat til Sing.; nst. Taum; plt. Toom (Temme; Slegt); a. s. team (tamil v, oppring), e. team Flok, Parti, Spcend. Germ. tau-m. Vb. got. tau-jan, a. s. tawian (nu e. taw), plt. touwen, hvoraf d. tone (s. d.), ght. zouwen (gjore, berede; ile, marchere); zuuwen med med Ipf. zou (ile), zuuwen -ete (trette). Af famme Rod vel gd. Tool, e. tool, germ. vel tau-il-. Fergerm. elan- llu- : «'evw udgyder, vceder, sve, treenger ind, tager paa. s„lunggram." : Temme af tau3-m-; cf. Drem). — Deriv. : temme, germ. taum-i-an. — sDet andet temme se tom). Tommer, tomre; gd., gsv., nst., plt., e. Timber (sy. nu rimmer); ht. Zimber (nu Zimmer); men got. Vb. timian: germ. tem- (l); fergerm. cttm-; cf. clomus, <)««03, F«u«; ens med Roden i tam (s. d.) He. Tsnde, gd. Tunne (cf. Sondag 0. a.); europceistt; «... Lael. anll Irisb tunna ... all trom !t,o^v I,atin tunna (9lb eenturv), probablv allio-; n(v)-; celtist »n-; lat. med Astyd : in-, — üblu se blu, bly. — übrsdelig, egtl. ufor anderlig; seßrede. — übcendig: t. unbiindig. — ufo rgrib elig : unvorgreiflich ?: ohne Andern vorgreifen zu wollen. — uhumst : gd. Hunste. Hnmste

271 (Vcedste); nst. Hum (isl. u) : merk Luft. sPrcefixet her maaste gd. ov- : altfor?). — uhyre, Laan af plt. un(ge)huure (iiii), ht. ungehener (vild, uhyggelig) : „mittelhochd. gehiure : sanft He., sichere Beziehungen ansterhalb des Germ. fehleu". — Ulrndt se Krudt. — Ukvemsord, Omtydning af fordums Uquoe densord, af kvoede. — Uleilighed se beleilig, ligge. — Umag(e) se mage. — uryggelig se rygge. — Ustyr se styre. — uterlig, se Sir (Zir). — Uty(d)sle se ty. — uvan se Vane. — uvildig se ville. ud, ude, uden, gd. uut. uute. uuten; almengerm. (e. nu out, holl. vit, ht. aus). Germ. ut-; forgerm. vel- : ind.. ut-tara- evre. v<l?-ej,<>3 senere. — Deriv.: yde: germ. ut-i-an, nst. yvta; plt. uuten (vit); ydre (yder-), yderst (Gram. 8 103. b.); yttre, (t ved Fordobling foran r beskyttet mod at blive til d); nst. vytra; Plt. uuteren (itii), ht. iiustern. — udvendig : plt. untwendich : weudeu. — udvortes, se indvortes. Uge, gd. Ute; nst. Vita. Veta (sy. nu veeka); plt. Wete, ght. Weche, a. s. got. v,'iko; bet. opr. anordnet Stiften (got. Bibl. L. 1,8 Buchinocla in >vvgll- (u); findes i Germ. ogfaa med -3- : isl. vlg-r Ulvin!??. Fergerm. med -p- og -K- : lat.

272 lupus (for vl>), >?.v>t<,3, He. (-K- vel oprindeligere). (Phonetistt passer Ulv dog bedst til lat. vulpeß Rcev, der blot felger en anden Declination). und- contraheret af gd. unden (— ht. nu uuten ; opr. nedefra) ; Ex. und(en)tage ; benyttes nu mest til Overscettelfe af det helt forskjellige og übetonede plt. unt-, -ent, ht. ent- (betonet ant- : Gram. 8 109; cf. «vn), Ex. undgaa, -fly, -sige, -se; undvcere er omdannet as undbcere (entbehren, fordum „stoertt" Vb.; „ob zu båar?"; ganske vist af beran : boere, og da opr. styre fra; cf. e. be(a)r i Bet. styre; forhen ogsaa cendret til ombcere). — under, almengerm. (ht. nu unter); germ og got. uullar; svarer i Bet. til lat. lntra (Labial for Dental?); i ind. aomara, nedre, mangler -n-, — underdanig: plt. underdanich — ht. unterthllnig (af gedan, gethan). underfundig fe fyndig, underlegen :t. Part. (ge)legen. underrette, Overfcettelse af unterrichten. Undersaat: Plt. Under-Saate ('der sidder under'), underscetsig ht. undertiden er plt. : Tiden Dat. Pl.; -en opfattet forn Artitel. unde, gd. "unne, iek ann (conjugeret forn tunne); sy., ust. unna; gt. gi-unnan (nu gonnen; se Gunst). Germ. 2nn- unn- med en Assimilation (cf. am-are? venlig). undre. Under; fy., nst. undra, Under; e. og t. med w- (Ordet mangler i Got.); germ. >vun<l-, congruent med Rodform af vinde, vende <-r- iterativt? ofte vende sig for

at se?). (Nogle dele xvun-ltran-; Nogle antage Laan fra Celtist, cmforende et «gxvvnckra^ erbleichen, erfchrecken. erstaunen"). ung; ligl. sy., nst.; t., e., got. jung; antages contraheret as et germ. juv'ai,Ba-, cf. lat. luveneus af juvenis/ ind. suwan-. — Ing ting. ur-, Prcefix (Urtid He.), se Aarsag (Gram. 8 100). — Urhaue og Uroxe. vel Laan af plt. Uurhane, Uurosse; ht. nu Auer-; for t. Bevidsthed combincrede; opr. maaste forskjellige. Fuglen hedder nst., sy. Orre ('Aarfugl'); men om dette er indfedt og uforvansiet. vides ikke; Romernes uruB (Oxen) sagdes at vcere celtist. (Übestegtede med Prcefixet). Urne: lat. urna, gj. T. Urt; ligl. nst.; gfv. Irt (nu ort); a. s. ort^earcl, e. oredarll, got. ortiBar6-s, Urtegaard, ortja Gartuer. Maaste germ. >v- bortfaldet, og Ordet opr. Eet med got. vort-8 Rod, e. -«urt Urt, ht. Wurz (Urt), hvoraf Gewiirz, Wurzel; germ. >vgrt-, forgerm. xvarlt-, fe Rod. — Bryggernes 'Urt' (Dlurt), e. wort, ht. Bierwitrze, stulde ifelge nst. Ntr. Vyrt(er), isl. virtr. sv. Masc. vort, vcere et scerstilt Ord, muligt Aflydsform. u(s)sel; gd., nst. u-fceoel (se salig); gsv. usal (nu usel). — Nst. har tillige vesall, gsv. voesel, vasel, med Bet. tynd, ynkelig, hvori Nogle tåge ve- som Prcefix; cf. dog ght. wesel (welt, matt), der herer til verwesen. Vaaben, gd., nst. Waap(e)n (sy. nu våpen); nt. Waapen (a. s. N); ght. Waafen (nu die Wllffe); germ. >v2p-n- (got. e); fergerm. neppe til at finde.

272 lupus (for vl>), >?.v>t<,3, He. (-K- vel oprindeligere). (Phonetistt passer Ulv dog bedst til lat. vulpeß Rcev, der blot felger en anden Declination). und- contraheret af gd. unden (— ht. nu uuten ; opr. nedefra) ; Ex. und(en)tage ; benyttes nu mest til Overscettelfe af det helt forskjellige og übetonede plt. unt-, -ent, ht. ent- (betonet ant- : Gram. 8 109; cf. «vn), Ex. undgaa, -fly, -sige, -se; undvcere er omdannet as undbcere (entbehren, fordum „stoertt" Vb.; „ob zu båar?"; ganske vist af beran : boere, og da opr. styre fra; cf. e. be(a)r i Bet. styre; forhen ogsaa cendret til ombcere). — under, almengerm. (ht. nu unter); germ og got. uullar; svarer i Bet. til lat. lntra (Labial for Dental?); i ind. aomara, nedre, mangler -n-, — underdanig: plt. underdanich — ht. unterthllnig (af gedan, gethan). underfundig fe fyndig, underlegen :t. Part. (ge)legen. underrette, Overfcettelse af unterrichten. Undersaat: Plt. Under-Saate ('der sidder under'), underscetsig ht. undertiden er plt. : Tiden Dat. Pl.; -en opfattet forn Artitel. unde, gd. "unne, iek ann (conjugeret forn tunne); sy., ust. unna; gt. gi-unnan (nu gonnen; se Gunst). Germ. 2nn- unn- med en Assimilation (cf. am-are? venlig). undre. Under; fy., nst. undra, Under; e. og t. med w- (Ordet mangler i Got.); germ. >vun<l-, congruent med Rodform af vinde, vende <-r- iterativt? ofte vende sig for at se?). (Nogle dele xvun-ltran-; Nogle antage Laan fra Celtist, cmforende et «gxvvnckra^ erbleichen, erfchrecken. erstaunen"). ung; ligl. sy., nst.; t., e., got. jung; antages contraheret as et germ. juv'ai,Ba-, cf. lat. luveneus af juvenis/ ind. suwan-. — Ing ting. ur-, Prcefix (Urtid He.), se Aarsag (Gram. 8 100). — Urhaue og Uroxe. vel Laan af plt. Uurhane, Uurosse; ht. nu Auer-; for t. Bevidsthed combincrede; opr. maaste forskjellige. Fuglen hedder nst., sy. Orre ('Aarfugl'); men om dette er indfedt og uforvansiet. vides ikke; Romernes uruB (Oxen) sagdes at vcere celtist. (Übestegtede med Prcefixet). Urne: lat. urna, gj. T. Urt; ligl. nst.; gfv. Irt (nu ort); a. s. ort^earcl, e. oredarll, got. ortiBar6-s, Urtegaard, ortja Gartuer. Maaste germ. >v- bortfaldet, og Ordet opr. Eet med got. vort-8 Rod, e. -«urt Urt, ht. Wurz (Urt), hvoraf Gewiirz, Wurzel; germ. >vgrt-, forgerm. xvarlt-, fe Rod. — Bryggernes 'Urt' (Dlurt), e. wort, ht. Bierwitrze, stulde ifelge nst. Ntr. Vyrt(er), isl. virtr. sv. Masc. vort, vcere et scerstilt Ord, muligt Aflydsform. u(s)sel; gd., nst. u-fceoel (se salig); gsv. usal (nu usel). — Nst. har tillige vesall, gsv. voesel, vasel, med Bet. tynd, ynkelig, hvori Nogle tåge ve- som Prcefix; cf. dog ght. wesel (welt, matt), der herer til verwesen. Vaaben, gd., nst. Waap(e)n (sy. nu våpen); nt. Waapen (a. s. N); ght. Waafen (nu die Wllffe); germ. >v2p-n- (got. e); fergerm. neppe til at finde.

273 vand; gd., sy., nst. wllat; a. s. xvlet (nu e. net); germ. w2t-, Astyd til nat-, se Vand. — Deriv. : voe de lxv2t-i-an>; Voedske — sy. vatska. Vande; ligl. nst. (sy. nu vaaa); vel Deriv. as "Waa (Ulykke; levnet i Nst.); germ. da wai- (3: Ve). Vaage; gd. "Wak, som i Sy.; nst.. med Omlyd, Fem. Vol (isl. 0); plt. Wake; e. nake Kjelvand; cf. holl. nak vaad, isl. vukva vcede. Rod lig den i Vaage ('^os, vaad, menes at staa for nagr-,?). — vcekke (hugge Vaage), gd. "wett(i)e; nst. vekkja (tt yngre Fordoblings. Vaage; gd. wake wakte; sy., nst. vaka; nt. waken, ht. wachen. Af „stcerkt" Vb., som a. s. xvaean xvne (e. Ipf. noke), er levnet gd. Part. waken, nu Adj. vangen. — vcekke, germ. wak-i-an (Gram. 8 92). — vaagne, gd. "wakne. — vogte, gd. wak-te; Vogter; Vagt, Laan fra T.; ligl. Vcegter. — vakker; ligl. Plt., sy., nst.; -tt- er yngre Fordobling foran r (valtre) overfort paa de andre Former; a. s. xvaeor, isl. vakr-lig-r; bet. opr. aarvaagen, flint. — Germ. >v»K --wok.-; fergerm. wag-; cf. lat. ve3ere,

v>3il. Vaand, gd. Wand; nst. Vond (isl. u); e. vvan6; got. >van<tu-s. Rod nanck se vinde, vende; opr. da : beielig Gren. — Samme Rod i Våande, gd., nst. Wande (sy. nu van«la); af Adj. wand, opr. dreielig, bevcegelig (altsaa risicabel, upaalidelig);.se under ond, vanskelig. Vanning : t. Wohnung, wohnen; gt. wonen (il), hvori antages Rod som i gewohut, se van. Våar (Foraar), forhen Ntr. (Gram. 8104); ogfaa fy., nst. Lat. ver; <^)«n^,; litauisk vasara Sommer; ind. >vas- lyse. Våar (Dynevaar), gd., sy., nst. Nar; gnst. Ver; Rod nas- : germ. (og got.) was-i-an betlcede; lat. veB-ti-8. Se Vare. Våas, vallse; gd. "wase, nst. vasa; t. Gewasch (med Suffix germ. -K-), „vaste oc pladre" (): vaafe) i celdre D., fe bagvaste; N25-, se vaste, Os, Vist, Vase (i Bet. Vist). Vådel el. Vable;? Cf. plt. Wapel? (Sumpf), el. Vaffel (f. d.). vade; gd. Preet. "(w)ood waden; nst. vada ood; almengerm. (ht. waten); germ. nack- nock- stride; fergerm. >v2lib- : lat. va6ere, vaclum; -. vage, Vager (maritimt); fy. V2k2re Anterboie; nst. Vak (Boie); vaka (styde ovenpaa); e. to N2teb („om Boie"); Rod som i Vaage, Vaage. — Vagt se Vaage.

274 Vagtel af t. Wachtel; vel omlydet af et Onomatop.; cf. nt. Quattele, Quackel, romanist «ruatzuila, qua3lia, eaille. Waid (Plante) af ht. Waid — nt. Weede, e. noa«l (hedder lat. vit» um). — vaie, Laan af nt. naaien, weien — ht. wehen, got. naian. Rod na-, Onomatop. — Waife rent ht. — plt. Weese (vel best. med Wittwe). Vakke (W) rent ht. (Feldstein); plt. Wagge; cf. plt. Wegge, e. neuge Kile; Rod nag- se veie. — vatter se Vaage. — vakle, Laan as ht. wackeln -nt. waggelen, se Vugge He. Valplllds, -ravn se under ville. — Val (ll), „Vallen" i Staane og Halland, Svecisme, se Vold. — Balbirt; sy., nst. Valbjerk; «alven Bomntorn; trolig urBprunBliBen ckvalb^ork»?; el. af Val? (Kjep; se Ol). — Valmue; »sannoliKt urBprun3li3en ckva!moBe, Schlafmohn"?; alm. sv. Udtale vall- combinerer det med vall Slette: -mue, sv. -mo^e), nst. -moe, t. Mohn; n af germ. 2 : gt. Maage, Maahen; forgerm. m2k- : «^»v, dorist ««.«Qv sAlt mod „junggram matist» Lcere om „germ. og indoenropoeistt e°). — Valfart: t. Wallfahrt, fe vatte. — Valned, Valland, valst, velfk (oe); germ. nalb-, „womit die Ger manen die Celten, eigtl. den Stamm der Volcae, bezeichneten, spiiter die Romanen Italiens u. Frantreichs"; Wallis, Wales, Walachiet, med „Vallak" egtl.walachist Hest. — Waldhorn rent t. valen (vaalen)?; ligl. sy., nst.; efier Nogle for dvalen (Aasen henviser til „isl. 2-val-r rundagtig"?). — Valg se ville. valke; almengerm.; e. nalk bet. nu gaa; -K- Suffix; uden dette: t. wallen, congruent med nall- i vcelde (f. d.); muligt dog med en anden Assimilation?. Valk (Sammenrullet) horer hid. Valle, gd. Watte : nat- se Vand. V a lm (i Vygning) : t. Walm (ogsaa Heuhaufe — fy. valm, Dial. Hvcilm, nst. nu Kvalm. Kvelm; i D. lan Hjelm betyde dette). Vals : fr. vatte af ht. Walzer; Valse : ht. Walze; begge as walzen (fe vcelte).

valte (stålte og v.) : ht. watten - d. volde (s. d.). vammel, at vamle; gd. "wamel (aa?); vcemmeS, *gd. "wemies, sy., nst. vemjas; germ. nam-i-an. Vel assimileret Suffix i got. ana-namiHan plette, celdste nt. Wam(m) (Plet), nst. vamm (spoleret, lam). Aflyd 2 : fe ond. Aflyd e (1) ; nst. vimla, vimra (kvalme). Germ. n2m- nam- nem-; fergerm. og ind. nam-, lllt. vomere, (^)e got. namba» (Vom). van-; ligl. sy., nst., plt.; got, n2n Mangel, n2n-8, gt. wan, isl. V2n-r (manglende, blottet for); e. N2n-t. Germ. og fergerm. n2-n-; cf. lat. v2nu3?; ind. ai,-una-? Intet-manglende. (vankundig cf. navnkundig). Vand, gd., nst. Wat-n (sy. nu vatten); nt., e. Wat-er, ht. Wass-er; got.

275 nat-o; germ. n3t-; fergerm. nåd- med Sideform ucl- (se Odder); vs-np; ind. u«lan- Vand; lat. unltt?, Belge. Aflyd 2: vaad. — et Vande, ogs. i celdre D. Ntr., er vel gd. Watne, Dat. Sing. og Gen. Pl. af Watn (Gram. § 177. b. e.). Vandel, af t. Wandel; forvandle : verwandeln; vandre : wandern; af winden, wenden. van (uvan); Vane; vcenne, gd. wenie wande wand. Ntr. want, nu Adj. vant; fy., nst. van, venja, He.; e. ne2n; gt. gewenen (nu o), Astyd a i gt. gewon, og i t. wohnen (se Vacming); Aflyd 2 se vente; Aflyd e <>) se Ven. Forgerm. N2N- : ind. N2N- vinde, seire, ynde, N2naB Lyst; lat. venia, venerari, Venus. Se Inde. Vang; ogsaa sy., nst., a. s., gt.; Deriv. : et Vcenge, germ. nanB-ia-; t., nst. Wange (Sideflade); „Vange" hos os nu fra T. vanke (gaa om; ogsaa om Fode ved Bord o. L.); ligl. nst., sy.; muligt fra T.? (et assimileret V2KK2 citeres i Ist.). „zu : winten" (se vinte). — vankel modig fra T., herer herhen. vanste, forvanste; vanskelig; nst. Vanske (Feil), vanskeleg (befvoerlig, farlig); sy. v2NBkliB foranderlig, mislig; herer da, med Våande, til vende, vinde. Maaste Attraction til van-, nst. Vcmse (Mangel), He. Vant, af holl. nant, bl. A. det Bt22ncke tounnerk. Plt. Want -des, ht. Gewand (Toi); herer til winden. Vante; ligl. sy.; nst. Vott (isl. vott-r); holl. N2nt. Romanist Buanto, 82nt. Opr. Hjemsted uvist; »te3umenta manuum gu«e t-alli nantoB vocant» (Beda). va(e)r (varsom, varlig), vare ad, vare sig; bevare, forvare; lage Nare paa. Almengerm. :t. gewahr, e. anare, He. Germ. og fergerm. nar- : ind. nar- omstutte, vcerge,

He.; lat. vereor undfeer mig; «^«m feer. — Astyd 2 muligvis i lat. veruB, t. tvahr,? — Deriv.: gd. wardhe (vogte), hvortil herer en Varde, vor(d)net (under Andens Voern), Vor(d)nedskab, nt. warden (hvoraf fr. Buar, got. N2Bj2n itlcede, gnst. veria varde (i Bet. anvende til Kjeb el. Salg, scette Penge i; ligelydende med veria : forsvare, se foreg.). vare ved, varig, varagtig; fy., nst. vara; maaste Laan af plt. roaren; ght. og plt. weren (e), ht. nu wahren; der af t. Lingvister gjerne henfores til Rod ,N2B- vcere (f. d.).

276 varm; almengerm.; -m- Suffix; germ. og fergerm. N2l- (gjenfindes i Slavist). sLes Gjetning : Slegtstab med He.). varpe. Varp (maritimt), Laan af plt. werpen, warpen — ht. werfen. Asldre d. verpe (cc; fe Molbech). Varulv, af t. Werwolf (plt. ogfaa udtalt War-) ?: Mandulv; Wer (Mand), alm. i g. Germ., — lat. vir. Vase : fr. V2Be (lat. v2B, V23um) gj. T. — Vase (Ristnippe, Vei over Mofe; opr., som i Nst., Vist) herer til gt. Wase (Mosejord), Os, vaase, vaste, Vist. — vaste; sy., nst. vaska; maaste fra T., hvor det har „stoertt" Preet. wusch. Se Os, vaase. Vist. sNogle t. Lingvister henstille, tvivlende, som Mulighed Herkomst fra nat-, se Vand; en afgaaet d. Cultusminister corrigerede dette ved at garantere speciel Derivation fra vaad). Vaflers ?: Vasterhus. Vat (W) af t. Watte; e. nåel, fy. valtck; it. ov2te, fr. ou2te; russisk. V2t2. Herkomst uvis. (Gisning : af gfr. ouette lille Gaas, af uue, nu oie). Vat(t)ersot (W) 0. 1., at vatre, Laan af nt. (og e.) Water, se Vand. „Wllu" (Plante), rent t.; i Ht. „nach holl. noun; frither hd. auch Naude; cf. e. nelll . .». vel; lyder fy., t. ligesaa; a. s. na (nu e. noe); isl. vei; got., germ., fergerm. nai; lat. V2e; primairt; substantiv eret: Ve. Hertil celdre d. weene, plt. weenen, ht. weinen. Ved, gd. Wid, Mase.; sy. vell, nst. Vid; e. nu nooct; ght. Wite, celdste ht. Witu. Som af germ. nl«l-, fergerm. n—6b-. (Efter Nogle Laan af celtist Bnv<lck Bust He.). — Vedbend(e), gd. Widbcende, af Baand (hedder nst. Vid vendel, gnst. -vindil-l, af vinde). ved, gd. wid som i Sy., Gnst.; e. nitti; samt veder-, gd. wider; plt. wed(d)er, ht. wi(e)der (imod), med widerlich : vid er lig; got. nittira imod; cf. ind. ni bort fra, ni-tara- videre. — vederheftig, nyere Ord (hefte for Noget; t. hasten), vederstyggelig as tabt stygge (frastede; fe styg). vedde (cc), gd. wedie wediede; almengerm. (ht. wetten; e. neck nn egte); germ. nall-i-an; got. nalti Pant; celdre d. Wed. hvoraf 'staa til Ved ds'. Fer germ. naclb-: lat. V2B V2ll-tt Borgen (fr. 3230 fra Germ.). veg; gd. (sy.) weet; nst. veit, ht. weich, e. nu neak. Germ. naik-, se vige. — („vegne" Sem; Heras? el. af Rod i veie?, f. d.). Vei, gd. Weg; almengerm.; germ. neg- (got. staves ni3-8 ?: aabent i -lullet e). T. Weg som Adv. og Interj, weg, hvoras d. vcek. — Vegne (ingen vegne), pluralt Derivatum; sy. V2gn2r, nst. Vegner, plt. Wegene. — veie, gd. wege wall (senere vo, vog) wegen; sy. V232: gt. wegen wac (nu wiegen wog), med bewegen, hvoraf bevcege; He.; germ. neg- N2- N2- bevcege (f. Ex. Vegt staal), svinge (derfor celdre d. ogsaa svinge Vaaben, saa fcelde med Vaaben) s„junggram." :e a af i som i isl. vi'B Kamp!). Fergerm. naM- : lat. vedo bevceger, via Vei; OjoFo? Vogn, Fartei. (I celdre D. findes et veie, af

277 "wcecegie : give efter, af Form n2B->. — Vegt (ce), gd. Wect, vel af Plt. Wech-te; indfedt Form er gd. Wet-t (cf. overvcettes?). vigtig at t. (ge) wichtig; nu i egtl. Bet. corrigeret til vegtig (ce). — Vogn, gd. Wag-n; almengerm.; Form n»g-. — Vove; gd. "Waag (Fem.) forn i Sv., Nst.; vel paavirtet af gt. Waage (nu Woge); Rodform. N23-. (E. nave ikte samme Ord, men af Nod nab-). — Ligl. i vove, gsv., nst. waaga, maaste Laan af gt. waagen; scette i Vove (Waage) ?: vippende Udfald el. forn paa Vegtstaal. — Vugge (aabent u — lukket 0 : Gram. 8 60), Casus af gd. "Wagge — sv. va33a; e. to na3; Form n»8- udvidet; uudvidet : celdste ht. Waga (Ht. har af Form neß- : Wiege). — Se vakle, Valke. Veir (Vcer), gd. Weder som i Nst., Sv., Nt. , og E. (e. nu neatner); ht. Netter. Germ. ne<lr-; fergerm. vel na-clbr- (el. -t-), af Rod na- blcese. — Veirlig, gd. "Wederleek, forn i Sv.; nst, -leik; Rod som i lege (i E. cf. Knon-Ieglle). vel; almengerm.; germ. (og celdste ht.) neia; Rod vel forn i ville, vcelge, He. Velt (oe) (Trumf); 'vcere i Velten'; vel plt. Welde (Overmagt, Vcrlde) apocoperet. Ven; gd., gfv., nst. Win; a. s., gt. Wine, celdste t. Wini. Germ. nm vel Aflyd til n2u-, se van He.; cf. ind. na3u-nani-3 Rigdom-begjcerende. vende se vinde. — Vendelbo (Vendsyssel), etymologistt — Wandal (ikke derfor samme Folk). venstre; gd., gsv., nst. winstre, celdste ht. winistar; ansees for dobbelt Comparativ nln-is-tar til nin-Ven; cf. «f„6?«5)« venstre, egtl. bedre (ironistt?; el. den begunstigede, mindre besvcerede?; lat. sinister om Varsler angives baade som gunstig og ugunstig). vente, gd. "wcecente (Ipf. ligesaa, Part. wcecent); gnst. oeoe, nu venta; germ. nan-t-i-an; gd., gnst. Waan, t. Wahn; Aflyd 2 til n2n-, se vant He. — Ligl. i vern (cece; stjen), germ. n2n-i- (egtl. haabefuld? el. vcerd at enstes?). Verden, gd. Wereld (-en Artitel, omlydet til Afledningsendelse); almen

germ. (itle bevaret i Got.); celdste ht. Wer-Al-t : eigtl. das Aufwachfen von Miinnern (fe under Varulv; germ. alan se Alder), saa Slegten, dens Territorium, Universet. Verft se hverve. — Verting (Fugl)? — Vers : lat. versus gj. T. — Vest : lat. vestis, fr. veste, gj. T. Vest(er), og Vesten ber er fubstantiveret Adv. (opr. vestfra); almengerm. (laant til Fr. : ouest). Germ. wes-tr-; cf. lat. ves-per, e«5-?ep« Aften; item : Vise-Goter. — Vesterleden, i Vesterlide se P. 140. vever; cf. tabt vavre (bevceges hid og did), ht. wabern, Nod som i vceve (s. d.). Nexel, vexle, fra T. : wechfeln (i Gd. et indfodt wixle?); celdste nt. Wihsil,

278 Wehslll, plt. wesselen, holl. nissel; germ. n— b-sl-; fergerm. n— K-, cf. lat. viees, hvoraf Vice- (neppe er -r- elideret? cf. a. f. nrixl Vexel). sUvedtom mende : vige). — Romaniferet: Vexeleer (udvides ogsaa til en „Vexelerer"). vi; har, fer Literatur begyndte, hedt wir, med Dualis wit; germ. (og got.) nl-3, Nominativ uden andre Casus. Cf. ind. na^am vi. Vibe; gd. Wipe; nst., sy. Vipa. Onomatop.? — Vid se vide. vid (ii); almengerm. (ikke bevaret i Got.) (ht. nu weit; He.); germ. nick-; fergerm. nai-llb-; Aflyd til Rod i ved(er)? (s. d.). — vide gl. Casus. — Vidde, opr. Vidd. — vidtloftig se lobe. — Vidunder; maa vel hore herhen (ifelge fy. villunclor med -. vide; gd. wite, iet weet. wi wite. iet wisse (for wit-de) og allerede ogsaa wiste. Almengerm.; nst. veit, ht. weih; a. s. n2t. Germ. og got. nitan nait; „Prceteritoprcesens", opr. have seet (Gram. 8 110. 6.); fergerm. ni«l- naicl- : olF«, lat. vicleu villi, ind. nicl- finde. (Talem. 'vide Tat' : Dank wissen , se, forståa Forbindtlighed). — LEldre d. Deriv.: veede, gd. weete — nst. veita, germ. nait-i-an, lade se. prcestere. — Vid (kort i), gd. Wit; vittig, Samvittighed fra Plt. (wittich); vitterlig (anfores ikke i Plt. hos Liibben): t ved Fordobling foran r beskyttet mod at blive til d; cf. gd. witr (forstandig). Vidne, vidne, Form. nit- (egtl. komme til at fe); Vidnesbvrd fe bcere. Videnstab (Gram. 8 102. b). s„Witz" rent ht. Vid). Vidie; nst., fy. Vidja (Vide, Vid); e. nitnv; ght. Wiide (nu Neide); germ. nitb-; forgerm. nit- nait-; lat. vittt Rante; (/'),?'««. Rod ni- nai-?, stette, dreie. vie, gd. wiig(i)e wiigde wiigd; nst., gsv. viigja; gt. wiihen (nu weiheu); got. nib-8 hellig. Germ. nlb- l-8-); fergerm. N2ik-, formelt som i «lxa^ Hus, lat. vieuB, got. nibs Flekke (opr. da om Husfred?). (Et andet germ. nid- -3 betegner Kamp : lat. vlei seirede). vifte (Vift, Vifte), gd. "weefte; nst. veifta, veiva, gfv. weefta (nu sy. vitta; nst. vifta betyder renfe Korn med 'Vift', et Redflab); ght. weiben (schwanten). Fergerm. N2ibb- nibb- <-p-?); cf. lat. vibrare. Se Viv. vige; gd. "wiike weel wite witen; 'afvigt' forn af et ..svagt" boiet gd. "wite; nst. viitja. sy. vika; nt. wiiten, ght. wiichen weich (nu weichen wich). Germ. nik- naik- n!k-; fergerm. naig- nig-; cf. ind. wig-- stjelve. — Hertil: Vig, gd. "Witt (Bugt). — Se veg. vigtig se veie. — viis se vis. — sViting, literair Islandisme; l Gram. 8 192; flere Fortlaringsforsog). Vikke : lat. vieia. gj. T. vikle af t. wickeln, „in die Form eines Wickels bringen; zu Wicke : Docht"; fe Vcege. vild; gd., sy. will og wild (-d mod Gram. 8 71. b. Note); nst. will; t., e. wild; got. og germ. nlI-tti.l-8: Slegtstab uvist; maaste Rod som i ville

279 (Nogle tcenke paa t. Wald). - Bild tu is (W) rent t. — forviltret : ver wildert; vilter, Extract Heras?; anfores dog i en sydnorst Dial.; Norvagisme? lat. velle, voluntas; ind. nara- Anste. — Om Valplads (-hal, -kyrie) herer hid, omtvistes sNogle antage Aflyd til a. s. nol Pest, ght. Wuol : Bdelceggelse, t. wllhlen). Vimmel (Vimmelstaft), af plt. Wemel (Bohrer), e. nimble; wemelen (bohren); ht. wimmeln horer vel til; gt. wimmen (bevceges). — Vimpel fra Nt.; opr. Sler e. L.; cf. fr. guimpe Nonnester. vims, vimse; opr. hy-?; nst. nu kvima, kvimsa; cf. anferte t. wimmen? <og celdre d. hvisme). Vin (ii), vel germ. Laan af lat. vinum — oevoz; Nod vel som i Vidie. Vind (at vinde -ede); almengerm.; fergerm. n— nt- ifelge lat. ventuB-, primair Rod. vel Onomatop. na- blcese. — Vindue seer ud som Laan af plt. Wind-Ooge (Viudoie). — Vindbeutel rent ht. — Vindhund, -spiller, sra T.; here ialtfald nu hid; gt. Wint -des kunde felv betyde saadan Hund; maaste extraheret af Wintspil. vinde (udfere, opnaa; Slag. Spil, Penge, He.), gd. winne wan(n) wunne wunnen; almengerm. (t. gewinueu. e. nin); 2det -n- Suffix; fergerm. og ind. N2n- vinde He. (fe Ven He.). — 'loegge Vind paa, gd. Win(n); vindstibelig (vel af gd. stipe : ordne). — vinde (sno), gd. winde want wunde wunden; almengerm. (t. winden, e. nincl); germ. nin-«l- N2n-ck- nun-<l-, noevnte Rod N2n- med andet Suffix (faae tvuuqet til Siden). s„lunggram." :i a u as i ai, Nod som i Vidie He.). — overvinde gjengiver plt. overwinnen, men ht. tiberwinden. — vind (stjev); vindskjev er Synonymcompositum. — Vindel trappe : t. Wendeltreppe. — vende : germ. (og got.) N2n<l-i-an. — Se Vaand, Våande, Vandel, forvandle, vandre, vanske. Vinge,; ligl. sy. (e. ning fra D.?); sy. Dial. tildels Viing(e); nst. Mase. Veng, Fem. Vengja; gnst. (med isl.) Vceceng-r. Germ. nai-ang-? cf. got. naian, t. wehen. —

Deriv. nst. vengla (flagre); d. 'vingle', kunde tillige vcere svingle corrumperet? vinke; Bet. som i T.; e. nink blinke; nst. vinka (stode til Siden He.); Aflyd til vante. — Vinkel, fra T., horer vel hid (Sidebeining). Vinter; almengerm. (sydvestnst. Vet(t)r); germ. og got. nintru-8; fergerm. n— nll-. (Nogle ty til Rodformen i litauisk nanclu Vand, lat. unlla; gua3t vaad Tid; Andre til celtist vin6o-, hvid, i Navne forn Vindobona).

280 vippe; ogfaa sv., nst., t. (ht. Wipfel); pp vel assimileret; cf. lat. vibrare. — vips vel primairt. Vire (Metaltraad); e. nire, ght. Wiere; ugerm.; «vttiola? (Spiralringe> celtiee llieuntur, viria? eeltiberiee» (Plinius). Cf. fr. virer. virke ; a. s. nisnian; t. verwesen, celdste ht. wesanen. Hvis af Aflydsroette l ai ! , kunde de hore til ind. nisa- Saft, Gift, «05, lat. virus,?, samt hcenge sammen med nst. Veisa (Dynd), Våas (2 af ai; Strabads Paa So. i Vcede), a. s. nZs Fugtighed,?; samt med t. Wiese? (fugtig Grund). Grundbet. : Oplosen, Hensmelten? Visvas, fra T.; cf. vaase; Variationer : plt. ViseVase; holl. nis^e-nasje; ht. Wischi-Waschi (Attraction til waschen). — vitterlig, vittig se vide. Viv (ii), opr. Ntr.; almengerm. (ht. nu Weib); germ. nlb-; Astyd naib -nlb- se vifte. Bet. vel da enten Ustadig eller Omlebende?, cf. Weibel (Nets bud); el. Uddelerste?, cf. celdste ht. zi-weibian (udstre). vixe af t. wichsen, „Ableitung aus Wachs". Vod; gd. *Wad, forn i Nst.; famme Ord forn i Vad-mel (f. d.). Vogn fe Vei He. — vogte se Vaage Vold, volde, gd. Wald. walde; Vcelde (opr. Ntr.), vceldig; ht. watten (se valte), He ; germ. nal-11-; Rod som i lat. vaiere vcere stcerk, cf. den r Valg Ho. Vold (Masc.); "gd., sv., t., e. Wall; nst. med Omlyd Voll (isl. voll-r); mangler i Got. Bet. : hei grcesbevoxen lordstade, Strand, Fastland sneppe — lat. vailis?, der bet. Dal, og menes at staa for vZlis? cf. ; gil, forst i Ht., over til fcerligt at betegue Skandsevold (som nu i D.), tildels Mur (som endnu i E.), muligt under Paavirkning as lat. valium egtl. Palisade, Collectiv til V211u3 Pcel. Germ. og fergerm. n2l-I-, uvist med hvilken Assimilation (om egtl. lordbelge? se vcelde). sAldeles urigtigt scettes isl. voll-r — t. Wald, a. s. nenlll!!. stilles altsaa fra den sy. Vall, holl., plt., frif. Wall (: Strand), Leiervold (s. d.), celdste nt. „an hohan Wall, Steen endi Berg", a. s. «samNssas. ninliiße neallas»; Wall udelutter netop Forestilling silva; Wald betyder ikte

281 Stovjord, men Vegetation, i Gt. ogsaa Lev). — Grundvold ?: Flade, even-^ tuelt forheiet, som Fundament. Vom, gd. "Wamb som gsv., a. s. (sy. nn vamb, e. nomb); nst. med Omlyd Vomb, Vemb (isl. o); got. og celdste t. Wcnnba. (Combination med lat. venter og med Nod nam- er forfogt). Se Vams. Vo(e)r (Vcedste) gd., sy., nst. War (a); a. s. nZer Hav. Germ. og fergerm^ n»r-; ind. n2r- Vand; ovpov, urina. vor, gd. waar; i D., Sy., Nst. gjennem Mellemled af germ. unsar, Genitiv til uns (os); blev til Possessiv I: autog adjectivist Declination. vorde, gd. wardhe, wordhe, af end celdre "werdhe, Preet. wardh wurdhe wordhen; dette nu som Suffix : tnarvor(de)n o. l.; sy. nu vareta; nst. verda; t. werden. Germ. nertb- nnrtb- ngrcl- (u); forgerm. nart- : lat. verto vender (cf. e. turn i Bet. vorde). — T. Suffix -wcirts, laant til D. : fydvcerts o. l.^ ud-, indvortes (s. d>), med Bet. 'vende' bevaret. v ordnet», Vor(d)nedstab se under va(e)r He. Vorte, gd. Warte; almengerm.; ht. Warze (nt. ogsaa Wratte). -t- vet Suffix; cf. a. f. nearre haard Hud; lat. verruca?. Vorte. vov, vau (Hundelyd), primairt. — Vove, vove, se veie. Vox; gd. Wax; almengerm.; germ. og gt. nabs-; gjenfindes i Slavist som n— sk- — at vcexe. vore, gd. waxe woox waxen (nu Adj. : voxen); almengerm.; germ., got., gt. n2b-8-: fergerm. (og ind.) naK-8-. Vcext, opr. "Waxt, Pl. Wexter, Omlyd overfort paa Sing. (cf. Drcet, Slet, Son). s„Gevcex(t)" : Gewcichs). Vråa; ligl. fy. ; nst. Raa, No. (Nogle formode et germ. nrann-). Vraad (12 Svin); findes i Gd. og g. Staanst. Vraal, vraale, vrcele; sy. vraln, nst. raala, plt. wraalen. Vrag (i begge Bet.), vrage; gd. Wrat (2), wrete wrak wraale wreken (drive, hevne); sy. vraka. nst. reka, nt. wreken, e. nreak (med nreteb), ht. riichen^ got. staves nrikan ft: luttet e). Germ. nrek- nr2K- nrak-; fergerm. n-r-g-; cf. oF>^, lat. urBere, verBere,?. sStibsvrag ber ikke sondres fra og combiueres med betyder 'Drevet', ikke 'Brudt'). vralte; sy. Dial. vralta; for vrat-le, af celdre d. vralte; nst. ratla, sy.. Dial. vralta (32 o^emnt); cf. got. nraton?, vandre (item a f. nrutan?, rode, og celdre d. vraade : rode, bore). vrang; sy. nu vrang, nst. rang, e. nronc:; a. s. nrinBan nran3, e. to nring, celdste t. wringen, nu ringen; got. nrunBo Snare. Germ. nri«3- NI2N3 -nrunB>. vrcenge : nr2NB-i-an. Vrange cf. Rette. (Cf. Rcen-k-er?). (Aflyd r det nu vel glemte vringle). sCf. Snare, for /^u^o??). — Om samme primaire Nod i rympe?, plt. wrimpen, wrempen (overseet P. 198), wrempich, wrarnpachtich (fordreiet); 'vrampet' (se Molbech); — samt i vrante^ -en? (ogsaa sydsv. Dial.); vel Laan af Plt. Wrant, Vb. wranten.

282 vride (ii) (gd. Ipf. Pl. wride. Part. wriden); fy. vri«la, nst. (v)riida, ght. -tiden, e. nritbo. Germ. nritb- nraitb-

nritti- (ilke -6-, ifelge a. f. Part. fergerm. nrai-t- nri-t-. — Form nraitb- : vred, nst. (v)reid, plt. wreed (fordreiet, krum. vred), e. nrotn. — Form nritlr-: vrikke, vriste, Vrist, Del og vrisse (el. for vredfe?). Vrimmel, vrimle synes isoleret. T. har wimmeln. — vrinste; nst. Simplex (v)riina (v)rein; ogsaa sy. Dial. — vrippe? — vrcele se Vraal. vrcenge tt vrang. vrovle, fer vrevle (Gram. 8 59); Dial. ogsaa vravle, sydsv. vravla (gjere uordentlige Bevcegelser He.); nst. ravla (vrevle). Opr. sno fammen? (se Molbech). Vugge se veie. — vule. Vuling (maritimt) : holl. noolen (u) — ht. wiihlen. — Vunde : t. Wuude, med gewinnen, winden, af Rod nan-; gd. indfodt Form : Und. vurdere se vcerd. voe bue se Vaaben. voede, Vcedsle se vaad. Flere vce- (Vcelt, Vcerst, Vcegt, He.) se ve. Vcrd(d)er; almengerm.; e. netber, t. Widder , got. og germ. nitbru-8 <e) sorgerm. nat- i ind. natBa Kalv, lat. vituluB (maaste egtl. aargammel : nat Aar, se ifjor). Vceg (gg), gd."Wegg (e- cf. Gram. 8 72), fy., nst. Vegg (nst. Pl. Veggjer), got. n2llchu-8; -lill', -88- phonetist Udvoext foran -i-. Kan here til Rod N2i ni- (som i Vidie), og da opr. betegne Grenefletning. Vcege; gd. "Week(e); sy. veke, nst. Veik; celdste ht. Wioh. nu Wieche, Wicke; e. niek; anomal Lydcorrespondents; tyder paa Laan etsteds. Vcegelsind; fordums at hvege. gd. "hwite; sy. Dial. hveta, Hvittet (en Upaalidelig); nst. nn tvika (rokke). (..Vceger"?, maritimt, se Molb.). vcegre af plt. weegercn — ht. weigern, „zur Wz. nig- tcimpfen". — Vce gt er, vcekke se vaage. vcek se Vei. Vcelde, vceldig se Vold. vcelde, Vceld, samt Vcelling (bedre med e); gd. welle (toge); nst. vella vall (trans. Ipf. vellde); e. nell; t. Welle (Belge), wallen; -ll- af -ln-?; se olm.— Samme Nod nal- med Suffix germ. -t- : vcelte (bedre med e); nst. velta valt <trans. Ipf. vette; d. nu vceltede : Gram. 8 180. ck.); ht. Walze, wcilzen (heraf Haandvcerteres „velse"). Nst. vala (rulle; cf. Ol); lat. volvere; e^<^ krum; rud. nåla- Hule; He. vcelge se ville. — vcelig af plt. welig — ht. wohlig (i Velbefindende). — vcelsk (e) se Valland, vcemmes se vammel, veen se vente. Voenge se Vang. voenne se van. vcerd, Vcerd; almengerm.; e. nortn (ht. nu anomalt -t : werth); germ. og got. ner-tb-; fergerm. nar-, som i våer, vcerge. — Romaniserede : Vce r di vurdere, fer vurde, opr. wirdhe.

283 vcere; almengerm. (uden Prces. Indic.); Former med r og med 8. Germ. neBan n23- n2B-. Fergerm. naB- : ind. naB- bo, forblive, naB-tu- Bolig, By, a«5-?i' By; lat. VeB-ta. — en Ncervcerelfe; et Vcerelse. Vcesen af t. Wesen, sub stantiveret Inf.; vcefen'tlig (Gram. 8 102. b.). vcerge, vcerne se va(e)r. — (Vcering, literairt; flere Hypotheser. f. Ex. af el. — a. s. n«l3enBa Fremmed). et, en Vcerk (bedre med e); nst. emVert kan ogsaa betyde Arbeide. Almen germ.; germ. «'elk-; hvoraf nirk-i-an : virke, hos os vel fra T. Aflyd 0 : orke (s. d.). Af tabt yrke (germ. og got. nork-i-an), Irte kommer orkesles. Fer germ. N2rB- : (F)c<,^ov Vcerk, <^)«-(^)cia^«, oti^n^ov. — Vcerk (e; Blaar). Laan af nt. Werk (ht. -ch, nu -g); herer vel hid (maaste afkortet Compositum med Bet. Affald). vcerre vcerst (bedre med e); gt. Adv. wirs; e. nu norBe; cf. forvirre; germ. (og got.) nerB-iB»2N- nelB-iB-t-: forgerm. N2lB-; Nogle henvise til «5?o-l>)ej»ck«, lat. verro feier. Vcert (bedre med e), med fv. var«l. Laan af plt. Wert -des — ht. Wirth; got. nerctu-s. Ilke videre oplyst. (Rod som i vcerge?). — (-vcerts se vorde). Vcesel, vel as plt. Wesel(e) celdste ht. Wisala. Uvist hvilken Rod n-s-. — (Vcesen se vcere). Vcette (e); gd. "Wett — t. Wicht, e. niM, got. netit-s Ting, Vcesen (g. slavisk veB ti Ting). vceve, gd. wevie woov waven; almengerm.; ht. weben : germ. n2b-; for germ. (og ind.) nabb-; v^.«ivm. — Deriv. : vevle, hvoraf vel Vevling (maritimt). — (vcexe se Vox. Vcext se voxe). 'Scette x for n ?: X for V (10 for 5). yde, yder-, ydre, yderft, yttre fe ud. ylde fe Uld. ympe, fer impe, se pode. ymte af om (f. d.). Nngel, yngle, Ingling, fe ung. 3)nt. ynke se em. Yppe, ypperft, ypperlig se op. Beslegtet er vel yppig, Laan fra T. (ogsaa ht. med pp), opr. iiberflilssig;',„ZusllMmenhllNg mit ltber"; ..wahrscheinlich mit auf verwandt". ydmyg; gd., gsv. oedmiut, nst. audmjuk; om det er det aud- som i nst. audkjend (nemt tjendt), germ. 2utb- (se ode), eller germ. aucl- (god, se under ede). sces ei; a. s. baade eatbm^6 (nemt-sindet) og eaclm cl (godsindet). Ande, ynde; af et gd. "une, nst. una (vcere tilfreds), got. Part. un-vunanll-8 (utilfreds; cf. t. Wonne) (Aflyd til Rod nan-, se van He.), deriveredes Sb. gd. In-de (egte d); Vbt. ynde tan vcere Denominativum eller Tillempning af une efter Substantivet. slpern (Trce); holl. »ijp moet uok in Vlaanlleren ganZbar xijn B«neßt,

283 vcere; almengerm. (uden Prces. Indic.); Former med r og med 8. Germ. neBan n23- n2B-. Fergerm. naB- : ind. naB- bo, forblive, naB-tu- Bolig, By, a«5-?i' By; lat. VeB-ta. — en Ncervcerelfe; et Vcerelse. Vcesen af t. Wesen, sub stantiveret Inf.; vcefen'tlig (Gram. 8 102. b.). vcerge, vcerne se va(e)r. — (Vcering, literairt; flere Hypotheser. f. Ex. af el. — a. s. n«l3enBa Fremmed). et, en Vcerk (bedre med e); nst. emVert kan ogsaa betyde

Arbeide. Almen germ.; germ. «'elk-; hvoraf nirk-i-an : virke, hos os vel fra T. Aflyd 0 : orke (s. d.). Af tabt yrke (germ. og got. nork-i-an), Irte kommer orkesles. Fer germ. N2rB- : (F)c<,^ov Vcerk, <^)«-(^)cia^«, oti^n^ov. — Vcerk (e; Blaar). Laan af nt. Werk (ht. -ch, nu -g); herer vel hid (maaste afkortet Compositum med Bet. Affald). vcerre vcerst (bedre med e); gt. Adv. wirs; e. nu norBe; cf. forvirre; germ. (og got.) nerB-iB»2N- nelB-iB-t-: forgerm. N2lB-; Nogle henvise til «5?o-l>)ej»ck«, lat. verro feier. Vcert (bedre med e), med fv. var«l. Laan af plt. Wert -des — ht. Wirth; got. nerctu-s. Ilke videre oplyst. (Rod som i vcerge?). — (-vcerts se vorde). Vcesel, vel as plt. Wesel(e) celdste ht. Wisala. Uvist hvilken Rod n-s-. — (Vcesen se vcere). Vcette (e); gd. "Wett — t. Wicht, e. niM, got. netit-s Ting, Vcesen (g. slavisk veB ti Ting). vceve, gd. wevie woov waven; almengerm.; ht. weben : germ. n2b-; for germ. (og ind.) nabb-; v^.«ivm. — Deriv. : vevle, hvoraf vel Vevling (maritimt). — (vcexe se Vox. Vcext se voxe). 'Scette x for n ?: X for V (10 for 5). yde, yder-, ydre, yderft, yttre fe ud. ylde fe Uld. ympe, fer impe, se pode. ymte af om (f. d.). Nngel, yngle, Ingling, fe ung. 3)nt. ynke se em. Yppe, ypperft, ypperlig se op. Beslegtet er vel yppig, Laan fra T. (ogsaa ht. med pp), opr. iiberflilssig;',,ZusllMmenhllNg mit ltber"; ..wahrscheinlich mit auf verwandt". ydmyg; gd., gsv. oedmiut, nst. audmjuk; om det er det aud- som i nst. audkjend (nemt tjendt), germ. 2utb- (se ode), eller germ. aucl- (god, se under ede). sces ei; a. s. baade eatbm^6 (nemt-sindet) og eaclm cl (godsindet). Ande, ynde; af et gd. "une, nst. una (vcere tilfreds), got. Part. un-vunanll-8 (utilfreds; cf. t. Wonne) (Aflyd til Rod nan-, se van He.), deriveredes Sb. gd. In-de (egte d); Vbt. ynde tan vcere Denominativum eller Tillempning af une efter Substantivet. slpern (Trce); holl. »ijp moet uok in Vlaanlleren ganZbar xijn B«neßt,

284 2llnanß 200 (ifald) lic Btalt ljperen er når 3enoem6 is; når «lic stall neet llexe boom in bet IXKII. Iper, tr. ipreau, span. olmo 6e lpre°). Aver, gd., nst., sy. luver (isl. MBr uden Vegt, cf. Havre, Stue, Bgle). T. Enter, e. ullcler. Forgerm. Labial : lat. über. og Dental : ind. uclbar-; det opr. au (germ. iv) sees i ov<>«p smod „juuggr." Lcere om „indoeurop. e>). Zahltllmmer. rent ht. — Zar, russist, ?: Ccesar. — zart, Zier, zittre ere omtalte under S. — Zickzack, rent ht., „Neubildung zu Zacke". — Zink fra T.; henfores til Zinn, af Andre til Zinten. — Zone, grcest (lyder ikle ugerm.). Mble, gd. 3Eple; almengerm.; t. og e. uden omlydvirtende Suffix: ht. Apfel, He. Gjenfindes med -b- i Cellist og Slavist (irst abal. He.). Herkomst uvis; malum (fra Abella). cede, gd. ete aat ante eten; ght. eze aaz; He. Germ. et- 2t-; forgerm. og ind. 21l- : lat. eclo ccli; «<f«««t. Se Aadfel. fraadse. cedel, Laan af t. edel, germ. «cl-; fe Adel. Odel. cedru fe -dru (gd. driug); nst. cedrug, sy. Dial. edrug, cedryer. Om gd. "oecet-driug "et-driug. cede-drei, med fuld Appetit, fastende? (Anvendelfe da nu indstrcentet). et A3g (gg); gd., sy., nst. Egg (Vocal i D. nu forlcenget : Gram. 8 72); nst. Pl. Eggjar; gg phonetist Udvoext foran -i-; t. Ei; a. s. «eg <»: a?i, g hyppigt Tegn for i, j); e. «33 fra D. Germ. og fergerm. 2i- **; plt. egelen (celle) og echelen (cf. Even: esten 0. l.) — got. 281)3n (besvcere; 23- se ave), a. s. e3lan . e. ail. Laant fra Plt. til Ht., og der cendret til eckeln, ekeln; Adj. ekel synes i Ht. extraheret af Vbt. celdre celdst, 3Elde, celdes se Alder. Adjectivet hedder got. al-tbi-s altdtta altbist-8 (i D., Sy.. Nst. mangler Positiv); cf. lat. 21-tu-s (andet Suffix). celte (bedre med e; opr. drive); gd. elte elte elt (Gram. 8 180. ck.); nst. elta; germ. 21-t-i-an; cf. e^«« driver. a^-«t,««, stakker. cendre, t. Deriv. til anderer, se anden. — cengste t. Deriv. til Angst (s. d.). cendse; gd. "anse?; sy., nst. ansa, Deriv. til nst. Ann (ivrig), anna (drive paa), Onn (isl. 0; Travlhed); got. 2320-3 Hosttid. t. Erne, nu Ernte. Rod 23-. I Preussist citeres 2ss2ni-8 Host: cf. lat. 2nnon2? 3Er (Troe; ncesten glemt); vel Contractum af et germ. 2bir- — lat. aesr, se Ahorn. 3Ere, cere, gamle i D., Sy., Nst.; maaste Laan af gt. Eere, eeren — a. f. Sb. 2r. nst. eira (staane, nu taale). Germ. og fergerm. ais- : got. aiBtan agte, lat. aeB-tim2le. — 3Erenpris:t. Ehrenpreis. cerbsdig for cererbedig, bar barist Gjengivelfe af ehrerbietig og erbotig. — cergre. oergerlig fe arg.**

284 2llnanß 200 (ifald) lic Btalt ljperen er når 3enoem6 is; når «lic stall neet llexe boom in bet IXKII. Iper, tr. ipreau, span. olmo 6e lpre°). Aver, gd., nst., sy. luver (isl. MBr uden Vegt, cf. Havre, Stue, Bgle). T. Enter, e. ullcler. Forgerm. Labial : lat. über. og Dental : ind. uclbar-; det opr. au (germ. iv) sees i ov<>«p smod „juuggr." Lcere om „indoeurop. e>). Zahltllmmer. rent ht. — Zar, russist, ?: Ccesar. — zart, Zier, zittre ere omtalte under S. — Zickzack, rent ht., „Neubildung zu Zacke". — Zink fra T.; henfores til Zinn, af Andre til Zinten. — Zone, grcest (lyder ikle ugerm.). Mble, gd. 3Eple; almengerm.; t. og e. uden omlydvirtende Suffix: ht. Apfel, He.

Gjenfindes med -b- i Cellist og Slavist (irst abal. He.). Herkomst uvis; malum (fra Abella). cede, gd. ete aat ante eten; ght. eze aaz; He. Germ. et- 2t-; forgerm. og ind. 21l- : lat. eclo ccli; «<f«««t. Se Aadfel. fraadse. cedel, Laan af t. edel, germ. «cl-; fe Adel. Odel. cedru fe -dru (gd. driug); nst. cedrug, sy. Dial. edrug, cedryer. Om gd. "oecet-driug "et-driug. cede-drei, med fuld Appetit, fastende? (Anvendelfe da nu indstrcentet). et A3g (gg); gd., sy., nst. Egg (Vocal i D. nu forlcenget : Gram. 8 72); nst. Pl. Eggjar; gg phonetist Udvoext foran -i-; t. Ei; a. s. «eg <»: a?i, g hyppigt Tegn for i, j); e. «33 fra D. Germ. og fergerm. 2i- **; plt. egelen (celle) og echelen (cf. Even: esten 0. l.) — got. 281)3n (besvcere; 23- se ave), a. s. e3lan . e. ail. Laant fra Plt. til Ht., og der cendret til eckeln, ekeln; Adj. ekel synes i Ht. extraheret af Vbt. celdre celdst, 3Elde, celdes se Alder. Adjectivet hedder got. al-tbi-s altdtta altbist-8 (i D., Sy.. Nst. mangler Positiv); cf. lat. 21-tu-s (andet Suffix). celte (bedre med e; opr. drive); gd. elte elte elt (Gram. 8 180. ck.); nst. elta; germ. 21-t-i-an; cf. e^«« driver. a^-«t,««, stakker. cendre, t. Deriv. til anderer, se anden. — cengste t. Deriv. til Angst (s. d.). cendse; gd. "anse?; sy., nst. ansa, Deriv. til nst. Ann (ivrig), anna (drive paa), Onn (isl. 0; Travlhed); got. 2320-3 Hosttid. t. Erne, nu Ernte. Rod 23-. I Preussist citeres 2ss2ni-8 Host: cf. lat. 2nnon2? 3Er (Troe; ncesten glemt); vel Contractum af et germ. 2bir- — lat. aesr, se Ahorn. 3Ere, cere, gamle i D., Sy., Nst.; maaste Laan af gt. Eere, eeren — a. f. Sb. 2r. nst. eira (staane, nu taale). Germ. og fergerm. ais- : got. aiBtan agte, lat. aeB-tim2le. — 3Erenpris:t. Ehrenpreis. cerbsdig for cererbedig, bar barist Gjengivelfe af ehrerbietig og erbotig. — cergre. oergerlig fe arg.**

284 2llnanß 200 (ifald) lic Btalt ljperen er nåar 3enoem6 is; nåar «lic stall neet llexe boom in bet IXKII. Iper, tr. ipreau, span. olmo 6e lpre°). Aver, gd., nst., sy. luver (isl. MBr uden Vegt, cf. Havre, Stue, Bgle). T. Enter, e. ullcler. Forgerm. Labial : lat. über. og Dental : ind. uclbar-; det opr. au (germ. iv) sees i ov<>«p smod „juuggr." Lcere om „indoeurop. e>). Zahltllmmer. rent ht. — Zar, russist, ?: Ccesar. — zart, Zier, zittre ere omtalte under S. — Zickzack, rent ht., „Neubildung zu Zacke". — Zink fra T.; henfores til Zinn, af Andre til Zinten. — Zone, grcest (lyder ikle ugerm.). Mble, gd. 3Eple; almengerm.; t. og e. uden omlydvirtende Suffix: ht. Apfel, He.
Gjenfindes med -b- i Cellist og Slavist (irst abal. He.). Herkomst uvis; malum (fra Abella). cede, gd. ete aat ante eten; ght. eze aaz; He. Germ. et- 2t-; forgerm. og ind. 21l- : lat. eclo ccli; «<f«««t. Se Aadfel. fraadse. cedel, Laan af t. edel, germ. «cl-; fe Adel. Odel. cedru fe -dru (gd. driug); nst. cedrug, sy. Dial. edrug, cedryer. Om gd. "oecet-driug "et-driug. cede-drei, med fuld Appetit, fastende? (Anvendelfe da nu indstrcentet). et A3g (gg); gd., sy., nst. Egg (Vocal i D. nu forlcenget : Gram. 8 72); nst. Pl. Eggjar; gg phonetist Udvoext foran -i-; t. Ei; a. s. «eg <»: a?i, g hyppigt Tegn for i, j); e. «33 fra D. Germ. og fergerm. 2i- **; plt. egelen (celle) og echelen (cf. Even: esten 0. l.) — got. 281)3n (besvcere; 23- se ave), a. s. e3lan . e. ail. Laant fra Plt. til Ht., og der cendret til eckeln, ekeln; Adj. ekel synes i Ht. extraheret af Vbt. celdre celdst, 3Elde, celdes se Alder. Adjectivet hedder got. al-tbi-s altdtta altbist-8 (i D., Sy.. Nst. mangler Positiv); cf. lat. 21-tu-s (andet Suffix). celte (bedre med e; opr. drive); gd. elte elte elt (Gram. 8 180. ck.); nst. elta; germ. 21-t-i-an; cf. e^«« driver. a^-«t,««, stakker. cendre, t. Deriv. til anderer, se anden. — cengste t. Deriv. til Angst (s. d.). cendse; gd. "anse?; sy., nst. ansa, Deriv. til nst. Ann (ivrig), anna (drive paa), Onn (isl. 0; Travlhed); got. 2320-3 Hosttid. t. Erne, nu Ernte. Rod 23-. I Preussist citeres 2ss2ni-8 Host: cf. lat. 2nnon2? 3Er (Troe; ncesten glemt); vel Contractum af et germ. 2bir- — lat. aesr, se Ahorn. 3Ere, cere, gamle i D., Sy., Nst.; maaste Laan af gt. Eere, eeren — a. f. Sb. 2r. nst. eira (staane, nu taale). Germ. og fergerm. ais- : got. aiBtan agte, lat. aeB-tim2le. — 3Erenpris:t. Ehrenpreis. cerbsdig for cererbedig, bar barist Gjengivelfe af ehrerbietig og erbotig. — cergre. oergerlig fe arg.**

285 Mrende (-inde); nst. Fem. og Ntr. ZEcerend; Rod ar- (drive) ifolge gt. Erende. celdste t. Arundi. sTor ikte regnes til Rod air- : got. airuB-8, isl. »r-r Sendebud). Msel, med Asen : lat. aBinus (28eilu8), gj. T. Allerede got. aBilu-8. ceste, med sy. 23K2, vel Laan af plt. eefchen, eifchen (ht. nu heischen „durch Anlehnung an heisten"), a. s. 25eian se. a8k); germ. og forgerm. aiBk- (gjenfindes i Slavist). ABste (bedre E) nst., fy. Dial. Estja (Vstja; isl. eBki er Ntr.); fer ogfaa Ast; betyder vel Kar af Astetroe. 3Et (tt), nu kun literairt; nst. ogsaa 2Egt, «formodentlig af eiga aatte", se eie. Got. aibt-8 betyder Eiendom. cevle (e bedre) bruge Kraft, kives; nst. evla (mcegte); se Avl. Andre As- (cegte. LErme, oetse, He.) se E>. W; nst. Vy (gnst. Pl. Vviar); a. s. 03 (>g; se Eiland); t. Aue (med

anden Bet.); cf. Lat-avia. Beanclin-avia. Germ. alin(-i-) (-BN-); Rod som i Aa. ode (og at ode); gd. "eed ett eede; nst. aud (ede, blottet), Vb. oyda; got. autb-8 ode: celdste t. oodi (ode, nem, taabelig), a. s. eatbe nem (vacant — nem at tåge); germ. auttr-; fergerm. aut-; cf. lat. ut-ium?; -t- Suffix?, Rod da au- : ind. ani-8 aabenbar (ikte dcettet, blottet); lat. au-tero? — Nrken, sordumVed-t; -en opr. Artitel, cf. Verden, edfel, edfle vel extraherede af gd. "Bedste — nst. Vydsta. — sGerm. aucl- : got. 2uck2g-8 salig; celdste t. oodag, ootac (rig); a. s. e2ciiB lykkelig; gnst. audig-r (rig), Audn (Lykke, Rigdom, Skjcebne); cf. under Klenodie; Rod vel au- : lat. avere attråa, ind. 2N- hjelpe, «w mcetter, got. 2niliu; a. s. n^«e2n, e. nißd;

285 Mrende (-inde); nst. Fem. og Ntr. ZEcerend; Rod ar- (drive) ifolge gt. Erende. celdste t. Arundi. sTor ikte regnes til Rod air- : got. airuB-8, isl. »r-r Sendebud). Msel, med Asen : lat. aBinus (28eilu8), gj. T. Allerede got. aBilu-8. ceste, med sy. 23K2, vel Laan af plt. eefchen, eifchen (ht. nu heischen „durch Anlehnung an heisten"), a. s. 25eian se. a8k); germ. og forgerm. aiBk- (gjenfindes i Slavist). ABste (bedre E) nst., fy. Dial. Estja (Vstja; isl. eBki er Ntr.); fer ogfaa Ast; betyder vel Kar af Astetroe. 3Et (tt), nu kun literairt; nst. ogsaa 2Egt, «formodentlig af eiga aatte", se eie. Got. aibt-8 betyder Eiendom. cevle (e bedre) bruge Kraft, kives; nst. evla (mcegte); se Avl. Andre As- (cegte. LErme, oetse, He.) se E>. W; nst. Vy (gnst. Pl. Vviar); a. s. 03 (>g; se Eiland); t. Aue (med anden Bet.); cf. Lat-avia. Beanclin-avia. Germ. alin(-i-) (-BN-); Rod som i Aa. ode (og at ode); gd. "eed ett eede; nst. aud (ede, blottet), Vb. oyda; got. autb-8 ode: celdste t. oodi (ode, nem, taabelig), a. s. eatbe nem (vacant — nem at tåge); germ. auttr-; fergerm. aut-; cf. lat. ut-ium?; -t- Suffix?, Rod da au- : ind. ani-8 aabenbar (ikte dcettet, blottet); lat. au-tero? — Nrken, sordumVed-t; -en opr. Artitel, cf. Verden, edfel, edfle vel extraherede af gd. "Bedste — nst. Vydsta. — sGerm. aucl- : got. 2uck2g-8 salig; celdste t. oodag, ootac (rig); a. s. e2ciiB lykkelig; gnst. audig-r (rig), Audn (Lykke, Rigdom, Skjcebne); cf. under Klenodie; Rod vel au- : lat. avere attråa, ind. 2N- hjelpe, «w mcetter, got. 2niliu; a. s. n^«e2n, e. nißd;

286 t. Wunsch, wilnschen. Germ. niin-Bk-, Aflyd til n2n- (se van He.); ind. n2n-ena Vnste. or; ligl. nst. eer (sy. nu yr); cf. nst. oora (stige, om Vand; ralle; „maaste ogsaa dose, isl. ura»), Germ. «r- el. nor- (cf. Voer?). (Ght. Wuor, Wiiere bet. Dcemning i Vand, og kan here til Rod nar- i vcerge). en Dre (Ve; 2 Lod el. 1 Unce; derncest Verdigjenstand; lese Yre, nu Lesere; nu gjcengs „en Yre", capricieust vedtaget, vedkommer Geschafts-largon, ille D.); nst. Vyre, nu en vis Jordskyld (isl. evri-r); a. f. ora. Ældgammelt Laan af lat. aureus? (Gylden). et **Øre** (Øø); sv. öra; nst. Øyra; gt. Oore; a. s. eare; got. auso (: -on-: „svagt"). Germ. og førgerm. aus-; lat. auris, &c.— Ørefigen : plt. Oorviige, ht. Ohrfeige (en Omtydning?); holl. nu omtydet til oorveeg (-feining), sv. til örfil. Øre(n)tvist. Molb. : „i Jylland Tvestjert". Ørken se øde. ørkesløs se Verk. **Ørn**; fordum ogsaa Arn; a. s. e2rn; cf. t. Arnold o. l.; germ. 2r-nu (»u-Omlyd" : Gram. 8 88); andet Suffix i nst., gt. Are (nu t. Aar), germ. zr-2n- ft: „fvagt" Masc., formet som lat. bomo -in-is He.); deraf t. Adler o: Adel-Aar. Germ. og fergerm. ar- : of,^^ Fugl, g. slavisk orilu Vm m. st. **Ørred**; nsk. Aurride, „Oprindelse dunkel" (cf. nsk. Aur?, Sandgrund, Grus, og Øyr : Grusstrand; Helsingør o. l.). Sv. laxöring, Dial. Örlax. ose (cc); nst. ausa, plt. oosen (oo); germ. og fergerm. aus-; cf. lat. dau3i dauriu? <b- Tilvcext?). Nsten : plt. Deminutiv Ooseten .

«

<

« "

" " H»

->

O «

-?

»

-^ °? Z'

5 5

V

◦

?

»

»

.3

>?

>3-

«-"

V

<- « .

':

-"

z-l » 33 l°l i".

>-,

>--

>-,

z^S3 >^- «." "

'3

."" <^>

D"

« '" >»^«
.^ -3 "3 W -^

u n» « .^, 1! -x .^ .-?

D «^. "

-»

Z 2

«^,

-? « «sr^^ «7 «^ '^ co «:

..

"^

" « « « «

"- lS « . « L

"

««

H .^

3? ." >!-.

««x-^3

,2

YD"B

'" '

.. « " » .^ -^

«» «

"-.^

!

"

" 3) .'

'«

«^

z-

8

HW

Z

G

I

. «ti. n

K 6^

FleXionsarters Correspondents. Heraf udhceves: Germ. ..stcertt" ft: Istavelses) Imperfectum (forn bed, nåd) er historist Eet med grcest og latinsk Perfectum uden Tempusfufsix, forn licju-i, licl-i, ecl-i; det germ. „fvage" (som elskede, dom te, talte) har Tempusfufsix, men et andet end det grceste i -?«-!?<, e-^cc, det latinske i am-a-vi, llel-e-vi, 2ucl-i-vi. Vor Form -e-de svarer lil lat. Iste Conjugations; cf. -2- i lat. pise-2-vi, lor-2-vi, og i sy. lisK-2-lle, borr-2-cle; vor Form blot med -de, -te til lat. 2den og 4de; cf. lat. tibere: have, s^ire: sege (germ. sok-i-2n). — Germ. Conjunctiv er Eet med grcest Optativ. Germ. „svage" Substantiver (som t. Knabe -en) ere dannede som latinske i 3die Declination af Form domo -in-is, N2tio -on-is (»-n-Themata"; -n i Knaben er altsaa opr. ikte Casussuffix, men Derivationssuffix, og bortfaldet i Nominativ). Massen af germ. „stcerke" (som Hund-e, lord-e. Ord) mod svarer grcest og lat. Iste og 2den Deel. (indiste »-2- og -2-Themaer"), nogle dog grceste og latinske Ord paa -is i 3die Deel. <»-i-Themaer", som celdste t. Win-i : Ven, got. Pl. 328t-l8 Gjest- er), nogle lat. 4de Deel., grcest -vx ('-u-Themaer", som celdste t. Sun-u, got. Bunu-s, Pl. BunMB, gd. Sun Syner, ilu Sen Senner); ogsaa dansk Pl. med endnu bevaret Omlyd er at sege i 3die (Ex. Ncetter : noeteB). (M. H. t. „stcerkt" og „svagt" Subst. cf. Gram. 3 177. a.). Adjectivers „fvage" („bestemte") Flexion er soeregen for Germanist; og den „ftcerke" („übestemte") har i Germ. faaet Omdannelfer, saa at den kun delvis er sorbleven liig Substantivernes. Korrespondents i Flexion bestyrker Ords Identification (Ex. se Flod), men udlrceves dog ikke hertil, da mange Ord i Tidernes Leb have stiftet Flexion. Saaledes har i Germ. „fvag" Flexion, og i Substantiver tillige »-2-Themaers" Maneer, udbredt sig mer og mer paa andre Classers Bekostning. Desuden ere mange Derivata opkomne i de enkelte Sprog hvert for sig, faaledes i Germ. Masser af „fvage" Formationer (inclusive Adjectivs

svage Form).

289 Græske Bogstaver: α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ,ς τ υ φ χ ψ ω (_) a b g d e z ee th i k l m n x o p r s,s t y ph ch ps oo det sidste („Digamma") er idethele bortfaldet, men treffes i æolisk Dialect.

Abbreviationer: Se sidst i Indledning. — De grammatiske ere de sædvanlige. — gj. ɔ: gjennem. — sj. ɔ: sjelden. — alm.): almindelig. — opr. ɔ: oprindelig. — gml., gl. ɔ: gammel. — egtl. ɔ: egentlig. — el. ɔ: eller. — besl. ɔ: beslegtet. — Bet., bet. ɔ: Betydning, betyder. — V. S. O. ɔ: Videnskabernes Selskabs Ordbog. — Brem. Wb. ɔ: Bremisch-Niedersächsisches Wörterbuch.

Citationerne („...") ere mest fra Aasen, Ross (benyttet til hans P. 640), Lübben (Compendiet), samt fra Kluge, Franck, Skeat (Compendiet), Brachet.

Henvisninger: Aarfugl se Ur-. annamme se an. begynde cf. under Gante. beskytte se Skyts-. besvime se svime. Blok cf. Pløk. bralle se under prale. brøstfældig se Brist, Brøst. Elm (Alm) se P. 271, L. 3 f. n. flad cf. under pladre.

fordum se under om. forstuve se stuve. Fortog cf. under Spiltog. Gestalt se stille. Handel (Greb) se O1. kuldskjær se -skjær. livsalig se under salig. Løsøre se Øre. rympe cf. under vrang (Rod wr- og hr- sammenvoxede?).

Tilføielser: Bukar (asperula odorata) er vel samme Ord som gd. Buk-Arve (»fumus terræ« : Lægebog ed. Molbech, P. 115). der i Bet. 'dengang da' er det alm. der i relativ Stilling : gd. thager ther (saasnart som). til Dravat: i Holl. vel fra Portugisisk: travados Stormbyger. Enemærke, gd. Enmærke, samt enmærkt (mærket som Eens Separateie). (Nsk. Endemerke, ɔ: Grændse, er et andet Ord). 289 Græske Bogstaver: α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ,ς τ υ φ χ ψ ω (_) a b g d e z ee th i k l m n x o p r s,s t y ph ch ps oo det sidste („Digamma") er idethele bortfaldet, men treffes i æolisk Dialect.

Abbreviationer: Se sidst i Indledning. — De grammatiske ere de sædvanlige. — gj. ɔ: gjennem. — sj. ɔ: sjelden. — alm.): almindelig. — opr. ɔ: oprindelig. — gml., gl. ɔ: gammel. — egtl. ɔ: egentlig. — el. ɔ: eller. — besl. ɔ: beslegtet. — Bet., bet. ɔ: Betydning, betyder. — V. S. O. ɔ: Videnskabernes Selskabs Ordbog. — Brem. Wb. ɔ: Bremisch-Niedersächsisches Wörterbuch.

Citationerne („...") ere mest fra Aasen, Ross (benyttet til hans P. 640), Lübben (Compendiet), samt fra Kluge, Franck, Skeat (Compendiet), Brachet.

Henvisninger: Aarfugl se Ur-. annamme se an. begynde cf. under Gante. beskytte se Skyts-. besvime se svime. Blok cf. Pløk. bralle se under prale. brøstfældig se Brist, Brøst. Elm (Alm) se P. 271, L. 3 f. n. flad cf. under pladre.

fordum se under om. forstuve se stuve. Fortog cf. under Spiltog. Gestalt se stille. Handel (Greb) se O1. kuldskjær se -skjær. livsalig se under salig. Løsøre se Øre. rympe cf. under vrang (Rod wr- og hr- sammenvoxede?).

Tilføielser: Bukar (asperula odorata) er vel samme Ord som gd. Buk-Arve (»fumus terræ« : Lægebog ed. Molbech, P. 115). der i Bet. 'dengang da' er det alm. der i relativ Stilling : gd. thager ther (saasnart som). til Dravat: i Holl. vel fra Portugisisk: travados Stormbyger. Enemærke, gd. Enmærke, samt enmærkt (mærket som Eens Separateie). (Nsk. Endemerke, ɔ: Grændse, er et andet Ord).290 til ganske: t. ganz er senere (P. 1—176 udkom nemlig i October 92) for segt ndledet fra Slavist (Konee Ende). til gjcere: et indfedt gd. efende (gjcerende) findes. fripostig fra Plt.: friipostig, friibostig (Brem. Wb.); holl. vrhpoBti3 og vrijbolBtiB; 'fribrystet'. paavirtet af der Posten? el. af fr. riposter? til folge: (gd. Preet. fylgd; -u- er dog gammelt), g enegen: plt. Part. af niigen (se neie).

'herut': plt. her-uut — ht. heraus. til Hog: (Efter Nogle fra Celtist : Irebane, seab^K). til Jul : a. f. Variant Beotiol kan ikke veie mod den got. Form. ?: denne er itle Contractum af et siuli-al-; begge kunne vcere Derivata af et primairt, interjectionelt M-, jauk-, germ. i'iv-, Mn-, med Bet. af Tuden, Hujen. (Den udtommende nye Udgave af Bosworth's a. f. Lexicon blev der ikke Leilighed til at efterfe fer fra min P. 177 llf). Kvlllkved; cf. sy. Dial. Kvalkabiir; Rietz mener: »08tl. «MiM^e bar«. til Kro (Fugle-) : gd. ogfaa Kraawe. til Lend : ligl. Aflyd i celdre

d. Lynd. Mundheld fe Held; cf. a. f. mutn-nNI; egtl. Munds Held (til at sige noget Godt); nuvcerende Bet. 'ofte repeteret Udtryk' kunde opkomme ironistt, fordi Folk gjerne repetere deres formentligt gode Indfald; maaste ogfaa attra heret til helde. Har abforberet fordums Munhoov, Munhcevdh (Formular o. L.). 'Mcehce': Onomatopoieticon (Brcegen). Anfsres af Rietz i Lappist og Finst, pylre: nyere Onomatopoieticon. s„Schmllus" (lode) fra T.; efter t. Lingvister af jedetydst Schmu (Prosit), dette af hebraisk Schmuah, der dog betyder „Hbrensagen, Botschaft"). til Skose : maa dog vcere Laan af plt. Schofen (Scherz: Brem. W., 2. Nachtrag). Den t. Udtale betegner Holberg med „Choser" (f. Ex. Hexeri IV, 2): han deriverer det vel da, maaste medrettc, af fr. edoses. til Snegl : om Snceghcel, Lcegebog ccl. Molbech P. 151, er indfedt, og da vel med cc af celdre i, eller Laan fra Gt., fees itle. til fege : (gd. Preet. footte foott, som i Nst.). til Urt : Stllvemaaden Urctefang, Iydste Lov 3,38, kan ikke komme i Be tragtning. uvorn antages at staa for uworden; er fuarere — nst. uvyrden (stjedesles, hensynsles; nst. vyrda ?: vurdere, fe vcerd). Veibred (Plante) af plt. Wegebre(i)de, se Vei og bred.

Marquerede Typer usynlige: Loes P. 41, L. 17 ctrib-. 54,6 pinan-. 55, 11 f. n. tlng-. 56, Lv pilttt. 57,ie telli-. 59, ll llis-. » f. n. pr2-. s f. n. plenu3 pletus plevl. 71,i4 3an3n2-. 141, 16 tlm-. 189, 16 r^ere. 233, 16 f. n. spen-. 237, ib Bplnan.

<

290 til ganske: t. ganz er senere (P. 1—176 udkom nemlig i October 92) for segt ndledet fra Slavist (Konee Ende). til gjcere: et indfedt gd. efende (gjcerende) findes. fripostig fra Plt.: friipostig, friibostig (Brem. Wb.); holl. vrhpoBti3 og vrijbolBtiB; 'fribrystet'. paavirtet af der Posten? el. af fr. riposter? til folge: (gd. Preet. fylgd; -u- er dog gammelt), g enegen: plt. Part. af niigen (se neie).

'herut': plt. her-uut — ht. heraus. til Hog: (Efter Nogle fra Celtist : Irebane, seab^K). til Jul : a. f. Variant Beotiol kan ikke veie mod den got. Form. ?: denne er itle Contractum af et siuli-al-; begge kunne vcere Derivata af et primairt, interjectionelt M-, jauk-, germ. i'iv-, Mn-, med Bet. af Tuden, Hujen. (Den udtommende nye Udgave af Bosworth's a. f. Lexicon blev der ikke Leilighed til at efterfe fer fra min P. 177 llf). Kvlllkved; cf. sy. Dial. Kvalkabiir; Rietz mener: »08tl. «MiM^e bar«. til Kro (Fugle-) : gd. ogfaa Kraawe. til Lend : ligl. Aflyd i celdre
d. Lynd. Mundheld fe Held; cf. a. f. mutn-nNI; egtl. Munds Held (til at sige noget Godt); nuvcerende Bet. 'ofte repeteret Udtryk' kunde opkomme ironistt, fordi Folk gjerne repetere deres formentligt gode Indfald; maaste ogfaa attra heret til helde. Har abforberet fordums Munhoov, Munhcevdh (Formular o. L.). 'Mcehce': Onomatopoieticon (Brcegen). Anfsres af Rietz i Lappist og Finst, pylre: nyere Onomatopoieticon. s„Schmllus" (lode) fra T.; efter t. Lingvister af jedetydst Schmu (Prosit), dette af hebraisk Schmuah, der dog betyder „Hbrensagen, Botschaft"). til Skose : maa dog vcere Laan af plt. Schofen (Scherz: Brem. W., 2. Nachtrag). Den t. Udtale betegner Holberg med „Choser" (f. Ex. Hexeri IV, 2): han deriverer det vel da, maaste medrettc, af fr. edoses. til Snegl : om Snceghcel, Lcegebog ccl. Molbech P. 151, er indfedt, og da vel med cc af celdre i, eller Laan fra Gt., fees itle. til fege : (gd. Preet. footte foott, som i Nst.). til Urt : Stllvemaaden Urctefang, Iydste Lov 3,38, kan ikke komme i Be tragtning. uvorn antages at staa for uworden; er fuarere — nst. uvyrden (stjedesles, hensynsles; nst. vyrda ?: vurdere, fe vcerd). Veibred (Plante) af plt. Wegebre(i)de, se Vei og bred.

Marquerede Typer usynlige: Loes P. 41, L. 17 ctrib-. 54,6 pinan-. 55, 11 f. n. tlng-. 56, Lv pilttt. 57,ie telli-. 59, ll llis-. » f. n. pr2-. s f. n. plenu3 pletus plevl. 71,i4 3an3n2-. 141, 16 tlm-. 189, 16 r^ere. 233, 16 f. n. spen-. 237, ib Bplnan.

<

291 Corrigenda: P. 38, L. 2 dcesa 41, i? f. n Germ. —, 7f.N congruent, der 47, 6 r2illan 51. 8 58. i4 stane 63, io — *yvulBUB 71. 2f. n 3tat 81, 7 groote. —, 15 Gram 106, mf.n aitli109, i4 n jevne f. , "-klive klev 122, i? —,

126, 132, 140, 148, 175,

22

lces dcecesa germ. congruent dor raill-i-an flana. af *

Klcebebon

Klcedebon

eocznuB 19 is vistnok snarest sf. n teikan i2 n Luxen f. mf.n ealclorm2n 3 af Lat.

179, 203, 217,

12 i?

—, 224, 239, 268.

eociuuB

behever ikke at vcere laikan luxen ealllorman Ol Lat.

> 14 f. n to io hcenge, slapt mf.n (sta(d)na sf.n aft-

Sufflx

Suffix to hcenge slapt ftll(d)na af k-

22, under Blot stryges: Vist for Belok (af lukke)

I den tilhorende danste Grammatik: P. 100, L. i fere 110. i4 n. Hak f. 119, 13 f, n. (dog 187, i 4 Bde 193, io f. n. Sak 194, i2 n. Mllnd f.

lces feie (Hak) (dog Gods, Stads, tilfeiet 9de Sake Man

°g